

בנק לאומי לישראל בע"מ

דוח תקופתי

לשנת 2015

מס' תקנה	עמוד
9,9 (ג)	דוחות כספיים וחווות דעת רואי חשבון מבקרים
1 ו-25,7א,	פרטי התאגיד, כולל מען רשום
10 (ב)(6)	מדיניות התרומות ופירוט תרומות מעל 50 אלף ש"ח
10ג	שימוש בתמורת ניירות ערך
11	רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך המאזן
12	שינויים בהשקעות בחברות בנות ובחברות כלולות בתקופת הדוח
13	הכנסות של חברות בנות וחברות כלולות והכנסות התאגיד מהן לתאריך המאזן
14	רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד
20	נרשמו למסחר בבורסה או הפסקת המסחר
21	תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה
21א	השליטה בתאגיד
22	עסקאות עם בעל שליטה
24	מניות וני"ע המירים המוחזקים ע"י בעלי ענין בתאגיד, בחברה בת או בחברה מוחזקת אם פעילותה מהותית לפעילות התאגיד
24א	הון רשום הון מונפק וניירות ערך המירים
24ב	מרשם בעלי המניות של התאגיד
26	הדירקטורים של התאגיד
26א	נושאי משרה בכירה של התאגיד
26ב	מורשי חתימה של התאגיד
27	רואי החשבון המבקרים של התאגיד
28	שינוי בתזכיר או בתקנון
29	המלצות והחלטות הדירקטורים והאסיפה הכללית
29א	החלטות החברה
5	חתימות

בנק לאומי לישראל בע"מ
וחברות מוחזקות שלו

דוח שנתי 2015

הבנק קיבל את אישור המפקח על הבנקים לפרסם את הדוח הכספי השנתי על בסיס מאוחד בלבד עם תמצית הדוחות של הבנק (לא מאוחד) בביאור 34 לדוחות הכספיים. את הנתונים של הבנק בלבד ניתן לקבל לפי דרישה במשרדי הבנק ברח' יהודה הלוי 34 תל-אביב או באתר האינטרנט www.leumi.co.il

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו

דוח כספי שנתי 2015

תוכן העניינים

עמוד	
5	דבר יו"ר הדירקטוריון
	דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה
	א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
7	תיאור עסקי קבוצת לאומי
9	תמצית המצב הכספי
12	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה
13	סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק
14	היעדים והאסטרטגיה העסקית
	ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
25	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
32	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
41	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
61	מגזרי פעילות פיקוחיים
62	מגזרי הפעילות בקבוצה
115	חברות מוחזקות עיקריות
	ג. סקירת הסיכונים
129	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
138	סיכון אשראי
162	סיכון שוק
176	סיכון נזילות ומימון
183	סיכונים תפעוליים
187	סיכונים אחרים
	ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
192	מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים
202	בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

204	הצהרה Certification
207	דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
208	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים - לבעלי המניות בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי
	דוחות כספיים
209	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות - דוחות כספיים שנתיים
211	דוח רווח והפסד מאוחד
212	דוח מאוחד על הרווח הכולל
213	מאזן מאוחד
214	דוח על השינויים בהון מאוחד
216	דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
219	פירוט הביאורים לדוחות הכספיים מאוחדים
	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
	א. ממשל תאגידי
452	חברי דירקטוריון הבנק
466	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
467	מבקר פנימי
471	שכר רואי חשבון המבקרים
475	שכר נושאי משרה בכירה
	ב. פרטים נוספים
481	תרשים חברות מוחזקות
482	השליטה בבנק
483	רכוש קבוע ומתקנים
486	נכסים לא מוחשיים
487	משאבי אנוש
493	מבנה ארגוני
499	הליכים משפטיים
501	הסכמים מהותיים
505	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
536	דירוג האשראי
	ג. נספחים
537	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
542	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב-רבעוני
543	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב-רבעוני

דבר יו"ר הדירקטוריון

קבוצת לאומי מסכמת את שנת 2015 ברווח נקי של 2,835 מיליון ש"ח ובתשואת רווח נקי של 10.3% על ההון העצמי. ספר המאזן, המונח לפניכם, מגולל את סיפורה של שנה אינטנסיבית וגדושת עשייה. המספרים המופיעים בו מספרים סיפור. יותר מכל הם משמשים הוכחה; הוכחה לכך, כי בזכות מדיניות עקבית, המבוססת על ראייה אסטרטגית ארוכת-טווח, ניתן להציב יעדים מאתגרים, ואף לעמוד בהם. ראוי לציין כי הנהלת לאומי היטיבה לתרגם למעשים את האסטרטגיה שהתווה הדירקטוריון, ופועלנו בשנה החולפת יעיד על כך: הכרזנו על היערכותנו לקראת הקמת בנקאות דיגיטלית חדשה, ראשונה מסוגה בישראל, שתושק במהלך שנת 2016; המשכנו ביישומה של תכנית ההתייעלות, אשר כללה, בין היתר, את מיזוגו של בנק ערבי ישראלי לתוך לאומי, כמו גם את כינונו של מודל ארגוני חדש בחטיבה הבנקאית; במסגרת מדיניות צמצום הפעילות הבינלאומית שלנו בתחום הבנקאות הפרטית, החלטנו על סגירתו של קו הפעילות בלוקסמבורג, וזאת מתוך מטרה להקצות את עיקר המשאבים לפעילות הליבה בישראל; הרחבנו את פעילותנו מול הסקטור העסקי - **בדגש על עסקים קטנים ובינוניים** - מתוך תפיסה כי עידוד צמיחתם הינו חיוני לקיומו של משק ישראלי בריא.

לצידן של החלטות ניהוליות מושכלות, ההצלחה של השנה האחרונה נזקפת, בראש ובראשונה, לזכות העובדים המסורים והמצויינים של הקבוצה. בימים בהם לא תמיד פופולארי להיות עובד בנק, העובדים שלנו הצליחו, בעבודה קשה ואיכותית, להוביל את הבנק להישגים יפים. העובדים הינם המוח והלב שלנו, והכבוד ההדדי שמתקיים בין ההנהלה לבין העובדים הוא מופת לדרך שבה צריכים להתנהל בארגון גדול ומשמעותי כמו שלנו.

בימים אלו נוקטים בכל הצעדים הנדרשים בכדי לעמוד ביעדי ההון הראשוני כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. צעדים אלו מצביעים על יכולת הבנק להתמודד עם אתגרים מורכבים. המצויים בימים אלו בכל החזיתות.

בראיה על הנעשה מסביבנו, נאמר כי שנת 2015 עמדה בסימנם של המשכם של שינויים רבים. הכלכלה העולמית, נאמנה לתפקידה ההיסטורי כנייר הלקמוס של התהליך הגיאוגרפי-פוליטי, ממשיכה להתאפיין בחוסר יציבות: ברוב המדינות הורגשה האטה בצמיחה, בדגש על סין, רוסיה ומדינות אמריקה הלטינית; מנגד, היינו עדים למגמת שיפור בפעילות הכלכלית בארה"ב, ובאירופה אשר ממשיכות להחלים מהשפעות ההרסניות של משבר 2008; מידת היציבות הפיננסית משתפרת בשווקים המפותחים תוך המשך האי ודאות, אולם הסיכונים בשווקים המתעוררים ממשיכים להתקיים. פנינו נשואות קדימה, אל עבר 2016, באופטימיות זהירה המלווה בחשש מסוים.

אצלנו, הנתונים מורים על צמיחה איטית; צמיחה זו משקפת את התרחבות הצריכה הפרטית מחד, אולם מעידה על חולשה בהשקעות ובייצוא מאידך. על מנת להשיב את ישראל למסלול הצמיחה, על הקברניטים "לחשב מסלול מחדש" ולהידרש לבעיות היסוד המרכזיות של הכלכלה המקומית, ובראשם השתלבותם של החרדים והערבים בשוק העבודה ובכלכלה הלאומית; טיפול בשיעור הנמוך של הפריון במשק; חיזוק הייצוא ועידוד ההשקעות מבית ומבחוץ.

אין חולק על כך שאנו חיים בעיצומה של תקופת עתירת תמורות, אשר מציבה בפנינו אתגרים רבים: **המהפכה הטכנולוגית**, חסרת תקדים בהיקפה ובממדיה, משפיעה על כל היבט אפשרי בחיינו, ומזכירה מהפכות אחרות ששינו את פני ההיסטוריה, דוגמת המהפכה התעשייתית. כולנו נדרשים להתאים את עצמנו למציאות חדשה, דיגיטלית, בה הכל נעשה On-line. התחרות הופכת לקשה יותר, אינטנסיבית יותר, והיא אינה מגלה רחמנות כלפי אלו המשתרכים מאחור. קבוצת לאומי, מצידה, אינה קופאת על השמרים, וכפי שצוין - אנו שמחים לומר כי בימים אלו אנו מניחים את התשתית לקראת השקתה של בנקאות דיגיטלית חדשה בישראל, אשר צפויה להתרחש במהלך שנת 2016.

האתגרים הניצבים בפני הבנקים בישראל הינם גדולים ומורכבים. הרגולטור צפוי להכריז במהלך החודשים הקרובים על **מספר רפורמות מרכזיות** שעיקר תכליתן המוצהרת הוא הגברת התחרות בשוק הבנקאי. תחרות הינה מרכיב מרכזי ומהותי לצמיחתה של הכלכלה; אולם כל שינוי שייעשה, רצוי וראוי שיערך ביסודיות ובצורה מושכלת, תוך ניהול שיח ענייני, מקצועי ובלתי-מתלהם בין הצדדים. לאלו המרננים על היעדר תחרות במערכת הבנקאית, נאמר כי **השוק הבנקאי בישראל מתאפיין בתחרות עזה**; יתרה מכך: שחקנים חדשים נכנסו למרוץ, והם רבים, מגוונים ומצוידים בטכנולוגיה חדשנית - החל מגופים מוסדיים גדולים, וכלה בחברות פינטק קטנות, צעירות ובוטטות.

לצד זאת, חשוב לציין את הפעילות הענפה שמקיים לאומי למען הקהילה, במגוון רחב של תחומים, בדגש על פעילות לקידום "דור המחר". בשנת 2015 השקענו כ-32 מיליון ש"ח בפעילות למען הקהילה, והפעלנו מערך מתנדבים המונה כ-4,000 עובדים מקרב עובדי הקבוצה. עיקר גאוותנו הוא על שיתוף הפעולה עם עמותת "אחריי!" - נוער מוביל שינוי, אשר הולך ומגדיל את היקפי פעילותו. השנה, הוקמה אגודת ידידים והוגדלו תקציבי הפעילות של העמותה. לתפיסתנו, עשייה עסקית איננה שלמה ללא תרומה למרחב ולקהילה שבתוכם היא מתקיימת, וברוח זה נמשיך לפעול, כפי שנעשה בלאומי מאז היווסדו.

מולייר, המחזאי הצרפתי הנודע, אמר כי "ככל שהיעד שאדם מציב לעצמו מאתגר יותר, כך גדל הסיפוק בהשגתו". שנת 2016 צופנת בתוכה אתגרים רבים. מהיכרותי את עוצמותיה של הקבוצה, המבוססות על עובדים מקצועיים, מסורים ואיכותיים, אני סמוך ובטוח כי נעמוד ביישומו של האני מאמין שלנו, והוא **קיומה של בנקאות יוזמת וחדשנית עבור לקוחותינו**.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

28 בפברואר 2016

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

להלן הדין וחשבון השישים וחמישה של בנק לאומי לישראל בע"מ והמאה וארבעה עשר של העסק אשר נוסד בשנת 1902. דין וחשבון זה יובא לפני האסיפה הכללית השנתית של הבנק. דין וחשבון זה מסתמך על ניתוח הנתונים הכלולים בדוחות הכספיים ועל נתונים נוספים לפי הצורך. דין וחשבון זה נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

תיאור עסקי קבוצת לאומי

בנק לאומי וחברות הבנות שלו מהווים את אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, ומנהלים פעילות שהחלה לפני 114 שנים. קודמתו של הבנק, חברת אנגליא פלשתינה, הוקמה בלונדון בשנת 1902 על ידי אוצר ההתיישבות היהודים, ג'איש קולוניאל טרסט לימיטד, קודמתה של אוצר התיישבות היהודים בע"מ¹.

הבנק מוגדר כתאגיד בנקאי על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. כ"בנק" וכ"תאגיד בנקאי" מודרכת ותחומה פעילותו של הבנק במערכת של חוקים, צווים ותקנות, בהם בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי) וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), וכמו כן בהוראות, כללים, הנחיות והבעות עמדה של המפקח על הבנקים.

קבוצת לאומי עוסקת בפעילות בנקאית פיננסית וריאלית מגוונת, בישראל ובעולם. הקבוצה פועלת באמצעות הבנק, חברות בנות וחברות כלולות וכן באמצעות סניפים ונציגויות מחוץ לישראל.

מדיניות הקבוצה בארץ ובעולם היא לתת ללקוחותיה פתרונות בנקאיים ופיננסיים כוללים, שירות מקצועי ברמה גבוהה, לאפשר להם לפעול בערוצי הפצה מגוונים ולהציע להם מגוון רחב של מוצרים, בהתאמה לצרכיהם.

כקבוצה בנקאית מובילה, ובמטרה להשיג רווחיות גבוהה לאורך זמן, לאומי בוחן כל העת את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו.

למימוש האסטרטגיה, הבנק מארגן בארבעה קווי עסקים מרכזיים הממוקדים בפלחי שוק שונים, כאשר כל קו עסקים מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים למגזר לקוחות מסוים.

הבנקאות העסקית מתמקדת במתן שירותים לחברות גדולות ובינלאומיות, הבנקאות המסחרית מתמקדת במתן שירותים לחברות בינוניות (middle market), הבנקאות הקמעונאית מתמקדת במתן שירותים בנקאיים בעיקר למשקי בית, עסקים קטנים וללקוחות עתירי נכסים הזקוקים לפיתרונות השקעה ברמת מורכבות גבוהה, במסגרת הבנקאות הפרטית, והחטיבה לשוקי הון וניהול פיננסי מרכזת את פעילות כל חדרי העסקאות והנוסטרו תחת קורת גג אחת במטרה לשפר ולגוון את השירות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים לרבות הלקוחות המוסדיים. בנוסף, הבנק הקים חטיבה לבנקאות דיגיטלית שתפקידה לרכז את כל פעילות הדיגיטל, החדשנות והשיווק של הבנק, כולל את הקמת הבנקאות הדיגיטלית החדשה כתת מותג.

¹ אוצר התיישבות היהודים בע"מ הייתה בעלת השליטה בבנק לפני השוואת זכויות ההצבעה בבנק בשנת 1991. בשנת 1993, רוב המניות בבנק הועברו לבעלות המדינה בהתאם לחוק המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה), התשנ"ד-1993. ביום 3 בספטמבר 2007, חדלה החברה מלהיות בעלת ענין בבנק.

חלק מהשירותים הפיננסיים של קבוצת לאומי ניתנים באמצעות חברות בנות הפועלות בתחומים שונים, כגון: כרטיסי אשראי, בנקאות ללקוחות הייטק וחיתום.

כמו כן, לקבוצה השקעות בתאגידים ריאליים הפעילים בתחומים מגוונים בארץ ומחוצה לה. ניהול תיק ההשקעות הריאליות מבוצע ברובו באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס בע"מ.

קבוצת לאומי מתמודדת בשוק תחרותי בכל מגזרי הפעילות. המתחרים העיקריים כיום הם בנקים ישראליים אחרים ואולם במגזרי פעילות מסויימים קיימים ומתווספים כל העת מתחרים נוספים, כמו בנקים זרים, מתחרים חוץ בנקאיים, כגון חברות ביטוח וגופים מוסדיים אחרים ופתרונות מבוססי טכנולוגיה (חברות פינטק) המתמקדים בתחומי פעילות בנקאיים בעיקר אל מול הלקוחות הקמעונאיים.

עדכון מבנה הדוח לציבור

ביום 28 באפריל 2015 פורסם חוזר בנושא "עדכון מבנה הדוח השנתי לציבור של תאגיד בנקאי". מטרת החוזר בנושא עדכון מבנה הדוחות הכספיים הן בין השאר: שיפור איכות הדיווח לציבור על ידי הפיכת המידע בדוח לציבור לשימושי ונגיש יותר; הגברת האחידות במערכת הבנקאית באופן הצגת הדוחות השנתיים; וכן גיבוש מתכונת לדוח השנתי לציבור שתהיה מבוססת על פרקטיקות הצגה של בנקים מובילים בארה"ב ואירופה. עיקרי החוזר הם:

- שינוי סדר ההצגה בדוח הכספי - הצגת דוח רוח והפסד לפני המאזן. הצגת ביאורים תוצאתיים לפני ביאורים מאזניים.
- ביטול סקירת ההנהלה ושילובה בדוח הדירקטוריון ושינוי שם דוח הדירקטוריון "דוח הדירקטוריון וההנהלה".
- פרסום דוח נפרד על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

תמצית המצב הכספי

להלן דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2011-2015:

2011	2012	2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח					
14,283	13,507	12,134	10,012	8,784	הכנסות ריבית
7,176	6,099	4,777	2,649	1,666	הוצאות ריבית
7,107	7,408	7,357	7,363	7,118	הכנסות ריבית, נטו
734	1,236	268	472	199	הוצאות בגין הפסדי אשראי
6,373	6,172	7,089	6,891	6,919	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
11	444	1,127	795	1,610	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,116	4,199	4,188	4,167	4,092	עמלות
48	131	^(א) 116	^(א) 179	595	הכנסות אחרות
4,175	4,774	5,431	5,141	6,297	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
5,061	5,310	^(א) 5,070	^(א) 5,151	5,448	משכורות והוצאות נלוות
1,704	1,819	^(א) 1,821	^(א) 1,655	1,702	אחזקה ופחת בניינים וציוד
2	23	88	58	5	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
1,574	1,968	1,838	2,507	1,681	הוצאות אחרות
8,341	9,120	8,817	9,371	8,836	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,207	1,826	3,703	2,661	4,380	רווח לפני מסים
418	800	^(א) 1,380	^(א) 1,278	1,691	הפרשה למסים על הרווח
1,789	1,026	2,323	1,383	2,689	רווח לאחר מסים
148	(67)	(293)	42	177	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מס
רווח נקי					
1,937	959	2,030	1,425	2,866	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(46)	(37)	(42)	(12)	(31)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,891	922	1,988	1,413	2,835	המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
רווח בסיסי ומדולל למניה:					
1.28	0.63	1.35	0.96	1.92	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בש"ח)

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה (מאזניים וחופי מאזניים*) הסתכם ליום 31 בדצמבר 2015 בסך של 1,214 מיליארד ש"ח לעומת 1,223 מיליארד ש"ח בסוף 2014, קיטון בשיעור של כ-0.7%. הירידה בסך הנכסים בניהול נובעת בעיקרה ממימוש מדיניות ה-Declared Money Policy שמפעיל הבנק ומהתקדמות מימוש החלטת הבנק לצאת מפעילות בנקאות פרטית בינלאומית בשלוחות ונציגויות בחו"ל.

* סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות, שווי ניירות ערך שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שרתי ניהול תפעולי, משמרת ויעוץ פנסיוני.

להלן מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר:

2011	2012	2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח					
					נכסים
53,044	54,621	44,351	60,615	60,455	מזומנים ופיקדונות בבנקים
47,936	56,408	63,735	52,113	69,475	ניירות ערך
1,225	1,435	1,360	2,000	1,764	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
245,287	245,378	244,757	256,468	265,070	אשראי לציבור
(3,967)	(4,114)	(3,883)	(3,988)	(3,671)	הפרשה להפסדי אשראי
241,320	241,264	240,874	252,480	261,399	אשראי לציבור, נטו
448	442	558	528	453	אשראי לממשלות
2,270	2,129	1,689	2,216	924	השקעות בחברות כלולות
3,653	3,705	^(N) 3,028	^(N) 3,162	3,095	בניינים וציוד
181	189	99	43	18	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
11,573	11,438	13,054	16,909	11,250	נכסים בגין מכשירים נגזרים
4,204	4,714	^(N) 6,056	^(N) 6,918	7,666	נכסים אחרים
365,854	376,345	374,804	396,984	416,499	סך כל הנכסים
					התחייבויות והון
279,404	289,538	286,003	303,397	328,693	פיקדונות הציבור
5,056	4,073	4,310	4,556	3,859	פיקדונות מבנקים
519	451	397	467	750	פיקדונות מממשלות
442	1,007	624	1,238	938	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
29,999	27,525	25,441	23,678	21,308	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
12,069	12,762	13,487	15,650	11,098	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
14,737	16,092	^(N) 19,395	^(N) 21,860	20,746	התחייבויות אחרות
342,226	351,448	349,657	370,846	387,392	סך כל ההתחייבויות
254	307	340	340	340	זכויות שאינן מקנות שליטה
23,374	24,590	24,807	25,798	28,767	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
23,628	24,897	25,147	26,138	29,107	סך כל ההון
365,854	376,345	374,804	396,984	416,499	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

להלן יחסים פיננסיים עיקריים (ב-%):

ליום 31 בדצמבר				
2011	2012	⁽¹⁾ 2013	⁽¹⁾ 2014	2015
66.0	64.1	64.3	63.6	62.8
13.1	15.0	17.0	13.1	16.7
76.4	76.9	76.3	76.4	78.9
115.8	120.0	118.7	120.2	125.7
14.34	14.87	14.59	13.90	13.74
8.07	8.55	9.19	9.09	9.58
-	-	-	-	6.27
-	-	-	-	105.00
6.4	6.5	6.6	6.5	6.9
8.3	3.8	8.0	5.4	10.3
18.9	43.8	37.3	48.0	38.6
0.30	0.51	0.11	0.19	0.08
0.15	0.13	0.11	0.22	0.17
0.20	0.34	0.07	0.12	0.05
1.94	1.97	1.96	1.85	1.71
3.08	3.24	3.41	3.15	3.22
1.19	1.16	1.10	1.02	1.11
2.28	2.42	2.35	2.36	2.12
0.88	0.87	0.76	0.77	0.73
0.56	0.26	0.53	0.40	0.69
2.12	1.87	1.87	1.98	1.84
73.9	72.2	68.4	74.6	65.8
50.1	54.3	62.1	55.1	71.3
37.0	39.2	42.5	41.1	46.9

- (א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
 (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (ג) כולל פעילות חוץ מאזנית.
 (ד) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.
 (ה) החל משנת 2014 יחס הלימות ההון חושב בהתאם להוראות באזל 3. עד לשנת 2013 (כולל) חושב בהתאם להוראות באזל 2.
 (ו) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).
 (ז) בהתאם להוראות בנק ישראל יחס המינוף ויחס כיסוי הנזילות חושבו החל מרביע שני 2015. לפיכך לא מוצגים נתוני השוואה.
 למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, סעיף [ההון והלימות ההון](#).
 ולמידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

סיכון האשראי - מהווה פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים. סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו. סיכון זה תואם את עסקי הליבה של הקבוצה ובא לידי ביטוי בפעילות מול לקוחות עסקיים, מסחריים וקמעונאיים וגם בפעילות הנוסטרו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

למידע נוסף בנוגע לסיכון האשראי וניהולו ראה פרק [סיכון אשראי](#).

סיכון השוק, לרבות סיכונים נזילות, הוא סיכון מרכזי נוסף בפעילות הבנק. הניהול השוטף של סיכונים השוק נועד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הערכת הרווח החזוי לצד הנזקים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים אלה. החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן דינאמי במסגרת מערכת מגבלות שנקבעה על ידי הדירקטוריון וועדות הסיכונים ברמות השונות, אשר תוחמת את השפעת חשיפות השוק על השווי הכלכלי, הרווח החשבונאי, קרן ההון ומצב הנזילות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון השוק וניהולו ראה פרק [סיכון שוק](#).

בפעילות הבנק כמתווך פיננסי קיימים סיכונים תפעוליים, הכוללים בין היתר אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים מידע, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים משפטיים, סיכונים ציות והמשכיות עסקית. סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים כולל אירועי סייבר. הגדרת סיכון זו אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.

ניהול הסיכונים התפעוליים מתבצע לפי סטנדרטים מקובלים (Best Practice) בכל חלקי הקבוצה וככל שסביבת הסיכון משתנה הבנק מעדכן את הכלים לניהול סיכונים אלה. בשנים האחרונות, בעקבות ההתפתחות המהירה בטכנולוגיה בכלל ובתוך כך בבנקאות, ובעקבות שינויים חיצוניים לבנק, עלו סיכונים אבטחת מידע וסייבר, הסיכון הטכנולוגי וסיכונים מעילות והונאות והבנק פעל וממשיך לפעול לחזק את ניהול הסיכונים בתחום זה.

למידע נוסף בנוגע לסיכון התפעולי וניהולו ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

היעדים והאסטרטגיה העסקית

החזון של לאומי

“להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוח”

בבסיס החזון עומדת השאיפה לעצב מערכת עסקית דינמית, המשלבת את ערכי הבנק עם חדשנות מוצרית וטכנולוגית. מערכת שתהיה עבור לקוחותינו מקום בו יוכלו למצוא את המענה הטוב והמתאים ביותר לצרכיהם הפיננסיים. זאת תוך חתירה לרווחיות נאותה, שמירה על יציבות הבנק ויצירת איזון עם צרכי העובדים וציפיות בעלי המניות. כקבוצה פיננסית בעלת השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בישראל, לאומי רואה במחויבותו לקהילה עוגן חברתי וערכי שאותו ימשיך לטפח.

האסטרטגיה של לאומי

לאור המגמות והשינויים המשמעותיים בסביבת הפעילות, אימץ לאומי שני כיווני פעולה מרכזיים שהשילוב ביניהם נמצא בליבת האסטרטגיה של הקבוצה. מצד אחד בנייה של “הבנקאות החדשה”, המבוססת על הדיגיטל והחדשנות הטכנולוגית, ומצד שני התאמה של מודל הבנקאות המסורתית, תוך שימת דגש על המשך מתן שירות מקצועי ואיכותי לכל סגמנטי הלקוחות בהתאם לצרכיהם, העדפותיהם וקצב אימוץ החדשנות הדיגיטלית שלהם. שני כיווני פעולה אלו תלויים ומשולבים עם ההכרח להתייעל בהון ובנכסי הסיכון לטובת העמידה ביעדי הלימות ההון.

לאומי פועל כבר מזה מספר שנים להתאמת מודל הפעילות של הבנק (“הבנקאות המסורתית”). כחלק מתהליך זה מיזג הבנק את בנק לאומי למשכנתאות, את לאומי למימון ואת בנק ערביי ישראל, וכן מיזג את החטיבה העסקית עם החטיבה המסחרית ואת מערך בנקאות פרטית לתוך החטיבה הבנקאית. בנוסף, הקטינה הקבוצה את מצבת כוח האדם בכ- 1,400 איש, והחלה ביישום תוכנית רב-שנתית למיזוג סניפים, התאמת מודל שירות הטלרים ושינוי מודל השירות הסניפי בראייה רב-ערוצית.

לאחרונה הודיע הבנק גם על שינוי הדרגתי של המבנה הארגוני של החטיבה הבנקאית, שבבסיסו מעבר ממבנה גיאוגרפי שהיה נהוג עד כה לניהול על פי קווי עסקים, ממוקד לקוח, יעיל יותר וכזה המאפשר ממשקים מיטביים עם היחידות השונות בבנק. המבנה החדש יפעל על פי ארבעה קווי עסקים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיים וקמעונאות, כאשר כל קו יפעל במתכונת של מרכז רווח עצמאי.

בנוסף, במסגרת אסטרטגיית צמצום פעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, המשיך לאומי בסגירת שלוחותיו הבינלאומיות שעוסקות בתחום.

פעילויות אלו נועדו ליצור פלטפורמה קטנה, גמישה וזריזה יותר, שביכולתה להתמודד עם אתגרי השינויים בסביבות הפעילות. למרות הפעילות הרבה שנעשתה, לבנק יש עוד כברת דרך משמעותית בטרם יגיע ליעד אליו הוא שואף, ובהתאם לכך מפותחות בבנק תוכניות להמשך התאמת, הגמשת וייעול הארגון ותהליכיו בשנים הבאות.

לטובת בניית “הבנקאות החדשה” ממשיך לאומי במהלכי הקמת הבנקאות הדיגיטלית החדשה כתת מותג נפרד. ככוונת הבנק להשיק את הבנקאות הדיגיטלית בשלבים החל מאמצע שנת 2016. הבנקאות הדיגיטלית תספק ללקוחותיה מוצרים ושירותים מבודלים ותוקם על בסיס מערכות טכנולוגיות מתקדמות, גמישות ונפרדות ותהליכי עבודה שיסייעו לה להיות יעילה, ומכאן גם זולה יותר עבור הלקוחות.

הבנקאות הדיגיטלית החדשה מוקמת תוך דגש על חווית לקוח איכותית ומתקדמת, כזו שמושגת על מענה לצרכי הלקוח הדיגיטלי ובראשם נוחות וזמינות "בכל מקום ובכל זמן", פשטות, התאמה אישית והוגנות.

ב-1 בינואר 2016 הוקמה בלאומי חטיבה חדשה - החטיבה לבנקאות דיגיטלית. חטיבה זו אמונה על הקמת הבנקאות הדיגיטלית החדשה ובמקביל על המשך שדרוג השירותים הדיגיטליים של "לאומי דיגיטל" ויכולות ה-Big Data של הבנק, כך שלאומי ימשיך לעמוד בקדמת הבמה הן בחדשנות דיגיטלית והן בחוויית לקוח כוללת על פני כלל ערוצי ההתקשרות עם הבנק.

לקבוצת לאומי ארבעה יעדים אסטרטגיים:

1. שדרוג מודל השירות והצעות הערך לסגמנטים במיקוד.
  2. הטמעת תרבות ארגונית ממוקדת לקוח - מיקוד בהכשרת והנעת עובדי הארגון בהלימה עם חזון וערכי הליבה של הקבוצה.
  3. שיפור היעילות והגמישות - מיקוד במשאב האנושי, טכנולוגיית המידע והרכש.
  4. יצירת סביבה טכנולוגית איכותית וחדשנית - מיקוד בהעצמת הביצועים העסקיים ויכולתו של הבנק להגיב במהירות לשינויים מתמידים בסביבת הפעילות.
- עבור כל אחד מהיעדים האסטרטגיים הוגדרו סט של מדדי הצלחה, יעדים כמותיים ארוכי טווח ויוזמות להשגתם.
- מימוש האסטרטגיה של הקבוצה, מבוצע בהתאמה לתיאבון הסיכון, שאושר על ידי הדירקטוריון, תוך שימוש בתהליכים וכלים מתקדמים לניהול סוגים שונים של סיכונים והשלמת ההערכות לדרישות רגולטוריות.
- יעדי הקבוצה הותאמו לקווי העסקים בהם לאומי פועל.

ראוי לציין כי, בתכנון אסטרטגי קיימת מידה לא מעטה של אי וודאות, כאשר הגשמת תוכניות אסטרטגיות ארוכות טווח תלויה בגורמים משתנים רבים, ובהם: מצב השווקים בישראל ובחו"ל, המצב הביטחוני, וכן השפעות מתמשכות של השינויים הרגולטוריים, אשר עדיין לא ניתן לומר בוודאות מה יהיה היקפם ומיקודם בטווח של שנים.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

קווי עסקים

הבנק בישראל מארגן בארבעה קווי עסקים. כל קו עסקים מתמחה במתן שרות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים, כאשר התמחות זו מאפשרת מתן שרות מקצועי ברמה גבוהה. בנוסף, קיימות יחידות מטה הנותנות שירותים שונים לקווי העסקים.

חברות הבנות בארץ ובחוץ לארץ שויכו בהתאם לאופי פעילותן ומאפייני לקוחותיהן לקו העסקים הרלוונטי בקבוצה.

להלן פירוט ארבעת קווי העסקים הראשיים בבנק:

הבנקאות הקמעונאית עוסקת בפלח הלקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים וכוללת גם את מערך משכנתאות ומערך בנקאות פרטית. ייעוד הבנקאות הקמעונאית הינו מתן חוויית לקוח רב ערוצית אינטגרטיבית, בערוץ הסניפי ובערוצים הישירים (לאומי CALL, אינטרנט, סלולר, מסופים, עמדות מידע וכספומטים), הנסמכת על מודל שירות תפעולי מודרני, מותאם לצרכי הלקוח. היעדים האסטרטגיים העיקריים של הבנקאות הקמעונאית הינם הרחבת בסיס הלקוחות במגזרי פעילות בעלי פוטנציאל והגדלת היקפי הפעילות עם הלקוחות באמצעות שיפור מתמיד של רמת השירות והתאמת הצעות ערך לצרכי הלקוח בהתאם למסלול חייו.

הבנקאות הפרטית עוסקת בלקוחות הפרטיים בעלי עושר פיננסי. הפעילות מתבצעת באמצעות מרכזים וסניפים ייחודיים בארץ וכן באמצעות שלוחות הבנק בארה"ב ובבריטניה.

הבנקאות המסחרית עוסקת בפלח האמצעי של הלקוחות העסקיים (Middle Market) ובעלי העניין בהם, לרבות נושאי משרה בכירים בחברות. יעדה האסטרטגי של הבנקאות המסחרית הוא להמשיך ולחזק את מעמדה המוביל באמצעות הרחבת היקף ומגוון הפעילות עם לקוחותיה הקיימים וגיוס לקוחות חדשים, תוך מתן מכלול שירותים פיננסיים ובנקאיים הנדרשים ללקוחותיה הפועלים בארץ ובחו"ל.

הבנקאות העסקית עוסקת במימון וליווי פלח הלקוחות העסקיים הגדולים והחברות הרב-לאומיות לרבות חברות יזמיות וקבלניות המעורבות בפרויקטים גדולים בתחום הנדל"ן והתשתית. בין היתר מנוהלים במערך העסקי ובמערך בניה ונדל"ן לקוחות אשר פעילותם העסקית מורכבת, עסקיהם בינלאומיים ו/או פעילותם מנוהלת במספר שלוחות של הבנק בחו"ל. באמצעות השלוחות בחו"ל ניתנים, בין היתר, אשראים ליזמים מקומיים הפועלים בתחום הנדל"ן, המלונאות ובתי האבות הסייעודיים. מטרות הבנקאות העסקית הינן: לשרת את קשת הלקוחות במכלול השירותים הפיננסיים והבנקאיים הנדרשים להם, תוך ייזום מעורבות של היחידות השונות בקבוצת לאומי בארץ ובחו"ל, ככל הנדרש, כאמצעי להגדלת מגוון המוצרים והשירותים המוצעים ללקוחות.

בנקאות שוקי הון וניהול פיננסי עוסקת בניהול הנוסטרו של הבנק, בהפעלת כלל חדרי העסקאות בבנק לצורך עשיית שוק, מסחר ותיווך במטבעות, בריביות, בנגזרים ובניירות ערך, בניהול פיננסי הכולל פיתוח מוצרים פיננסיים ומוצרי השקעה, בהספקת פלטפורמות מסחר מתוחכמות ללקוחות, בקביעת דרישת הביטחונות מלקוחות הפועלים בנגזרים וניטור אחר הפעילות, בניהול נכסים והתחייבויות של הבנק (Assets & Liabilities Management - ALM) ובניהול השקעות בנכסים פיננסיים. בנוסף, מנהלת החטיבה את הקשר עם מוסדות פיננסיים בחו"ל ואחראית על מתן שירות ללקוחות בישראל הפועלים בשוקי ההון והכספים, לרבות ללקוחות המוסדיים. ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע בעיקר באמצעות חברת לאומי פרטנרס.

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

הסביבה העסקית והתחרותית בה פועל הבנק מורכבת ומושפעת מגורמים אקסוגניים מגוונים. ביניהם ניתן למנות את השווקים הפיננסיים בעולם ובישראל, סביבת הריבית, הרגולציה בארץ ובחו"ל ומגמות שונות בנושאי טכנולוגיה וטעמי לקוחות. כל אלה משפיעים על פעילות הקבוצה ועל האסטרטגיה הנגזרת כתוצאה מכך.

למידע בנוגע לסביבה המקרה כלכלית בארץ ובעולם ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק](#).

התגברות הרגולציה

השפעת הרגולציה על ענף הבנקאות ממשיכה להתרחב, כאשר הפיקוח הרגולטורי בארץ ובעולם מתמקד בשני תחומים עיקריים: רגולציה שמטרתה לשמור על יציבות הבנקים ולהקטין את מידת הסיכון בפעילותם ורגולציה שמטרתה להגן על הצרכן, לעודד תחרות ולהביא לשיפור השירותים שהוא מקבל.

בסביבה המקומית אנו עדים ליוזמות חקיקה רבות, אשר חלקן נובעות מהשיח החברתי-כלכלי, ועוסקות בעידוד התחרות ובהגברת השקיפות במערכת הבנקאית.

אחת היוזמות המקומיות המרכזיות שהגיעה לידי יישום בשנים האחרונות הינה ועדת זקן לעידוד התחרות, שהובילה להצעת מסלולי עמלות ללקוחות, אישור פתיחת וסגירת חשבונות דרך האינטרנט, הנפקת כרטיסי חיוב מיידי (דביט), שינוי הגדרת עסק קטן ועוד. יוזמה מרכזית נוספת בעלת השפעה על השוק ועל פעילות הבנקים היא חוק הריכוזיות, אשר יוביל לשינויים בבעלות ובשליטה על גופים פיננסיים וריאליים וישפיע על היכולת של הבנקים להשקיע בגופים ריאליים.

בימים אלו מצויות בבחינה מספר יוזמות רגולטוריות משמעותיות נוספות, ובראשן היוזמה לקידום התחרות בשירותים הבנקאיים והפיננסיים של ועדת שטרם, אשר הגישה את מסקנות הביניים שלה ביום 14 לדצמבר 2015. המלצות הועדה, וביניהן הפרדת חברות כרטיסי האשראי משני הבנקים הגדולים, לאומי והפועלים, וההגבלות על פעילות בנקים אלו בתחום התשלומים באמצעות כרטיסי האשראי, הינן בעלות השלכות מהותיות על הפעילות ומבנה התחרות בתעשיית הבנקאות המקומית.

בנוסף למגבלות על צד ההכנסות, הגברת הרגולציה יוצרת הכבדה מהותית על הבנקים בצד העלויות והתשומות הניהוליות הנדרשות לשם הערכות מוקפדת וציות להוראות.

כמו כן, לרגולציה השפעה על התחרות והצמיחה של מערכת הבנקאות בישראל, מאחר שהיא מטילה מגבלות על יכולתם של הבנקים להרחיב את פעילותם באמצעות רכישות ומיזוגים או להיכנס לתחומי פעילות חדשים.

למידע נוסף בנוגע לסביבה הרגולטורית והשלכות היוזמות המרכזיות ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

סביבת הצרכן

שינויים כלכליים, חברתיים וטכנולוגיים, עם דגש על השימוש הגובר במובייל, השיתוף הרב של מידע ברשתות חברתיות והשיפור המתמיד בחוויית הלקוח שמספקות חברות הייטק ורשתות קמעונאיות, תוך דגש על נוחות וזמינות "בכל מקום ובכל זמן", פשטות, התאמה אישית והוגנות ושקיפות, ממשיכים להגביר את המודעות הצרכנית ולשנות את הרגלי הצריכה באופן מהותי.

יותר מבעבר, הלקוח מצפה היום לבנקאות שתהיה בעיניו הוגנת, זמינה ונגישה יותר, פשוטה יותר ושקופה יותר. הלקוח הוא בעל מודעות צרכנית גבוהה ומחובר לצרכנים אחרים, בעיקר באמצעות הרשתות החברתיות. הוא מודע יותר לחוויית הקנייה שלו, דבר המקנה לו ידע וכוח מיקוח רב. הלקוח צורך מידע ושירותים באמצעות מגוון רחב של ערוצים דיגיטליים ופיזיים ומצפה לחוויית שירות אחידה בממשקים השונים עם הבנק. הערוצים הדיגיטליים תופסים מקום מרכזי יותר ויותר בממשק של הלקוח עם הבנק.

כתוצאה מכך, ההשפעה של חדשנות טכנולוגית על המגמות הצרכניות ממשיכה להתגבר, כאשר המובייל בפרט משנה את הרגלי הצריכה, אופן התשלום, חוויית הקניה, מיקום הקניה ועוד. הצרכן מחובר תמיד ומצפה לקבל שירותים ומידע בכל מקום ובכל זמן על פי בחירתו והעדפותיו.

התפתחויות אלו מאיצות את אימוץ החדשנות בקרב התעשייה הפיננסית, ומובילות אותה לנקודת מפנה, בה גופים שלא ידעו להסתגל ולהתאים את עצמם למציאות החדשה עשויים "להישאר מאחור" ולהיפגע מהותית. בנקים בעולם משקיעים מאמצים רבים בשדרוג יכולות שיאפשרו הכרות טובה יותר עם הלקוח, פישוט הממשק מולו, התאמת הצעות הערך לצרכיו והעדפותיו ושימוש בחוכמת ההמונים ובמשחקיות. חלק מהבנקים המובילים, בעיקר אלו בעלי תשתית טכנולוגית גמישה ומתקדמת, פועלים לאימוץ מודלים חדישים ופיתוח חדשנות, בין היתר באמצעות שיתופי פעולה עם חברות חיצוניות העוסקות בתחום, על בסיס הפלטפורמה הקיימת. בנקים אחרים, בוחרים להקים פלטפורמה דיגיטלית ייעודית ונפרדת ("בנק דיגיטלי"), שמייצרת את חוויית הלקוח הרצויה ומאפשרת את הגמישות הנדרשת לעמוד בקצב השינויים המתגבר.

במקביל, גורמים שאינם בנקים, ובראשם חברות הזנק חדשניות (סטארטאפי "פינטק"), ממשיכים לייצר מודלים עסקיים "משבשים", שמציבים רף חדש בחוויית הלקוח ותחרות ישירה אל מול הבנקים בתחומים שונים. יותר ויותר בנקים בעולם פועלים בדרכים שונות לשתף פעולה עם אותן חברות פינטק ואף מייצרים תוכניות ייעודיות לפיתוח התחום (לדוגמא, באמצעות מאיצי סטארטאפים, חממות וקרנות השקעה ייעודיות לתחום).

סביבת התחרות

בנקים מקומיים

בשנת 2015 נמשכה המגמה של עלייה ברמת התחרות בכל מגזרי הפעילות הבנקאיים. הבנקים המקומיים ממשיכים להתמקד במשקי הבית (בין היתר באמצעות אשראי צרכני ומשכנתאות) ובמגזרי העסקים הקטנים והבינוניים. הם פועלים לגיוס לקוחות חדשים ולהגדלת היקפי הפעילות, וממקדים מאמצים בפיתוח שירותים דיגיטליים חדשניים, בהשקת הצעות ערך המתבססות על מועדוני לקוחות, בהקמת מודלי שירות חדישים וכן בשיפור היעילות התפעולית, בין היתר על ידי שינוי מודל הפריסה הסניפית (מיזוג סניפים, עדכון מודל הטלרים ועוד).

מתחרים חוץ בנקאיים

הלוואות על ידי גופים מוסדיים - בשנים האחרונות ניכרת מגמה ברורה של גידול באשראי שניתן על ידי גופים מוסדיים למגזר העסקי. אשראי זה מאופיין בהיקפים גדולים ועל כן מיועד ברוב המקרים לחברות גדולות. בנוסף, כחלק מהמגמה למתן אשראי ישירות על ידי הגופים המוסדיים, ניכר המשך המגמה של מתן מימון לפרויקטים תשתיתיים וכן לנכסים מניבים ואף בליווי ההקמה של פרויקטים למגורים (בדרך כלל ובמקרים רבים בשיתוף פעולה עם הבנקים המסחריים).

שחקנים מבוססי טכנולוגיה - עם התרחבות השימוש בטכנולוגיה מתקדמת על ידי הצרכנים (בעיקר במובייל) הולך ומתרחב היצע ואיכות המיזמים/פיתוחים שמציעות חברות הפינטק. מרבית מיזמים אלו לא מהווים תחרות כוללת אל מול הבנקים המסורתיים, אך בהחלט נוגסים בחלקם של הבנקים בתחומי פעילות מסוימים, ובעיקר בתחומי התשלומים, העברות הכספים, ההשקעות הפיננסיות, ההלוואות (כולל מודלי Peer to Peer), החסכונות ושירותי הניהול הפיננסי.

מודלי בנקים דיגיטליים - בשנים האחרונות, מתרחבת בעולם המגמה של הקמת בנקים דיגיטליים, אשר חלקם הגדול מוקמים על ידי הבנקים המסורתיים עצמם. בנקים אלו מציעים סל שירותים בערוצים הישירים (עם גישה מוגבלת או ללא גישה בכלל לסניף) ומתמקדים בעיקר בלקוחות קמעונאיים המעוניינים בחוויית שירות דיגיטלית מתקדמת בשילוב עם הצעות מחיר אטרקטיביות.

שינויים עיקריים בשנה החולפת

חסכון והתייעלות

כפועל יוצא של השינויים המפורטים לעיל נוצרים איומים ולחצים רבים על הכנסות המערכת הבנקאית ומשכך נדרשים הבנקים, בארץ ובעולם, לייעל את פעילותם.

בשנת 2012 הגדירה קבוצת לאומי תכנית התייעלות תלת שנתית שמטרה להביא לחסכון מהותי בהוצאות התפעוליות של הקבוצה (בעיקר בכל הנוגע להיקף המועסקים והוצאות השכר בבנק). התכנית כללה צעדים בתחום זה (ירידה של 1000 משרות) ובתחומי הוצאה מהותיים נוספים. היעדים שהוגדרו במסגרת התכנית לשנים 2012-2014, הושגו במלואם.

בתחילת שנת 2015 הגדירה הקבוצה תוכנית התייעלות תלת שנתית (2015-2017) נוספת, אשר במסגרתה בכוונת הקבוצה להקטין את היקף המשרות בכ-1,000 משרות נוספות. הקטנה זו מושתתת על התייעלות בכלל הקבוצה - בעיקר בבנק אך גם בחברות הבת בישראל ובחו"ל. בבנק מתבססת התוכנית בעיקר על הקטנת המשרות עקב פרישה טבעית, משרות בגין הבנק אינו צופה לגייס עובדים חדשים, וכן בהקטנה של היקף משרות של עובדים זמניים (בעיקר עקב יישום שינויים באסטרטגית הסינוף). בשאר הקבוצה, תתבסס הקטנת המשרות בעיקרה על סגירת ו/או מכירת חלק מפעילות הבנק בחו"ל והמשך התייעלות בפעילות הקבוצה בארץ.

בחודש ינואר 2015 נחתם בבנק הסכם קיבוצי חדש שתחולתו לארבע שנים, המקטין את ההתחייבויות בגין זכויות עובדים הרשומות בספרי הבנק ומגדיל את הון הבנק. השינויים בהסכם הקיבוצי זה אל מול הסכם קודם, צפויים להניב חסכון שוטף בהוצאות השכר התפעוליות. להערכת הבנק, לארבעת שנות ההסכם במצטבר יגיע חסכון זה לסך כולל של כ-250 מיליון ש"ח.

למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי החדש ראה [ביאור 23](#).

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על פני חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון.

הבנק נמצא בשלבי בחינה של תוכנית התייעלות רב שנתית.

תחום נוסף בו התייעלה הקבוצה, בדגש על הבנק, הינו השטחים שבשימוש - היקפם ומיקומם. היקף השטחים שבשימוש הבנק ירד בשלושת השנים האחרונות (2013-2015) בכ-16.6 אלפי מ"ר וזאת לצד העברת שטחי מטות מאזורים יקרים בלב הערים למיקומים בהם העלות הכוללת נמוכה יותר. מעברים אלו ייצרו לבנק מימושי נדל"ן בהיקף של כ-320 מיליון ש"ח. הבנק צופה כי בשנים הקרובות, עם הירידה בהיקף כוח האדם בקבוצה, תמשך מגמה זו.

יודגש כי הערכות הבנק בדבר החיסכון השנתי הכולל, הינן בגדר מידע צופה פני עתיד ומהוות תחזיות בלבד של הבנק, שהתממשותן אינה ודאית והמבוססות על הערכות הבנק נכון למועד הדוח.

תחזיות הבנק כאמור לעיל, עשויות שלא להתממש כולן או חלקן, או עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתחזיות הנוכחיות בשל גורמים שונים, לרבות שינויים במצבת כוח האדם של החברה ובתמהיל העובדים, שינויים נוספים בהסכם הקיבוצי החל על עובדי הבנק, שינויים במשתני מאקרו וכן שינויים ברגולציה בתחום הפעילות.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מיזוג בין הבנק לבין בנק ערבי ישראלי בע"מ ("בנק ערבי")

ביום 4 במאי 2015 אישרו דירקטוריון הבנק ודירקטוריון בנק ערבי ביצוע המיזוג של בנק ערבי עם ולתוך הבנק ("המיזוג" ו/או "שינוי המבנה"). על פי הסכם המיזוג, בנק ערבי שהינו חברת בת בבעלות כמעט מלאה של הבנק, יתמזג עם ולתוך הבנק.

ראה דיווחים מידעיים מיום 4 במאי 2015 (אסמכתא 2015-01-011190, 2015-01-011226) ומיום 7 במאי 2015 (אסמכתא 2015-01-015192).

עקב התנגדות בעלי מניות המיעוט בבנק ערבי להצעת המיזוג, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב - המחלקה הכלכלית, בקשה לאישור המיזוג בהתאם להוראות סעיף 321 לחוק החברות. ביום 12 בנובמבר 2015 אישר בית המשפט את המיזוג לאחר שהצדדים הגיעו להסכמה לגבי תנאי המיזוג.

ראה דיווח מידעיים מיום 12 בנובמבר 2015 (אסמכתא 2015-01-153777).

המיזוג שבוצע הינו מיזוג סטטוטורי, בהתאם להוראות הפרק הראשון של החלק השמיני של חוק החברות, התשנ"ט-1999 ובכפוף להוראות הפרק השני לחלק ה-2 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1963 ("הפקודה") באופן שעם ביצוע המיזוג כלל נכסיו והתחייבויותיו של בנק ערבי יועברו לבנק ובנק ערבי יחדל להתקיים, ללא צורך בפירוק.

ביום 31 בדצמבר 2015 בוצע המיזוג ונתקבלה תעודת המיזוג מרשם החברות.

במסגרת המיזוג נקלטו עובדי בנק ערבי כעובדי הבנק וכן הועברו לבנק כל נכסיו והתחייבויותיו של בנק ערבי.

עד לתאריך המיזוג בנק ערבי סיפק שירותים פיננסיים, בעיקר ללקוחות בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל.

מטרות המיזוג:

המיזוג נועד לתכלית עסקית וכלכלית ומטרתו לאפשר לקבוצת לאומי להעמיק את רמת הסינרגיה בין הפעילויות הקמעונאיות והמסחריות ולהוביל, בין היתר, גם לחיסכון בהוצאות וייעול הקצאת המשאבים בקבוצת לאומי, חיסכון בזמן הניהולי ובעלויות התפעוליות, ולשיפור בזמני התגובה, השליטה ויכולת הבקרה על הפעילות של החברה המתמזגת. לסינרגיה הצפויה פוטנציאל יצירת ערך בהיבטים תפעוליים, אסטרטגיים, ארגוניים ומימוניים כאחד.

המהלך ייצור יתרון ללקוחות בנק ערבי ויאפשר להעניק להם הצעת ערך בהתאמה למכלול צרכיהם, בין היתר, לאור שיפור ברמת המוצרים המוצעים ללקוח, תוך שימת דגש על הענקת סל שירותים מגוון ורחב ללקוח. כמו כן, המיזוג יגדיל משמעותית את נגישות הלקוחות לסניפי הבנק לנוכח הפיזור הרחב של סניפי בנק לאומי ברחבי הארץ וישפר את רמת השירות שקבוצת לאומי תוכל להעניק ללקוחות אלה, תוך צמצום בהוצאות.

החלטת מיסוי בהסכם מיום 19 בנובמבר 2015

ביום 19 בנובמבר 2015 העבירה רשות המיסים לידי הבנק החלטת מיסוי בהסכם שכותרתה: "מיזוג בנק ערבי בע"מ עם ולתוך בנק לאומי לישראל בע"מ על פי סעיף 2103 לפקודת מס הכנסה" ("החלטת המיסוי"), המאשרת כי פרטי תוכנית המיזוג ליום 31 בדצמבר 2015 של בנק לאומי לישראל בע"מ ובנק ערבי ישראלי בע"מ כפי שנמסרו בבקשה שהוגשה לרשות המיסים, ובכפוף לקיום התנאים המפורטים בפקודה ובהחלטת המיסוי, עומדים בתנאים המפורטים בסעיפים 2103ג(1) ו-7 לפקודה.

עיקרי החלטת המיסוי הם:

1. לגבי המיזוג -

- 1.1 מועד המיזוג יהא ביום 31 בדצמבר 2015 ("מועד המיזוג").
- 1.2 לא יוקצו בשל המיזוג זכויות חדשות בבנק לבעלי המניות בו. לפיכך, בעת מכירת המניות של הבנק, לא תיוסף למחיר המקורי של המניות כאמור עלות ההשקעה במניות בנק ערבי. עלות/סכום ההשקעה תבוטל, ולא תותר בדרך כלשהי לצרכי מס, בין במישרין או בין בעקיפין. כמו כן, על הנכסים וההתחייבויות המועברים לבנק במסגרת המיזוג יחולו הוראות סעיף 2103 לפקודה, ולא ייוחס להם סכום נוסף מעבר למחיר המקורי, כפי שהיה בבנק ערבי.
- 1.3 לא תותר הוצאה ו/או הפסד כלשהו בידי הבנק ו/או צד קשור לו בשל המיזוג.

- 1.4. כל הוצאה או ניכוי שנצברו בבנק ערבי ובבנק עד למועד המיזוג ולא הותרו לצרכי מס עד למועד זה (בין בשומה עצמית ובין בשומה סופית של פקיד השומה) ("הוצאה או ניכוי שנצברו"), ואילו היו מותרים בניכוי היה נוצר הפסד למועד המיזוג, ייחשבו כחלק מהפסדי בנק ערבי ו/או הבנק, לפי העניין, עד למועד המיזוג, ויחולו עליהם הוראות סעיף 103ח לפקודה, כל זאת אם הותרו בניכוי לצרכי מס בתוך שנתיים ממועד המיזוג.
- לעניין זה, "הוצאה או ניכוי שנצברו" - לרבות הפרשות ו/או התחייבויות כלשהן שלא הותרו בניכוי לצרכי מס, אשר במידה והיו מותרות בניכוי לצרכי מס במועד המיזוג, היו יוצרות הפסד.
- הובהר, כי אין בהוראת סעיף זה לגרוע מהוראות סעיף 103ח לפקודה. כמו כן, אין בהחלטת המיסוי משום אישור להתרת ההוצאות כאמור בסעיף זה, נושא אשר יבחן על ידי פקיד השומה.
- 1.5. לעניין יישום הוראות סעיף 103ח לפקודה, הפסדי בנק ערבי ובנק לאומי, ככל שיהיו, יותרו לקיזוז כנגד הכנסת הבנק החל בשנת המס שלאחר המיזוג ובלבד שבכל שנת מס לא יותר לקיזוז כאמור סכום העולה על 20% (פריסה ל-5 שנים) מסך ההפסדים של בנק ערבי והבנק או על 50% מהכנסתו החייבת של הבנק באותה שנת מס לפני קיזוז ההפסד משנים קודמות, והכל לפי הנמוך שביניהם.
- 1.6. מקדמות בשל הוצאות עודפות שהיו בידי הבנק או בידי בנק ערבי ערב המיזוג, תהיינה ניתנות לקיזוז כנגד מס או מס שבח בבנק (לאחר המיזוג) בחלקים שווים לאורך תקופה של 5 שנים שתחל במועד המיזוג (20% כל שנה).
- 1.7. הבנק מתחייב להודיע למנהל מיסוי מקרקעין על נכסי המקרקעין שהועברו אליו במסגרת המיזוג, לרבות מניות החברה להשקעות של בנק ערבי ולשלם מס רכישה בשיעור של 0.5%, בתנאים שיקבעו על יד מנהל מיסוי מקרקעין, בתוך 40 יום ממועד המיזוג. למען הסר ספק מובהר כי לעניין מס רכישה, יום הרכישה של נכסי המקרקעין המועברים יהא מועד המיזוג. הודעה כאמור נמסרה כנדרש.
- 1.8. הבנק מתחייב להמציא למנהל מיסוי מקרקעין, תוך 40 יום ממועד המיזוג, הערכת שווי של נכסי המקרקעין המועברים ומניות החברה להשקעות של בנק ערבי, נכון למועד המיזוג. למען הסר ספק, יובהר, כי אין בהחלטת המיסוי כדי לגרוע או לפגוע בסמכויות מנהל מיסוי מקרקעין לקבוע ולהעריך את שווי הנכסים המועברים. הערכת שווי כאמור הומצאה כנדרש.
- 1.9. אם נתברר כי לא נתקיים במועדו תנאי מהתנאים הקבועים בסעיף 103ג לפקודה ("הפרה"), יחוייבו הבנק ובנק ערבי במיסים ובתשלומי החובה שניתן להם פטור מהם, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד המיזוג ועד מועד התשלום, והכל בהתאם להוראות סעיף 103י לפקודה. במקרה כאמור, תוגש לפקיד השומה מיד בסמוך למועד ההפרה, הערכת שווי מומחה של בנק ערבי למועד המיזוג בהתאם לכללי מס הכנסה (בקשה לאישור מראש לתכנית מיזוג), התשנ"ה-1995. להערכת השווי כאמור יידרשו אישורו והסכמתו של פקיד השומה.

2. לגבי העברת עובדי בנק ערבי לבנק -

- 2.1. אושרה העברת העובדים על פי הוראות סעיף 103טז לפקודה.
  - 2.2. אושרה העברת הבעלות בכל הקופות האישיות המועברות על שם העובדים המועברים מבנק ערבי לבנק, וכי העברת כספי קופות הגמל, כאמור לעיל, תהייה פטורה ממס שכר ומניכוי מס במקור על פי תקנה 2(א)(6) לכללי מס הכנסה (פטור ממס בשל העברה ושינוי ייעוד של כספים בקופות גמל), התש"ן-1990.
  - 2.3. אושרה העברת יתרת הכספים שנותרו בקופה המרכזית של בנק ערבי ביום המיזוג לתוך הקופה המרכזית של בנק לאומי בתוך 60 יום ממועד המיזוג, כפי שנקבע בהסדר הקמ"פ של בנק ערבי. העברת הכספים כאמור, תהייה פטורה ממס שכר ומניכוי מס במקור על פי תקנה 2(א)(6) לכללי מס הכנסה (פטור ממס בשל העברה ושינוי ייעוד של כספים בקופות גמל), התש"ן-1990. יודגש, כי הקופה המרכזית של בנק ערבי תתרוקן בתום אותם 60 ימים.
  - 2.4. על העובדים המועברים יחול רצף בזכויות לפיצויים כאמור בסעיף 103טז לפקודה, ובעת פרישתם מהבנק, תובא בחשבון לעניין חישוב הפטור על מענקי הפרישה תקופת עבודתם בבנק ובבנק ערבי.
  - 2.5. עובד שפרש קודם למועד המיזוג, או עקב המיזוג, קיבל מענק פרישה פטור מבנק ערבי לפי הוראות סעיף 9(זא) לפקודה, וחזר לעבוד בבנק בתוך שישה חודשים ממועד הפרישה, יראו את מענק הפרישה שקיבל העובד האמור כשכר עבודה, ובמקרה זה הבנק ינכה את המס כמתחייב.
  - 2.6. כל תשלום לעובדים בחברות המשתתפות במיזוג הנעשה עקב המיזוג על ידי החברות כאמור, ייחשב כהכנסת עבודה וינוכה ממנו מס בהתאם לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים), התשנ"ג-1993.
3. לגבי החזקות מדינת ישראל בבנק לאומי, הובהר כי ניתן לראות במדינה כבעלת מניות מיעוט לעניין הוראות סעיף 103(יה) לפקודה וכי אם מדינת ישראל תמכור מניותיה בבנק לאומי, כולן או חלקן, במהלך התקופה הנדרשת להגדרתה בסעיף 103 לפקודה, המכירה תחשב כאירוע שלא בידיעה או שלא בשליטה של בעלי המניות, כאמור בסעיף 103(יה) לפקודה.
4. הבהרות כלליות -
- 4.1. החלטת המיסוי מותנית בקיומם המלא של יתר התנאים הקבועים בפקודה ובהחלטת המיסוי, לרבות התנאים אשר מתייחסים לתקופה הנדרשת, להגדרתה בסעיף 103 לפקודה, אשר תחילתה במועד המיזוג.
  - 4.2. הבנק ובנק ערבי התחייבו לכלול בדוחות הכספיים ובדוחות ההתאמה לצרכי מס, ביאור לעצם ביצוע שינוי המבנה. בביאור זה יפורטו תנאי החלטת המיסוי. דרישה זו תחול לגבי הדוחות הכספיים השנתיים של בנק ערבי ושל קבוצת לאומי לשנת 2015 ודוחות ההתאמה לצרכי מס של בנק ערבי ובנק לאומי לשנת 2015.

- 4.3.** אין בהחלטת המיסוי משום אישור בדרך כלשהיא לעניין העובדות ו/או העסקאות ו/או הפעולות ו/או הנתונים שנמסרו על ידי הבנק. כמו כן, אין בהחלטת המיסוי משום עשיית שומה בדרך כלשהי לגורם כלשהו, נושאים אשר יכול ויבחנו על ידי פקיד השומה.
- 4.4.** אין בהחלטת המיסוי משום אישור בדרך כלשהי לעניין היבטי המס בגין רכישת מניות המיעוט של בנק ערבי ו/או משום קביעה בדרך כלשהי של חבות המס הסופית ו/או סיווג ההכנסה ו/או הניכוי במקור בגין רכישת מניות המיעוט בבנק ערבי במישרין ו/או בעקיפין, נושאים אלו יכול ויבחנו על ידי פקיד השומה.
- 4.5.** אין בהחלטת המיסוי כדי לגרוע מסמכויות פקיד השומה ו/או רשות המסים על פי הפקודה ועל פי הוראות כל דין.
- 4.6.** הובהר כי החלטת המיסוי ניתנה על סמך המצגים והמסמכים שהוצגו בפני רשות המיסים בכתב ובעל פה, לרבות אלה המפורטים בהחלטת המיסוי, ובכפוף לתנאים הקבועים בחלק ה-2 לפקודה. החלטת המיסוי תבוטל למפרע, באם יתברר כי הפרטים והעובדות שנמסרו במסגרת הבקשה אינם נכונים או אינם מלאים באופן מהותי, או שיתברר כי פרטים מהותיים שפורטו לא נתקיימו או כי התנאים שהתנתה רשות המיסים בהחלטת המיסוי לא נתקיימו.
- 4.7.** לא יותרו בניכוי, בין במישרין ובין בעקיפין, לצדדים המשתתפים בשינוי המבנה המפורט בהחלטת המיסוי ו/או לצד הקרוב אליהם, כל הוצאות הכרוכות, במישרין ו/או בעקיפין בשינוי המבנה, לרבות הוצאות משפטיות, ביקורת, מומחים, יועצים ואגרות למיניהם, כניכוי או כהוצאה לפי סעיף 17 לפקודה.
- 4.8.** הבנק ובנק ערבי התחייבו, ביחד ולחוד, לאשר בכתב למחלקת מיזוגים ופיצולים ברשות המיסים ולפקיד השומה, בתוך 30 ימים ממועד קבלת החלטת המיסוי, כי הן מסכימות לקבל את כל תנאי החלטת המיסוי, ככתבם וכלשונם, וללא הסתייגות. אישורים כאמור נמסרו כנדרש.

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק¹

על פי אומדן הלמ"ס, התוצר המקומי הגולמי התרחב בשנת 2015 בכ-2.6%, במונחים ריאליים, בדומה לקצב הצמיחה בשנת 2014. הצמיחה הובלה על ידי גידול בצריכה הפרטית בעוד בהשקעות בנכסים קבועים וביצוא נרשם צמצום.

המשק העולמי

בחודש ינואר 2016, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את האומדן להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2015 ואת התחזית ל-2016, בהשוואה לפרסום קודם מחודש אוקטובר 2015. השינויים בקרב המדינות המתקדמות היו מינוריים. על פי האומדנים המעודכנים של הקרן, הצמיחה בארה"ב ובאזור גוש האירו בשנת 2015 הסתכמה בכ-2.5% ו-1.5%, בהתאמה ואילו בשנת 2016 היא צפויה להסתכם בכ-2.6% ו-1.7%, בהתאמה. התחזית לצמיחת התוצר העולמי בשנת 2015 נותרה על 3.1%.

תקציב המדינה ומימון

בשנת 2015 היה לממשלה גרעון בתקציב בהיקף של כ-24.5 מיליארד ש"ח, שהם כ-2.15% תוצר. זאת לעומת גירעון שנתי מתוכנן, על פי הצעת התקציב לשנת 2015, של כ-31.4 מיליארד ש"ח (2.75% תוצר). הסטייה של הגירעון בפועל מזה שתוכנן, מקורה בהכנסות גבוהות מהחזוי של כ-3.6 מיליארד ש"ח והוצאות נמוכות מהמתוכנן בסך של כ-3.3 מיליארד ש"ח. בהקשר זה יש לזכור כי מאז ראשית השנה ועד ה-19 בנובמבר 2015, פעלה הממשלה ללא מסגרת תקציב מאושרת ובהתאם לחוק יסוד משק המדינה התאפשר לממשלה להוציא 1/12 מתקציב שנת 2014 בכל חודש.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי הכולל של ישראל הסתכם בשנת 2015 בכ-7.9 מיליארד דולר, ירידה של כ-6 מיליארד דולר בהשוואה לגרעון שהיה בשנת 2014. הצמצום בגירעון המסחרי מקורו בהשפעת צמצום ניכר בערך היבוא, במונחי דולר, של מוצרי אנרגיה, בין השאר, על רקע ירידת המחירים בשוק העולמי.

בשנת 2015, הסתכמו תנועות ההון היוצאות במט"ח בהיקף גבוה מתנועות ההון הנכנסות. ההשקעות הישירות בישראל, דרך המערכת הבנקאית, הסתכמו בכ-8.0 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ הצטמצמו בכ-2.9 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-7.3 מיליארד דולר, מרביתן השקעות פיננסיות, אשר בחלקן מגודרות כדי לנטרל חשיפה לשינויים בשער החליפין.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בשנת 2015 פוחת השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-0.3%, כאשר ביחס לאירו, נרשם ייסוף של כ-10.1%. זאת, על רקע היחלשותו המשמעותית של האירו מול הדולר בעולם.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש דצמבר 2015, על כ-90.6 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-86.1 מיליארד דולר בסוף 2014. העלייה ביתרות, הושפעה ברובה מרכישות מט"ח של בנק ישראל.

במהלך השנה שחלפה, הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-3.1 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-8.8 מיליארד דולר במהלך 2015.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן ירד בשנת 2015 ב-1.0%, שיעור המצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה, 1% עד 3%. הסבר עיקרי לירידת המדד הוא הירידה במחירי האנרגיה בעולם המשפיעה במישרין על מחיריהם בישראל. כך, במדד ללא אנרגיה, לא חל שינוי בשנת 2015. מרבית סעיפי המדד ירדו בשנה שחלפה לעומת שני סעיפים שכלטו בעלייתם: הדיור (2.2%) והפירות והירקות (13.2%).

ריבית בנק ישראל עמדה בחודש דצמבר 2014 על 0.25%. בהחלטת הריבית לחודש מרס 2015, הורדה הריבית ל-0.10% והיא נשמרה ברמה זו גם בהחלטה לחודשים אפריל עד דצמבר 2015 וכן בהחלטות לחודשים ינואר ופברואר 2016. הוועדה המוניטרית סברה שלאור התגברות קצב הייסוף בשער החליפין האפקטיבי של השקל מול סל המטבעות הפחתת הריבית לרמה של 0.10% היא הצעד המתאים ביותר כדי לתמוך בהשגת יעדי המדיניות, בהינתן סביבת האינפלציה המתונה. בהודעת הריבית לחודש פברואר 2016 ציינה הוועדה כי היא מעריכה שהמדיניות המוניטרית תיוותר מרחיבה למשך זמן רב וכן שהיא סבורה שהסיכונים להשגת יעד האינפלציה גברו, והסיכונים לצמיחה נותרו גבוהים.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה בשנת 2015 בכ-6.8%, לאחר שבשנת 2014 הסתכמה עלייתו בכ-11.5%. התמתנות העלויות הושפעה מהירידות בשוקי ההון בעולם (בעיקר החל ברביע השלישי) על רקע האטת הפעילות הכלכלית בסין, כאשר האטת הצמיחה בישראל והמצב הגיאופוליטי תרמו אף הם לעלויות השערים המתונות. זאת, למרות הריבית הנמוכה וגורמי מאקרו חיוביים כמו שיעור האבטלה המצוי בשפל.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה בשנת 2015 בשיעור של כ-19.5% בהשוואה לממוצע 2014 והסתכם בכ-1,449 מיליון ש"ח. זאת על רקע הפעילות הערה בשוק ההון בארץ ובחו"ל.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בשנת 2015 במגמה מעורבת. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד ירד בשיעור מזערי של כ-0.2% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-2.8% (מדד האגרות בריבית קבועה עלה בכ-3.3% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", נרשמה ירידה של כ-0.1%). זאת, על רקע סביבת האינפלציה המתונה, שבאה לידי ביטוי בירידה במדד המחירים לצרכן, אשר מסיטה ביקושים מנכסים צמודי מדד לכאלה שאינם צמודים.

בשוק אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו בשנת 2015 עלויות שערים מתונות של כ-0.8%. זאת, לאחר עלויות שערים של כ-1.0% בשנת 2014.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור גדל בשנת 2015 בכ-5.3% והסתכם בסוף חודש דצמבר 2015, בכ-3,340 מיליארד ש"ח. העלייה בשווי התיק נבעה מעלייה בכל רכיביו, כאשר בלט הגידול ברכיב הלא צמוד. משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש דצמבר 2015 לכ-23.5%, לעומת כ-24.0% בחודש דצמבר 2014.

האשראי הבנקאי

היקף האשראי הבנקאי במשק הניתן לסקטור הפרטי, הכולל את האשראי העסקי והאשראי למשקי הבית (לפני הפרשות להפסדי אשראי), התרחב באחד עשר החודשים הראשונים של 2015 בכ-5.5%. זוהי תוצאה של עלייה של כ-3.9% באשראי שניתן לסקטור העסקי והתרחבות של כ-7.1% באשראי שניתן למשקי הבית. התפתחות רכיבי האשראי למשקי הבית הצביעה על גידול של כ-8.0% באשראי לדיור, כאשר האשראי שלא לדיור (אשראי צרכני) התרחב בכ-5.2%.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

31 בדצמבר			
2012	2013	2014	2015
בש"ח			
שער החליפין של:			
3.733	3.471	3.889	3.902
דולר של ארה"ב			
4.921	4.782	4.725	4.247
אירו			
6.037	5.742	6.064	5.784
לירה שטרלינג			
4.077	3.897	3.929	3.925
פרנק שוויצרי			
מדד המחירים לצרכן:			
(נקודות)			
105.5	107.5	107.4	106.4
לחודש נובמבר - מדד ידוע			
105.7	107.6	107.4	106.3
לחודש דצמבר - מדד בגין			

להלן שיעורי השינוי:

31 בדצמבר			
2012	2013	2014	2015
ב-%			
שיעור השינוי:			
5.2	(7.0)	12.0	0.3
דולר של ארה"ב			
3.9	(2.8)	(1.2)	(10.1)
אירו			
9.9	(4.9)	5.6	(4.6)
לירה שטרלינג			
7.6	(4.4)	0.8	(0.1)
פרנק שוויצרי			
מדד המחירים לצרכן:			
4.0	1.9	(0.1)	(0.9)
לחודש נובמבר - מדד ידוע			
3.8	1.8	(0.2)	(1.0)
לחודש דצמבר - מדד בגין			

סיכונים מתפתחים בסביבת הפעילות

הסיכונים הבאים הנם סיכונים שהתגברו בתקופה האחרונה עם הגידול במורכבות העסקית, העלייה ביכולות הטכנולוגיות והעצמת הרגולציה:

התגברות דרישות הרגולציה ובראשן דרישות ההון

התגברות דרישות הרגולציה, ובראשן דרישות ההון, משפיעה על המודל העסקי, הרווחיות ודרישות הלימות ההון של הקבוצה. הסיכון נובע מהוראות של רגולטורים שונים אשר יכולים לגרום לשינוי בסביבה העסקית של הקבוצה.

בשנים האחרונות הוחמרו מאוד הדרישות מבנקים בעולם ובישראל, על רקע הפקות הלקחים מהמשבר הפיננסי. השינויים העיקריים כפי שבאו לידי ביטוי בהוראות באזל 3, טיפלו בעיקר בחיזוק משמעותי של דרישות ההון והנזילות של הבנקים בארץ ובעולם. ההשפעה של דרישות אלו הנה משמעותית - הן על הרווחיות והן על המודל העסקי. לאומי נערך להגעה ליעדי ההון הנדרשים על ידי הרגולטור.

בנוסף, ברקע רגולציות פוטנציאליות נוספות כדוגמת דוח הביניים של "ועדת שטרומ", הצעת חוק נתוני אשראי, טיוטות בינלאומיות בנושא באזל 4 ועוד. הבנק עוקב אחר הטיטות, לומד אותן ונערך בהתאם.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מסביבת ריבית נמוכה בעולם, רמות צמיחה כלכלית נמוכות ביחס לעבר, סין והשווקים המתעוררים, יציבות גוש האירו, אי יציבות גיאופוליטית במדינות בעולם ובמזרח התיכון בפרט. הבנק בוחן את רמת הסיכון לסביבה המאקרו כלכלית תחת תרחישי קיצון מערכתיים ועוקב אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להתאים את פעילותו כאשר נדרש.

סיכויי אבטחת מידע וסייבר

סיכון סייבר מוגדר כפגיעה בנכס מהותי של הבנק באמצעות התקפה דרך מרחב הסייבר, וכולל חשיפת מידע (זליגה), זמינות המידע (השבחה), מהימנות ושלמות המידע (שיבוש). סיכויי סייבר אינם חדשים והם מלווים את הפעילות של הבנק בשנים האחרונות, אולם אנו עדים לעליה מתמדת בהיקף ובעוצמת האיומים בעולם כולו ובישראל. לאומי משקיע מאמצים ביישום מנגנוני ותהליכי בקרה והגנה.

למידע נוסף בנוגע לסיכויי אבטחת מידע וסייבר ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

הסיכון הטכנולוגי

בשנים האחרונות חלים שינויים משמעותיים בפעילות בסביבה הבנקאית והתפעולית, שנובעים בין השאר מדרישות חדשות מצד הלקוחות לגבי אופן ניהול פעילותם ולשילוב טכנולוגיות מתקדמות וחדשניות. סביבות טכנולוגיות אלו מתייחסות בין השאר למתן שירותים בערוצים דיגיטליים, שימושי מובייל, שרותי ענן, תעשיית הפינטק ועוד.

בכדי לאפשר שירותים מתקדמים כנ"ל, נדרש הבנק לתשתיות טכנולוגיות תואמות.

על מנת לנהל את הסיכונים הנ"ל נכתב מוטמע בבנק מסמך מדיניות המגדיר את העקרונות לניהול סיכונים טכנולוגיים וכולל את המסגרת הארגונית, תחומי הפעולה והאחריות של הגורמים השונים בבנק ותהליכי העבודה הנדרשים לניהול סיכויי טכנולוגית המידע.

למידע נוסף בנוגע לסיכון הטכנולוגי ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") הושפע מהותית בשנת 2015 מרווחים מממשות החברה לישראל בעוד הרווח הנקי לשנת 2014 הושפע מהותית מההוצאות בגין החקירות הקשורות ללקוחות חו"ל.

להלן ריכוז התוצאות הכספיות כפי שמדווחות בדוח הרווח והפסד וכן בנטרול ההשפעות הנ"ל.

לשנה שהסתיימה ביום		
2015	2014	
במיליוני ש"ח		
רווח נקי מדווח	2,835	1,413 ^(א)
תשואה להון מדווחת (%)	10.3%	5.4% ^(א)
רווח מממשות מניות החברה לישראל	638	-
רווחים מממשות השקעות על ידי החברה לישראל	-	342
הוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל	(48)	(1,026)
התאמת מענק תשואה לרווח פרופורמה	(106)	134
רווח נקי פרופורמה	2,351	1,963
תשואה פרופורמה	8.5%	7.7%
יחס יעילות מדווח	65.9%	74.9% ^(א)
יחס יעילות פרופורמה	68.9%	67.8%

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

הרווח הנקי פרופורמה בשנת 2015 גבוה בכ-388 מיליון ש"ח אל מול זה של 2014 (גידול בתשואה להון מ-7.7% לכ-8.5%). עיקרי ההשוואה בין הרווח פרופורמה של 2014 לזה של 2015 מראה כי:

- לאור הירידה המשמעותית בסביבת הריבית השקלית (ממוצע 2015 - 0.13%, 2014 - 0.61%) ולאור המדד השלילי הגבוה יותר ב-2015 (מדד שלילי של 0.9% אל מול מדד שלילי של 0.1% ב-2014) ישנה ירידה של כ-245 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית נטו. השפעת זו מותנה על ידי גידול בהיקפי האשראי (3.5% שנה מול שנה). המדד השלילי של הרביעי הרביעי של שנת 2015 (כ-0.7%) השפיע שלילית בכ-140 מיליון ש"ח (לפני מס) על תוצאות רבעון זה.
- הכנסות שאינן מריבית פרופורמה - עלו בשנת 2015 בכ-345 מיליון ש"ח אל מול 2014. עיקר גידול זה מקורו מרווח מכירת בניינים בארה"ב בסך של כ-380 מיליון ש"ח לפני מס ומרווח מממשות מניות מובילאיי ודרך ארץ בסך כ-244 מיליון ש"ח לפני מס שנזקפו ברבעון הרביעי. הגידול קוזז מרישום הוצאות ירידת ערך בגין מניית קנון הולדינגס ברביעי הרביעי של שנת 2015 בסך כ-282 מיליון ש"ח לפני מס.
- היקף ההוצאה להפסדי אשראי ירד בכ-273 מיליון ש"ח לרמה של 0.08% הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור נטו (מרמה של 0.19% ב-2014) וזאת בעיקר בשל רישום הוצאות הפסדי אשראי בסך 208 מיליון ש"ח בשנת 2014 עקב יישום לראשונה של הוראת בנק ישראל מינואר 2015 בנוגע ל"הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים".

ד. לאור ההחלטה על יציאת הבנק מהבנקאות הפרטית האירופאית (שלוחות שווייץ ולוקסמבורג) הרווח הנקי של הקבוצה לשנת 2015 נפגע בכ-170 מיליון ש"ח, אשר בעיקרן הינן הוצאות סגירה והפחתות מוניטין. מתוך סכום זה, הפגיעה ברווח הנקי של הרבעון הרביעי הסתכמה בכ-100 מיליון ש"ח.

ה. השפעת חברות כלולות - בתום הרביע הראשון של שנת 2015 עברה האחזקה בחברה לישראל לתיק הזמין והקבוצה הפסיקה לרשום את הרווח בגין חברה זו על בסיס השווי המאזני. בהשוואה ל-2014 נרשמו ב-2015 רווחי אקוויטי גבוהים בכ-135 מיליון ש"ח.

הרווח הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בשנת 2015 היה 1.92 ש"ח לעומת 0.96 ש"ח בשנת 2014.

הרווח הכולל לאחר השפעת מס (בנוסף לרווח הנקי כולל גם התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן והתאמות מתרגום דוחות כספיים) הסתכם בשנת 2015 בסך 2,936 מיליון ש"ח. הגידול ברווח הכולל נובע מגידול ברווח הנקי, מגידול בהתאמות חיוביות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים בסך 414 מיליון ש"ח לאחר מס אשר קוזז מקיטון בהתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 327 מיליון ש"ח לאחר מס.

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, סעיף [ניירות ערך](#).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר¹

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן: "הרווח הנקי") של קבוצת לאומי הסתכם בשנת 2015 בסך 2,835 מיליון ש"ח לעומת 1,413 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 100.6%.

הגידול ברווח הנקי בשנת 2015 לעומת שנת 2014 מוסבר כדלקמן:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות ריבית, נטו	7,118	7,363	(245) (3.3)
הוצאות בגין הפסדי אשראי	199	472	(273) (57.8)
הכנסות שאינן מריבית	6,297	^(א) 5,141	1,156 22.5
הוצאות תפעוליות ואחרות	8,836	^(א) 9,371	(535) (5.7)
רווח לפני מיסים	4,380	2,661	1,719 64.6
הפרשה למס	1,691	^(א) 1,278	413 32.3
רווח לאחר מס	2,689	1,383	1,306 94.4
חלק הבנק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות	177	42	135 +
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(31)	(12)	(19) -
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	2,835	1,413	1,422 +
תשואה להון (באחוזים)	10.3	5.4	
רווח למניה (ש"ח)	1.92	0.96	

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות ריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2015 ב-7,118 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,363 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 245 מיליון ש"ח, בשיעור של 3.3%.

הקיטון בהכנסות ריבית נטו בשנת 2015 לעומת אשתקד נובע בעיקר מהמשך ירידת הריבית במשק (הריבית הממוצעת לשנת 2014 היתה כ-0.61% לעומת ריבית ממוצעת בשנת 2015 של כ-0.13%). ההשפעה קוזזה חלקית על ידי גידול באשראי.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) הינו 2.00% לעומת 2.22% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בשנת 2015 הוא 1.84% לעומת פער של 1.98% בשנת 2014.

¹ הדוחות הכספיים נערכו בערכים מדווחים. מדד המחירים לצרכן הידוע, ירד בשנת 2015 ב-0.9%. השקל פוחת נומינלית לעומת הדולר האמריקאי ב-0.3%, ולעומת האירו יוסף השקל ב-10.1%. השער היציג של הדולר ב-31 בדצמבר 2015 היה 3.902 ש"ח. למידע נוסף ראה [ביאור 1.1.1](#).

פערי הריבית בפעילות בישראל לפי מגזרים היו כדלקמן:

במגזר השקלי הלא צמוד, 2.23% לעומת 2.49% בתקופה המקבילה אשתקד. פער הריבית במגזר המט"ח היה 1.30% לעומת 1.74% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המדדי פער הריבית היה 0.44% לעומת 0.42% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי	(254)	(94)	(160)
הוצאה (הכנסה) קבוצתית בגין הפסדי אשראי	453	566	(113)
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	199	472	(273)
יחסים באחוזים:			
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.09)	(0.03)	
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.17	0.22	
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.08	0.19	

הוצאות בגין הפסדי אשראי של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2015 בכ-199 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך 472 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 57.8%. בבנק הסתכמו ההוצאות בגין הפסדי אשראי בסך 149 מיליון ש"ח בשנת 2015 לעומת 195 מיליון ש"ח בשנת 2014.

בשנת 2014 עקב יישום לראשונה של הוראת בנק ישראל מינואר 2015 בנוגע ל"הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים" נרשמו הוצאות להפסדי אשראי בסך 208 מיליון ש"ח. בהתאם להוראה הנ"ל עדכן הבנק בשנת 2015 את אופן החישוב של מדידת שיעור הפסדי האשראי בהפרשה הקבוצתית וכתוצאה מכך נרשמו כ-26 מיליון ש"ח בהוצאות להפסדי אשראי.

למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של הוראת בנק ישראל בנוגע ל"הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים" ראה [ביאור 6.1.1](#). למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה פרק סיכון אשראי, סעיף [גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי](#), [ביאור 13](#) [וביאור 29](#).

הכנסות שאינן מריבית

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הכנסות מימון שאינן מריבית	1,610	795	815
עמלות	4,092	4,167	(75)
הכנסות אחרות	595	179	416
סך הכל	6,297	5,141	1,156

הכנסות שאינן מריבית של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2015 ב-6,297 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,141 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 1,156 מיליון ש"ח, בשיעור של 22.5%.

הגידול בהכנסות שאינן מריבית נובע מהגורמים כדלקמן:

- גידול בהכנסות מימון שאינן מריבית בסך 815 מיליון ש"ח, עקב רווח ממימוש מניות החברה לישראל (811 מיליון ש"ח), מובילאיי (144 מיליון ש"ח) ודרך ארץ (100 מיליון ש"ח). מנגד, נרשמו השנה הוצאות בסך כ-152 מיליון ש"ח בגין מניית קנון הולדינגס עקב ירידת ערך בניכוי דיבידנד שהתקבל.
  - גידול בהכנסות אחרות בסך 416 מיליון ש"ח, בעיקר כתוצאה ממכירת בניינים בחברת הבת, בנק לאומי ארה"ב. הגידול קוזז מקיטון בעמלות בסך 75 מיליון ש"ח בעיקרן כתוצאה ממכירת הפעילות של לאומי שוויץ ליוליוס בר. בנטרול השפעה זו גדלו העמלות בכ-66 מיליון ש"ח, גידול של כ-1.8%.
- הכנסות שאינן מריבית של הבנק הסתכמו בשנת 2015 ב-4,200 מיליון ש"ח, לעומת 3,331 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 869 מיליון ש"ח, בשיעור של 26.1%.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	53	(346)	399
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	181	205	(24)
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים ^(א)	1,303	452	851
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	11	28	(17)
רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו	62	456	(394)
סך הכל	1,610	795	815

(א) בשנת 2015 כולל בעיקר רווח ממכירת מניות החברה לישראל, מובילאיי ודרך ארץ בסך 811 מיליון ש"ח, 288 מיליון ש"ח ו-100 מיליון ש"ח לפני השפעת המס בהתאמה ובשנת 2014 כולל רווח ממכירת מניות טאואר, מובילאיי ופרטנר בסך 150 מיליון ש"ח, 144 מיליון ש"ח ו-70 מיליון ש"ח לפני השפעת המס בהתאמה. כמו כן, בשנת 2015 כולל הוצאות לירידת ערך בניכוי דיבידנד שהתקבל בגין מניית קנון הולדינגס בסך 152 מיליון ש"ח לפני השפעת המס.

להלן פירוט העמלות:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
ניהול חשבון	762	821	(59)
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	675	816	(141)
כרטיסי אשראי	963	939	24
טיפול באשראי	200	196	4
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	306	286	20
הפרשי המרה	325	318	7
עמלות מעסקי מימון	542	487	55
עמלות אחרות	319	304	15
סך כל העמלות	4,092	4,167	(75)

סך ההכנסות מעמלות בשנת 2015 הושפע מירידה בפעילות של השלוחה בשווייץ עקב השלמת מכירת הפעילות ליוניס בר במהלך הרביע הראשון של שנת 2015 (השפעה של כ-141 מיליון ש"ח). בנטרול השפעה זו גדלו העמלות בכ-66 מיליון ש"ח, גידול של כ-1.8%.

ההכנסות מעמלות מכסות 46.3% מההוצאות התפעוליות והאחרות לעומת כיסוי של 44.5% בשנת 2014.

להלן פירוט ההכנסות האחרות:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
רווחים מיעודה לפיצויים	35	39	(4)
הכנסות אחרות- מכירת בניינים וציוד	560	140	420
סך הכל	595	179	416

הגידול בהכנסות אחרות נובע מרווח ממכירת בניינים בחברת הבת בארה"ב בסך כ-380 מיליון ש"ח.

משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) היה בשיעור של 46.9% לעומת 41.1% בשנת 2014.

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
משכורות והוצאות נלוות	5,448	5,151	297
פחת והפחתות	660	660	-
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	1,047	1,053	(6)
הוצאות אחרות, ללא הוצאות הקשורות להסדרים עם רשויות חו"ל	1,622	1,481	141
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות, ללא הוצאות הקשורות להסדרים עם רשויות חו"ל	8,777	8,345	432
הוצאות הקשורות להסדרים עם רשויות חו"ל	59	1,026	(967)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות כולל הוצאות הקשורות להסדרים עם רשויות חו"ל	8,836	9,371	(535)

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2015 ב-8,836 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-9,371 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 5.7%. בנטרול ההוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל, ההוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2015 הסתכמו ב-8,777 מיליון ש"ח בהשוואה ל-8,345 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 432 מיליון ש"ח, בשיעור של 5.2%.

בשנת 2014 נכללו הוצאות הקשורות לסיום החקירה בגין לקוחות חו"ל (ההסדר עם DOJ ו-DFS וההוצאות הנלוות) ובשנת 2015 נכללו בעיקר שני רכיבים -

(א) הפרשה להסדר עם רשות ניירות ערך האמריקאית (SEC) בהיקף של 5 מיליון דולר, אשר בוצעה בהתאם להנחיית בנק ישראל.

(ב) הוצאות משפטיות עבור הליך הליווי של המוניטור מטעם ה-DFS בהתאם לצו שנחתם בין הצדדים וכן בגין ההגנה על נושאי משרה במסגרת התובענות הייצוגיות. האחרונות, לכשיסתיימו ההליכים, צפויות להיות ברות שיפוי במסגרת ביטוח נושאי המשרה של הבנק.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות של הבנק הסתכמו בשנת 2015 ב-6,625 מיליון ש"ח, לעומת 6,467 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 158 מיליון ש"ח, בשיעור של 2.4%. בנטרול ההוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל, ההוצאות התפעוליות והאחרות בבנק בשנת 2015 הסתכמו ב-6,579 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-6,211 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 368 מיליון ש"ח, בשיעור של 5.9%. הגידול נובע מגידול בהוצאות מענק תשואה לעומת אשתקד.

הוצאות שכר

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
שכר ונלוות ^{(א)(ב)}	3,842	4,082	(240) (5.9)
מענק תשואה	522	100	422 +
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות ^(א)	1,084	969	115 11.7
סך הכל הוצאות שכר	5,448	5,151	297 5.8

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).
 (ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

הוצאות השכר הסתכמו בשנת 2015 ב-5,448 מיליון ש"ח לעומת 5,151 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 297 מיליון ש"ח, בשיעור של 5.8%.

הגידול בהוצאות שכר נובע מגידול של כ-422 מיליון ש"ח בהוצאות מענק תשואה לאור רמת התשואה הגבוהה לעומת אשתקד וכן גידול בהוצאות השכר השוטפות בחברת הבת בארה"ב. בנוסף, העלויות האקטואריות עלו בכ-115 מיליון ש"ח בעיקר עקב הוצאה חד פעמית בגין שינוי במבנה התחייבות הפנסיה וביטוח הבריאות של העובדים בחברת הבת, בארה"ב. מנגד, הגידול קוזז מקיטון בהוצאות השכר התפעוליות בסך של כ-240 מיליון ש"ח, בעיקר בשל השפעות חד פעמיות של הסכם השכר שנחתם בתחילת 2015 ובשל ירידה במצבת העובדים בקבוצה.

למידע בנוגע לאימוץ כללי חשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ראה [ביאור 1.1.1](#).
 למידע נוסף ראה [ביאור 2.3](#).

הוצאות שכר ונלוות (ללא הוצאות פרישה מוקדמת) מהוות כ-61.7% מסך כל ההוצאות התפעוליות לעומת 55.0% בשנת 2014.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו בשנת 2015 בסך 3,388 מיליון ש"ח לעומת 4,220 מיליון ש"ח בשנת 2014, קיטון של 832 מיליון ש"ח, בשיעור של 19.7%.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הושפעו בעיקר מהגורמים כדלקמן:

1. זקיפת הוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל בשנת 2015 בסך 59 מיליון ש"ח לעומת 1,026 מיליון ש"ח בשנת 2014.
2. הפרשה בגין עלויות צפויות לסגירת השלוחה בשווייץ ובלוקסמבורג והפחתת מוניטין בסך של כ-137 מיליון ש"ח שנזקפו בשנת 2015.

למידע נוסף ראה [ביאורים 6 ו-7](#).

ההוצאות התפעוליות מהוות 65.8% מסך כל ההכנסות לעומת 74.6% בשנת 2014.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 2.12% מסך כל המאזן, לעומת 2.36% בשנת 2014. ההוצאות התפעוליות והאחרות ללא ההוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל מהוות 2.11% מסך כל המאזן לעומת 2.10% בשנת 2014.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה בשנת 2015 ב-1,691 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,278 מיליון ש"ח בשנת 2014. שיעור ההפרשה בשנת 2015 היה כ-38.6% מהרווח לפני מס לעומת 48.0% בשנת 2014, קיטון של כ-9.4 נקודות האחוז. הקיטון בשיעור ההפרשה למס נובע בעיקר מירידה בהוצאות הלא מוכרות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

במסגרת ההוצאות של שנת 2015 (רביעי רביעי) נכללה הוצאת מיסים נדחים בהיקף של כ-49 מיליון ש"ח בגין הפחתת שיעור מס הרווח מ-18% ל-17% החל מיום 1 באוקטובר 2015.

רווח לאחר מסים

הרווח לאחר מסים הסתכם בשנת 2015 בסך 2,689 מיליון ש"ח לעומת 1,383 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 94.4%.

רווחי חברות כלולות

חלק הקבוצה ברווח (הפסד) לאחר מס של חברות כלולות הסתכם בשנת 2015 ברווח של 177 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח של 42 מיליון ש"ח בשנת 2014.

עיקר הרווח בסעיף זה נובע מתרומת החברות הבאות:

1. החברה לישראל בע"מ: רווח בסך 114 מיליון ש"ח בשנת 2015 לעומת הפסד בסך 8 מיליון ש"ח בשנת 2014.

החל מה-31 במרס 2015 מסווג הבנק את ההשקעה בחברה לישראל בתיק ניירות ערך זמין למכירה בהתאם לשווי השוק של ההשקעה ליום 31 במרס 2015. חלקו של הבנק על בסיס השווי המאזני ברווח החברה לישראל הינו לרביעי ראשון 2015. החל מרביעי שני 2015 הבנק כולל את הרווח בגין התאמות לשווי שוק של ההשקעה בחברה לישראל ברווח כולל אחר בלבד.

2. חברות כלולות של לאומי פרטנרס בע"מ רווח בסך 44 מיליון ש"ח ב-2015, לעומת רווח בסך 34 מיליון ש"ח ב-2014.

למידע נוסף ראה פרק [חברות כלולות](#).

רווח נקי

הרווח הנקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה הסתכם בשנת 2015 בסך של 2,866 מיליון ש"ח לעומת רווח של 1,425 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 101.1%.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בשנת 2015 הסתכם בסך של 31 מיליון ש"ח לעומת רווח של 12 מיליון ש"ח בשנת 2014.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בשנת 2015 הסתכם בסך של 2,835 מיליון ש"ח לעומת רווח של 1,413 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 100.6%.

השקעות והוצאות הבנק בגין מערך טכנולוגיית המידע בשנת 2015

הוצאות שנרשמו בדוח רווח והפסד הסתכמו בסך 1,503 מיליון ש"ח (1,388 מיליון ש"ח ב-2014), מזה 450 מיליון ש"ח נרשמו בהוצאות שכר ונלוות (515 מיליון ש"ח ב-2014), 593 מיליון ש"ח בהוצאות פחת (477 מיליון ש"ח ב-2014) ו-460 מיליון ש"ח בהוצאות אחרות (396 מיליון ש"ח ב-2014).

עלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נרשמו בדוח רווח והפסד אלא נרשמו כנכסים בדוח הכספי ב-2015, הסתכמו בסך 695 מיליון ש"ח לעומת 660 מיליון ש"ח ב-2014.

יתרת הנכסים במאזן בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2015, הסתכמו בסך 1,750 מיליון ש"ח לעומת 1,747 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2014.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
רווח כולל אחר	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות בגין הטבות לעובדים ^(א)	סך הכל	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
במיליוני ש"ח						
494	(149)	112	-	457	(1)	458
-	-	-	(725)	(725)	-	(725)
494	(149)	112	(725)	(268)	(1)	(267)
(315)	(165)	(12)	(295)	(787)	(3)	(784)
179	(314)	100	(1,020)	(1,055)	(4)	(1,051)
215	249	(78)	(884)	(498)	-	(498)
394	(65)	22	(1,904)	(1,553)	(4)	(1,549)
(327)	(2)	16	414	101	-	101
67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(4)	(1,448)

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי, לרבות התאמות בגין חברות כלולות.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-416.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-397.0 מיליארד ש"ח בסוף 2014 - גידול של 4.9%, מאזן הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-387.8 מיליארד ש"ח לעומת 363.3 מיליארד ש"ח בסוף 2014, גידול של 6.7%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-85.6 מיליארד ש"ח, כ-20.6% מסך הנכסים. בשנת 2015 פחת השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-0.3% וביחס לאירו יוסף השקל ב-10.1%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-0.3% בסך כל המאזן של הקבוצה, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל סך המאזן גדל לכ-417.6 מיליארד ש"ח.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,214 מיליארד ש"ח, לעומת 1,223 מיליארד ש"ח בסוף 2014 (כ-311 מיליארד דולר ו-314 מיליארד דולר בהתאמה).

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

מאוחד		הבנק							
31 בדצמבר		31 בדצמבר							
2015	2014	השינוי	2015	2014	השינוי	2015	2014	השינוי	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		באחוזים	
416,499	396,984 ^(א)	19,515	4.9	387,783	363,321 ^(א)	24,462	6.7	סך כל המאזן	
60,455	60,615	(160)	(0.3)	58,928	57,276	1,652	2.9	מזומנים ופיקדונות בבנקים	
69,475	52,113	17,362	33.3	63,620	43,669	19,951	45.7	ניירות ערך	
261,399	252,480	8,919	3.5	230,466	221,190	9,276	4.2	אשראי לציבור, נטו	
3,095	3,162 ^(א)	(67)	(2.1)	2,487	2,556 ^(א)	(69)	(2.7)	בניינים וציוד	
328,693	303,397	25,296	8.3	300,177	287,378	12,799	4.5	פיקדונות הציבור	
3,859	4,556	(697)	(15.3)	6,703	8,889	(2,186)	(24.6)	פיקדונות מבנקים	
21,308	23,678	(2,370)	(10.0)	21,308	5,953	15,355	+	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	
28,767	25,798 ^(א)	2,969	11.5	28,767	25,798 ^(א)	2,969	11.5	הון המיוחס לבעלי המניות של התאגיד הבנקאי	

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

מאוחד				הבנק			
31 בדצמבר				31 בדצמבר			
2015	2014	השינוי		2015	2014	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
1,755	1,624	131	8.1	1,121	1,079	42	3.9
6,058	5,969	89	1.5	4,944	4,892	52	1.1
19,292	17,523	1,769	10.1	19,292	17,523	1,769	10.1
16,903	16,863	40	0.2	16,380	16,418	(38)	(0.2)
616,885	664,316	(47,431)	(7.1)	612,351	653,890	(41,539)	(6.4)
111,125	149,837	(38,712)	(25.8)	110,098	149,673	(39,575)	(26.4)

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures, ונגזרי אשראי.
למידע נוסף ראה [ביאור 27](#) ו-[27ב](#).

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי:

31 בדצמבר			
2015	2014	השינוי	
במיליוני ש"ח			
באחוזים			
592,820	618,728	(25,908)	(4.2)
תיקי ניירות ערך ^(א)			
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול ^{(א)(כונ)}			
59,451	74,052	(14,601)	(19.7)
71,221	67,434	3,787	5.6
73,569	65,466	8,103	12.4

(א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת. בנטרול השפעת היציאה משלוחות בשווי ולקסמבורג קיים קיטון בתיקי ני"ע לקוחות של כ-7.9 מיליארד ש"ח.
(ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
(ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שירותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי הסתכם בסוף 2015 ב-261.4 מיליארד ש"ח לעומת 252.5 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 3.5%. בבנק האשראי לציבור נטו הסתכם בכ-230.5 מיליארד ש"ח לעומת 221.2 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 4.2%. האשראי לציבור מהווה 62.8% מסך כל המאזן לעומת 63.6% בסוף 2014.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של 0.3% בסך האשראי לציבור. בנטרול השפעת הפיחות חלה עלייה בשיעור של 3.8% בסך האשראי לציבור, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל סך האשראי היה 262.1 מיליארד ש"ח.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים בסוף 2015 ב-14,095 מיליון ש"ח בהשוואה ל-15,005 מיליון ש"ח בסוף 2014, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

סך כל האשראי לציבור בפעילות הקבוצה בארץ הסתכם בסוף 2015 בכ-238.1 מיליארד ש"ח לעומת 229.3 מיליארד ש"ח בסוף 2014.

להלן תמהיל האשראי לציבור לפי מגזרי הצמדה:

31 בדצמבר					
	2015	2014	השינוי		
	במיליוני ש"ח	% בתמהיל	במיליוני ש"ח	% בתמהיל	במיליוני ש"ח
לא-צמוד ^(א)	172,795	66.1	159,755	63.3	13,040
צמוד מדד	49,178	18.8	51,221	20.3	(2,043)
מט"ח וצמוד מט"ח	39,426	15.1	41,504	16.4	(2,078)
מזה: דולר ארה"ב	28,768	73.0	29,813	71.8	(1,045)
אירו	4,809	12.2	5,599	13.5	(790)
סך הכל	261,399	100.0	252,480	100.0	8,919

(א) כולל פריטים לא כספיים.

האשראי לציבור כשקלים לא צמודים עלה בסך 13,040 מיליון ש"ח, 8.2%. האשראי לציבור הצמוד למדד ירד בסך 2,043 מיליון ש"ח, 4.0%. הירידה באשראי לציבור במטבע חוץ ובצמוד מטבע חוץ הייתה בסך 2,078 מיליון ש"ח, 5.0% ובנטרול השפעת השינויים בשער החליפין של השקל ירד האשראי לציבור במט"ח וצמוד מט"ח בשיעור של 3.4%.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לפני הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים:

31 בדצמבר					
	2015	2014	השינוי		
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	81,805	75,863	5,942	7.8	
אנשים פרטיים - אחר	37,400	35,361	2,039	5.8	
בינו ונדל"ן	50,124	47,262	2,862	6.1	
מסחרי	26,654	27,253	(599)	(2.2)	
תעשייה	20,307	23,159	(2,852)	(12.3)	
אחר	48,780	47,570	1,210	2.5	
סך הכל	265,070	256,468	8,602	3.4	

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכון אשראי](#).

חובות בעייתיים

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות:

31 בדצמבר					
2014			2015		
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
חובות פגומים	3,037	150	3,187	212	3,712
חובות נחותים	1,172	220	1,392	619	2,681
חובות בהשגחה מיוחדת	2,498	851	3,349	513	3,158
סך הכל	6,707	1,221	7,928	1,344	9,551

סיכון אשראי בעייתי:

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
10,439	8,461	סיכון אשראי בעייתי מסחרי
1,309	1,303	סיכון אשראי בעייתי קמעונאי
11,748	9,764	סך הכל
2,197	1,836	הפרשה להפסדי אשראי
9,551	7,928	אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכון אשראי וביאור 29](#).

האשראי לממשלות ב-31 בדצמבר 2015 הסתכם ב-453 מיליון ש"ח קיטון של 75 מיליון ש"ח, 14.2% לעומת 31 בדצמבר 2014.

ניירות ערך

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו)

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו) של הקבוצה מוגדרת במסגרת תוכנית העבודה השנתית והרב-שנתית של הקבוצה. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון המאושר להשגת היעדים העסקיים. תאבון הסיכון כולל עקרונות ומגבלות כמותיות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות שונות של חומרה. המגבלות העיקריות מתייחסות לסכומי ההשקעה, רמות סיכון (דירוגי אשראי, מח"מ הרבית, וכו'), חשיפה למנפיק, חשיפה למנהל השקעות/למנהל קרן, חשיפה גיאוגרפית, וכו'. כל ההשקעות מבוצעות מתוך רשימה של מכשירי השקעה מותרים להשקעה.

תיקי הנוסטרו מנוהלים מתוך ראייה כוללת ברמת הבנק והקבוצה בהיותם מרכיב מרכזי בניהול סיכונים הנזילות וסיכונים השוק.

הראייה הכוללת משתקפת בעקרון העדפת השקעות בעלות מתאם חלקי/נמוך עם יתר פעילות הבנק והקבוצה. בהתאם לכך, מובא בחשבון היתרון הגלום בהשקעות הנוסטרו במט"ח בניירות ערך שהונפקו בחו"ל, התורמות לפיזור סיכונים מחוץ למשק הישראלי.

פיזור הסיכונים בתיק הנוסטרו רב מימדי: פיזור גיאוגרפי, בין ענפי משק, בין מנפיקים, בין מנהלי השקעות, בין מכשירי השקעה וכד'.

ההשקעות מבוצעות על בסיס שיקולי רווחיות מתואמת סיכון תוך התחשבות בדרישות ההון המתאימות.

בשיקולי ההשקעה מיוחס דגש מיוחד להימנעות מהפסדים משמעותיים (Tail Risk).

פעילות הנוסטרו מתמקדת בשווקים מרכזיים, המתפקדים בסביבה פיקוחית מפותחת ואפקטיבית.

אישור המכשירים המותרים להשקעה מביא בחשבון היבטים שונים כגון שקיפות וקלות גישה למקור בלתי תלוי ואמין לשערור/תמחור השווי, ומזעור המורכבות והסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 בדצמבר 2015 הסתכמו ב-69.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-52.1 מיליארד ש"ח ב-2014, גידול של 33.3%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשתי קטגוריות: ניירות ערך למסחר וניירות ערך זמינים למכירה.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך למסחר מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ואילו ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לחשבון רווח והפסד.

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד:

31 בדצמבר 2014			31 בדצמבר 2015		
סך הכל	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך זמינים למכירה ^(ב)	סך הכל	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך זמינים למכירה ^(ב)
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
אגרות חוב					
22,205	7,915	14,290	35,217	6,664	28,553
של ממשלת ישראל					
5,220	505	4,715	11,186	3,058	8,128
של ממשלות זרות					
439	374	65	273	238	35
של מוסדות פיננסיים בישראל					
5,942	266	5,676	6,410	148	6,262
של מוסדות פיננסיים זרים					
9,125	1,438	7,687	10,317	751	9,566
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)					
1,226	319	907	738	152	586
של אחרים בישראל					
3,262	660	2,602	2,014	320	1,694
של אחרים זרים					
4,694	1,514	3,180	3,320	617	2,703
מניות וקרנות נאמנות					
52,113	12,991	39,122	69,475	11,948	57,527
סך כל ניירות הערך					

(א) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן רווחים בסך 294 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2014 - רווחים בסך 712 מיליון ש"ח).

(ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן הפסדים בסך 100 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2014 - רווחים בסך 152 מיליון ש"ח).

ליום 31 בדצמבר 2015 כ-82.8% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-17.2% כתיק למסחר. סיווג זה מקנה גמישות בניהול תיק ניירות הערך. כ-4.8% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 32](#).

התיק הזמין למכירה

- בשנת 2015 היה קיטון ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 423 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). הקיטון נובע מניירות ערך שמומשו וסווגו לרווח והפסד בסך 792 מיליון ש"ח (לפני מס), אשר קוזז מגידול עקב עליית ערך בסך 369 מיליון ש"ח. זאת בהשוואה לגידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים בסך של 355 מיליון ש"ח (לפני מס) בתקופה המקבילה אשתקד שנבע מעליית ערך בסך 1,002 מיליון ש"ח אשר קוזז בחלקו מקיטון בניירות ערך שמומשו וסווגו לרווח והפסד בסך 647 מיליון ש"ח (לפני מס).
- כמו כן נזקפו לרווח והפסד רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 181 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 205 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכמת בסכום חיובי של 67 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת 394 מיליון ש"ח בסוף 2014. סכומים אלה מייצגים רווחים נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

להערכת הנהלת הבנק, ירידת ערך בניירות ערך בתיק הזמין למכירה הינה בעלת אופי זמני. בכוונתו וביכולתו של הבנק להמשיך ולהחזיק את ההשקעות עד להשבה החזויה של מלוא העלות של הנכסים או עד לפדיון, לכן נזקפת ירידת ערך זו להון. זאת, על בסיס הקריטריונים שפורטו בעיקרי המדיניות החשבונאית [ביאור 1](#).

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 12](#).

התיק למסחר

ב-31 בדצמבר 2015, בתיק למסחר יש כ-11.3 מיליארד ש"ח אגרות חוב וכ-0.6 מיליארד ש"ח מניות, לעומת 11.5 מיליארד ש"ח אגרות חוב ו-1.5 מיליארד ש"ח מניות ב-31 בדצמבר 2014. נכון ל-31 בדצמבר 2015 התיק למסחר מהווה כ-17.2% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 24.9% ב-31 בדצמבר 2014.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 12](#).

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של 67 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 423 מיליון ש"ח בשנת 2014, ובגין מניות וקרנות נרשמו הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך 5 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 33 מיליון ש"ח ב-2014.

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה יש כ-34 מיליארד ש"ח (כ-8.7 מיליארד דולר) ניירות ערך שהונפקו בחו"ל. כ-95% מהתיק מושקעים במכשירי חוב שכולם (פרט לכ-2.0%) מדורגים **Investment Grade**, מהם כ-92% בדרוג (A-) ומעלה. כ-7.0% מהתיק מושקעים במניות ובקרנות. כשליש מסיכון השוק של ההשקעה במניות וקרנות מגודר באופן מלא. מתוך התיק הנ"ל כ-29 מיליארד ש"ח (כ-7.4 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה מסווגת בתיק למסחר.

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינם משכנתאות) כולו מדורג בדרוג השקעה (**Investment Grade**). ל-31 בדצמבר 2015 מסתכם כ-10.3 מיליארד ש"ח (כ-2.6 מיליארד דולר) לעומת 9.1 מיליארד ש"ח בסוף 2014, מתוך התיק הנ"ל ל-31 בדצמבר 2015 כ-9.6 מיליארד ש"ח (כ-2.5 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 בדצמבר 2015 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-7.5 מיליארד ש"ח. 93% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (**FNMA, FHLMC, GNMA**) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג **AAA**.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 12](#).

נכון ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-64 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים הן בתיק הזמין והן בתיק למסחר, מסתכם בכ-1,377 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-4.6 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות (אשראי לרכישת רכב ואשראים אחרים) בסך של כ-2.1 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-2.0 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.1 שנים בממוצע.

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 בדצמבר 2015 כ-23.4 מיליארד ש"ח (6.0 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים, 19.2 מיליארד ש"ח (4.9 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר. 96% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדירוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכון אשראי](#).

ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכמה יתרת עליית הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-117 מיליון ש"ח (שהם 73 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים, וקרנות של ניירות ערך. 98% מניירות הערך שבתיק למסחר בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 בדצמבר 2015 הסתכם ב-4.2 מיליארד ש"ח (1.1 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לחשבון הרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 בדצמבר 2015 ב-34.8 מיליארד ש"ח, מזה סך של 33.8 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב של ממשלת ישראל במט"ח ואגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-61.4% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.6 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.6 מיליארד ש"ח כולל קרן הון חיובית בסך של 27 מיליון ש"ח וקרן הון שלילית בסך של 1 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר וחלק מאגרות החוב של החברות שבתיק הזמין למכירה רשומות למסחר וסחירות בבורסה. שערך אגרות החוב של החברות הסחירות מבוסס על מחירי השוק בבורסה. שערך אגרות החוב שאינן סחירות נעשה כפי שפורט לעיל.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2015 בכ-3,320 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 2,270 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 1,050 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 2,703 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-617 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 בדצמבר 2015 על סך של 415 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 12](#).

מטרות ומדיניות ניהול סיכונים לגבי השקעה במניות

מדיניות ההשקעה:

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה לרבות קביעת מגבלות להיקף ההשקעה הכולל ובחברה בודדת, תמהיל ההשקעה ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות הריאליות.

הגדרת מטרת ההשקעה:

- השגת תשואה עודפת בהשוואה להשקעה פיננסית של הנוסטרו.
  - השאת ערך ההשקעה והשגת תנאי השקעה עודפים על ידי מינוף המוניטין של קבוצת לאומי.
  - הרחבת פיזור סיכונים וגיוון מקורות ההכנסה של הקבוצה.
  - השטחת התנודתיות של תיק הנוסטרו (פערי זמן).
- מבנה התיק מתחלק ל-3 קבוצות משנה:
- השקעות אסטרטגיות בהן הבנק מתכנן להחזיק לזמן ארוך.
  - השקעות לטווח זמן בינוני.
  - השקעות בחברות צמיחה (חברות בהתחלת דרכן).

הרישום החשבונאי של ההשקעות:

ההשקעות נרשמות כהשקעות בתיק ניירות ערך זמינים למכירה, כאשר ההשקעה הינה בחברה כלולה היא נרשמת בסעיף השקעות בחברות כלולות.

למידע בנוגע לאופן הרישום ראה [ביאור 1.1](#).

השינויים העיקריים בהשקעה במניות בשנת 2015

Mobileye N.V ("מובילאיי")

במהלך הרביע הראשון של שנת 2015, מכרה לאומי פרטנרס את מלוא החזקתה במניות מובילאיי בתמורה כוללת של כ-313 מיליון ש"ח. בגין מכירות אלה רשם הבנק רווח לפני מס בסך של כ-288 מיליון ש"ח.

שותפות תש"י דרכים (כביש 6)

ביום 16 ביוני 2015 חתמה לאומי פרטנרס על הסכמים עם מספר רוכשים, ובהם קופת התגמולים והפיצויים של עובדי לאומי (שחלקה ברכישה פחות מ-10% מכלל העסקה), למכירת מלוא החזקותיה כשותף מוגבל בתש"י דרכים שותפות מוגבלת (להלן: "השותפות"). השותפות השקיעה בפרויקט כביש חוצה ישראל (כביש 6), באמצעות דרך ארץ היוויז (1997) בע"מ ("דרך ארץ").

ביום 31 בדצמבר 2015 הושלמה העסקה, במסגרתה נמכרו החזקות בשיעור של כ-18.9% בשותפות בתמורה כוללת של כ-350 מיליון ש"ח (בניכוי עלויות הקשורות בהשלמת העסקה). בהתקיים תנאים מסוימים עשוי לאומי פרטנרס לקבל תוספת תמורה של כ-4.3 מיליון ש"ח.

בגין השלמת המכירה נרשם רווח לפני מס בסך של כ-100 מיליון ש"ח.

למידע בנושא מכירת מניות החברה לישראל ראה פרק [חברות כלולות](#).
למידע בנוגע לשעבוד ניירות ערך ראה [ביאור 26](#).

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו בסוף 2015 ב-328.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-303.4 מיליארד ש"ח בסוף 2014, גידול בשיעור של 8.3%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הקטין בשיעור של 0.5% את סך כל פיקדונות הציבור, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל היה גידול בפיקדונות הציבור בשיעור של 8.9%.

להלן תמהיל פיקדונות הציבור לפי סוגים ומגזרי הצמדה:

31 בדצמבר 2015				
לפי דרישה	לזמן קצוב	תוכניות חסכון	פיקדונות מיועדים	סך הכל
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי:				
108,688	86,737	-	-	195,425
-	23,152	2,431	-	25,583
מטבע חוץ:				
57,458	49,763	-	-	107,221
-	464	-	-	464
166,146	160,116	2,431	-	328,693
31 בדצמבר 2014				
לפי דרישה	לזמן קצוב	תוכניות חסכון	פיקדונות מיועדים	סך הכל
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי:				
71,241	95,238	-	-	166,479
-	24,884	2,515	-	27,399
מטבע חוץ:				
56,383	52,793	-	-	109,176
-	343	-	-	343
127,624	173,258	2,515	-	303,397

להלן ההתפתחויות בסוגי הפיקדונות השונים:

- פיקדונות הציבור בשקלים לא-צמודים גדלו ב-28.9 מיליארד ש"ח, 17.4% לעומת 31 בדצמבר 2014 כתוצאה מגידול בפיקדונות לפי דרישה.
- פיקדונות הציבור הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע החוץ קטנו ב-2.0 מיליארד ש"ח, 1.8% לעומת 31 בדצמבר 2014 ובנטרול השפעת השינויים בשער החליפין של השקל ירדו בשיעור של 0.3%. פיקדונות הציבור בשלוחות בחו"ל ירדו ב-2015 בכ-14.2% כ-4.4 מיליארד ש"ח, כתוצאה מהחלטת הבנק לצאת מפעילות בנקאות פרטית בינלאומית בשלוחות ובנציגות בחו"ל.

- פיקדונות צמודים למדד קטנו ב-1,816 מיליון ש"ח, 6.6% לעומת 31 בדצמבר 2014, בעיקר בפיקדונות לזמן קצוב.

פיקדונות מממשלות

פיקדונות מממשלות הסתכמו לסוף 2015 בכ-750 מיליון ש"ח, עלייה של 283 מיליון ש"ח לעומת שנת 2014. סעיף זה כולל פיקדונות של ממשלות זרות בשלוחות בחו"ל שהסתכמו בסוף 2015 בכ-604 מיליון ש"ח לעומת 344 מיליון ש"ח בסוף 2014. וכן פיקדונות ממקורות ממשלתיים, שהועמדו בשנים קודמות לרשות הבנקים בעיקר לפריסת חובות הקיבוצים, וכן פיקדונות למתן אשראים לדיור לציבור הזכאים.

פיקדונות בבנקים ופיקדונות מבנקים

א. פיקדונות בבנקים (מרכזיים ומסחריים):

31 בדצמבר			
2015	2014		
בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:			
46,777	1,474	38,970	1,286
לא-צמוד			
-	246	-	263
צמוד מדד			
5,279	3,619	5,343	12,681
מט"ח כולל צמוד מט"ח			
52,056	5,339	44,313	14,230
סך כל הפיקדונות בבנקים			

בסך כל הפיקדונות בבנקים הייתה ירידה בשיעור של 2.0%.

ב. פיקדונות מבנקים (מרכזיים ומסחריים):

31 בדצמבר			
2015	2014		
מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:			
-	1,886	-	1,807
לא-צמוד			
-	72	-	91
צמוד מדד			
-	1,901	-	2,658
מט"ח כולל צמוד מט"ח			
-	3,859	-	4,556
סך כל הפיקדונות מבנקים			

על פי החוק, רשאי בנק ישראל לתת הלוואות לתאגידים הבנקאיים כנגד ביטחונות. לצורך כך, משמשים פיקדונות הבנק בבנק ישראל, וכן תיק ניירות הערך של הבנק ששוועבד. ביום 31 בדצמבר 2015 היה סך כל הפיקדונות של הקבוצה בבנק ישראל 47.1 מיליארד ש"ח, וכנגדם לא היו הלוואות מבנק ישראל. כפי שניתן לראות מלוחות אלה, מצב הנזילות בקבוצה גבוה ביותר, ולקבוצה פיקדונות נטו בבנקים בהיקף של 53.5 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

	31 בדצמבר		השינוי	
	2015	2014		
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
אגרות חוב ושטרי הון	3,182	652	2,530	+
כתבי התחייבות נדחים	18,126	23,026	(4,900)	(21.3)
סך הכל	21,308	23,678	(2,370)	(10.0)

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים הסתכמו ב-31 בדצמבר 2015 ב-21.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-23.7 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2014, קיטון של 10.0%. בשנת 2015 נפרעו אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים בסך 5.7 מיליארד ש"ח.

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 28 במאי 2015 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות ניירות ערך.

ביום 19 ביולי 2015 הנפיק הבנק, על פי תשקיף המדף שלעיל, סך של 2.85 מיליארד ש"ח אגרות חוב, מזה סדרה 177 בהיקף 1.7 מיליארד ש"ח וסדרה 178 בהיקף 1.15 מיליארד ש"ח. בתאריך 21 בינואר 2016 הורחבה סדרה 177 והונפקו אגרות חוב נוספות, בהיקף של כ-3.6 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב סדרה 177 עומדות לפירעון בתשלום אחד ביום 30 ביוני 2020, צמודות קרן וריבית למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 0.59% לשנה, אשר תשולם פעמיים בשנה ביום 30 ביוני בשנים 2016 ועד 2020 (כולל) וביום 31 בדצמבר בשנים 2016 ועד 2019 (כולל).

אגרות חוב סדרה 178 עומדות לפירעון בתשלום אחד ביום 31 במרס 2024, אינן צמודות (קרן וריבית) למדד כלשהו, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 3.01% לשנה, אשר תשולם פעמיים בשנה ביום 31 במרס בשנים 2016 ועד 2024 (כולל) וביום 30 בספטמבר בשנים 2016 ועד 2023 (כולל).

אגרות החוב אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

על פי דוח הצעת מדף מיום 20 בינואר 2016, הנפיק הבנק, בתאריך 21 בינואר 2016 סך של 926 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 400.

כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 21 בינואר 2026 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-21 בינואר 2021 ולא לאחר ה-21 בפברואר 2021, אינם צמודים לבסיס הצמדה כלשהו, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.25% לשנה, עד למועד הפירעון המוקדם. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, כמוקדם שביניהם), יומר כתבי התחייבות הנדחים למניות על פי שווי השוק של המניות במועד ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (6.78 ש"ח למניה), כגבוה מביניהם.

כתבי התחייבות אלו כשירים להכלל ברובד 2 החל ממועד ההנפקה.

נכסים אחרים ויתרות חובה בגין מכשירים נגזרים

נכסים אחרים הסתכמו בסוף 2015 בסך 7.7 מיליארד ש"ח לעומת 6.9 מיליארד ש"ח בסוף 2014, גידול בשיעור של 10.8%.

יתרת החובה בגין השווי ההוגן של מכשירים נגזרים שבוצעה עם ועבור לקוחות קטנה מהיקף של 16.9 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2014 לכ-11.3 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2015.

התחייבויות אחרות ויתרות זכות בגין מכשירים נגזרים

התחייבויות אחרות הסתכמו ב-31 בדצמבר 2015 בסך 20.7 מיליארד ש"ח לעומת 21.9 מיליארד ש"ח בסוף 2014, קיטון בשיעור של 5.1%.

יתרת הזכות בגין השווי ההוגן של מכשירים נגזרים שבוצעה עם ועבור לקוחות הסתכמה בסך 11.1 מיליארד ש"ח לעומת 15.7 מיליארד ש"ח בסוף 2014.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן: "הון") של הקבוצה הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-28,767 מיליון ש"ח, לעומת 25,798 מיליון ש"ח בסוף 2014, גידול של 11.5%. העלייה נובעת בעיקר מהגידול ברווח הכולל האחר כפי שפורט לעיל.

ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בגין מספרי השוואה הוצג מחדש לאור יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים והנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה.

יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2015 הגיע ל-6.9% בהשוואה ל-6.5% ב-31 בדצמבר 2014.

מבנה הלימות ההון

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
27,723	29,001	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
14,684	12,593	הון רובד 2, לאחר ניכויים
42,407	41,594	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
273,881	277,034	סיכון אשראי
10,839	5,167	סיכונים שוק
20,317	20,432	סיכון תפעולי
305,037	302,633	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון		
9.09%	9.58%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.90%	13.74%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יישום הוראות באזל 3 בישראל

ביום 30 במאי 2013 פרסם המפקח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון רובד 1 כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף:

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מונוטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון רובד 1 נוסף, המורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2:

בהוראות באזל 3 בוטלה האבחנה בין רובד 2 עליון לרובד 2 תחתון.

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, שחושבה ליום ה-1 בינואר 2014, על פי 80% מיתרת המכשירים ליום 31 בדצמבר 2013, ובתחילת כל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10%. מכשירי ההון שהיו חלק מרובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 כוללים מכשירי הון מורכבים שסווגו עד כה לרובד 2 עליון וכן כתבי התחייבות נדחים שסווגו לרובד 2 תחתון.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <http://leumi.co.il/home01/32587> בפרק אודות >מידע כספי ואסיפות > גילויים פיקוחיים נוספים.

יצוין כי הסכום המוכר בפועל להון רובד 2 הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת ההכרה בהם על פי הוראות המעבר. מתחילת 2014 מכשירי הון שיונפקו יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

על פי דוח הצעת מדף מיום 20 בינואר 2016, הנפיק הבנק, בתאריך 21 בינואר 2016 סך של 926 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 400, הכשירים להכלל ברובד 2.

למידע נוסף בנוגע להנפקה ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימון ההון, סעיף [אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים](#).

יעד הלימות ההון

יחסי הלימות ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", כל התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2015. בנוסף, תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, יידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו חלה על הבנק. כמו כן, כל התאגידים הבנקאיים בישראל נדרשים לעמוד ביחס הון כולל מזערי בשיעור של 12.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2015. תאגיד בנקאי גדול יידרש לעמוד ביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו חלה על לאומי.

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". על פי ההוראה המתוקנת, התאגיד הבנקאי יידרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור. מועד התחולה לעמידה ביעד ההון שנקבע הוא 1 בינואר 2017, ועל התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד ההון בשיעורים רבעוניים קבועים מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. הערכת השפעת התיקון להוראה על קבוצת לאומי במועד התחולה הסופי היא כ-0.27% ביחס הלימות ההון, כאשר השפעה זו נפרסת על פי ההוראה על פני שמונה רבעונים.

ההגעה ליעדים המתוארים לעיל תיושם בצורה הדרגתית.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון הסיכון ושל הלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה המפקח על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%. דירקטוריון הבנק ישוב ויידון ביעד זה לא יאוחר מסוף שנת 2016.

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר ייושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע והצפוי להשפיע באופן מהותי ביותר על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו מביאה עימה. הבנק בוחן ומיישם מספר דרכים למיתון התנודתיות בהון הנובעת מהתקינה - כגון רכישה, ישירה או עקיפה, של מכשירים המגדירים את השפעת השינויים במקדמי ההיוון (כולם או חלקם) המשמשים להיוון ההתחייבות לזכויות עובדים.

כמו כן, צפוי קיטון בהון הכולל עקב הפחתות של מכשירי הון המשוויכים להון רובד 2 שהונפקו טרם כניסתן לתוקף של ההוראות ליישום באזל 3, והורדת התקרה של הסכום המוכר להון של מכשירי הון אלה.

נכון לדצמבר 2015 הלימות הון רובד 1 של הבנק הינה 9.58%. הבנק נערך לעמידה ביעדי ההון ב-1 בינואר 2017. השלמת ההון הנדרש (מעבר להגדלת ההון הרגולטורי הנובעת מרווחיותו השוטפת בניכוי הגידול בנכסי הסיכון והשפעת הוראות המעבר) נעשית על ידי:

- **ניהול הגידול בנכסי סיכון:** זאת באמצעות טיוב נכסי הסיכון (טיוב בטחונות וכולי), השקעה בנכסי נוסטרו הדורשים הקצאת הון נמוכה יותר, ניהול סלקטיבי של אשראים בחתך ענפים, מגזרים וסיכון, סינדיקציה, וביטוחי משנה.
שני צעדים משמעותיים בהם הבנק נקט הינם:
(א) הבנק מצוי בהליכי התקשרות עם מבטחי משנה בינלאומיים, בעלי דרוג בינלאומי גבוה, לרכישת ביטוח לתיק הערבויות מכוח חוק מכר (דירות) ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור. רכישת הביטוח נועדה, בעיקרה, להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203. עם השלמת המהלך, צפוי שיפור של 0.22% - 0.28% ביחס הלימות הון עצמי רובד 1. השלמת ההתקשרות והנפקת הפוליסות צפויה בתקופה הקרובה.
(ב) הבנק מקיים מגעים מתקדמים עם גופים מוסדיים מקבוצת הראל ביטוח ופיננסים להעמדה משותפת של הלוואות לדיור המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין. בהתאם להסכם המתגבש, הכפוף לאישורים רגולטוריים, שיעור ההשתתפות של הראל בכל הלוואה משותפת לא יעלה על 50%. סך ההלוואות המצטבר שיועמד על ידי הראל בשנת 2016 לא יעלה על סך של 4 מיליארדי ש"ח ובשנת 2017 לא יעלה על סכום שיוגדר אך שבכל מקרה לא יפחת מסך של 4 מיליארדי ש"ח.
- על פי טיוטת החוזר שאלות ותשובות של בנק ישראל מתאריך 4 בפברואר 2016, על נכס מס נדחה נטו שנוצר כתוצאה מהפרשי עיתוי ושסבירות מימוש, גבוהה, לא יחול ניכוי הסף הכלול בסעיף 13 להוראת ניהול בנקאי תקין 202. נכס המס הנדחה כאמור ישוקלל כנכס סיכון בשיעור של 250%. העדכון צפוי להקטין את הניכויים מההון הרגולטורי של הבנק ולשפר את הלימות ההון. עם זאת, בשלב זה לא ניתן להעריך את ההשפעה המדויקת על הון הבנק.
- **המרת זכויות עובדים למניות הבנק:** ביום 17 בפברואר 2016 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין נציגות עובדי הבנק לבין הבנק, לפיו יומרו זכויות שונות, שנצברו לטובת עובדים בבנק, במניות של הבנק שיונפקו לעובדים לפי מחיר מניות הבנק, בסכום אותן זכויות, על בסיס הסכום בו רשומות אותן זכויות בספרי הבנק. אם וככל שהמהלך יושלם והוא יבוצע בסכום היעד להמרה - 1.15 מיליארד ש"ח, הוא צפוי להגדיל את הלימות הון עצמי רובד 1 של הבנק בכ - 0.37%.

למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי המיוחד ראה [ביאור 23](#).

• שינויים רגולטוריים שעשויים להשפיע על דרישות ותכנון ההון:

התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על פני חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון. הבנק נמצא בשלבי בנייה של תוכנית התייעלות רב שנתית.

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. ההוראות הנ"ל עשויות להעלות את דרישות ההון של הבנק בגין חשיפות כאמור, אם כי בשלב זה הבנק נערך ליישום ההוראה ובוחן את השפעת יישומה על יחסי ההון.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף דצמבר 2015 בכ-302.7 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הלימות הון עצמי רובד 1 ב-0.09% ואת יחס ההון הכולל ב-0.14%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רובד 1 של לאומי לסוף דצמבר 2015 מסתכם ב-29.0 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-41.6 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הלימות הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.33%.
- תקינה חשבונאית בדבר זכויות עובדים - על פי תקינה זו, ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ריביות שוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. עלייה של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, ובהתעלם מפעולות הגידור בהן נקט הבנק עד כה, משמעותה עליה של כ-0.07% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל (תחת הוראות מעבר, ההשפעה מתונה יותר. רק 40% מההשפעה ב-2015 ו-20% נוספים בכל שנה עוקבת).

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והיא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס מינוף".

ההוראה מאמצת את הנחיית ועדת באזל מינואר 2014 להוסיף יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדד משלים לדרישות הון מבוססות סיכון ויגביל את הצטברות המינוף במגזר הבנקאי.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה, כאשר היחס מבוטא באחוזים. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, כל התאגידים הבנקאיים יידרשו לעמוד ביחס מינוף מזערי בשיעור שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. בנוסף, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יידרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. הוראה נוספת זו חלה על לאומי.

תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, נדרש להגדיל את היחס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.

ביום פרסום ההוראה עמד לאומי בסף שנקבע. יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2015 הינו 6.27%.

מגזרי פעילות פיקוחיים

ביום 3 בנובמבר 2014 פורסם חוזר בנושא דיווח על מגזרי פעילות וקובץ שאלות ותשובות ליישום. ביום 10 בספטמבר 2015 פורסם עדכון לקובץ השאלות ותשובות. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור בכל הנוגע לדרישת הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים.

החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור בכל הנוגע לדרישת הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים ובין השאר כולל שינוי הגדרות מסוימות והנחיות על פיהן יידרשו הבנקים לבצע סיווג לקוחות למגזרים פיקוחיים ולעדכן את דיווחיהם.

הכללים החדשים יחולו מהדוחות הכספיים לשנת 2015 ואילך באופן המפורט להלן:

- בדוחות לשנת 2015 חלה דרישת גילוי בקשר לנתונים מאזניים ביחס למגזרי פעילות פיקוחיים כמוגדר בהוראות החדשות. בהתאם להוראות החדשות ניתן שלא לתת גילוי למספרי השוואה לנתונים המאזניים על מגזרי הפעילות הפיקוחיים אלא לכלול מספרי השוואה, בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר. כמו כן, לא נדרש גילוי על מגזר ניהול פיננסי.
- דרישות גילוי אלה הן בנוסף לדרישות הגילוי על מגזרי הפעילות בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר.
- החל מהדוח הכספי לרביע הראשון של שנת 2016 נדרש גילוי מלא לפי הכללים החדשים, למעט הגילוי על מגזר ניהול פיננסי. מספרי השוואה יותאמו למפרע. ניתן להציג בדוחות בשנת 2016 מספרי השוואה של שנה אחת בלבד בהתייחס לביאור על מגזרי פעילות פיקוחיים. לצורך הצגת מספרי השוואה ניתן יהיה להסתמך על סיווג הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים נכון ליום 1 בינואר 2016.
- החל מהדוחות לרביע הראשון לשנת 2017 נדרש ליישם את הנחיות החוזר במלואן.

להלן נתונים לפי מגזרי פעילות פיקוחיים של סעיפי המאזן העיקריים ליום:

31 בדצמבר 2015			
אשראי לציבור	פקדונות הציבור	סך כל נכסים	נכסים בניהול
במיליוני ש"ח			
פעילות בישראל			
116,040	110,728	115,928	85,413
משקי בית			
606	26,031	613	51,258
בנקאות פרטית			
57,662	47,893	57,216	40,273
עסקים קטנים וזעירים			
25,053	29,787	25,416	24,810
עסקים בינוניים			
41,262	48,368	41,399	90,613
עסקים גדולים			
318	34,384	1,299	260,396
גופים מוסדיים			
339	4,927	132,352	224,919
מגזר ניהול פיננסי			
2	13	7,152	-
מגזר אחר			
241,282	302,131	381,375	777,682
סך הכל פעילות בישראל			
פעילות בחו"ל			
2,412	10,045	3,248	15,102
אנשים פרטיים			
21,363	15,416	21,262	2,007
פעילות עסקית			
13	1,101	10,614	2,270
אחר			
23,788	26,562	35,124	19,379
סך הכל פעילות בחו"ל			
265,070	328,693	416,499	797,061
סך הכל			

למידע נוסף בנוגע למגזרי פעילות ראה [ביאור 28א](#).

מגזרי הפעילות בקבוצה

בפרק זה מתוארת ההתפתחות העסקית על פי מגזרי פעילות, בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר בנוגע למגזרי פעילות פיקוחיים.

בהתאם להוראות בנק ישראל מגזר פעילות הוא מרכיב אשר מתקיימים בו שלושה מאפיינים:

1. עוסק בפעילויות עסקיות, אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות (כולל הכנסות והוצאות מעסקאות עם מגזרים אחרים בבנק).
2. תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
3. קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

להלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל בהתאם למאפיינים הנ"ל:

1.	משקי בית	-	מתן שירותים בנקאיים למשקי בית ואנשים פרטיים בכל שלבי החיים.
2.	עסקים קטנים	-	מתן שירותים בנקאיים לעסקים קטנים ולרשויות מקומיות.
3.	בנקאות פרטית	-	מתן שירותים ופתרונות פיננסיים מקומיים וגלובליים ללקוחות פרטיים בעלי תיק נכסים כספיים גדול.
4.	בנקאות מסחרית	-	מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות הבינוניות (Middle Market) ולבעלי העניין בחברות אלה.
5.	בנקאות עסקית	-	מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק בפעילותן בארץ ובעולם. וכן מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוני והנדל"ן.
6.	ניהול פיננסי ושוקי הון	-	פעילות הנוסטרו וחדרי עסקאות ומתן שירותים ללקוחות המוסדיים ולמוסדות פיננסיים זרים. כולל את תוצאות הפעילות של ההשקעות בחברות הכלולות (ריאליות) והשקעה במניות בתיק הזמין למכירה.
7.	אחרים	-	פעילות שלא הוקצתה למגזרים אחרים. במסגרת זו נכללו הפעילויות האחרות של הקבוצה, אשר כל אחת מהן איננה מגיעה עד כדי מגזר בר רווח על פי הוראות המפקח על הבנקים.

הפעילות המגזרית כוללת בתוכה גם פעילות בינמגזרית, כמו שירותים שניתנים ללקוחות מגזר אחר וכן פעילות הנובעת ממוצרים כגון משכנתאות, כרטיסי אשראי, שוק ההון ונדל"ן.

למידע נוסף ראה [ביאור 28](#).

א. הקריטריונים לשיוך הלקוחות לפי מגזרי פעילות בבנק בארץ, ככלל, הינם כדלהלן:

לקוחות עסקיים:

מגזר	היקף המסגרות המאושרות	מחזור עסקים של הלווה
בנקאות עסקית (א)	מעל 120 מיליון ש"ח	מעל 400 מיליון ש"ח
בנקאות מסחרית (ב)	מעל 10 ועד 120 מיליון ש"ח (כולל)	מעל 20 מיליון ש"ח ועד 400 מיליון ש"ח
עסקים קטנים	עד 10 מיליון ש"ח (כולל)	עד 20 מיליון ש"ח

(א) במגזר בנקאות עסקית יטופלו גם לקוחות בעלי מסגרת מעל 80 מיליון ש"ח, אם האובליגו הכולל שלהם במערכת הבנקאית עולה על 250 מיליון ש"ח. בנוסף, משתייכים למגזר זה לקוחות מערך בניה ונדל"ן שהיקף המסגרות המאושרות שלהם עולה על 50 מיליון ש"ח בפרויקטי נדל"ן (CL) ועל 80 מיליון ש"ח בפרויקטי תשתיות.

(ב) כולל חברות הזנק בכל היקף מסגרות אשראי ומחזור עסקים.

לקוחות פרטיים:

מגזר	תושבי ישראל	תושבי חוץ
	עושר פיננסי	
בנקאות פרטית	מעל 6 מיליון ש"ח	מעל 0.5 מיליון דולר
משקי בית	עד 6 מיליון ש"ח	עד 0.5 מיליון דולר

במגזר הבנקאות המסחרית מטופלים בעלי העניין, לרבות נושאי משרה בכירים, של החברות המנוהלות במערך המסחרי.

יש לציין כי השיוך למגזר פעילות מסוים נעשה, לעיתים על פי קריטריונים נוספים לאלה שצוינו לעיל, כגון: היקף המסגרות המאושרות ומחזור העסקים כשמדובר בלקוחות עסקיים, ועושר פיננסי. קריטריונים כגון אופי הפעילות העסקית של תאגיד והיקף עסקיו כגון: היקפי סחר בינלאומי, עסקאות מורכבות ומיוחדות, פרויקטים מורכבים וליווי בניה, עשויים לשנות את השיוך המגזרי של לקוח מסוים.

כאמור לעיל, הבנק מאורגן בקווי עסקים, ומדיניותו היא לשייך, ככל שהדבר ניתן, את הלקוחות לקו העסקים/מגזר הפעילות שאליהם הם מתאימים, על פי אופיים ופעילותם. עם זאת, יודגש כי השיוך המגזרי נקבע לעיתים גם בתאום עם הלקוח על פי בקשתו והתוצאות הכספיות בגין הלקוח נרשמות במגזר שבו מנוהל חשבוננו בפועל.

ב. חברות הבנות הבנקאיות שיוכו למגזרי הפעילות כדלהלן:

- בנק ערבי ישראלי - למשקי בית, לעסקים קטנים, לבנקאות מסחרית ולניהול פיננסי. ביום 31 בדצמבר 2015 בנק ערבי ישראלי מוזג עם ולתוך לאומי.
- למידע נוסף בנוגע למיזוג בנק ערבי ישראלי ראה פרק [שינויים עיקריים בשנה החולפת](#).
- לאומי ארה"ב - לבנקאות מסחרית, לבנקאות פרטית ולניהול פיננסי.
- בנק לאומי שווייץ ולוקסמבורג - לבנקאות פרטית.
- למידע נוסף בנוגע למכירת פעילות בנק לאומי שווייץ ובנק לאומי לוקסמבורג ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).
- לאומי בריטניה - למשקי בית, לעסקים קטנים, לבנקאות המסחרית, לבנקאות עסקית ולבנקאות פרטית.
- לאומי רומניה - למשקי בית, לעסקים קטנים, לבנקאות מסחרית ולבנקאות פרטית.

נתוני המגזרים על בסיס מאוחד הינם תוצאה של סיכום המגזרים על פי ההגדרות השונות בכל אחד מהאורגנים בקבוצה, אשר אינם זהים בגודלם. הבנק מהווה בדרך כלל כ-80% בכל מגזר.

מערכת המדידה הפיננסית

אופן ייחוס הכנסות והוצאות לפי מגזרי פעילות בבנק נעשה כדלקמן:

הכנסות ריבית נטו

מרכז הרווח מזוכה בריבית המתקבלת מההלוואות שהעמיד, או מחויב בריבית המשולמת לפיקדונות שגייס.

במקביל, מחויב מרכז הרווח נותן ההלוואה ומזוכה מרכז הרווח מקבל הפיקדון במחירי מעבר. מחירי המעבר נקבעים בדרך כלל על פי מחירי השוק בהתאמות מסוימות ומשקפים בדרך כלל תשואה חסרת סיכון או עלויות שוליות לגיוס מקורות באותו סוג הצמדה ומטבע ולתקופה דומה. השפעות הנובעות משינויים בהפרשי שער שקל/מט"ח, וכן שינויים במדד המחירים לצרכן על עודפי השימושים ו/או מקורות מיוחסים בקבוצה למגזר הניהול הפיננסי. בשיטה המתוארת לעיל, מרכזי הרווח נושאים בסיכונים אשראי ואינם נושאים בסיכונים שוק.

חשבון הרווח והפסד של כל אחד מהמגזרים כולל גם את ההתחשבנות בגין ההון המוקצה למגזר. כל מרכז רווח מזוכה בגין הון רובד 1 שהוקצה לו בגין נכסי הסיכון לפי תשואה חסרת סיכון (risk free) ומחויב בגין תוספת העלות על הון רובד 2. בשיטה זו מזוכה ההון הפנוי המיוחס למגזר בריבית השווה לעלות השולית של גיוס מקורות בהתאם למגזר אותו הוא מממן, או מושקע בשוק ההון.

הכנסות הריבית מניהול הנוסטרו נרשמות במגזר הניהול הפיננסי שוקי ההון.

הוצאות בגין הפסדי אשראי

הוצאות בגין הפסדי אשראי נזקפות במרכז הרווח שבו מתנהל חשבון הלקוח. כנ"ל ההפרשה הקבוצתית הנדרשת על פי הוראות בנק ישראל.

הכנסות שאינן מריבית

כל ההכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) שהבנק גובה מלקוחותיו, ו/או מחברות בנות בגין שירותים שונים נזקפות לזכות מרכז הרווח שבו מתנהל חשבון הלקוח. הכנסות מניירות ערך נוסטרו, רווחי העודה לפיצויים ודיבידנדים שהבנק מקבל נזקפים במרכז הרווח של ניהול פיננסי שוקי הון.

הוצאות

ההוצאות מיוחסות לקווי העסקים (חטיבות ומערכים בבנק) בהתאם לשיוך המגזרי של הלקוחות המטופלים באותם קווי עסקים.

במיעוט המקרים בהם מטפל קו עסקים במספר מגזרי פעילות, מיוחסות הוצאות קו העסקים למגזרים ולמוצרים הרלוונטיים על בסיס תמחיר פעולות רב מימדי. התמחיר הינו מערכת בה מחושבת עלות הפעולה תוך התחשבות בסוג הפעולה, סוג הלקוח המבצע אותה והערוץ בה בוצעה הפעולה.

הוצאות שאינן קשורות לפעילות הישירה של מרכז הרווח (מגזר הפעילות), כמו הוצאות בקשר עם ההתחייבות האקטוארית לפנסיה, אינן נזקפות למרכזי הרווח ונזקפות במגזר ניהול פיננסי ואחרים.

למידע נוסף ראה [ביאור 228](#).

להלן נתונים לפי מגזרי פעילות של סעיפי המאזן העיקריים ליום:

אשראי לציבור, נטו			פיקדונות הציבור			סך כל הנכסים		
31 בדצמבר			31 בדצמבר			31 בדצמבר		
2015	2014	השינוי	2015	2014	השינוי	2015	2014	השינוי
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
באחוזים			באחוזים			באחוזים		
119,515	110,696	8.0	127,108	115,480	10.1	120,230	111,377	7.9
26,206	24,034	9.0	28,917	26,090	10.8	26,227	24,063	9.0
4,663	5,882	(20.7)	31,697	34,830	(9.0)	5,646	10,346	(45.4)
53,278	49,833	6.9	52,911	44,598	18.6	55,830	51,923	7.5
55,095	58,761	(6.2)	27,521	27,754	(0.8)	56,432	60,723	(7.1)
2,642	3,274	(19.3)	60,539	54,645	10.8	152,134	138,552	9.8
261,399	252,480	3.5	328,693	303,397	8.3	416,499	396,984	4.9

(א) האשראי למשקי בית כולל הלוואות לדיור (משכנתאות) גדל ב-8.0% ובנטרול הלוואות לדיור גדל ב-7.9%. ההלוואות לדיור הסתכמו בסוף 2015 ב-80.2 מיליארד ש"ח וגדלו בשיעור של 8.0%.

להלן נתונים עיקריים לפי מגזרי פעילות של סעיפים חוץ מאזניים ונתונים על יתרת לקוחות בשוק ההון:

ערביות ואשראים דוקומנטרים			תיקי ניירות ערך כולל קרנות נאמנות		
31 בדצמבר			31 בדצמבר		
2015	2014	השינוי	2015	2014	השינוי
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
באחוזים			באחוזים		
359	369	(2.7)	115,982	127,429	(9.0)
1,441	1,461	(1.4)	12,524	12,630	(0.8)
277	336	(17.6)	76,330	94,520	(19.2)
6,950	7,050	(1.4)	23,531	25,420	(7.4)
33,099	31,468	5.2	47,855	52,890	(9.5)
1,883	1,295	45.4	520,839	512,791	1.6
44,009	41,979	4.8	797,061	825,680	(3.5)

תשואה להון לפי מגזרי פעילות

ההון לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון (הון רובד 1 והון רובד 2) הוקצה בין המגזרים על פי חלקו היחסי של כל מגזר בסך כל נכסי הסיכון המשוקללים של הקבוצה ובהתאם להקצאת ההון של הנדבך השני לכל מגזר על פי מאפייניו ומרכיביו.

הרווח של מגזרי הפעילות הותאם להון הסיכון בכל מגזר. התשואה המותאמת לסיכון חושבה כיחס בין הרווח המותאם, להון העצמי המוקצה למגזר, המהווה חלק מהון הסיכון המוקצה (ראשוני ומשני).

הרווח הנקי לפי מגזרי פעילות

31 בדצמבר			
	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח		
	השינוי	במיליוני ש"ח	באחוזים
משקי בית	46	144	(98)
עסקים קטנים	283	292	(9)
בנקאות פרטית	(206)	(1,020)	814
מסחרית	534	474	60
עיסקית	778	1,169	(391)
ניהול פיננסי: שוקי הון	397	101	296
השקעות ריאליות	703	297	406
אחר	300	(44)	344
סך הכל	2,835	1,413	1,422

להלן תשואת הרווח מותאמת סיכון (RORAC - Return on Risk Adjusted Capital) לפי מגזרי פעילות:

נתוני ה-RORAC חושבו על פי הקצאת כל הון הבנק בין המגזרים (על פי יחס הלימות ההון בפועל לפי באזל).

31 בדצמבר		
2015	2014	באחוזים
0.7	2.1	משקי בית
13.4	15.1	עסקים קטנים
(28.3)	(117.7)	בנקאות פרטית
8.5	9.5	בנקאות מסחרית
9.9	15.6	בנקאות עסקית
37.1	13.0	ניהול פיננסי
28.4	(5.7)	אחר
10.3	5.4	סך הכל לרווח הנקי

לפירוט מגזרי הפעילות ראה [ביאור 28](#).

א. מגזר משקי בית

כללי

מגזר משקי הבית מאופיין במתן הצעות ערך ושירותים פיננסיים למשקי בית ואנשים פרטיים, בהיקפים כספיים נמוכים באופן יחסי פר לקוח. הצעות ושירותים אלו מוענקים ללקוחות בהתאם לצרכיהם המשתנים והעדפותיהם, תוך פילוח הלקוחות על פי דמוגרפיה, מקום מגורים, תעסוקה, אפיונים פיננסיים ושלבי חיים.

מבנה המגזר ומאפייניו

סניפים: פריסה רחבה של 222 סניפים (כולל 11 דלפקים ו-36 סניפי בנק ערבי ישראלי בע"מ) הפרוסים בכל רחבי הארץ ומאגדים בשמונה מרחבים בחלוקה גיאוגרפית. השרות ללקוחות בסניף ניתן על ידי צוותי הבנקאים המחולקים על פי מגזרי הלקוחות. צוותים אלו מרכזים את הטיפול בלקוח על כל היבטיו ומתמחים בטיפול על פי מאפייני הלקוח וצרכיו. החל מיום 1 בינואר 2016 מוזגו סניפי בנק ערבי עם ולתוך לאומי.

בשנת 2015 נפתח סניף אחד ובמקביל מוזגו 16 סניפים. בשנת 2016 בכוונת הבנק להמשיך ולבחון פתיחת סניפים במקביל למיזוגם של 16 סניפים וזאת בהתאם לאסטרטגיה של הבנק.

ערוצים ישירים ודיגיטליים: מוקד טלפוני בלאומי CALL, מכשירי מידע לאומי, והן באמצעות פתרונות אינטרנט וסלולר מתקדמים.

המגזר פועל, בין השאר, הן להרחבת היקף הלקוחות מקבלי שירות טלפוני במוקד לאומי CALL, (אליו מקושרים כיום, מאות אלפי לקוחות שמבצעים דרכו את עיקר הפעילות השוטפת בחשבונם) והן להרחבת הפעילות בערוצים הדיגיטליים (מידי יום מתבצעות אלפי פעולות באמצעות האינטרנט והסלולר).

בשנת 2015 נמשכו הפיתוחים בתחום הסלולר ופותחו מספר אפליקציות חדשות. בנוסף, נמשכו הפיתוחים באתרי גלישה ישירה.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע דלהלן הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק תיאור [מידע צופה פני עתיד](#).

חזון הבנק הוא להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוחות, על בסיסו נקבעו היעדים האסטרטגיים של מגזר משקי הבית:

גידול בנתח שוק ונתח ארנק, תוך חתירה לרווחיות נאותה - באמצעות הגדלת בסיס הלקוחות והרחבת הפעילות של הלקוחות הקיימים, תוך דגש על מתן חווית לקוח ושירות יעיל המותאם לצרכיהם. בהקשר זה יצוין כי האשראי למגזר משקי בית הינו מנוע צמיחה חשוב בפעילות הקמעונאית, זאת לאור רמת הפיזור הגבוהה, ויכולת ניהול סיכוני האשראי הטובה.

שיפור חווית לקוח - הבנק מתמקד בנושא חוויית הלקוח, תוך התאמת ושיפור השירות ללקוח לפי צרכיו הפיננסיים. המיקוד האסטרטגי בנושא זה מתבסס על שירות והצעות ערך מותאמות ללקוח, תשתיות טכנולוגיות ותהליכים תומכי חוויית לקוח.

דגשי קו העסקים במגזר משקי הבית הם:

- מיקוד שיטתי ומתמיד בשיפור רמת השירות ללקוח על ידי שדרוג מקצועיות ומיומנויות העובדים, מדידה ובקרה של תהליכי העבודה וממשק הלקוח. שיפור רמת השירות תגדיל את שביעות הרצון ונאמנות הלקוחות, וזאת באמצעות יצירת יתרונות בקרב קבוצות לקוחות על ידי מתן הצעות ערך דיפרנציאליות.
- הרחבת זמינות ונגישות השירות ללקוחות על ידי התאמת הסניפים לצרכי בנקאות העתיד, תוך שילוב מכשירים אוטומטיים מתקדמים, והתאמתם לצרכי הלקוחות השונים והרחבת ערוצי ההפצה הישירים.
- הרחבת זמינות ונגישות ערוצי ההפצה הישירים, שירותי מענה טלפוני, סלולר ואינטרנט מתקדמים ומכשירים לביצוע עצמי של פעילויות פיננסיות.
- פיתוח מוצרים ושירותים פיננסיים - מתן ייעוץ מקצועי ואובייקטיבי במוצרי השקעה פיננסיים ובמוצרים פנסיוניים, בהתאמה לצרכי הלקוחות תוך שימוש בכריית מידע ובמודלים אנליטיים לניתוח וחיזוי הפעילות והצרכים הפיננסיים של הלקוח, ללקוחות הרלוונטים.
- ייזום שיטתי מבוסס מידע כלפי לקוחות בכל מגזרי הפעילות: בהשקעות, בייעוץ פנסיוני, באשראי הצרכני והמסחרי ובשירותי העו"ש.
- שיתוף פעולה עם חברות הקבוצה לצורך ניצול יכולות הקבוצה במתן פתרונות בנקאיים כוללניים ללקוח.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

מגזר משקי הבית מושפע מהשינויים בנתונים הדמוגרפים והכלכליים באוכלוסיית המדינה, משינויים בצריכה הפרטית וכן ממאפייני החיסכון של הלקוחות.

ההוצאה לצריכה פרטית עלתה ריאלית ב-2015 בכ-4.5%, ובמונחי הצריכה הפרטית לנפש חלה עלייה בשיעור של 2.4%. נתונים אלו מצביעים על שיעור התרחבות מהיר מעט יותר בהשוואה לשנת 2014, בה עלתה ההוצאה הריאלית לצריכה פרטית ב-3.7%. ההסבר לכך נובע ברובו מעלייה מהירה יחסית בצריכה השוטפת ולמרות ירידה קלה בצריכת מוצרים בני-קיימא. זאת, בין השאר, על רקע הירידה בשיעור האבטלה והריבית במשק.

מוצרים ושירותים

אשראי פרטי: הבנק מציע ללקוחות מוצרי אשראי שונים המתאימים לצרכיהם ולשלבים השונים בחייהם. בין היתר, ניתן לקבל הלוואה מאושרת מראש, מוגבלת בסכום, בכל ערוצי השירות העצמי, כולל בעמדות למשיכת מזומנים, וזאת בהתאם למאפייניו וצרכיו של כל לקוח.

בשנים האחרונות ניכר גידול באשראי למשקי הבית בישראל. ההלוואות אטרקטיביות בין היתר עקב הריבית הנמוכה במשק. עדיין, רמת המינוף של משקי הבית בישראל נמוכה יחסית למדינות מפותחות בעולם, אולם המגמה הנה של עליית היקפי האשראי ועמה הסיכון.

מדיניות הבנק הינה לפעול לפיזור סיכון האשראי על ידי קביעת גובה מסגרות חשיפה בתיק האשראי. ניהול תיק האשראי מבוצע לפי שיקולי סיכון ותשואה מול סיכון.

השקעות: הבנק מציע מגוון פיקדונות וחשכונות חד פעמיים ובתשלומים עם בסיסי הצמדה שונים, לטווחי זמן המותאמים ללקוח וכן מגוון מוצרי השקעה כולל פיקדונות מובנים במטבע ישראלי, במטבע חוץ וחשכונות. כמו כן, מציע הבנק שירותי ייעוץ השקעות ושירותי ייעוץ פנסיוני.

משכנתאות: הבנק מציע הלוואות לדיור באמצעות מערך המשכנתאות ב-101 נציגויות הפועלות בסניפי לאומי ו-7 נציגויות עצמאיות. מערך המשכנתאות מפתח כלים שנועדו לעזור ללקוחות לתכנן את המשכנתא המתאימה להם עכשיו ובעתיד. במסגרת זו מציע מערך המשכנתאות למתעניינים במשכנתא אתר אינטרנט מקיף, מדריך הכולל סרטוני הסברה ואפליקציה בסלולר התומכת בלקוחות בתכנון המשכנתא. כמו כן, מציע הבנק ללקוחותיו את "שיטת השילובים" המתאימה תמהיל מסלולי הלוואה לצרכי הלקוח.

כרטיסי אשראי: הבנק מציע מגוון של אמצעי תשלום המונפקים באמצעות חברת לאומי קארד בע"מ וכרטיסי דיינרס המונפקים באמצעות חברת כ.א.ל.

למידע נוסף ראה פרק מגזרי פעילות בקבוצה, סעיף פעילויות במוצרים, [כרטיסי אשראי](#).

ייעוץ פנסיוני

יתרות הנכסים הפנסיוניים של הלקוחות המיועצים בקבוצת לאומי הידועות עד לסוף דצמבר 2015, לרבות קרנות השתלמות שניתן בגינן יעוץ במסגרת הייעוץ הפנסיוני ו/או ייעוץ בהשקעות, מסתכמות בכ-24.9 מיליארד ש"ח.

לקוחות

הבנק ערוך להציע את שירותיו בהתאמה לקבוצות האוכלוסיה השונות במגזר: משקי הבית בעלי עושר פיננסי בינוני עד נמוך וצרכי עו"ש, לקוחות צמיחה כגון צעירים, חיילים משוחררים, סטודנטים ועולים חדשים, גימלאים, שכירים, בעלי צרכי משכנתא ולקוחות פרטיים בעלי עושר פיננסי גבוה.

פילוח הלקוחות בהתאם לקבוצות השונות מאפשר להתאים לכל קבוצה את הצעות הערך הרלבנטיות עבורה, על פי צרכיה והעדפותיה.

שיווק והפצה

המידע דלהלן הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

בנקאות משקי הבית מתבססת על רשת הפצה בעלת פריסה ארצית, כח אדם מקצועי ומיומן, ומערכות טכנולוגיות המאפשרות מתן שרות יעיל ללקוחות וכלי מדידה ובקרה להנהלה. הבנק רואה חשיבות אסטרטגית בפריסת סניפים נכונה. בנוסף, ניתן דגש על הצעת שרות באמצעות מספר ערוצים תוך שימור חוויית לקוח ורמת שרות. ערוץ ההפצה העיקרי של המגזר הינו עדיין הערוץ הסניפי כאשר חלקם של הערוצים הישירים: האינטרנט, הסלולר, לאומי CALL והמכשירים לשרות עצמי, נמצא במגמה מתמשכת של גידול הן לביצוע פעולות והן לצרכי מידע. כמו כן נעשה שימוש בדיוור ישיר, פרסום באתרי האינטרנט בכלל ובאתרי הבנק בפרט, ובמדיה אחרת כולל עיתונות וטלוויזיה. בנוסף, מפעיל הבנק מספר ערוצי תקשורת במדיה חברתית כולל חשבון בטוויטר, בלוג בנקאי ודף ייעודי בפייסבוק. בערוצים אלו מעניק הבנק שירות ללקוחות ומפרסם מידע שיווקי וכללי לשימוש הציבור.

הפעילות השיווקית מתבססת הן על מערכות מידע אנליטיות מתקדמות והן על בנית מינוף עולם המידע העסקי (Big Data), המאפשרות לאפיין את צרכי הלקוחות והתנהגותם, על מנת להציע ללקוחות מוצרים ושירותים בהתאמה לצרכיהם.

מבנה התחרות

העקרונות הבסיסיים להצלחה הם: פילוח והבנת צרכי הלקוחות ומתן הצעות ערך להתמודדות עם התחרות, זמינות ושימוש נכון בערוצי ההפצה, תוך כדי התייעלות.

בשנים האחרונות התפתחה בבנקאות הקמעונאית תחרות מצד גופים פיננסיים ואחרים ובעיקר חברות כרטיסי האשראי (בתחום האשראי הצרכני), בנקים למשכנתאות, חברות הביטוח, רשתות השיווק הקמעונאיות ומיזמים טכנולוגיים פיננסיים. חלק מהתחרות נעשית על ידי גופים שאינם מבוקרים על ידי בנק ישראל או שאינם מבוקרים כלל ושאינם עובדים תחת המגבלות שחלות על הבנקים.

הוראות שהוצאו על ידי המפקח על הבנקים, המקלות על מעבר לקוחות מבנק לבנק, משפיעות על התחרות בין הבנקים במגזר זה.

בתחום הייעוץ הפנסיוני קיימת תחרות על הלקוח מצד סוכני ביטוח ומנהלי הסדר וכן מצד החברות המנהלות עצמן.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר משקי בית:

פעילות חו"ל							
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	משכנתאות ופיננסים	בנקאות	משכנתאות	סך הכל	
2015							
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
מחיצוניים	1,134	236	6	1,590	(3)	9	2,972
בינמגזרי	485	(16)	(1)	(888)	13	(1)	(408)
הכנסות שאינן מריבית:							
מחיצוניים	524	567	475	76	6	1	1,649
בינמגזרי	3	167	-	-	-	-	170
סך כל ההכנסות	2,146	954	480	778	16	9	4,383
הוצאות בגין הפסדי אשראי	275	13	-	14	3	2	307
הוצאות תפעוליות ואחרות:							
לחיצוניים	2,688	662	364	244	13	9	3,980
בינמגזרי	4	(2)	-	-	-	-	2
רווח (הפסד) לפני מיסים	(821)	281	116	520	-	(2)	94
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	(310)	97	44	194	-	-	25
רווח (הפסד) לאחר מיסים	(511)	184	72	326	-	(2)	69
חלק הקבוצה ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס	-	5	-	-	-	-	5
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	(28)	-	-	-	-	(28)
רווח נקי (הפסד)	(511)	161	72	326	-	(2)	46
תשואה להון							
יתרה ממוצעת של נכסים	27,025	10,964	352	76,986	56	206	115,589
מזה: השקעות בחברות כלולות	-	3	-	-	-	-	3
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	26,725	10,722	177	76,932	56	206	114,818
יתרה ממוצעת של התחייבויות	119,677	1,012	-	163	933	8	121,793
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	119,494	69	-	-	933	8	120,504
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	27,649	11,508	363	43,424	300	72	83,316
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	79,486	-	-	-	79,486
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	43,648	-	178	-	43,826
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	2,523	-	-	-	-	-	2,523
מרווח מפעולות מתן אשראי*	1,355	221	5	702	(4)	8	2,287
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	264	(1)	-	-	14	-	277
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	1,619	220	5	702	10	8	2,564
יתרת אשראי לציבור, נטו	27,976	11,091	208	79,979	61	200	119,515
יתרת פיקדונות הציבור	126,153	65	-	-	882	8	127,108

* המרווח הינו למעשה פער הריבית בין הריבית המתקבלת מממן אשראי והריבית המשולמת על גיוס פיקדונות לבין מחירי המעבר הנקבעים על ידי החטיבה לשוקי הון. הערה זו מתייחסת לכל מגזרי הפעילות.

מגזר משקי בית (המשך):

פעילות חו"ל							
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	משכנתאות ופיננסים	בנקאות	משכנתאות סך הכל		
2014							
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
מחיצוניים	896	239	6	1,912	(7)	11	3,057
בינמגזרי	793	(20)	(2)	(1,217)	17	(1)	(430)
הכנסות שאינן מריבית:							
מחיצוניים	526	551	474	81	6	1	1,639
בינמגזרי	14	167	-	-	-	-	181
סך כל ההכנסות	2,229	937	478	776	16	11	4,447
הוצאות בגין הפסדי אשראי	357	25	-	23	-	2	407
הוצאות תפעוליות ואחרות:							
לחיצוניים	2,485	632	403	243	14	8	3,785
בינמגזרי	1	(1)	-	1	-	-	1
רווח (הפסד) לפני מיסים	(614)	281	75	509	2	1	254
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	(225)	91	28	190	1	-	85
רווח (הפסד) לאחר מיסים	(389)	190	47	319	1	1	169
חלק הקבוצה ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס	-	5	-	-	-	-	5
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(1)	(29)	-	-	-	-	(30)
רווח נקי (הפסד)	(390)	166	47	319	1	1	144
תשואה להון							
יתרה ממוצעת של נכסים	24,398	10,107	172	71,021	44	217	105,959
מזה: השקעות בחברות כלולות	-	2	-	-	-	-	2
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	23,966	9,882	171	70,974	44	217	105,254
יתרה ממוצעת של התחייבויות	114,918	1,264	-	281	945	8	117,416
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	114,749	52	-	-	944	8	115,753
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	25,584	10,618	185	38,927	268	76	75,658
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	79,559	-	-	-	79,559
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	47,315	-	182	-	47,497
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	3,586	-	-	-	-	-	3,586
מרווח מפעולות מתן אשראי	1,172	218	4	695	(7)	10	2,092
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	517	1	-	-	17	-	535
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	1,689	219	4	695	10	10	2,627
יתרת אשראי לציבור, נטו	25,888	10,365	168	74,015	37	223	110,696
יתרת פיקדונות הציבור	114,380	54	-	-	1,038	8	115,480

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי נטו למשקי בית הסתכם בסוף 2015 בסך 119.5 מיליארד ש"ח גידול של 8.0%. מזה אשראי צרכני שהסתכם ב-39.3 מיליארד ש"ח, 32.9%, ואשראי לדיור שהסתכם ב-80.2 מיליארד ש"ח, 67.1%. פיקדונות הציבור גדלו מ-115.5 מיליארד ש"ח ל-127.1 מיליארד ש"ח, גידול בשיעור של 10.1%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר משקי בית הסתכם בשנת 2015 ב-46 מיליון ש"ח בהשוואה ל-144 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בסך 98 מיליון ש"ח, 68.1%.

הקיטון ברווח נובע מהקצאת מענק תשואה למגזר כתלות במספר העובדים בסך כ-226 מיליון ש"ח, אשר כלול בהוצאות השכר שבהוצאות תפעוליות. מנגד היה קיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של כ-100 מיליון ש"ח, הנובע, בין היתר, מהוצאות שנרשמו אשתקד בגין התאמת ההפרשה הקבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים כנדרש בהוראות בנק ישראל.

יובהר לעניין אופן ייחוס הכנסות שאינן ריבית במוצר 'כרטיסי אשראי' כי מצב של הכנסות והוצאות בינמגזריות קיים כשלאומי קארד סולקת כרטיס שהבנק הנפיק. במקרה כזה עמלת הסליקה הנגבית מבית העסק נרשמת כהכנסה במגזר עסקים קטנים או במגזר העסקי ואת העמלה הצולבת רושמים באותו מגזר כהוצאה ובמקביל כהכנסה במגזר משקי הבית.

משכנתאות

הרווח הנקי מפעילות במשכנתאות בארץ הסתכם ב-2015 בסך 326 מיליון ש"ח בהשוואה ל-319 מיליון בשנת 2014, גידול בסך 4 מיליון ש"ח.

ב. מגזר עסקים קטנים

כללי

מגזר העסקים הקטנים מאופיין במתן הצעות ערך ושירותים פיננסיים לעסקים קטנים ובינוניים בעלי מחזור פעילות של עד 20 מיליון ש"ח ויתרת חבות של עד 10 מיליון ש"ח. הצעות ושירותים אלו מוענקים ללקוחות בהתאם לצרכיהם המשתנים, תוך פילוח הלקוחות על פי מחזורי פעילות העסק, היקף צריכת האשראי והענף בו פועל העסק. במגזר מטופלים גם החשבונות הפרטיים של לקוחות העסקים הקטנים והבינוניים המקבלים שירות כולל במקום אחד.

מבנה המגזר ומאפייניו

השירותים ניתנים ללקוחות העסקים הקטנים והבינוניים במגוון ערוצים שונים:

סניפים: הלקוחות העסקיים מקבלים את השירותים על ידי צוותים עסקיים בסניפים המתמחים בצרכי הלקוחות, לרבות באמצעות מוקד שירות ייעודי וערוצים דיגיטליים שונים.

ערוצים ישירים ודיגיטליים: מוקד טלפוני בלאומי CALL, מכשירי מידע לאומי, והן באמצעות פתרונות אינטרנט וסלולר מתקדמים. לאומי משקיע משאבים רבים בפיתוח והגיע לרמת זמינות גבוהה ורב ערוצית (טלפון, פקס, מייל, מובייל ואינטרנט) על מנת לאפשר ללקוחות ממשק יעיל עם הבנק לביצוע פעילות וקבלת מידע בכל מקום ובכל שעה.

הבנק מאפשר ללקוחות העסקיים לבצע פעולות בחשבון לאחר הזדהות באמצעות "שאלות זיהוי". באתר העסקים, במסגרת ה"עוזר דיגיטלי", שולבו הצעות ערך ללקוח העסקי. כמו כן, באתר עסקים באנגלית שולבו שירותים חדשים באנגלית: חתימות על הוראות ביצוע, העברות לחשבון אחר וחתימות לשירותי סחר בינלאומי. מערכת סחר בינלאומי באינטרנט נפתחה בסוף 2014 לכלל הלקוחות והבנק שילב שירותים חדשים: ביצוע תשלום בעסקה מסוג דוקומנטים לגביה יבוא, עסקאות יצוא עם קונה מסוים ומתן הוראה לשינוי בעסקאות מסוג א"ד יבוא ועוד.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע דלהלן הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

חזון הבנק הוא להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוחות, על בסיסו נקבעו היעדים האסטרטגיים של מגזר העסקים הקטנים:

גידול בנתח שוק ונתח ארנק, תוך חתירה לרווחיות נאותה - באמצעות הגדלת בסיס הלקוחות והרחבת הפעילות של הלקוחות הקיימים. יעדים אלו נותנים כמובן דגש על מתן שירות יעיל וחווית לקוח המותאמת לצרכיהם הפיננסיים של הלקוחות העסקיים.

הבנק הגדיר את העסקים הקטנים והבינוניים כאוכלוסייה במיקוד ובהתאם השיק את זירת העסקים של לאומי, שהינה מעטפת של כלים ושירותים בלעדיים וחדשניים. הזירה כוללת ארבעה עולמות תוכן:

1. עולם האשראי: מטרתו להציע מוצרי אשראי המותאמים לצרכי העסק הקטן והבינוני: אשראי מהיר, גמיש, בסכומים גבוהים, זמין בכל שעה גם כשהסניף סגור. בין המוצרים נמצא את "קרן לאומי" (קרן המעניקה הלוואות בתנאים מועדפים ללקוחות עסקים קטנים העונים לקריטריונים מוגדרים), הלוואה בקליק, הלוואה למעבירי עסק ועוד.
  2. זמינות ותוכן: מטרתו לספק לבעל העסק שירות זמין, מקצועי, מהיר ובשעות גמישות כל זאת באמצעות מוקד העסקים המאויש על ידי בנקאים מקצועיים בתחום והנותן מענה גם בשעות בהן הסניף סגור.
  3. כלים דיגיטליים: מטרת עולם זה לאפשר לעסק קבלת מידע וביצוע פעולות בחשבוננו בכל מקום, בכל זמן ובמגוון אמצעים - אינטרנט, סלולר וטאבלט.
  4. מומחיות ותוכן: מתן כלים ניהוליים ללקוח במדיות השונות:
    - "בית הספר לניהול עסקים" - מפגשים בשיתוף עם האוניברסיטה הפתוחה (פריסה ארצית) ומיטב המומחים בנושאים הניהוליים (ניהול פיננסי, ניהול השיווק, מו"מ, נטוורקינג).
    - קהילת עסקים בפייסבוק: מספקת לבעל העסק ערך מוסף באמצעות שיתוף - הן מבעלי עסקים כמותו והן ממומחים בתחומם בלאומי.
- דגשי קו העסקים במגזר העסקים הקטנים הם:
- מיקוד שיטתי ומתמיד בשיפור רמת השירות ללקוח על ידי שדרוג מקצועיות ומיומנויות העובדים, מדידה ובקרה של תהליכי העבודה וממשק הלקוח. שיפור רמת השירות תגדיל את שביעות הרצון ונאמנות הלקוחות, וזאת באמצעות יצירת מתן הצעות ערך דיפרנציאליות.
  - הרחבת זמינות ונגישות השירות ללקוחות על ידי התאמת הסניפים לצרכי בנקאות העתיד, תוך שילוב מכשירים אוטומטיים מתקדמים, והתאמתם לצרכי הלקוחות השונים והרחבת ערוצי ההפצה הישירים.
  - הרחבת זמינות ונגישות ערוצי ההפצה הישירים, שירותי מענה טלפוני, סלולר ואינטרנט מתקדמים ומכשירים לביצוע עצמי של פעילויות פיננסיות.
  - פיתוח מוצרים ושירותים פיננסיים - מתן ייעוץ מקצועי ואובייקטיבי במוצרי השקעה פיננסיים ובמוצרים פנסיונים, בהתאמה לצרכי הלקוחות תוך שימוש בכריית מידע ובמודלים אנליטיים לניתוח וחיזוי הפעילות והצרכים הפיננסיים של הלקוח, ללקוחות הרלוונטים.
  - ייזום שיטתי מבוסס מידע כלפי לקוחות בכל המוצרים: אשראי מסחרי, אשראי צרכני, סחב"ל, השקעות, שירותי עו"ש ושיפור רמת השירות לצורך הגדלת שביעות הרצון ונאמנות הלקוחות, באמצעות יצירת יתרונות בקרב קבוצות לקוחות על ידי שרות דיפרנציאלי.

- שיתוף פעולה עם חברות הקבוצה לצורך ניצול יכולות הקבוצה במתן פתרונות בנקאיים כוללניים ללקוח.
- הגברת השימוש במודלים אנליטיים ככלי תומך החלטה בפעילות מול הלקוחות.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

בשנה האחרונה לא חלו שינויים מהותיים במגזר העסקים הקטנים. עם זאת, התחרות במגזר זה גוברת ונמצאת במגמת התחזקות (ראה סעיף מבנה תחרות להלן).

מוצרים ושירותים

מגזר העסקים הקטנים מתמחה במתן פתרונות בנקאיים הכוללים ייעוץ בנושאי אשראי מסחרי, ייעוץ בהשקעות ובפעילות עסקית שוטפת, תוך פילוחי משנה לפי רמת פעילות וסיכון. הצעות הערך ללקוחות העסקים הקטנים והבינוניים כוללות מספר מוצרי ליבה:

אשראי: השירותים הניתנים ללקוחות העסקיים כוללים, בין השאר מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מתן פתרונות בתחום המימון והסחר הבינלאומי. כמו כן כולל הטיפול שירותים בנקאיים לעובדי ולמנהלי החברות.

השקעות: בתחום ההשקעות, מציע לאומי מגוון פיקדונות וחסכונות חד פעמיים בתשלומים עם בסיסי הצמדה שונים, לטווחי זמן המותאמים ללקוח וכן מגוון מוצרי השקעה כולל פיקדונות מובנים במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, חסכונות, קופות גמל וקרנות נאמנות.

מכרז לעסקים קטנים

ביום 17 בינואר 2016 הודיע משרד האוצר כי הצעת שותפות לאומי-מנורה זכתה במקום הראשון מבין ההצעות שהוגשו במסגרת מכרז המדינה למימון עסקים קטנים ובינוניים.

הקרן החדשה צפויה להתחיל לפעול במהלך אפריל 2016. במסגרת הפעילות המשותפת של השותפות יועמדו הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות המדינה.

ההלוואות יועמדו במימון משותף של לאומי - 60%, מנורה - 40%. במסגרת מנת הערבות הראשונה ניתן יהיה להעמיד הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בהיקף של עד כמיליארד ש"ח.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים בפעילות עסקית (קטנה-בינונית) מגוונת ובמספר רב של ענפים ותחומים. ככלל, ישיבו למגזר עסקים קטנים, לקוחות עם היקף מסגרות מאושרות של עד 10 מיליון ש"ח (כולל) או לקוחות עם מחזור עסקים של עד 20 מיליון ש"ח.

שיווק והפצה

מגזר העסקים הקטנים מתבסס על רשת הפצה בעלת פריסה ארצית, כח אדם מקצועי ומיומן, מערכות טכנולוגיות המאפשרות מתן שירות יעיל ללקוחות וכלי מדידה ובקרה להנהלה. לאומי רואה חשיבות אסטרטגית ברשת הפצה רחבה, ולכן ברוב סניפי החטיבה הבנקאית קיימים צוותים לטיפול בלקוחות המגזר, תוך דגש על העמקת ההכרות עם הלקוחות וצרכיהם ומציאת פתרונות הולמים עבורם. כמו כן, לאומי רואה חשיבות בחלקם של הערוצים הישירים: האינטרנט, הסלולר, לאומי CALL והמכשירים לשרות עצמי, נמצא במגמה מתמשכת של גידול הן לביצוע פעולות והן לצרכי מידע.

הפעילות השיווקית מתבססת הן על מערכות מידע אנליטיות מתקדמות והן על בניית ומינוף עולם המידע העסקי (Big Data), המאפשרות לאפיין את צרכי הלקוחות והתנהגותם, על מנת להציע ללקוחות מוצרים ושירותים בהתאמה לצרכיהם.

מבנה התחרות

התחרות עמה מתמודד הבנק במגזר בנקאות לעסקים הקטנים נמצאת בשנים האחרונות במגמת התחזקות. בשנים האחרונות מרחיבים הבנקים הקטנים יותר את פעילותם במגזר זה על ידי פעילות שיווקית ושימוש באסטרטגיית מחיר.

בנוסף, מתפתחת לאחרונה תחרות מצד גופים פיננסיים ואחרים ובעיקר חברות כרטיסי האשראי, חברות הביטוח המגלות עניין במימון עסקים קטנים, ברוקרים ומנהלי קופות.

הבנק מתמודד בתחרות תוך שימוש בפתרונות הפריסה הרחבה, כח האדם המקצועי והמיומן בתחומי הבנקאות השונים ויכולת עיבוד מידע המאפשרת לו ליזום ולהציע ללקוחות מוצרים ושירותים איכותיים המתאימים לצורכיהם.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר עסקים קטנים:

בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	משכנתאות נדל"ן	פעילות חו"ל		סך הכל
				בנקאות ופיננסים	נדל"ן	
2015						
במיליוני ש"ח						
הכנסות ריבית, נטו:						
מחיצוניים	787	21	1	2	307	1,169
בינמגזרי	(57)	(1)	-	(1)	(27)	(90)
הכנסות שאינן מריבית:						
מחיצוניים	305	122	32	1	73	558
בינמגזרי	2	(42)	-	-	-	(40)
סך כל ההכנסות	1,037	100	33	2	353	1,597
הוצאות בגין הפסדי אשראי	120	-	-	-	36	178
הוצאות תפעוליות ואחרות:						
לחיצוניים	681	63	19	-	134	950
בינמגזרי	(1)	6	-	-	-	5
רווח (הפסד) לפני מיסים	237	31	14	2	183	464
הפרשה למיסים על הרווח	92	10	5	1	69	179
רווח (הפסד) לאחר מיסים	145	21	9	1	114	285
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	(2)	-	-	-	(2)
רווח נקי (הפסד)	145	19	9	1	114	283
תשואה להון						
יתרה ממוצעת של נכסים	15,517	1,034	19	70	7,393	25,195
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	15,510	1,019	19	70	7,391	25,171
יתרה ממוצעת של התחייבויות	19,396	1,516	-	-	6,054	28,247
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	19,388	-	-	-	5,910	26,578
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	12,814	930	23	39	7,499	22,721
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	4,433	-	-	4,433
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	8,297	-	-	8,303
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	116	-	-	-	-	116
מרווח מפעולות מתן אשראי	704	20	1	1	273	1,022
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	26	-	-	-	7	57
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	730	20	1	1	280	1,079
יתרת אשראי לציבור, נטו	16,232	1,061	25	62	7,516	26,206
יתרת פיקדונות הציבור	21,067	-	-	-	6,636	28,917

מגזר עסקים קטנים (המשך):

בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	משכנתאות	נדל"ן	פעילות חו"ל		סך הכל
					בנקאות ופיננסים	נדל"ן	
2014							
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
מחיצוניים	768	20	1	3	315	52	1,170
בינמגזרי	(63)	(2)	-	(1)	(48)	(12)	(130)
הכנסות שאינן מריבית:							
מחיצוניים	306	119	31	1	68	21	548
בינמגזרי	2	(42)	-	-	-	-	(40)
סך כל ההכנסות	1,013	95	32	3	335	61	1,548
הוצאות בגין הפסדי אשראי	111	-	-	-	14	57	182
הוצאות תפעוליות ואחרות:							
לחיצוניים	627	57	16	-	125	39	869
בינמגזרי	-	6	-	-	-	-	6
רווח (הפסד) לפני מיסים	275	32	16	3	196	(35)	491
הפרשה למיסים על הרווח	104	10	6	1	74	-	196
רווח (הפסד) לאחר מיסים	171	22	10	2	122	(35)	295
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	(3)	-	-	-	-	(3)
רווח נקי (הפסד)	171	19	10	2	122	(35)	292
תשואה להון							
15.1%							
יתרה ממוצעת של נכסים	14,658	958	21	77	7,036	965	23,972
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	14,628	945	21	77	7,034	965	23,927
יתרה ממוצעת של התחייבויות	17,459	1,604	-	-	4,942	779	24,928
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	17,442	-	-	-	4,818	779	23,183
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	11,917	855	23	42	7,059	1,106	21,259
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	4,188	-	-	-	4,188
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	8,526	-	-	8	8,534
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	184	-	-	-	-	-	184
מרווח מפעולות מתן אשראי	612	18	1	2	253	17	908
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	93	-	-	-	14	23	132
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	705	18	1	2	267	40	1,040
יתרת אשראי לציבור, נטו	14,561	986	29	80	7,272	826	24,034
יתרת פיקדונות הציבור	19,380	-	-	-	5,521	1,031	26,090

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

היקפי הפעילות בארץ גדלו השנה במגזר עסקים קטנים בהתאם להחלטת הבנק על העסקים הקטנים והבינוניים כאוכלוסייה במיקוד. אשראי לציבור נטו עלה בסך 2.2 מיליארד ש"ח, בשיעור 9.0%. ואילו פיקדונות הציבור עלו בכ- 2.8 מיליארד ש"ח, בשיעור של 10.8%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר עסקים קטנים הסתכם בשנת 2015 ב-283 מיליון ש"ח בהשוואה ל-292 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור 3.1%.

למרות גידול בהכנסות בריבית בסך 39 מיליון ש"ח עקב גידול בפעילות במגזר זה, חל קיטון ברווח הנקי, כתוצאה מהקצאת מענק תשואה למגזר כתלות במספר העובדים בסך כ-52 מיליון ש"ח, אשר כלול בהוצאות השכר שבהוצאות תפעוליות.

ג. מגזר בנקאות פרטית

כללי

מגזר הבנקאות הפרטית מספק שירותים לקהל הלקוחות עתירי הממון בארץ ובעולם. הפעילות הינה באמצעות מרכזים וסניפים ייחודיים בארץ, המיועדים לתושבי חוץ ותושבי ישראל.

מבנה המגזר ומאפייניו

מגזר הבנקאות הפרטית מספק מעטפת שירות יוקרתי ואישי ברמה הגבוהה ביותר בכל הערוצים. המגזר בארץ מנוהל על ידי מערך בנקאות פרטית אשר לו חמישה מרכזי בנקאות פרטית ייחודיים בפריסה ארצית - תל אביב, ירושלים, חיפה והרצליה פיתוח. המרכזים משרתים לקוחות פרטיים אמידים, תושבי ישראל ותושבי חוץ לפי שפתם ומכירים את צרכיהם, העדפותיהם ותחומי התעניינותם של הלקוחות. בנוסף מנהל המערך שני סניפים ייעודיים לפלח לקוחות בעלי תיקי השקעות של 1.5 מיליון ש"ח ועד 6 מיליון ש"ח הממוקמים בחיפה וברחובות.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

חזון הבנק הוא להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוחות. מערך הבנקאות הפרטית פועל לאור חזון זה, ובהתאם לו קבע את יעדיו האסטרטגיים: גידול בנתח שוק ונתח ארנק, תוך חתירה לרווחיות, באמצעות הגדלת בסיס הלקוחות והרחבת הפעילות של הלקוחות הקיימים. מיעדים אלו נגזרים ערכי השירות של הבנקאות הפרטית: מוכוונות וקירבה לכל לקוח קיים ופוטנציאלי, חתירה לרווחיות תיק הנכסים של הלקוח, רמת מקצוענות ומצוינות בשירות וכל זאת תוך טיפוח צוותים מקצוענים, יוזמים ותחרותיים ובעלי אוריינטציה למתן שירות ברמה גבוהה.

עקרונות הפעילות של מרכזי וצוותי הבנקאות הפרטית:

- מדידת הצוות כמרכז רווח והפסד - שותפות כל בעלי התפקיד בצוות במתן השירות ללקוחות להשגת היעדים העסקיים.
- ניהול תיק הלקוח תוך הפעלת יוזמה, ייעוץ השקעות אובייקטיבי ומקצועי ויכולות פיתוח עסקים לצורך פיתוח עסקים והשגת היעדים העסקיים.
- מתן מעטפת ערוצים מקיפה - להגברת זמינות השירות לנוחות הלקוח ובהתאמה לצרכיו.

הבנק החליט על יציאה משלוחות ונציגויות בחו"ל שעוסקות בבנקאות הפרטית ובכלל זה סגירת הרוב המוחלט של נציגויות הבנק בחו"ל. בהתאם לכך, בשנת 2015 נחתם הסכם לשיתוף פעולה עם יוליוס בר, במסגרתו הועברו מרבית הלקוחות של לאומי שוויץ ליוליוס בר, ושלוחת שוויץ נערכת לסגירה; בנובמבר 2015 נחתם הסכם למכירת נכסי הלקוחות של בנק לאומי לוקסמבורג לבנק (Banque J.Safra Sarasin (Luxembourg עסקה אשר נסגרה בינואר 2016.

בנוסף, התקשרה לאומי ג'רסי, חברת הבת של Bank Leumi UK, ביום 15 בפברואר 2016 בהסכם למכירת החזקותיה בחברת הנאמנות בג'רסי. כניסתו לתוקף של ההסכם כפופה לקבלת אישורים רגולטורים שנדרשים לשם כך. לאור היקף הפעילות המצומצם יחסית של חברת הנאמנות בג'רסי, לביצוע העסקה לא צפויה להיות השפעה מהותית על פעילות הבנק. בנוסף, Bank Leumi UK מנהל מגעים גם למכירת ההחזקות או הפעילות של לאומי ג'רסי.

למידע נוסף בגין המגעים למכירת Bank Leumi Jersey ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, [בנק לאומי בריטניה](#).

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המציאות העסקית מאופיינת בתנאי תחרות מוגברת, ברמת אי וודאות גבוהה ובשינויים רגולטורים מהותיים. בלאומי שני גורמים עיקריים משפיעים על הפעילות במגזר זה: מדיניות כסף מוצהר ו-Cross Border:

- החל בשנת 2013 בנק לאומי מיישם מדיניות כסף מוצהר במסגרתה הבנק פועל להסדרת חשבונות לקוחות תושבי חוץ מול רשויות המס במדינות מגוריהם. בין היתר, מדיניות זו מתבטאת ביציאת כספים לא מוסדרים. להערכת הבנק, כתוצאה מאימוץ מדיניות ה"כסף המוצהר", לקוחות של הבנק, ברובם תושבי חוץ, משכו כספים מהבנק וסגרו חשבונות. האומדן של הבנק, לסכומים שנמשכו מהקבוצה בעקבות הטמעת מדיניות הכסף המוצהר, החל משנת 2011 ועד סמוך לתום תקופת הדוח מסתכמים לסך העולה על 6 מיליארד דולר.
- Cross Border – לאומי מיישם מדיניות שתכליתה ציית להוראות החוק המקומי במדינות בהם ממוקם קהל לקוחות תושבי החוץ.

יש לציין כי מדיניות הכסף המוצהר ו-Cross Border הינה מדיניות קבוצתית, הכפופה להתאמות הנדרשות להוראות הדין המקומי במקום מושבן של שלוחות הבנק.

מוצרים ושירותים

ייעוץ בהשקעות – צוותי הבנקאות הפרטית מאוישים במיטב יועצי ההשקעות מקצועיים ומיומנים, שתפקידם לתפור ללקוח פתרונות פיננסיים מקיפים ואקסקלוסיביים, המותאמים לפי צרכיו והעדפותיו, תאבון הסיכון של הלקוח והפיזור הגיאוגרפי המועדף עליו. לאומי מעמיד לרשות הלקוח ידע מקצועי מעמיק, הנסמך על אנליזת שווקים מתקדמת באמצעות דסק מחקר ייעודי ללקוחות הבנקאות הפרטית, בסיוע מערכות ייעוץ גלובליות מהמובילות בעולם.

מסחר בני"ע – לאומי מעמיד ללקוחות אפשרויות מגוונות למסחר בבורסה בתל אביב ורוב הבורסות בעולם. מגוון אפיקי השקעה, ובהם מניות, אג"ח, ETF, קרנות נאמנות ישראליות וזרות, נגזרים, עסקות הגנה ואסטרטגיות משולבות. הלקוח יכול לסחור הן באמצעות מתן הוראות מול צוות הבנקאות הפרטית, והן באמצעות מערכות המסחר המתקדמות של לאומי. בנוסף, לרשות צוות הבנקאות הפרטית עומדים דסקים ייעודיים למסחר בני"ע ישראלים ובני"ע זרים בחדרי העסקאות של הבנק.

Reporting - לאומי מעמיד לרשות הלקוחות את מערכת אודיטי - מערכת מתקדמת מהמובילות בעולם לניהול תיקי השקעות, מספקת ניתוחים מעמיקים של תיק ההשקעות וכוללת חישוב תשואת תיק הלקוח לפי פרמטרים שונים, שערך תיק במטבעות שונים ולתאריכים שונים, משקפת מידע נרחב על כל השקעה, ניתוח תזרים מזומנים צפוי של הלקוח, תנועות היסטוריות בטווחי זמן ועוד.

כנסים מקצועיים - הבנק עורך עבור הלקוחות כנסים מקצועיים בנושאים פיננסיים ובשוק ההון בכדי לספק בידי הלקוחות מידע וכלים המסייעים ללקוח בקבלת החלטות באשר להשקעותיו.

שיתוף פעולה בקבוצת לאומי - כחלק בלתי נפרד מתפיסת הלקוח במרכז, מנהלי הלקוחות פועלים מול היחידות השונות וחברות הבנות של לאומי לתפירת פתרונות כוללים למכלול הצרכים הפיננסיים של הלקוח ולהשאת הערך עבורו.

אשראי - מוצרי אשראי המותאמים במיוחד ללקוחות הבנאות הפרטית, מימון לכל מטרה, בסכומים גבוהים תוך גמישות במאפייני האשראי, תמהיל הביטחונות - בנחות ובמהירות מקסימליים.

כרטיסי אשראי - מגוון כרטיסי אשראי יוקרתיים, ויזה ומסטר-קארד - פלטינה, First. World Signia כרטיס האשראי היוקרתי בישראל המעניק חווית שירות ייחודית - שירותי קונסיירז' בכל העולם 24/7, יחס המרה הטוב ביותר למועדון תעופה אל על, ביטוח נסיעות לחו"ל passport card, הטבות VIP ייחודיות בארץ ובעולם, המרה ישירה מ-14 מטבעות נבחרים לשקל ועוד.

לקוחות

לקוחות הבנקאות הפרטית הינם לקוחות פרטיים המחזיקים תיקי השקעות החל מ-6 מיליון ש"ח, שנחלקים לשני סגמנטים עיקריים - בנקאות פרטית לתושבי ישראל ובנקאות פרטית לתושבי חוץ. לכל סגמנט סניפים ייעודיים הממוקמים בתל אביב, ירושלים, חיפה והרצליה פיתוח.

בנוסף, בבנקאות הפרטית שני סניפים ייעודיים לפלח לקוחות בעלי תיקי השקעות של 1.5 מיליון ש"ח ועד 6 מיליון ש"ח הממוקמים בחיפה וברחובות. במהלך שנת 2016 תורחב פריסת הסניפים לפלח לקוחות זה.

שיווק והפצה

מטרת השיווק היא להגדיל את בסיס הלקוחות תוך יצירת בידול תדמיתי הן בתוך הקבוצה והן כלפי המתחרים תוך עמידה בדרישות הרגולציה. בנוסף, פועל הבנק לשימור הלקוחות ולהגדלת חלקו של הבנק בתיק נכסי הלקוח. שיווק הבנקאות הפרטית נעשה באמצעות פרסום תדמיתי בעיתונות הפונה לקהל יעד אמיד, אירועי לקוחות, כנסים מקצועיים, חסויות ושיתופי פעולה עם מוסדות תרבות וקהילה מובילים בארץ ובעולם, דיור ישיר ואינטרנט.

מבנה התחרות

במגזר הבנקאות הפרטית, לאומי מתחרה בארץ עם בנקים ישראליים, בתי השקעות ועם נציגויות מקומיות של בנקים זרים הפונים לאותו קהל יעד. בחו"ל מתחרה הבנק עם בנקים ובתי השקעות מקומיים המציעים שירותי בנקאות פרטית והשקעות וכן עם שלוחות ונציגויות של בנקים ישראליים אחרים.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר בנקאות פרטית:

פעילות חו"ל									
סך הכל	נדל"ן	משכנתאות	שוק ההון	בנקאות ופיננסים	נדל"ן	משכנתאות	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים
2015									
במיליוני ש"ח									
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1	-	32	-	5	12	1	3	(52)
בינמגזרי	224	2	(20)	-	131	1	(1)	(3)	114
הכנסות שאינן מריבית:									
מחיצוניים	415	1	5	89	118	18	-	158	1
בינמגזרי	6	-	-	-	(1)	-	-	-	1
סך כל ההכנסות	646	3	17	89	253	31	-	158	2
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	4	-	-	-	(1)	1	-	-	-
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	892	1	13	150	412	14	-	74	2
בינמגזרי	2	-	-	-	1	-	-	-	1
רווח (הפסד) לפני מיסים	(252)	2	4	(61)	(159)	16	-	84	(1)
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	(41)	-	1	(11)	(16)	6	-	29	-
רווח (הפסד) לאחר מיסים	(211)	2	3	(50)	(143)	10	-	55	(1)
הפסד המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	5	-	-	-	5	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד)	(206)	2	3	(50)	(138)	10	-	55	(1)
תשואה להון									
יתרה ממוצעת של נכסים	7,100	-	794	-	3,599	851	60	3	81
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	4,993	-	790	-	1,643	842	59	3	81
יתרה ממוצעת של התחייבויות	32,790	92	13	-	11,053	1,696	-	46	-
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	32,260	91	13	-	10,657	1,688	-	46	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	6,470	-	278	-	3,356	854	33	29	84
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	12,047	-	-	1,532	400	-	-	10,115	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	70,038	-	-	17,119	1,970	-	-	50,949	-
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	33	-	-	-	-	-	-	-	-
מרווח מפעולות מתן אשראי	66	-	12	-	19	10	-	-	-
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	159	2	-	-	115	3	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	225	2	12	-	134	13	-	-	-
יתרת אשראי לציבור, נטו	4,663	-	759	-	1,356	811	70	2	88
יתרת פיקדונות הציבור	31,697	89	13	-	8,900	1,769	-	-	-

מגזר בנקאות פרטית (המשך):

פעילות חו"ל										
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	משכנתאות נדל"ן	משכנתאות נדל"ן	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	משכנתאות נדל"ן	משכנתאות	נדל"ן	סך הכל
2014										
במיליוני ש"ח										
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	(97)	-	(8)	1	12	47	-	38	(1)	(8)
בינמזרי	160	-	9	(1)	2	141	-	(24)	3	290
הכנסות שאינן מריבית:										
מחיצוניים	21	1	165	-	18	175	182	4	1	567
בינמזרי	13	1	-	-	2	14	-	-	-	30
סך כל ההכנסות	97	2	166	-	34	377	182	18	3	879
הוצאות בגין הפסדי אשראי										
	11	-	-	-	-	3	-	-	-	14
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצוניים	428	2	74	-	15	1,051	337	12	2	1,921
בינמזרי	1	1	-	-	-	1	1	-	-	4
רווח (הפסד) לפני מיסים	(343)	(1)	92	-	19	(678)	(156)	6	1	(1,060)
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	(31)	-	34	-	7	(17)	(5)	1	-	(11)
רווח (הפסד) לאחר מיסים	(312)	(1)	58	-	12	(661)	(151)	5	1	(1,049)
הפסד המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	29	-	-	-	29
רווח נקי (הפסד)	(312)	(1)	58	-	12	(632)	(151)	5	1	(1,020)
תשואה להון										
יתרה ממוצעת של נכסים	1,468	70	15	57	749	7,469	-	810	-	10,638
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	1,371	70	15	56	739	3,018	-	810	-	6,079
יתרה ממוצעת של התחייבויות	17,569	-	146	-	1,527	15,848	-	14	114	35,218
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	17,372	-	145	-	1,519	15,188	-	14	113	34,351
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	1,576	72	49	31	743	4,994	-	284	-	7,749
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	9,212	-	-	116	1,598	-	-	10,926
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	44,556	-	-	2,389	32,549	-	-	79,494
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	82	-	-	-	-	-	-	-	-	82
מרווח מפעולות מתן אשראי	17	-	1	-	10	44	-	14	-	86
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	46	-	-	-	4	144	-	-	2	196
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	63	-	1	-	14	188	-	14	2	282
יתרת אשראי לציבור, נטו	1,494	74	4	61	781	2,642	-	826	-	5,882
יתרת פיקדונות הציבור	18,321	-	91	-	1,646	14,665	-	13	94	34,830

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

ב-31 בדצמבר 2015 הסתכם האשראי לציבור נטו בסך 4.7 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-1.2 מיליארד ש"ח, בשיעור 20.7% בהשוואה לסוף שנת 2014. פיקדונות הציבור הסתכמו בסך 31.7 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-3.1 מיליארד ש"ח, בשיעור 9.0% בהשוואה לשנת 2014.

הירידה בהיקף האשראי לציבור ובפיקדונות הציבור במגזר נובעת בעיקרה מ:

1. מימוש מדיניות ה-Declared Money Policy שמפעיל הבנק.
2. מהתקדמות מימוש החלטת הבנק לצאת מפעילות בנקאות פרטית בינלאומית, אשר בוצעה באמצעות שלוחות ונציגויות בחו"ל שהתמקדו בפעילות בנקאות פרטית בינלאומית.

כתוצאה מההחלטה לעיל ירד היקף הנכסים בניהול הקבוצה בכ-22.9 מיליארד שקלים, בעיקר בגין שוויץ ולוקסמבורג, אל מול היתרות ליום 31 בדצמבר 2014.

בנוסף לקיטון בהיקף הנכסים בניהול הקבוצה, כתוצאה ממימוש ההחלטה לסגירת השלוחות בשוויץ ולוקסמבורג, הרווח הנקי של הקבוצה לשנת 2015 נפגע בכ-170 מיליון ש"ח, אשר בעיקרן הינן הוצאות סגירה והפחתות מוניטין.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

ההפסד במגזר הבנקאות פרטית הסתכם בשנת 2015 בסך 206 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד של 1,020 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בהפסד של 814 מיליון ש"ח. ההפסד בשנת 2015 נובע בעיקר מהפסד בגין סגירת השלוחה בשוויץ ובלוקסמבורג. ההפסד בשנת 2014 נובע בעיקר מהוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל שנזקפו למגזר.

ד. מגזר בנקאות מסחרית

כללי

הבנקאות המסחרית - מתמחה במתן מכלול השירותים הפיננסיים לחברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) בכל ענפי המשק. בנוסף מטופלים במגזר זה בעלי העניין של החברות העסקיות במגזר הכוללים את בעלי המניות ונושאי משרה בכירים.

השירות והשיווק לחברות אלה מתבצעים באופן פרטני הכולל, מימון עסקאות באמצעות מכשירי אשראי תפורים לצרכים הייחודיים של הלקוחות, התאמת מוצרי השקעה ומכשירים פיננסיים לגידור סיכונים, מימון עסקאות סחר בינלאומי, וכן מימון חברות הזנק.

הבנקאות המסחרית כוללת גם פעילות מחוץ לישראל באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל. חברות המלוות במערך המסחרי יכולות לבחור לעבוד גם עם שלוחות אלו בעת הרחבת פעילותן בחו"ל. שירותים בנקאיים בחו"ל, ללקוחות מקומיים ולחברות ישראליות, ובכלל זה מתן קווי אשראי למימון סחר בינלאומי, רכישות נדל"ן, ומיזוגים של חברות, ניתנים בעיקר באמצעות לאומי ארה"ב, לאומי בריטניה ולאומי רומניה.

למידע נוסף בנוגע לשלוחות בחו"ל ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

מבנה המגזר ומאפייניו

ניהול המגזר בארץ נעשה על ידי המערך המסחרי, אשר הינו חלק מהחטיבה העסקית מסחרית. מבנה המערך המסחרי הינו מבנה ייחודי במערכת הבנקאות בארץ ומאפשר מתן שירות כוללני ומקיף ללקוחות (one stop shop) ומקנה למערך יתרון תחרותי. הקשר העיקרי עם הלקוחות הינו באמצעות סניפים מסחריים ייעודיים הפרוסים בכל הארץ וכן באמצעות שירותים טכנולוגיים, כערוצים ישירים, מערכת Cash Management וכו'. למערך המסחרי 25 סניפי עסקים הממוקמים באזורי תעשייה ובערים הגדולות ומשויכים על בסיס גיאוגרפי ל-5 מרחבים מסחריים. הסניפים מתמחים בניהול הפעילות העסקית האופיינית ללקוחות המגזר, ומקנים למערך יתרון תחרותי.

במסגרת פרויקט "מסחרית 2020" התקבלה החלטה להוצאת חלק מהפעילות התפעולית בסניפים למרכזי ביצועים שיוקמו כחלק מהמערך המסחרי. מטרת הפרויקט הינה המשך שיפור חווית הלקוחות והרחבת זמינות השירות, תוך שיפור היעילות התפעולית.

כמו כן, במסגרת הפרויקט הוחלט על הקמת מרכז היי טק בהרצליה, שירכז את כלל פעילות חברות ההזנק בלאומי וינוהל כחלק מהמערך המסחרי.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע דלהלן הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

הבנקאות המסחרית עוסקת בפלח האמצע של הלקוחות העסקיים. יעדה האסטרטגי של הבנקאות המסחרית הוא להמשיך ולחזק את יתרונה התחרותי באמצעות הרחבת הפעילות עם לקוחותיה הקיימים וגיוס לקוחות חדשים, תוך שימת דגש על מימון לקוחות המאופיינים בפוטנציאל צמיחה וברמת סיכון נאותה ותוך מתן פתרונות בנקאיים כוללניים לטובת לקוחותיה הפועלים בארץ ובחו"ל. כחלק משירותים אלו, בשנת 2014 החל המערך המסחרי לממן פרויקטים לבניה בשיטת הלווי הסגור (מתכונת C/L) בהתאם לקריטריונים שהוגדרו לצורך כך.

בנוסף, אחד המיקודים האסטרטגיים הוא הגברת היתרון והמבילות של לאומי בתחום ההייטק, תוך מינוף ההתמחות והמקצועיות של צוותי ההייטק במערך המסחרי בשיתוף חברת הבת לאומיטק.

התפתחות בשווקים של המגזר ובמאפייני לקוחותיו

פעילותם העיקרית של לקוחות המגזר מבוצעת בשוק המקומי בענפי המשק השונים כגון: תעשייה, תשתיות, הייטק, מסחר ושירותים, נדל"ן וכן בשווקים בחו"ל, ישירות או באמצעות חברות בנות זרות.

הציפיות לשנת 2016 הינן להמשיך צמיחה כלכלית מתונה בעולם ובארץ הצפויה להשליך הן על לקוחות יצואנים והן על לקוחות הפועלים בשוק המקומי. לאור זאת, מנהל המערך המסחרי את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובפרט - הלקוחות הרגישים תוך בחינת מגמות ההתפתחות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

למערך המסחרי מגוון רחב של מוצרים המיועדים ללקוחותיו השונים, הכולל בין היתר: מימון צרכי הון חוזר, מימון השקעות לזמן ארוך, מימון סחר חוץ, מימון נדל"ן מניב וליווי C/L, ניכיון חשבוניות ופקטורינג, מימון מיזוגים ורכישות ועוד.

לאומי הינו הבנק הישראלי הראשון שהשיק מערכת Cash Management, המהווה פורטל חדשני ומאובטח וכוללת מעטפת שירותים ומוצרים פיננסיים מתקדמים. הפורטל מאפשר, בין היתר, קבלת מידע מרוכז אודות חשבונות בבנקים השונים, יתרות ותנועות כספיות ועוד.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למערך המסחרי הינם חברות עסקיות בינוניות מענפי המשק השונים: מסחר, תעשייה, נדל"ן, היי טק ועוד. כמו כן, מספק המערך המסחרי שירותים גם לבעלי העניין בחברות אלו.

ככלל, ישיביו למגזר בנקאות מסחרית, לקוחות עם היקף מסגרות אשראי מאושרות של מעל 10 מיליון ש"ח ועד 120 מיליון ש"ח (כולל) או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 20 מיליון ש"ח ועד 400 מיליון ש"ח. כמו כן, כולל המגזר חברות הזנק בכל היקף מסגרות אשראי ומחזור עסקים.

שיווק והפצה

השירות והשיווק ללקוחות המערך המסחרי ניתנים באמצעות 25 סניפי עסקים הפרוסים ברחבי הארץ ומספקים ללקוחות מענה על כל צרכי החברה ובעלי העניין בה תחת קורת גג אחת (One stop shop). לצד מתן שירות בסניפים, הלקוחות המסחריים נהנים משירות באמצעים טכנולוגיים וערוצים ישירים, דוגמת פורטל Cash Management כמצוין לעיל.

מבנה התחרות

גורמי התחרות במגזר פעילות זה, הן בתחום האשראי והן בתחום ההשקעות והשירותים הבנקאיים, הינם כל הבנקים הפועלים בארץ (מקומיים וזרים). בנקים בחו"ל, גופים הפעילים בשוק ההון וגופים העוסקים במימון חוץ בנקאי. בשנים האחרונות התמודד הבנק במגזר הבנקאות המסחרית עם תחרות הולכת וגוברת מצד כל הגורמים הנ"ל.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של הבנקאות המסחרית:

בנקאות ופיננסים	קרטיסי אשראי	שוק ההון	פעילות חו"ל			סך הכל	
			נדל"ן	בנקאות ופיננסים	שוק ההון		
2015							
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
667	9	-	336	526	-	178	1,716
(60)	-	-	(83)	(77)	-	(28)	(248)
הכנסות שאינן מריבית:							
278	78	26	64	84	1	12	543
19	(34)	-	1	-	-	-	(14)
904	53	26	318	533	1	162	1,997
סך כל ההכנסות							
(105)	-	-	(16)	14	-	4	(103)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי							
הוצאות תפעוליות ואחרות:							
626	40	17	85	408	-	49	1,225
-	-	-	-	-	-	-	-
383	13	9	249	111	1	109	875
145	4	3	94	46	-	47	339
238	9	6	155	65	1	62	536
-	(2)	-	-	-	-	-	(2)
238	7	6	155	65	1	62	534
רווח נקי							
תשואה להון							
23,246	364	31	10,230	15,231	-	3,786	52,888
21,708	358	30	10,204	14,960	-	3,726	50,986
31,434	1,043	69	3,901	11,706	-	1,286	49,439
30,895	-	69	3,724	11,068	-	1,286	47,042
27,478	376	219	10,683	15,279	-	3,786	57,821
-	-	4,383	-	-	79	-	4,462
-	-	18,260	-	1,408	1,377	-	21,045
287	-	-	-	-	-	-	287
581	9	-	249	255	-	92	1,186
25	-	-	4	195	-	58	282
606	9	-	253	450	-	150	1,468
22,361	364	-	10,962	15,638	-	3,953	53,278
34,786	-	-	4,166	11,523	-	2,436	52,911

מגזר בנקאות מסחרית (המשך):

פעילות חו"ל							
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	נדל"ן	סך הכל
2014							
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
מחיצוניים	603	9	2	325	545	-	1,630
בינמגזרי	17	(1)	(1)	(101)	(66)	-	(195)
הכנסות שאינן מריבית:							
מחיצוניים	223	77	31	43	69	6	463
בינמגזרי	67	(33)	-	16	-	-	50
סך כל ההכנסות	910	52	32	283	548	6	1,948
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(4)	-	-	2	121	-	153
הוצאות תפעוליות ואחרות:							
לחיצוניים	518	32	44	68	325	3	1,021
בינמגזרי	-	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) לפני מיסים	396	20	(12)	213	102	3	774
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	151	6	(5)	80	41	1	297
רווח לאחר מיסים (הפסד)	245	14	(7)	133	61	2	477
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	(3)	-	-	-	-	(3)
רווח נקי (הפסד)	245	11	(7)	133	61	2	474
תשואה להון							
יתרה ממוצעת של נכסים	23,450	339	176	8,973	14,102	-	50,172
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	21,132	339	160	8,957	13,904	-	47,563
יתרה ממוצעת של התחייבויות	26,178	1,115	81	3,050	10,321	-	41,915
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	25,306	-	81	2,951	10,293	-	39,604
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	29,406	389	423	9,123	11,726	-	54,199
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	5,839	-	-	120	5,959
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	18,325	-	74	1,377	19,776
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	497	-	-	-	-	-	497
מרווח מפעולות מתן אשראי	578	8	-	217	243	-	1,145
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	42	-	1	7	236	-	290
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	620	8	1	224	479	-	1,435
יתרת אשראי לציבור, נטו	21,604	367	145	9,591	14,693	-	49,833
יתרת פיקדונות הציבור	28,043	-	344	3,476	11,588	-	44,598

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

האשראי לציבור נטו עלה בכ-3.4 מיליארד ש"ח 6.9%. פיקדונות הציבור עלו בכ-8.3 מיליארד ש"ח 18.6%, עקב גידול בפעילות בארץ בסך 7.1 מיליארד ש"ח וגידול בפעילות חו"ל בסך 1.2 מיליארד ש"ח.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר הבנקאות המסחרית הסתכם בשנת 2015 בסך 534 מיליון ש"ח בהשוואה ל-474 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 12.7%.

הגידול ברווח נובע מהכנסות הפסדי אשראי בסך 103 מיליון ש"ח בשנת 2015 כתוצאה מגביות בבנק ובשלוחה בבריטניה לעומת הוצאות הפסדי אשראי בסך 153 מיליון ש"ח בשנת 2014. הגידול קוזז מגידול בהוצאות תפעוליות ואחרות בסך 204 מיליון ש"ח, עקב מענק תשואה שנרשם בשנת 2015 ושינוי תמהיל העובדים בחברת הבת בארה"ב.

ה. מגזר בנקאות עסקית

כללי

מגזר הבנקאות העסקית מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לתאגידים גדולים, חלקם בעלי פעילות רב לאומית, וכן לקוחות שעיקר עיסוקם בתחומי הבנייה והנדל"ן ופרויקטים של תשתית. הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים במעמד מוביל בשוק ובדומיננטיות בתחום עיסוקם. השירותים הניתנים מבוססים על מתן פתרון כולל לצרכי הלקוח, תוך ראיית מגוון עסקיו, בין היתר: אשראי לסוגיו, מימון וסחר בינלאומי, שירותי השקעות, פעילות בשוק ההון, מכשירים פיננסיים להגנה מפני סיכונים שוק באמצעות חדרי העסקאות, עסקאות מורכבות ופרויקטים, מיזוגים ורכישות ארגון סינדיקציות, שירותים בנקאיים וכיו"ב. מחוץ לישראל, ניתנים שירותים למגזר העסקי באמצעות שלוחות הבנק - בנק לאומי ארה"ב, בנק לאומי בריטניה ובנק לאומי רומניה.

מבנה המגזר ומאפייניו

המגזר לבנקאות עסקית מנוהל בישראל על ידי החטיבה העסקית - מסחרית והחטיבה לאשראי בינלאומי ונדל"ן ומטופל על ידי המערך העסקי ומערך בנייה ונדל"ן, המפעילים יחדיו שבעה סקטורים עסקיים. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח. המגזר מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לכל סוגי החברות בענפים השונים. חשבונות הלקוחות מנוהלים בעיקר בשלוחות עסקיות המתמחות בטיפול בלקוחות גדולים ובעלי פעילות מגוונת והממוקמות בסניפים מרכזיים, וכן בשלוחות הבנק בחו"ל. עסקאות מיוחדות/מורכבות כגון מימון רכישת אמצעי שליטה, בדיקת תוכניות השקעה ומימון פרויקטים, פעילות סחר בין-לאומי, מימון חייבי חו"ל/חייבים מקומיים, עסקאות מימון המתבצעות בדרך של סינדיקציה, ועוד מלוות על ידי יחידות ייעודיות המתמחות בטיפול בעסקאות מסוג זה, בשל מורכבותן ורמת הסיכון הגלומה בהן.

מערך אשראים מיוחדים, הפועל במסגרת המגזר, מטפל בלקוחות עסקיים שנקלעו לקשיים, תוך ניסיון לסייע בהבראת לקוחות פעילים וגביית חובות לקוחות עסקיים שלא ניתן לשקמם.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע דלהלן הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

היעד המרכזי של המגזר הוא להעמיק את יתרונו היחסי, להעניק שירות מיטבי ללקוחות המגזר ולהמשיך לתרום לרווחיות הקבוצה. כל זאת, תוך בחינה זהירה ושקולה של החשיפות הנובעות מפעילות הלקוחות והסיכונים הייחודיים לכל ענף משק. במקביל, פועל המגזר להגדיל את מגוון המוצרים והשירותים המוצעים ללקוחות.

לאור ההאטה בפעילות העסקית שחלה בשנת 2015, והצורך לתעדוף מתן האשראי בהתאם לשיקולים של תשואה מותאמת סיכון להון, המשיך המגזר ביישום מדיניות אשראי שקולה תוך הבחנה בין רמות הסיכון השונות ובהתאמה קביעת מרווחי האשראי ותנאיו.

מימון הפעילות העסקית במוקדים העיקריים של הבנק בחו"ל, תורם לפיזור סיכונים באמצעות חשיפה לסביבות מאקרו כלכליות שונות ולמאפיינים שונים של לקוחות. על כן, הבנק פועל להגדיל את ההשתתפויות שלו בעסקאות של שלוחות הבנק בחו"ל, בעיקר בתחום הנדל"ן והמלונאות.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המידע דלהלן הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

שנת 2015 אופיינה בהמשך ירידה בביקוש לאשראי עסקי בנקאי זאת על רקע האטה בפעילות העסקית ובמיעוט עסקאות מימון גדולות, במקביל להגדלת התחרות על ידי מוסדות שוק ההון, מחד ומאידך מגבלות ההון במערכת הבנקאית.

הציפיות לשנת 2016 הינן להמשך צמיחה כלכלית מתונה בארץ, אשר, בין היתר, תשליך גם על הלקוחות בשוק המקומי. הפעילות העסקית תושפע מהמצב המאקרו כלכלי בארץ ובעולם כגון: מחירי הסחורות והאנרגיה, השינוי בין המטבעות והמצב הגיאוגרפי, שישפיעו על החלטות ההשקעה של החברות הגדולות במשק הישראלי.

המגזר העסקי מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגילים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

בתחום הנדל"ן למגורים, שנת 2015 אופיינה בפעילות ערה בשוק המגורים, תוך עליה משמעותית של הביקושים וזאת לאור אי הודאות בדבר הצלחת יישומן של תוכניות הממשלה (תוכניות "מחיר מטר" ו-"מחיר למשתכן"). ברביע האחרון של 2015 חלה עליה בהיקפי השיווק של יח"ד במסגרת תוכניות "מחיר למשתכן", אולם טרם ניכרת השפעתה על שוק המגורים בכלל ואזורי הארץ.

שוק הנדל"ן המניב למשרדים, אשר משרת את המגזר העסקי, נמצא במתאם גבוה עם צמיחת התוצר העסקי. בשנים הקרובות ניתן להעריך כי יהיה קיים עודף היצע לשטחי משרדים בפרייקטים הנמצאים כיום בתהליכי בניה, אך עד עתה לא רואים שינויים מהותיים הן בשיעור התפוסה והן בדמי השכירות.

שוק הנדל"ן המסחרי מושפע במידה רבה מהתפתחויות בצריכה הפרטית של משקי הבית. בשוק זה נשמרה עדיין יציבות יחסית אשר באה לידי ביטוי בשמירה על שיעורי תפוסה גבוהים יחסית ודמי שכירות יציבים, וזאת על אף הירידה בהיקף הצריכה הפרטית. עם זאת, ניתן להבחין במגמות מסוימות של דחק שוכרים כאשר ליחס דמי השכירות לרמת הפדיון, אשר במקרים מסוימים הולך ויורד.

בתחום התשתיות הלאומיות, לרבות בתחום קבלני הביצוע והתשתית, אשר נהנה בשנים האחרונות מהגידול בהיקפי הבנייה למגורים ובנייה שלא למגורים, נמשכת ההאטה בקצב התחלת פרויקטים חדשים ברמה לאומית, לצד תנודתיות בהיקפי הבנייה בשוק המגורים ותחרות גוברת בתחום הביצוע.

בשנת 2016, כמו בשנים קודמות, צפויה הפעילות בתחום הנדל"ן להיות מושפעת מהמצב המאקרו כלכלי, מההתערבות השלטונית/הרגולטורית (במיוחד בשוק המגורים), השלמות בנייה (במיוחד בשוק המשרדים) וכן מהיקפי ההשקעות של המדינה בתחום התשתיות הלאומיות.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים כוללים, בין השאר: מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מתן פתרונות בתחום המימון והסחר הבינלאומי (לרבות מימון בביטוח אשראי או חברות ביטוח פרטיות של פרויקטים בחו"ל), מימון וליווי פרויקטים לאומיים ובינלאומיים, מימון מיזוגים ורכישות, העמדת מימון בעסקאות גדולות באמצעות ארגון סינדיקטים תוך שיתוף הגופים המוסדיים ובנקים ישראלים וזרים, מכשירים פיננסיים להגנה מפני סיכוני מטבע, סיכוני ריבית ושינויים במחירי סחורות. כמו כן, הטיפול כולל יזום שירותים בנקאיים, לחברות, למנהלים ולעובדי החברות.

לאומי הינו הבנק הישראלי הראשון שהשיק מערכת **Cash Management**, המהווה פורטל חדשני ומאובטח וכוללת מעטפת שירותים ומוצרים פיננסיים מתקדמים. הפורטל מאפשר, בין היתר, קבלת מידע מרוכז אודות חשבונות החברה בבנקים השונים, יתרות ותנועות כספיות.

המימון בתחום הבניה והנדל"ן נעשה על ידי שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים בתהליך קבלת ההחלטות והבקרה אחר הליווי הפיננסי הניתן לפרויקטים ולנכסים השונים. המימון נעשה תוך מכוונות לגיוון תיק האשראי והבחנה בין המגזרים השונים - מגורים, נכסים מניבים ביעוד למסחר ומשרדים, בניה לתעשייה ומסחר. מימון פרויקטים במהלך תקופת ההקמה ובמיוחד למגורים יבוצע ככלל בשיטת הליווי הסגור (**Construction Loan**) המאפשרת פיקוח צמוד בתדירות גבוהה על הפרויקט המלווה.

ליווי תחום הבניה והנדל"ן, כולל גם את מתכונת המימון המיוחדת לפרויקטים תשתיתיים לאומיים בשיטות ה-(**Public Private Partnership**) - P.P.P לסוגיהן. ניתוח עסקאות אלו ובניית חבילת המימון המתאימה, נעשים תוך התייחסות לאופי הפרויקט, ניתוח יכולת שירות החוב, היקף זכות החזרה ליזמים, מגבלת חוזה ההקמה והתפעול ומגבלות טכניות וכו'.

כמו כן, במסגרת המימון של תחום הבניה והנדל"ן, המגזר מטפל גם במתן אשראי, בליווי הייזום והפיתוח של פרויקטים בנדל"ן ומלונאות, רכישת נכסים מניבים לרבות בתי אבות סיעודיים והפעלתם באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים ברובם במעמד מוביל בשוק ובדומיננטיות בתחום עיסוקם, החברות הן בחלקן ציבוריות ממגוון ענפי משק שונים, בעלות מבנה ארגוני מורכב הכולל מספר רבדים של ניהול ומוטת שליטה רחבה.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות עסקית, לקוחות עם היקף מסגרות מאושרות של מעל 120 מיליון ש"ח או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 400 מיליון ש"ח. במגזר בנקאות עסקית יטופלו גם לקוחות בעלי מסגרת מעל 80 מיליון ש"ח, אם האובליגו הכולל שלהם במערכת הבנקאית עולה על 250 מיליון ש"ח. בנוסף, משתייכים למגזר זה לקוחות מערך בניה ונדל"ן שהיקף המסגרות המאושרות שלהם עולה על 50 מיליון ש"ח בפרויקטי נדל"ן (CL) ועל 80 מיליון ש"ח בפרויקטי תשתיות וביצוע.

שיווק והפצה

השירות והשיווק ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות המתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח ומרכזים את שירותי הקבוצה מולו.

מבנה התחרות

מעמד הבנקים הישראליים כמממנים בלעדיים של החברות העסקיות הלך ופחת לאורך השנים, כך שמשקל האשראי לסקטור העסקי (כולל עסקים קטנים ו-Middle Market) שניתן על ידי המערכת הבנקאית נמוך מ-50%.

במגזר קיימת תחרות הן מצד יתר הקבוצות הבנקאיות בישראל והבנקים הזרים והן מצד, שוק ההון הישראלי והגופים המוסדיים כגון חברות ביטוח וקרנות פנסיה המהווים את עיקר התחרות לאשראי עסקי (בעיקר לחברות הגדולות). בשנים האחרונות ניכרת מעורבות גדולה יותר של הגופים המוסדיים וכפועל יוצא, חלקן של ההלוואות הישירות שמעמידים גופים מוסדיים ללקוחות עסקיים הולך וגדל.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר הבנקאות העסקית:

בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	פעילות חו"ל		סך הכל
			נדל"ן	בנקאות ופיננסים	
2015					
במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	904	21	-	650	3
בינמגזרי	(280)	(1)	-	(137)	6
הכנסות שאינן מריבית:					
מחיצוניים	(236)	192	10	297	2
בינמגזרי	403	(94)	-	51	-
סך כל ההכנסות	791	118	10	861	5
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(183)	-	-	52	-
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	390	93	8	171	4
בינמגזרי	1	-	-	-	-
רווח לפני מיסים	583	25	2	638	1
הפרשה למיסים על הרווח	220	7	1	241	-
רווח לאחר מיסים	363	18	1	397	3
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	(4)	-	-	-
רווח נקי	363	14	1	397	3
תשואה להון					
יתרה ממוצעת של נכסים	36,273	380	-	21,527	91
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	34,682	353	-	21,479	91
יתרה ממוצעת של התחייבויות	20,993	2,627	1	6,457	170
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	19,867	-	1	5,828	169
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	47,967	416	18	38,910	160
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	779	-	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	52,198	-	-
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	173	-	-	-	-
מרווח מפעולות מתן אשראי	612	21	-	509	(1)
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	12	(1)	-	4	4
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	624	20	-	513	3
יתרת אשראי לציבור, נטו	33,359	330	-	21,352	54
יתרת פיקדונות הציבור	21,528	-	-	5,597	259

מגזר הבנקאות העסקית (המשך):

בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	פעילות חו"ל		סך הכל
			נדל"ן	בנקאות ופיננסים	
2014					
במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	1,172	20	1	741	1,936
בינמגזרי	(446)	(2)	1	(247)	(684)
הכנסות שאינן מריבית:					
מחיצוניים	502	188	13	431	1,137
בינמגזרי	(164)	(92)	-	(108)	(364)
סך כל ההכנסות	1,064	114	15	817	2,025
הכנסות בגין הפסדי אשראי	(370)	-	-	(119)	(489)
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	362	81	9	171	633
בינמגזרי	1	-	-	-	1
רווח לפני מיסים	1,071	33	6	765	1,880
הפרשה למיסים על הרווח	406	9	2	288	706
רווח לאחר מיסים	665	24	4	477	1,174
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	(5)	-	-	(5)
רווח נקי	665	19	4	477	1,169
תשואה להון					
יתרה ממוצעת של נכסים	39,298	381	67	21,042	60,920
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו	37,689	354	66	20,998	59,238
יתרה ממוצעת של התחייבויות	19,452	2,874	-	5,432	28,386
יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור	17,992	-	-	4,850	23,470
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	47,651	420	102	36,017	84,375
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	-	-	1,879	-	1,879
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	58,714	-	58,714
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	192	-	-	-	192
מרווח מפעולות מתן אשראי	716	18	-	484	1,220
מרווח מפעולות קבלת פיקדונות	10	-	2	10	32
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	726	18	2	494	1,252
יתרת אשראי לציבור, נטו	37,481	378	-	20,836	58,761
יתרת פיקדונות הציבור	22,316	-	-	5,012	27,754

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

במגזר הבנקאות העסקית חלה ירידה באשראי לציבור נטו בכ-3.7 מיליארד ש"ח, בשיעור של 6.2% בעיקר בפעילות בארץ. בפיקדונות הציבור חלה ירידה של כ-0.2 מיליארד ש"ח, בשיעור של 0.8%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר בנקאות עסקית הסתכם בשנת 2015 בסך של 778 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,169 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של 33.4%.

הירידה ברווח נובעת מקיטון בהכנסות שאינן מריבית נטו בסך 146 מיליון ש"ח עקב רווח מימוש מניות טאואר בסך 150 מיליון ש"ח שנרשם אשתקד ומקיטון בהכנסות הפסדי אשראי בסך 358 מיליון ש"ח עקב גביות שהיו אשתקד.

ו. מגזר ניהול פיננסי - שוקי הון

כללי

מגזר זה מרכז שני תחומים:

1. הניהול הפיננסי של הבנק והקבוצה, את ניהול חדרי העסקות וכן מעניק שירותים שונים לבנקים ומשקיעים מוסדיים ומשמש כ"מנהל לקוח" עבורם. להלן תחומי הפעילות העיקריים של המגזר:
  - ניהול הנוסטרו על דרך של השקעת האמצעים הכספיים העצמיים של הבנק במכשירי השקעה סחירים ולא סחירים וניהול ההשקעות הישירות במניות של חברות סחירות ושאין סחירות, כאשר ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע על ידי לאומי פרטנרס.
  - ניהול חדרי עסקאות, המספקים שרותי מסחר ללקוחות הבנק, ובכלל זה עשיית שוק, בעיקר במטבעות, בניירות ערך, ובמכשירים נגזרים.
  - ניהול המקורות והשימושים והנזילות.
  - ניהול החשיפות לסיכוני השוק - לרבות ניהול חשיפות בסיס, ריבית ונזילות.
  - ניהול מחירים על ידי קביעת מחירי המעבר (Transfer Prices), ותמחור עסקות פיננסיות מיוחדות.
  - ניהול הפעילות הבנקאית של לקוחות מוסדיים ותאגידים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון.
  - פיתוח מכשירים פיננסיים.
2. לאומי פרטנרס, המהווה את זרוע הבנקאות להשקעות של קבוצת לאומי ומפעילה פלטפורמת Merchant Banking ייחודית המשלבת בין ארבעה תחומי פעילות:
  - ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי.
  - חיתום, יעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל.
  - ייעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון.
  - ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי.

למידע נוסף בנוגע ללאומי פרטנרס ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, [לאומי פרטנרס](#).

הניהול הפיננסי (למעט הפעילות המתבצעת על ידי לאומי פרטנרס כמפורט לעיל) מבוצע על ידי חטיבת שוקי הון, שמרכזת ומתאמת את הנושא ברמת הקבוצה. פעילות הניהול הפיננסי כוללת את ניהול התיק הבנקאי ואת התיק למסחר, וכן מתן שירות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים לרבות הלקוחות המוסדיים. הפעילות בתיק הבנקאי מנוהלת באגף ALM וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, ואת החשיפות לסיכוני שוק ונזילות. הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדרי עסקות ויחידות הנוסטרו בשקלים ובמט"ח.

הכלים המרכזיים לניהול התיק הבנקאי הינם מחירי מעבר, פעילות בתיקי הנוסטרו הזמינים למכירה ושימוש במכשירים נגזרים.

תחומי האחריות העיקריים של ALM הם ניהול ההון הפיננסי של הבנק והחשיפות לסיכוני שוק, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית וסיכון הנזילות, וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מדיניות מחירי המעבר. מדיניות זו נקבעת בהתאם לצרכי הבנק, לתכנון וניהול תמהיל המקורות והשימושים ולהתפתחויות בסביבה העסקית ובתחזיות. במסגרת זו נקבעת גם המתודולוגיה להתחשבות בין מרכזי הרווח, וכן מתומחרות עסקאות מורכבות ומיוחדות.

הניהול השוטף של הנזילות מיושם בהתאם למדיניות הבנק ועל פי ההוראות המחייבות. הניהול מתבצע על ידי יחידה ייעודית שתפקידה המרכזי הינו תכנון וניהול אופטימלי של יתרות הנזילות, בכפוף לתאבון הסיכון, תוך הבטחת רמת נזילות המאפשרת פעילות עסקית, עמידה בכל ההתחייבויות הכספיות של הבנק בסביבה עסקית רגילה, וגם בתרחישי קיצון. המדידה, הניתוח, התכנון, והדיווח מתבצע באמצעות מערכת לניהול סיכונים SUMMIX (Risk Pro לשעבר), המספקת מידע רחב על כל הפעילות הפיננסית של הבנק, על סיכוני השוק והנזילות הגלומים בה. המערכת מאפשרת בחינה ומעקב אחר ההשפעה של תרחישים שונים (מחיר וכמות), על הרווחיות הפיננסית והון הבנק.

לתיאור עיקרי מדיניות ההשקעות בניירות ערך (נוסטרו) ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף [ביירות ערך](#).

יעדים ואסטרטגיה עסקית

האסטרטגיה של מגזר ניהול פיננסי הינה- הגדלת הפער בהובלה בשוק ההון הישראלי מול המתחרים תוך שמירה על האיתנות הפיננסית של הבנק באמצעות:

- הענקת חווית לקוח כוללת ומותאמת בסטנדרט גבוה במיוחד.
- הענקת סביבה טכנולוגית חדשנית תואמת צרכי לקוח.
- היערכות לניצול הזדמנויות בשינויים בסביבה העסקית ובתחרות.
- מתן חבילת שירות כוללת ללקוחות עם פתרונות מותאמים.
- ריכוז כלל השירותים הרלוונטיים ללקוחות הפעילים בשוק ההון תחת קורת גג אחת בחטיבת שוקי הון.

פעילות לאומי פרטנרס, שהיא במהותה פעילות השקעה לטווח בינוני, אינה נכנסת לתחשיבי ניהול המקורות והשימושים של הבנק. זאת בגלל אי הודאות הגבוהה הן ביחס לתשואה והן ביחס לתקופה עד למימוש. אי ודאויות אלו גורמות לכך שמחד הפעילות אינה נכללת בניהול הנכסים וההתחייבויות ומאידך היא נשמרת ברמה של אחוזים בודדים מסך הנוסטרו.

עוד יובהר, כי היעדים של פעילות ההשקעות הריאליות הם השגת תשואה עודפת בהשוואה להשקעה פיננסית של הנוסטרו, השאת ערך ההשקעה והשגת תנאי השקעה עודפים על ידי מינוף המוניטין והניסיון הצבור של קבוצת לאומי, פעילות משלימה לתיק אשראי והרחבת הצעת הערך של הקבוצה ללקוחותיה, הרחבת פיזור סיכונים וגיוון מקורות ההכנסה של הקבוצה וכן קידום עסקי הקבוצה על ידי מינוף ההשקעה לצורך בניית מקורות הכנסה נוספים ללאומי פרטנרס וליחידות נוספות של הקבוצה. יצוין עוד, כי יעד היקף ההשקעה הריאלית המרבי של לאומי פרטנרס הינו 3 מיליארד ש"ח (ובהתאם להנחיה שהתקבלה מבנק ישראל ביום 23 במרס 2015 על היקף ההשקעה הריאלית המרבי להצטמצם עד ליום 1 בינואר 2017 ל-2.5 מיליארד ש"ח). ככלל, יעד היקף השקעה בודדת עומד על 40-250 מיליון ש"ח, תוך התמקדות בהשקעות בעלות מח"מ של עד 6 שנים. אסטרטגיית ההשקעות הריאליות קובעת העדפה לחברות פרטיות. כמו כן, היתכנות מימוש גבוהה נכללת בין הדגשים האיכותיים במדיניות ההשקעות הריאליות של לאומי פרטנרס.

רווח המגזר

רווח המגזר מושפע בעיקר מפעילות הנוסטרו, חדרי העסקאות וניהול ALM וכן התוצאות של החברות הכלולות הריאליות. להלן המרכיבים העיקריים של הרווח הנקי:

- התוצאות של ניהול סיכוני השוק, ובכלל זה השינויים החלים במחירי המעבר. הכנסות והוצאות כתוצאה משינויים במחירי המעבר נזקפים במלואם למגזר הפיננסי, שאליו מועברים גם כל סיכוני השוק ממגזרי הפעילות האחרים.
- רווחים/הפסדים ממימוש ניירות ערך והפרשות לירידת ערך בגין ירידת ערך של ניירות ערך שאינן בעלות אופי זמני ורווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי שוק של ניירות ערך למסחר.
- התאמות לשווי שוק של מכשירים נגזרים.
- השפעות הפרשי שער מט"ח/שקל ומדד המחירים לצרכן, לרבות התאמות מתרגום של ההשקעות בחו"ל כולל השפעת המס המתיחס.
- הכנסה הנובעת מפעילות עשיית שוק.
- הכנסות/הוצאות הנובעות מהשקעת יעודות לפנסיה, לחופשת יובל, וחופשה רגילה.
- עלויות מסוימות הקשורות להתחייבויות פנסיוניות המחושבות על בסיס אקטוארי.
- רווחי חברות כלולות.

ההוצאות התפעוליות של המגזר כוללות בעיקר את ההוצאות התפעוליות הישירות וכן הוצאות עקיפות, הכרוכות בניהול סיכוני השוק, ניהול תיקי ניירות הערך העצמיים (הנוסטרו), וניהול חדרי העסקאות.

התפתחויות בשווקים

הניהול הפיננסי נוהל בשנת 2015 על רקע מספר מגמות משמעותיות, ובהן ירידה ברמת התשואות ומרווחי האשראי בעולם ובארץ, פיחות השקל, וירידה במדד המחירים שהושפע מהוזלת מחירי סחורות בעולם ובעיקר מחירי האנרגיה.

מוצרים ושירותים

עיקר הפעילות במגזר זה היא שירותי קסטודי, ברוקראז' ונגזרים סחירים ולא סחירים. כמו כן, הבנק נותן שירותים תפעוליים לחברות ניהול קופות גמל וקרנות נאמנות. על רקע הצעות לאסדרה רגולטורית שתמנע מהבנק להמשיך ולהעניק שירותי תפעול לקופות גמל, פרסם הבנק דיווח מיידי ביום ה-27 באוקטובר 2015 בדבר ניהול מגעים ראשונים ובלתי מחייבים למכירת חברת הבת שלו המספקת בין היתר שירותים אלו. בשלב זה טרם פורסמו החלטות או הנחיות בנושא. לעסקה שתבוצע, אם תבוצע לא תהיה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם חברות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה, קרנות נאמנות, תעודות סל, בנקים מסחריים ובנקים להשקעות, וכן לקוחות אחרים הפעילים באופן אינטנסיבי בשוקי ההון.

שיווק והפצה

השיווק נעשה על ידי מנהלי הלקוחות בקווי העסקים ללקוחותיהם, ועל ידי מנהלי הלקוחות בחטיבת שוקי ההון ללקוחות החטיבה (מוסדיים, שוק ההון, מנהלי תיקים ובנקים זרים).

מבנה התחרות

התחרות עימה מתמודד הבנק בתחום פעילות בשוק ההון, היא על מתן שירותי ברוקראז', קסטודי ופעילות בנגזרים סחירים ולא סחירים מול בנקים מקומיים, בנקים זרים ובתי השקעות.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר ניהול פיננסי - שוקי הון:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית, נטו:		
(422)	(317)	מחיצוניים
1,137	930	בינמגזרי
הכנסות שאינן מריבית:		
720	2,320	מחיצוניים
118	(434)	בינמגזרי
1,553	2,499	סך כל ההכנסות
205	(56)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הוצאות תפעוליות ואחרות:		
1,054	1,080	לחיצוניים
51	57	בינמגזרי
243	1,418	רווח לפני מיסים
(118)	490	הפרשה למסים (הטבה) על הרווח
361	928	רווח לאחר מיסים
37	172	חלק הקבוצה ברווחי (הפסדי) חברות כלולות לאחר השפעת המס
-	-	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
398	1,100	רווח נקי
13.0%	37.1%	תשואה להון
118,119	136,370	יתרה ממוצעת של נכסים
3,610	3,163	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, נטו
102,060	110,467	יתרה ממוצעת של התחייבויות
51,351	58,913	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
35,406	34,689	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
188,353	203,100	יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות
384,106	392,722	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
3,822	2,580	מרווח מפעולות מתן אשראי
(3,107)	(1,967)	מרווח מפעולות מתן פיקדונות
715	613	סך כל הכנסות ריבית, נטו
3,274	2,641	יתרת אשראי לציבור, נטו
54,636	60,529	יתרת פיקדונות הציבור

בשנת 2015 הסתכם הרווח הנקי של המגזר בסך 1,100 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך 398 מיליון ש"ח בשנת 2014. מגזר זה כולל את חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות. הגידול ברווח הנקי נובע מגידול בהכנסות שאינן מריבית בסך 1,048 מיליון ש"ח, בעיקר עקב רווחים ממימוש מניות החברה לישראל, מובילאיי ודרך ארץ. הגידול קוזז חלקית מגידול בהפרשה למס.

יובהר כי כל ההכנסות וההוצאות האקטואריות של הבנק נרשמות במגזר ניהול פיננסי ולא במגזרים אחרים.

חברות כלולות (ריאליות) - (מוצג במגזר ניהול פיננסי)

תוצאות הפעילות של הקבוצה בהשקעות ריאליות מוצגות במגזר ניהול פיננסי.

סך כל ההשקעות של קבוצת לאומי בחברות כלולות מסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-924 מיליון ש"ח לעומת 2,216 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2014.

השקעות במניות של חברות כלולות

שווי במאזן		שווי שוק		דרישות הלימות הון ^(א)	
31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2015	2014	2015	2014	2015	2014
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
החברה לישראל בע"מ		באחוזים		השינוי	
-	1,318	-	(100.0)	-	165
924	898	-	2.9	-	112
924	2,216	-	(58.3)	116	277

(א) דרישות ההון חושבו לפי 12.5% בהתאם ליחס המזערי החל מה-1 בינואר 2015. בשנת 2013 דרישות ההון חושבו לפי 9% בהתאם ליחס המזערי הנדרש עד לסוף 2013.

(ב) מזה סחיר 203 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2015 ו-194 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2014.

להלן תרומת החברות לרווח הנקי של הקבוצה (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015		2014	
במיליוני ש"ח		שינוי	
באחוזים		באחוזים	
החברה לישראל בע"מ		114	
אחרים		63	
סך הכל		177	

רווחי חברות כלולות לקבוצה בשנת 2015 הסתכמו לסך של כ-177 מיליון ש"ח לעומת של 42 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

תרומת חברות כלולות לרווח הכולל האחר בשנת 2015 הינה רווח בסך 16 מיליון ש"ח לאחר מס לעומת הפסד בסך 78 מיליון ש"ח לאחר מס בשנת 2014.

החברה לישראל בע"מ

נכון למועד חתימת דוח זה, הבנק מחזיק ב-5.9% מאמצעי השליטה בחברה לישראל בע"מ, הנחשבת תאגיד ריאלי משמעותי לפי חוק הבנקאות (רישוי), כפי שתוקן באמצעות חוק הריכוזיות ביום 11 בדצמבר 2013.

ביום 7 בינואר 2015 הודיעה החברה לישראל על השלמת מהלך של פיצול במסגרתו הועברו מהחברה לישראל החזקות במספר חברות בנות לחברת קנון הולדינגס, אשר כל מניותיה הוקצו, טרם העברת הנכסים, לבעלי המניות בחברה לישראל (להלן - "הפיצול"). מניות קנון נרשמו למסחר בבורסה בניו יורק (NYSE) ובבורסה לני"ע בתל-אביב בתחילת ינואר 2015. ההשקעה של הבנק במניות קנון מוצגת בתיק ניירות ערך זמין למכירה.

לקראת הפיצול עדכן הבנק את הפיקוח על הבנקים, כי בעקבות הפיצול יחזיק הבנק בשני תאגידים ריאליים.

ביום 11 בפברואר 2015 מכר הבנק למספר גופים (להלן: "הרוכשים") 531,550 מניות של החברה לישראל בע"מ במחיר של כ-1,330 ש"ח למניה ובתמורה כוללת של כ-707 מיליון ש"ח. המניות שנמכרו היוו כ-6.904% מהונה המונפק והנפרע של החברה לישראל. המכירה הניבה לבנק רווח, לפני השפעת המס, של כ-522 מיליון ש"ח, אשר נכלל בדוחות הכספיים לרביע הראשון של שנת 2015.

בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים מיום 4 במרס 2015, נקבע כי הבנק יפעל להפסקת ההשפעה המהותית שלו בחברה לישראל, לרבות בדרך של ויתור פרמננטי על ייצוג הבנק בדירקטוריון החברה לישראל ועל זכותו למינוי דירקטורים בה.

ביום 15 במרס 2015 החליט דירקטוריון הבנק לאשר את ביטולו של הסכם בעלי המניות, ובמסגרת זו לוותר על הזכות להמליץ על מינוי דירקטורים בחברה לישראל.

בהמשך להחלטה זו נחתם מסמך בין הבנק לבין החברות שהינן בעלות השליטה בחברה לישראל לפיו הסכם בעלי המניות מתבטל, ובכלל זה הזכות להמליץ על מינוי דירקטורים. כמו כן נמסרה לחברה לישראל הודעה על ידי שני הדירקטורים, שמונו לחברה לישראל בהתאם להמלצת הבנק, על סיום כהונתם בדירקטוריון החברה לישראל, בתוקף מיום 30 במרס 2015.

ביום 31 במרס 2015, בעקבות הירידה בשיעורי ההחזקה והויתור הפרמננטי על ייצוג הבנק בדירקטוריון החברה לישראל, סיווג הבנק את ההשקעה בחברה לישראל בתיק ניירות ערך הזמין למכירה, בהתאם לשווי השוק של ההשקעה ביום 31 במרס 2015. חלקו של הבנק ברווח החברה לישראל לרביע ראשון 2015 נכלל בהתאם לשיטת השווי מאזני.

באפריל 2015 מכר הבנק 2,146,000 מניות של קנון הולדינגס בתמורה כוללת של כ-174 מיליון ש"ח. המניות שנמכרו מהוות כ-4% מהונה המונפק והנפרע של קנון הולדינגס. מכירה זו הניבה לבנק רווח, לפני השפעת המס, של כ-8.6 מיליון ש"ח, אשר נכלל בדוחות לרביע השני של שנת 2015.

ביולי 2015 חילקה קנון הולדינגס את מניות טאואר שברשותה כדיבידנד בעין לבעלי המניות שלה. בעקבות כך, הבנק קיבל 2,530,247 מניות טאואר ומכר אותן בתמורה כוללת של 130 מיליון ש"ח.

ביום 3 באוגוסט 2015 מכר הבנק למספר גופים 400,000 מניות של החברה לישראל בע"מ במחיר של כ-1,250 ש"ח למניה ובתמורה כוללת של כ-500 מיליון ש"ח. המניות שנמכרו מהוות כ-5.2% מהונה המונפק והנפרע של החברה לישראל. המכירה הניבה לבנק רווח, לפני השפעת המס, של כ-289 מיליון ש"ח, אשר נכלל בדוחות הכספיים לרביע השלישי של שנת 2015.

ברביע רביעי 2015 נרשמו בגין מניית קנון הולדינגס הוצאות ירידת ערך בסך כ-282 מיליון ש"ח.

ז. מגזר אחר - במגזר זה כלולה הפעילות שלא הוקצתה למגזרים האחרים.

מגזר זה כולל את הפעילויות האחרות של הקבוצה, אשר כל אחת מהן איננה מגיעה עד כדי מגזר בר רווח על פי הוראות בנק ישראל.

פעילות זו כוללת בעיקר חלק מהפעילות של חברות שוק ההון אשר אינה משויכת למגזרים אחרים. העיקריות בהן הינן לאומי פרטנרס, החלק שאינו משויך למגזר ניהול פיננסי, ולאומי שירותי שוק ההון.

בשנת 2015 הסתכם הרווח במגזר האחר בסך 300 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 44 מיליון ש"ח בשנת 2014.

להלן פירוט השינויים העיקריים במיליוני ש"ח:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2014	2015
במיליוני ש"ח	השינוי		
באחוזים			
רווח נקי בבנק	52	74	126
חברות אחרות ארץ	1	15	16
חברות בחו"ל	170	4	174
התאמות מיסים ^(א)	121	(137)	(16)
סך הכל	344	(44)	300

(א) הפרשי מס בין חישובי המס במגזרים למס האפקטיבי בדוח המאוחד.

פעילויות במוצרים

1. פעילות בשוק ההון

פעילות הקבוצה בשוק ההון כוללת את פעילות ייעוץ ההשקעות, לרבות ייעוץ בקרנות השתלמות, את הפעלת כלל חדרי העסקות בבנק לצורך עשית שוק, מסחר ותיווך במטבעות, בריביות, בנגזרים ובניירות ערך, שירותי ברוקר' ומשמורת (custody) ושירותים בנקאיים ופיננסים לגופים הפעילים בשוק ההון. חברה בת של לאומי פרטנרס בע"מ, לאומי פרטנרס חתמים, עוסקת בחיתום והפצת הנפקות ציבוריות ופרטיות. הרווח בפעילות שוק ההון הסתכם בסך 79 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך 72 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בסך 151 מיליון ש"ח הנובע בעיקר מקיטון הפסד בפעילות חו"ל.

להלן נתוני הפעילות בשוק ההון כפי שהוצגו במגזרי הפעילות השונים הכוללים את הפעילות של הלקוחות בשוק ההון וכן את התוצאות של לאומי פרטנרס חתמים:

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות פרטית	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	ניהול פיננסי ואחרים	פעילות חו"ל	סך הכל
2015							
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו	5	1	-	-	-	1	7
הכנסות שאינן מריבית	475	32	158	26	10	149	940
סך כל ההכנסות	480	33	158	26	10	150	947
הוצאות תפעוליות ואחרות	364	19	74	17	8	178	810
רווח (הפסד) לפני מיסים	116	14	84	9	2	(28)	137
רווח נקי (הפסד)	72	9	55	6	1	(15)	79
2014							
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו	4	1	1	1	2	5	14
הכנסות שאינן מריבית	474	31	165	31	13	144	1,052
סך כל ההכנסות	478	32	166	32	15	149	1,066
הוצאות תפעוליות ואחרות	403	16	74	44	9	179	1,101
רווח (הפסד) לפני מיסים	75	16	92	(12)	6	(30)	(35)
רווח נקי (הפסד)	47	10	58	(7)	4	(17)	(72)

לאומי קארד

לאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד") הינה חברת כרטיסי אשראי העוסקת בהנפקת כרטיסי אשראי, סליקת עסקאות בכרטיסי אשראי, תפעול כרטיסי אשראי ומתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים.

מגזר ההנפקה - לאומי קארד מנפיקה כרטיסים תחת המותגים ויזה ומסטרקארד, אשר באמצעותם ניתן לשלם בבתי העסק המכבדים מותגים אלו בארץ ובעולם. לאומי קארד מנפיקה כרטיסי אשראי משני סוגים:

כרטיסי אשראי המונפקים במשותף עם בנק לאומי ללקוחותיו, וכרטיסי אשראי המונפקים, לרוב בשיתוף פעולה עם גורמים עסקיים, ללקוחות כל הבנקים ("כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים").

ביום 4 במרס 2015 חתמה החברה על הסכם שיתוף פעולה עם בנק מזרחי טפחות בע"מ, במטרה להנפיק כרטיסי אשראי בנקאיים ללקוחות בנק מזרחי.

מספר הכרטיסים התקפים בידי לקוחות לאומי קארד הסתכם בסוף שנת 2015 בכ-2.48 מיליון כרטיסים (מתוכם כ-1.64 מיליון כרטיסים בנקאיים וכ-841 אלפי כרטיסים חוץ-בנקאיים) לעומת כ-2.36 מיליון כרטיסים (מתוכם כ-1.59 כרטיסים בנקאיים וכ-775 אלפי כרטיסים חוץ-בנקאיים) בסוף שנת 2014 - גידול של כ-5%. שיעור הכרטיסים הפעילים עומד על 82% מסך הכרטיסים התקפים (לעניין זה "כרטיסים פעילים" הינם כרטיסים תקפים שביצעו לפחות עסקה אחת במהלך הרבעון האחרון).

סך מחזור ההנפקה של לאומי קארד בשנת 2015 (מחזור עסקאות שבוצע בכלל כרטיסי לאומי קארד במהלך התקופה, ללא משיכות מזומנים בארץ ובניכוי ביטולי עסקאות) הסתכם ב-67.8 מיליארד ש"ח (מתוכו כ-50.2 מיליארד עבור כרטיסים בנקאיים וכ-17.6 מיליארד עבור כרטיסים חוץ-בנקאיים) לעומת 63.9 מיליארד ש"ח בשנת 2014 (מתוכו כ-47.3 מיליארד עבור כרטיסים בנקאיים וכ-16.6 מיליארד עבור כרטיסים חוץ-בנקאיים) גידול של כ-6%.

מגזר הסליקה - לאומי קארד סולקת כרטיסי אשראי מסוג ויזה ומסטרקארד והחל מחודש מאי 2012 סולקת גם כרטיסי אשראי מסוג ישראלכרט. סליקת כרטיסי האשראי מהמותגים האמורים מתבצעת באמצעות ממשק משותף אשר מתופעל באמצעות חברת שירותי בנק אוטומטיים בע"מ ("שבא"). במהלך שנת 2015, החלה החברה בסליקת מותג UnionPay, בהתאם להסכם רישיון שנחתם בינה לבין ארגון UnionPay International Co. Ltd.

שירותי הסליקה כוללים הבטחת תשלום לבתי עסק שעימם לאומי קארד קשורה בהסכמי סליקה בגין שוברי עסקאות שבוצעו בכרטיסי אשראי מהסוגים שלאומי קארד סולקת, וזאת בתמורה לעמלה שנגבית על ידי לאומי קארד מבית העסק ("עמלת בית עסק"). בנוסף, מציעה לאומי קארד מוצרי אשראי ופתרונות פיננסיים לבתי העסק, כגון: הלוואות, ניכיון שוברים והקדמת תשלומים.

ביום 29 באפריל 2015 חתמה החברה עם הסתדרות העובדים הכללית החדשה ועם נציגות העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד ("ההסכם הקיבוצי"). ההסכם חל על מרבית עובדי החברה. תקופת ההסכם הינה מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 במרס 2018. ההסכם הקיבוצי כולל, בין היתר, הסכמות בדבר עדכוני שכר, מענקים ותנאים סוציאליים וכן תנאים נוספים הנוגעים בין השאר, לנושאי רווחה.

ביום 14 בדצמבר 2015 פורסם דוח הביניים של ועדת שטרם וביום 6 בינואר 2016 פורסמה גרסה נוספת של טיוטת הדוח, להערות הציבור. בשלב זה לא ניתן להעריך מה יהיו ההמלצות הסופיות של הוועדה לאחר תהליך השימוע של הערות הציבור לטיוטת הדוח. כמו כן, לא ניתן להעריך בשלב זה האם המלצות הוועדה, במתכונתן הסופית, יאומצו בחקיקה ואם אכן יאומצו מה יהיו הוראות המעבר שייקבעו. יציין בהקשר זה, כי במהלך עבודת הוועדה, נתגלו מספר נקודות מחלוקת מרכזיות בין בנק ישראל לבין משרד האוצר, בעיקר בכל הנוגע למתן אפשרות לבנקים להנפיק כרטיסי אשראי חדשים, ובנוגע לזהות הגורמים שיפקחו על שוק האשראי החדש שיוקם.

נכון להיום אין הצעת חוק ואין חקיקה שמחייבת מכירה של חברות כרטיסי האשראי על ידי הבנקים. לכן, בשלב זה לא ניתן להעריך האם תוטל בעתיד על הבנק חובה למכור את ההחזקות ואם תוטל חובה כאמור מה יהיה תוכן החובה. כל עוד אין חקיקה שמחייבת מכירה, אין בכוונת הבנק למכור את לאומי קארד.

כמו כן, טרם התקיימו התנאים להכרה בהפרשה למס.

השפעת המס הצפויה לחול אם וכאשר הבנק ימכור את לאומי קארד בשווי המאזני שלה בספרים מוערכת בכ-85 מיליון ש"ח, על פי שיעור המס הידוע למועד פרסום הדוחות הכספיים.

למידע בנוגע לחקיקה בנושא כרטיסי אשראי ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

הכנסות לאומי קארד הסתכמו בשנת 2015 בכ-1,054 מיליון ש"ח, לעומת כ-1,015 מיליון ש"ח בשנת 2014.

לאומי קארד סיימה את שנת 2015 ברווח נקי של 180 מיליון ש"ח לעומת 197 מיליון ש"ח בשנת 2014.

החזקת הבנק בכרטיסי אשראי

המידע דלהלן הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

ביום 3 בנובמבר 2015 הודיעו החברות Visa Inc. (NYSE: V) ו-Visa Europe Ltd. בדבר התקשרותן בהסכם, לפיו תרכוש Visa Inc את Visa Europe Ltd. הבנק הינו חבר ב-Visa Europe Ltd. התמורה הכוללת שתשולם במסגרת העסקה מוערכת בעד כ-21.2 מיליארד אירו, והיא תורכב מתשלום במזומן ובמניות. ביצוע העסקה כפוף לקבלת אישורים רגולטורים שונים. בהתאם לדיווחים, צפוי כי העסקה תושלם במהלך שנת 2016.

בהתאם למידע ראשוני שהגיע לבנק, בדבר אופן חלוקת התמורה בין החברים ב-Visa Europe Ltd., ככל שתושלם העסקה, התמורה שצפויה להיות משולמת לבנק בגין החברות ב-Visa Europe Ltd. צפויה להסתכם בכ-274 מיליון ש"ח במזומן ובכ-94 מיליון ש"ח במניות (סה"כ שני רכיבים אלו צפויים לפי ההערות הראשוניות כאמור להסתכם בכ-368 מיליון ש"ח). כמו כן צפויה בהתאם לתנאי העסקה תמורה עתידית המותנית בעמידה ביעדם שנקבעו בעסקה, שתשולם בעוד כשנתיים, בסך במזומן של כ-105 מיליון ש"ח. הנתונים דלעיל חושבו לפי שער האירו ביום 23 בדצמבר 2015.

אין כל ודאות שהעסקה תושלם.

להלן נתוני הפעילות בכרטיסי אשראי בקבוצה כפי שהוצגו במגזרי הפעילות השונים:

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות פרטית	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	סך הכל
2015					
במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו	220	20	-	9	269
הכנסות שאינן מריבית	734	80	2	44	958
סך כל ההכנסות	954	100	2	53	1,227
הוצאות בגין הפסדי אשראי	13	-	-	-	13
הוצאות תפעוליות ואחרות	660	69	3	40	865
רווח (הפסד) לפני מיסים	281	31	(1)	13	349
רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(28)	(2)	-	(2)	(36)
רווח נקי (הפסד)	161	19	(1)	7	200

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות פרטית	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	סך הכל
2014					
במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו	219	18	-	8	263
הכנסות שאינן מריבית	718	77	2	44	937
סך כל ההכנסות	937	95	2	52	1,200
הוצאות בגין הפסדי אשראי	25	-	-	-	25
הוצאות תפעוליות ואחרות	631	63	3	32	810
רווח (הפסד) לפני מיסים	281	32	(1)	20	365
רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(29)	(3)	-	(3)	(40)
רווח נקי (הפסד)	166	19	(1)	11	214

3. בניה ונדל"ן

פעילות זו כוללת את הפעילות בתחום הבניה והנדל"ן במגזרי הפעילות השונים בבנק.

להלן נתוני הפעילות בבניה ונדל"ן כפי שהוצגו במגזרי הפעילות השונים:

עסקים קטנים	בנקאות פרטית	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	פעילות חו"ל	סך הכל
2015					
במיליוני ש"ח					
280	13	253	513	181	1,240
73	18	65	348	18	522
353	31	318	861	199	1,762
36	1	(16)	52	4	77
134	14	85	171	61	465
183	16	249	638	134	1,220
114	10	155	397	77	753
2014					
במיליוני ש"ח					
267	14	224	494	128	1,127
68	20	59	323	20	490
335	34	283	817	148	1,617
14	-	2	(119)	34	(69)
125	15	68	171	41	420
196	19	213	765	73	1,266
122	12	133	477	44	788

מרכזי הרווח בקבוצה

להלן פרטים על תרומת מרכזי הרווח העיקריים בקבוצה לרווח הנקי:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2014	שינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הבנק	2,015	1,544	471
חברות מאוחדות בארץ ^(א)	657	586	71
חברות מאוחדות בחו"ל ^(ב)	35	(721)	756
חברות כלולות ^(א)	128	4	124
הרווח הנקי	2,835	1,413	1,422
רווח (הפסד) השלוחות בחו"ל, במונחים נומינליים (מיליון דולר) ^(ג)	33	(250)	283

(א) חברות כלולות של חברות בנות בארץ נכללו בחברות מאוחדות בארץ.

(ב) לאחר התאמות מסוימות לכללי החשבונאות בארץ.

(ג) כפי שדווח על ידי השלוחות בחו"ל כולל רווח נקי לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה.

להלן השינויים העיקריים בתרומת מרכזי הרווח (לאחר התאמות מתרגום):

הבנק

הגידול ברווח הנקי בבנק נובע בעיקר מגידול בהכנסות מימון שאינן מריבית עקב מימוש מניות החברה לישראל בסך 638 מיליון ש"ח לאחר השפעת המס ומגידול בהכנסות אחרות בסך 75 מיליון ש"ח ממימוש נכסים. הגידול קוּזַז מירידה מהכנסות ריבית נטו בסך 198 מיליון ש"ח עקב ירידת הריבית ומגידול בהוצאות תפעוליות ואחרות בסך 158 מיליון ש"ח בעיקר עקב מענק תשואה שנרשם בשנת 2015 לעומת הוצאות בגין ההסדר עם רשויות חו"ל שנרשמו אשתקד.

חברות בנות בארץ

העלייה ברווח הנקי של חברות מאוחדות בארץ נובעת בעיקר מעלייה ברווחי לאומי פרטנרס בסך 117 מיליון ש"ח, עקב גידול ממימוש מניות מובילאיי ודרך ארץ. הגידול קוּזַז חלקית מירידה ברווחי בנק ערבי ישראלי ולאומיקארד.

חברות בנות בחו"ל

סך כל התרומה לרווח של השלוחות בחו"ל (וללא סניפי חו"ל) בתרגום נוחות לדולרים של ארה"ב הסתכם ברווח של כ-33.0 מיליון דולר לעומת הפסד בסך של כ-250.0 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד. תרומת השלוחות בחו"ל בשקלים ובהתאמות מסוימות לכללי חשבונאות בארץ, הסתכמה ברווח של 35 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 721 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע מהוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל שנרשמו אשתקד.

חברות כלולות

החל מיום 31 במרס 2015, בעקבות הירידה בשיעורי ההחזקה והויתור הפרמננטי על ייצוג הבנק בדירקטוריון החברה לישראל, מסווג הבנק את ההשקעה בחברה לישראל בתיק ניירות ערך הזמין למכירה. חלקו של הבנק על בסיס השווי המאזני ברווח החברה לישראל הינו לרביע ראשון 2015. החל מרביע שני 2015 הבנק כולל את הרווח בגין התאמות לשווי שוק של ההשקעה בחברה לישראל ברווח כולל אחר בלבד.

בהתאם לכך, ברווחי חברות כלולות נכלל הרווח של החברה לישראל בסך 114 מיליון ש"ח בגין רבעון ראשון 2015 לעומת הפסד בסך 8 מיליון ש"ח בגין שנת 2014. כמו כן, הסעיף כולל גם רווחי חברות כלולות של לאומי פרטנרס.

פעילות לפי מבנה הקבוצה

היקף הפעילות בישראל לשנת 2015 היה 91.6% עלייה של 0.7% לעומת שנת 2014. היקף הפעילות בחו"ל לשנת 2015 היה 8.4% ירידה של 0.7%.

האשראי לציבור בפעילות בישראל הסתכם בסוף שנת 2015 בכ-238.1 מיליארד ש"ח לעומת 229.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2014, גידול של 3.8% האשראי לציבור בפעילות בחו"ל הסתכם בסוף שנת 2015 בכ-23.3 מיליארד ש"ח לעומת כ-23.2 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2014, גידול של 0.8%.

פיקדונות הציבור בפעילות בישראל הסתכמו בסוף שנת 2015 בכ-302.1 מיליארד ש"ח לעומת כ-272.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2014 גידול בשיעור של 10.9%. סך הפיקדונות בפעילות בחו"ל הסתכם בסוף שנת 2015 בכ-26.6 מיליארד ש"ח לעומת כ-30.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2014, קיטון של 14.2%.

מידע לפי אזורים גיאוגרפיים^(א)

להלן נתונים עיקריים לפי אזורים גיאוגרפיים:

	סך הכל מאזן			אשראי לציבור, נטו			פיקדונות הציבור		
	31 בדצמבר			31 בדצמבר			31 בדצמבר		
	2015	2014	השינוי	2015	2014	השינוי	2015	2014	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
ישראל	381,377	360,685	5.7	238,054	229,314	3.8	302,130	272,452	10.9
ארה"ב	23,685	20,225	17.1	15,530	14,363	8.1	17,675	16,471	7.3
בריטניה	9,149	8,778	4.2	6,836	6,242	9.5	7,156	7,200	(0.6)
שוויץ	609	5,105	(88.1)	36	1,259	(97.1)	4	4,955	(99.9)
לוקסמבורג	505	756	(33.2)	238	406	(41.4)	985	1,368	(28.0)
רומניה	1,158	1,249	(7.3)	705	841	(16.2)	743	818	(9.2)
אחרות בחו"ל	16	186	(91.4)	-	55	(100.0)	-	133	(100.0)
סך הכל	416,499	396,984	4.9	261,399	252,480	3.5	328,693	303,397	8.3

(א) מסווג לפי מקום המשרד.

למידע בדבר חשיפות למדינות זרות ראה פרק [סיכון אשראי](#).

להלן פירוט התפלגות הרווח הנקי לפי אזורים גיאוגרפיים:

רווח נקי			
31 בדצמבר			
	השינוי	2014	2015
במיליוני ש"ח	בסך		
ישראל ^(א)	614	2,138	2,752
ארה"ב ^(ב)	422	(182)	240
בריטניה ^(ג)	(38)	83	45
שווייץ ^(ד)	420	(554)	(134)
לוקסמבורג ^(ה)	(10)	(29)	(39)
רומניה ^(ו)	18	(58)	(40)
אחרות בחו"ל ^(ז)	(4)	15	11
סך הכל	1,422	1,413	2,835

הרווח מפעילות בחו"ל מוצג כפי תרומתו בדוח המאוחד.

- (א) הרווח הנקי בישראל עלה בכ-614 מיליון ש"ח. הרווח הנקי לאחר מסים בבנק בארץ עלה מהסיבות שפורטו לעיל בפרק מרכזי הרווח בקבוצה. כמו כן עלה הרווח הנקי בחברות בנות בארץ, בעיקר בלאומי פרטנרס.
- (ב) רווחי השלוחה בארה"ב עלו לעומת התקופה המקבילה אשתקד גם במונחי דולר ארה"ב, בעיקר עקב ההוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל שיוחסו בשנת 2014 לשלוחה בארה"ב.
- (ג) הרווח בשלוחה בבריטניה עלה לעומת התקופה המקבילה אשתקד במונחים מקומיים, בעיקר עקב קיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי.
- (ד) הקיטון בהפסדי השלוחה בשווייץ נובע מחלקו המהותי בהוצאות בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל שנרשמו בשנת 2014.
- (ה) ההפסד בשלוחה ברומניה בשנים 2015 ו-2014 נובע מהוצאות הפסדי אשראי גבוהות, שבוצעו כחלק ממהלך להקטין את שיעור תיק האשראי הלא מניב מסך תיק האשראי של השלוחה, שהיה גבוה מממוצע המערכת הבנקאית ברומניה.
- (ו) הרווח מתייחס בעיקר ללאומי רי, לאחר התאמות לצורך הדוח המאוחד.
- (ז) מזה בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל 48 מיליון ש"ח - בישראל 41 מיליון ש"ח ובארה"ב 7 מיליון ש"ח. (2014 - 1,026 מיליון ש"ח - בישראל 256 מיליון ש"ח, בארה"ב 237 מיליון ש"ח, בשווייץ 505 מיליון ש"ח ובלוקסמבורג 28 מיליון ש"ח).

פירוט נוסף ראה [ביאור 228](#).

חברות מוחזקות¹ עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים הפועלים בפעילות לא בנקאית בתחומי האנרגיה, הכימיה, התשתית ועוד.

למידע בנוגע להשקעות בתאגידים ריאליים ראה פרק [חברות כלולות](#).

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 בכ-12.5 מיליארד ש"ח לעומת 13.5 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2014 והתרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 820 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 131 מיליון ש"ח בשנת 2014.

להלן התפלגות תרומת הבנק וחברות מוחזקות שלו לרווח הנקי של הקבוצה:

	תרומה ^(א) לרווח הנקי של הקבוצה		תשואה על השקעת הקבוצה	
	2015	2014	2015	2014
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הבנק	11.9	10.4	11.9	10.4
סך כל החברות המאוחדות בארץ	10.9	10.6	10.9	10.6
מזה: בנק ערבי ישראלי	12.9	16.0	12.9	16.0
לאומי קארד	11.4	13.6	11.4	13.6
לאומי פרטנרס ^(ב)	34.0	36.3	34.0	36.3
לאומי שרותי שוק ההון בע"מ	9.0	9.3	9.0	9.3
לאומי החזקות ריאליות	-	0.6	-	0.6
לאומי למימון	-	6.4	-	6.4
לאומי-טק	0.1	0.9	0.1	0.9
סך כל החברות המאוחדות בחו"ל	0.8	-	0.8	-
מזה: לאומי ארה"ב (B.L.C)	9.5	-	9.5	-
לאומי בריטניה	5.5	11.0	5.5	11.0
לאומי שווייץ	-	-	-	-
לאומי לוקסמבורג	-	-	-	-
לאומי רומניה	-	-	-	-
לאומי רי	-	18.0	-	18.0
סך כל החברות הכלולות	28.0	0.3	28.0	0.3
סך הרווח הנקי של הקבוצה	10.3	5.4	2,835	1,413

(א) הרווח (ההפסד) המוצג הינו לפי חלק החברה בתוצאות הקבוצה.
(ב) כולל הרווח ו/או ההפסד של חברות כלולות של לאומי פרטנרס.

למידע בנוגע להשקעה והתרומה לרווח הקבוצה של כל אחת מהחברות העיקריות - ראה [ביאור 15](#).

¹ להגדרת חברות מוחזקות - ראה [ביאור 1.1](#).

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-6,260 מיליון ש"ח, לעומת 5,999 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2014. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2015 בכ-657 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-586 מיליון ש"ח בשנת 2014, גידול של 12.1%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה בשנת 2015 10.9% לעומת 10.6% בשנת 2014.

להלן מובאים נתונים כספיים ואחרים של החברות המאוחדות העיקריות על בסיס הדוחות הכספיים שלהן:

בנק ערבי ישראלי בע"מ

בנק ערבי ישראלי נוסד בשנת 1960 במטרה לספק שירותים פיננסיים ולתת מענה לצרכים הייחודיים של האוכלוסיה הערבית.

ביום 4 במאי 2015 אישרו דירקטוריון הבנק ודירקטוריון בנק ערבי, ביצוע מיזוג של בנק ערבי עם ולתוך הבנק. על פי הסכם המיזוג, בנק ערבי, שהינו חברה בת בבעלות כמעט מלאה של הבנק, יתמזג עם ולתוך הבנק.

עקב התנגדות בעלי מניות המיעוט בבנק ערבי להצעת המיזוג, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב - המחלקה הכלכלית, בקשה לאישור המיזוג בהתאם להוראות סעיף 321 לחוק החברות. ביום 12 בנובמבר 2015 אישר בית המשפט את המיזוג לאחר שהצדדים הגיעו להסכמה לגבי תנאי המיזוג.

המיזוג התבצע בתום יום 31 בדצמבר 2015 ונרשם ברשם החברות.

למידע נוסף בנוגע למיזוג בנק ערבי ישראלי ראה פרק [שינויים עיקריים בשנה החולפת](#).
למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי המיוחד בקשר עם המיזוג עם נציגות עובדי בנק ערבי ישראלי ראה פרק [הליכים משפטיים](#).

בנק ערבי ישראלי פעל באמצעות שני מרחבים (צפון הגליל ודרום הגליל והמשולש הצפוני) ו-36 סניפים הפזורים בעיקר בצפון הארץ ובמשולש הצפוני, וששירתו את האוכלוסיה הערבית באזורים אלה. בנק ערבי ישראלי עסק בכל מגוון הפעילויות הבנקאיות. החל מיום 1 בינואר 2016 מוזגו סניפי בנק ערבי עם ולתוך לאומי.

מאזן בנק ערבי ישראלי הסתכם בסוף 2015 ב-7,988.8 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,597.2 מיליון ש"ח בסוף 2014. הרווח הנקי של בנק ערבי ישראלי לשנת 2015 הסתכם בכ-87.8 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-94.4 מיליון ש"ח לשנת 2014, קיטון בשיעור של 7.0%. תשואת הרווח הנקי להון העצמי לשנת 2015 הגיעה ל-13.2% בהשוואה ל-16.3% בשנת 2014.

ההון העצמי של בנק ערבי ישראלי הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 בסך 712.3 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-618.8 מיליון ש"ח נכון ל-31 בדצמבר 2014.

יחס ההון לרכיבי הסיכון הגיע ביום 31 בדצמבר 2015 ל-13.22% בהשוואה ל-13.24% ב-31 בדצמבר 2014. יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון הגיע ב-31 בדצמבר 2015 ל-12.13% בהשוואה ל-12.15% ב-31 בדצמבר 2014.

בעקבות מכתבי תלונה ששלח נושא משרה בכיר בבנק ערבי ישראלי בחודש נובמבר 2015, הוחלט על מינוי גורם חיצוני לביצוע בדיקה בלתי תלויה לשם בדיקת התלונה ("הבודקת החיצונית"). מכתבי התלונה עוסקים, בעיקר, בהתנהלות בלתי תקינה, לכאורה, של מספר מצומצם של סניפים של בנק ערבי ישראלי, לרבות באי דיווח על פעולות שחשודות כהלבנת הון, התערבות של לקוחות בפעילות הסניפים הללו, בהעמדת אשראים בחריגה מנהלים מקובלים, במספר אירועי אלימות מצד לקוחות שהתרחשו באותם סניפים ובאי התערבות של גורמים בכירים בבנק ערבי ישראלי בנעשה בסניפים אלה.

בנוסף מכתבי התלונה עוסקים בסיווג אשראים כחובות בעייתיים, בהקשר זה הוחלט על קביעת הפרשה נוספת בגין חובות לא בעייתיים הנמצאים בפיגור מיום אחד ועד 80 ימים, בסך 6.8 מיליון ש"ח, אשר תתווסף להפרשה הקבוצתית. הבודקת החיצונית הגישה טיוטת דוח, אשר נשלחה לתגובת הגורמים הרלבנטיים. מבדיקות בנק ערבי ישראלי לאחר קבלת טיוטת הדוח עולה כי כל הדיווחים על פעולות החשודות בהלבנת הון בוצעו כנדרש, וכן נמסרה תגובת בנק ערבי ישראלי באופן מפורט לכל נושאי התלונות, עם הסברים מלאים לטענות שהועלו. נכון למועד פרסום הדוח, הבודקת החיצונית טרם הגישה דוח בדיקה סופי בעניין.

מר דני גיטר, שכינה כמנכ"ל בנק ערבי ישראלי עד למיזוג, סיים את תפקידו בקבוצה ופרוש במהלך שנת 2016, לאחר 35 שנות עבודה בקבוצת לאומי.

לאומי שירותי שוק ההון בע"מ

בפרק "חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית" בממשל תאגידי, מוזכרת טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה, מכירה והחזקה של ניירות ערך) (תיקון) התשע"ה-2015, שפורסמה ביום 29 ביולי 2015.

יישום התקנות אם יתקבלו, עלול לחייב את הבנק לחדול מלהעניק שירותי תפעול לגופים מוסדיים, בהנחה שיעדיף להמשיך במתן שירותי ברוקראז'. הבנק מנהל מגעים ראשוניים ובלתי מחייבים לבחינת האפשרות למכירת חברת הבת שלו - לאומי שירותי שוק ההון בע"מ ("לאומי שש"ה") או פעילותה - בחלקה או במלואה. כל עוד לא הובהר האם הוראת הדין האמור תתקבל, אין בכוונת הבנק למכור את לאומי שש"ה.

היקף ההכנסות של לאומי שש"ה ורווחיותה אינם מהותיים ביחס לפעילות או רווחיות קבוצת הבנק. לפיכך, לעסקה שתבוצע, אם תבוצע, לא תהיה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

לאומי-טק בע"מ

חברת לאומי-טק ("לשעבר לאומי ליסינג והשקעות בע"מ") פועלת ותפעל בשנים הבאות לטובת קידום לאומי בתחום שירותי הבנקאות לתעשיית ההיטק.

שנתיים מיום השקת פעילות לאומיטק, קבוצת לאומי הינה הקבוצה הבנקאית המובילה עבור תעשיית ההיטק בישראל ובמוקדי ההיטק בעולם (פאלו אלטו, ניו יורק ולונדון).

לאומיטק הושקה מתוך הכרה בהיטק הישראלי כמנוע הצמיחה של המשק הישראלי. החברה הינה חברה בבעלות מלאה של בנק לאומי לישראל שמטרתה להמשיך ולבסס את מעמד בנק לאומי כבית הפיננסי של ההיטק הישראלי ולפעול לקידום המימון והפיתוח של התעשייה.

החברה תומכת בפעילות כלל קבוצת לאומי במענה על מגוון הצרכים בשלבי החיים השונים של חברות ההייטק (לקוחות קבוצת לאומי) ומעניקה ליווי מלא ומקיף באמצעות היחידות השונות של קבוצת לאומי וזאת באמצעות:

- פיתוח תוכניות ומוצרים מותאמים לתעשייה.
  - היותה מרכז מומחיות בעסקאות מורכבות ובמתן אשראי.
  - פיתוח הפלטפורמה הבינ"ל של לאומי במרכזי ההיי-טק העולמיים.
  - יצירת שיתופי פעולה עם גורמי מפתח בתעשייה.
- יתרת האשראי לציבור בפעילות הליסינג בלבד, ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכמה בסך 74.7 מיליון ש"ח, לעומת 203 מיליון ש"ח בסוף 2014.

מאזן החברה ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכם בסך 1,007 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,029 מיליון ש"ח בסוף 2014. הרווח הנקי בשנת 2015 הסתכם בסך 0.6 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 9.3 מיליון ש"ח בשנת 2014.

לאומי פרטנרס בע"מ

לאומי פרטנרס מהווה את זרוע הבנקאות להשקעות של קבוצת לאומי ופועלת בארבעה תחומי פעילות:

1. ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי.
2. חיתום, יעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל.
3. ייעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון.
4. ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי.

לאומי פרטנרס וחברות הבת שלה מעסיקים 36 עובדים רובם אנשי מקצוע, ביניהם עורכי דין, רואי חשבון וכלכלנים.

את שנת 2015 סיימה לאומי פרטנרס ברווח של כ-405 מיליון ש"ח אשר נבע בעיקר ממימוש השקעות ומגידול בהכנסות מעמלות בהשוואה לרווח של כ-307 מיליון ש"ח בשנת 2014.

ההון העצמי הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-1,326 מיליון ש"ח, לעומת 1,163 מיליון ש"ח בסוף 2014.

להלן פרטים על התפתחות ותחומי הפעילות העיקריים:

1. ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי

לאומי פרטנרס (להלן - החברה) עוסקת בייזום, איתור וביצוע של השקעות ישירות ועקיפות בחברות, בפרויקטים ובקרנות השקעה פרטיות. יתרת ההתחייבויות של החברה להשקעה בקרנות ההשקעה הפרטיות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2015 בכ-397 מיליון ש"ח.

מדיניות ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי מותאמת לתאבון הסיכון שלה ולמגבלות חוק הבנקאות (רישוי), ולפיכך כוללת החזקות מיעוט בלבד (עד 20% מכל אחד מאמצעי השליטה, וללא שליטה). החברה מתמקדת בהשקעות בעלות אופק בינוני וארוך, המתאימות למדיניות שנקבעה.

לאומי פרטנרס משקיעה בתאגידים ריאליים כתאגיד עזר במסגרת חוק הבנקאות (רישוי).

2. חיתום, יעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל

באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס חתמים בע"מ, מעניקה החברה מגוון רחב של שירותים בתחום החיתום והייעוץ לחברות ולבעלי עניין.

בשנת 2015 הייתה לאומי פרטנרס חתמים בין חברות החיתום המובילות בשוק ההון הישראלי. לאומי פרטנרס חתמים השתתפה בהנפקות ציבוריות בהיקף כולל של כ-32 מיליארד ש"ח, והובילה כ-22 הנפקות ציבוריות בהיקף של כ-8.6 מיליארד ש"ח.

3. ייעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון

השירותים ניתנים לחברות ישראליות וזרות המבקשות לבצע התרחבות אסטרטגית באמצעות רכישות, או למשקיעים או בעלי שליטה המעוניינים למכור או להקטין את השקעותיהם.

סל השירותים במסגרת זו כולל: סיוע באפיון הצרכים והמטרות האסטרטגיים של החברה, אפיון ההשקעה/משקיע האופטימלי להגשמת מטרות אלה, איתור על בסיס גלובלי של מטרות ההשקעה/משקיעים, סיוע ביצירת מגעים עם חברת המטרה, ליווי המו"מ עד למיצוי, בנית עסקה (Deal Structuring) באופן שישרת את מטרות הלקוח, וסיוע בגישה למקורות מימון לעסקה.

בפעילותה משתפת לאומי פרטנרס פעולה עם בתי השקעות וגורמים אחרים בארץ ובחו"ל. בתחילת 2015 חתמה החברה על הסכם שיתוף פעולה בלעדי עם בנק ההשקעות האמריקאי Stifel, Nicolaus המתמחה בסקטור ה-MID-CAP בכלל ובסקטור הטכנולוגיה בפרט.

4. ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי

החברה, באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס מחקרים, עוסקת בביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי בעיקר לקבוצת לאומי וכן לגופים כלכליים חיצוניים.

לאומי פרטנרס מחקרים תומכת באופן רציף בפעילות הרחבה של החברה ובעיקר בפעילות ההשקעה שלה.

בנוסף, לאומי פרטנרס מחקרים מעניקה שירותי יעוץ ליחידות האשראי של הבנק ומבצעת סקירות כלכליות שוטפות של ניירות ערך סחירים בבורסה עבור מערך הייעוץ של הבנק והכל תוך שמירה על כללים למניעת ניגודי עניינים בין הבנק והחברה לבין לקוחות מערך הייעוץ.

חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

החברה נוסדה בשנת 1939 והינה בבעלות מלאה של לאומי. בשנת 2015 עברה החברה רה ארגון ופעילותה מתמקדת בשירותי נאמנות ללקוחות פרטיים ישראלים, לקוחות עסקיים ולקוחות שוק ההון.

סך כל הכנסות החברה בשנת 2015 מעסקי נאמנות הסתכמו ב-10.0 מיליון ש"ח לעומת 9.0 מיליון ש"ח בשנת 2014. בשנת 2015 רווח החברה הסתכם ב-336 אלפי ש"ח לעומת רווח של 877 אלפי ש"ח בשנת 2014.

למידע נוסף בנוגע לתביעות המשפטיות נגד החברה לנאמנות ראה [ביאור 25](#).

תחרות

המתחרים העיקריים של החברה הינם חברות נאמנות של משרדי רו"ח/עו"ד וכן חברות נאמנות בנקאיות.

לקוחות

החברה נותנת שירותים למגוון לקוחות:

- לקוחות פרטיים: הקמה של קרנות פרטיות והקדשות ציבוריים, ניהול נדל"ן וניהול עיזבונות.
- לקוחות עסקיים: נאמן בטוחות, שעבודי מניות, פיקוח על ביצוע הסכמים - עסקאות השלשה, החזקת מניות בנאמנות במסגרת עסקאות מיזוג ורכישה, קרנות השקעה פרטיות וחשבון מפצל לסוכנויות ביטוח.
- לקוחות בתחום שוק ההון: נאמנות לתעודות סל וכתבי התחייבות וכן ייצוג בנקים זרים באסיפות כלליות.

חברות מאוחדות (שלוחות), סניפים וסוכנויות בחו"ל

השלוחות העיקריות של הבנק ממוקמות במרכזים הפיננסיים החשובים בעולם: ניו יורק ולונדון. מיקום השלוחות נועד למיצוי הפוטנציאל העסקי מול לקוחות עסקיים ישראליים, לקוחות Middle Market מקומיים הפועלים בענפי משק בהם ללאומי יש מומחיות בידע ומשאבים הנחוצים למתן שירותים פיננסיים, גורמים בינלאומיים הפעילים בישראל, והקהילות היהודיות במדינות בהן ממוקמות השלוחות. קהל היעד העיקרי של הבנק בחו"ל הוא חברות עסקיות. לקוחות אלה מקבלים מהשלוחות שירותים מגוונים, בהם מימון וליווי לקוחות, מימון השקעות, סחר-חוץ ועסקאות במטבע חוץ ונגזרותיהן וכן שירותי בנקאות כלליים. שיתוף הפעולה בין השלוחות בחו"ל לבין הבנק בישראל, ובין השלוחות בחו"ל לבין עצמן, מאפשר ניצול מרבי של היתרון היחסי שיש לכל שלוחה, תוך פיזור הסיכון של לאומי ביחס לפעילות המשק הישראלי.

הנהלת הבנק ודירקטוריון הבנק מקבלים דיווחים על התפתחויות שוטפות וממצאים מיוחדים בשלוחות.

בשנת 2015 נמשכו השינויים בפריסה הבינלאומית של הקבוצה על מנת להתאימה לשינויים העסקיים והרגולטוריים בעולם ובמטרה לצמצם את פעילות קבוצת לאומי בבנקאות הפרטית בחו"ל: נחתם הסכם לשיתוף פעולה עם יוליוס בר, במסגרתו הועברו מרבית הלקוחות של לאומי שווייץ ליוליוס בר, ושלוחת שווייץ נערכה לסגירה; בנובמבר 2015 נחתם הסכם למכירת נכסי הלקוחות של בנק לאומי לוקסמבורג לבנק **Banque J.Safra Sarasin (Luxembourg)** עסקה אשר נסגרה בינואר 2016; בסוף שנת 2015 נסגרה נציגות בנק לאומי לוקסמבורג בישראל והתקבלה החלטה על סגירת נציגות לאומי במכסיקו. כמו כן נסגרו במהלך השנה סניפי הקבוצה בחו"ל - בנק לאומי לישראל סניף פנמה וסוכנות ניו יורק. בפברואר 2016 התקשרה לאומי גרסי בהסכם למכירת החזקותיה בחברת הנאמנות בגרסי. בנק לאומי בריטניה מנהל מגעים למכירת פעילות לקוחות בנק לאומי גרסי. מהלכים אלה הינם בהמשך לסגירת נציגויות הקבוצה - בצרפת, גרמניה, קנדה, צ'ילה, הונג קונג, הנציגות של שלוחת שווייץ בישראל וסניף ג'ורג'טאון (איי קיימן) בשנת 2014.

במסגרת עבודה אסטרטגית שבוצעה בבנק לאומי רומניה הוחלט, בין היתר, על מיקוד עסקי בתחום הלקוחות הישראליים ומימון נדל"ן, וכן על צעדי התייעלות הכוללים בין היתר סגירת מספר סניפים.

בשנת 2013 הוקמה נציגות קבוצת לאומי בשנחאי. הנציגות מהווה זרוע ראשונה של בנק ישראלי בסין. מתוקף הרישיון בה מחזיקה הנציגות, תחומי פעילותה מוגבלים לפעילות בעלת אופי שיווקי בלבד, לרבות איסוף מידע על השוק, מיסוד בסיס לקוחות פוטנציאלי ובחינת היתכנות לפעילות עתידית בסין. הנציגות כפופה למשנה למנכ"ל.

סך כל ההשקעות של הבנק בשלוחות בחו"ל בסוף 2015 הסתכם ב 4,295 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,123 מיליון ש"ח בסוף 2014.

להלן פירוט הרווח הנקי (ההפסד) של שלוחות הבנק וסניפי הבנק בחו"ל כפי שדווח על ידן:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2015	2014	השינוי	השינוי
	במיליונים			
	באחוזים			
לאומי ארה"ב (B.L.C) - דולר	61.9	(99.7)	161.6	+
מזה: לאומי ארצות הברית	61.4	(50.0)	111.4	+
לאומי בריטניה - ליש"ט	13.9	7.6	6.3	82.9
לאומי שווייץ - פר"ש	(22.9)	(141.6)	118.7	83.8
לאומי לוקסמבורג - אירו	(6.0)	(3.5)	(2.5)	-
לאומי רומניה - רון ^(א)	(24.5)	(52.2)	27.7	53.1
לאומי רי - דולר	(9.4)	(8.6)	(0.8)	-
אחרים - דולר	(4.1)	(2.0)	(2.1)	-
סניפים בחו"ל - דולר	-	(1.7)	1.7	100.0
סך הכל בתרגום לדולר	33.4	(251.6)	285.0	+

(א) 1 רון = 0.9417 ש"ח.

להלן נתונים עיקריים של שלוחות הבנק בחו"ל (במיליוני דולר) ליום 31 בדצמבר 2015:

	ארה"ב	בריטניה	לוקסמבורג	רומניה
סך כל המאזן	6,085	2,351	286	295
אשראי לציבור	3,905	1,775	61	181
פיקדונות הציבור	5,098	1,875	234	190
הון עצמי	621	219	36	36
פיקדונות בנאמנות וניירות ערך בניהול	3,792	237	447	-
רווח נקי	61	21	(6)	(6)
תשואה להון (%)	10.99	9.20	-	-

הרווח של כל החברות המאוחדות בחו"ל, כפי שפורסם על ידיהן הסתכם בשנת 2015 בסך 33.4 מיליון דולר לעומת הפסד בסך 251.6 מיליון דולר בשנת 2014, עלייה של 285 מיליון דולר. ההפסד בשנת 2014 נובע מהוצאות שנרשמו בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה בשנת 2015 הסתכמה ברווח בסך 35 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 721 מיליון ש"ח בשנת 2014.

למידע נוסף בנוגע לתרומת השלוחות לרווח הקבוצה - ראה [ביאור 15](#).

בנק לאומי לישראל קורפוריישן

בנק לאומי לישראל קורפוריישן ("בל"ל קורפ") התאגד בארה"ב בשנת 1984, והוא חברה-בת בבעלות מלאה של הבנק. בל"ל קורפ מוגדר לפי חוקי ארה"ב כחברת החזקות בנקאיות, ועיקר פעילותו הוא החזקת החברה הבת בנק לאומי ארה"ב.

סך כל מאזן בל"ל קורפ ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכם ב-6.1 מיליארד דולר לעומת 5.2 מיליארד דולר בסוף 2014. והרווח השנתי הסתכם ב-62 מיליון דולר לעומת הפסד של 50 מיליון דולר בשנת 2014.

העלייה ברווח הנקי בשנת 2015 נובעת מהעלייה ברווחי חברת הבת בנק לאומי ארה"ב בעיקר כתוצאה ממכירת נכס נדל"ן בניו יורק, אשר קוזז חלקית מהוצאה חד פעמית עקב שינוי במבנה התחייבות הפנסיה וביטוח הבריאות של העובדים, וזאת בהשוואה להפסד אשתקד כתוצאה מתשלום של 65 מיליון דולר בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל. התשואה להון של בל"ל קורפ בנטרול הרווח ממכירת נכס הנדל"ן וההוצאה עקב שינוי מבנה ההתחייבות הפנסיונית ב-2015 ובנטרול ההוצאות הקשורות להסדרים עם רשויות חו"ל ב-2014, הגיעה לשיעור של 2.05% ב-2015 לעומת 2.35% ב-2014.

ביום 31 בדצמבר 2015 הסתכם ההון ב-716 מיליון דולר. יחס ההון לסך הנכסים היה 11.78% ויחס ההון לנכסי סיכון 15.88%.

בנק לאומי ארה"ב

בנק לאומי ארה"ב (BLUSA) התאגד בשנת 1968 והוא בעל רישיון לבנק מסחרי ממדינת ניו-יורק וחבר ב-FDIC (החברה לביטוח פיקדונות).

BLUSA עוסק בבנקאות מסחרית, בעיקר מימון חברות מקומיות בסדר גודל בינוני (Middle Market), בבנקאות בינלאומית בעיקר מול חברות ישראליות, וכן בבנקאות פרטיות לתושבי ארה"ב ולתושבי חוץ. עיקר הפעילות המסחרית הינה בתחומי נדל"ן, בתי אבות ומוסדות סיעודיים ומסחר. בהמשך להחלטת הקבוצה לצאת מתחום היהלומים, נסגרה פעילות מחלקת היהלומים והתכשיטים בשלוחה. BLUSA פועלת באמצעות חמישה סניפים בניו יורק, קליפורניה, פלורידה ואילינוי.

המאזן המאוחד של BLUSA הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-6.1 מיליארד דולר לעומת 5.2 מיליארד דולר בסוף 2014. סך כל ההון העצמי הסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-621 מיליון דולר לעומת 542 מיליון דולר בסוף 2014. סך האשראי לציבור הסתכם בסוף 2015 ב-3,905 מיליון דולר, עלייה של 6.7% לעומת סוף 2014 ואילו סך פיקדונות הציבור הסתכם ב-5,098 מיליון דולר עלייה של 15.8% לעומת סוף 2014.

תיקי ניירות ערך של לקוחות המנוהלים ושאינם כלולים במאזן, הסתכמו בסוף שנת 2015 ב-3,792 מיליון דולר לעומת 4,403 מיליון דולר בסוף שנת 2014.

בשנת 2013 התקשר BLUSA בהסכמים בקשר למכירת זכויותיו בשני בניינים בניו-יורק, אשר שימשו את משרדיו. ביום 3 בדצמבר 2015 הושלמה העסקה וזאת לאחר התקיימות כל התנאים לביצוע העסקה. התמורה שקיבלה בלוסא הסתכמה ב-109 מיליון דולר, והרווח לאחר השפעת המס שנרשם בדוחות השלוחה הסתכם בכ-53.2 מיליון דולר.

בשנת 2015 ביצע BLUSA שינויים במבנה התחייבויות הפנסיה וביטוח הבריאות של עובדיו. כתוצאה מהשינויים, נרשמה ברביע הרביעי של שנת 2015 הוצאה חד פעמית בסך כ-9 מיליון דולר. המהלך יביא להפחתה בהוצאות השנתיות העתידיות בגין התחייבויות אלה.

BLUSA סיים את שנת 2015 ברווח של 61.4 מיליון דולר לעומת הפסד של 50 מיליון דולר בשנת 2014. הרווח בשנת 2015 כולל רווח בסך 53.2 מיליון דולר ממכירת הזכויות בבניינים בניו יורק. ההפסד בשנת 2014 נבע מתשלום של 65 מיליון דולר בגין ההסדרים עם רשויות חו"ל.

התשואה להון של הרווח הנקי לשנת 2015 הינה 10.99%, ובנטרול הרווח ממכירת נכס הנדל"ן וההוצאה עקב שינוי מבנה ההתחייבות הפנסיונית הינה 2.50%. בשנת 2014 התשואה להון בנטרול ההוצאות הקשורות להסדרים עם רשויות חו"ל הייתה 2.99%.

יתרת ההוצאות בגין הפסדי אשראי בסוף 2015 הסתכמה ב-5.6 מיליון דולר, ומהווה 0.14% מסך כל האשראי לציבור.

יחס הון לסך הנכסים הינו 10.2% (2014 - 10.4%) ויחס ההון לנכסי סיכון 15.75% (2014 - 14.23%). יחסי הון אלה גבוהים מדרישות רשויות הפיקוח בארה"ב.

ב-29 לאפריל 2015 מונה מר Charles D. Johnston לתפקיד יו"ר הדירקטוריון של בנק לאומי ארה"ב במקום מר דוד ברודט.

סניפים וסוכנויות של הבנק

הבנק סגר את סניפיו בחו"ל בסוף שנת 2014 הפעילות העסקית בסניפי חו"ל הופסקה כליל.

סוכנות ניו יורק נסגרה ביום 30 ליוני 2015 והרשיון הוחזר לרשויות המקומיות.

רישיונו של סניף פנמה הוחזר לרשויות המקומיות והוא נמחק מרשם החברות בפנמה.

בנק לאומי בריטניה

בנק לאומי בריטניה פ.א.ל.סי. (בנק לאומי בריטניה) נוסד בשנת 1959 וממשיך בפעילות הקבוצה באנגליה, שהחלה בשנת 1902, והינו כיום הבנק בבעלות ישראלית הגדול בבריטניה. מרכז פעילות הבנק הינו בלונדון, ובנוסף לבנק חברות בנות - חברה בת בנקאית באי ג'רסי-בנק לאומי (גרסי) בע"מ, חברה לנאמנות בג'רסי Leumi Overseas Trust Corporation Limited שהינה בבעלות מלאה של בנק לאומי ג'רסי, ו-Leumi ABL Limited, חברה בת בתחום ה-Asset Based Lending, הפועלת בעיקר בתחום של ניכיון חייבים (Invoice Discounting & Factoring).

ביום 15 בפברואר 2016 התקשרה לאומי ג'רסי, חברה הבת של Bank Leumi UK, בהסכם למכירת החזקותיה בחברת הנאמנות בג'רסי. כניסתו לתוקף של ההסכם כפופה לקבלת אישורים רגולטורים שנדרשים לשם כך. לאור היקף הפעילות המצומצם יחסית של חברת הנאמנות בג'רסי, לביצוע העסקה לא צפויה להיות השפעה מהותית על פעילות הקבוצה.

Bank Leumi UK מנהל מגעים גם למכירת ההחזקות או הפעילות של לאומי ג'רסי.

בנק לאומי בריטניה עוסק בבנקאות מסחרית ופרטית. פעילות הבנקאות המסחרית כוללת מימון נדל"ן, סחר בינלאומי, מימון מדיה בעיקר באירופה, מימון עסקים הקשורים עם ישראל וחברות ישראליות הפועלות בבריטניה.

מימון הנדל"ן כולל מימון מגוון פעילויות בבריטניה ובמערב אירופה ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בעיקר בתי מלון, בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות מקומיים והן לתושבי חוץ (בעיקר ישראלים).

את שנת 2015 סיים בנק לאומי בריטניה ברווח של 13.9 מיליון ליש"ט לעומת רווח בסך 7.6 מיליון ליש"ט בשנת 2014. הגידול ברווח הינו בעיקר כתוצאה מקיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

המאזן המאוחד של בנק לאומי בריטניה הסתכם בסוף 2015 ב-1,586 מיליון ליש"ט לעומת 1,454 מיליון ליש"ט בסוף שנת 2014.

פיקדונות הציבור עלו מ-1,208 מיליון ליש"ט בסוף 2014 ל-1,265 מיליון ליש"ט בסוף 2015. האשראי לציבור עלה מכ-1,026 מיליון ליש"ט בסוף 2014 ל-1,179 מיליון ליש"ט בסוף 2015.

ההון, הקרנות והעודפים הסתכמו ב-31 בדצמבר 2015 בכ-148 מיליון ליש"ט לעומת כ-134 מיליון ליש"ט בסוף 2014.

יחס הון לסך הנכסים הסתכם ב-9.3% (ב-2014 9.2%).

בנק לאומי בריטניה מפוקח על ידי ה-PRA (Prudent Regulation Authority) שהינה זרוע של הבנק המרכזי בבריטניה, ועל ידי רשויות רגולטוריות נוספות.

בנק לאומי (שוויץ)

בנק לאומי (שוויץ) נוסד בשנת 1953.

במסגרת האסטרטגיה של לאומי לצמצום פעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בחו"ל, בוצעו בשנה האחרונה מספר מהלכים ליציאה מהפעילות בשוויץ. במרס 2015 הושלמה עסקת מכירת פעילות הבנק בשוויץ עם העברת מרבית לקוחות השלוחה ליוליוס בר תמורת 10 מיליון פר"ש. בפברואר 2015 השלים לאומי את רכישת מניות המיעוט בלאומי פרייבט בנק וכעת הבנק מחזיק ב-99.84% ממניות השלוחה. בנוסף, ביוני 2015 שונה שם הבנק מלאומי פרייבט בנק ל- Leumi Switzerland LSAG ובדצמבר 2015 הועברה מרבית יתרת נכסי לקוחות השלוחה לבנק Cramer & Cie SA בשוויץ.

הנכסים וההתחייבויות בשוויץ שהועברו במסגרת ההסכם אינם מהותיים מבחינת הקבוצה, ולפיכך אינם מטופלים בהיבט החשבונאי כפעילות מופסקת.

סך כל ההון והקרנות, כולל קרנות פנימיות, הסתכם בסוף שנת 2015 בסכום של 75 מיליון פר"ש לעומת 87 מיליון פר"ש בסוף שנת 2014.

בנק לאומי לוקסמבורג

בנובמבר 2015 נחתם הסכם למכירת נכסי הלקוחות של בנק לאומי לוקסמבורג לבנק Banque J.Safra Sarasin (Luxembourg) (להלן - "ספרא") בתמורה של סכום הנגזר משווי נכסי הלקוחות שיועברו לקונה. ב-29 בינואר 2016 בוצעה העברת מרבית לקוחות לאומי לוקסמבורג לספרא תמורת 2.6 מיליון דולר. ביום 2 בפברואר 2016 הושלמה העסקה, לאחר שהתקבלו האישורים שנדרשו לצורך השלמתה. במקביל פועל לאומי לוקסמבורג לסיום הפעילות הבנקאית שלו.

סך המאזן הסתכם בסוף 2015 בסך כ-263 מיליון אירו לעומת כ-426 מיליון אירו בסוף 2014.

בסוף שנת 2015 הסתכמו פיקדונות הציבור בכ-215 מיליון אירו לעומת כ-265 מיליון אירו בסוף 2014.

את שנת 2015 סיים לאומי לוקסמבורג בהפסד בסך 6.0 מיליון אירו לעומת הפסד בסך של 3.3 מיליון אירו בשנת 2014 וזאת בעיקר עקב תשלום של כ-8 מיליון יורו לרשויות האמריקאיות שנזקף בדוחותיו בשנת 2014.

האמצעים ההוניים של בנק לאומי לוקסמבורג מסתכמים בכ-24 מיליון אירו לעומת 38 מיליון אירו בסוף 2014.

בנק לאומי רומניה

לאומי רומניה הינו תאגיד בנקאי ברומניה, אשר נרכש בשנת 2006. הבנק מפעיל 15 סניפים, ועוסק בפעילות פיננסית הכוללת בין היתר קבלת פיקדונות, מתן אשראי, סחר בינלאומי ופעילות במט"ח.

פעילות הבנקאות המסחרית כוללת מימון נדל"ן, מימון לקוחות ישראלים הפועלים ברומניה ומימון עסקים מקומיים קטנים ובינוניים.

במסגרת עבודה אסטרטגית שבוצעה בבנק לאומי רומניה הוחלט, בין היתר, על מיקוד עסקי בתחום הלקוחות הישראליים ומימון נדל"ן, וכן על צעדי התייעלות הכוללים בין היתר סגירת מספר סניפים. בסוף שנת 2015 נסגרו 6 סניפים. נכון לסוף שנת 2015 לשלוחה 15 סניפים בהשוואה ל-21 סניפים בסוף שנת 2014. במהלך השנים 2010-2015 נסגרו 22 סניפים של בנק לאומי רומניה.

בנק לאומי רומניה סיים את שנת 2015 בהפסד של כ-24.5 מיליון רון (כ-6.1 מיליון דולר) לעומת הפסד של כ-52.0 מיליון רון (כ-15.6 מיליון דולר) בשנת 2014. ההפסד בשנת 2015, בדומה לשנת 2014, נגרם כתוצאה מהוצאות גבוהות להפסדי אשראי, אשר עיקרן נבע מתהליך בחינה מחדש של מערך הביטחונות להבטחת אשראים בעיקר בתיק הלא מניב (NPL) של השלוחה. תהליך זה הושפע מיישום הנחיות כלליות של הבנק המרכזי ברומניה להקטנת שיעור התיק הלא מניב מתוך סך תיק האשראי במערכת הבנקאות ברומניה.

מאז שנת 2011 חל שיפור מתון בכלכלת המדינה. בראיה ארוכת טווח, קצב הצמיחה צפוי לעמוד בשנים 2015-2016 על כ-3.6% בממוצע, גבוה מממוצע הצמיחה הצפוי במזרח אירופה. בליווי ה-IMF מבוצעים פיקוח והובלת רפורמות מבניות ברשויות הממשלתיות ובסקטור הפיננסי אשר צפויות לתמוך ביציבות כלכלית ובצמיחה בת קיימא בטווח הבינוני.

הפיקוח על הבנקים ברומניה מיישם מהלכים לקראת הצטרפות רומניה למסגרת הפיקוחית של הבנק המרכזי האירופאי תוך הגברת המעורבות במערכת הבנקאית, בשלב זה בעיקר בהתייחס לנושא ההפרשות לרזרבה. הסיכונים הקיימים במגזר הפיננסי עדיין גבוהים על רקע רמת ה-NPL הגבוהה (ממוצע במערכת הבנקאית ברומניה כ-12%, אך במגמת ירידה) והתוצאות הפיננסיות החלשות במגזר הבנקאי.

בשנת 2014 חלה התאוששות מסוימת בפעילות שוק הנדל"ן במגזר המגורים, ובמיוחד בבוקרשט, ולכן הבנק חידש את פעילותו במתן ליווי פיננסי (C/L) למימון הקמתם של פרויקטים למגורים.

מר **Laurentiu Gabriel Mitrache** סיים את כהונתו כמנכ"ל לאומי רומניה, לאחר כעשר שנות כהונה. השלוחה תמנה את מר גיל קרני, המכהן כיום כמנכ"ל בנק לאומי לוקסמבורג, למנכ"ל הבא של לאומי רומניה, בכפוף לקבלת האישורים הרגולטוריים הנדרשים ברומניה.

המאזן של בנק לאומי רומניה הסתכם בסוף 2015 ב-1,223 מיליון רון (כ-295 מיליון דולר) לעומת 1,231 מיליון רון (כ-334 מיליון דולר) בסוף 2014. פיקדונות הציבור הסתכמו ב-789 מיליון רון (כ-190 מיליון דולר) בסוף 2015 לעומת כ-777 מיליון רון (כ-211 מיליון דולר) בסוף 2014, והאשראי לציבור הסתכם ב-749 מיליון רון (כ-181 מיליון דולר) לעומת כ-798 מיליון רון (כ-216 מיליון דולר) בסוף 2014.

ההון, הקרנות והעודפים הסתכמו ב-31 בדצמבר 2015 בכ-150 מיליון רון (כ-36 מיליון דולר) לעומת 175 מיליון רון (כ-47 מיליון דולר) בסוף 2014.

1 רון = 0.241 דולר (בסוף 2014 - 0.271 דולר).

לאומי (לטין אמריקה)

לאומי (לטין אמריקה) ס.א. סיים פעילותו הבנקאית ומונה מפרק מקומי לליווי תהליך הפירוק המשפטי.

מאזן לאומי לטין אמריקה הסתכם בסוף 2015 ב-5 מיליון דולר לעומת 47 מיליון דולר בסוף 2014.

ההון, הקרנות והעודפים הסתכמו ב-31 בדצמבר 2015 בכ-2 מיליון דולר לעומת 7 מיליון דולר בשנת 2014.

שנת 2015 הסתיימה בהפסד של כ-4 מיליון דולר לעומת הפסד בסך של כ-1.8 מיליון דולר בשנת 2014.

לאומי רי בע"מ (Leumi Re Ltd)

ביוני 2002 הקים הבנק את חברת לאומי רי בע"מ - Leumi Re Ltd - באי גרנזי (Guernsey). החברה בבעלות מלאה של הבנק ומשמשת כמבטח משנה לחברות ביטוח שיבטחו את קבוצת לאומי.

ההון המונפק של החברה נכון ל-31 בדצמבר 2015 הינו 40 מיליון דולר, מתוכם נפרעו 16 מיליון דולר (10 מיליון דולר הונפקו ונפרעו במהלך הרביעי הרביעי של שנת 2015). כמו כן, התחייב הבנק בכתב ערבות להעמיד ללאומי רי בע"מ כספים נוספים עד לסך 9 מיליון דולר.

בנוסף ערב הבנק ללא הגבלה בסכום לטובת המבטח New Hampshire Insurance Company להבטחת תשלום תביעות המבטח כלפי לאומי רי בע"מ.

החברה הוקמה באישור בנק ישראל הקובע:

- הבנק יחזיק 100% מאמצעי השליטה בחברה.
- החברה תעסוק בביטוח בנקאי, ביטוח חבויות וביטוח רכוש.
- החברה תעסוק בביטוח רק עבור קבוצת בנק לאומי.

בשנת 2015 האישור חודש והורחב, כך שהחברה רשאית לעסוק גם בביטוח אשראי כ-DIRECT INSURANCE.

מאזן החברה הסתכם בסוף 2015 בסך 40.8 מיליון דולר, לעומת 38.2 מיליון דולר בסוף 2014, ועתודות הביטוח הסתכמו בסוף 2015 ב-32.2 מיליון דולר לעומת 31.3 מיליון דולר בסוף 2014. ההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכם בסך 4.8 מיליון דולר לעומת כ-4.2 מיליון דולר ליום 31 בדצמבר 2014.

ההפסד לשנת 2015 הסתכם בסך 9.4 מיליון דולר, לעומת הפסד של 8.6 מיליון דולר ב-2014.

החל משנת 2003 ערוכים הדוחות הכספיים של החברה על פי כללי החשבונאות המחודשים של אגוד המבטחים הבריטי (Association of British Insurers). על פי כללים אלה ערוכים הדוחות הכספיים של החברה על בסיס שנתי (annual basis) לפיו מחושבות עתודות הביטוח על בסיס הערכה של אומדן העלויות של יישוב התביעות שדווחו נכון לתאריך הדוחות.

פעילות חברות הכלולות

סך כל ההשקעה של הקבוצה בחברות הכלולות מסתכם ב-31 בדצמבר 2015 ב-924 מיליון ש"ח לעומת 2,216 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2014. התרומה לרווח הנקי של החברות הכלולות בשנת 2015 הסתכמה בסך 177 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-42 מיליון ש"ח בשנת 2014.

למידע נוסף ראה פרק מגזרי הפעילות בקבוצה סעיף [חברות כלולות](#).

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

ניהול סיכונים בלאומי

ניהול סיכונים הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. הקבוצה עוסקת במגוון רחב של פעילויות הכרוכות בנטילת סיכונים פיננסים כדוגמת סיכוני אשראי, סיכוני שוק ונזילות, וסיכונים נוספים שאינם סיכונים פיננסים כגון סיכונים תפעוליים לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכוני רגולציה, סיכוני מוניטין וסיכוני ציות.

תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים תואמים את אלה שמוגדרים בנוהל בנקאי תקין 310 - בנושא ניהול סיכונים. בכלל זאת, אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הבנק והקבוצה, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק, הובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) על רכיבי השונים (תרחישי קיצון, סקירת איכות ניהול הסיכונים והגדרת הפערים העיקריים לרבות תוכניות לסגירתם, חישוב כריות ההון והלימות ההון הנדרשת לפרופיל הסיכון של לאומי, תכנון ההון - בשיתוף עם החטיבה הפיננסית), אחריות על סמכויות בפעילויות האשראי והשוק, אחריות על מעקב ובקרה אחר מגבלות הסיכון העיקריות, פיתוח ותיקוף מודלים, הערכת הסיכונים ותיקוף הדירוג הפנימי של הלוואה בתיקים ספציפיים באשראי על פי ספים שנקבעו, אחריות כוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות באשראי וחישוב ההפרשה הקבוצתית. ליווי פרויקטים מרכזיים ואסטרטגים בזמן אמת, ביצוע ניתוחים בלתי תלויים בעת קבלת החלטות אסטרטגיות ובתהליכי אישור של מוצרים חדשים ויצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות.

ניהול הסיכונים בלאומי נסמך על שלושה "קווי הגנה". קו ההגנה הראשון - קווי העסקים שאחראים על זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, הפחתה ודיווח על הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם, וכן לקיום סביבת בקרה נאותה בהקשר של ניהול סיכונים. פונקציות תומכות כגון ניהול טכנולוגיית המידע מהוות חלק מקו ההגנה הראשון; הקו השני - הינו החטיבה לניהול סיכונים שהנה פונקציה בלתי תלויה, האחראית על הובלת מדיניות ומגבלות הסיכון, בשיתוף הצד העסקי ובהנחיית הדירקטוריון ועל אתגור החטיבות העסקיות ופונקציות תומכות, בהחלטות המהותיות בזמן אמת; הקו השלישי - הביקורת הפנימית, אשר מבצעת סקירה בלתי תלויה ואתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות לניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת בדיעבד על הקו הראשון והשני. בנוסף לשלושת קווי הגנה אלה, מעורב הדירקטוריון של הקבוצה בקביעת תיאבון הסיכון, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הבנק והקבוצה.

מנהלת הסיכונים הראשית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראית להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בבנק ובקבוצה, כאשר ניהול הסיכונים המשפטיים וסיכוני הציות הינן באחריות היועץ המשפטי הראשי של הבנק וניהול סיכוני מוניטין באחריות החטיבה הדיגיטלית.

המבנה הארגוני של ניהול סיכונים בקבוצת לאומי:

בכפוף למנהלת הסיכונים הראשית, מכהנים ראשי אגפים לניהול סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכונים תפעוליים, מנהל אגף לסיכון - תשואה כולל וראש מערך נס"א העוסק בסיכוני אשראי ברמת העסקה הבודדת. בכל חברת בת בארץ ובחו"ל מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות עקיפה (Dotted Line) למנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

הסיכון העיקרי של הקבוצה הוא סיכון האשראי, אשר מהווה פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים. סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו. סיכון זה תואם את עסקי הליבה של הקבוצה ובא לידי ביטוי בפעילות מול לקוחות עסקיים, מסחריים וקמעונאיים וגם בפעילות הנוסטרו. מדיניות הבנק בארץ הינה לפעול לפיזור של הסיכון בפעילות מול לווים, קביעת מגבלות על חשיפות בתיק האשראי והערכת סיכון הריכוזיות בתיק. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

למידע נוסף בנוגע לסיכון האשראי וניהולו ראה פרק [סיכון האשראי](#).

סיכון השוק, לרבות סיכונים נזילות, הוא סיכון מרכזי נוסף בפעילות הבנק. סיכון שוק הינו סיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוז' מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הניהול השוטף של סיכונים השוק נועד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הערכת הרווח החזוי לצד הנזקים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים אלה. החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן דינאמי במסגרת מערכת מגבלות שנקבעה על ידי הדירקטוריון וועדות הסיכונים ברמות השונות, אשר תוחמת את השפעת חשיפות השוק על השווי הכלכלי, הרווח החשבונאי, קרן ההון ומצב הנזילות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון השוק וניהולו ראה פרק [סיכון שוק](#).

בפעילות הבנק כמתווך פיננסי קיימים סיכונים תפעוליים, הכוללים בין היתר אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים מידע, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים משפטיים, סיכונים ציות, והמשכיות עסקית. סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים כולל אירועי סייבר. הגדרת סיכון זו אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.

ניהול הסיכונים התפעוליים מתבצע לפי סטנדרטים מקובלים (Best Practice) בכל חלקי הקבוצה וככל שסביבת הסיכון משתנה הבנק מעדכן את הכללים לניהול סיכונים אלה. בשנים האחרונות, בעקבות ההתפתחות המהירה בטכנולוגיה בכלל ובתוך כך בבנקאות, ובעקבות שינויים חיצוניים לבנק, עלו סיכונים אבטחת מידע וסייבר, הסיכון הטכנולוגי וסיכונים מעילות והונאות והבנק פעל וממשיך לפעול לחזק את ניהול הסיכונים בתחום זה.

למידע נוסף בנוגע לסיכון התפעולי וניהולו ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

שינויים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

ככלל, לא חלו במהלך השנה שינויים משמעותיים בסיכונים והאיומים מבחינת המהות, אך חלה החמרה בעוצמות שלהם. סיכונים הקשורים לרגולציה, לתנאים המאקרו-כלכליים, ולהשגת תשואה הולמת, כמו גם התפתחויות פוליטיות באיחוד האירופאי ובעולם כולו התחזקו במהלך השנה. החששות בנושא סיכונים תפעוליים עלו השנה בשל העלייה המשמעותית במקרי הסייבר בעולם. בנוסף, ניכרת בעולם החמרה בתדירות ובעוצמת הקנסות בגין התנהלות עסקית בלתי הולמת שהוטלו על בנקים.

להלן מוקדי סיכון מרכזיים שצפויים להשפיע על סיכוני הבנק בשנה הקרובה:

התגברות דרישות הרגולציה

התגברות דרישות הרגולציה, ובראשן דרישות ההון, המשפיעות על המודל העסקי, הרווחיות ודרישות הלימות ההון של הקבוצה. הסיכון נובע מהוראות של רגולטורים שונים אשר יכולים לגרום לשינוי בסביבה העסקית של הקבוצה.

בשנים האחרונות הוחמרו מאוד הדרישות מבנקים בעולם ובישראל, על רקע הפקודת הלקחים מהמשבר הפיננסי. השינויים העיקריים כפי שבאו לידי ביטוי בהוראות באזל 3, טיפלו בעיקר בחיזוק משמעותי של דרישות ההון והנזילות של הבנקים בארץ ובעולם. ההשפעה של דרישות אלו הנה משמעותית - הן על הרווחיות והן על המודל העסקי. לאומי נערך להגעה ליעדי ההון הנדרשים על ידי הרגולטור.

ברקע רגולציות פוטנציאליות נוספות כדוגמת דוח הביניים של "ועדת שטרומ", הצעת חוק נתוני אשראי, טיטוט בינלאומיות בנושא באזל 4 ועוד. הבנק עוקב באופן צמוד אחר הטיטוט, לומד אותן ונערך בהתאם.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובעים מסביבת ריבית נמוכה בעולם, רמות צמיחה כלכלית נמוכות ביחס לעבר, סין והשווקים המתעוררים, יציבות גוש האירו, אי יציבות גיאופוליטית במדינות בעולם ובמזרח התיכון בפרט. הבנק בוחן את רמת הסיכון לסביבה המאקרו כלכלית תחת תרחישי קיצון מערכתיים ועוקב אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להתאים את פעילותו כאשר נדרש.

סיכויי אבטחת מידע וסייבר

סיכויי סייבר אינם חדשים והם מלווים את הפעילות של הבנק בשנים האחרונות, אולם אנו עדים לעליה מתמדת בהיקף ובעוצמת האיומים בעולם כולו ובישראל בפרט. עיקרי הסיכונים בחדשנות הטכנולוגית נוגעים להעלאת רמת הסיכון בפני תקיפות סייבר לחשיפת מידע על לקוחות הבנק ולפגיעה בזמינות השירותים. לאומי רואה במידע של הבנק ולקוחותיו נכס עיקרי ומשקיע מאמצים ביישום מנגנוני ותהליכי בקרה והגנה.

למידע נוסף בנוגע לסיכון אבטחת מידע וסייבר ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

הסיכון הטכנולוגי

בשנים האחרונות חלים שינויים משמעותיים בפעילות בסביבה הבנקאית והתפעולית, שנובעים בין השאר מדרישות חדשות מצד הלקוחות לגבי אופן ניהול פעילותם ולשילוב טכנולוגיות מתקדמות וחדשניות. סביבות טכנולוגיות אלו מתייחסות בין השאר למתן שירותים בערוצים דיגיטליים, שימושים במובייל, שרותי ענן תעשיית הפינטק ועוד.

ככדי לאפשר שירותים מתקדמים כנ"ל, נדרש הבנק לתשתיות טכנולוגיות תואמות. לסיכונים טכנולוגיים היבט עסקי של מתן מענה לצרכי הארגון לשם התאמתו לסביבה העסקית והצרכנית המשתנה והמתפתחת הן בהיבטים של שמירה על עדכניות וחדשנות והן בהיבטים תפעוליים.

תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן. במסגרת התהליך הוגדרו תיאבון הסיכון ויכולת הנשיאה בסיכון, נערך תהליך מקיף של מיפוי והערכת הסיכונים אליהם הקבוצה חשופה, פותחה מסגרת מקיפה לניתוח תרחישי קיצון ונבחנו תהליכי ניהול הסיכונים ומבנה ניהול הסיכונים בקבוצה.

מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים.

תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שהוגש למפקח על הבנקים בדצמבר 2015. תהליך זה נבחן על ידי המפקח על הבנקים כחלק מ"תהליך הסקירה הפיקוחי" (SREP - Supervisory Review Process).

תיאבון הסיכון של הקבוצה

תאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראיה צופת פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון מאושרות ברמת הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP.

מסמך תאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים ביחס לכל סוג הסיכון ואשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. נקבעו מדדים בתחומים שונים הן כמותיים והן איכותיים המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר מבטאים את הצהרות תיאבון הסיכון המצרפי של הקבוצה.

בעת התווית תיאבון הסיכון מחושבת באופן שוטף קיבולת הסיכון - רמת הסיכון המקסימלית שהקבוצה יכולה לשאת, ללא הפרת מגבלות הון, מינוף, נזילות, התחייבויות ומגבלות רגולטוריות אחרות, לרבות מנקודת מבט של בעלי המניות והלקוחות. קיבולת הסיכון נבחנת, בין השאר, באמצעות ביצוע תרחישי קיצון.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה, מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

נבחנת השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר על תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו תחת התרחיש.

החל משנת 2012 הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל עורך מבחן קיצון מאקרו-כלכלי למערכת הבנקאית המבוסס על תרחיש אחיד. במסגרת זו אומד הבנק, כמו שאר הבנקים בישראל, את תוצאות המבחן באמצעות מגוון של מודלים ומתודולוגיות המתבססות גם על "הערכות מומחה" סובייקטיביות.

בבסיס מבחני הקיצון האחידים המועברים אחת לשנה לבנקים קיימים שני תרחישים מאקרו כלכליים שנבנו על ידי בנק ישראל - תרחיש בסיס ותרחיש קיצון, אשר משתנה משנה לשנה. חשוב לציין כי התרחישים המובאים בחשבון אינם בגדר תחזית, אלא תרחישים היפותטיים שנועדו לבחון את עמידות התאגידים הבנקאיים בסביבה מאקרו כלכלית חמורה מאוד.

הפיקוח על הבנקים משלב את תוצאות מבחן הקיצון האחיד כרכיב משלים בתהליכי ההערכה הפיקוחיים (SREP), לרבות התייחסות כמוותית ואיכותית. במקביל נדרשים התאגידים הבנקאיים לשלב את מבחן הקיצון האחיד בתהליך פנימי להערכת הנאותות ההונית בבנקים (ICAAP).

בנק לאומי ביצע תרחיש קיצון אחיד לשנים 2014-2015 (תרחיש קיצון גלובלי) ומבצע במהלך הרביעי הראשון של 2016 חישוב תרחיש קיצון אחיד לשנים 2015-2016 (תרחיש קיצון מקומי), על פי הנחיות ודרישות בנק ישראל.

בנוסף, מבצעת קבוצת לאומי סט של מבחני קיצון פנימיים, המתעדכן באופן שוטף. זאת, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים, לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק, כמו שינויים בסביבה העסקית, דרישות רגולציה וכיו"ב. סט התרחישים של לאומי כולל, בין השאר - תרחיש מערכתי גלובלי, תרחיש מערכתי מקומי, תרחישים תפעוליים ועוד.

הגדרת חומרת גורמי הסיכון

המתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים, כפי שמתוארים בטבלת חומרת גורמי הסיכון, מבוססת על אמידה סובייקטיבית של כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה. רמות החומרה המוגדרות להלן מתבססות על תוצאות התממשות תרחישי קיצון פוטנציאליים, בהנחה שייקרו, ומציגות את גובה הסיכון בחלוקה לחמש רמות, זאת כפונקציה של היקף הפגיעה ביחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הקבוצה בהתממשות הסיכון. סיכון בדרגת חומרה נמוכה מוגדר כפגיעה של עד 0.5% בהלימות הון, נמוכה-בינונית כפגיעה בטווח של 0.5% - 1%, בינונית - כפגיעה בטווח של 1% - 2%, בינונית-גבוהה כפגיעה של יותר מ-2% אך מבלי להוריד את יחס הלימות הון עצמי רובד 1 אל מתחת ל-6.5%. פגיעה שתוביל לירידת יחס הלימות הון עצמי רובד 1 מתחת ל-6.5% מוגדרת להלן כסיכון ברמת חומרה גבוהה. מעבר לזאת מופעלת חוות דעת סובייקטיבית בסיכונים קשים לכימות וכן נלקחות בחשבון גם הערכות של סביבת הסיכון החיצונית ופוטנציאל ההשפעה שלהן על ההון.

שיקולים נוספים אלו יכולים להעלות את הערכת החומרה של הסיכונים מעבר למשתקף בהערכת הנזק הכמותית להון. תחת מתודולוגיה זו ייתכנו הפסדים או אירועים שבמונחים אבסולוטיים וביחס לרווח של הבנק אינם זניחים, אולם במונחי הלימות ההון הם עדין יסווגו כסיכון ברמה נמוכה יחסית.

חשוב לציין כי המתודולוגיה האמורה להערכת חומרת גורמי הסיכון מתבססת באופן משמעותי על "הערכות מומחה" סובייקטיביות מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק, כאשר מדד איכותי כלשהוא אינו נותן להערכתנו, ביטוי מספיק גבוה לחומרת גורם הסיכון, יינתן משקל גבוה יותר להערכה איכותית.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף [מידע צופה פני עתיד](#).

להלן פירוט של הסיכונים:

1. סיכון אשראי

סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו. ההתייחסות היא לאשראי לציבור, נגזרים, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב ואחזקות הוניות. חומרת סיכון האשראי הכולל היא בינונית.

למידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון ראה פרק [סיכון אשראי](#).

להלן פירוט תת-הסיכונים הנכללים תחת הגדרת סיכון האשראי לפי המיפוי הקבוצתי:

1.1. סיכון איכות לווים ובטחונות: סיכון בגין כניסה לכשל של צד נגדי, הגורמת לאי עמידה בהתחייבויות כספיות חוזיות. הסיכון כולל:

- כניסה לכשל של צד נגדי בנגזרים.
- הסיכון השיורי בגין אי יכולת לממש בטחונות.
- סיכון מדינה הנובע מחשיפה אל לווים הפועלים במדינות זרות.
- סיכון אשראי במניות הנובע מהחשיפה לכשל בגין החזקה במניות לצורך השקעה.

חומרת הסיכון מוגדרת כבינונית.

1.2. סיכון ריכוזיות: סיכון האשראי בחשיפה משמעותית ללווים בעלי מאפיינים כלכליים דומים או שעוסקים בפעילויות דומות או שמצויים בשליטה ו/או בניהול של גורם מסוים, שיכולים להביא, במצב של שינוי במצב הכלכלי, להשפעה דומה על יכולת העמידה בהחזר החובות של אותם לווים. להלן פירוט תת-הסיכונים הנכללים בהגדרה לפי המיפוי הקבוצתי:

1.2.1. סיכון ריכוזיות לווה גדול וקבוצת לווים. חומרת הסיכון מוגדרת כנמוכה;

1.2.2. סיכון ריכוזיות ענפית ומגזרית. חומרת הסיכון מוגדרת כבינונית;

חומרת סיכון הריכוזיות הכולל ותתי הסיכונים נבחנה במסגרת תרחישי קיצון שבחנו מהו הנזק בגין ריכוזיות האשראי בתיק כתוצאה מהתממשות משבר חמור.

2. סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון החשיפה של נכסי הקבוצה עקב אי הוודאות בשינויים בשערי חליפין, בריבית, באינפלציה ובמניות, הקורלציה ביניהם ורמות התנודתיות שלהם. רמת חומרת סיכון שוק - כללי מוגדרת בינונית.

למידע נוסף בנוגע לניהול סיכון שוק ראה פרק [סיכון שוק](#).

2.1. סיכון בסיס. חומרת הסיכון מוגדרת כנמוכה.

2.2. סיכון ריבית. חומרת הסיכון מוגדרת כנמוכה-בינונית.

2.3. סיכון מרווח אג"ח ומחירי מניות. חומרת הסיכון מוגדרת כנמוכה-בינונית.

חומרת סיכון השוק הכללי ותתי הסיכונים הוערכו לפי תרחיש הקיצון החמור ביותר בסט התרחישים עבור הסיכונים הללו.

3. סיכון נזילות

אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. סיכון זה נקבע כנמוך מכיוון שהבנק עומד במדדי הנזילות שקבע לעצמו, כולל מדדים הסתברותיים, וגם חברות הבנות עומדות במדדים שקבעו לעצמן. הנזקים הכספיים בתרחיש הנזילות החמור ביותר נמוכים אף הם.

4. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הערכת רמת החומרה מתייחסת לנזקים ברמת חומרה גבוהה וסקירת אירועים היסטוריים. הערכת הסיכון התפעולי מתייחסת בין השאר לסיכונים טכנולוגיים שונים ולסיכון הסייבר. רמת החומרה לסיכון מוגדרת כבינונית.

למידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון התפעולי ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#)

5. סיכון רגולציה

חומרת הסיכון המשפטי / ציות / רגולציה וחקיקה מוערכת כבינונית.

סיכוני הרגולציה מורכבים משלושה סיכונים בעלי קשרי גומלין:
הסיכון המשפטי - סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם או מהתחייבויות תלויות, לרבות בגין תביעות ודרישות מהבנק. ההגדרה כוללת סיכונים הנובעים מחקיקה, תקנות, פסיקה והוראות רשויות, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי בהסכמים מספקים, ללא ייעוץ משפטי או על פי ייעוץ משפטי לקוי וכן כתוצאה מפרשנות לגבי זכויות הצדדים מכח הסכמים שבין הבנק לבין לקוחותיו.
סיכון ציות - הסיכון שיכול לנבוע מאי עמידה בדרישות רגולטוריות וחוקים של הרשויות השונות בישראל ובעולם.
סיכון רגולציה וחקיקה - הסיכון ששינויים עתידיים בהוראות החוק ישפיעו לרעה על פעילותו העסקית של הבנק.

6. סיכון מוניטין

הסיכון שפרסום או גילוי ציבורי של עסקה או נוהג הקשור ללקוחות, כמו גם תוצאות עסקיות ואירועים הקשורים לקבוצה, ישפיע באופן שלילי על אמון הציבור בקבוצה או יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות. סיכון המוניטין של הקבוצה מנוהל על ידי הקפדה על עמידה בהוראות הרגולטורים השונים, שמירה על רמות בקרה גבוהות ונהלי עבודה מוסדרים של ההנהלה והדירקטוריון המבטיחים את יכולתם לעקוב אחר הפעילות השוטפת. ללאומי קוד אתי להתנהגות מול עובדים, ספקים וסביבה. קבוצת לאומי מקפידה על כך שהמוצרים והשירותים הניתנים על ידה יהיו בעלי איכות גבוהה. היחס לעובדים וללקוחות מתבטא בכמות מזערית של תלונות. בנוסף, קיימות תוכניות מגירה מפורטות להתמודדות עם אירועי מוניטין. סיכון המוניטין עשוי להשפיע על החלטת הבנק אם להתקשר בעסקאות מסוימות תוך העדפת השמירה על מוניטין הבנק על פני הכנסות בטווח הקצר. לבנק קיימות פונקציות העוסקות בדוברות, בקשרי משקיעים ובקשרי ממשל אשר תפקידם לזהות לנהל ולצמצם את הסיכונים התדמיתיים. רמת החומרה של סיכון המוניטין של הקבוצה מוגדרת כנמוכה-בינונית.

7. סיכון הפנסיה

סיכון הפנסיה מוגדר כמכלול הסיכונים הקשורים לפנסיית עובדי הבנק מדור א' וביניהם: שינויים בפרמטרים אקטואריים (כמו תוחלת החיים) ושינויים בשערי הריבית ובמרווחי אג"ח אשר עלולים להגדיל את היקף ההתחייבות העתידית, וההשפעה של שינויים בשערי ריבית, אינפלציה, מרווחי אשראי, ושערי מניות וקרנות על שיערוך הנכסים אשר הבנק העמיד כנגד ההתחייבויות הפנסיוניות. הכללים החשבונאיים בנושא שיערוך זכויות עובדים אשר יושמו לאחרונה מביאים לכך שהשפעות אלו הינן בעלות משקל גבוה יותר מאשר בעבר בהשפעתן על ההון הרגולטורי. הבנק מבצע פעולות על מנת לגדר את התנודתיות החשבונאית של שיערוך זכויות עובדים. רמת החומרה של סיכון הפנסיה של הקבוצה מוגדרת נמוכה-בינונית.

8. סיכון מערכתי עולמי

סיכונים הנובעים מאירועים כלכליים, פוליטיים וגיאופוליטיים בעולם, שיכולים לסכן את יציבותה של הקבוצה, כגון משבר כלכלי עולמי. הערכת הסיכון מבוססת על ההפסד בתרחיש הקיצון העולמי של הקבוצה הכולל התממשות מספר סיכונים יחד. חומרת הסיכון בלאומי מוגדרת כבינונית-גבוהה.

9. סיכון מערכתי מקומי

סיכונים הנובעים מאירועים כלכליים, פוליטיים וגיאופוליטיים בארץ, שיכולים לסכן את יציבותה של הקבוצה, ולהביא למשבר נדל"ן מקומי. הערכת הסיכון מבוססת על ההפסד בתרחיש קיצון נדל"ן של הקבוצה הכולל התממשות מספר סיכונים יחד. חומרת הסיכון בלאומי מוגדרת כבינונית.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

האשראי הינו פעילות ליבה בכל קווי העסקים, וסיכון האשראי מנוהל בהתאמה באמצעות שלושת קווי ההגנה. העקרונות המרכזיים בניהול סיכון האשראי ערוכים במסמך "מדיניות האשראי וסיכונים האשראי", הנסרק מידי שנה ומתעדכן בהתאם לצורך באישור הנהלת הבנק והדירקטוריון.

תהליכי ניהול ובקרה

בתחום ניהול האשראי שופרו תהליכי הבקרה והשליטה בסיכונים, בין היתר, על ידי הקמת מרכזים מתמחים לתחום האשראי בחטיבה הקמעונאית, מיזוג פעילות המשכנתאות בחטיבה הבנקאית והעמקת ה"סגמנטציה" של הלקוחות העסקיים לקווי העסקים המתאימים ובמסגרת סניפים מתמחים. מהלכים אלו מאפשרים ראייה רחבה וכוללת של התחייבויות וסיכון הלקוח בלאומי.

בנוסף לטיפול והבקרה ברמת האשראי הפרטני, מוקדשים משאבים ניכרים לניהול תיק האשראי כמכלול, וסגמנטים מתוכו, ובכלל זה מעקב וניטור אחר מוקדי הריכוזיות הרלבנטיים.

הדיווח על סיכונים האשראי

הבנק מקפיד על קיום דיווח שוטף ועדכני לגורמי הנהלה, דירקטוריון ולפיקוח על הבנקים. קווי הדיווח מוגדרים ומתקיימים הן ברמת הלווים הפרטניים והן ברמת הניטור אחר תיק האשראי כמכלול וסגמנטים מתוכו.

כלים לניהול סיכון אשראי

בניהול סיכון האשראי נעשה שימוש גם במודלים כמותיים לדירוג פנימי של סיכון הלווים ולהערכה ומעקב אחר הסיכון ברמת התיק. הדירוג הפנימי של הלווים הינו נדבך מרכזי בתהליך קבלת החלטות ותמחור האשראי ובמעקב אחר איכותו לאורך זמן.

שני כלים עיקריים משמשים את הבנק באמידת הדירוג הפנימי של הלווים. האחד, מערכת דירוג המיועדת ללקוחות קמעונאיים, ומבוססת על מאפייני פעילות הלקוח לאורך זמן. השני, מערכת דירוג לווים המיועדת ללווים עסקיים-מסחריים, ומבוססת על שאלוני מומחה מובנים. המודלים שעל פיהם מבוצע הדירוג במערכות הנ"ל מתוקפים ומנוטרים באופן שוטף.

בשילוב עם מערכת הדירוג, קיימת מערכת תשואה להון המאפשרת ביסוס הקשר בין רמת הסיכון לבין התשואה להון, הן ברמת הלקוח והן ברמת מרכזי הרווח השונים. המערכת מאפשרת לתמחר עסקאות ביחס לתשואה הנדרשת בסגמנטים השונים.

בנוסף, בניתוח הסיכון ברמת תיק האשראי כולו, הבנק נעזר במודל פנימי על מנת להעריך את סיכון האשראי ברמת המכלול של תיק האשראי ובחתכים שונים מתוכו.

סיכון אשראי בעייתי

31 בדצמבר 2015			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)			
סיכון אשראי פגום	3,940	295	4,235
סיכון אשראי נחות	1,413	235	1,648
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,995	886	3,881
סך הכל אשראי בעייתי	8,348	1,416	9,764
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	942	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	3,485	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	7	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	3,492	-	-
31 בדצמבר 2014			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)			
סיכון אשראי פגום	4,816	375	5,191
סיכון אשראי נחות	2,331	637	2,968
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	3,060	529	3,589
סך הכל אשראי בעייתי	10,207	1,541	11,748
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	941	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	4,411	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	15	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	4,426	-	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר		
2014	2015	
באחוזים		
1.9	1.5	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.4	0.4	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
4.0	3.1	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.2	0.1	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.1)	(0.2)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת

תנועה ביתרת פגומים

31 בדצמבר		
2015		
במיליוני ש"ח		
5,191		יתרת פגומים לתחילת התקופה
878		נוספו לפגומים במהלך התקופה
(294)		עברו מפגומים ללא פגומים במהלך התקופה
(323)		מחיקות חשבונאיות
7		גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(316)		מחיקות חשבונאיות נטו
(1,224)		תשלומים במזומן
4,235		יתרת פגומים לסוף התקופה
295		מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

גילוי, הערכה, סיווג, וכללי הפרשה להפסדי אשראי

הבנק פועל בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וחובות בעייתיים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011 והעדכונים שלהן מאז מועד זה. הבנק נוהג לאמוד, להעריך ולעדכן את גובה ההפרשה להפסדי אשראי בכל שנה קלנדרית, בהתאם לתחזיות הכלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר.

ההפרשה להפסדי אשראי בהתייחס לתיק האשראי נחלקת להפרשה פרטנית ולהפרשה קבוצתית.

היקף ההפרשות להפסדי אשראי לשנת 2015 הסתכם ב-199 מיליון ש"ח, המהווה שיעור של כ-0.08 מתיק האשראי לציבור, השיעור הושפע ממספר גורמים עיקריים:

- גידול בהפרשה הקבוצתית, בעיקר לאור יישום העדכון להוראות הדיווח לציבור שפורסם ביום 19 בינואר 2015.
- שיעור נמוך של הפרשות פרטניות לאור העדר הפרשות בגין לקוחות בולטים.
- היקפי גביות משמעותיים, ובכלל זה בגין חובות שנמחקו חשבונאית.

למידע נוסף בנוגע להפרשות ראה [ביאור 13](#).

31 בדצמבר		
2015	2014	
באחוזים		
1.6	1.7	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
105.9	93.6	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
85.4	78.2	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר
(12.8)	(6.8)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

למידע נוסף בנוגע להוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי ראה פרק מדיניות חשבונאית קריטית, [הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים](#).

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן. היבט הריכוזיות בא לידי ביטוי גם בתמחור האשראי שמשקף את הסיכון.

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

בנוסף למגבלת הפיזור הענפי שהוטלה על ידי בנק ישראל לגבי 20 ענפי המשק הראשיים מגדיר הבנק כחלק ממדיניות הסיכון שלו מגבלות פנימיות לפיזור תיק האשראי על-בסיס ענפי משק ותת הענפים, הן כאחוז מההון הרגולטורי והן כאחוז מסיכון האשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2015									
סיכון אשראי כולל ^(א) חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)									
מזה:									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בנו פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחר									
חקלאות	2,075	1,951	124	2,070	1,775	123	50	16	(40)
כרייה וחציבה	713	713	-	583	501	-	-	(2)	-
תעשייה	24,498	22,852	1,646	24,066	15,669	1,646	577	1	(527)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)	47,249	45,433	1,816	47,155	15,688	1,815	639	65	(348)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	27,556	25,925	1,631	27,485	24,653	1,631	1,053	18	(582)
אספקת חשמל ומים	4,985	4,925	60	4,735	3,162	60	-	(7)	(28)
מסחר ^(ח)	26,552	25,614	938	26,374	21,531	908	244	(42)	(306)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,030	2,840	190	3,037	2,666	190	138	4	(31)
תחבורה ואחסנה	6,757	6,420	337	6,638	5,897	337	268	15	(39)
תקשורת ושרותי מחשב	6,162	5,895	267	5,871	4,128	263	255	(82)	(81)
שרותים פיננסיים	20,758	20,683	75	14,709	9,570	75	62	(151)	(267)
שרותים עסקיים ואחרים	7,720	7,628	92	7,701	5,462	92	34	40	(92)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	7,781	7,755	26	7,742	6,523	26	11	(4)	(44)
סך הכל מסחרי	185,836	178,634	7,202	178,166	117,225	7,166	3,331	(129)	(2,385)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	83,292	82,513	779	83,292	80,633	779	-	14	(497)
אנשים פרטיים - אחר	65,815	65,363	452	65,807	36,991	452	63	309	(701)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	334,943	326,510	8,433	327,265	234,849	8,397	3,394	194	(3,583)
בנקים בישראל	7,048	7,048	-	3,347	2,146	-	-	2	(2)
ממשלת ישראל	37,243	37,243	-	262	262	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	379,234	370,801	8,433	330,874	237,257	8,397	3,394	196	(3,585)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים, כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 237,258, 36,036, 1,764, 5,081, 99,095 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך 1,014 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2015									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
במיליוני ש"ח					הפסדי אשראי ^(ד)				
סך הכל					מזה:				
דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
בנין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור-מסחרי									
חקלאות	126	128	2	72	127	2	1	(2)	
כרייה וחציבה	77	77	-	29	38	-	-	-	
תעשייה	7,965	8,295	330	4,638	7,041	330	27	(92)	
בינוי ונדל"ן ^(ז)	12,866	13,503	637	9,783	12,973	637	10	79	(230)
אספקת חשמל ומים	371	371	-	56	88	-	-	-	
מסחר	7,786	7,818	32	5,123	7,729	32	(2)	85	(79)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	1,549	1,577	28	1,441	1,577	28	(1)	-	(10)
תחבורה ואחסנה	155	241	86	198	223	86	(2)	9	(31)
תקשורת ושרותי מחשב	2,093	2,093	-	677	1,782	-	(1)	-	(1)
שרותים פיננסיים	16,935	17,027	92	1,619	2,801	92	45	7	(68)
שרותים עסקיים ואחרים	5,579	5,630	51	4,613	5,560	51	(2)	(1)	(16)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	515	516	1	391	504	1	(39)	14	(19)
סך הכל מסחרי	56,017	57,276	1,259	28,640	40,443	1,259	6	221	(548)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,126	1,176	50	1,172	1,176	50	-	2	(16)
אנשים פרטיים - אחר	509	531	22	409	522	22	-	8	(6)
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	57,652	58,983	1,331	30,221	42,141	1,331	6	231	(570)
בנקים בחו"ל	22,269	22,269	-	8,170	10,119	-	(3)	-	(1)
ממשלות בחו"ל	11,667	11,667	-	191	480	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	91,588	92,919	1,331	38,582	52,740	1,331	3	231	(571)
סך הכל	462,389	472,153	9,764	275,839	383,614	9,764	199	531	(4,156)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 30,120,38,581 - , 18,049,6,169 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2014 ^(ט)									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
					הפסדי אשראי ^(ד)				
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	מזה:		
							הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בנין פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
חקלאות	2,132	2,010	122	2,121	1,812	118	46	(4)	16
כרייה וחציבה	757	756	1	754	629	1	-	(4)	(4)
תעשייה	29,114	26,908	2,206	28,096	18,333	2,195	495	(151)	(100)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)	46,411	45,010	1,401	46,338	16,161	1,399	748	(303)	(146)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	25,187	23,259	1,928	25,099	22,269	1,920	1,375	159	(2)
אספקת חשמל ומים	5,264	5,200	64	4,719	3,821	64	3	1	1
מסחר ^(ח)	27,095	25,388	1,707	26,849	22,144	1,680	318	75	99
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	2,926	2,726	200	2,907	2,597	200	165	(45)	(46)
תחבורה ואחסנה	6,110	5,600	510	6,054	5,296	510	314	(39)	20
תקשורת ושרותי מחשב	5,951	5,436	515	5,332	4,079	512	256	(30)	27
שרותים פיננסיים	24,884	24,815	69	17,455	10,006	53	20	245	(77)
שרותים עסקיים ואחרים	7,077	6,963	114	7,039	4,871	114	35	27	17
שרותים ציבוריים וקהילתיים	7,197	7,158	39	7,150	6,087	39	11	39	(4)
סך הכל מסחרי	190,105	181,229	8,876	179,913	118,105	8,805	3,786	(30)	(195)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	77,091	76,317	774	77,091	74,651	774	-	22	7
אנשים פרטיים - אחר	66,027	65,587	440	66,000	34,472	440	102	355	171
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	333,223	323,133	10,090	323,004	227,228	10,019	3,888	347	(17)
בנקים בישראל	6,814	6,814	-	1,658	1,581	-	-	(1)	-
ממשלת ישראל	24,497	24,497	-	294	294	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	364,534	354,444	10,090	324,956	229,103	10,019	3,888	346	(17)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 229,102, 23,569, 8,283, 101,580 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך 1,216 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ט) מספרי ההשוואה סווגו מחדש בעקבות חוזר בנק ישראל מאפריל 2014, בנוגע לאימוץ הוראות "הלמ"ס" לגבי סיווג אחיד של ענפי הכלכלה - 2011, אשר מחליף את הסיווג שנקבע בשנת 1993.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2014 ^(ח)										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
הפסדי אשראי ^(ד)										
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	מזה: ¹			יתרת הפרשה להפסדי אשראי
							הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו		
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
חקלאות	80	77	3	74	64	3	3	1	-	(2)
כרייה וחציבה	4	4	-	4	4	-	-	-	-	-
תעשייה	9,169	8,703	466	7,906	4,826	466	466	209	55	(146)
בניין ונדל"ן ^(ז)	11,901	11,291	610	11,456	8,832	610	610	563	113	(319)
אספקת חשמל ומים	386	386	-	124	38	-	-	1	1	(1)
מסחר	7,858	7,686	172	7,811	5,109	172	172	165	105	(135)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	1,544	1,501	43	1,537	1,364	43	43	43	1	(13)
תחבורה ואחסנה	351	327	24	210	204	24	24	24	-	(14)
תקשורת ושרותי מחשב	1,736	1,734	2	1,415	686	2	2	2	-	(2)
שרותים פיננסיים	17,795	17,698	97	2,949	1,876	97	97	97	15	(56)
שרותים עסקיים ואחרים	4,962	4,896	66	4,469	3,814	66	66	37	18	(12)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	708	628	80	585	322	80	80	70	11	(93)
סך הכל מסחרי	56,494	54,931	1,563	38,540	27,139	1,563	1,563	1,213	120	(793)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,268	1,214	54	1,268	1,212	54	54	34	2	(18)
אנשים פרטיים - אחר	1,054	1,013	41	1,035	889	41	41	31	1	(14)
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	58,816	57,158	1,658	40,843	29,240	1,658	1,658	1,278	123	(825)
בנקים בחו"ל	32,527	32,527	-	19,045	17,555	-	-	-	3	(4)
ממשלות בחו"ל	5,648	5,648	-	429	234	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	96,991	95,333	1,658	60,317	47,029	1,658	1,658	1,278	126	(829)
סך הכל	461,525	449,777	11,748	385,273	276,132	11,677	11,677	5,166	472	(4,486)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 23,851,47,030, - , 17,485,8,625 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) מספרי ההשוואה סווגו מחדש בעקבות חוזר בנק ישראל מאפריל 2014, בנוגע לאימוץ הוראות "הלמ"ס" לגבי סיווג אחיד של ענפי הכלכלה - 2011, אשר מחליף את הסיווג שנקבע בשנת 1993.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

תחום הנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק החשיפה הגדולה ביותר מבין ענפי המשק. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרות כחלק ממדיניות האשראי וסיכוני האשראי מגבלות ברמה ענפית ותת ענפית לתחום הנדל"ן, וכן מוגדרים המתודולוגיה והפרמטרים למימון עסקות.

בנוסף, הדגש שנותן לאומי למימון ענף הנדל"ן מתבטא בכך שחלק משמעותי מהפעילות של הבנק בענף מרוכז במערך נפרד המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה.

מימון ענף הנדל"ן נעשה תוך הקפדה על גיוון תיק האשראי תוך הבחנה בין המגזרים השונים - ייזום בניה למגורים, קבלנות בניין כולל קבלנות ביצוע, עבודות תשתית, פעילויות בנדל"ן לא למגורים - נכסים מניבים, תעשיית מוצרי בניה, מסחר במוצרים לבנייה, ובין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים הרלוונטיים.

חלק מהותי ממימון הבנייה נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית ומעקב צמוד, תוך הסתמכות וסיוע מפקחי בניה חיצוניים.

לצורך טיפול בעסקאות מורכבות של מימון השקעות בפרויקטים של תשתית (תחנות כח, מתקני התפלה, כבישי אגרה, פרויקטים (Build Operate Transfer) - BOT וכו' קיימת בבנק יחידה ייעודית הבוחנת את העסקאות ובונה את חבילת המימון, כולל שיתוף אפשרי של גורמים משוק ההון במימון העסקה.

כחלק מאסטרטגיית הבנק לממן את לקוחותיו בכל המקומות בהם הם פועלים ומתוך מגמה לפזר סיכונים, נוהג הבנק להשתתף גם במימון נדל"ן בחו"ל. המימון מתבצע סלקטיבית תוך מתן העדפה ללקוחות אשר לבנק יש ניסיון חיובי עימם. זאת, באופן מבוקר ותוך ראייה כוללת של פעילות הלקוח, בארץ ובחו"ל. הפרויקטים הממומנים בחו"ל נבחנו לעומק, תוך התחשבות גם בסיכון המדיני והכלכלי של המדינה. ככלל - מלווים הפרויקטים על ידי שלוחת הבנק הרלבנטית בחו"ל.

להלן התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל):

31 בדצמבר			
	2014	2015	השינוי
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
	באחוזים		
סיכון אשראי מאזני	47,650	50,631	2,981
ערכויות לרוכשי דירות ^(א)	7,482	8,379	897
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר	28,367	29,298	931
סך הכל	83,499	88,308	4,809

(א) משוקלל לשווה ערך מאזן.

סך כל סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן בישראל עלה ב-2015 ב-4.48%. סיכון האשראי לענף בינוי ונדל"ן בישראל מהווה כ-22.33% מסך כל סיכון האשראי בישראל. מאידך, לפי כללי החישוב שקבע בנק ישראל לצורך קביעת שיעור הריכוזיות הענפי, סך כל החבות בענף בבנק מגיע לכ-18.92% מסך כל החבויות בארץ. בשנים 2015 ו-2014 לא הייתה חריגה מריכוזיות חבויות ענפית.

להלן נתונים נוספים על האשראי הכולל

להלן התפלגות סך כל האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ-מאזני לפי גודל האשראי ללווה בודד:

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2014					
שיעור ממספר סך הכל הלווים	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור ממספר סך הכל הלווים	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	מסך הכל אשראי חוץ מאזני	מסך הכל אשראי חוץ מאזני	מסך הכל אשראי חוץ מאזני	מסך הכל אשראי חוץ מאזני
מ-	עד	מ-	עד	מ-	עד	מ-	עד
-	80	-	80	20.6	6.3	80.7	18.3
80	600	11.0	21.1	16.1	10.9	19.9	14.9
600	1,200	2.9	13.4	2.2	3.8	15.4	2.5
1,200	2,000	1.9	5.9	0.6	2.4	7.2	0.7
2,000	8,000	4.5	8.8	0.4	5.3	9.6	0.4
8,000	20,000	4.6	6.7	0.1	4.2	6.6	0.1
20,000	40,000	5.5	6.6	0.04	5.3	6.3	0.04
40,000	200,000	17.9	14.4	0.03	18.3	15.7	0.04
200,000	800,000	21.6	11.5	0.01 ^(א)	23.7	10.8	0.01 ^(א)
800,000	מעל 800,000	9.5	5.3	0.001 ^(ב)	7.8	2.7	0.001 ^(ב)
סך הכל		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

(א) ב-2015 - 154 לווים וב-2014 - 153 לווים.

(ב) ב-2015 - 13 לווים וב-2014 - 18 לווים.

למידע נוסף על חלוקת האשראי לפי גודל - ראה [ב"אור 2.29](#).

להלן פירוט יתרות אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני שהיקפם ללווה בודד עולה על 800 מיליון ש"ח בחתך מפורט יותר של גודל האשראי ליום 31 בדצמבר 2015:

1. סיכון אשראי לפי גודל אשראי של לווה

31 בדצמבר 2015							
מספר לווים	אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	מספר לווים	אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	מספר לווים	אשראי מאזני
מסך הכל	מסך הכל	מסך הכל	מסך הכל	מסך הכל	מסך הכל	מסך הכל	מסך הכל
מ-	עד	מ-	עד	מ-	עד	מ-	עד
800	1,200	8	1,926	-	5,226	-	5,226
1,200	1,600	2	2,205	-	615	-	615
1,600	2,000	1	35	-	1,613	-	1,613
2,000	2,185	2	3,065	-	1,193	-	1,193
סך הכל		13	7,231	-	8,647	-	8,647

סיכון האשראי לפי גודל אשראי של לווה (המשך):

31 בדצמבר 2014						
מספר לווים		אשראי מאזני		סיכון אשראי חוץ מאזני		
סך	מזה: צדדים קשורים	סך	מזה: צדדים קשורים	סך	מזה: צדדים קשורים	תקרת האשראי במיליוני ש"ח
הכל	הכל	הכל	הכל	הכל	הכל	
מ-	עד	במיליוני ש"ח				
800	1,200	10	-	4,656	-	5,290
1,200	1,600	2	-	268	-	2,360
1,600	2,000	2	-	2,942	-	400
2,000	2,400	3	-	4,068	-	2,019
2,800	2,855	1	-	2,157	-	698
סך הכל		18	-	14,091	-	10,767

קבוצות לווים¹

הבנק מנהל מעקב ייעודי אחר חשיפות האשראי של קבוצות הלווים הגדולות על כל מרכיביהן, לצורכי דיווח שוטף לבנק ישראל, בחינת עמידת היקף החבות במגבלות הרגולטוריות ולצרכי מעקב פנימי. בנוסף, מתקיים תהליך פנימי, אשר במסגרתו נקבע לכל אחת מהקבוצות הגדולות גורם מרכז בבנק ("ראש קבוצה"), ומתבצעים תיאום וזרימת מידע על מרכיבי הקבוצה, במטרה להגביר במידה מרבית את השליטה על חשיפות האשראי ועל סיכון הריכוזיות הנגרם מהן. תהליך זה, מתקיים בין היחידות השונות בלאומי והוא כולל גם את חברות הבנות שלו, ומחייב את הגורמים העסקיים המעורבים בניהול קבוצות הלווים בהזרמה שוטפת של מידע רלבנטי ביחס לבקשות אשראי שעולות על הפרק וביחס לסיכון הפרטים בקבוצה.

יתר על כן, ביחס למספר מצומצם של קבוצות הלווים הגדולות ביותר, נדרש ראש הקבוצה להביא בפני דירקטוריון הבנק, אחת לשנה, סקירה מקיפה אודות הקבוצה.

במישור של ניהול תיק האשראי של הבנק כמכלול, מיושם בבנק תהליך פנימי של אמידת סיכון הריכוזיות הגלום בחשיפות לכלל קבוצות הלווים הגדולות, והשפעתו של סיכון זה על רמת הסיכון הכוללת של התיק. התהליך האמור, מאפשר הן לכמת את הקצאת ההון ההולמת על פי הוראות ניהול בנקאי תקין, והן לקיים מעקב וניטור שוטף אחר המגמות של מרכיב ריכוזיות זה כחלק ממגמות ההתפתחות של כלל התיק.

הבנק ערוך לעמוד בכל הדרישות של העדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 313, עדכון אשר נכנס לתוקף ב-1 בינואר 2016 ואשר עיקרו מעבר להון רובד 1 (בהדרגה עד ל-31 בדצמבר 2018) אשר ביחס אליו מוגדרת המגבלה.

¹ קבוצות לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה וכל הנשלט על ידם; לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

1. ליום 31 בדצמבר 2015 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים אשר חבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 313).
2. ליום 31 בדצמבר 2015 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות שחבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית הינה בשיעור 120% מהון הבנק.

פיזור גיאוגרפי

מיפוי נתוני החשיפה של פעילות הלווים למדינות/אזורים:

הפיזור הגיאוגרפי הוגדר כאחד מסיכוני ריכוזיות האשראי הפוטנציאליים בתיק (בנוסף לפיזור ענפי וחשיפה ללווים גדולים ולקבוצות לווים). סיכון גיאוגרפי משמעותו: הידרדרות כלכלית/פוליטית/ביטחונית במדינות שהלווה חשוף אליהן עלולה להביא לפגיעה במצבה הפיננסי של החברה וביכולתה לעמוד בהתחייבויותיה.

במסגרת שאלוני דירוג לווים המשמשים לאמידת הדירוג הפנימי של לווים עסקיים, נכללות שאלות המתייחסות לחשיפה הגיאוגרפית. ההתייחסות הינה בהיבט של תמהיל ההכנסות ו/או תמהיל תזרים המזומנים של הפירמה, מיקום הנכסים המהותיים המשמשים והיוצרים את פעילותה (נכסים המשמשים ליצירת ההכנסה, כמו: מפעל/מרכז לוגיסטי/מחסן/משרדי מטה/נכס מניב, וכד') וכן לנכסים המשמשים כבטוחות לחובות החברה.

נתונים אלה מאפשרים לבנק לערוך בחינה בראיית התיק כולו של החשיפה של הלווים למדינות השונות, לצורך מעקב וניהול הסיכונים.

חשיפה למדינות זרות

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים חשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי כדלקמן:

1. היתרה המאזנית של חוב תטופל כסכום החשיפה למדינת התושבות החוקית של החייב הנושא בסיכון הסופי לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
2. יתרה מאזנית של השקעה במניות תטופל כסכום החשיפה למדינת התושבות של מנפיק הנניר.
3. סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג כחשיפה חוץ מאזנית למדינת התושבות של הצד הנגדי לעסקה כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה.

התייחסות לביטחונות בהיבט של קביעת הסיכון הסופי תהיה כדלהלן:

- א. ערבויות צד ג' - בהתאם למדינת התושבות של הערב.
- ב. ניירות הערך - מדינת התושבות הינה של מנפיק נייר הערך.

ג. הובהר בהוראה כי נדל"ן ויתרות חייבים אינם מהווים ביטחון לצורך קביעת סיכון סופי.

ד. לצורך קביעת הסיכון הסופי נלקחו ביטחונות ספציפיים בלבד

החשיפות לפי מדינות מתחלקות כדלהלן: בארה"ב 52%, אירופה (גרמניה, צרפת, איטליה, ספרד ומדינות בנלוקס) 15%, בריטניה 19%, ומדינות אחרות 14%.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

31 בדצמבר 2015					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
חשיפה מאזנית נטו	חשיפה מאזנית	חשיפה מאזנית	לממשלות ^(א)	לבנקים	לאחרים
לאחר ניכוי	לפני ניכוי	ניכוי בגין	מקומיות	מקומיות	מקומיות
במיליוני ש"ח					
המדינה					
10,710	11,310	22,020	10,748	2,577	9,652
ארצות הברית					
4,872	2,143	7,015	3,022	2,942	39
בריטניה					
-	-	-	942	635	552
צרפת					
434	101	535	1,194	334	-
שווייץ					
-	-	-	1,583	1,519	-
גרמניה					
621	651	1,272	5,218	4,001	389
אחרות					
16,637	14,205	30,842	22,707	12,008	10,632
סך כל החשיפה למדינות זרות					
533	647	1,180	719	943	212
סך כל החשיפה למדינות LDC					
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)					
-	-	-	408	57	97

ראה הערות בעמוד הבא

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2015						
חשיפה מאזנית ^(א)				חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
תקופת פרעון						
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	מזה: יתרת חובות פגומים	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	עד שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
33,687	733	299	6,153	-	6,941	16,036
ארצות הברית						
10,875	247	229	3,846	-	1,717	4,286
בריטניה						
2,129	10	8	1,126	-	872	1,257
צרפת						
1,962	-	-	412	-	962	566
שווייץ						
3,102	-	-	259	-	1,882	1,220
גרמניה						
10,229	294	282	3,068	-	2,389	7,219
אחרות						
61,984	1,284	818	14,864	-	14,763	30,584
סך כל החשיפה למדינות זרות						
2,407	210	199	2,128	-	521	1,353
סך כל החשיפה למדינות LDC						
562	-	-	250	-	222	340
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)						

(א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2014						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית מעבר לגבול לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	לכנסים ^(ג)	לאחרים	
במיליוני ש"ח						
המדינה						
9,119	9,246	18,365	10,722	6,906	3,631	ארצות הברית
4,880	2,081	6,961	4,759	5,028	240	בריטניה
-	-	-	644	1,645	-	צרפת
1,308	1,035	2,343	1,090	749	-	שווייץ
-	-	-	2,635	2,263	-	גרמניה
749	767	1,516	5,409	6,974	781	אחרות
16,056	13,129	29,185	25,259	23,565	4,652	סך כל החשיפה למדינות זרות
656	714	1,370	1,588	1,513	247	סך כל החשיפה למדינות LDC
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)						
-	-	-	360	226	-	

ראה הערות בעמוד הבא

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2014						
חשיפה מאזנית ^(א)				חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
תקופת פרעון						
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	ייתר חובות פגומים	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	עד שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
ארצות הברית	30,378	615	349	6,279	6,205	15,054
בריטניה	14,907	424	385	3,339	3,910	6,117
צרפת	2,289	11	8	1,151	76	2,213
שווייץ	3,147	-	-	398	1,483	356
גרמניה	4,898	2	2	292	3,618	1,280
אחרות	13,913	523	486	1,802	8,107	5,057
סך כל החשיפה למדינות זרות	69,532	1,575	1,230	13,261	23,399	30,077
סך כל החשיפה למדינות LDC	4,004	406	371	984	810	2,538
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)						
	586	-	-	39	493	93

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לוויים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק ב' - ליום 31 בדצמבר 2015 וליום 31 בדצמבר 2014 אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 722 מיליון ש"ח ומתייחס ל-11 מדינות (ב-31 בדצמבר 2014 מסתכם בסך 1,712 מיליון ש"ח והתייחס ל-15 מדינות).

להלן החשיפה למדינות לפי דרוג האשראי של המדינות כפי הדירוג של הבנק העולמי, ליום 31 בדצמבר 2015 במיליוני ש"ח:

חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	סך הכל חשיפה	אחוז החשיפה מסך הכל	מזה סיכון אשראי מסחרי בעייתי
מדינות OECD עם הכנסה גבוהה	55,715	12,628	68,343	88.9%
מדינות עם הכנסה גבוהה	3,862	108	3,970	5.2%
מדינות עם הכנסה בינונית גבוהה	2,359	1,734	4,093	5.3%
מדינות עם הכנסה בינונית נמוכה	47	393	440	0.6%
מדינות עם הכנסה נמוכה	1	1	2	-
סך הכל	61,984	14,864	76,848	100%
				1,284

הגדרת המדינות הינה בהתאם להכנסה הלאומית לנפש כדלהלן:

הכנסה גבוהה - מעל 12,736 דולר לנפש.

הכנסה בינונית-גבוהה - מ-4,126 דולר עד 12,735 דולר לנפש.

הכנסה בינונית-נמוכה - מ-1,046 דולר עד 4,125 דולר לנפש.

הכנסה נמוכה - עד 1,045 דולר לנפש.

להלן שמות המדינות העיקריות בכל אחת מהקטגוריות:

1. מדינות OECD:
ארה"ב, איטליה, אוסטרליה, אוסטריה, אירלנד, בלגיה, קנדה, צ'כיה, דנמרק, פינלנד, ישראל, הונגריה, צרפת, בריטניה, יפן, ספרד, שווייץ, לוקסמבורג, סלובניה, הולנד, שבדיה, פולין, גרמניה ודרום קוריה.
2. מדינות עם הכנסה גבוהה:
הונג קונג, מונקו, סינגפור, איי קיימן, רוסיה וקראטיה.
3. מדינות עם הכנסה בינונית גבוהה:
ברזיל, בולגריה, מקסיקו, פנמה, רומניה, דרום אפריקה, טורקיה, סין, קולומביה ופרו.
4. מדינות עם הכנסה בינונית נמוכה:
מצרים, הודו, פרגוואי, פיליפינים ואוקראינה.
5. מדינות עם הכנסה נמוכה:
חלק גדול ממדינות אפריקה, האיטי ונפאל.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א):

ליום 31 בדצמבר 2015			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
דרוג אשראי חיצוני ^(ד)			
AAA עד AA-	13,048	2,789	15,837
A+ עד A-	2,323	54	2,377
BBB+ עד BBB-	440	241	681
BB+ עד B-	1	2	3
נמוך מ- B	35	-	35
ללא דרוג	173	8	181
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים	16,020	3,094	19,114
יתרות חובות בעייתיים	-	-	-
ליום 31 בדצמבר 2014			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
דרוג אשראי חיצוני ^(ד)			
AAA עד AA-	23,360	1,595	24,955
A+ עד A-	2,167	1	2,168
BBB+ עד BBB-	1,890	150	2,040
BB+ עד B-	83	2	85
נמוך מ- B	-	1	1
ללא דרוג	248	2	250
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים	27,748	1,751	29,499
יתרות חובות בעייתיים	-	-	-

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 בדצמבר 2015 בשווי של 597 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2014 759 מיליון ש"ח.
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות Moody's ו-S&P בלבד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.

הערות:

- חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 12](#)).
- חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים. ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 227](#) בדוח הכספי.

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

ניהול החשיפה וקווי אשראי למוסדות פיננסיים זרים מביא בחשבון בין היתר:

- גודלם כפי שהוא משתקף בין היתר בהונם העצמי.
- עוצמתם, כפי שמשקפת מיחסי הלימות ההון (בפרט ההון הראשוני), מניתוח איכות נכסיהם ומציבות רווחיותם.
- הערכת השוק כפי שמשקפת בשווי השוק של מניותיהם ובסיכון כפי שנאמד בעזרת נגזרי האשראי (CDS) שלהם.
- הדירוג על פי סוכנויות הדירוג הבינלאומיות.
- חוסנה הפיננסי של המדינה בה נמצא מרכז פעילותו של הבנק.
- שיקולים נוספים, כגון מידת הגיבוי, ובכלל זה השקעה ישירה בהון הבנקים על ידי ממשלות, לצורך הבטחת האיתנות של אותם בנקים ובנקים אחרים במדינותיהן.
- מדיניות ניהול החשיפה למוסדות פיננסיים זרים כוללת בין היתר, מגבלות על סכומי החשיפה ברמת בנק ומדינה לפי סיכון.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל:

	2014	2015	
	סך הכל שנתי	סך הכל שנתי	שיעור השינוי
	במיליוני ש"ח		ב-%
מכספי הבנק	14,681	16,548	12.7
מכספי האוצר:			
הלוואות מוכונות	26	11	(57.7)
הלוואות עומדות	20	10	(50.0)
סך כל הלוואות חדשות	14,727	16,569	12.5
הלוואות שמוחזרו	4,564	5,107	11.9
סך כל ביצועים	19,291	21,676	12.4

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע למאפייני הסיכון של ההלוואות לדיור ההתפתחויות בסיכונים האשראי ואופן ניהולם, לרבות התייחסות לצעדים שננקטו על ידי הבנק לצורך התמודדות עם מאפייני סיכון אלה.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל:

	יתרת תיק האשראי	שיעור גידול
	במיליוני ש"ח	ב-%
דצמבר 2013	68,152	13.0
דצמבר 2014	73,919	8.5
דצמבר 2015	79,905	8.1

בשנים האחרונות חל גידול בהיקף האשראי לדיור, אשר נובע, בין היתר, מהגידול בביקושים ליחידות דיור ומעלייה במחירי יחידות הדיור. עיקרו של אשראי זה מהווה אשראי למטרת רכישת דירות מגורים.

התפתחות יתרת האשראי נטו על פי בסיסי הצמדה בישראל:

לא צמוד	שיעור מתיק האשראי	צמוד מדד	שיעור מתיק האשראי	מט"ח	שיעור מתיק האשראי	סך הכל התיק
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח
דצמבר 2013	31,740	46.6	34,718	50.9	1,694	2.5
דצמבר 2014	36,727	49.7	35,447	48.0	1,745	2.4
דצמבר 2015	43,938	55.0	34,511	43.2	1,456	1.8
79,905						

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל:

דצמבר	סך תיק האשראי					
	קבועה		משתנה			
	לא צמוד	צמוד	לא צמוד	צמוד	מט"ח	
במיליוני ש"ח						
2013	4,289	10,583	27,451	24,135	1,694	68,152
2014	7,232	11,659	29,495	23,788	1,745	73,919
2015	12,351	12,477	31,587	22,034	1,456	79,905

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל:

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה):

2015		2014		2013	
רביעי רביעי	רביעי שלישי	רביעי שני	רביעי ראשון	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
שיעור מביצוע					
באחוזים					
קבועה - צמודה	9.7	19.9	19.8	23.0	22.9
משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	15.7	13.5	11.6	13.1	17.2
משתנה עד 5 שנים - צמודה	1.3	1.5	1.0	1.2	2.0
קבועה - לא צמודה	32.8	30.5	35.8	28.9	21.5
משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	6.8	5.4	5.5	6.6	6.6
משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	33.3	28.8	25.8	26.6	28.5
משתנה - מט"ח	0.4	0.4	0.5	0.6	1.3
1.5					

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדירור בריבית משתנה במהלך שנת 2015 עמד על 49% לעומת 56% בשנת 2014. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדירור בריבית משתנה שהועמד במהלך שנת 2015 הינו 30% לעומת 32% בכל שנת 2014.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדירור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל:

יתרת חוב רשומה	סכום בפיגור	שיעור הסכום בפיגור
במיליוני ש"ח		ב-%
דצמבר 2013	68,627	810
דצמבר 2014	74,410	800
דצמבר 2015	80,402	768

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2015, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדירור (להלן: "ההפרשה הכוללת") הינה 497 מיליון ש"ח ומהווה 0.62% מיתרת האשראי לדירור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2014, בסך של 491 מיליון ש"ח ומהווה 0.66% מיתרת האשראי לדירור.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדירור בישראל:

במהלך שנת 2015 הועמדו הלוואות חדשות לדירור בסך של כ-16.5 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל:

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

שיעור מימון	2015					2014	2013 ^(א)
	רביעי רביעי	רביעי שלישי	רביעי שני	רביעי ראשון	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
מפל 60 ועד 70 כולל	18.6	18.6	18.8	19.2	18.5	18.3	
מפל 70 ועד 80 כולל	14.6	17.1	18.1	16.5	14.5	16.3	
מפל 80 ^(א)	0.4	0.7	1.0	2.4	0.4	0.9	

(א) הגידול בשיעור המימון מעל 80% בשנת 2015 נובע ממבצע מחזור הלוואות אוצר.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל:

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 בדצמבר 2015 עומד על 47.1% לעומת 48.4% בשנת 2014.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל:

שיעור ההלוואות שהועמדו בשנת 2015 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 לבעלי הכנסה של 10,000 ש"ח ומטה, במועד אישור האשראי, עמד על 0.3% מסך העמדות האשראי החדשות.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל:

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור בשנת 2015, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד במוצטע על כ-30% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-29% במהלך שנת 2014 ושל כ-30% בשנת 2013.

ככלל, הבנק אינו מעמיד הלוואות לדיור חדשות שתנאיהן מאפשרים ללווה לשלם תשלום הנמוך מהריבית שנצברה על ההלוואה, למעט במקרים חריגים. הבנק אינו מעמיד הלוואות המובטחות בשעבוד משני, למעט במקרים חריגים.

על פי מדיניות האשראי של הבנק, הבנק מעמיד הלוואות לדיור חדשות בהן המידע שיש לבנק על הלווה או על הביטחון, במועד מתן ההלוואה, הינו שלם, מעודכן ומאומת.

התפתחויות בסיכוני אשראי

על רקע עליה בביקושים ליחידות דיור הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה, ועל רקע מגמת עלייה במחירי הדיור בנוסף לסביבת ריבית נמוכה, גדל היקף האשראי לדיור.

בעקבות התפתחויות אלו, ובמסגרת ניהול הסיכונים הוחלט על הידוק המגבלות הניהוליות בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מועמדות גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, עמותות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפיזור גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת סילוק להלוואה.

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק בשנת 2015 היתה 623 אלפי ש"ח, לעומת 585 אלפי ש"ח בשנת 2014 ו-558 אלפי ש"ח בשנת 2013.

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס בין היתר למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה. נכון ל-31 בדצמבר 2015 מימון ממונף מוגדר על ידי הבנק, כמימון העומד באחד מהקריטריונים הבאים:

1. מימון לרכישת אמצעי שליטה או כנגד אמצעי שליטה מוחזקים (מהווה הרחבה לנדרש על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 323).

2. מימון לחברות החזקה קלאסיות ללא פעילות עצמאית, כהגדרתן במדיניות הבנק.

3. מימון ללווה, בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים משמעותית של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות בתחום ענף המשק הרלוונטי, כגון: יכולת שרות חוב לא מספקת ביחס לנורמות שהבנק קבע, יחס נמוך של הון עצמי למאזן.

נכון ל-31 בדצמבר 2015 סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוז' מאזני נטו בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) ללווים ממונפים, אשר לכל אחד מהם יתרת אשראי בסכום של 0.5% מהון הבנק ומעלה, עומד על כ-3.2 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-4.5 מיליארד ש"ח מסוף שנה קודמת.

להלן יתרות האשראי המצרפיות* ללווים ממונפים, אשר לכל אחד מהם יתרת אשראי בסכום של 0.5% מהון הבנק ומעלה, בחלוקה לפי ענפי משק:

31 בדצמבר		ענף משק
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
3,059	1,552	נדל"ן
2,683	466	תעשייה
881	340	מסחר
509	273	שירותים פיננסיים
254	-	תקשורת
250	526	תחבורה ואחסנה
7,636	3,157	סך הכל

* אשראי מאזני וחוז' מאזני נטו בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי (נוכלל החזקת אג"ח בנוסטרו והתחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי).

בהוראה נקבעו מגבלות כמותיות על יתרת האשראי לרכישת אמצעי שליטה, והבנק עומד בהן.

בנוסף, הבנק קבע גם מגבלה פנימית כמותית המתייחסת למימון ממונף, ונכון לסוף 2015 הבנק עומד במגבלה זו. בנוסף נציין כי בהוראה 323 הוגדר אשראי לרכישת אמצעי שליטה ונקבעו המגבלה כמותית לגבי אשראי זה. נכון ל-31 בדצמבר 2015 לא קיימות יתרות אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה בסכומים שהוגדרו לפי הוראה 323.

ב-1 בינואר 2016 נכנס לתוקף עדכון להוראת 323 (מגבלות על מימון עסקאות הוניות) וכן הוראה חדשה 327 (ניהול הלוואות ממונפות). הבנק ערוך לעמוד בדרישת הוראות אלו.

סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוז' מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

סיכונים השוק אליהם חשוף הבנק כוללים את סיכון הריבית, סיכון הבסיס, סיכון אשראי סחיר בתיק הנוסטרו וסיכון ההשקעה במניות ובקרנות.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

הבנק מיישם את הוראות המפקח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק והנזילות של הקבוצה, במסגרתן נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה" – חטיבת שוקי הון, הפועלת כקו הגנה ראשון ואחראית על נטילת הסיכון תוך כדי ניתוחו והבנתו לאורך חיי העסקה וקיום מנגנוני בקרה הולמים. לצד החטיבה לשוקי הון כ"קו ראשון" פועלת זרוע ההשקעות של לאומי – "לאומי פרטנרס".

החטיבה לניהול סיכונים, הפועלת כקו הגנה שני ובאחריותה לבחון את ניהול סיכונים השוק והנזילות בראייה כוללת תוך מעורבות בהערכת הסיכונים במוצרים ופעילויות חדשות, גיבוש מדיניות סיכון ומגבלות סיכון בראיית כלל תיק הנוסטרו, ההשקעות הריאליות של הבנק ותיק הפנסיה.

הביקורת פנימית, הפועלת כקו הגנה שלישי ותפקידה לבחון בדיעבד, את תקינותם ויעילותם של תהליכי ניהול הסיכונים בקו הראשון והשני ולחשוף חולשות בבקורות הפנימיות.

ניהול סיכונים שוק נדון במספר היררכיות ניהוליות ועיקרן

- הוועדה לניהול נכסים, התחייבויות והשקעות פיננסיות (ALCO) בראשות המשנה למנכ"ל אחראית לניהול הנכסים וההתחייבויות וההשקעות הפיננסיות בהתאם להחלטות הדירקטוריון וההנהלה, תוך מתן דגש למבנה המאזן, מחירי המעבר, הנזילות הנדרשת והשקעת עתודות הנזילות, מבנה ההון ומדיניות גיוס המקורות ועמידה במגבלות ומדיניות הקבוצה.
- הוועדה לניהול סיכונים שוק עליונה בראשות מנהלת הסיכונים הראשית בוחנת אירועים ומגמות בשווקים אשר עשויים להשפיע על הבנק, ובאחריותה לדון ולאשר את מדיניות ומגבלות הסיכון – טרום הבאתן לדיון ואישור הדירקטוריון, לנטר את העמידה במגבלות האמורות ולאשר את המתודולוגיה למדידת החשיפות לסיכונים שוק בקבוצת לאומי.
- ועדת סיכונים עליונה בראשות המנכ"ל – הדנה בנושאים מהותיים הקשורים לסיכונים שוק לאחר שנידונו בוועדת סיכונים שוק עליונה.

- ועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון - אחת לרביע מתקיים בוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון, דיון על מסמך הסיכונים של החטיבה לניהול סיכונים הכולל את החשיפות לסיכוני שוק והשינוי במוקדי הסיכון, מדווחת תמונת המצב של עמידה במגבלות ברמת הקבוצה, וכן הנזק שיכול להיווצר לבנק מתרחשי קיצון. בנוסף, כל פעילות חדשה במכשירים פיננסיים בעלת מהותיות גבוהה, מובאת לדיון ואישור הוועדה במסגרת נוהל "מוצר חדש". כמו כן, המדיניות לניהול סיכוני שוק מובאת לדיון ואישור הוועדה והמלצות וועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים עולות לאישור מליאת הדירקטוריון.

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית סיכון השוק של הקבוצה. זאת לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה. כל זאת בהתחשב בהיקף הפעילות, במגבלות ובעלויות של פעולות החיסוי, בשינויים החלים בסביבה העסקית בארץ ובעולם, בהנחיות ובדרישות של בנק ישראל, ובהתפתחויות החלות בעולם בנושא המדידות ושיטות הניהול של הסיכונים והתאמתן לצרכי הקבוצה והבנק.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהלת סיכונים ראשית ומגבלות נוספות המשלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים כגון שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרה מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

למידע נוסף בנוגע לפעילות לפי תיקים ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

החל מיום 1 בינואר 2015 הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל, שבמרכזם שינוי שיעור ההיוון של ההתחייבויות הפנסיוניות. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבויות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי כחלק מניהול "נכסי התוכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. ההתחייבות הפנסיונית היא זרם המושפע משינויים בפרמטרים דמוגרפיים, באינפלציה, בשכר הקובע לפנסיה ועוד. המחויבות האקטוארית לעובדים, בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. השפעת שינויים אלה על הון הבנק גבוהה. מנגד, ההשקעה ב"נכסי התוכנית" נועדה לשרת חלק ממחויבויות זו, והיא מבוצעת באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות.

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון אשראי במטבעות השונים, בשל הפערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה, כמוקדם מביניהם. מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה. החשיפה של הרווח לריבית מושפעת מהפעילות בעסקאות נגזרים ותיק ני"ע למסחר.

קיימים סיכונים ריבית מובנים הנובעים מאי הוודאות בגורמי שוק שלא ניתנים לגידור אך מובנים בפעילות הבנקאית. הסיכון כולל אופציות התנהגותיות גלומות בהלוואות ופיקדונות שאינן ניתנות לגידור (כדוגמת אופציות פירעון מוקדם).

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפרעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכונים הריבית, גם בשל הגידול המשמעותי ביתרות בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות. במידה והריבית תהיה שלילית באופן מובהק המבנה של הנכסים וההתחייבויות ישתנה בהכרח.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח) * השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש:

תרחיש	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2014	
	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%
במט"י				
תיק בנקאי	(641)	708	(468)	517
תיק למסחר	(87)	111	(113)	123
במט"ח				
תיק בנקאי	(32)	(74)	23	(84)
תיק למסחר	7	(33)	(108)	108

השחיקה הפוטנציאלית ברווח השנתי			
ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2014	
בפועל			
סך הכל	379	106	

* היקף החשיפה מתעלם מקיומה של רצפת ריבית בשיעור של 0% על הפיקדונות. ככל שהריבית ממשיכה לרדת ומתקרבת לאפס, הפגיעה ברווח הפיננסי גבוהה יותר שכן כל הורדת ריבית על ידי בנק ישראל מתבטאת רק בהורדת הריבית על האשראי ולכן בהקטנת מרווחים ושחיקת רווחיות הבנק.

להלן חשיפת ההון לעליה/ירידה מידית בריבית (לפני השפעת המס).

חשיפה במט"י		חשיפה במט"ח	
ליום 31 בדצמבר 2015			
לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%
חשיפת ההון לעליה/ירידה מידית בריבית*	1,472	(1,895)	(292)
		182	

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת בירידה בשווי הנכסים של כ-120 מיליון ש"ח בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

עם יישום תקן זכויות עובדים, והיוון המחויבות האקטוארית לעובדים לפי ריביות שוק, גדלה רגישות הון הבנק לשינויים בריבית. במטרה לצמצם את התנודתיות בהון, לאומי מגדר חלק מחשיפה זו.

במהלך 2015 עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית:

31 בדצמבר 2015					
מטבע ישראלי			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח		
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
נכסים פיננסיים	257,444	52,070	64,294	7,598	9,709
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	258,434	7,256	193,030	57,823	24,915
התחייבויות פיננסיות ^(*)	211,447	59,362	87,666	13,889	9,199
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	283,626	8,796	170,470	52,076	26,125
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	20,805	(8,832)	(812)	(544)	(700)

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

31 בדצמבר 2014					
מטבע ישראלי			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח		
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
נכסים פיננסיים	222,410	55,524	64,967	9,373	12,730
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	322,255	6,776	198,239	56,168	35,421
התחייבויות פיננסיות	182,348	50,496	87,313	15,721	9,732
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	340,762	9,046	177,771	50,011	38,888
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	21,555	2,758	(1,878)	(191)	(469)

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים:

31 בדצמבר 2015							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)							
שינוי בשווי ההוגן							
מטבע ישראלי							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
צמוד מט"ח							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	19,963	(7,086)	(1,079)	(550)	(692)	639	6.44
גידול מיידי מקביל של 0.1%	20,721	(8,657)	(839)	(545)	(699)	64	0.65
קיטון מיידי מקביל של 1%	21,643	(11,061)	(675)	(537)	(708)	(1,255)	(12.66)

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת בירידה בשווי הנכסים של כ-120 מיליון ש"ח בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

(ב) מזה השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מיידי מקביל של 1% - (250) מיליון ש"ח, וקיטון מיידי מקביל של 1% - 144 מיליון ש"ח.

31 בדצמבר 2014							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית							
שינוי בשווי ההוגן							
מטבע ישראלי							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
צמוד מט"ח							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	20,684	2,635	(2,065)	(207)	(482)	(1,210)	(5.56)
גידול מיידי מקביל של 0.1%	21,468	2,746	(1,897)	(193)	(470)	(121)	(0.56)
קיטון מיידי מקביל של 1%	22,516	2,911	(1,741)	(173)	(456)	1,282	5.89

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פירעון מוקדם.

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 בדצמבר 2015				
מטל	מטל	מטל	מטל	מטל
חודש ועד	חודש ועד	חודש ועד	חודש ועד	חודש ועד
עם דרישה	עם דרישה	עם דרישה	עם דרישה	עם דרישה
עד חודש	עד חודש	עד חודש	עד חודש	עד חודש
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי לא צמוד				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
188,621	10,351	26,198	14,147	7,659
42,693	87,349	42,448	35,578	23,113
1,479	1,230	1,041	213	1,754
-	-	-	-	-
232,793	98,930	69,687	49,938	32,526
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
177,905	5,211	6,665	12,463	7,649
53,874	89,404	57,729	34,422	22,685
1,999	604	1,321	277	5
-	-	29	-	-
233,778	95,219	65,744	47,162	30,339
מכשירים פיננסיים, נטו				
(985)	3,711	3,943	2,776	2,187
(985)	2,726	6,669	9,445	11,632
מטבע ישראלי צמוד למדד				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
1,229	2,712	11,134	16,592	11,011
402	604	1,183	2,321	1,084
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
1,631	3,316	12,317	18,913	12,095
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
800	2,230	10,170	13,074	10,138
684	802	1,508	2,444	1,377
-	-	-	-	-
-	-	125	-	-
1,484	3,032	11,803	15,518	11,515
מכשירים פיננסיים, נטו				
147	284	514	3,395	580
147	431	945	4,340	4,920

(א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 572 מיליון ש"ח.

(ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

(ג) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.

ליום 31 בדצמבר 2014									
משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד עשרים שנה	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
0.63	2.83	222,410	0.70	2.87	257,444	356	694	2,417	7,001
1.37	-	310,080	1.44	-	252,647	-	48	520	20,898
-	-	12,175	-	-	5,787	-	-	59	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.03	2.83	544,665	1.06	2.87	515,878	356	742	2,996	27,910
0.26	0.54	182,348	0.41	0.93	211,447	-	-	65	1,489
1.31	-	330,356	1.35	-	279,269	-	24	444	20,687
-	-	10,377	-	-	4,328	-	-	110	12
0.50	-	29	0.50	-	29	-	-	-	-
0.92	0.54	523,110	0.94	0.93	495,073	-	24	619	22,188
							718	2,377	5,722
							20,449	19,731	17,354
2.92	2.07	55,524	3.29	2.00	52,070	11	524	2,541	6,316
3.27	-	6,776	3.05	-	7,256	-	-	46	1,616
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.96	2.07	62,300	3.26	2.00	59,326	11	524	2,587	7,932
2.96	0.85	50,496	3.06	0.67	43,990	-	-	894	6,684
3.30	-	8,901	2.93	-	8,671	-	-	143	1,713
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	145	-	-	125	-	-	-	-
3.00	0.85	59,542	3.03	0.67	52,786	-	-	1,037	8,397
							524	1,550	(465)
							6,529	6,005	4,455

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 בדצמבר 2015				
מטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ ^(א)	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
נכסים פיננסיים ^(א)	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
מזה: מכשירים פיננסיים מורכבים	42,482	12,125	6,827	6,866
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	3,005	1,146	1,393	1,991
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)	82,750	86,442	55,065	13,796
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	(822)	2,104	2,730	3,732
סך הכל שווי הוגן	124,410	100,671	64,622	24,394
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
התחייבויות פיננסיות ^(א)	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	77,835	11,850	15,753	3,799
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)	55,783	85,332	48,203	13,914
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	(1,736)	2,452	2,493	3,926
סך הכל שווי הוגן	131,882	99,634	66,463	21,639
מכשירים פיננסיים, נטו	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	(7,472)	1,037	(1,841)	2,755
החשיפה המצטברת במגזר	(7,472)	(6,435)	(8,276)	(5,521)
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
נכסים פיננסיים ^(א,ו)	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	232,332	25,188	44,159	37,605
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)	125,845	174,395	98,696	51,695
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	657	3,334	3,771	3,945
סך הכל שווי הוגן	358,834	202,917	146,626	93,245
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
התחייבויות פיננסיות ^(א,ו)	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	256,540	19,291	32,588	29,336
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)	110,341	175,538	107,440	50,780
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	263	3,056	3,814	4,203
סך הכל שווי הוגן	367,144	197,885	144,010	84,319
מכשירים פיננסיים, נטו	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	(8,310)	5,032	2,616	8,926
החשיפה המצטברת במגזר	(8,310)	(3,278)	(662)	8,264
בנוסף, חשיפה לריבית בגין התחייבויות לעובדים, ברוטו - פנסיה ופיצויים	מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
	47	93	419	1,143

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 572 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ג) כולל פריטים לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".
- (ד) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.
- (ה) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ו) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

31 בדצמבר 2014									
מסך חיים ממוצע אפקטיבי (ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי (ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד עשרים שנה	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
1.07	2.05	87,070	1.32	1.81	81,601	215	297	767	6,224
			2.62	2.71	10,317	-	1	551	1,117
0.99	-	272,332	1.00	-	266,812	-	4	582	14,733
-	-	17,496	-	-	8,956	-	-	466	313
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0.96	2.05	376,898	1.05	1.81	357,369	215	301	1,815	21,270
0.28	0.89	112,766	0.28	0.99	110,362	22	1	50	110
1.14	-	247,963	1.30	-	238,694	-	125	673	18,460
-	-	18,694	-	-	9,963	-	-	426	308
0.50	-	13	0.50	-	14	-	-	-	-
0.83	0.89	379,436	0.95	0.99	359,033	22	126	1,149	18,878
							175	666	2,392
							(1,857)	(2,032)	(2,698)
1.08	2.34	370,103	1.17	2.31	395,236	4,703	1,515	5,725	19,541
1.21	-	590,806	1.24	-	527,633	918	52	1,148	37,247
-	-	29,764	-	-	14,743	-	-	525	324
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.13	2.34	990,673	1.19	2.31	937,612	5,621	1,567	7,398	57,112
0.66	0.58	346,024	0.69	0.80	366,647	870	1	1,009	8,283
1.27	-	590,147	1.36	-	527,933	1,299	149	1,260	40,860
-	-	29,164	-	-	14,291	-	-	536	320
0.06	-	356	0.08	-	347	179	-	-	-
1.01	0.58	965,691	1.06	0.80	909,218	2,348	150	2,805	49,463
							1,417	4,593	7,649
							25,121	23,704	19,111
			15.76	2.63	15,764	-	4,415	5,105	3,309

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [כ"אור 32א](#).
2. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
3. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
4. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
5. בחישוב מח"מ הנכסים וההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומד את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך הנכסים על פי התזרים מקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-3.65 שנים, מח"מ סך ההתחייבויות מגיע ל-3.07 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן-שת"פ), מסתכם ב-1.07% השינוי בשווי ההוגן בסך הנכסים הינו קטן של 45 מיליון ש"ח ובסך ההתחייבויות גידול של 10 מיליון ש"ח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

החשיפה לריבית ועמידה במגבלות

להלן מצב החשיפה לשינויי הריבית ברמת הקבוצה המחושב על פי כללים חשבונאיים.

31 בדצמבר					
2015			2014		
לא צמוד	צמוד מדד	מט"ח וצמוד מט"ח	לא צמוד	צמוד מדד	מט"ח וצמוד מט"ח
משך חיים ממוצע (מח"מ) בשנים:					
1.06	3.26	1.05	1.03	2.96	0.96
0.94	3.03	0.95	0.92	3.00	0.83
0.12	0.23	0.10	0.11	(0.04)	0.13
1.94	1.33	0.82	2.29	1.22	1.16
הפרש שת"פ (%)					

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות, ובהסתמכות על נתוני השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

בחישוב מח"מ ההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומדן את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך ההתחייבויות על פי התזרים המקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-3.07 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-1.07%.

בנתונים המוצגים לעיל מובאים בחשבון פרעונות מוקדמים של הלוואות משכנתא מדדיות, בהתאם למודל סטטיסטי האומדן את הפרעונות הצפויים על סמך התנהגות הלווים בעבר. מח"מ הנכסים לסוף 2015 על פי התזרים המקורי שאינו מביא בחשבון פרעונות מוקדמים גבוה יותר ומגיע ל-3.65 שנים, ופער השת"פ מסתכם בכ-1.07%.

בחשיפה לשינויים בשיעורי הריבית מוצגות יתרות העו"ש לפי הוראות בנק ישראל בפיקדונות עם דרישה עד חודש. לעומת זאת, לצורך החשיפה לריבית, נפרס שיעור מסוים מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח לתקופות פרעון של עד עשר שנים. זאת בהתאם למודל התנהגות שהנחות הבסיס שלו מתעדכנות באופן שוטף. בהתחשב בהנחות אלה, מח"מ ההתחייבויות הינו גבוה יותר ומגיע בשקלים לא צמודים ל-1.05 שנים ובמט"ח ל-1.01 שנים, וההפרש בשת"פ מגיע ל-1.80% ול-0.56% בהתאמה.

ב. סיכון בסיס/שער חליפין

על פי כללי החשבונאות, ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שהשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד, מוגדרת כחשיפת בסיס. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה.

ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות, למעט ההשקעות בחברות בנות בחו"ל, אשר ממומנות ממקורות במטבע חוץ ולכן אינן מנוכות מההון. ברמת הקבוצה, ההון החשוף כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות כלולות.

מגבלות חשיפת הבסיס שמאפשרות על ידי הדירקטוריון, נקבעות על פי שיקולי תשואה צפויה וסיכון, ומחולקות בין חדרי המסחר, ALM וחברות הבנות.

חברות הבנות בחו"ל ובארץ מנהלות חשיפות בסיס בהיקפים נמוכים, על בסיס המדיניות המעוגנת בהחלטות הדירקטוריון, ובתיאום עם הבנק בארץ.

לשינויים בשער החליפין השפעה על שער המס האפקטיבי, הואיל והפרשי השער בגין ההשקעות בחו"ל אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון בגינם. כנגד חשיפת המס הנובעת מהפרשי השער בגין השקעות בחו"ל המוגדרות כיחידות שמטבע הפעילות שלהן זהה לשקל מבצע הבנק עסקאות חיסוי.

להלן החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, ובהשוואה למגבלות שקבע הדירקטוריון. הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מההון החשוף:

המצב בפועל		
31 בדצמבר		
2014	2015	
ב-%		
(1.2)	(19.3)	לא צמוד
3.9	19.5	צמוד מדד*
(2.7)	(0.2)	מטבע חוץ

* החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך שנת 2015 שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-20.7%, שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 7.2% ל-26.6% מההון החשוף. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

בשנת 2015, עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה בבסיס שאושרו על ידי הדירקטוריון.

להלן הרגישות לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים ליום 31 בדצמבר 2015. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחופ מאזניים:

דולר	אירו	ליש"ט	פר"ש	יין	
במיליוני ש"ח					
19	(7)	6	(3)	(4)	עלייה של 5% בשע"ח
59	(11)	13	(7)	(8)	עלייה של 10% בשע"ח
(3)	6	(5)	4	4	ירידה של 5% בשע"ח
-	19	(10)	7	8	ירידה של 10% בשע"ח

ג. מניות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה לרבות קביעת מגבלות להיקף ההשקעה הכולל ובחברה בודדת, תמהיל ההשקעה ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות הריאליות עיקר ההשקעה במניות הנה חלק מניהול תיק ההשקעות הריאליות בקבוצה. כאשר, פעילות השקעה במניות בנוסטרו מבוצעת באמצעות השקעה במדדים או בקרנות.

הגדרת מטרות ההשקעה בהשקעות ריאליות:

- השגת תשואה עודפת בהשוואה להשקעה פיננסית של הנוסטרו.
  - השאת ערך ההשקעה והשגת תנאי השקעה עודפים על ידי מינוף המוניטין של קבוצת לאומי.
  - הרחבת פיזור סיכונים וגיוון מקורות ההכנסה של הקבוצה.
  - השטחת התנודתיות של תיק הנוסטרו (פערי זמן).
- מבנה התיק מתחלק ל-3 קבוצות משנה:
- השקעות אסטרטגיות בהן הבנק מתכנן להחזיק לזמן ארוך.
  - השקעות לטווח זמן בינוני.
  - השקעות בחברות צמיחה (חברות בהתחלת דרכן).

להלן החשיפה במניות (בהתאם לערך במאזן) ליום 31 בדצמבר 2015:

31 בדצמבר		
2015	2014	
במיליוני ש"ח		
1,050	1,596	מניות סחירות בתיק הזמין
1,653	1,584	מניות לא סחירות בתיק הזמין
2,703	3,180	סך הכל

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון נזילות ומימון

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא הותאמה לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342 לניהול סיכון הנזילות ודרישות הוראה 221 "יחס כיסוי נזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות LCR (Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. על פי דרישות ההוראה, יחס ה-LCR לא יפחת מרמה מזערית של 60% עד לסוף 2015, 80% בשנת 2016 ו-100% החל משנת 2017.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

ניהול החשיפה לסיכונים נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף וייעודי על ידי הפורומים והועדות ברמת דירקטוריון, הנהלה ודרגי ביניים. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי המזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות הגיוס. החשיפה לסיכון הנזילות מנוהלת באופן שוטף ברמת הקבוצה ונבנה תהליך ניטור קבוצתי. חברות הבנות קובעות מדיניות לניהול סיכונים נזילות ומנהלות את הנזילות באופן עצמאי בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ובכפוף להוראות הרגולציה המקומית בכל חברה. כמו כן, נקבעו קווי אשראי לחברות הבנות, אשר אושרו בדירקטוריון לאומי, במקרה של תרחישי קיצון בהם יוצר צורך בהזרמת כספים לחברות הבנות, בכפוף למגבלות רגולטוריות על העברת כספים.

התקשרות הבנק בהסכמי CSA (הסכמי התחשבות בנגזרים והעברת בטחונות) מול חלק מלקוחות מגזר שוק ההון, מאפשרת ניהול יעיל יותר של כרית הנזילות, בעיקר במט"ח.

מיום 1 באפריל 2015 הבנק מודד ומנהל את סיכון הנזילות באמצעות שני מודלים מרכזיים עבור כלל המטבעות ועבור המט"ח באופן נפרד -

- מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות תחת מגוון תרחישים המתייחסים למצבי שוק שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית וללאומי באופן ספציפי. התרחישים בוחנים כי האמצעים הנזילים העומדים לרשות הבנק בכלל המטבעות ובמט"ח בנפרד, מספקים בכדי לענות על כל צורכי הנזילות בתרחישי קיצון של נזילות הנמשכים עד חודש ימים. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי בטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של הגורמים המקצועיים. בנוסף, המודל מעריך את היציבות של פיקדונות הציבור בהתאם למאפייני הלקוחות. המגבלות עבור המודל הפנימי נקבעו במספר רמות ניהול ובראשן הדירקטוריון. במהלך התקופה הנסקרת הבנק עמד ביחס נזילות גבוה מ-1 בהתאם לדרישות הוראה 342.
- מדידת יחס כיסוי מזערי (LCR) מבוצעת בהתאם להוראה 221. ברביע הרביעי של השנה עמד יחס כיסוי הנזילות המאוחד על 105% בממוצע, וזאת בהשוואה ליחס ממוצע של 104%-106% ברבעונים השלישי והשני בהתאמה. יחס הכיסוי הגבוה נשען כאמור על אחזקת תיק נכסים ("כרית נזילות") מפוזר ואיכותי אשר מושקע במטבע ישראלי בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל ובאגרות חוב של ממשלת ישראל, ובמט"ח בעיקר באגרות חוב של ממשלות או בערבות, ועל מגוון מקורות מימון יציבים, ולטווחי זמן שונים. סיווג הנכסים, הפיקדונות, המסגרות והביטחונות השונים וכן השימוש במקדמים, מבוצע כפי שנקבע בהוראה 221.

ניהול הנזילות במט"ח מושפע גם מהפעילות בנגזרי שקל-מט"ח, אשר עשויה ליצור תנודתיות בין מטבעית במדדי הנזילות, ולכן מנוטרת ומנוהלת באופן הדוק.

המודלים משמשים ככלי ניהול דינמי, מאפשרים שליטה פיקוח ובקרה ברמת יומית שוטפת על מצב הנזילות ותוצאותיהם מדווחות לכל גורמי הניהול והבקרה הרלבנטיים.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות ויחס כיסוי הנזילות המאוחד חושב על בסיס ממוצע תצפיות חודשיות לתקופה.

לשלושה חודשים שנתיים ביום 31 בדצמבר	
2015	
באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
יחס כיסוי הנזילות	105%
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	60%
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי	
יחס כיסוי הנזילות	103%
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	60%

למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק של הבנק [וביטור 224](#).

סיכון מימון

הבנק מנהל לאורך שנים תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף, הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד, בשקלים ובמט"ח. כ-32.6% מפיקדונות הציבור מגויסים במט"ח, מזה כ-24.8% בחו"ל באמצעות שלוחות הבנק. המקורות מחו"ל מושקעים על ידי השלוחות באשראי ובנכסים נזילים, בעיקר באג"ח ברמת סיכון נמוכה. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים וכן פיקדונות פיצויים. בשנים האחרונות, למרות יציאה מוגברת של פיקדונות במט"ח, עקב יישום שינויים רגולטורים בארץ ובעולם ומדיניות של כסף מוצהר נשמרה יציבות בהיקף הפיקדונות במגזר זה בבנק. עודף הפיקדונות על האשראי במט"ח מושקע בנכסים נזילים ועסקאות החלף לטווחים קצרים.

במהלך שנת 2015 חלה עליה מהותית בהיקף הפיקדונות השקליים. בשל הריבית הנמוכה נמשכה מגמת גידול ביתרות העו"ש של הלקוחות. על מנת לקיים תשתית מקורות מימון יציבה ומגוונת, הבנק משווק מגוון פיקדונות אטרקטיביים לטווח ארוך כולל פיקדונות עם נקודות יציאה.

ריכוזיות מקורות המימון מנוהלת ומנוטרת באמצעות אינדיקטורים ומודלים לניהול הסיכון. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזיותם תחת מספר קטגוריות: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד, אורך חיי ההפקדה והתנהגות מאפיינת לאורך זמן. הניהול השוטף של מבנה המקורות כולל התוויה של מדיניות לגבי גיוון המקורות ותקופות המימון. ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

מצב ההצמדה, התקופות לפרעון ומצב הנזילות

א. מצב ההצמדה

בהתאם למדיניות ניהול מאזני ההצמדה, ההון הפנוי המוגדר כסך מקורות ההון בתוספת עתודות מסוימות ובניכוי השקעות בחברות כלולות ובנכסים קבועים, מושקע בנכסים שקליים לא-צמודים, בנכסים צמודים למדד ובנכסים במטבע חוץ או הצמודים למטבע חוץ. מימון כל ההשקעות של הבנק בחו"ל ממקורות במטבע חוץ מונע את חשיפת הבסיס בגינן.

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 33 לדוח הכספי:

31 בדצמבר					
2014			2015		
מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד	מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד
123,611	54,203	237,185	115,182	51,672	271,308
127,649	59,148	210,400	117,558	52,305	245,875
(4,038) ^(א)	(4,945)	26,785	(2,376) ^(א)	(633)	25,433

(א) כולל עסקות עתידיות ואופציות.

(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.

(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל, השקעה במניות וקרנות המסווגות כפריט לא כספי וכן בגין חיסוי הכנסות עתידיות במטבע חוץ.

הניהול והדיווח השוטף של חשיפת הבנק לסיכונים בסיס מתבצעים על פי הגישה הכלכלית הכוללת התאמות ותוספות לגישה החשבונאית המוצגת לעיל. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק "חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם".

בשנת 2015 חל גידול בסך כ-22.9 מיליארד ש"ח בהיקף פיקדונות הציבור (כולל כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון). בהיקף האשראי לציבור חל גידול של 8.9 מיליארד ש"ח, בהשקעות באגרות חוב נרשם גידול של כ-18.7 מיליארד ש"ח ובהפקדות בבנקים, נטו, גידול בסך כ-2.6 מיליארד ש"ח.

להלן השינויים העיקריים שחלו במהלך 2015 בפעילות העיקרית בחלוקה למגזרי הצמדה:

המגזר השקלי הלא צמוד

שיעור הנכסים הכספיים במגזר השקלי הלא צמוד מסך הנכסים הכספיים הינו כ-65%.

עיקר הפעילות במגזר הינה לתקופות קצרות.

בהיקף האשראי לציבור חל גידול בסך כ-13 מיליארד ש"ח, 8.2%.

היקף המזומנים וההפקדות בבנקים, נטו עלה בכ-8.9 מיליארד ש"ח, והיקף ההשקעה בניירות ערך עלה בכ-13.2 מיליארד ש"ח.

בשנת 2015 נרשם גידול בסך כ-30.1 מיליארד ש"ח, 17.6% בהיקף הפיקדונות השקליים, גידול זה כולל גידול נטו של כ-1.2 מיליארד ש"ח בכתבי התחייבות נדחים.

יתרת עסקאות הנגזרים, נטו במגזר הסתכמה ב-31 בדצמבר 2015 בכ-22.5 מיליארד ש"ח, גידול בסך כ-3.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2014.

המגזר הצמוד למדד

בשנת 2015 האשראי לציבור קטן בכ-2.0 מיליארד ש"ח, כ-4%, וההשקעה בניירות ערך הצטמצמה בכ-0.4 מיליארד ש"ח.

הפיקדונות צמודי המדד, כולל כתבי התחייבות נדחים, הצטמצמו בכ-11.4 מיליארד ש"ח.

יתרת עסקאות הנגזרים, נטו במגזר הסתכמה ב-31 בדצמבר 2015 בכ-1.3 מיליארד ש"ח, קיטון בסך של כ-0.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2014.

מגזר מט"ח וצמוד מט"ח

שיעור הנכסים הכספיים במגזר המט"ח מסך הנכסים הכספיים הינו כ-28%.

האשראי לציבור במגזר מהווה כ-37% מסך פיקדונות הציבור. בשנת 2015 האשראי קטן בכ-2.1 מיליארד ש"ח, קיטון של 1% (השפעת השינויים בשערי החליפין אינה מהותית).

ההשקעות בניירות ערך במט"ח הסתכמו בכ-31.9 מיליארד ש"ח, גידול של כ-5.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2014.

בפיקדונות בבנקים, נטו חל קיטון של כ-9.2 מיליארד ש"ח.

מתחילת שנת 2015 פקדונות הציבור במט"ח קטנו בכ-2 מיליארד ש"ח, 1.8%.

יתרת העסקאות העתידיות, נטו, במטבע חוץ כנגד שקלים הסתכמה ב-31 בדצמבר 2015 בכ-24.2 מיליארד ש"ח, גידול של כ-1.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2014.

ב. התקופות לפירעון

בשנת 2015 בדומה לשנים האחרונות התאפיין הבנק ברמת נזילות גבוהה בשקלים. חלקה כתוצאה ממדיניות מכוונת של הבנק בגיוס מקורות יציבים ומגוונים, באמצעות גיוס פיקדונות ממספר גדול של לקוחות לטווחי זמן שונים ובכלל זה לתקופות ארוכות, וחלקה מגידול עודפי הנזילות בשקלים במערכת הבנקאית.

כ-29.4% מסך נכסי הבנק מופקדים לתקופות קצרות בבנקים ומושקעים בניירות ערך סחירים, בעיקר באגרות חוב ממשלתיות.

היקף הנכסים הנזילים בשנת 2015 היה גדול באופן משמעותי מסך ההתחייבויות לטווח קצר והבנק עמד בכל מגבלות הנזילות בתרחישים השונים. זאת, בהתאם למדיניות שמטרתה להבטיח עמידות גם בתרחישי לחץ קיצוניים תיאורטיים.

להלן תזרים מזומנים עתידי של הנכסים וההתחייבויות לפי תקופות לפרעון ולפי בסיס הצמדה (כולל מכשירים נגזרים ולא כולל פריטים לא כספיים) (פירוט נוסף ראה [ביאור 31](#) לדוחות הכספיים).

על פי הוראות בנק ישראל תזרימי המזומנים בגין התחייבות בעלת מספר מועדי פרעון ימויינו בהתאם להערכת ההנהלה על פי שיקול דעתה או מועד הפרעון החוזי המוקדם ביותר.

על פי חוזר בנק ישראל מספטמבר 2013, תאגיד בנקאי נדרש להציג את תזרימי המזומנים בגין נכסים והתחייבויות בהבחנה בין מטבע ישראלי (לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח) לבין מטבע חוץ. בנוסף, תזרימי המזומנים בגין מכשירים נגזרים המסולקים, נטו, יסווגו למטבע ישראלי או למט"ח בהתאם למטבע בו התבצע הסילוק. אין לדווח על סכומים חוץ מאזניים של מכשירים נגזרים אלו.

עודף נכסים על התחייבויות*

ליום 31 בדצמבר 2015			
סך הכל	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
במיליוני ש"ח			התקופה שנותרה עד לפרעון:
עד חודש	(85,457)	(48,488)	(133,945)
מחודש ועד שנה	3,901	6,971	10,872
משנה ועד 5 שנים	59,869	17,225	77,094
מ-5 ועד 10 שנים	36,433	12,126	48,559
מעל 10 שנים	48,438	9,949	58,387
ללא מועד פרעון	1,070	469	1,539
סך הכל	64,254	(1,748)	62,506
ליום 31 בדצמבר 2014			
סך הכל	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
במיליוני ש"ח			התקופה שנותרה עד לפרעון:
עד חודש	(70,535)	(37,865)	(108,400)
מחודש ועד שנה	9,889	1,355	11,244
משנה ועד 5 שנים	50,155	14,525	64,680
מ-5 ועד 10 שנים	24,656	8,488	33,144
מעל 10 שנים	37,119	8,780	45,899
ללא מועד פרעון	1,166	548	1,714
סך הכל	52,450	(4,169)	48,281

* בקיזוז עודף (חסר) יתרות בגין מכשירים נגזרים. למידע בנוגע לתיאור עיקרי המדיניות, אמצעי הפיקוח ומימוש המדיניות, והמגבלות הנהוגות בניהול סיכונים השוק, ובכלל זה סיכונים הבסיס והנזילות, ראה פרק [סיכון שוק](#).

ג. מצב הנזילות וגיוס מקורות

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

עודפי הנזילות של המערכת הבנקאית בישראל הוסיפו להיות גבוהים גם בשנת 2015. לצורך ספיגת העודפים מקיים בנק ישראל מדי יום, שבוע וחודש מכרזים מוניטאריים.

במהלך שנת 2015 רכש בנק ישראל מט"ח בסך כולל של כ-9 מיליארד דולר, מתוכם כ-2.6 מיליארד דולר נרכשו כחלק מתוכנית לקיזוז השפעת תמלוגי הגז על שער החליפין.

לרכישות המט"ח של בנק ישראל השפעה מרחיבה על עודפי הנזילות השקליים במערכת הבנקאית, כמו גם לעודף פידיונות על הנפקות המק"מ במהלך שנת 2015.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס פיקדונות ממספר גדול של לקוחות לטווחי זמן שונים ובכלל זה לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו ואחר מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות המודל הרגולטורי וכן באמצעות מודל פנימי שפותח בבנק בהתאם להוראת בנק ישראל. ההנחות השונות העומדות בבסיס המודל הפנימי נבחנות ומתעדכנות באופן שוטף, בהתאם להתפתחויות שחלות בפרמטרים הרלבנטיים העיקריים.

היקף יתרות המערכת הבנקאית (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2015 עמד על כ-171 מיליארד ש"ח, לעומת כ-146 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2014.

היקף יתרות לאומי (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2015 עמד על כ-47 מיליארד ש"ח, לעומת כ-39 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2014.

יתרת המזומנים ופיקדונות בבנקים נטו הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2015 בכ-52.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-48.4 מיליארד ש"ח בסוף 2014, שיעור גידול של כ-8%.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-64 מיליארד ש"ח, המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל, אגרות חוב של ממשלות זרות, ואג"ח של בנקים בחו"ל. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-44 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2014.

במהלך התקופה הנסקרת ירד היקף הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בכ-2 מיליארד ש"ח והסתכם לסך של 595 מיליארד ש"ח.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל ה:

1. בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל אולם הטייל מגבלות על השקעות הון וכתבי התחייבות על ידי הבנק בחברות בחו"ל. לכל השקעה מהותית נדרש אישור מראש של בנק ישראל.
  2. הוראות הרשויות בארה"ב מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה לחברה קשורה הוא 10% מהון הבנק בארה"ב, וכלפי הקבוצה עליה נמנה הבנק בארה"ב, השיעור המירבי הינו 20% מהונו.
  3. הוראות הרשויות בבריטניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה של הבנק בבריטניה כלפי הקבוצה (למעט בנק לאומי לישראל בע"מ וחברת הבת של לאומי בריטניה בג'רזי) הינו 25% מהון הבנק באנגליה. ניתן מחדש אישור מהרגולטור בבריטניה (waiver) להגדלת היקף החשיפה כלפי בנק לאומי לישראל ובנק לאומי ג'רזי, כך שהשיעור המירבי של החשיפה כלפיהן הינו 100% מהון הבנק באנגליה.
- יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2015 בסך 16,806 מיליון ש"ח.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים כולל אירועי סייבר. הגדרת סיכון זו אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.

הסיכונים התפעוליים כוללים בין היתר אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים מידע, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים משפטיים, סיכונים ציות, והמשכיות עסקית.

ניהול הסיכון התפעולי בקבוצת לאומי מושתת על שלושה קווי הגנה, בדומה לשאר הסיכונים.

מדיניות הבנק בתחום הסיכון התפעולי

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מאושרת מידי שנה בדירקטוריון. המדיניות הקבוצתית מהווה בסיס ומסגרת עבודה לניהול הסיכון, ומזעור הפסדים תוך התחשבות בסובלנות הסיכון ושמירה על היציבות התפעולית לאורך זמן.

המדיניות מותאמת לאופי, גודל ומורכבות הפעילות של כל יחידה ארגונית בקבוצה ומתווה תהליך של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים המהותיים. במסגרת המדיניות נקבעה מתודולוגיה לניהול סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים/מהותיים.

בנוסף, נכתבו ומוטמעים נהלים התומכים בדיווח אירועי הפסד ואירועים שלא התממשו להפסד, בדיקת אפקטיביות הבקורות וסיכונים מהותיים אשר נועדו לבחון את שלמותן והתאמתן למזעור הסיכונים התפעוליים ואופן ביצוען.

תהליכים לניהול הסיכון התפעולי והפחתה

סקר סיכונים תפעוליים - במהלך שלוש שנים, מבוצע סקר סיכונים תפעוליים בכל יחידות הבנק. במסגרת הסקר מתבצע מיפוי של התהליכים, הסיכונים הגלומים בהם, הבקורות הקיימות והבקורות הנדרשות. בנוסף, הסיכונים התפעוליים מוערכים איכותית וכמותית. בממד הכמותי מוערך כל סיכון על פי הנזק המאפיין, השכיחות שלו ונזק חריג. בהתאם להערכות המתקבלות מזהים מוקדי הסיכון המרכזיים ונקבעות תכניות להפחתת סיכונים אלה.

הסקר הינו כלי מרכזי בבניית מפת סיכונים תפעוליים הן ברמת היחידה והן ברמת הבנק.

ניתוח תרחישי קיצון, אשר מוערכים, מנוטרים ונקבעים בגינם תכניות הערכות והפחתה. בנק לאומי ממשיך לחזק את יכולות הרציפות העסקית בהתממשות תרחישים תפעוליים רוחביים כגון מלחמה ורעידת אדמה. לבנק קיים אולם מחשבים מוגן טילים ורעידת אדמה וקיימת תוכנית חירום להמשך פעילות הבנק בקורות תרחישים מסוג זה.

ליווי של מוצרים חדשים החל משלב הייזום ועד לעלייתם לאוויר במטרה להבטיח את הפעלתם בצורה איכותית תוך בחינה של הסיכונים הגלומים והשפעתם על פרופיל הסיכון. בנוסף, מלווים פרויקטים מהותיים בבנק ומבוצע מיפוי של סיכונים, עסקיים, טכנולוגיים ופרויקטאליים, הערכתם והמלצות לתוכניות הפחתה.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, הבנק פועל למסד תרבות איתנה של ניהול סיכונים תפעוליים ובכלל זה דיווח אירועים וביצוע הפקות לקחים. זאת, בקרב כלל עובדי ומנהלי הקבוצה. במסגרת זו מבוצעים מהלכי הטמעה והדרכה באמצעות מפגשי הדרכה ייעודיים למנהלים ועובדים, שילוב הנושא במגוון קורסים בנקאיים ובניית פורטל ייעודי לניהול הסיכון התפעולי.

כלים לניהול הסיכונים

השיטות והכלים לניהול סיכון תפעולי בלאומי נבחנים ומתעדכנים מעת לעת תוך מינוף ידע מקצועי מהארץ והעולם ובעקבות הנחיות רגולטוריות של בנק ישראל וגופי בקרה נוספים.

לשם תמיכה בתהליך ניהול הסיכון, הוטמעה בבנק מערכת ייעודית לניהול סיכונים תפעוליים התומכת בתיעוד הסיכונים, הבקורות ותכניות ההפחתה. כמו כן, המערכת מאפשרת איסוף וניתוח אירועי הפסד ואירועים שלא התממשו להפסד. המידע הנאגר תומך בתהליך קבלת ההחלטות לגבי ניהול הסיכונים המהותיים ותעדוף פעולות.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים

סיכויי אבטחת מידע וסייבר

סיכון סייבר מוגדר כפגיעה בנכס מהותי של הבנק באמצעות התקפה דרך מרחב הסייבר, וכולל חשיפת מידע (זליגה), זמינות המידע (השבתה), מהימנות ושלמות המידע (שיבוש).

סיכויי סייבר אינם חדשים והם מלווים את הפעילות של הבנק בשנים האחרונות, אולם אנו עדים לעליה מתמדת בהיקף ובעוצמת האיומים בעולם כולו ובישראל בפרט. איומים אלו נובעים מהגדלת מרחב התקיפה – "קישורי חוץ" רבים, מכשירי טלפון חכמים, מיקור חוץ, טכנולוגיות חדשות – כל אלו ועוד קיימים בבנק כהיותו בנק חדשני ומתקדם.

עיקרי הסיכונים בחדשנות הטכנולוגית נוגעים להעלאת רמת הסיכון של תקיפות סייבר לחשיפת מידע על לקוחות הבנק ולפגיעה בזמינות השירותים

ההגנה על המידע הרגיש מתבצעת במספר מישורים: במערכות המידע ובעיקר במאגרי המידע, בניהול ההרשאות ומתן גישה למערכות בהלימה להגדרות מידע רגיש ועובדים בתפקידים רגישים, הקפדה על שמירה על המידע בהיבטי אבטחה פיזיים והטמעת הנושא והעלאת המודעות בקרב כלל העובדים. בנק לאומי פועל באופן שוטף לזיהוי ומיפוי של פרטי המידע הרגישים בתהליכים העסקיים ובמערכות התומכות בהם על מנת לקבוע ולתעדף מהו המידע הרגיש ביותר בבנק שעליו צריך להגביר את ההגנה.

הסיכון הטכנולוגי

בשנים האחרונות חלים שינויים משמעותיים בפעילות בסביבה הבנקאית והתפעולית, הנובעים בין השאר מדרישות חדשות מצד הלקוחות לגבי אופן ניהול פעילותם ולשילוב טכנולוגיות מתקדמות וחדשניות. סביבות טכנולוגיות אלו מתייחסות בין השאר למתן שירותים בערוצים דיגיטליים, שימושים במובייל, שרותי ענן, תעשיית הפינטק ועוד.

בכדי לאפשר שירותים מתקדמים כנ"ל, נדרש הבנק לתשתיות טכנולוגיות תואמות.

הפעילות העסקית של לאומי נסמכת במידה רבה על מערכות מידע. זמינות המערכות, מהימנות הנתונים והשמירה על סודיותם חיוניים לפעילות עסקית תקינה והגנה על הפרטיות של הלקוחות. עם התקדמות הטכנולוגיה עולה רמת הסיכון ללאומי. כחלק מהשאיפה להתקדמות ומצוינות משולבות טכנולוגיות חדשות בליבת העשייה הבנקאית, כמו גם במערכות קצה בלאומי ואצל לקוחותינו.

כאמור לעיל, לסיכונים טכנולוגיים היבט עסקי של מתן מענה לצרכי הארגון לשם התאמתו לסביבה העסקית והצרכנית המשתנה והמתפתחת הן בהיבטים של שמירה על עדכניות וחדשנות והן בהיבטים תפעוליים.

על מנת לנהל את הסיכונים הנ"ל נכתב ומוטמע בבנק מסמך מדיניות המגדיר את העקרונות לניהול סיכונים טכנולוגיים וכולל את המסגרת הארגונית, תחומי הפעולה והאחריות של הגורמים השונים בבנק ותהליכי העבודה הנדרשים לניהול סיכוני טכנולוגית המידע.

מעילות והונאות

ניהול סיכוני מעילות והונאות מבוצע בכל יחידות קו ההגנה הראשון, הן בפעילותן השוטפת והן בפעילויות ניטור ממוקדות. במסגרת הפעילות השוטפת מיושמות בקורות בתהליכי העבודה. בקורות אלה כוללות, בין היתר, הפרדת תפקידים, ניהול הרשאות, הנחיות מנהליות, חסימות מיכוניות במערכות, הקלטת שיחות ומערכות לזיהוי קולי. בנוסף, פועלים בקו הראשון מוקדי ניטור ייעודיים למניעת וגילוי מעילות והונאות, המנטרים ובודקים פעילויות חריגות של עובדי הבנק וגורמים חיצוניים.

לאחרונה גובשה תפיסה חדשה לניהול סיכוני מעילות והונאות השמה, בין היתר, דגש על הגורם האנושי. התפיסה כוללת פעילות מובנית למניעת, איתור וטיפול בניסיונות גניבה/שיבוש של מידע וכספים, המבוצעים על ידי גורמים פנימיים וחיצוניים. במסגרת התפיסה הוגדרו תחומי אחריות של 3 קווי ההגנה כדלקמן:

הקו הראשון - ביצוע פעולות בקרה על הפעילות השוטפת של היחידות והפעלת מוקדי הניטור השונים.
הקו השני - אחראי לגיבוש מתודולוגיות ותהליכי עבודה לניהול סיכונים אלה, זיהוי וניתוח מגמות, איתור והצפת מוקדי סיכון, אתגור פעילויות הקו הראשון ודיווח על פרופיל הסיכון.
הקו השלישי - חטיבת הביקורת הפנימית מתייחסת לסיכונים אלה במסגרת הביקורות השוטפות שמבצעת ביחידות הבנק.

למידע נוסף בנוגע לסיכונים תפעוליים, ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

סיכוני המשכיות עסקית

סיכון המשכיות עסקית הינו סיכון בגין פגיעה בתשתיות פיסייות בעקבות אירוע חמור, שעלולה למנוע מהבנק למלא את התחייבויותיו העסקיות. סיכוני המשכיות עסקית הם סיכונים אשר יוצרים שיבוש תפעולי משמעותי - שיבוש בעל השפעה חמורה על הפעילות העסקית הרגילה, הפוגע באזור גדול ובציבור המשולב בו מבחינה כלכלית. שיבוש תפעולי משמעותי כולל הרס או פגיעה חמורה בתשתית הפיזית ובמתקנים, אובדן או אי נגישות של כח אדם וגישות מוגבלת לאזור שנפגע. שיבוש כזה עלול להיגרם כתוצאה מאסונות טבע (למשל רעידת אדמה), או גורמים חיצוניים (מלחמה, מתקפת טרור, ונדליזם).

מדיניות ההמשכיות העסקית של הבנק מגדירה את הנהלים ואת בעלי התפקידים בחירום אשר אחראים על גיבוי המערכות ועל שיקומן בפרקי זמן התאוששות שנקבעו מראש. הבנק ערוך גם להמשכיות תהליך קבלת ההחלטות העסקיות בחירום.

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חרום. מערך המחשוב של הבנק מושתת על שני מרכזי מחשוב ואתר גיבוי נוסף.

הבנק מכין עצמו להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות לפעילותו העסקית. הפעילות מורכבת משלושה נדבכים:

- תשתיות טכנולוגיות.
- תוכניות פעולה עסקיות, מדיניות ונהלים על פי תכנית תרגולים תלת שנתית תוך הרחבת תכולת ואופי התרגולים שמתבצעים בבנק במטרה לשפר את רמת המוכנות של הבנק ולאפשר תהליך של הפקת לקחים לזיהוי פערים וצמצומם.
- ביצוע תרגולים.

סיכונים אחרים

סיכוני רגולציה וציות

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של הנושא, הוקם בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי.

קצין ציות ראשי (Chief Compliance Officer) אחראי למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור.

קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA, כפי שיפורט להלן.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה ומערכות ממוכנות.

ב-2015 בוצע שינוי מבנה ארגוני בבנק ופונקציית הציות הוכפפה ליועץ המשפטי הראשי.

מורכבותה והתפתחותה של הפעילות הבנקאית, מחייבת את הבנק להקפדה יתרה על קיום מכלול החובות שחלות על התאגיד הבנקאי, בקשריו עם לקוחותיו, מכוח חקיקה ראשית, תקנות, צווים, היתרים והוראות בנק ישראל.

הוראת ניהול בנקאי תקין 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" נכנסה לתוקף ביום 1 בינואר 2016. ההוראה החדשה מרחיבה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה מרחיבה את ההגדרה של הוראות ציות מעבר להוראות צרכניות וקובעת כי "סיכון הציות" נגזר מחוקים, תקנות, הוראות רגולציה, נהלים פנימיים, כללי התנהגות ועמדות רשות. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות, ולמצוא אמצעים למדידתו, כאשר, כאמור, סיכון הציות נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

בהוראה החדשה נקבע כי פונקציית הציות תהיה אחראית לפחות על ניהול סיכון הציות הנגזר מהוראות הליבה (כגון: הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, הלבנת הון ומימון טרור, ייעוץ ללקוח, ניגוד עניינים, הגנה על הפרטיות, היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות ועוד). כאשר הסיכון נגזר מיתר ההוראות החלות על התאגיד הבנקאי, יוכל הסיכון להיות מנוהל על ידי פונקציות אחרות מקו ההגנה השני.

במסגרת זו עודכן מסמך המדיניות הקבוצתי אשר אושר בדירקטוריון ביום 30 בדצמבר 2015. במסגרת מסמך המדיניות פורמל מבנה ארגוני תומך בניהול סיכון הציות, בהתאם להוראה. כמו כן, עוגן ממשל תאגידי הכולל אחריות הנהלה ודירקטוריון בהיבטי ציות ונקבעה מתודולוגיה חדשה להערכת סיכון בהוראות רגולציה (הוראות ציות כפי הגדרת ההוראה החדשה).

במסגרת התאמת עבודת מערך הציות להוראה החדשה נקבעה תוכנית עבודה רב שנתית ומכוונת סיכון, הכוללת תקצוב זמן למטלות ופעילויות.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושא הציות ובכלל זה איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור, טיפול בלקוחות אמריקאים ותושבי חוץ אחרים.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק בסוגיית ה"כסף המוצהר" לצרכי מס על ידי לקוחות, בהתאם למדיניות מבוססת סיכון שאישר הדירקטוריון. בהקשר זה נקבעו מדיניות ותהליכי עבודה, שמטרתם להימנע ככל שניתן מקבלת כספים שאינם מוצהרים על ידי הלקוח לרשויות המס הרלוונטיות במדינת המקור שלו.

ב. אכיפה

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. מטרת החוק, הינה ייעול האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות (להלן: "מסמך הקריטריונים").

במסמך הקריטריונים הנחתה רשות ניירות ערך את התאגיד למנות ממונה על האכיפה. תפקידו, על פי מסמך הקריטריונים, הוא להיות אחראי על יישום תכנית האכיפה.

קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה ומרכז בידיו סמכויות ואמצעים ליישום הוראות החקיקה הרלוונטיות לתחומים אלו.

באוקטובר 2014 אישר הדירקטוריון את תכנית האכיפה הפנימית, לאחר שהתכנית תוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

במרס 2010 תוקן בארה"ב ה-Internal Revenue Code באופן שמחיל משטר דיווח שמטרתו לחייב מוסדות פיננסיים זרים (FFI) להעביר מידע אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאיים.

החל מיום 30 ביוני 2014 מיושם נוהל FATCA של הבנק המשקף יישום הנחיות - FATCA כפי שמשתמע מהסכם ה-IGA עד לפרסום חקיקה מקומית, ומגדיר את תהליכי העבודה ליישום התקנות.

נכון ל-31 בדצמבר 2015 טרם פורסמו הוראות חקיקה מקומית. יחד עם זאת, בהתאם להוראת המפקח על הבנקים להיערכות הבנקים בנושא ה-FATCA, כחלק מהיערכות הבנק ליישום החוק בקבוצת לאומי פעל הבנק בהפצת נהלים וחוזרים ובהטמעת מדיניות בדבר הסדרת נושא זיהוי, איתור וטיפול בלקוחות אמריקאיים. החל מיום 30 ביוני 2014 מיושם נוהל FATCA של הבנק המשקף יישום הנחיות - FATCA כפי שמשתמע מהסכם ה-IGA עד לפרסום חקיקה מקומית, ומגדיר את תהליכי העבודה ליישום התקנות.

על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי (להלן לאומי) ויחידים בה, להוראות חקיקת FATCA כפי שאומצו על ידי מדינת ישראל בהסכם הבין מדינתי, ועל פי הסכם ספציפי בין קבוצת לאומי ובין משרד המשפטים האמריקאי פועל הבנק במספר נדבכים שעיקרם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא (Responsible Officer), אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

סיכונים משפטיים

היועץ המשפטי, אשר הינו חבר הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי אחראי להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

תחומי הסיכונים המשפטיים והטיפול בהם

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה.
- סיכוני פסיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

הטיפול בסיכונים המשפטיים:

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. מסמך המדיניות מעודכן באופן שוטף במהלך השנים, לרבות בשנת 2015.

לגבי חברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל, נקבעה מדיניות כללית לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים. כל חברה בת ושלוחה הכינה נהל פנימי לניהול סיכונים משפטיים התואם את פעילותה ואת מדיניות הקבוצה בנושא. הנהלים הפנימיים שהוכנו על ידי חברות הבנות כאמור, אושרו על ידי חטיבת הייעוץ המשפטי ובדירקטוריונים של חברות הבנות. בהתאם למסמכי המדיניות נדרשות חברות הבנות להפנות נושאים מסויימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, שולחות החברות למנהל הסיכונים המשפטיים דוחות תקופתיים חצי שנתיים בסוף הרבע השני והרביעי בכל שנה, וכן דוחות מדיניים, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות.

הדיווחים נשלחים בהתאם לפורמט אחיד שהוכן בחטיבת הייעוץ המשפטי. בשנת 2015 עודכן מסמך המדיניות לניהול סיכונים משפטיים בשלוחות חו"ל ונקבעו ערוצי תקשורת ישירים עם היועצים המשפטיים של השלוחות. בשנת 2015 עודכן גם מסמך המדיניות לניהול הסיכונים המשפטיים בחברות הבנות בארץ.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים הושם דגש על:

- מניעת ומזעור סיכונים משפטיים.
  - איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
  - הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
  - בדיקת הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות רשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק.
  - הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת בנושא ליחידות הרלבנטיות בבנק.
- לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי, בראשות היועץ המשפטי הראשי שהוא מנהל הסיכונים המשפטיים, גורמים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על עבודת הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם. הוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רשויות) מאותרות ובמידת הצורך מטופלות, כבר בשלב הצעת החוק, או הרגולציה הרלוונטית.
- פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק זרימת המידע בין כל אחד מן הגורמים הנ"ל לבין הנהלת החטיבה וצוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה.

כללי

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

בטבלת חומרת גורמי הסיכון המובאת להלן, מוצגת הערכת החומרה עבור כל אחד מהסיכונים השונים, הנגזרת מהערכת ההשפעה של התממשות תרחישי הקיצון הפוטנציאליים שהוגדרו על הלימות ההון של הבנק. נציין כי אף אחת מהחשיפות לגורמי הסיכון אינה מוגדרת כגבוהה, והתפלגות הסיכונים המתקבלת תואמת את תיאבון הסיכון ואת יעדי הקבוצה.

למידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון ראה פרק [הגדרת חומרת גורמי הסיכון](#).

טבלת חומרת גורמי הסיכון

סיכון	הגדרה	רמת חומרה*
1	סיכון אשראי כולל	סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו. ההתייחסות היא לאשראי לציבור, נגזרים, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב ואחזקות הוניות
1.1	סיכון איכות לווים ובטחונות	סך הסיכון המתואר על ידי ההסתברות לכשל של לווים, ההפסד בהיתן כשל, שמושפע גם מהביטחונות, והחשיפה בעת כשל של לווים בודדים
1.2	סיכון ריכוזיות לווה גדול וקבוצת לווים	סיכון אשראי הנובע מגודלם היחסי של לווים בתיק האשראי של הבנק
1.3	סיכון ריכוזיות ענפית ומגזרית	סיכון אשראי הנובע מריכוז של אשראי ללווים בענפי משק ובמגזרים מסוימים
2	סיכון שוק כולל	סיכון החשיפה של נכסי הקבוצה לשינויים בשערי חליפין, בריבית, באינפלציה ומחירי נכסים, הקורלציה ביניהם ורמות התנודתיות שלהם
2.1	סיכון בסיס	הסיכון עקב תנודות בשער חליפין כולל אינפלציה (תיק למסחר ובנקאי)
2.2	סיכון ריבית	הסיכון עקב תנודות בשערי ריבית (תיק למסחר ותיק בנקאי)
2.3	סיכון מרווח ומחירי מניות	הסיכון עקב תנודות במחירי מניות ואג"ח בתיק המסחרי ובתיק הבנקאי עבור נכסים המשוערכים לפי מחיר שוק
2.4	סיכון נזילות	הסיכון בחוסר היכולת לעמוד באי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי
3	סיכון תפעולי	סיכון להפסד הנובע מליקויים או כשלים של תהליכים, פרויקטים גדולים, אנשים או מערכות או אירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי, אך אינו כולל סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין
4	סיכון רגולציה	סיכוני הרגולציה מורכבים משלושה סיכונים בעלי קשרי גומלין: הסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון רגולציה וחקיקה
5	סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום שלילי יגרם לירידה בבסיס הלקוחות, ירידה בהכנסות, בנזילות או עלויות משפטיות גבוהות
6	סיכון פנסיה	מכלול הסיכונים הקשורים להתחייבויות שונות לעובדים
7	סיכון מערכתי עולמי	סיכונים הנגרמים עקב אירועים חיצוניים גלובליים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל
8	סיכון מערכתי מקומי	סיכונים הנגרמים עקב אירועים מקומיים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל

* בהתייחס לפגיעה אפשרית בהלימות ההון והערכה סובייקטיבית של השפעת סיכונים קשים לכימות. רמת הסיכון אינה מבטאת את ההסתברות להתממשותו, אלא את הפגיעה בבנק בקרות התרחיש.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר תוך הפעלת שיקול דעת אשר ההנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

התוצאות בפועל של סעיפים אלה עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

בביאור 1 לדוחות הכספיים מובאים בפירוט עיקרי המדיניות החשבונאית אותה יישמה קבוצת לאומי.

להלן תיאור תמציתי של נושאים חשבונאיים קריטיים עיקריים המגלמים הערכות ואומדנים של ההנהלה ואשר נדונו בין הדיקטוריון, ההנהלה ורואי החשבון המבקרים המשותפים:

הפרשה להפסדי אשראי וסווג חובות בעייתיים

הוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

הפרשה קבוצתית

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הוראת הדיווח לציבור. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

שיעור המימוש לאשראי של סיכון האשראי החוץ מאזני מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון-סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

בהתאם להוראת הדיווח לציבור, שעודכנה בינואר 2015, נקבעים שיעורי ההפרשה הקבוצתית בחלוקה לפי ענפי המשק השונים (כאשר בכל ענף נקבע שיעור אחד עבור אשראי שאינו בעייתי ושיעור נפרד, גבוה יותר, עבור אשראי בעייתי). זאת, בהתבסס על ממוצע שיעורי ההפסד ההיסטוריים לחובות מסופקים בכל ענף משק (שיעורי מחיקות חשבונאיות). בנוסף מתחשב הבנק בגורמים סביבתיים רלבנטיים, לרבות התפתחויות בתנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים וענפיים, שינויים בנפח ובתמהיל האשראי, גורמים נוספים ביניהם ריכוזיות האשראי וכן הערכות מומחה לגבי הסיכונים וניהול הסיכונים בבנק. בהתבסס על הגורמים הסביבתיים הרלבנטיים כאמור, קובע הבנק תוספת לשיעור ההפרשה הקבוצתית בגין כל ענף משק, מעבר לממוצע הפסדי העבר. בהתאם לעדכון האמור שפורסם על ידי בנק ישראל ביום 19 בינואר 2015 להוראת הדיווח לציבור, תוספת זאת מעבר לממוצע לגבי אשראי לאנשים פרטיים שאינו בעייתי - לא תפחת מ-0.75% החל מדצמבר 2014.

בגין הלוואות לדיר מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים בהתחשב, בין היתר, בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי הפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. תחולת חישוב הפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור מתייחס לכלל הלוואות לדיר, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי. כמו כן, על יתרת הלוואות לדיר שאין בהן פיגור מבוצעת הפרשה קבוצתית שמבוססת על נתוני הפרשות עבר (בכפוף לשיעור מינימאלי שקבע המפקח על הבנקים).

הבנק בוחן את נאותות הפרשה הקבוצתית מידי רבעון בהתבסס, בין היתר, על הערכת הסיכונים הגלומים בתיק האשראי ועל בחינת מגמות והתפתחויות בסגמנטים העיקריים, ומתוך ראייה צופת פני עתיד, ככל שניתן להעריך. זאת, תוך יישום העקרונות של הוראת ניהול בנקאי תקין 314 "הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות".

כמו כן, מחשב הבנק הפרשה נוספת וכללית כפי מדיניות הפרשה לחובות מסופקים לפני יישום ההוראות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. חישוב זה משמש רק כאינדיקציה לגבי הפרשה הקבוצתית כך שניתן לוודא כי הפרשה הקבוצתית גבוהה מההפרשה הנוספת והכללית לפחות ביחס הנדרש על פי הוראת בנק ישראל.

הפרשה פרטנית

הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים והמסחריים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכונים האשראי בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

בחטיבה הקמעונאית לקוחות עם אובליגו מעל מיליון ש"ח מזוהים ונבדקים פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בחטיבה, והיתר מטופלים כקבוצה של חובות הומוגניים וקטנים יחסית, תוך ביצוע הפרשה קבוצתית.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וזיהוי חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו). המתודולוגיה כוללת תהליך עבודה רבעוני מובנה שבמסגרתו נערכת סריקה יסודית של תיק האשראי, תוך שימוש במספר קריטריונים המהווים התראה מוקדמת להפיכתו של חוב לבעייתי, זאת במסגרת הטיפול בלקוחות המוגדרים כ"לקוחות רגישים". בחטיבה עסקית ומסחרית ובחטיבה לאשראי בינלאומי ונדל"ן המטפלות בלקוחות הגדולים של הבנק ובחברות העסקיות הבינוניות מתבצע בנוסף תהליך בקרת אשראי רבעוני בו נבחנים לווים שדירוג הסיכון שלהם טוב יותר מזה המחייב הכללה באוכלוסיית הלקוחות המוגדרים כרגישים. המתודולוגיה מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות הפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כ"פגומים". זאת, על בסיס קריטריונים שנקבעו לאופן בו יש לחשב את הפרשות להפסדי אשראי. בחינת נאותות הפרשה נעשית מידי רבעון, כאשר היחידות לניהול סיכונים אשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים (או ענף אשראי מסחרי בחטיבה הבנקאית, בהתאם לשיוך הלקוח) מאשרות את בחינת נאותות הפרשה המבוצעת על ידי היחידות העסקיות. כמו כן נבחן כושר שירות החוב של לקוחות המסווגים בסמלי חוב אחרים (חוב בהשגחה מיוחדת וחוב נחות).

התהליך המתואר של סיווג חובות ואמידת ההפסדים הפוטנציאליים בתיק האשראי כרוך, בין היתר, בהערכות סובייקטיביות, להן השלכה על סיווג החובות ועל גובה הפרשה להפסדי אשראי.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדיונים המתקיימים בהנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

מכשירים נגזרים

בהתאם להוראות הדיווח הכספי של המפקח על הבנקים, הבנק מיישם את הוראות התקנים FAS138, FAS149 ו-FAS157 על תיקוניהם, בכל הקשור לטיפול ולהצגה של מכשירים נגזרים.

שווי הוגן מוגדר כסכום/מחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. בין היתר, התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

FAS157 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.

נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.

נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות הנובעים ממודלים להערכה אשר אחד או יותר מהנתונים המשמעותיים בהם הינם לא נצפים.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלבנטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את רמת הנזילות של שווקים ואת מידת הרלבנטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בשלמותו.

התקן דורש מהתאגיד הבנקאי לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידו ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של התאגיד הבנקאי, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

נקבעו הנחיות ספציפיות בנוגע למתודולוגיה ולנתונים שישמשו בחישוב השווי ההוגן של מכשירים נגזרים. הבנק מבצע את חישוב ההפרשה בגין סיכון אשראי ברמת לקוח, תוך שימוש במדד לאיכות האשראי בהתבסס על מודלים פנימיים או על נתוני שוק.

במאי 2014 התקבל אישור זמני מהמפקח על הבנקים, לבצע את חישוב ההפרשה כאמור ללא שימוש במודלים מורכבים הכוללים תרחישים שונים של חשיפה פוטנציאלית כדי למדוד את רכיב סיכון האשראי שנכלל בשווי ההוגן של מכשירים נגזרים.

בדוח השנתי לשנת 2015, בדומה לדוח השנתי לשנת 2014, חישוב ההפרשה לסיכון אשראי בוצע ללא שימוש במודל מורכב הכולל תרחישים שונים של חשיפה פוטנציאלית.

הבנק פועל ליישום מודל מורכב הכולל תרחישים שונים של חשיפה פוטנציאלית בהתאם לדרישת המפקח על הבנקים.

במקרים לא רבים בהם אין בבנק מודל מתמטי לשיערוך מכשירים נגזרים, השווי ההוגן נקבע על פי ציטוטי מחירים המתקבלים מגורמים הסוחרים במכשירים אלה. על אף שהציטוט מתקבל מברוקרים אמינים שהבנק בחר לעבוד עמם, אין ודאות שהמחיר שצוטט משקף את המחיר שיתקבל בפועל לעסקה בכל סכום שהוא, ובפרט לעסקה בסכום גדול.

למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה [ביאור 1ח](#).

ניירות ערך

ניירות ערך, למעט אגרות חוב מוחזקות לפדיון, מוצגים במאזן לפי שווי הוגן. מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות.

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. לעניין ניירות ערך זרים רובו של התיק מחושב באופן יומי על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן של נכסים פיננסיים לצורך גילוי השווי בדוחות כספיים. מוסד זה הוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקות בשווקים פעילים ועל שיערוך עסקות דומות. החישוב משקף את המחיר שקונה מרצון בשוק ישלם עבור ניירות ערך על בסיס מידע שוטף הנצפה בשוק. מכיוון שרק חלק קטן מניירות הערך נסחרים בעולם בתדירות יומית, המוסד משתמש בשתי שיטות הערכה:

א. הערכה ברמת קבוצת נכסים: רוב הניירות מוערכים באמצעות שיעורי תשואה (היוון) המתייחסים לקבוצות של נכסים בעלי מאפיינים דומים (לפי מדינה, סקטור, סוג הנכס, דירוג וכו'). בעיקרם, משקלול המידע הקיים בשוק, בדרך כלל ביחס לאינדקס הרלוונטי.

ב. הערכה וציטוטים לניירות ספציפיים: שאר הניירות מוערכים באופן פרטני (הערכת המנפיק והנייר הבודד), על בסיס ציטוטי מחירים ישירים למרווחים של הנייר או למנפיק הספציפי. חלק קטן מהנכסים בקבוצה זו מוערכים רק על בסיס ציטוטי מחירים משווקים מאוד פעילים (בעיקר אג"ח ממשלתיות, שלהן עושי שוק פעילים).

בניירות ערך שהם אגרות חוב שאינן סחירות של חברות בישראל השווי ההוגן מתבסס על נתונים המתקבלים מחברת "מרווח הוגן". הבנק תיקף את המודל ווידא ברמה סבירה של בטחון את נכונות השווי ההוגן.

לעיתים, מטעמי שמרנות, כאשר קיימים אינדיקטורים, הבנק מבצע התאמות למודל ו/או מחיר שוק במטרה לקבוע שווי הוגן נכון יותר.

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף [ניירות ערך](#).
למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה [ביאור 1.1](#).

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך של ניירות הערך שאינה בעלת אופי זמני. הבחינה מתבצעת בהתקיים סממנים אשר יש בהם כדי להצביע על האפשרות שערכם של ניירות הערך נפגם. הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי שאינו זמני מתבססים על השיקולים והמבחנים כדלהלן:

- כוונה ויכולת להחזיק את נייר הערך עד להשבה החזויה של מלוא העלות.
- הנכסים והביטחונות המגבים את נייר הערך.
- שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
- משך התקופה בה השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו.
- הערכת כושר ההחזר.
- שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.

מדיניות הבנק היא להכיר בירידת ערך של נייר ערך כבעלת אופי אחר מאשר אופי זמני, אם מתקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:

1. נייר ערך אשר נמכר לפני מועד פרסום הדוח לציבור.
2. נייר ערך אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור, הבנק מתכוון למכור אותו, בתוך פרק זמן קצר.
3. אגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוג האג"ח במועד שבו היא נרכשה על ידי התאגיד הבנקאי לבין דירוג האג"ח במועד פרסום הדוח. ירידת דירוג מתחת ל-BBB מינוס בלבד נחשבת לירידת דירוג משמעותית לצורך סעיף זה.
4. אגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית.
5. אגרת חוב אשר לגביה חל כשל אשראי שלא תוקן תוך פרק זמן סביר.
6. נייר ערך אשר השווי ההוגן שלו נמוך מהשווי בו נרכש לפרק זמן של לפחות תשעה חודשים לסוף תקופת הדוח הכספי, והוא נמוך בשיעור של 35% או יותר מהעלות בסוף תקופת הדוח כמו גם במועד הסמוך לפרסום הדוח (לגבי אגרת חוב - העלות המופחתת).

לעניין זה מתאפשרת חריגה אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות מוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלבנטיים, אשר מוכיח ברמה גבוהה של ביטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני. הראיות האובייקטיביות והגורמים הרלבנטיים כוללים פרמטרים כגון: עליית שווי לאחר מועד הדוח הכספי, דירוג אשראי גבוה (קבוצה A או מעליה), ניתוח עמידות בתרחישי לחץ על ידי גורם מקצועי חיצוני או על ידי הבנק, גיבוי ובכלל זה השקעה ממשלתית ישירה בהון לצורך הבטחת האיתנות של הבנק המנפיק.

עקרונות אלו תואמים את ההנחיה שהוציא המפקח על הבנקים. ההגדרות של "ירידת דירוג משמעותית" ו-"ירידת ערך משמעותית" נקבעו על ידי הבנק.

התחייבויות לזכויות עובדים

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה ולמענק יובל מחושבים כיום על פי מודלים אקטואריים. חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק נעשה על פי שיעור היוון שמבוסס על תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח בינלאומי אשר נקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות לפרעון, על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה בארה"ב, לבין שיעורי התשואה לפדיון לאותן תקופות לפרעון על אגרות חוב של ממשלת ארה"ב.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך נסיון העבר שמשתנה בהתאם לגיל העובד.

להלן ניתוח רגישות כמותי להשפעת הנחות עיקריות בחישוב ההתחייבות האקטוארית.

קיטון של 1.0% בשיעור ההיוון של ההתחייבויות הנ"ל יגרום לגידול בסך של כ-2.6 מיליארד ש"ח בסך ההתחייבויות. קיטון של 1.0% בעליית השכר יגרום לקיטון בסך של כ-585 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. עלייה של 5.0% בתוחלת החיים יגרום לגידול בסך של כ-248 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. כל הסכומים הינם לפני השפעת מס.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזהירות ובמקצועיות ראויה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו:

www.magna.isa.gov.il

ביום 9 באפריל 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים. החוזר מעדכן את דרישות ההכרה, המדידה והגילוי בנושא הטבות לעובדים בהוראות הדיווח לציבור בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

החוזר קובע כי התיקונים להוראות הדיווח לציבור יחולו מיום 1 בינואר 2015, כאשר בעת היישום לראשונה בנק יתקן למפרע את מספרי ההשוואה לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2013 ואילך כדי לעמוד בדרישות הכללים כאמור.

ביום 11 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר משלים לחוזר שפורסם ביום 9 באפריל 2014 שכולל מתכונת גילוי בנושא זכויות עובדים ובנושא תשלומים מבוססי מניות. כמו כן מעדכן החוזר נושאים כגון: שיעור היוון, הוראות מעבר, דרישות הגילוי בדוח על הרווח הכולל, בביאור על רווח כולל אחר מצטבר ודרישות גילוי בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

בחוזר מצויין כי בנק ישראל הגיע למסקנה שבישראל לא קיים שוק עמוק לאיגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה. בהתאם, שיעור היוון להטבות עובדים יחושב על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה. מסיבות פרקטיות נקבע שחישוב המרווח יתבסס, על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב. בנק הסבור ששינויים במרווח המתקבל בתקופה מסוימת נובעים מתנודות חריגות בשווקים באופן שהמרווחים המתקבלים על פיהם אינם מתאימים לשמש להיוון כאמור לעיל, יפנה לקבל הנחיה מקדמית מהפיקוח על הבנקים. דוגמאות למצבים אלה יכולים לכלול, בין היתר, שינויים בגנים המרווח המתקבל גבוה מהמרווח על אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA (מקומי) בישראל.

הבנק תיקן למפרע מספרי השוואה לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2013 ואילך. באשר לטיפול החשבונאי ברווחים והפסדים אקטואריים שנובעים משינויים בשיעורי ההיוון נקבע:

- ההפסד האקטוארי ליום 1 בינואר 2013 הנובע מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראות השעה בהוראות הדיווח לציבור (4%) לבין שיעורי ההיוון למועד זה שנקבעו על פי הכללים החדשים כמוסבר לעיל, יכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר.
- רווחים אקטואריים שירשמו מיום 1 בינואר 2013 ואילך, כתוצאה משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך שנת הדיווח, יירשמו ברווח הכולל האחר המצטבר ויקטינו את יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל עד שיתרה זו תתאפס.
- רווחים אקטואריים הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך שנת הדיווח לאחר איפוס יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל והפסדים אקטואריים, יופחתו בשיטת קו ישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.
- רווחים והפסדים אקטואריים אחרים (שאינם נובעים כתוצאה משינוי בשיעור ההיוון) ליום 1 בינואר 2013 ובתקופות שלאחר מכן, יכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ויפחתו בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.
- השפעת היישום לראשונה על הטבות אחרות לעובדים אשר כל השינויים בהן נזקפים באופן שוטף לרווח והפסד (כגון מענקי יובל), תיזקף לעודפים.

בנוסף, מעדכן החוזר את דרישות הגילוי בנושא זכויות עובדים ובנושא תשלומים מבוססי מניות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

ביום 12 בינואר 2015 פורסם קובץ שאלות ותשובות בנושא הטבות לעובדים אשר כולל, דוגמאות לאופן הטיפול בהטבות שכיחות במערכת הבנקאית בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב.

יודגש כי בהתאם לקובץ שאלות ותשובות כאשר חלו שינויים המשפיעים מהותית על נכסי התוכנית או על המחויבות בגין התוכנית להטבה מוגדרת, תאגיד בנקאי ימדוד מחדש הן את ההתחייבויות והן את הנכסים. תאגיד בנקאי רשאי לאמץ מדיניות חשבונאית לפיה ימדדו מחדש הנכסים וההתחייבויות בגין התכנית בכל תקופת ביניים ובלבד שתיושם באופן עקבי בכל תקופות הביניים.

ההשפעה המצטברת של האימוץ לראשונה של כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ליום 1 בינואר 2013 הינה: קיטון בהון של 687 מיליוני ש"ח לאחר השפעת המס, מזה קרן הון שלילית בסך 725 מיליוני ש"ח לאחר השפעת המס שנרשמה ברווח כולל אחר מצטבר במסגרת "התאמות בגין הטבות לעובדים". קרן זו הינה בגין הפסד אקטוארי הנובע מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראת השעה בהוראות הדיווח לציבור (4%) לבין שיעורי ההיוון למועד זה של התחייבויות לעובדים צמודות למדד, שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.

ליום 31 בדצמבר 2015 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה בסך 1,490 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 414 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2014.

קרן ההון השלילית שנוצרה במועד האימוץ, אופסה ברבעון השני של שנת 2015.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2015 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-218 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

למידע נוסף בנוגע להשפעת התקן ליום 31 בדצמבר 2014 ראה [ביאור 1.1.1](#).

חישוב דרישות ההון בהתאם להוראות באזל 3 יעשה בהתאם להוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, שקובעות שיתרת רווח או הפסד כולל אחר מצטבר הנובעת מהתאמות בגין הטבות לעובדים, והסכום שנזקף ישירות לעודפים ליום 1 בינואר 2013 בגין השפעת האימוץ לראשונה, לא יובאו בחשבון באופן מיידי אלא יהיו כפופים להוראות מעבר, כך שהשפעתם תיפרס כדלקמן: 40% מיום 1 בינואר 2015 ועוד 20% ב-1 בינואר של כל שנה עד ליישום מלא החל מיום 1 בינואר 2018.

התחייבויות בגין תביעות משפטיות

בין יתר התחייבויות הבנק קיימות הפרשות בגין תביעות משפטיות שונות נגד הבנק, ביניהן גם בקשות לתביעות ייצוגיות. ההפרשות נקבעו על פי הערכת הנהלה ומבוססות על חוות דעת משפטיות.

אחת לרביע נערך דיון בוועדת ההפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי וכן בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לגבי הפרשות בגין תביעות מעל סכום מסוים שהוגשו נגד הבנק.

לצורך הערכת הסיכונים בהליכים משפטיים המוגשים כנגד הבנק מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים החיצוניים המייצגים את הבנק בתביעות אלו.

חוות דעת אלו ניתנו על ידי היועצים המשפטיים החיצוניים על פי מיטב שיקול דעתם, על יסוד העובדות המוצגות להם על ידי הבנק ועל יסוד המצב המשפטי (הדין והפסיקה) כפי שהם ידועים במועד ההערכה, והנתונים, לא פעם, לפרשנות ולטיעונים אפשריים סותרים.

הערכת הסיכונים הגלומים בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות הינה מורכבת שכן מדובר בתחום אשר ההלכות המשפטיות בו, גם בנושאים עקרוניים ומרכזיים, מצויות עדיין בהתהוות וטרם גובשו במלואן. כמו כן, ישנן תביעות בהן, בשל השלב בו מצוי ההליך, אין ביכולתם של היועצים המשפטיים להעריך ולו גם במגבלות האמורות את הסיכון הכרוך בהן.

לאור האמור לעיל, יתכן שתוצאות התביעות בפועל תהיינה שונות מההפרשות שנעשו.

בנינים וציוד

בניני הבנק והציוד מוצגים בדוחות הכספיים לפי: עלות בניכוי פחת שנצבר והפרשה לירידת ערך.

בנינים המוצעים למכירה מוצגים לפי הערך בספרים או שווי מימוש כפי שנקבע על ידי שמאים - הנמוך מביניהם. גובה ההפרשה לירידת ערך של נכסים המוצעים למכירה מושפע משינויים בהערכת הנכס.

הבנק מסווג בסעיף זה את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

תוכנות אשר נרכשות נמדדות לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלויות בקשר עם פיתוח והתאמה של תוכנות מחשב לשימוש עצמי מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח, התוכנה ישימה מבחינה טכנית, צפויה הטבה כלכלית עתידית ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. עלויות שהונו כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים. עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות עוקבות בגין תוכנה מוכרות כנכס אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בגינו הן הוצאו. יתר העלויות נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

הפחת מחושב מהעלות, בהתאם לאורך החיים השימושי, לפי שיטת הקו הישר. עלויות המהוונות להשקעות בציוד מופחתות ממועד הפעלתן בהתאם להערכת משך השימוש בהן, החל מהמועד בו הנכס מוכן לשימוש.

הנהלת הבנק בוחנת מעת לעת את הצורך בהפרשות לירידת ערך של הנכסים שבבעלות הבנק. המבחן לירידת ערך הנכסים נעשה על ידי השוואת עלות הנכס בספרים לסכום בר השבה שלו. שווי בר השבה הינו הגבוה מבין מחיר המימוש של הנכס לבין שווי השימוש שלו (שהינו הערך הנוכחי לאומדן תזרימי מזומנים העתידיים הצפויים מהשימוש בנכס).

נכסים בלתי מוחשיים

במסגרת הוראת דיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים נקבעו הוראות ליישום תקן חשבונאות בינלאומי 38 "נכסים בלתי מוחשיים" בקשר עם עלויות תוכנה לשימוש עצמי. ביום 2 ביוני 2015 שלח המפקח על הבנקים מכתב לבנק ובו נכתב כי בביקורות שבוצעו במספר תאגידים בנקאיים עלו ליקויים בבקרה הפנימית על דיווח כספי על תהליך היוון עלויות תוכנה.

בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים:

1. הבנק קבע סף מהותיות לכל פרויקט פיתוח תוכנה בגינו מהוונות עלויות תוכנה בסך של 750 אלפי ש"ח.
2. עודכן אומדן אורך החיים של עלויות התוכנה שהונו כך שלא יעלה על 5 שנים.
3. נקבעו הוראות שונות לגבי פרויקטים של פיתוח תוכנה אשר סך העלויות שניתן להוון בגינם אינו נמוך מסף המהותיות כאמור.

הבנק טיפל בדרישות אלה כשינוי של מדיניות חשבונאית לרבות יישום למפרע של המדיניות החשבונאית על תקופת ההשוואה.

כתוצאה מיישום למפרע של ההוראה הנ"ל, נרשם קיטון בהון הבנק ליום 1 בינואר 2013 בסך 346 מיליון ש"ח, לאחר השפעת המס.

למידע נוסף בגין ההשפעה של יישום למפרע של הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה ראה [ביאור 2.1.1](#).

מסים על הכנסה

הקבוצה מיישמת את תקן בינלאומי 12 IAS כפי ההוראות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור בנושא מסים על הכנסה החל מיום 1 בינואר 2012.

מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר נרשמים ישירות בהון.

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנת המס כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים לקבל/לשלם הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

הקבוצה אינה רושמת מסים נדחים בגין רווחים מהשקעות בחברות מוחזקות שבכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על ידי חברות מוחזקות.

ביום 22 באוקטובר 2015 פורסם חוזר בנושא "יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה". בהתאם לחוזר, תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זה, ובין היתר את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות בנושא 740 בקודיפיקציה בדבר "מיסים על ההכנסה" ובנושא 830-740 בקודיפיקציה בדבר "סוגיות במטבע חוץ מיסים על ההכנסה". נדרש ליישם את הנחיות החוזר החל מיום 1 בינואר 2017 לרבות תיקון למפרע של מספרי השוואה. הבנק בוחן את השפעת אימוץ הכללים לעיל על הדוחות הכספיים.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-**Sox Act**. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-**Public Company Accounting Oversight Board** הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה הפנימית על הדיווח הכספי וחווות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-**Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission** (COSO) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי ונמצא בתהליכי אימוץ של מודל ה-COSO החדש.

במהלך שנת 2015 ביצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

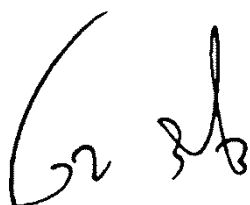
במהלך הרביע שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2015 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

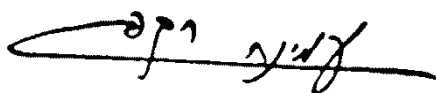
בשנת 2015 התקיימו 37 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-97 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 28 בפברואר 2016, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - המבוקרים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2015 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

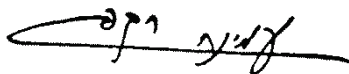
28 בפברואר 2016

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני רקפת רוסק-עמינח מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2015 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
  - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברביע הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

28 בפברואר 2016

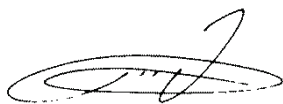
רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני רון פאינרו מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2015 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
  - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברביע הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

רון פאינרו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

28 בפברואר 2016

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני שלמה גולדפרב מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2015 (להלן: "הדוח").
  2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
  3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
  4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
    - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
    - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
    - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
    - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברביע הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
  5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
    - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
    - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

28 בפברואר 2016

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

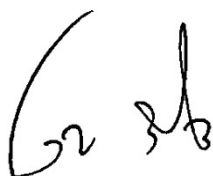
הדירקטוריון והנהלה של בנק לאומי לישראל (להלן, "הבנק"), אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של בטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

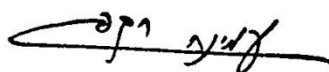
הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2015 הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק הפירמות קוסט פורר גבאי את קסירר וסומך חייקין, כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 308 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסוייגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015.

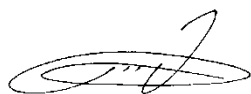
28 בפברואר 2016

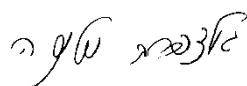
דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

רון פאינרו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות בנות (להלן - ביחד "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימת, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להוראות הדירקטוריון והנהלה של הבנק; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 והדוח שלנו מיום 28 בפברואר 2016, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים, וכן הפניות תשומת לב לאמור בביאורים: 25 סעיפים 2 ו-4, ו-25 סעיף 1.

סומך חייקין
רואי חשבון

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

28 בפברואר 2016

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק לאומי לישראל בע"מ והחברות המאוחדות שלו (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות בנות שאוחדו אשר נכסיהן הכלולים באיחוד מהווים כ-0.27% וכ-1.47%, מכלל הנכסים המאוחדים לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 בהתאמה, והכנסותיהן מריבית, נטו לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי הכלולות בדוחות הרווח וההפסד המאוחדים מהוות כ-0.07%, כ-0.63% וכ-0.75% מכלל ההכנסות במאחד מריבית, נטו לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2015, 2014 ו-2013, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי - של הבנק לימים 31 בדצמבר 2015 ו-2014 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב:

1. לאמור בבאור 25 סעיפים 2 ו-4 בדבר תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד חברה בת לרבות בקשות לאישורן כתביעות ייצוגיות.
2. לאמור בבאור 25 סעיף 11 בדבר חקירה שמתנהלת נגד הקבוצה על ידי רשות ניירות הערך האמריקאית בקשר עם פעילות הקבוצה מול תושבי ארה"ב.

הבנק אינו יכול להעריך מה תהיינה ההשלכות של העניינים הנ"ל על הבנק, אם בכלל, על מצבו הכספי ועל תוצאות פעולותיו ואם תהיינה מהותיות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2015, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) של ה-COSO (Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission), והדוח שלנו מיום 28 בפברואר 2016, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סומך חייקין
רואי חשבון

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

28 בפברואר 2016

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

דוח רווח והפסד מאוחד

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

2013	2014	2015		
		במיליוני ש"ח	ביאור	
12,134	10,012	8,784	2	הכנסות ריבית
4,777	2,649	1,666	2	הוצאות ריבית
7,357	7,363	7,118	2	הכנסות ריבית, נטו
268	472	199	13,29	הוצאות בגין הפסדי אשראי
7,089	6,891	6,919		הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
				הכנסות שאינן מריבית
1,127	795	1,610	3	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,188	4,167	4,092	4	עמלות
(N) 116	(N) 179	595	5	הכנסות אחרות
5,431	5,141	6,297		סך כל ההכנסות שאינן מריבית
				הוצאות תפעוליות ואחרות
(N) 5,070	(N) 5,151	5,448	6	משכורות והוצאות נלוות
(N) 1,821	(N) 1,655	1,702	16	אחזקה ופחת בניינים וציוד
88	58	5	17	הפחתות וירידת ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
1,838	2,507	1,681	7	הוצאות אחרות
8,817	9,371	8,836		סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
3,703	2,661	4,380		רווח לפני מסים
(N) 1,380	(N) 1,278	1,691	8	הפרשה למסים על הרווח
2,323	1,383	2,689		רווח לאחר מסים
(293)	42	177	15	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מס
				רווח נקי
2,030	1,425	2,866		לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(42)	(12)	(31)		המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,988	1,413	2,835		המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנק
				רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים)
(N) 1,35	(N) 0,96	1,92	9	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 34](#).

ציפורה סמט
דירקטור

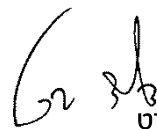
שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

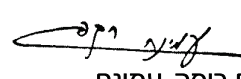
יואב נרדי
דירקטור

רון פאינר
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

דוד ברודט
יושב ראש הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 28 בפברואר 2016

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

דוח מאוחד על הרווח הכולל

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

2015	2014 ^(ג)	2013 ^(א)
במיליוני ש"ח		
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	2,866	1,425
בניכוי רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	31	42
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,835	1,413
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים:		
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, נטו	(423)	355
התאמות מתרגום דוחות כספיים נטו ^(א) , לאחר גידורים ^(ב)	(9)	192
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים ^(ד)	683	(1,384)
חלקו של התאגיד הבנקאי ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות	11	(108)
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים	262	(945)
השפעת המס המתייחס	(161)	447
רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מיסים	101	(498)
בניכוי רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	(3)
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים	101	(498)
הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	2,967	927
בניכוי הרווח (הפסד) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	31	12
הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,936	915

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

(ד) בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטוארים לסוף שנה של תוכניות להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

ראה גם [ביאור 10](#) בדבר רווח כולל אחר מצטבר.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר 2015

31 בדצמבר		
2015	2014	
ביאור	במיליוני ש"ח	
נכסים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	60,455	60,615
ניירות ערך ^{(כ)וג}	69,475	52,113
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,764	2,000
אשראי לציבור	265,070	256,468
הפרשה להפסדי אשראי	(3,671)	(3,988)
אשראי לציבור, נטו	261,399	252,480
אשראי לממשלות	453	528
השקעות בחברות כלולות	924	2,216
בניינים וציוד	3,095	3,162 ^(א)
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	18	43
נכסים בגין מכשירים נגזרים	11,250	16,909
נכסים אחרים ^(ב)	7,666	6,918 ^{(א)ה}
סך כל הנכסים	416,499	396,984
התחייבויות והון		
פיקדונות הציבור	328,693	303,397
פיקדונות מבנקים	3,859	4,556
פיקדונות מממשלות	750	467
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	938	1,238
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	21,308	23,678
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	11,098	15,650
התחייבויות אחרות ^{(כ)ד}	20,746	21,860 ^{(א)ה}
סך כל ההתחייבויות	387,392	370,846
זכויות שאינן מקנות שליטה	340	340
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	28,767	25,798 ^(א)
סך כל ההון	29,107	26,138
סך כל ההתחייבויות וההון	416,499	396,984

- (א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).
- (ב) לפרטים בדבר סכומים הנמדדים בשווי הוגן ראה [ביאור 3.2](#).
- (ג) לפרטים בדבר ניירות ערך ששוועדו למלווים ראה [ביאור 12](#).
- (ד) מזה: הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים, 482 מיליוני ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2014 - 494 מיליוני ש"ח).
- (ה) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 34](#).

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

(א) כולל 10 מיליון ש"ח קרנות הון אחרות.
(ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).
(ג) כולל 350 מיליון ש"ח שאינם יתניס לחלוקה כדיבידנד (31 בדצמבר 2014 - 353 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2013 - 471 מיליון ש"ח) יתרת הסכום לחלוקה כפופה להוראות בנק ישראל ולמגבלות המפורטות בהוראות ניהול בנקאי תקין, ראה [ביאור 2.4.ה](#).

214

רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	עודפים שנצברו ^(ג)	הלוואות לעובדים לרכישת מניות הבנק	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל הון
458	15,965	(44)	24,590	307	24,897
-	(346)	-	(346)	-	(346)
(725)	38	-	(687)	-	(687)
(267)	15,657	(44)	23,557	307	23,864
-	1,988	-	1,988	42	2,030
-	35	-	35	-	35
-	-	-	10	-	10
(784)	-	-	(784)	(3)	(787)
-	-	1	1	-	1
-	-	-	-	(6)	(6)
(1,051)	17,680	(43)	24,807	340	25,147
-	1,413	-	1,413	12	1,425
-	75	-	75	-	75
(498)	-	-	(498)	-	(498)
-	-	-	-	(10)	(10)
-	-	1	1	(2)	(1)
(1,549)	19,168	(42)	25,798	340	26,138
-	2,835	-	2,835	31	2,866
-	(19)	-	(19)	-	(19)
-	-	-	10	-	10
101	-	-	101	-	101
-	-	42	42	-	42
-	-	-	-	(10)	(10)
-	-	-	-	(21)	(21)
(1,448)	21,984	-	28,767	340	29,107

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

דוח על תזרימי מזומנים מאוחד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

2015	2014	2013
במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
רווח נקי לשנה	2,866	1,425 ^(ב)
2,030 ^(ב)		
התאמות:		
חלק הקבוצה בהפסדים (רווחים) בלתי מחולקים של חברות כלולות ^(א)	666	15
340		
פחת על בניינים וציוד (לרבות ירידת ערך)	655	602 ^(ב)
754 ^(ב)		
הפחתות	45	58
88		
הוצאות בגין הפסדי אשראי	199	472
268		
הפסדים (רווחים) של נכסים שהועברו לבעלות הקבוצה	3	(3)
1		
רווח ממכירת תיקי אשראי	(11)	(28)
(99)		
רווחים ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה	(1,075)	(659)
(754)		
רווח שמושם ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר	(62)	(456)
(35)		
רווח ממימוש השקעות בחברות כלולות	(522)	-
(15)		
רווח ממימוש בניינים וציוד	(485)	(83)
(22)		
הפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה	283	12
7		
הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות	10	-
10		
מסים נדחים - נטו	(278)	(118) ^(ב)
(138) ^(ב)		
שינוי בנכסי תוכנית, נטו בגין זכויות עובדים	491	58 ^(ב)
15 ^(ב)		
ריבית שהתקבלה מעבר לריבית שנצברה בתקופה (שטרם התקבלה) בגין אג"ח זמין למכירה	118	(67) ^(ב)
(140) ^(ב)		
ריבית שטרם שולמה (ששולמה) בגין אג"ח וכתבי התחייבות נדחים	(3)	1,000
1,428		
השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	6	(839)
653		
אחר, נטו	13	(195) ^(ב)
- ^(ב)		
שינוי נטו בנכסים שוטפים:		
פיקדונות בבנקים	2,773	(1,215)
1,112		
אשראי לציבור	(9,307)	(11,029)
(1,507)		
אשראי לממשלות	76	35
(118)		
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	236	(640)
75		
נכסים בגין מכשירים נגזרים	5,664	(3,845)
(1,595)		
ניירות ערך למסחר	1,112	(1,633)
652		
נכסים אחרים	(807)	203 ^(ב)
279		
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:		
פיקדונות מבנקים	(708)	191
283		
פיקדונות הציבור	24,931	15,184
(1,986)		
פיקדונות ממשלות	275	39
(38)		
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	(300)	614
(381)		
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	(4,538)	2,086
856		
התחייבויות אחרות	(869)	525 ^(ב)
1,166 ^(ב)		
מזומנים נטו מפעילות שוטפת		
21,457	1,709	3,189

(א) בניכוי דיבידנד שהתקבל.

(ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 34](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
			תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
(61,350)	(33,427)	(81,408)	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
33,528	22,673	33,513	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
19,785	26,347	30,366	תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה
713	344	279	תמורה ממכירת תיקי אשראי
(67)	(341)	(20)	רכישת מניות בחברות כלולות
73	-	711	תמורה ממימוש השקעה בחברות כלולות
(610) ^(א)	(683) ^(א)	(627)	רכישת בניינים וציוד
39	94	562	תמורה ממימוש בניינים וציוד
3	3	3	תמורה ממימוש נכסים שהועברו לבעלות הקבוצה
(7,886)	15,010	(16,621)	מזומנים נטו מפעילות השקעה (לפעילות השקעה)
			תזרימי מזומנים מפעילות מימון
-	-	3,315	הנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(3,512)	(2,763)	(5,682)	פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(6)	(10)	(10)	דיבידנד ששולם לכעלי מניות חיצוניים בחברות מאוחדות
-	(2)	(41)	רכישה נוספת של מניות בחברות מאוחדות
1	1	42	הלוואות לעובדים לרכישת מניות הבנק
(3,517)	(2,774)	(2,376)	מזומנים נטו מפעילות מימון
(8,214)	13,945	2,460	גידול (קיסון) במזומנים ושווי מזומנים
51,644	42,777	57,561	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
(653)	839	(6)	השפעת הפרשי השער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
42,777	57,561	60,015	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
12,474	9,922	9,830	ריבית שהתקבלה
(5,360)	(3,455)	(3,209)	ריבית ששולמה
74	67	1,013	דיבידנדים שהתקבלו
(1,238)	(1,604)	(1,419)	מסים על הכנסה ששולמו

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 34](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

נספח א' - פעולות השקעה ומימון שלא במזומן בתקופת הדוח:

שנת 2015

1. במשך השנה נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבויות לספקים בסך 37 מיליוני ש"ח.

שנת 2014

1. במשך השנה נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבויות לספקים בסך 49 מיליוני ש"ח.

שנת 2013

1. במשך השנה הועברו נכסים מאשראי לציבור לנכסים אחרים בסך 2 מיליוני ש"ח בגין אשראים שסולקו.

2. במשך השנה נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבויות לספקים בסך 24 מיליוני ש"ח.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 34](#).

פירוט הביאורים	עמוד
1 עיקרי המדיניות החשבונאית	221
2 הכנסות והוצאות ריבית	264
3 הכנסות מימון שאינן מריבית	265
4 עמלות	266
5 הכנסות אחרות	266
6 משכורות והוצאות נלוות	267
7 הוצאות אחרות	267
8 הפרשה למיסים על הרווח	268
9 רווח למניה רגילה	275
10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	275
11 מזומנים ופיקדונות בבנקים	277
12 ניירות ערך	278
13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	284
14 אשראי לממשלות	287
15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה	288
16 בניינים וציוד	293
17 נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	294
18 נכסים אחרים	295
19 פיקדונות הציבור	295
20 פיקדונות מבנקים	296
21 אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	297
22 התחייבויות אחרות	297
23 זכויות עובדים	298
24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות	323
25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות	335
26 שעבודים ותנאים מגבילים	371
27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון	374
28 מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים	381
29 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	393
30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה	416
31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון	418
32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים	422
33 בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו	436
34 תמצית הדוחות הכספיים של הבנק	443
35 אירועים לאחר תאריך המאזן	447

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי של תאגיד בנקאי.

פרסום הדוחות הכספיים הוא על בסיס דוחות מאוחדים בלבד. תמצית הדוחות הכספיים סולו של הבנק ניתנת בביאור 34.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 28 בפברואר 2016.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה -

הקבוצה - התאגיד הבנקאי וחברות בנות שלו.

חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.

חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות לרבות שותפות או מיזם משותף, שהשקעת הבנק בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.

חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות מאוחדות של הבנק מחוץ לישראל.

מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל, בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה תאגיד מפיק ומוציא את עיקר המזומנים.

מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

צדדים קשורים - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.

בעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.

מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.

דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.

דיווח כספי מותאם - דיווח כספי בערכים המותאמים על פי השינויים בכח הקניה הכללי של המטבע הישראלי בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

עלות - עלות בסכום מדווח.

שווי הוגן - מחיר שהיה מתקבל ממכירת נכס או לחילופין המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפי שוק במועד המדידה.

יתרת חוב רשומה - יתרת החוב הרשומה מוגדרת כיתרת חוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. יתרת החוב הרשומה אינה כוללת ריבית צבורה שלא הוכרה.

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. ברוב הנושאים הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. ביתר הנושאים שהינם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מסוימים, פרשנויות של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) וכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP).

כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים הנחיות יישום ספציפיות שמבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

בדבר פירוט תקנים בינלאומיים בחשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים אשר יושמו לראשונה ראה [סעיף \(ד\)](#) להלן.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בשקלים חדשים ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צויין אחרת.

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק.

למידע בדבר מטבע פעילות של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל ראה [סעיף \(ה\)](#) להלן.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

3. בסיס המדידה

3.1 כללי

הדוחות הכספיים מוצגים בסכומים מדווחים בהתאם לתקני חשבונאות של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות והוראות המפקח על הבנקים.

סכומי הנכסים הלא כספיים אינם מייצגים בהכרח שווי מימוש או שווי כלכלי עדכני, אלא רק את הסכומים המדווחים של אותם נכסים.

3.2 מאזן

- פריטים לא כספיים ופריטי הון (בעיקר בניינים וציוד; השקעות במניות שאין להן מחיר מצוטט בשוק פעיל; הוצאות להפחתה בקשר להנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים, מיסים נדחים, נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים ונכסים שאינם שוטפים המוחזקים למכירה) מוצגים בסכומים מדווחים.
- פריטים כספיים מוצגים במאזן בערכים נומינליים היסטוריים לתאריך המאזן למעט מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים הנמדדים בשווי הוגן.
- השקעה בחברות כלולות נקבעת על בסיס הדוחות הכספיים של חברות אלו, בסכומים מדווחים או מתורגמים לשקל חדש.

3.3 דוח רווח והפסד

- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים (כגון פחת והפחתות והוצאות והכנסות מראש) או מהפרשות הכלולות במאזן נגזרות מהתנועה בין סכום מדווח ביתרת פתיחה לבין סכום מדווח ביתרת סגירה.
- חלק הבנק בתוצאות הפעולות של חברות מוחזקות וחלקם של בעלי המניות החיצוניים בתוצאות של חברות מאוחדות נקבע על בסיס הדוחות הכספיים בסכומים מדווחים של חברות אלו.
- יתר מרכיבי דוח רווח והפסד מוצגים בערכים נומינליים (כגון: הכנסות ריבית נטו ועמלות).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

4. שימוש באומדנים

בעת הכנת הדוחות הכספיים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, נדרש מהנהלה שימוש באומדנים, הערכות והפעלת שיקול דעת המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, על הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

שינוי באומדנים

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת. לעניין שינוי אומדן בהפרשה הקבוצתית ראה [סעיף \(ט\)](#) להלן - יישום הוראת המפקח על הבנקים בנושא "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים".

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים

החל מתקופות הדיווח המתחילות ביום 1 בינואר 2015 מיישם הבנק תקנים חשבונאיים והוראות המפורטים להלן:

1. אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים

ביום 9 באפריל 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים. החוזר מעדכן את דרישות ההכרה, המדידה והגילוי בנושא הטבות לעובדים, לרבות תשלומים מבוססי מניות, בהוראות הדיווח לציבור בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

החוזר קובע כי התיקונים להוראות הדיווח לציבור יחולו מיום 1 בינואר 2015 כאשר בעת היישום לראשונה הבנק יתקן למפרע את מספרי השוואה לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2013 ואילך כדי לעמוד בדרישות הכללים כאמור.

ביום 11 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר משלים לחוזר שפורסם ביום 9 באפריל 2014 שכולל מתכונת גילוי בנושא זכויות עובדים ובנושא תשלומים מבוססי מניות. כמו כן מעדכן החוזר נושאים כגון: שיעור היוון, הוראות מעבר, דרישות הגילוי בדוח על הרווח הכולל, בביאור על רווח כולל אחר מצטבר ודרישות גילוי בדוח הדירקטוריון.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בחוזר מצוין כי בנק ישראל הגיע למסקנה שבישראל לא קיים שוק עמוק לאיגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה. בהתאם, שיעור ההיוון להטבות עובדים יחושב על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה למועד הדיווח. מסיבות פרקטיות נקבע שחישוב המרווח יתבסס על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב. בנק הסבור ששינויים במרווח המתקבל בתקופה מסוימת נובעים מתנודות חריגות בשווקים באופן שהמרווחים המתקבלים על פיהן אינם מתאימים לשמש להיוון כאמור לעיל, יפנה לקבל הנחיה מקדמית מהפיקוח על הבנקים. דוגמאות למצבים אלה יכולים לכלול, בין היתר, שינויים בגינם המרווח המתקבל גבוה מהמרווח על אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA (מקומי) בישראל.

הבנק תיקן למפרע מספרי השוואה לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2013 ואילך. באשר לטיפול החשבונאי ברווחים והפסדים אקטואריים נקבע:

- ההפסד האקטוארי ליום 1 בינואר 2013 הנובע מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראות השעה בהוראות הדיווח לציבור (4%) לבין שיעורי ההיוון למועד זה שנקבעו על פי הכללים החדשים כמוסבר לעיל, נכלל במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר.
- רווחים אקטואריים שנרשמו מיום 1 בינואר 2013 ואילך, כתוצאה משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך שנת הדיווח, נרשמו ברווח הכולל האחר המצטבר ואיפסו את יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל.
- רווחים אקטואריים הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך שנת הדיווח לאחר איפוס יתרת ההפסד הרשומה כאמור לעיל והפסדים אקטואריים, מופחתים בשיטת קו ישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.
- רווחים והפסדים אקטואריים אחרים (שאינם נובעים כתוצאה משינוי בשיעור ההיוון) ליום 1 בינואר 2013 ובתקופות שלאחר מכן, נכללים במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ומופחתים בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.
- השפעת היישום לראשונה על הטבות אחרות לעובדים אשר כל השינויים בהן נזקפים באופן שוטף לרווח והפסד (כגון מענקי יובל), נזקפה לעודפים.

בנוסף, מעדכן החוזר את דרישות הגילוי בנושא זכויות עובדים ובנושא תשלומים מבוססי מניות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

ביום 12 בינואר 2015 פורסם קובץ שאלות ותשובות בנושא הטבות לעובדים אשר כולל דוגמאות לאופן הטיפול בהטבות שכיחות במערכת הבנקאית בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יודגש כי בהתאם לקובץ השאלות והתשובות כאשר חלו שינויים המשפיעים מהותית על נכסי התוכנית או על המחויבות בגין התוכנית להטבה מוגדרת, תאגיד בנקאי ימדוד מחדש הן את ההתחייבויות והן את הנכסים.

תאגיד בנקאי רשאי לאמץ מדיניות חשבונאית לפיה ימדדו מחדש הנכסים וההתחייבויות בגין התכנית בכל תקופת ביניים ובלבד שתיושם באופן עקבי בכל תקופות הביניים.

הבנק בחר לאמץ מדיניות חשבונאית של מדידה מחדש בכל תקופת ביניים.

עיקרי ההוראות החדשות בנושא זכויות עובדים

הטבות לאחר פרישה - פנסיה, פיצויים והטבות אחרות במסגרת תכניות להטבה מוגדרת

תכנית להטבה מוגדרת הינה תכנית פנסיה המגדירה את הסכום של הטבת פנסיה שישולם, בדרך כלל כפונקציה של גורם אחד או יותר כגון: גיל, שנות שירות או תגמול.

- חישוב ההתחייבות בגין תכניות פנסיה ותכניות אחרות לאחר פרישה מבוסס על חישובים הכוללים הנחות אקטואריות ואחרות לרבות: שיעורי היוון, תמותה, תשואה חזויה לטווח ארוך על נכסי תכנית, גידול בתגמול ותחלופה.
- הבנק בוחן את הנחותיו בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים ומעדכן הנחות אלה בהתאם לצורך.
- שינויים בהנחות מוכרים ככלל, ובכפוף להוראות שפורטו לעיל, תחילה ברווח כולל אחר מצטבר ומופחתים לרווח והפסד בתקופות עוקבות.
- ההתחייבות נצברת לאורך התקופה הרלוונטית בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.
- הבנק מיישם את הנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על תהליך הדיווח הכספי בנושא זכויות עובדים, לרבות לעניין בחינת "מחויבות שבמהות" להעניק לעובדיו הטבות בגין פיצויים מוגדלים ו/או פנסיה מוקדמת.

הטבות לאחר פרישה במסגרת תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תכנית שלפיה הבנק משלם תשלומים קבועים לישות נפרדת מבלי שתהיה לו מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים.

התכנית מספקת חשבון אישי לכל משתתף ומספקת הטבות המבוססות ככלל על ההפקדות ותשואות ההשקעות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

מחויבות הבנק להפקיד בתכנית להפקדה מוגדרת, נזקפת כהוצאה לרווח והפסד בתקופות שבמהלכן סיפקו העובדים שירותים קשורים.

הטבות אחרות לזמן ארוך לעובדים פעילים - מענקי יובל

- ההתחייבות נצברת לאורך התקופה המזכה בהטבה.
- לצורך חישוב ההתחייבות מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות.
- כל מרכיבי עלות ההטבה לתקופה, לרבות רווחים והפסדים אקטוארים, נזקפים מידית לדוח רווח והפסד.

היעדרויות מזכות בפיצוי

- התחייבות בגין ימי חופשה נמדדת על בסיס שוטף, ללא שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות.
- לצורך חישוב ההתחייבות בגין ימי חופשת יובל מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות נזקפים מידית לדוח רווח והפסד.

עסקאות תשלום מבוסס מניות

- עסקאות תשלום מבוסס מניות כוללות עסקאות עם עובדים, שסולקו במכשירים הוניים.
- הבנק ככלל מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי המניות שהוא מעניק לעובדיו.
- מענקים הוניים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה.
- מענקים התחייבותיים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה, וההתחייבות נמדדת מחדש עד מועד הסילוק.

השינויים העיקריים במדיניות החשבונאית:

- עד למועד יישום ההוראה שיעור ההיוון של העתודות היה 4% לעומת שיעור היוון המבוסס על תשואת אגרות החוב ממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה כפי ההוראה החדשה.
- עד למועד יישום ההוראה, רווחים והפסדים אקטוארים נזקפו מידית לדוח רווח והפסד לעומת זקיפה לרווח כולל אחר מצטבר בגין תכניות להטבה מוגדרת.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- עד למועד יישום ההוראה, רווחים/הפסדים בפועל מנכסי תכנית נזקפו מידית לדוח רווח והפסד. בהתאם להוראה יש לקבוע מנגנון לחישוב התשואה החזויה על נכסי תכנית שתיזקף מידית לרווח והפסד כאשר הפער בין התשואה החזויה לתשואה בפועל יזקף לרווח כולל אחר מצטבר בגין תכניות להטבה מוגדרת.

דרישות גילוי בדוחות הכספיים לשנת 2015:

בדוחות הכספיים לשנת 2015 ניתן גילוי בדבר השפעת החוזר על תקופות ההשוואה לשנים 2013 ו-2014. כמו כן ניתן גילוי על השפעת האימוץ לראשונה ליום 1 בינואר 2013 בשורה נפרדת בדוח על השינויים בהון העצמי ובביאור 10 על רווח כולל אחר מצטבר.

בנוסף ניתן גילוי במסגרת ביאור 23 בדבר זכויות עובדים בהתאם למתכונת שנקבעה על ידי הפיקוח על הבנקים.

לצורך הצגת מספרי השוואה לשנים 2013 ו-2014 בנק רשאי משיקולים פרקטיים להשתמש בשיעורי התשואה בפועל בשנים אלה כשיעורי תשואה חזויה.

ההשפעה המצטברת של האימוץ לראשונה של כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים ליום 1 בינואר 2013 הינה: קיטון בהון של 687 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, מזה קרן הון שלילית בסך 725 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס שנרשמה ברווח כולל אחר מצטבר במסגרת "התאמות בגין הטבות לעובדים".

קרן זו הינה בגין הפסד אקטוארי הנובע מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראת השעה בהוראות הדיווח לציבור (4%) לבין שיעורי ההיוון למועד זה של התחייבויות לעובדים צמודות למדד, שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.

ליום 31 בדצמבר 2015 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה בסך 1,490 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 414 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2014.

קרן ההון השלילית שנוצרה במועד האימוץ, אופסה ברבעון השני של שנת 2015.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2015 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-218 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

2. היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה

ביום 2 ביוני 2015 התקבל מכתב מהמפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה וזאת לאור המורכבות החשבונאית של הנושא ומהותיות סכומי עלויות התוכנה שהונו. בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים:

א. נקבע סף מהותיות בסך 750 אלף ש"ח. כל פרויקט פיתוח תוכנה אשר סך כל עלויות התוכנה שניתן להוון בגינו נמוכות מסף המהותיות שנקבע, יזקף כהוצאה בדוח רווח והפסד.

ב. אומדן אורך החיים של עלויות התוכנה שהונו עודכן כך שלא יעלה על 5 שנים.

ג. נקבע מקדם היוון לשעות העבודה, שנמוך מ-1 שיביא בחשבון את הפוטנציאל לסטייה ברישום שעות העבודה ולחוסר יעילות כלכלי.

ד. דרג העובדים שעלויותיהם מהוונות לנכסים מוגבל לרמת מנהל פרויקט התוכנה.

הבנק יישם את ההנחיות בנושא בדרך של יישום למפרע. מספרי ההשוואה הוצגו מחדש.

השפעת היישום לראשונה ליום 1 בינואר 2013 הינה 346 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס.

השפעת היישום ליום 31 בדצמבר 2015:

31 בדצמבר							
2014				2013			
בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	בהתאם להוראות הדיווח הקודמות
מבוקר							
במיליוני ש"ח							
בניינים וציוד	3,729	-	(567)	3,162	3,638	-	3,028
נכסים אחרים	5,501	1,207	210	6,918	5,182	647	6,056
התחייבויות אחרות	18,715	3,145	-	21,860	17,809	1,586	19,395
עודפים	19,559	(34)	(357)	19,168	17,982	81	17,680
רווח כולל אחר מצטבר	355	(1,904)	-	(1,549)	(31)	(1,020)	(1,051)
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	28,093	(1,938)	(357)	25,798	26,129	(939)	24,807
יחס הון כולל ^(א)	14.01%	-	(0.11%)	13.90%	14.70%	-	14.59%
יחס הון עצמי רובד 1 ^(א)	9.21%	-	(0.12%)	9.09%	9.32%	-	9.19%

(א) יחסי הלימות הון לשנת 2014 הינם בהתאם לכללי באזל וזו ולשנת 2013 בהתאם לכללי באזל וזו.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

השפעת היישום לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015:

31 בדצמבר							
2014				2013			
בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	בהתאם להוראות הדיווח הקודמות	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	ההשפעה מיישום הכללים בנושא זכויות עובדים	בהתאם להוראות הדיווח הקודמות
מבוקר				מבוקר			
במיליוני ש"ח							
רווח והפסד							
הכנסות אחרות	211	(32)	-	179	202	(86)	116
משכורות והוצאות נלוות	4,968	103	80	5,151	5,133	(147)	5,070
אחזקה ופחת בניינים וציוד	1,778	-	(123)	1,655	1,833	-	1,821
הפרשה למיסים על הרווח	1,281	(20)	17	1,278	1,397	19	1,380
רווח המיוחס לבעלי מניות הבנק	1,502	(115)	26	1,413	1,982	42	1,988
רווח בסיסי ומדולל למניה	1.02	(0.08)	0.02	0.96	1.35	0.03	1.36
רווח כולל אחר	-	-	-	-	-	-	-
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים	-	(1,384)	-	(1,384)	-	(483)	(483)
השפעת המס המתחייב	-	500	-	500	-	188	188
רווח (הפסד) כולל לאחר מיסים	-	(884)	-	(884)	-	(295)	(295)

3. דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב הנוגעים להבחנה בין התחייבויות והון

ביום 30 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בנושא "דיווח לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב הנוגעים להבחנה בין התחייבויות והון". בהתאם להוראה, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא סיווג כהון או כהתחייבות של מכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים מורכבים.

במקביל לפרסום החוזר כאמור, פורסם קובץ שאלות ותשובות בנושא, במסגרתו הובהר כי יש לסווג מכשירי חוב קיימים עם רכיב המרה מותנה למניות (לפי הוראות המעבר עונה על ההגדרה של מכשיר הון מורכב או נכלל כרכיב הון פיקוחי בהתאם להוראות באזל III) כהתחייבות שתמדד לפי עלות מופחתת מבלי להפריד נגזר משובץ.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק מיישם את ההוראה החל מיום 1 בינואר 2015 בדרך של יישום למפרע. ליישום ההוראה לא היתה השפעה מהותית על הבנק.

4. גילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים

ביום 10 ביוני 2015 פורסם חוזר בנושא "גילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים".

התיקונים להוראות הדיווח לציבור מתאימים את הגילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים בדוח לציבור, לדרישות הוראה 312 בנושא עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים ולכללים שנקבעו בנושא זה בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - נושא 850 בקודיפיקציה בדבר "גילויים בהקשר לצד קשור".

המידע על יתרות מאזניות וחוז' מאזניות יכלול גם יתרות נכסים בגין עסקאות שבוצעו עם מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה.

המידע ימוין בהתאם למהות הקשר בין התאגיד הבנקאי והחברות המאוחדות שלו ובין בעלי עניין וצדדים קשורים כדלקמן:

בעלי עניין - ינתן גילוי לקבוצות הבאות: מחזיקי מניות בעלי שליטה וקרוביהם, מחזיקים אחרים, נושאי משרה בתאגיד הבנקאי יחד עם בני משפחתו וקרוביהם ומי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה.

צדדים קשורים המוחזקים על ידי התאגיד הבנקאי - חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ואחרים.

הבנק מיישם את הנחיות החוזר החל מהדוח לציבור לשנת 2015. לא נדרשת הצגה למפרע של מספרי השוואה אם המידע אינו קיים בידי הבנק. ליישום החוזר לא הייתה השפעה מהותית על הבנק למעט עדכון הגילוי בנושא צדדים קשורים, ראה [ביאור 33](#).

5. סיכון אשראי לפי ענפי משק

ביום 9 באפריל 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בנושא "סיכון אשראי לפי ענפי משק". החוזר מאמץ את הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הבנק מיישם את ההוראה החל מיום 1 בינואר 2015 בדרך של יישום למפרע. ליישום ההוראה לא הייתה השפעה מהותית על הבנק.

6. הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

ביום 19 בינואר 2015, פרסם המפקח על הבנקים חוזר בדבר "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים", במסגרתו תוקנו הוראות הדיווח לציבור.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בהתאם לכך עדכן הבנק אופן החישוב של מדידת שיעור הפסדי האשראי כך שמקדם ההפרשה הקבוצתית בגין כל קבוצת חובות חושב בהתבסס על שיעור ממוצע של הפסדי העבר בטווח של 5 השנים האחרונות בתוספת מקדם התאמה בגין גורמים איכותיים המשקפת בין היתר, מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף, תנאים ענפיים, שינויים בנפח ומגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות ועוד.

כמו כן, בהתאם לחוזר נקבע כי בקביעת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בגין אשראי לאנשים פרטיים יש לוודא כי שיעור ההתאמות בגין גורמים סביבתיים רלוונטיים לסיכויי הגביה לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי שאינו בעייתי לאנשים פרטיים. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

במהלך שנת 2015 השלים הבנק את פיתוח ותיקוף המודל לכימות מקדם התאמה בגין הגורמים האיכותיים. יישום המודל החדש בוצע בדרך של שינוי אומדן ונזקף ישירות לרווח והפסד. השפעת היישום לראשונה הסתכמה בגידול של כ-26 מיליון ש"ח לפני מס.

7. קובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים

ביום 10 בספטמבר 2015 פרסם המפקח על הבנקים קובץ שאלות ותשובות מעודכן בנושא יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. בקובץ השאלות והתשובות הובהרו הדרישות לקביעת הרף לצורך ביצוע בחינה פרטנית לירידת ערך וכן הובהר כי לא ניתן לשנות את אופן בחינת ההפרשה להפסדי אשראי בגין חוב מסוים (דהיינו לעבור מבחינה על בסיס קבוצתי לבחינה על בסיס פרטני), למעט במצב של ארגון מחדש של חוב בעייתי.

בנוסף נקבעו כללים לביצוע מחיקה חשבונאית בגין חוב בעייתי בארגון מחדש שכשל. השפעת היישום לראשונה של הנחיות אלה הסתכמה בגידול של 14 מיליון ש"ח. ישום ההוראה נעשה בדרך של מכאן ולהבא החל מיום 1 ביולי 2015.

8. עדכון מבנה הדוח לציבור

ביום 28 באפריל 2015 פורסם חוזר בנושא "עדכון מבנה הדוח השנתי לציבור של תאגיד בנקאי". מטרת החוזר בנושא עדכון מבנה הדוחות הכספיים הן בין השאר: שיפור איכות הדיווח לציבור על ידי הפיכת המידע בדוח לציבור לשימושי ונגיש יותר; הגברת האחידות במערכת הבנקאית באופן הצגת הדוחות השנתיים; וכן גיבוש מתכונת דוח השנתי לציבור שתהיה מבוססת על פרקטיקות הצגה של בנקים מובילים בארה"ב ואירופה. עיקרי החוזר הם:

- שינוי סדר ההצגה בדוח הכספי - הצגת דוח רווח והפסד לפני המאזן. הצגת ביאורים תוצאתיים לפני ביאורים מאזניים. פיצול ביאור 4 בדבר "סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי" לתמצית ברמת סך הכל לפי סוגי אשראי עיקריים ולמידע רחב יותר שייכלל במסגרת פרק סיכונים בדוח הכספי.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- ביטול סקירת ההנהלה ושילובה בדוח הדירקטוריון ושינוי שם דוח הדירקטוריון "דוח הדירקטוריון והנהלה".
- פרסום דוח נפרד על הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק שיכלול מידע כמותי מפורט ומידע איכותי על סקירת הסיכונים ואופן ניהולם לפי דרישות הגילוי של באזל, ה-FSB ומקורות אחרים.
- הבנק מיישם את הנחיות החוזר החל מהדוח לציבור לשנת 2015. ליישום החוזר השפעה הצגתית בלבד.

9. מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים

ביום 3 בנובמבר 2014 פורסם חוזר בנושא דיווח על מגזרי פעילות וקובץ שאלות ותשובות ליישום. ביום 10 בספטמבר 2015 פורסם עדכון לקובץ השאלות ותשובות.

החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור בכל הנוגע לדרישת הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים ובין השאר כולל שינוי הגדרות מסוימות והנחיות על פיהן ידרשו הבנקים לבצע סיווג לקוחות למגזרים פיקוחיים ולעדכן את דיווחיהם.

התיקונים להוראות נועדו לחייב דיווח על מגזרי פעילות בהתאם למתכונת אחידה וכת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים. בנוסף, בחוזר נקבע כי הגילוי על "מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה" יינתן בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מגזרי פעילות (הנכללים ב-ASC 280) ככל שקיים הבדל מהותי בין גישת ההנהלה לבין מגזרי הדיווח על פי הנחיות הפיקוח.

הכללים החדשים יחולו מהדוחות הכספיים לשנת 2015 ואילך באופן המפורט להלן:

- בדוחות לשנת 2015 חלה דרישת גילוי בקשר לנתונים מאזניים ביחס למגזרי פעילות פיקוחיים כמוגדר בהוראות החדשות. בהתאם להוראות החדשות ניתן שלא לתת גילוי למספרי השוואה לנתונים המאזניים על מגזרי הפעילות הפיקוחיים אלא לכלול מספרי השוואה, בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר. כמו כן, לא נדרש גילוי על מגזר ניהול פיננסי.
- החל מהדוח הכספי לרביע הראשון של שנת 2016 נדרש גילוי מלא לפי הכללים החדשים, למעט הגילוי על מגזר ניהול פיננסי. מספרי השוואה יותאמו למפרע. ניתן להציג בדוחות בשנת 2016 מספרי השוואה של שנה אחת בלבד בהתייחס לביאור על מגזרי פעילות פיקוחיים. לצורך הצגת מספרי השוואה ניתן יהיה להסתמך על סיווג הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים נכון ליום 1 בינואר 2016.
- החל מהדוחות לרביע הראשון לשנת 2017 נדרש ליישם את הנחיות החוזר במלואן.
- יישום ההוראות החדשות אינו צפוי להביא להשפעה מהותית למעט אופן ההצגה והגילוי.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. מטבע חוץ והצמדה

עסקאות במטבע חוץ

נכסים והתחייבויות נקובים במטבע חוץ או הצמודים לו כלולים לפי שערי חליפין יציגים, אשר פורסמו על ידי בנק ישראל, לתאריך המאזן או לתאריך מתאים אחר כדלקמן:

- נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין למועד הדיווח.
- נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו הנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

בדוח רווח והפסד כלולות הכנסות והוצאות במטבע חוץ לפי שערי החליפין היציגים השוטפים בעת ביצוע הפעולות והפרשי שער על הנכסים וההתחייבויות שבגינם נוצרו ההכנסות וההוצאות הנ"ל.

הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים ברווח והפסד פרט להפרשים הבאים המוכרים ברווח כולל אחר, הנובעים מתרגום של:

- מכשירים פיננסיים הוניים המסווגים כזמינים למכירה (למעט במקרה של ירידת ערך ואז הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר מסווגים מחדש לרווח והפסד).
- התחייבויות פיננסיות המגדרות השקעות בפעילות חוץ בגין החלק האפקטיבי בגידור.

מטבע הפעילות של שלוחות הפועלות בחו"ל

הבנק מיישם את IAS 21 בנושא השפעת השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ החל מיום 1 בינואר 2011, למעט הנחיות התקן בנושא סיווג של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל כפעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה משקל.

עד שנת 1994 סווגו שלוחות בנקאיות מסוימות בחו"ל כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה משקל והפרשי השער בגין התרגום נזקפו ישירות להון, כחלק מקרן תרגום. החל משנת 1995, על פי הנחיות המפקח על הבנקים, סווגו שלוחות בנקאיות בחו"ל כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן זהה למטבע הפעילות של הבנק.

ביום 14 בפברואר 2012 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בדבר אופן קביעת מטבע פעילות של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל. בקביעת מטבע הפעילות נדרש הבנק לבחון את מכלול הקריטריונים המפורטים להלן ולתעד את התוצאה:

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- האם הסביבה הראשית בה השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים היא מטבע זר ופעילות השלוחה בשקל הינה שולית.
- האם לקוחות השלוחה גויסו על ידה באופן עצמאי, כך שפעילות השלוחה מול לקוחות התאגיד הבנקאי או צדדים הקרובים אליהם אינה משמעותית.
- האם פעילות השלוחה מול התאגיד הבנקאי עצמו ומול צדדים קשורים לו אינה משמעותית, ובין היתר אין תלות במקורות מימון של התאגיד הבנקאי או צדדים הקשורים לו.
- האם פעילות השלוחה עומדת בפני עצמה ואינה מהווה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של התאגיד הבנקאי.

כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק (לדוגמה: העסקאות של השלוחה המבוצעות עם לקוחות התאגיד הבנקאי הן משמעותיות עד כדי כך שהן מהוות את רוב העסקאות של השלוחה) הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל. במצב אחר, הקביעה תבוצע בהתאם לבחינת מכלול הקריטריונים.

הבנק בחן מחדש את הסיווג של השלוחות הבנקאיות שלו בחו"ל בהתאם לקריטריונים החדשים וסיווג את השלוחות הבנקאיות בארה"ב ובשווייץ כפעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה משקל.

שינוי הסיווג טופל באופן של מכאן ולהבא כשינוי של מטבע הפעילות של השלוחות כך שהפרשי שער בגין התרגום הוכרו החל מיום 1 בינואר 2012 ברווח כולל אחר והוצגו במסגרת "התאמות מתרגום של פעילות חוץ".

פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות של פעילויות החוץ, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים".

בעת מימוש של פעילות חוץ המביא לאובדן שליטה או השפעה מהותית, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

בנוסף בעת שינויים בשיעור ההחזקה של הבנק בחברת בת שכוללת פעילות חוץ תוך שימור השליטה בחברה הבת, חלק יחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער שהוכרו ברווח כולל אחר מיוחס מחדש לזכויות שאינן מקנות שליטה.

כאשר הקבוצה מממשת חלק מהשקעה שהינה חברה כלולה הכוללת פעילות חוץ תוך שימור השפעה מהותית, החלק היחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער מסווג מחדש לרווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הקבוצה מיישמת חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של פעילות החוץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (שקל), בין אם ההשקעה בפעילות חוץ נטו מוחזקת ישירות על ידי הבנק ובין אם דרך חברה מוחזקת.

הפרשי שער הנובעים מתרגום התחייבות פיננסית המגדרת השקעה נטו בפעילות חוץ נזקפים לרווח כולל אחר בגין החלק האפקטיבי בגידור, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום של פעילויות חוץ". החלק שאינו אפקטיבי נזקף לרווח והפסד. בעת מימוש השקעה בגינה בוצע הגידור, יועבר הסכום המתאים שנצבר ב"התאמות מתרגום דוחות כספיים" לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים בשווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

שיעור השינוי בשנת			31 בדצמבר		
2013	2014	2015	2013	2014	2015
(%)			(בש"ח)		
שער החליפין של:					
(7.0)	12.0	0.3	3.471	3.889	3.902
הדולר של ארה"ב					
(2.8)	(1.2)	(10.1)	4.782	4.725	4.247
אירו					
(4.9)	5.6	(4.6)	5.742	6.064	5.784
לירה שטרלינג					
(4.4)	0.8	(0.1)	3.897	3.929	3.925
פרנק שווייצרי					
מדד המחירים לצרכן:					
(נקודות)					
1.9	(0.1)	(0.9)	107.5	107.4	106.4
לחודש נובמבר - מדד ידוע					
1.8	(0.2)	(1.0)	107.6	107.4	106.3
לחודש דצמבר - מדד בגין					

ו. בסיס האיחוד

1. צירופי עסקים

הקבוצה מיישמת לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (acquisition method). מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. הקבוצה שולטת בנרכשת כאשר היא חשופה, או בעלת זכויות, לתשואות משתנות ממעורבותה בנרכשת ויש לה את היכולת להשפיע על תשואות אלה באמצעות כח ההשפעה שלה בנרכשת.

הקבוצה מכירה במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה, לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת, וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכויות הוניות בנרכשת שהוחזקו קודם לכן על ידי הרוכשת, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ולהתחייבויות שניטלו.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק מכיר במועד הרכישה בהתחייבות תלויה שניטלה בצירוף עסקים אם קיימת מחויבות במועד הרכישה שנובעת מאירועי העבר ושוויה ההוגן ניתן למדידה באופן מהימן.

במידה והקבוצה מבצעת רכישה במחיר הזדמנותי (רכישה הכוללת מוניתין שלילי), היא מכירה ברווח שנוצר כתוצאה מכך בדוח רווח והפסד במועד הרכישה, זאת לאחר שבוצעה בדיקה נוספת של הייחוס לנכסים ולהתחייבויות של הישות הנרכשת.

התמורה שהועברה כוללת את השווי ההוגן של הנכסים שהועברו לבעלים הקודמים של הנרכשת, התחייבויות שהתהוו לרוכש מול הבעלים הקודמים של הנרכשת וזכויות הונות שהונפקו על ידי הקבוצה. בצירוף עסקים שהושג בשלבים, ההפרש בין השווי ההוגן למועד הרכישה של הזכויות ההונות בנרכשת שהוחזקו קודם לכן על ידי הקבוצה לבין הערך המאזני לאותו מועד נזקף לדוח רווח והפסד במסגרת סעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית - רווחים או הפסדים מהשקעה במניות" כחלק מפעילויות שאינן למטרות מסחר. כמו כן, התמורה שהועברה כוללת את השווי ההוגן של תמורה מותנית. לאחר מועד הרכישה, הקבוצה מכירה בשינויים בשווי ההוגן של התמורה המותנית המסווגת כהתחייבות פיננסית בדוח רווח והפסד ואילו תמורה מותנית המסווגת כמכשיר הוני אינה נמדדת מחדש.

עלויות עסקה אשר מתהוות כתוצאה מעסקת צירוף עסקים נזקפות מיידית לרווח והפסד.

צירופי עסקים שאירעו לפני 1 בינואר 2011

בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים הקבוצה אימצה את ההקלה שנקבעה ב-IFRS 1, אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים. בהתאם לכך הקבוצה לא מיישמת את IFRS 3 (2008) למפרע לגבי צירופי עסקים, רכישות של חברות כלולות ורכישות של זכויות שאינן מקנות שליטה שהתרחשו לפני 1 בינואר 2011. לפיכך, עבור רכישות כאמור המוניתין שהוכר ועודפי העלות שנוצרו מייצגים את הסכומים שהוכרו בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים שחלו אז.

2. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי הבנק. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל ישויות בהן מתקיימת שליטה של הבנק. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה. המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הבנק, למעט במקרים בהם הותר אחרת על ידי המפקח על הבנקים.

יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים.

הדוחות הכספיים של שתי חברות בבעלות מלאה שהן חברות נכסים ושרות של הבנק מאוחדים במסגרת הדוחות הכספיים סולו של הבנק.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן החלק בהון בחברות בנות שאינן ניתנות לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם. זכויות אלה המעניקות למחזיק בהן חלק בנכסים נטו של הנרכשת, נמדדות במועד הרכישה בשווי הוגן.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח, ההפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לשינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות לעודפים.

הסכום שבו מתואמות הזכויות שאינן מקנות שליטה מחושב כדלקמן:

- בעלייה בשיעור ההחזקה, לפי החלק היחסי הנרכש מיתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה בדוחות הכספיים המאוחדים ערב העסקה.
- בירידה בשיעור ההחזקה, לפי החלק היחסי שמומש על ידי הבעלים של הבנק בנכסים נטו של חברת הבת לרבות מוניטין.
- בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברת בת, תוך שימור שליטה, הבנק מייחס מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר, בין הבעלים לבין זכויות שאינן מקנות שליטה.

3. חברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. כמו כן, לשם קביעת השפעה מהותית נבחנים קריטריונים איכותיים אשר לעיתים גוברים על הנחה כמותית זו. בבחינת קיום השפעה מהותית, מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות הניתנות למימוש או להמרה באופן מיידי למניות החברה המוחזקת.

השקעה במניות חברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. עלות ההשקעה כוללת את עלויות העסקה. כאשר הבנק משיג השפעה מהותית לראשונה בהשקעה שטופלה כנכס זמין למכירה עד למועד השגת השפעה מהותית, מיושמת שיטת השווי המאזני למפרע.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ההשקעות כוללות מוניטין שחושב במועד הרכישה ומוצגות בניכוי הפסדים מצטברים מירידת ערך. המדיניות החשבונאית של החברות הכלולות שיושמה על ידן הינה בהתאם לכללים חשבונאיים מקובלים בישראל או לכללי חשבונאות בינלאומיים אם החברה הכלולה היא במדינת חוץ או שהותר אחרת על ידי המפקח על הבנקים.

הדוחות הכספיים של החברה הכלולה הוכנו תוך שימוש במדיניות חשבונאית אחידה עם התאגיד הבנקאי לגבי עסקאות ואירועים דומים בנסיבות דומות: למעט תיאומים למדיניות חשבונאית, המתייחסים לנושאים בליבת העסק הבנקאי, שיושמה על ידי חברה כלולה ריאלית.

חלקו של הבנק בתוצאותיהן הכספיות של חברות כאמור מוצג לאחר הפחתת עודף העלות שנוצר ברכישתן. עודף העלות שיוחס לנכסים והתחייבות מופחת על פני אורך החיים השימושיים של הנכס. מוניטין חיובי אינו מופחת ונכלל בערך בספרים של ההשקעה. מוניטין שלילי מוכר ברווח והפסד במועד הרכישה באישור המפקח על הבנקים.

בדוח על השינויים בהון העצמי, נזקף חלק הבנק ב"התאמות מתרגום" של יחידות, המוחזקות על ידי חברות כלולות, כיחידות שהפעילות שלהן היא במטבע פעילות השונה ממטבע הפעילות של הבנק.

רווחים או הפסדים ממימוש חברות כלולות נזקף ברווח והפסד לסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית - רווחים או הפסדים מהשקעה במניות" כחלק מפעילויות שאינן למטרות מסחר. כאשר חלקה של הקבוצה בהפסדים עולה על ערך הזכויות של הקבוצה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני, הערך בספרים של אותן זכויות מופחת לאפס.

הקבוצה אינה מכירה בהפסדים נוספים של החברה המוחזקת אלא אם לקבוצה יש מחויבות נוספת כלפי החברה המוחזקת. בעת עליה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית, מיושמת שיטת הרכישה רק בגין אחוזי ההחזקה הנוספים בעוד שההחזקה הקודמת נותרת ללא שינוי.

בעת ירידה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה. כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה, מסווג מחדש לרווח והפסד או לעודפים.

בעת אובדן השפעה מהותית, הקבוצה מפסיקה להשתמש בשיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית ומטפלת בהשקעה הנותרת כנכס פיננסי. במועד זה יוכר ברווח כולל אחר ההפרש שבין השווי ההוגן של יתרת ההשקעה לבין ערך ההשקעה בספרים.

כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה מסווג מחדש לדוח רווח והפסד או לעודפים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום ירידת ערך בגין השקעתו בחברות כלולות, ראה [סעיף \(כא.3\)](#) להלן.

2. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

הכנסות והוצאות נכללות על בסיס צבירה למעט המפורט להלן:

- הכנסות והוצאות מניירות ערך למסחר וממכשירים נגזרים, מוכרות לפי השינויים בשווי הוגן.
- ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות שאינם נושאים הכנסה מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנוותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנוותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד כהכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנוותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיוור מוכרות בדוח רווח והפסד על בסיס הגבייה בפועל.
- עמלות ליצירת אשראי - עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, לא מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת הריבית האפקטיבית ומדווחות כחלק מהכנסות הריבית.
- עמלות פירעון מוקדם - הכנסות מעמלות פירעון מוקדם שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לפני 1 בינואר 2014 ושטרם הופחתו, מוכרות על פני תקופה של שלוש שנים או התקופה הנוותרת של ההלוואה, לפי הקצרה מביניהם. עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לאחר 1 בינואר 2014 מוכרות מיידי במסגרת הכנסות ריבית.
- עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן אשראי. במידה והסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות, אחרת הבנק דוחה את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. באם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה הבנק מניח כי הסבירות למימוש ההתחייבות אינה קלושה.
- שינוי בתנאי חוב - במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, בוחן הבנק אם תנאי ההלוואה שונו באופן מהותי. אם הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים בהתאם לתנאים החדשים של ההלוואה שונה לפחות ב-10% מהערך הנוכחי של תזרימי המזומנים שנותרו בהתאם לתנאים הנוכחיים או האם מדובר בשינוי מטבע של ההלוואה וכדומה. במקרים כאמור כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי מוכרות ברווח והפסד. אחרת העמלות הנ"ל נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים נזקפות לרווח והפסד עם מתן השירות.
- בתקופות עוקבות לירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, הכנסות הריבית מהשקעות במכשירי חוב יוכרו בהתבסס על עודף תזרימי המזומנים הצפויים של מכשיר החוב.

ח. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

החל מיום 1 בינואר 2011 הבנק מיישם את הכללים שנקבעו ב-FAS 157 (ASC 820) אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן החל מיום 1 בינואר 2012, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא מדידות שווי הוגן המשלבת בהוראות הדיווח לציבור את הכללים שנקבעו בעדכון תקינה חשבונאית ASU 2011-04 בנושא מדידת שווי הוגן.

התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

FAS 157 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות הנובעים ממודלים להערכה אשר אחד או יותר מהנתונים המשמעותיים בהם הינם לא נצפים.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלבנטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את רמת הנזילות של שווקים ואת מידת הרלבנטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בשלמותו.

שיטות ההערכה המיושמות על ידי הבנק למדידת שווי הוגן נבחנות בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות לעסקאות השונות, לרבות מחירי העסקאות האחרונות בשוק, מחירים אינדיקטיביים של שירותי הערכה ותוצאות של בדיקה לאחור (back-testing) של סוגי עסקאות דומות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

התקן דורש מהתאגיד הבנקאי לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידו ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של התאגיד הבנקאי, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 32א](#) להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

ניירות ערך

השווי ההוגן של ניירות ערך למסחר וניירות ערך זמינים למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי. השווי ההוגן נקבע לפי מודלים מקובלים לתמחור, בהתבסס על הערכות שהתקבלו ממומחים להערכת שווי של מכשירים פיננסיים או בהתבסס על מערכת עצמאית של הבנק. שיטות ההערכה כוללות שימוש בפרמטרים שונים, כגון עקומי ריבית, שערי מטבעות וסטיות תקן, תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

רובו של התיק מחושב מדי חודש על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן והוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים. יתרת התיק משוערכת על בסיס ציטוטים מברוקרים או מיוצרי המכשירים, או בהתבסס על מערכת של הבנק.

מכשירים פיננסיים נגזרים

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק עיקרי.

במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן נערך תוך שימוש במודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר.

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

לרוב למכשירים פיננסיים בקטגוריה זו לא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. לצורך כך, בהתאם להנחית הפיקוח על הבנקים, תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

חלופת השווי ההוגן עבור נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות

FAS 159 (ASC 825-10) מאפשר לתאגיד בנקאי לבחור, במועדי בחירה מוגדרים, למדוד בשווי הוגן מכשירים פיננסיים ופריטים מסוימים אחרים (הפריטים הכשירים), אשר בהתאם להוראות הדיווח לציבור לא נדרש למדוד אותם בשווי הוגן. רווחים והפסדים שטרם מומשו בגין השינויים בשווי ההוגן של הפריטים לגביהם נבחרה חלופת השווי ההוגן, ידווחו בדוח רווח והפסד בכל מועד דיווח עוקב. כמו כן, עלויות ועמלות מראש הקשורות לפריטים לגביהם תיבחר חלופת השווי ההוגן יוכרו ברווח והפסד במועד התהוותן ולא יידחו. בחירת יישום חלופת השווי ההוגן כאמור לעיל תיעשה לגבי כל מכשיר בנפרד (instrument-by-instrument) ואינה ניתנת לכיטול. בנוסף, FAS 159 קובע דרישות הצגה וגילוי המיועדות לסייע להשוואה בין תאגידים בנקאיים הבוחרים בבסיסי מדידה שונים לסוגים דומים של נכסים והתחייבויות.

למרות האמור לעיל, הובהר על ידי הפיקוח על הבנקים כי תאגיד בנקאי לא יבחר בחלופת השווי ההוגן, אלא אם התאגיד הבנקאי פיתח מראש ידע, מערכות, נהלים ובקורות ברמה גבוהה שיאפשרו לו למדוד את הפריט ברמה גבוהה של מהימנות. לפיכך, תאגיד בנקאי לא יבחר בחלופת השווי ההוגן לגבי נכס כלשהו שמתאים לסיווג לרמה 2 או לרמה 3 במדרג השווי ההוגן, או לגבי התחייבות כלשהי, אלא אם קיבל לכך אישור מראש מהפיקוח על הבנקים. הבנק לא יעד מכשירים פיננסיים תחת חלופת השווי ההוגן.

ט. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

הבנק מיישם את הוראת המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי החל מיום 1 בינואר 2011. כמו כן מיישם הבנק את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא עדכון הגילוי על איכות האשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי מיום 1 בינואר 2012.

ההוראה מיושמת לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, איגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בנושא מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה. יתרת חוב רשומה מוגדרת כיתרת החוב לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב.

הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני המסלולים הבאים:

- הפרשה פרטנית להפסדי אשראי - ההפרשה מבוצעת על סמך מדידת ירידת הערך של החוב בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה). הצורך בהפרשה פרטנית נבחן ככלל, לגבי כל חוב שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר וכל חוב אחר שזוהה לצורך בחינה פרטנית על ידי הבנק.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בחלק מחברות הבנות שמאוחדות הבחינה נעשית גם בסכומים נמוכים יותר. הפרשה פרטנית מחושבת לגבי כל חוב שסווג פגום (ראה להלן).

- הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי - מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הכללים שנקבעו ב-FAS 5 (ASC 450) - טיפול חשבונאי בתלויות ועל הוראות השעה כמפורט להלן. ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי עבור מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון-סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

לשנים 2011-2012 ניתנה הוראת שעה (להלן: "תקופת המעבר"), לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי. על פי הוראת השעה, שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, ייקבעו בתקופת המעבר בהתבסס על טווח שיעורי ההפרשות ההיסטוריים לחובות מסופקים בשנים 2010-2008 בפילוח לפי ענפי משק וכן על שיעורי מחיקות חשבונאיות נטו שנרשמו בפועל החל מיום 1 בינואר 2011. בנוסף לחישוב טווח שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים כאמור, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות הבנק לוקח בחשבון נתונים נוספים, לרבות תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

בגין הלוואות לדיור מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. תחולת חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור מתייחס לכלל הלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי. כמו כן על יתרת הלוואות לדיור שאין בהן פיגור מבוצעת הפרשה שמבוססת על סטטיסטיקת עבר.

בנוסף הבנק מיישם את הוראות עדכון ניהול בנקאי תקין 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". הבנק גיבש מדיניות שנועדה להבטיח כי הוא עומד בדרישות החדשות וכי החל מיום 31 במרס 2013 יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.

בגין אשראי צרכני לאנשים פרטיים מיישם הבנק את הוראת המפקח על הבנקים מיום 19 בינואר, 2015 בנושא "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים". בהתאם להוראה, בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי על תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי, בין היתר, להביא בחשבון את הפסדי העבר, אשר יחושבו בהתאם לממוצע הפסדי העבר בחמש השנים האחרונות והתאמות בגין הגורמים האיכותיים בשיעור שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני הלא פגום. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית. יישום ההוראה נעשה בדוח הכספי לשנת 2014 באופן של מכאן ולהבא. כתוצאה מהיישום הוגדלה ההפרשה בשנת 2014 בגין האשראי הצרכני לאנשים פרטיים בסך של כ-208 מיליון ש"ח, לפני מס. הגידול ביתרות ההפרשה נזקף לרווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של הפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

כמו כן מחשב הבנק הפרשה נוספת וכללית לפי מדיניות הפרשה לחובות מסופקים לפני יישום ההוראות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. הפרשות אלה משמשות רק כסמן לגבי הפרשה הקבוצתית כך שבמידה וסך כל הפרשה הקבוצתית נמוכה מההפרשה הנוספת והכללית יש לבצע את הפרשה לפי הגבוה מבין שני החישובים.

סיווג חובות בעייתיים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלה הבנק מסווג את יתרת החובות הבעייתיים השונים לסיווגים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום.

אשראי בהשגחה מיוחדת

אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.

אשראי נחות

אשראי נחות הוא אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי פגום

זיהוי וסיווג אשראי פגום

אשראי אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי (Probable) שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. בפרט, חוב מסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.

החזרה של חוב פגום למצב שאינו פגום

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום בהתקיים אחד משני המצבים הבאים:

1. אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה (כולל סכומים שנמחקו חשבונאית או הופרשו).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

2. כאשר החוב נעשה מובטח היטב ונמצא בתהליכי גבייה.

כללי ההחזרה מסיווג פגום כאמור לא יחולו על חובות שסווגו כפגומים כתוצאה מביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי.

החזרה של חוב פגום למצב פגום צובר

חוב שלאחר הארגון מחדש קיים בטחון סביר שייפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, מוחזר לטיפול כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בתנאי שהארגון מחדש וכל מחיקה חשבונאית שבוצעה בחוב נתמכים בהערכת אשראי עדכנית של מצבו הפיננסי של החייב שמבוססת על פירעונות רציפים של שישה חודשים לפחות ורק לאחר שהתקבלו תשלומים שהפחיתו באופן מהותי (לפחות 20%) את יתרת החוב הרשומה שנקבעה לאחר הארגון מחדש.

חוב בעייתי בארגון מחדש

חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בין היתר, הבנק בוחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן:

- למועד הסדר החוב הלווה נמצא בכשל, לרבות כאשר חוב אחר כלשהו של הלווה הינו בכשל;
- לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה יקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב;
- החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי;
- וכן ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.

לחייב הוענק ויתור גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית וזאת בהתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה בהתאם לתנאים החוזיים);
  - שווי הוגן עדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;
  - לחייב לא קיימת אפשרות לגייס מקורות בשיעור הנהוג בשוק עבור חוב בעל תנאים ומאפיינים כגון אלו של החוב שהועמד במסגרת ההסדר.
- בנוסף, הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.
- חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש נבחנו על בסיס קבוצתי, יסווגו כחוב פגום ויוערכו על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. לאור העובדה שהחוב שלגביו בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי לא ייפרע בהתאם לתנאים החוזיים המקוריים שלו, החוב ממשיך להיות מסווג כחוב פגום גם לאחר שהחייב חוזר למסלול פירעון בהתאם לתנאים החדשים.

הכרה בהכנסה

במועד סיווג החוב כפגום הבנק מגדיר את החוב כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית ומפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית, למעט האמור להלן לגבי חובות מסוימים שאורגנו מחדש. כמו כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שהחוב יפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, יטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית. לפירוט לגבי הכרה בהכנסה על בסיס מזומן בגין חובות שסווגו כפגומים ראה [סעיף \(ז\)](#) לעיל.

לגבי חובות שנבחנו ומפורשים על בסיס קבוצתי אשר מצויים בפגור של 90 יום או יותר, הבנק אינו מפסיק צבירת הכנסות ריבית. חובות אלה כפופים לשיטות הערכה של הפרשה להפסדי אשראי שמבטיחות שהרווח של הבנק אינו מוטה כלפי מעלה. עמלות בגין איחור על חובות אלה נכללות כהכנסה במועד שבו נוצרה לבנק הזכות לקבלן מהלקוח, ובלבד שהגביה מובטחת באופן סביר.

מחיקה חשבונאית

הבנק מבצע מחיקה חשבונאית במקרים המפורטים להלן:

- כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב ככלתי ניתן לגביה או חוב שבגינו ניהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים בדרך כלל כתקופה העולה על שנתיים).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- במקרה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, כל חלק של חוב העודף על שווי הביטחונות אשר מזוהה כאינו בר גבייה יימחק מיידיית כנגד הפרשה להפסדי אשראי.
- חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי כאשר תקופת הפיגור עולה על - 150 יום.

יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק.

י. ניירות ערך

1. ניירות הערך בהם משקיע הבנק ניתנים לסווג לשלושה תיקים כדלקמן:

א. אגרות חוב מוחזקות לפדיון

אגרות חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגות לפי העלות בתוספת ריבית והפרשי הצמדה ושער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני. הבנק לא סיווג אגרות חוב לתיק המוחזק לפדיון.

ב. ניירות ערך למסחר

ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה וניירות ערך אשר התאגיד הבנקאי בחר למדוד אותם בשווי הוגן דרך דוח רווח והפסד. ניירות ערך למסחר מוצגים לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים שמומשו וטרם נזקפים לדוח הרווח וההפסד.

ג. ניירות ערך זמינים למכירה

ניירות ערך אשר לא סווגו כאגרות חוב מוחזקות לפדיון או כניירות ערך למסחר. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח, למעט מניות, אופציות וקרנות הון סיכון שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין המוצגות לפי העלות.

ההפרשים בין השווי ההוגן לעלות המופחתת בניכוי עתודה למס, נזקפים לסעיף נפרד בהון העצמי, במסגרת רווח כולל אחר. ירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפת לדוח רווח והפסד, כמפורט בסעיף 6 להלן.

רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין ניירות ערך זמינים למכירה שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן, נזקפו לדוח רווח והפסד במשך תקופת הגידור בגין הסיכון המגודר.

2. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפים לדוח רווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

3. הכנסות ריבית בגין זכויות מוטב שנרכשו כגון מכשירים פיננסיים מגובי נכסים כגון MBS, CLO, SCDO ו-CMO (למעט מכשירים באיכות אשראי גבוהה) מוכרות לפי שיטת הריבית הפרוספקטיבית (הריבית העתידית שכוללת גם שינויים צפויים עתידיים), תוך התאמת שיעור הריבית אשר משמש להכרה בהכנסות ריבית לשינויים באומדן תזרימי מזומנים עתידיים. זכויות מוטב באיכות אשראי גבוהה הן זכויות מוטב שהונפקו בערבות ממשלת ארה"ב או על ידי סוכנויות של ממשלת ארה"ב, וכן ניירות ערך מגובי נכסים שדירוג האשראי הבינלאומי שלהם הינו לפחות AA.

4. השקעותיו של הבנק בקרנות הון סיכון מטופלות לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני. רווח מהשקעות הון סיכון נזקף לדוח רווח והפסד בעת מימוש ההשקעה.

5. שווי הוגן

לגבי קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ח\)](#) לעיל.

6. ירידת ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך של ניירות הערך, בתיק הזמין למכירה, שאינה בעלת אופי זמני. הבחינה מתבצעת בהתקיים סממנים אשר יש בהם כדי להצביע על האפשרות שערכם של ניירות הערך נפגם. הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי שאינו זמני מתבססים על השיקולים והמבחנים כדלהלן:

- כוונה ויכולת להחזיק את נייר הערך עד להשבה החזויה של מלוא העלות.
  - הנכסים והביטחונות המגבים את נייר הערך.
  - שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
  - משך התקופה בה השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו.
  - הערכת כושר ההחזר ודירוג.
  - שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.
- מדיניות הבנק היא להכיר בירידת ערך של נייר ערך כבעלת אופי אחר מאשר אופי זמני, לכל הפחות בגין ירידת ערך של כל נייר ערך המקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:
- נייר ערך אשר נמכר עד מועד פרסום הדוח לציבור.
  - נייר ערך אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור, הבנק מתכוון למכור אותו בתוך פרק זמן קצר.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- אגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוג האג"ח במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוג האג"ח במועד פרסום הדוח. ירידת דירוג מתחת ל-BBB מינוס בלבד נחשבת לירידת דירוג משמעותית לצורך סעיף זה.
  - אגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית.
  - אגרת חוב אשר לגביה חל כשל אשראי שלא תוקן תוך פרק זמן סביר.
  - נייר ערך אשר השווי ההוגן שלו נמוך מהשווי בו נרכש לפרק זמן של לפחות תשעה חודשים לסוף תקופת הדוח הכספי, ובסוף תקופת הדוח כמו גם במועד הסמוך למועד פרסום הדוח הוא נמוך בשיעור של 35% או יותר מהעלות (לגבי אגרת חוב - העלות המופחתת). לעניין זה מתאפשרת חריגה אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות מוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלבנטיים, אשר מוכיח ברמה גבוהה של ביטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני. הראיות האובייקטיביות והגורמים הרלבנטיים, כוללים פרמטרים כגון: עליית שווי לאחר מועד הדוח הכספי, דירוג אשראי גבוה (קבוצה A או מעליה), ניתוח עמידות בתרחישי לחץ שבוצע על ידי גורם מקצועי חיצוני או על ידי הבנק, גיבוי ובכלל זה השקעה ממשלתית ישירה בהון לצורך הבטחת האיתנות של המנפיק.
- עקרונות אלו תואמים את ההנחיה שהוציא המפקח על הבנקים, למעט ההגדרות של "דירוג משמעותי" ו"ירידת ערך משמעותית" אשר נקבעו על ידי הבנק.

כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותו של נייר הערך מופחתת לשווי ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. הפסדים מניירות ערך שאינם בעלי אופי זמני נזקפים לדוח הרווח והפסד. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מבסיס העלות החדש, נזקפות בסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

יא. מכשירים פיננסיים נגזרים לרבות חשבונאות גידור

הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית, וכן מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור לרבות נגזרים משובצים שהופרדו.

חשבונאות גידור

במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמאלי את יחסי הגידור בין המכשיר המגדר והפריט המגודר, לרבות מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הבנק לביצוע הגידור וכן האופן בו הבנק יעריך את אפקטיביות יחסי הגידור. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך. כמו כן הבנק מיישם חשבונאות גידור בשיטה "המקוצרת" המניחה אפקטיביות מלאה בהתאם להוראות התקן.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. גידור שווי הוגן

שינויים בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, נזקפים לדוח רווח והפסד.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור. כאשר התקשרות איתנה מגודרת אינה מקיימת עוד את ההגדרה של התקשרות איתנה, כל נכס או התחייבות שנרשמו בהתאם להכרה של ההתקשרות האיתנה יבוטלו ויוכרו במייד ובאופן שוטף בדוח רווח והפסד.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ - ראה [סעיף \(ה\)](#) לעיל.

2. נכסים והתחייבויות

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

3. נגזרים אחרים

השינויים בשווי ההוגן של נגזרים שאינם משמשים לגידור או כיסוי חשיפות, נזקפים מיידית לרווח והפסד.

4. נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחוזה המארח ומטופלים בנפרד אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ לרבות סיכוני אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

נגזר משובץ שהופרד מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח, שינויים בשוויים ההוגן של נגזרים משובצים שהופרדו נזקפים מיידית לרווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

במקרים מסוימים (כגון מקרים בהם לבנק אין את היכולת להפריד נגזר משובץ מהחזזה המארח), בהתאם לתקן חשבונאות אמריקאי (FAS 155, (ASC 815-15) הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים משולבים מסוימים, הבנק בוחר לא להפריד את הנגזר המשובץ ולמדוד את המכשיר הפיננסי המשולב (hybrid instrument) בשלמותו בשווי הוגן תוך דיווח על שינויים בשווי הוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם. הבחירה כאמור נעשית במועד רכישת המכשיר המשולב או בקרות אירועים מסוימים בהם המכשיר כפוף למדידה מחדש (re-measurement event), כגון כתוצאה מצירופי עסקים או שינויים מהותיים של מכשירי החוב. בחירת שווי הוגן כאמור הינה בלתי חוזרת.

5. שווי הוגן

בדבר קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ח\)](#) לעיל.

יב. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתקן חשבונאות אמריקאי (FAS 140 (ASC 860-10), העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות, כפי שתוקן על ידי FAS 166 (ASC 860-10) העברות ושירות של נכסים פיננסיים, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות. בהתאם לכללים אלו העברת נכס פיננסי תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל (או, אם המקבלת היא ישות שכל יעודה הינו לעסוק באיגוח או בפעילות מימון מגובה נכסים ואשר אותה ישות מנועה מלשעבד או להחליף את הנכסים הפיננסיים שקיבלה, כל צד שלישי שמחזיק בזכויות מוטב) יכול לשעבד או להחליף את הנכסים (או את זכויות המוטב) שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל (או צד שלישי אשר מחזיק בזכויות המוטב) מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר, או חברות מאוחדות שנכללו בדוחותיו הכספיים, או הסוכנים שלו, אינם שומרים על שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים או בזכויות המוטב המתייחסים לנכסים המועברים האלה.

החל מיום 1 בינואר 2012 הבנק מיישם את עדכון תקינה חשבונאית ASU 2011-03 בנושא בחינה מחדש של שליטה אפקטיבית בעסקאות רכש חוזר.

בעסקאות העברת נכסים פיננסיים הבנק קובע כי למעביר נותרת שליטה אפקטיבית על הנכסים שהועברו אם מתקיימים כל התנאים שלהלן:

- הנכסים שיירכשו חזרה או ייפדו זהים או זהים במהות לנכסים שהועברו
- ההסכם הוא לרכוש אותם חזרה או לפדות אותם לפני מועד הפירעון במחיר קבוע או במחיר הניתן לקביעה.
- ההסכם נערך במועד ההעברה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בנוסף, כדי שהעברה של חלק מנכס פיננסי תחשב כמכירה, החלק המועבר חייב לקיים את ההגדרה של זכויות משתתפות. זכויות משתתפות חייבות לעמוד בקריטריונים הבאים: הזכות צריכה לייצג זכויות פרופורציונאליות ביחס למלוא הנכס הפיננסי; כל תזרימי מזומנים המתקבלים מהנכסים מחולקים בין זכויות המשתתפות באופן פרופורציונאלי לחלקם בבעלות; הזכויות אינן זכויות נחותות (**subordinated**) ביחס לזכויות אחרות ולא קיימת זכות חזרה למעביר או למחזיקים אחרים בזכויות משתתפות (למעט במקרה של הפרת מצגים או התחייבויות, התחייבויות חוזיות שוטפות לשירות בנכס פיננסי בשלמותו וניהול חוזה ההעברה, ומחויבויות חוזיות להתחלק בקיזוז הטבות כלשהן שהתקבלו על ידי מחזיק כלשהו בזכויות משתתפות); ולמעביר וגם למחזיק בזכויות משתתפות אין זכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו, למעט אם כל המחזיקים בזכויות משתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו.

במידה והעסקה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים נגרעים מהמאזן של הבנק. במידה ולא מתקיימים תנאי המכירה, ההעברה נחשבת לחוב מובטח. מכירה של חלק מנכס פיננסי שאינו זכות משתתפת כפי שמוגדר להלן, מטופלת כחוב מובטח, היינו, הנכסים המועברים ממשיכים להירשם במאזן של הבנק והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

ניירות ערך שנמכרו בתנאי רכישה חוזרת או שנרכשו בתנאי מכירה חוזרת, ניירות ערך שנשאלו או שהושאלו, וכן מכשירים פיננסיים אחרים שהועברו או שהתקבלו על ידי הבנק, בהם הבנק לא איבד שליטה על הנכס המועבר או לא רכש שליטה בנכס שהתקבל מטופלים כחוב מובטח. מכשירים פיננסיים שהועברו בעסקאות כאמור, נמדדים לפי אותם עקרונות מדידה שיושמו לפני העברתם.

ניירות הערך שנמכרו כאמור, לא נגרעים מהמאזן ומוצגים בסעיף ניירות ערך, וכנגדם הפיקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות ערך מוצג בסעיף "ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר".

ניירות ערך שנרכשו נרשמים לפי שווים ביום ביצוע העסקה בסעיף "ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר".

הבנק עוקב אחר שווי הוגן של ניירות ערך שנשאלו והושאלו וכן של ניירות ערך שהועברו בהסכמי רכש ומכר חוזר על בסיס יומי ודרישת ביטחונות מבוצעת במקרים המתאימים. ריבית שהתקבלה או ששולמה בגין ניירות ערך כאמור מדווחת במסגרת הכנסות (הוצאות) ריבית נטו.

בהתאם להוראות המפקח, עסקאות השאלת ניירות ערך המבוצעות כעסקאות אשראי "רגילות" בהן הבנק משאיל ניירות ערך כנגד תיק הביטחונות והשואל אינו מעביר לתאגיד הבנקאי מרווח בטחון (מרג'ין) המתייחס ספציפית לעסקת השאלת ניירות ערך, מוצגות כאשראי לציבור לפי שווי שוק ומצטרפות לחבות השואל. השינויים בשווי של ניירות ערך הנ"ל על בסיס צבירה נזקפים בדוח רווח והפסד לסעיף הכנסות ריבית מאשראי לציבור, וההתאמה לשווי שוק נזקפת להתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.

הבנק גורע התחייבות אם ורק אם ההתחייבות סולקה, כלומר התקיים אחד מהתנאים הבאים: (א) הבנק שילם למלווה והשתחרר ממחויבותו בגין ההתחייבות, או (ב) הבנק שוחרר משפטית בהליך משפטי או בהסכמת המלווה מהיותו החייב העיקרי בגין ההתחייבות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יג. קיזוז נכסים והתחייבויות

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בחוזר המפקח על הבנקים מיום 12 בדצמבר 2012 בנושא קיזוז נכסים והתחייבויות.

הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;

- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית;

- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (Determinable Amounts).

הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות עם שני צדדים נגדיים שונים ומציג במאזן סכום נטו בהתקיים כל התנאים המצטברים לעיל, ובתנאי שישנו הסכם בין שלושת הצדדים המעגן באופן ברור את זכות הבנק בגין אותן ההתחייבויות לקיזוז.

הבנק מקיזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. המרווח בפעילות הנ"ל נכלל בסעיף "עמלות".

לצורך חישוב חבות הלקוח המוצגת בביאורים השונים, הבנק מקיזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי הכפופים להסדר התחשבנות נטו (master netting arrangement).

יד. בניינים וציוד

הכרה ומדידה

בניינים וציוד מוצגים לפי עלות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. העלות כוללת סכומים הניתנים לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים יש אורך חיים שונה הם מטופלים כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע.

בניינים העומדים למכירה, מוצגים לפי הערך בספרים או שווי המימוש שלהם, כנמוך שבהם.

רווח או הפסד ממכירת רכוש קבוע נכלל בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בחלק שהוחלף יזרמו אל הבנק ואם עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף, נגרע מהספרים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות תוכנה

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הבנק מסווג בסעיף זה את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

תוכנות אשר נרכשות נמדדות לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלויות בקשר עם פיתוח והתאמה של תוכנות מחשב לשימוש עצמי מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח, התוכנה ישימה מבחינה טכנית, צפויה הטבה כלכלית עתידית ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. עלויות שהונו כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. ראה [סעיף \(ד.2\)](#) לעיל.

עלויות עוקבות בגין תוכנה מוכרות כנכס אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בגינו הן הוצאו. יתר העלויות נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

פחת והפחתות

הפחת מחושב מהעלות, בהתאם לאורך החיים השימושי, לפי שיטת הקו הישר החל מהמועד בו הנכס מוכן לשימוש. הבנק מפחית בנפרד כל חלק של רכוש קבוע שנקבע לו אורך חיים שונה. שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות לרבות אופציה שסביר שתמומש, או אורך החיים השימושי שלהם לפי התקופה הקצרה יותר. נכס מופחת החל מהמועד בו הוא זמין לשימוש. האומדנים בדבר אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש מעת לעת, ולפחות בכל סוף שנת כספים, ומותאמים בעת הצורך.

בקשר עם ירידת ערך נכסים לא כספיים ראה [סעיף \(כב\)](#) להלן.

חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים, בהן נושאת הקבוצה באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס מסוגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים ומוכרת התחייבות בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימאליים העתידיים. תשלומים עתידיים למימוש אופציה להארכת תקופת החכירה מול מנהל מקרקעי ישראל אינם מוכרים כחלק מהנכס וההתחייבות המתייחסת, ככל שסכומם נגזר משווי ההוגן של הקרקע במועדי החידוש העתידיים של הסכם החכירה. לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס בהתאם למדיניות החשבונאית הנהוגה לגבי נכס זה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

תקופת החכירה, היא התקופה שאינה ניתנת לביטול, שלגביה החוכר סיכם חוזית על חכירת הנכס ביחד עם תקופות נוספות כלשהן שלגביהן קיימת לחוכר אופציה להמשיך את חכירת הנכס, בתשלום נוסף או ללא תשלום נוסף, כאשר במועד ההתקשרות בחכירה וודאי באופן סביר שהחוכר יממש את האופציה.

יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים במקרים אלו אינם מוכרים במאזן.

דמי חכירה ששולמו מראש למנהל מקרקעי ישראל בגין חכירות תפעוליות מוצגים במאזן כהוצאות מראש ונזקפים לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת החכירה.

נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הוא נדל"ן (קרקע או מבנה - או חלק ממבנה - או שניהם) המוחזק על ידי הבנק (כבעלים או כחוכר בחכירה מימונית) לצורך הפקת הכנסות שכירות או לשם עליית ערך הונית או שניהם, ושלא לצורך:

1. שימוש בייצור או הספקת סחורות או שירותים למטרות מנהליות; או

2. מכירה במהלך העסקים הרגיל.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות הרכישה בתוספת עלויות עסקה. בתקופות עוקבות הנדל"ן להשקעה נמדד לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

טו. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית על פני אורך החיים הצפוי של המכשיר המונפק.

טז. נכסים שהועברו לבעלות הקבוצה עקב סילוק אשראים בעייתיים

נכסים שהועברו לבעלות הקבוצה עקב סילוק אשראים בעייתיים שנכללים בסעיף נכסים אחרים מוצגים על פי שווי הוגן של הנכס במועד העברתו או שווי הוגן ביום המאזן כנמוך שבהם. ההפחתות נזקפות לסעיף הוצאות תפעוליות ואחרות.

יז. התחייבויות תלויות

נעשות הפרשות מתאימות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות, המתבססות על ההערכות היועצים המשפטיים, לא תדחינה או תתבטלנה, וזאת למרות שהתביעות הנ"ל מוכחות על ידי הבנק. בנוסף קיימים הליכים משפטיים שבשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהם ו/או תוצאותיהם, ומהטעם האמור לא בוצעה בגינם הפרשה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

התביעות שהוגשו כנגד הבנק מסווגות לשלוש קבוצות, בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:

- סיכון צפוי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות מתאימות בדוחות הכספיים.
- סיכון אפשרי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים אלא רק ניתן גילוי.
- סיכון קלוש - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה קטנה או שווה ל-20%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

במקרים נדירים, בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה "יצוגית", לא מבוצעת הפרשה.

כמו כן הקבוצה חשופה לתביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו וזאת בין היתר בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראה דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת הקבוצה במספר דרכים. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה, את הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש ותשלומים בפשרה ככל שיהיו כאלה. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח של הטענות לגופן. מטבע הדברים, לאור השלב הראשוני שבו מצוי ברור הטענה המשפטית, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב שטרם הוגשה התביעה.

בביאור 25 ניתן פרטים בדבר סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות תלויות שסכומן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה. כמו כן ניתן גילוי להליכים משפטיים מהותיים כנגד הבנק וחברות מאוחדות שהסכום הנטען בהן עולה על 0.5% מההון של הבנק ליום 31 בדצמבר 2015.

יח. הוצאות מיסים על ההכנסה

מיסים על הכנסה כוללים מיסים שוטפים ונדחים. מיסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד אלא אם המיסים נובעים מצירוף עסקים, או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר מוכרים ישירות בהון.

מיסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, והכולל שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ההפרשה למיסים על ההכנסה של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".

מיסים נדחים

ההכרה במיסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מיסים. אולם, הקבוצה לא מכירה במיסים נדחים לגבי ההפרשים הזמניים הבאים:

- ההכרה לראשונה במוניטין.
  - ההכרה לראשונה בנכסים ובהתחייבויות בעסקה שאינה מהווה צירוף עסקים ושאינה משפיעה על הרווח החשבונאי ועל הרווח לצרכי מס.
  - הפרשים הנובעים מהשקעה בחברות בנות ובחברות כלולות, במידה והקבוצה שולטת במועד היפוך ההפרש, וכן צפוי שהם לא יתהפכו בעתיד הנראה לעין, בין אם בדרך של מימוש ההשקעה ובין אם בדרך של חלוקת דיבידנדים בגין ההשקעה.
- המדידה של מיסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הקבוצה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.
- המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך המאזן.
- נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, זיכוי מס שטרם נוצלו, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם. נכסי המיסים הנדחים נבדקים בכל מועד דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות יתממשו, הם מופחתים.
- לצורך הקביעה כי ניתן להכיר בנכס מס נדחה, הקבוצה מביאה בחשבון את כל הראיות הזמינות - הן הראיות החיוביות, התומכות בהכרה בנכס מס נדחה והן הראיות השליליות השוללות הכרה בנכס מס נדחה.

קיצוז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיצוז של נכסים והתחייבויות מיסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס בגין אותה ישות נישומה, או בחברות שונות בקבוצה, אשר בכוונתן לסלק נכסים והתחייבויות בגין מיסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסים והתחייבויות בגין המיסים מיושבים בו זמנית.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

תוספת מס בגין חלוקת דיבידנד

הקבוצה עשויה להתחייב בתוספת מס במקרה של חלוקת דיבידנדים על ידי חברות הקבוצה. תוספת מס זו לא נכללת בדוחות הכספיים, כאשר מדיניות חברות הקבוצה היא שלא לגרום לחלוקת דיבידנד הכרוכה בתוספת מס לחברה המקבלת, בעתיד הנראה לעין. במקרים בהם צפויה חברה מוחזקת לחלק דיבידנד מרווחים הכרוכים בתוספת מס לחברה, יוצרת הקבוצה עתודה למס בגין תוספת המס שעשויה הקבוצה להתחייב בה, בגין חלוקת הדיבידנד.

מיסים על הכנסה נוספים, הנובעים מחלוקת דיבידנדים על ידי הבנק נזקפים לרווח והפסד במועד בו מוכרת ההתחייבות לתשלום הדיבידנד המתייחס.

עסקאות בינחברתיות

מס נדחה בגין עסקאות בינחברתיות בדוח המאוחד נרשם לפי שיעור המס החל על החברה הרוכשת.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת. הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת FIN48.

יט. רווח למניה

הבנק מציג נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלו. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה. הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור בגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.

כ. עסקאות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב לטיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא.

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. ירידת ערך נכסים לא כספיים

1. הבנק בוחן, בכל מועד דיווח, את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך בנכסים הלא כספיים (כגון: בניינים וציוד, השקעות בחברות כלולות ונכסים לא מוחשיים לרבות מוניטין) כאשר ישנם סימנים, כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות, המצביעים על כך שנכסיו במאזן מוצגים בסכום העולה על סכום בר-השבה שלהם.

סכום בר-השבה של נכס או יחידה מניבת מזומנים הוא הגבוה מבין מחיר המכירה נטו לבין שווי השימוש. שווי השימוש הוא הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, המהוונים בשיעור הריבית לפני מס, הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס וממימושו. למטרת בחינת ירידת ערך, הנכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינה בלתי תלויה בעיקרה בנכסים ובקבוצות אחרות ("יחידה מניבת מזומנים").

למטרת בחינת ירידת ערך של מוניטין אשר הוכר במסגרת צרוף עסקים, יחידות מניבות מזומנים אליהן הוקצה מוניטין יקובצו כך שהרמה בה תיבחן ירידת הערך תשקף את הרמה הנמוכה ביותר בה המוניטין נתון למעקב למטרת דיווח פנימי אך לא תהיה גדולה ממגזר פעילות. כאשר משתנה הרכב היחידה מניבת מזומנים, אחת או יותר, שאליהן הוקצה המוניטין, המוניטין יוקצה מחדש ליחידות שהושפעו.

נכסי מטה הבנק אינם מפיקים תזרימי מזומנים נפרדים. במידה וקיימים סממנים לכך שחלה ירידת ערך בנכס השייך למטה הבנק, נקבע סכום בר-השבה של קבוצת היחידות מניבות המזומנים שאותן משרת המטה.

כאשר ערכו בספרים של הנכס עולה על סכום בר-השבה הבנק מכיר בהפסד מירידת ערך בגובה הפער בין ערכו בספרים של הנכס לסכום בר-השבה. ההפסד שהוכר כאמור יבוטל אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת סכום בר-השבה של הנכס מהמועד בו הוכר ההפסד האחרון מירידת ערך ובתנאי שהערך בספרים אחרי ביטול ההפסד מירידת ערך אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך. כל זאת, למעט הפסד מירידת ערך מוניטין שאינו מבוטל.

2. ירידת ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

בחינת קיום ירידת ערך לגבי עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב תתבצע בנוסף לסממנים לבחינת קיום ירידת ערך שנקבעו ב-IAS 36 גם בהתקיים הסממנים שצוינו בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב 1-98-SOP:

- א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
- ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
- ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;

ה. לא צפוי יותר שפיתוח התוכנה יושלם וייעשה בה שימוש.

באם מתקיים סימן אחד או יותר מהסימנים שצוינו לעיל, נדרש לבחון ירידת ערך בהתאם לכללים שנקבעו ב-IAS 36, ירידת ערך נכסים.

3. ירידת ערך של השקעות בחברות כלולות המוצגות לפי שיטת השווי המאזני

השקעה בחברה כלולה נבחנת לירידת ערך, כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על ירידת ערך בהתאם ל-IAS 39, מכשירים פיננסיים הכרה ומדידה ובהתאם להחלטת רשות ניירות ערך 4-1, קווים מנחים לבחינת הצורך בהפחתת השקעות קבע.

ירידת הערך נבחנת ביחס להשקעה בכללותה. מוניתין המהווה חלק מחשבון ההשקעה בחברה הכלולה אינו מוכר כנכס נפרד ולכן אינו נבחן בנפרד לירידת ערך. במידה וקיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על כך שיתכן שנפגם ערכה של ההשקעה, הקבוצה מבצעת הערכה של סכום בר ההשבה של ההשקעה שהינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו שלה.

בקביעת שווי שימוש של השקעה בחברה כלולה הקבוצה אומדת את חלקה בערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, אשר חזוי שיופקו על ידי החברה הכלולה, כולל תזרימי המזומנים מהפעילויות של החברה הכלולה והתמורה ממימושה הסופי של ההשקעה, או את הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים אשר חזוי כי ינבעו מדיבידנדים שיתקבלו ומהמימוש הסופי.

הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של ההשקעה, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, עולה על הסכום בר ההשבה, ומוכר בסעיף "חלק התאגיד הבנקאי ברווחים או בהפסדים מפעולות רגילות של חברות כלולות, לאחר מיסים" בדוח רווח והפסד. הפסד מירידת ערך אינו מוקצה לנכס כלשהו, לרבות למוניטין המהווה חלק מחשבון ההשקעה בחברה כלולה. הפסד מירידת ערך יבוטל אם ורק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר ההשבה של ההשקעה מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת ערך. הערך בספרים של ההשקעה, אחרי ביטול ההפסד מירידת ערך, לא יעלה על הערך בספרים של ההשקעה שהיה נקבע לפי שיטת השווי המאזני אילולא הוכר הפסד מירידת ערך. ביטול הפסד מירידת ערך יוכר בסעיף "חלקו של התאגיד ברווחים של חברות כלולות, לאחר מיסים".

4. נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה

נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה נמדדים לפי הנמוך מבין הערך בספרים או השווי ההוגן בניכוי עלויות מכירה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כב. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

1. הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות

ביום 11 בינואר 2015 פורסם חוזר בנושא אימוץ עדכון לכללי חשבונאות בנושא הכנסה מחוזים עם לקוחות. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור לאור פרסום ASU 2014-09 המאמץ בכללי החשבונאות האמריקאיים תקן חדש בנושא הכרה בהכנסה. התקן קובע כי הכנסה תוכר בסכום שצפוי שיתקבל בתמורה להעברת הסחורות או מתן שירותים ללקוח.

בנקים נדרשים ליישם את התיקונים להוראות הדיווח לציבור בהתאם לחוזר החל מיום 1 בינואר 2017.

בהתאם להוראות המעבר לשנת 2015 נדחה יישום התקן ליום 1 בינואר 2018.

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו לצורך היישום לראשונה ניתן לבחור בחלופה של יישום למפרע תוך הצגה מחדש של מספרי השוואה או בחלופה של יישום בדרך של מכאן ולהבא תוך זקיפת ההשפעה המצטברת להון במועד היישום לראשונה.

התקן החדש אינו חל, בין השאר, על מכשירים פיננסיים וזכויות או מחויבויות חוזיות אשר בתחולת פרק 310 לקודיפיקציה. בפרט, הוראות התקן אינן חלות על הטיפול החשבונאי בהכנסות והוצאות ריבית והכנסות מימון שאינן מריבית.

הבנק טרם החל לבחון את ההשפעה של התקן על דוחותיו הכספיים וטרם בחר בחלופה ליישום הוראות המעבר.

2. יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא צירופי עסקים, איחוד דוחות כספיים והשקעות בחברות מוחזקות

ביום 10 ביוני 2015 פורסם חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא צירופי עסקים, איחוד דוחות כספיים והשקעות בחברות מוחזקות".

בהתאם לחוזר, נדרש ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושאים שלהלן:

- כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות נושא 805 בקודיפיקציה בדבר "צירופי עסקים".
- הוראות נושא 810 בקודיפיקציה בדבר איחוד דוחות כספיים.
- הוראות נושא 20-350 בדבר "נכסים בלתי מוחשיים - מוניטין ונכסים אחרים" בקשר לטיפול החשבונאי בירידת ערך מוניטין שנרכש בצירוף עסקים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא חברות מוחזקות, לרבות כללי ההצגה, המדידה והגילוי וההנחיות הנוגעות לירידת ערך שנקבעו בהוראות נושא 323 בקודיפיקציה בדבר "השקעות - שיטת השווי המאזני ועסקאות משותפות".
  - בהתאם להוראות המעבר ניתן בשנים 2016-2017 לא לבצע תיאומים למדיניות החשבונאית שמושמת על ידי חברה כלולה ריאלית, העורכת את דוחותיה הכספיים בהתאם ל-IFRS.
- נדרש ליישם את הנחיות החוזר החל מיום 1 בינואר 2016 לרבות תיקון למפרע של מספרי השוואה.
- היישום לראשונה יעשה בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים בכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב.
- הבנק בוחן את ההשפעה של החוזר על דוחותיו הכספיים.

3. יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא נכסים בלתי מוחשיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פורסם חוזר בנושא "יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא נכסים בלתי מוחשיים". בהתאם לחוזר תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זה, ובין היתר את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות נושא 350 בקודיפיקציה בדבר "נכסים בלתי מוחשיים - מוניטין ואחרים".

נדרש ליישם את הנחיות החוזר החל מיום 1 בינואר 2016 לרבות תיקון למפרע של מספרי השוואה.

ליישום החוזר לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

4. יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על ההכנסה

ביום 22 באוקטובר 2015 פורסם חוזר בנושא "יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה". בהתאם לחוזר, תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זה, ובין היתר את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות נושא 740 בקודיפיקציה בדבר "מיסים על ההכנסה" ובנושא 830-740 בקודיפיקציה בדבר "סוגיות במטבע חוץ מיסים על ההכנסה".

נדרש ליישם את הנחיות החוזר החל מיום 1 בינואר 2017 לרבות תיקון למפרע של מספרי השוואה.

הבנק בוחן את השפעת אימוץ הכללים לעיל על הדוחות הכספיים.

ביאור 2 - הכנסות והוצאות ריבית

שנה שנסתיימה ביום		
2013	2014	2015
במיליוני ש"ח		
א. הכנסות ריבית^(א)		
10,678	9,053	8,170
מאשראי לציבור		
23	18	15
מאשראי לממשלות		
75	82	70
מפיקדונות בבנקים		
316	146	39
מפיקדונות בבנק ישראל ומזומנים		
1,022	702	487
מאגרות חוב ^(ב)		
20	11	3
מניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר		
12,134	10,012	8,784
סך כל הכנסות הריבית		
ב. הוצאות ריבית^(א)		
(3,149)	(1,585)	(945)
על פיקדונות הציבור		
(8)	(6)	(4)
על פיקדונות מממשלות		
(37)	(46)	(14)
על פיקדונות מבנקים		
(1,569)	(1,003)	(700)
על אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים		
(14)	(9)	(3)
על ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		
(4,777)	(2,649)	(1,666)
סך כל הוצאות הריבית		
7,357	7,363	7,118
סך הכנסות ריבית, נטו		
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות והוצאות ריבית^(א)		
(49)	(45)	(46)
הכנסות ריבית		
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב		
814	593	399
זמינות למכירה		
208	109	88
למסחר		
1,022	702	487
סך הכל כלול בהכנסות ריבית		

(א) כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.

(ב) כולל ריבית בגין איגרות חוב מגובות משכנתאות (MBS) בסך 174 מיליון ש"ח (2014 - 77 מיליון ש"ח, 2013 - 125 מיליון ש"ח).

(ג) פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א. ו-ב.

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שנסתיימה ביום		
2015	2014	2013
במיליוני ש"ח		
א. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר		
א.1. מפעילות במכשירים נגזרים		
חלק לא אפקטיבי ביחסי גידור ^(א)	-	10
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM ^(ב)	(254)	1,909
סך הכל מפעילות במכשירים נגזרים	(254)	1,919
א.2. מהשקעה באגרות חוב		
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה ^(ט)	201	208
הפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה ^{(ז)(ט)}	(20)	(3)
סך הכל מהשקעה באג"ח	181	205
א.3. הפרשי שער, נטו	310	(2,252)
א.4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות		
רווחים ממכירת מניות זמינות למכירה ^{(ד)(ט)}	1,048	497
הפסדים ממכירת מניות זמינות למכירה ^{(ח)(ט)}	(437)	(55)
רווח ממכירת מניות חברות כלולות	522	-
דיבידנד ממניות זמינות למכירה	170	10
הפסד ממכירת מניות של חברות כלולות	-	-
סך הכל מהשקעה במניות	1,303	452
א.5. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו^(ג)	11	28
סך כל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	1,551	352
ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר		
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים	(3)	(13)
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו ^(ה)	67	423
רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו ^(ו)	(5)	33
סך הכל מפעילויות מסחר ^(י)	59	443
סך הכל הכנסות מימון שאינן מריבית	1,610	795
1,127	795	1,127

- (א) למעט מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.
- (ב) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול נכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
- (ג) במהלך 2015 נמכרו הלוואות בסך 268 מיליון ש"ח (2014 - 344 מיליון ש"ח).
- (ד) כולל בעיקר רווח ממכירת החברה לישראל, מובילאיי, קרן ספרה וכביש 6 בסך 289 מיליון ש"ח, 288 מיליון ש"ח, 52 מיליון ש"ח ו-100 מיליון ש"ח בהתאמה, לפני השפעת המס (2014 - טאואר, מובילאיי, פרטנר ואוצר התיישבות היהודית בסך 150 מיליון ש"ח, 144 מיליון ש"ח, 70 מיליון ש"ח, ו-30 מיליון ש"ח, בהתאמה; 2013 - מגדל ואבן קיסר בסך 358 מיליון ש"ח, ו-86 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- (ה) מזה חלק הרווחים (ההפסדים) בסך (36) מיליון ש"ח (2014 - 33 מיליון ש"ח, 2013 - 26 מיליון ש"ח), הקשורים לאגרות חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
- (ו) מזה חלק הרווחים (ההפסדים) בסך (62) מיליון ש"ח (2014 - 58 מיליון ש"ח, 2013 - 76 מיליון ש"ח), הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
- (ז) לרבות הפרשות לירידות ערך הקשורות לאגרות חוב זמינות למכירה בסך 1 מיליון ש"ח (2014 - 1 מיליון ש"ח, 2013 - 11 מיליון ש"ח).
- (ח) לרבות הפרשות לירידות ערך הקשורות למניות זמינות למכירה בסך 283 מיליון ש"ח (2014 - 12 מיליון ש"ח; 2013 - 7 מיליון ש"ח).
- (ט) סווג מרווח כולל אחר מצטבר.
- (י) להכנסות ריבית מהשקעה באג"ח למסחר ראה [ביאור 2](#).

ביאור 4 - עמלות

לשנה שנסתיימה ביום			
2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
833	821	762	ניהול חשבון
289	318	325	הפרשי המרה
332	196	200	טיפול באשראי
202	244	258	הפצת מוצרים פיננסיים ^(א)
122	117	126	פעילות סחר חוץ
817	816	675	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים
907	939	963	כרטיסי אשראי
47	42	48	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
31	30	22	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
57	50	56	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים ^(ב)
450	487	542	מעסקי מימון
101	107	115	אחרות
4,188	4,167	4,092	סך כל העמלות התפעוליות

(א) בעיקר דמי הפצה של קרנות נאמנות.

(ב) בעיקר תפעול קופות גמל.

ביאור 5 - הכנסות אחרות

לשנה שנסתיימה ביום			
2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
1	1	-	רווח ממימוש נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים
43 ^(א)	39 ^(א)	35	רווחים מקופות מרכזיות לפיצויים
35	85 ^(ב)	523	רווח הון ממכירת בניינים וציוד
(4)	(1)	(4)	הפסדי הון ממכירת בניינים וציוד
41	55	41	אחרות, נטו
116	179	595	סך כל ההכנסות האחרות

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

(ב) כולל רווח ממכירה של בנין בחברת הבת בארה"ב בסך כ-380 מיליון ש"ח.

ביאור 6 - משכורות והוצאות נלוות

2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)
במיליוני ש"ח		
משכורות	3,573	3,286
הוצאה הנובעת מעסקאות תשלום מבוסס מניות	10	(1)
הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה	325	321
הטבות לזמן ארוך	(371)	61
ביטוח לאומי ומס שכר	815	754
הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים)		
הטבה מוגדרת	777	734
הפקדה מוגדרת	172	162
הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה	126	16
הטבות מיוחדות בגין פיטורין ^(ב)	9	48
הוצאות בגין הטבות אחרות לעובדים	12	1
סך כל המשכורות וההוצאות הנלוות	5,448	5,070
מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל	632	525

- (א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבוונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).
- (ב) הוצאות בגין הקדמת פרישת עובדים במסגרת תכנית לשינוי מבני בבנק.

ביאור 7 - הוצאות אחרות

2015	2014	2013
במיליוני ש"ח		
שיווק ופרסום	267	274
ייעוץ מקצועי: משפטיים, ביקורת חשבונות	311	285
תקשורת: דואר, טלפון, משלוחים וכו'	161	171
מחשב ^(א)	207	240
משרדיות	68	74
ביטוח	16	26
הדרכה והשתלמויות	22	22
עמלות	180	164
הפסד (רווח) בגין נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים	3	(1)
אחרות ^(בוג)	446	579
סך כל ההוצאות האחרות	1,681	1,838

- (א) הסעיף כולל הוצאות בגין מיקור חוץ ואינו כולל הוצאות הבנק בגין מחשב מאחר ומערך התפעול הינו חלק מהבנק והוצאותיו נרשמו וסווגו בסעיפי ההוצאות השונים.
- (ב) לגבי שכר דירקטורים של הבנק הכלול בסעיף זה - ראה [ביאור 3.33](#).
- (ג) כולל הוצאה בגין חקירת הרשויות האמריקאיות, כ-59 מיליון ש"ח (2014 - 1,026 מיליון ש"ח, 2013 - 236 מיליון ש"ח) - ראה [ביאור 1.25 ח.א.](#)

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח

א. הרכב הסעיף

2013	2014	2015
במיליוני ש"ח		
מסים שוטפים:		
1,419	1,506	1,962
99	(54)	7
1,518	1,452	1,969
בתוספת (בניכוי) שינויים במיסים נדחים:		
(8) ^(א)	(174) ^(א)	(327)
(146)	-	49
(138)	(174)	(278)
1,380	1,278	1,691
61	13	219
מסים נדחים:		
(8) ^(א)	(174) ^(א)	(327)
(146)	-	49
(138)	(174)	(278)

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים כארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי בישראל החל על הבנק לבין ההפרשה למסים על הרווח כפי שנזקפה בדוח הרווח וההפסד

2013	2014	2015
36.2%	37.7%	37.6%
במיליוני ש"ח		
שיעור המס הסטטוטורי החל על תאגיד בנקאי		
(1,341) ^(א)	(1,003) ^(א)	1,646
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי		
מס (חסכון מס) בגין:		
(33) ^(א)	(18) ^(א)	68
(19)	(40)	(18)
25	(6)	(109)
(76) ^(א)	473 ^(א)	33
(42)	(53)	50
(33)	(66)	(76)
(146)	-	49
99	(54)	7
46	39	41
1,380	1,278	1,691

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים כארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

שינויי חקיקה בתחום המס

מס חברות, מס שכר ומס רווח

להלן שיעורי מס החברות הרלוונטיים לבנק בשנים 2013-2015:

2013 - 25.0%

2014 - 26.5%

2015 - 26.5%

ביום 5 בינואר 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016, אשר הפחית את שיעור מס חברות מ-26.5% ל-25.0%, בתוקף משנת 2016 ואילך.

שינוי שיעור מס החברות כאמור לעיל ושינוי מס רווח כמפורט להלן, יפחית את שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים משיעור של 37.71% בשנת 2014, לשיעור 37.58% בשנת 2015 ולשיעור 35.9% בשנת 2016 ואילך.

השינוי בשיעור מס החברות צפוי להביא לקיטון ביתרות המסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-145 מיליון ש"ח ברביע הראשון של שנת 2016. קיטון יתרונות המסים הנדחים יוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך כ-117 מיליון ש"ח וכנגד הון בסך כ-28 מיליון ש"ח.

ביום 2 ביוני 2013 פורסם ברשומות צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ג-2013, אשר מעדכן את שיעור מס שכר ומס רווח, כך שיעמוד על 18% החל מיום 2 ביוני 2013. כתוצאה מהשינוי האמור שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים עלה בשנת 2013 לשיעור של 36.21%, ובשנת 2014 ואילך עלה לשיעור של 37.71%.

ביום 12 בנובמבר 2015 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ו-2015, אשר הפחית את שיעור מס הרווח המוטל על מוסדות כספיים מ-18% ל-17%, וזאת החל מתאריך 1 באוקטובר 2015. כתוצאה מהשינוי האמור ומהשינוי במס החברות כמפורט לעיל, שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים ירד מ-37.71% ל-37.58% בשנת 2015 ול-35.9% משנת 2016 ואילך. כמו כן, שיעור מס שכר אשר חל על מוסדות כספיים, ירד מ-18% ל-17% לגבי שכר המשתלם בעד עבודה בחודש אוקטובר 2015 ואילך.

השינוי בשיעור מס הרווח הביא לקיטון ביתרת המסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-61 מיליון ש"ח ברביע הרביעי של שנת 2015. קיטון יתרונות המסים הנדחים הוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך כ-49 מיליון ש"ח וכנגד הון בסך כ-12 מיליון ש"ח.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ביום 13 באוגוסט 2012 פורסם החוק לצמצום הגירעון ולשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה) התשע"ב-2012 (להלן: "החוק"). במסגרת החוק החל מינואר 2013 שיעור דמי הביטוח הלאומי הנגבה מהמעסיקים בגין חלק השכר העולה על 60% מהשכר הממוצע במשק, עלה מ-5.9% והועמד על 6.5%. כמו כן, שיעור זה יעלה בינואר 2014 ובינואר 2015 ל-7% ו-7.5% בהתאמה. עם זאת, ביום 27 בינואר 2014 פורסם חוק לצמצום הגירעון ולשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה) (תיקון), התשע"ד-2014, על פיו שיעור דמי הביטוח הנגבה מהמעסיקים בגין חלק השכר העולה על 60% מהשכר הממוצע במשק, יעודכן בינואר 2014, בינואר 2015 ובינואר 2016 ל-6.75%, 7.25% ו-7.5% בהתאמה.

המיסים השוטפים לתקופות המדווחות בדוחות כספיים אלו מחושבים בהתאם לשיעורי המס, כפי שנקבעו בחוקים כאמור לעיל.

יתרות המיסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2015 חושבו בהתאם לשיעורי המס כפי שנקבעו בחוקים כאמור לעיל, ואשר פורסמו עד ליום 31 בדצמבר 2015, בהתאם לשיעור המס הצפוי במועד ההיפוך. שיעור המס הסטטוטורי הצפוי במועד ההיפוך בשנים 2016 ואילך אשר יחול על מוסדות כספיים ושעל פיו חושבו המסים הנדחים הינו 37.18%, המשקלל שיעור מס חברות 26.5% ושיעור מס רווח 17%, וזאת על פי החוקים החלים ביום 31 בדצמבר 2015.

ג. ביום 26 בפברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן - חוק התיאומים). התיקון מגביל את תחולת החוק לשנות המס 1985-2007 וקובע הוראות מעבר לגבי תום התחולה.

ד. בתיקון מס' 11 לחוק התיאומים נקבע, בין השאר, שעל כלל הנישומים עליהם חל התיקון לשלם מס על רווחים מניירות ערך הנסחרים בבורסה במועד המימוש. תחולת התיקון משנת 1999 ועד לשנת 2007.

לדעת שלטונות המס והבנקים, מיסוי ניירות ערך על בסיס מימוש, אינו תואם את אופי פעילותם של מוסדות פיננסיים.

לאור זאת העבירו שלטונות המס לבנקים בתאריך 6 ביוני 1999 טיוטת הצעה לתיקון סעיף 6 לחוק הנ"ל, לפיה המוסדות הכספיים ימוסו על בסיס עליית ערך של ניירות הערך וזאת בהתאם לדרך הצגתם של ניירות הערך בדוחות הכספיים של המוסדות הפיננסיים.

למרות הגבלת תחולת חוק התיאומים, כאמור לעיל, הבנק, בתיאום עם שלטונות המס, ממשיך לפעול על בסיס הצעת החוק, וההפרשות למס נערכו בהתאם.

ה. לבנק ולחברות המאוחדות העיקריות הוצאו שומות סופיות עד וכולל שנת המס 2011.

ו. לחברות מאוחדות מסוימות הפסדים וניכויים אחרים שנתבעו לצורך מס ושבגינם לא נכלל במאזן חיסכון המס בעתיד המסתכם בחברות המאוחדות בסך כ-110 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 כ-95 מיליון ש"ח). ניצול סכומים אלה בעתיד יתאפשר במידה ולחברות המאוחדות בהן נרשמו הסכומים תהיה הכנסה חייבת במס.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

מסים נדחים לא הוכרו בגין פריטים אלה כיוון שלפי הערכת הקבוצה, אין זה צפוי כי תהיה בעתיד הכנסה חייבת שכנגדה ניתן יהיה לנצל הטבות המס.

ז. 1. להלן מרכיבי המסים הנדחים לקבל והעתודה למסים נדחים:

2014	2015	2014	2015	
שיעור המס הממוצע באחוזים		במיליוני ש"ח		
מיסים נדחים לקבל				
38%	37%	1,197	1,264	מהפרשה להפסדי אשראי
38%	37%	396 ^(ב)	298	מהפרשה לחופשה ולמענקים
38%	37%	2,995 ^(ב)	2,982	מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית ^(א)
41%	40%	61	46	מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה
25%	16%	21	6	מניכויים מועברים לצורך מס
38%	37%	6	4	מפעילות בחו"ל
24% ^(ב)	21%	53 ^(ב)	8	מהתאמת נכסים לא-כספיים בני פחת
24%	21%	85	70	אחר - מפריטים לא כספיים
		4,814	4,678	סך הכל
עתודה למיסים נדחים				
24%	43%	(69)	(35)	מניירות ערך
22%	11%	(181)	(15)	בגין השקעות בחברות כלולות
28% ^(ב)	29%	(99) ^(ב)	(126)	מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת
38%	37%	(24)	(22)	אחר - מפריטים כספיים
26%	25%	(49)	(33)	אחר - מפריטים לא כספיים
		(422)	(231)	סך הכל
		4,392	4,447	מיסים נדחים לקבל, נטו
מיסים נדחים שנכללו ^(א) :				
		4,612 ^(ב)	4,570	בסעיף "נכסים אחרים"
		(220)	(123)	בסעיף "התחייבויות אחרות"
		4,392	4,447	מיסים נדחים לקבל, נטו

(א) יתרות המסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.
 (ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבוונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

2. התנועה בנכסי והתחייבות המסים הנדחים מיוחסת לפריטים הבאים:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
הפרשה להפסדי אשראי	הפרשה לחופשה ולמענקים	עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית	ריבית שלא נזקפה להכנסות השנה	
במיליוני ש"ח				
1,197	396	2,995	61	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2015
83	(94)	284	(15)	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
-	-	(257)	-	שינויים אשר נזקפו להון
(16)	(4)	(28)	-	שינוי מיסים נדחים עקב שינוי בשיעור המס אשר נזקף לרווח והפסד
-	-	(12)	-	שינוי מיסים נדחים עקב שינוי בשיעור המס אשר נזקף להון
1,264	298	2,982	46	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2015
1,264	298	2,982	46	נכס מס נדחה
יתרות הניתנות לקיזוז				
נכס מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2015				
-	-	-	-	התחייבות מס נדחה
יתרות הניתנות לקיזוז				
התחייבות מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2015				
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014				
הפרשה להפסדי אשראי	הפרשה לחופשה ולמענקים ^(א)	עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית ^(א)	ריבית שלא נזקפה להכנסות השנה	
במיליוני ש"ח				
1,077	377	2,308	72	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2014
120	19	187	(11)	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
-	-	500	-	שינויים אשר נזקפו להון
-	-	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
1,197	396	2,995	61	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2014
1,197	396	2,995	61	נכס מס נדחה
יתרות הניתנות לקיזוז				
נכס מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2014				
-	-	-	-	התחייבות מס נדחה
יתרות הניתנות לקיזוז				
התחייבות מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2014				

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים באר"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ניכויים מועברים לצרכי מס	פעילות בחו"ל	ניירות ערך	השקעות בחברות מוחזקות	התאמות נכסים לא כספיים בני פחת	אחרים מפריטים כספיים	אחרים מפריטים לא כספיים	סך הכל
21	6	(69)	(181)	(46)	(24)	36	4,392
(15)	(2)	(61)	166	(72)	2	1	277
-	-	96	-	-	-	-	(161)
-	-	(1)	-	-	-	-	(49)
-	-	-	-	-	-	-	(12)
6	4	(35)	(15)	(118)	(22)	37	4,447
6	4	-	-	8	-	70	4,678
							(108)
							4,570
-	-	(35)	(15)	(126)	(22)	(33)	(231)
							(108)
							(123)
ניכויים מועברים לצרכי מס	פעילות בחו"ל	ניירות ערך	השקעות בחברות מוחזקות	התאמות נכסים לא כספיים בני פחת ^(א)	אחרים מפריטים כספיים	אחרים מפריטים לא כספיים	סך הכל
55	7	30	(106)	(32)	(22)	5	3,771
(34)	65	41	(186)	(14)	(2)	31	216
-	(41)	(140)	111	-	-	-	430
-	(25)	-	-	-	-	-	(25)
21	6	(69)	(181)	(46)	(24)	36	4,392
21	6	-	-	53	-	85	4,814
							(202)
							4,612
-	-	(69)	(181)	(99)	(24)	(49)	(422)
							(202)
							(220)

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

2. 3. מסים על הכנסה שהוכרו מחוץ לרווח והפסד:

2015			2014			2013		
לפני מס	הוצאת (הטבת) מס	נטו ממס	לפני מס	הוצאת (הטבת) מס	נטו ממס	לפני מס	הוצאת (הטבת) מס	נטו ממס
במיליוני ש"ח								
9	-	9	459	41	418	(318)	(23)	(295)
התאמות מתרגום דוחות כספיים								
(18)	(7)	(11)	(267)	(98)	(169)	203	73	130
רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי השקעות נטו במטבע חוץ								
(423)	(96)	(327)	355	140	215	(518)	(203)	(315)
נכסים פיננסיים זמינים למכירה								
11	(5)	16	(108)	(30)	(78)	(6)	6	(12)
(6)	12	(18)	92	17	75	26	(9)	35
רווח כולל אחר בגין כלולות עודפים בגין כלולות השפעת האימוץ לראשונה מיישום הכללים להיוון עלויות תוכנה								
-	-	-	-	-	-	(537) ^(א)	(191) ^(א)	(346)
התאמות בגין הטבות לעובדים - יישום לראשונה								
-	-	-	-	-	-	(1,060) ^(א)	(373) ^(א)	(687)
683	269	414	(1,384)	(500)	(884)	(483) ^(א)	(188) ^(א)	(295)
התאמות בגין הטבות לעובדים סך הכל מסים שהוכרו מחוץ לרווח והפסד								
256	173	83	(853)	(430)	(423)	(2,693)	(908)	(1,785)

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ח. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך המאזן.

ט. על פי הסדר עם שלטונות המס מיום 14 באפריל 2005 רשאי הבנק לקזז החל משנת המס 2004 מחבות המס בישראל בגין רווחי חברה בת בחו"ל סכום מצטבר של עד 67 מיליון דולר או חבות המס בישראל, הנמוך מביניהם. על פי מכתב המשך להסדר מיום 29 ביוני 2014, רשאי הבנק לקזז החל משנת המס 2011 סכום של עד 54 מיליון דולר אך לא יותר מ-3 מיליון דולר לשנה או חבות המס בישראל, הנמוך מביניהם. במידה וקוזז סכום נמוך מ-3 מיליון דולר בשנה מסוימת, ניתן יהיה להעביר את ההפרש בין הסכום שקוזז לבין 3 מיליון דולר ולקזזו בשנים הבאות, כך שסכום הקיזוז בשנה יהיה עד 5 מיליון דולר או חבות המס בישראל, הנמוך מביניהם. הסכומים שטרם קוזזו מחבות המס ושביגים לא נכללו במאזן חסכון במס בעתיד ליום 31 בדצמבר 2015 הינם כ-40 מיליון דולר. ניצול סכומים אלה בעתיד יתאפשר במידה ושיעור המס הכולל על הכנסות הבנק בישראל יהיה גבוה משיעור המס החל על החברות הבנות בחו"ל.

י. ביום 14 בדצמבר 2015 פורסם דוח הביניים של וועדת שטרם וביום 6 בינואר 2016 פורסמה גרסה נוספת של טיוטת הדוח, להערות הציבור. בשלב זה לא ניתן להעריך מה יהיו ההמלצות הסופיות של הוועדה. כמו-כן, לא ניתן להעריך האם ההמלצות הסופיות יאומצו בחקיקה ואם אכן יאומצו מה יהיו הוראות המעבר שיקבעו. נכון להיום אין הצעת חוק ואין חקיקה שמחייבת מכירה של חברות כרטיסי האשראי על ידי הבנקים. לכן, בשלב זה לא ניתן להעריך האם תוטל בעתיד על הבנק חובה למכור את ההחזקות ואם תוטל חובה כאמור מה יהיה תוכן החובה. כל עוד אין חקיקה שמחייבת מכירה, אין בכוונת הבנק למכור את לאומי קארד.

כמו כן, טרם התקיימו התנאים להכרה בהפרשה למס.

השפעת המס הצפויה לחול אם וכאשר הבנק ימכור את לאומי קארד בשווי המאזני שלה בספרים מוערכת בכ-85 מיליון ש"ח, על פי שיעור המס הידוע למועד פרסום הדוחות הכספיים.

ביאור 9 - רווח למניה רגילה

2015	2014	2013
במיליוני ש"ח		
רווח נקי		
2,835	1,413 ^(א)	1,988 ^(א)
סך הכל רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים)		
1.92	0.96	1.35
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות):		
1,473,798	1,473,551	1,473,551
ממוצע משוקלל של מספר המניות		
1,474,273	1,474,273	1,474,273
ממוצע משוקלל של מספר המניות בדילול מלא		

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת המס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות, נטו לאחר גידורים ^(ב)	חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני לעובדים ^(ג)	התאמות בגין הטבות	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר	רווח כולל
במיליוני ש"ח						
494	(149)	112	-	457	(1)	458
יתרה ליום 1 בינואר 2013						
-	-	-	(725)	(725)	-	(725)
השפעת היישום לראשונה של כללי חשבונאות בארה"ב בנושא "זכויות עובדים"						
494	(149)	112	(725)	(268)	(1)	(267)
יתרה ליום 1 בינואר 2013 לאחר היישום לראשונה של הכללים החדשים						
(315)	(165)	(12)	(295)	(787)	(3)	(784)
שינוי נטו במהלך השנה						
179	(314)	100	(1,020)	(1,055)	(4)	(1,051)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2013						
215	249	(78)	(884)	(498)	-	(498)
שינוי נטו במהלך השנה						
394	(65)	22	(1,904)	(1,553)	(4)	(1,549)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014						
(327)	(2)	16	414	101	-	101
שינוי נטו במהלך השנה						
67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(4)	(1,448)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015						

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק, לרבות התאמות בגין חברות כלולות.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

2015		2014		2013			
לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס
במיליוני ש"ח							
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:							
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:							
369	(203)	166	1,002	(273)	729	229	2
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן							
(792)	299	(493)	(647)	133	(514)	(747)	201
(רווחים) הפסדים בגין ני"ע זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ^(א)							
(423)	96	(327)	355	(140)	215	(518)	203
שינוי נטו במהלך השנה							
התאמות מתרגום ^(ב) :							
9	-	9	459	(41)	418	(318)	23
התאמות מתרגום דוחות כספיים גידורים ^(ג)							
(18)	7	(11)	(267)	98	(169)	203	(73)
(9)	7	(2)	192	57	249	(115)	(50)
שינוי נטו במהלך השנה							
11	5	16	(108)	30	(78)	(6)	(6)
חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני							
11	5	16	(108)	30	(78)	(6)	(6)
שינוי נטו במהלך השנה							
הטבות לעובדים ^(ד) :							
464	(190)	274	(1,439)	521	(918)	(499)	194
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה							
219	(79)	140	55	(21)	34	16	(6)
הפחתה של רווח (הפסד) אקטוארי							
683	(269)	414	(1,384)	500	(884)	(483)	188
שינוי נטו במהלך השנה							
262	(161)	101	(945)	447	(498)	(1,122)	335
סך הכל שינוי נטו במהלך השנה ^(ה)							
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:							
-	-	-	-	-	-	(3)	-
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה							
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק							
262	(161)	101	(945)	447	(498)	(1,119)	335
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה							

- (א) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. ראה [ביאור 3](#) - הכנסות מימון שאינן מריבית.
- (ב) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק, לרבות התאמות בגין חברות כלולות, אם מהותי, יינתן גילוי נפרד לסכום ההתאמות בגין חברות כלולות.
- (ג) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
- (ד) החל מיום 1 בינואר 2015 הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בטיפול החשבונאי בזכויות עובדים. הכללים החדשים יושמו למפרע החל מיום 1 בינואר 2013. מספרי השוואה לתקופות קודמות הוצגו מחדש. ראה [ביאור 1.1.1](#).
- (ה) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף משכורות והוצאות נלוות. פירוט נוסף ראה [בביאור 23](#) - זכויות עובדים.

ביאור 11 - מזומנים ופיקדונות בבנקים

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
46,385	55,116	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
14,230	5,339	פיקדונות בבנקים מסחריים ^(א)
60,615	60,455	סך הכל ^(ב)
57,561	60,015	מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

(א) בניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

(ב) מזה מזומנים משועבדים בסך 850 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 1,646 מיליון ש"ח).

הערה - בדבר שיעבודים ראה [ביאור 26](#).

ביאור 12 - ניירות ערך

31 בדצמבר										
2015										2014
עלות מופחתת (במניות-עלות)		רווחים		הפסדים		שווי הוגן ^(א)	הערך במאזן		עלות מופחתת (במניות-עלות)	
רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר		רווחים		הפסדים		שווי הוגן ^(א)	הערך במאזן		עלות מופחתת (במניות-עלות)	
רווחים		הפסדים		הפסדים		שווי הוגן ^(א)	הערך במאזן		עלות מופחתת (במניות-עלות)	
במיליוני ש"ח										
1. ניירות ערך זמינים למכירה: אגרות חוב -										
של ממשלת ישראל										
28,553	28,359	201	(7)	28,553	14,290	14,033	260	(3)	14,290	
8,128	8,127	5	(4)	8,128	4,715	4,708	10	(3)	4,715	
של ממשלות זרות										
35	33	2	-	35	65	60	5	-	65	
6,262	6,257	31	(26)	6,262	5,676	5,611	80	(15)	5,676	
של מוסדות פיננסיים בישראל										
9,566	9,630	24	(88)	9,566	7,687	7,722	40	(75)	7,687	
586	562	25	(1)	586	907	881	30	(4)	907	
1,694	1,706	12	(24)	1,694	2,602	2,594	29	(21)	2,602	
54,824	54,674	300	(150)	54,824	35,942	35,609	454	(121)	35,942	
2,703	2,559	158	(14)	2,703	3,180	2,801	390	(11)	3,180	
מניות וקרנות נאמנות ^(א)										
57,527	57,233	458 ^(א)	(164) ^(א)	57,527	39,122	38,410	844 ^(א)	(132) ^(א)	39,122	
סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה										

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר										
2015					2014					
הערך במאזן	עלויות (במניות- לשווי הוגן)	רווחים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הערך במאזן	הערך במאזן	עלויות (במניות- לשווי הוגן)	רווחים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	הערך במאזן	עלויות (במניות- לשווי הוגן) ^(א)
במיליוני ש"ח										
2. ניירות ערך למסחר: אגרות חוב -										
של ממשלת ישראל	6,664	6,657	17	(10)	6,664	7,915	7,888	33	(6)	7,915
של ממשלות זרות	3,058	3,087	-	(29)	3,058	505	504	1	-	505
של מוסדות פיננסיים בישראל	238	238	1	(1)	238	374	374	1	(1)	374
של מוסדות פיננסיים זרים	148	149	-	(1)	148	266	262	5	(1)	266
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	751	754	4	(7)	751	1,438	1,435	8	(5)	1,438
של אחרים בישראל	152	150	2	-	152	319	318	3	(2)	319
של אחרים זרים	320	326	1	(7)	320	660	658	11	(9)	660
	11,331	11,361	25	(55)	11,331	11,477	11,439	62	(24)	11,477
מניות וקרנות נאמנות	617	687	10	(80)	617	1,514	1,400	141	(27)	1,514
סך כל ניירות הערך למסחר	11,948	12,048	35^(ד)	(135)^(ד)	11,948	12,991	12,839	203^(ד)	(51)^(ד)	12,991
סך כל ניירות הערך^(הא)	69,475	69,281	493	(299)	69,475	52,113	51,249	1,047	(183)	52,113

הערות:

- (א) נתוני שווי הוגן מבוססים לרוב על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
 (ב) כולל מניות שלא מתקיים לגביהם שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך 1,050 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 1,596 מיליון ש"ח).
 (ג) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר למעט ניירות ערך שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן.
 (ד) נזקפו לדוח רווח והפסד אך טרם מומשו.
 (ה) מזה ערך במאזן ליום 31 בדצמבר 2014 בסך 10 מיליון ש"ח בגין איגרות חוב של חברות כלולות.
 (ו) כולל אג"ח פגומות בסך 16 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 19 מיליון ש"ח).

הערות כלליות:

ניירות ערך שהושאלו בסך 111 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 196 מיליון ש"ח) מוצגים במסגרת סעיף אשראי לציבור.
 ניירות ערך ששועבדו למלווים הסתכמו בסך 3,131 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 2,109 מיליון ש"ח).
 לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב ובמניות ובקרנות נאמנות ראה [ביאורים 2 ו-3](#).
 ההבחנה בין אג"ח של ישראל ובין אג"ח של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיצית הפסד שטרם מומש

31 בדצמבר 2015										
12 חודשים ומעלה					פחות מ-12 חודשים					
הפסדים שטרם מומשו					הפסדים שטרם מומשו					
סך הכל	מעל 35%	20%-35%	0-20%	שווי הוגן	סך הכל	מעל 35%	20%-35%	0-20%	שווי הוגן	במיליוני ש"ח
אגרות חוב										
-	-	-	-	-	7	-	-	7	15,057	של ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	4	-	-	4	5,730	של ממשלות זרות
3	-	-	3	34	23	-	-	23	3,961	של מוסדות פיננסיים זרים
25	-	-	25	742	63	-	-	63	6,863	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	1	-	-	1	126	של אחרים בישראל
-	-	-	-	39	24	-	9	15	778	של אחרים זרים
6	-	-	6	91	8	-	-	8	136	מניות וקרנות נאמנות
34	-	-	34	906	130	-	9	121	32,651	סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה
31 בדצמבר 2014										
12 חודשים ומעלה					פחות מ-12 חודשים					
הפסדים שטרם מומשו					הפסדים שטרם מומשו					
סך הכל	מעל 35%	20%-35%	0-20%	שווי הוגן	סך הכל	מעל 35%	20%-35%	0-20%	שווי הוגן	במיליוני ש"ח
אגרות חוב										
-	-	-	-	31	3	-	-	3	6,910	של ממשלת ישראל
1	-	-	1	115	2	-	-	2	3,372	של ממשלות זרות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	של מוסדות פיננסיים בישראל
9	-	-	9	317	6	-	-	6	1,419	של מוסדות פיננסיים זרים
66	-	-	66	3,541	9	-	-	9	1,604	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	4	-	-	4	300	של אחרים בישראל
18	2	-	16	773	3	-	-	3	457	של אחרים זרים
11	-	-	11	196	-	-	-	-	1	מניות וקרנות נאמנות
105	2	-	103	4,973	27	-	-	27	14,068	סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה

(-) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים הנמצאים בפוזיצית הפסד שטרם מומשו

31 בדצמבר 2015					
עד 12 חודשים		מעל 12 חודשים		סך הכל	
הפסדים שטרם מומשו	שווי	הפסדים שטרם מומשו	שווי	הפסדים שטרם מומשו	שווי
מהתאמות לשווי הוגן	לשווי הוגן	מהתאמות לשווי הוגן	לשווי הוגן	מהתאמות לשווי הוגן	לשווי הוגן
במיליוני ש"ח					
1,860	(25)	87	(2)	1,947	(27)
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)					
3,321	(22)	558	(21)	3,879	(43)
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל REMIC, CMO ו-STRIPPED MBS)					
1,682	(16)	97	(2)	1,779	(18)
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)					
6,863	(63)	742	(25)	7,605	(88)
סך הכל					
31 בדצמבר 2014					
עד 12 חודשים		מעל 12 חודשים		סך הכל	
הפסדים שטרם מומשו	שווי	הפסדים שטרם מומשו	שווי	הפסדים שטרם מומשו	שווי
מהתאמות לשווי הוגן	לשווי הוגן	מהתאמות לשווי הוגן	לשווי הוגן	מהתאמות לשווי הוגן	לשווי הוגן
במיליוני ש"ח					
57	-	1,416	(18)	1,473	(18)
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)					
649	(4)	1,555	(39)	2,204	(43)
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל REMIC, CMO ו-STRIPPED MBS)					
898	(5)	570	(9)	1,468	(14)
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)					
1,604	(9)	3,541	(66)	5,145	(75)
סך הכל					

(-) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

31 בדצמבר							
2015				2014			
עלות מופחתת רווחים				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(N) שווי			
עלות מופחתת רווחים				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(N) שווי			
במיליוני ש"ח							
1. אגרות חוב זמינות למכירה ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (through securities-Pass)							
11	-	-	11	18	-	-	18
ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של GNMA							
1,245	-	(21)	1,224	1,577	1	(18)	1,560
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
796	-	(6)	790	-	-	-	-
ניירות ערך אחרים							
2,052	-	(27)	2,025	1,595	1	(18)	1,578
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות מסוג העבר באמצעות (pass through)							
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
4,987	5	(42)	4,950	3,298	6	(41)	3,263
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA, או בערבותם							
494	1	(1)	494	741	5	(2)	744
שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות							
5,481	6	(43)	5,444	4,039	11	(43)	4,007
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים							
7,533	6	(70)	7,469	5,634	12	(61)	5,585
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)							
94	-	(2)	92	93	-	(2)	91
חייבים בגין כרטיסי אשראי							
-	-	-	-	2	-	-	2
קווי אשראי לכל מטרה בביטחון דירת מגורים							
4	-	-	4	4	-	-	4
אשראי אחר לאנשים פרטיים							
1	-	-	1	1	-	-	1
אשראי שאינו לאנשים פרטיים							
1,998	18	(16)	2,000	1,988	28	(12)	2,004
אגרות חוב מסוג CLO							
2,097	18	(18)	2,097	2,088	28	(14)	2,102
סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים							
9,630	24	(88)	9,566	7,722	40	(75)	7,687
סך כל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים							

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר נטו לאחר השפעת המס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים (המשך)

31 בדצמבר							
2015				2014			
רווחים	הפסדים	שטרם מומשו	שטרם מומשו	רווחים	הפסדים	שטרם מומשו	שטרם מומשו
עלות מופחתת	לשווי (א)	לשווי (א)	לשווי (א)	עלות מופחתת	לשווי (א)	לשווי (א)	לשווי (א)
במיליוני ש"ח							
2. אגרות חוב למסחר ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (through securities-Pass)							
8	-	-	8	248	-	-	248
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
8	-	-	8	248	-	-	248
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות מסוג העבר באמצעות (pass through)							
8	-	-	8	248	-	-	248
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
410	1	(3)	408	776	3	(4)	775
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC או GNMA, או בערבותם							
92	1	-	93	116	2	(1)	117
שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות							
502	2	(3)	501	892	5	(5)	892
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים							
510	2	(3)	509	1,140	5	(5)	1,140
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)							
12	-	-	12	19	-	-	19
חייבים בגין כרטיסי אשראי							
1	-	-	1	1	-	-	1
קווי אשראי לכל מטרה בביטחון דירת מגורים							
68	-	(1)	67	78	1	-	79
אשראי לרכישת רכב							
14	-	-	14	16	-	-	16
אשראי אחר לאנשים פרטיים							
-	-	-	-	47	-	-	47
אשראי שאינו לאנשים פרטיים							
149	2	(3)	148	134	2	-	136
אחרים							
244	2	(4)	242	295	3	-	298
סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים							
754	4	(7)	751	1,435	8	(5)	1,438
סך כל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים							

(א) רווחים (הפסדים) שנזקפו לחשבון רווח והפסד.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(א), אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר 2015					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
107,768	45	852	108,665	7,515	116,180
38,097	81,760	36,548	156,405	3,254	159,659
1,014 ^(ב)	80,616	-	81,630	-	81,630
145,865	81,805	37,400	265,070	10,769	275,839
מזה:					
2,192	-	86	2,278	-	2,278
1,617	-	26	1,643	-	1,643
3,809	-	112	3,921	-	3,921
67	770	105	942	-	942
6,960	11	411	7,382	-	7,382
7,027	781	516	8,324	-	8,324
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
2,177	15	93	2,285	3	2,288
307	498	581	1,386	-	1,386
1	497	-	498	-	498
2,484	513	674	3,671	3	3,674
496	-	100	596	-	596

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 310 מיליון ש"ח.

(ג) כולל יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א), אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר 2014					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
110,050	52	1,553	111,655	18,300	129,955
35,194 ^(ד)	75,811 ^(ד)	33,808	144,813	1,364	146,177
1,216 ^{(ג)(ד)}	73,023 ^(ד)	-	74,239	-	74,239
145,244	75,863	35,361	256,468	19,664	276,132
מזה: ^(א)					
2,605	-	97	2,702	-	2,702
2,021	-	68	2,089	-	2,089
4,626	-	165	4,791	-	4,791
57	775	109	941	-	941
8,800	-	411	9,211	-	9,211
8,857	775	520	10,152	-	10,152
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
2,441	16	64	2,521	4	2,525
430	496	541	1,467	-	1,467
-	495	-	495	-	495
2,871	512	605	3,988	4	3,992
712	-	68	780	-	780

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 291 מיליון ש"ח.

(ג) כולל יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(ד) הוצג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
3,317	513	652	4,482	4	4,486	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
(123)	14	309	200	(1)	199	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(676)	(12)	(614)	(1,302)	-	(1,302)	מחיקות חשבונאיות גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
410	-	361	771	-	771	מחיקות חשבונאיות נטו
(266)	(12)	(253)	(531)	-	(531)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
5	(2)	(1)	2	-	2	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
2,933	513	707	4,153	3	4,156	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
449	-	33	482	-	482	
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
3,301	498	496	4,295	2	4,297	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
90	24	356	470	2	472	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(578) ^(א)	(10)	(560)	(1,148)	-	(1,148)	מחיקות חשבונאיות גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
479 ^(א)	-	364	843	-	843	מחיקות חשבונאיות נטו
(99)	(10)	(196)	(305)	-	(305)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
25	1	(4)	22	-	22	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
3,317	513	652	4,482	4	4,486	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
446	1	47	494	-	494	

(א) סווג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	3,691	475	395	4,561	4	4,565
הוצאות בגין הפסדי אשראי	30	53	182	265	3	268
מחיקות חשבונאיות גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	(846)	(29)	(477)	(1,352)	(5)	(1,357)
מחיקות חשבונאיות נטו	(405)	(29)	(80)	(514)	(5)	(519)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(15)	(1)	(1)	(17)	-	(17)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹	3,301	498	496	4,295	2	4,297
¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	373	-	39	412	-	412

ביאור 14 - אשראי לממשלות

31 בדצמבר	
2015	2014
במיליוני ש"ח	
אשראי לממשלה	262
אשראי לממשלות זרות	191
סך כל האשראי לממשלות	453

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. הרכב

31 בדצמבר		
2014	2015	
חברות כלולות		
במיליוני ש"ח		
2,216	924	סך כל השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני (לרבות רכוש אחר ומוניטין)
1,031	411	מזה - רווחים שנצברו ממועד הרכישה
		סעיפים שנצברו בהון ממועד הרכישה:
15	(1)	התאמות בגין חברות כלולות
		פרטים בדבר מוניטין ורכוש לא מוחשי אחר:
0-20 שנה	0-20 שנה	קצב ההפחתה
228 ^(א)	262	הסכום המקורי, נטו
146	256	יתרה להפחתה

(א) נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, טרם השלימה חברת הבת את ייחוס תמורת הרכישה לנכסים ולהתחייבויות הנרכשים.

פרטים לגבי ערך בספרים ושווי השוק של השקעות סחירות:

31 בדצמבר		
2014	2015	
שווי	ערך	
שוק	בספרים	
במיליוני ש"ח		
2,566	1,318	החברה לישראל בע"מ ^(א)

(א) במהלך השנה מימש הבנק חלק מהשקעתו בחברה לישראל ובוטל ההסכם עם בעלי המניות בחברה לישראל. ליום 31 בדצמבר 2015 ההשקעה מוצגת בתיק ניירות ערך הזמין למכירה.

ב. חלק הקבוצה ברווחים או בהפסדים של חברות כלולות

לשנה שנסתיימה ביום			
2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
(313)	88	223	חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות
20	(46)	(46)	(הפרשה) הטבה למסים נדחים
(293)	42	177	חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים בדבר חברות מוחזקות

1. החזקות בתאגידי החזקה ריאליים (קונגלומרט)

החזקות הבנק בתאגידים ריאליים כפופה למגבלות הקבועות בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 ("חוק הבנקאות"). חוק הבנקאות קובע, בין היתר, בסעיף 24' לחוק, כי תאגיד בנקאי רשאי להחזיק יותר מ-1% באמצעי שליטה בקונגלומרט אחד בלבד (תאגיד שהונו עולה על כ-2,000 מיליון ש"ח והפועל ביותר משלושה ענפי משק). הבנק מחזיק בקונגלומרט - החברה לישראל. בהתאם למכתב המפקח על הבנקים מיום 4 במרס 2015, על הבנק לפעול בהקדם האפשרי להפסקת ההשפעה המהותית שלו בחברה לישראל, לרבות בדרך של ויתור פרמננטי של ייצוג הבנק בדירקטוריון החברה לישראל ועל זכותו למנות דירקטורים בה. נכון למועד חתימת דוח זה, הבנק מחזיק ב-5.9% מאמצעי השליטה בחברה לישראל בע"מ, הנחשבת לתאגיד ריאלי משמעותי לפי חוק הבנקאות (רישוי), כפי שתוקן באמצעות חוק הריכוזיות ביום 11 בדצמבר 2013.

יצוין כי על פי החקיקה שהתקבלה בעקבות הרפורמה בשוק ההון, בנק רשאי להחזיק חמישה אחוזים בהון חברה לביטוח ועשרה אחוזים בהונו של תאגיד השולט בחברה לביטוח. כמו כן על פי תיקון חוק הבנקאות (רישוי) ממרס 2010 בנק רשאי להחזיק בחברה לביטוח אחת בלבד שהונה העצמי על פי סעיף 35 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, עולה על 2,000 מיליון ש"ח.

2. פרטים בנושא ירידת ערך

לאור שינויי רגולציה בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית בעולם, ובשוויץ בפרט, המייקרים את עלות השירות, ולאור השפעתם הצפויה של שינויים אלה גם על לאומי פרייבט בנק (לשעבר: בנק לאומי שוויץ), הפחית הבנק את יתרת המוניטין בסך 25 מיליון ש"ח (בשנת 2014 - 45 מיליון ש"ח).

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ד. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

1. חברות בת מאוחדות^(א)

31 בדצמבר						שם החברה	פרטים על החברה	%	במיליוני ש"ח
2015	2014	2015	2014	2015	2014				
חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים	חלק בזכויות בהצבעה	השקעה במניות לפי שווי מאזני							
2015	2014	2015	2014	2015	2014				
100.0	99.7	100.0	99.7	100.0	615 ^(ט)	בנק ערבי ישראלי בע"מ ^(א)	עסקי בנק כללי		
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	57	לאומי לפיתוח החקלאות בע"מ			
99.6	99.6	99.8	99.6	104	104	לאומי לפיתוח התעשייה בע"מ			
100.0	100.0	100.0	100.0	1,131	1,289	לאומי פרטנרס בע"מ ^(ד)	שירותים עסקיים ופיננסים		
99.6	99.5	99.8	99.5	994	995	לאומי-טק בע"מ ^(ה)	ליווי פיננסי מלא לחברות היי-טק		
	100.0		100.0	168		לאומי חברה למימון בע"מ ^(א)	גיוס כספים באמצעות הנפקת אגרות חוב		
80.0	80.0	80.0	80.0	1,225 ^(ט)	1,329	לאומי קארד בע"מ	מתן שירות כרטיסי אשראי		
100.0	100.0	100.0	100.0	23	25	לאומי ניירות ערך והשקעות בע"מ			
100.0	100.0	100.0	100.0	42	45	לאומי שירותי שוק ההון בע"מ	שירותי תפעול לקופות גמל וקרנות נאמנות		
100.0	100.0	100.0	100.0	545	586	לאומי אחזקות פיננסיות בע"מ	החזקות פיננסיות		
בחוץ לארץ									
100.0	100.0	100.0	100.0	371	374	בנק לאומי לישראל קורפוריישן	חברת החזקות - רשומה בארה"ב		
99.9	99.9	99.9	99.9	2,106	2,418	בנק לאומי ארה"ב ^(א)	עסקי בנק כללי - רשומה בארה"ב		
100.0	100.0	100.0	100.0	800	845	בנק לאומי בריטניה פי.אל.סי	עסקי בנק כללי - רשומה בבריטניה		
99.8	94.8	99.8	94.8	399	290	לאומי שווייץ ^(א)	עסקי בנק כללי - רשומה בשווייץ		
100.0	100.0	100.0	100.0	96	111	לאומי רי לימיטד	ביטוח		
100.0	100.0	100.0	100.0	145	103	בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ^(ב)	עסקי בנק כללי - רשומה בלוקסמבורג		
99.9	99.9	99.9	99.9	190	148	לאומי רומניה ס.א.	עסקי בנק כללי - רשומה ברומניה		
חברות המוחזקות על ידי בנק לאומי ארה"ב									
99.9	99.9	99.9	99.9	5,428	5,461	בנק לאומי פיננשיאל קורפוריישן ^(ח)			
99.9	99.9	99.9	99.9	3,892	3,957	לאומי ארה"ב חברה להשקעות ^(ח)			

- (א) הנתונים לגבי החברות המאוחדות משקפים את השקעת הבנק בהן בניכוי השקעות כל חברה בחברות אחרות בקבוצת הבנק, ואת חלק הבנק בתוצאות פעולותיהן בניכוי חלקה של כל חברה בתוצאות הפעולות של חברות אחרות בקבוצת הבנק בגין ההשקעות האמורות.
- (ב) השקעות הוניות אחרות כוללות שטרי הון והלוואות בעלים.
- (ג) כולל התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה של חברות מאוחדות לפי שווי הוגן.
- (ד) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 152 מיליון ש"ח (2014 - 148 מיליון ש"ח).
- (ה) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 82 מיליון ש"ח. לשעבר לאומי ליסינג והשקעות בע"מ (2014 - 82 מיליון ש"ח).
- (ו) בינואר 2015 מוזגה פעילותו של בנק לאומי למימון ללאומי.
- (ז) ההשקעה בחברה נעשתה על ידי בנק לאומי לישראל קורפוריישן.
- (ח) חברות נכסים שהוקמו על ידי בנק לאומי ארה"ב ומאוחדות בדוחות הכספיים שלהם. לחברות הון עצמי כנגד אשראים שהועברו מבנק לאומי ארה"ב. עקב התאמת הדוחות ותרומם לשקלים, נוצרים רווחים (הפסדים) על ההון שבמאחד מקוזזים מלאומי ארה"ב.
- (ט) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).
- (י) בנובמבר 2015, נרכשו 0.3% מניות מהמיעוט. ביום 31 בדצמבר 2015 בוצע מיזוג של הבנק עם בנק ערבי ישראלי.
- (יא) במהלך 2015 הועברו ליליוס בר מרבית הלקוחות של לאומי שווייץ (לשעבר Leumi Private Bank). השלוחה נערכת לסגירה.
- (יב) לפרטים בדבר המשך פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א., ראה [ביאור 53](#).

2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
ערכויות עבור החברה לטובת גופים שמחוץ לקבוצה	סעיפים אחרים שנצברו בהון העצמי ⁽¹⁾	דיבידנד שנרשם	הפסד מירידת ערך	תרומה לרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	השקעות הוניות אחרות ⁽²⁾	יתרת מוניטין ורכוש לא מוחשי							
-	-	-	-	94 ⁽¹⁾	86	103	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
523	487	169	(245)	-	-	-	-	286	403	1,126	1,139	-	-
5	-	(1)	-	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	157 ⁽¹⁾	144	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
-	-	61	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
58	-	239	73	-	-	-	-	(185) ⁽¹⁾	239	-	-	-	-
-	-	-	29	-	-	-	-	83 ⁽¹⁾	45	507	484	-	-
-	-	(4)	(4)	-	-	-	-	(554)	(134)	188	197	25	-
-	-	-	-	-	-	-	-	15	(24)	-	-	-	-
30	21	-	(2)	-	-	-	-	(20)	(39)	34	25	-	-
-	-	-	(1)	-	-	-	-	(57)	(41)	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	601	33	-	-	-	-
-	-	-	-	(10)	(1)	-	-	456	64	-	-	-	-

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ד. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות (המשך)

2. חברות כלולות

31 בדצמבר									
2014									
שם החברה	פרטים על החברה	חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים	חלק בזכויות ההצבעה	יחס מונטיון ורכוש לא מוחשי ^(ב)	השקעות במניות לפי שווי מאזני	השקעות במניות לפי שווי שוק	המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	תרומה לרווח הנקי	ערבויות עבור החברה לטובת גופים שמחוץ לחברה
במילוני ש"ח									
%									
החברה לישראל בע"מ ^(א)	חברת אחזקות	18.1	18.1	26	1,318	2,566	(8)	-	114
17									

(א) במהלך השנה מימש הבנק חלק מהשקעתו בחברה לישראל ובוטל ההסכם עם בעלי המניות בחברה לישראל. ליום 31 בדצמבר 2015 ההשקעה מוצגת בתיק ניירות ערך הזמין למכירה. למועד המעבר נרשם רווח בסך 548 מיליון ש"ח ברווח כולל אחר.

(ב) יתרת מונטיון בניכוי הפסדים מצטברים וירידת ערך מונטיון.

(ג) כולל קרנות הפרשי תרגום וקרנות אחרות אשר נצברו בעודפים.

ביאור 16 - בניינים וציוד

א. הרכב

בניינים ומקרקעין ^(א)	ציוד, ריהוט וכלי רכב	תוכנות	סך הכל
במיליוני ש"ח			
עלות			
ליום 31 בדצמבר 2013	3,422	4,404 ^(ב)	11,184
תוספות	127	459 ^(ב)	732
גריעות	(38)	(20)	(126)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	6	-	15
ליום 31 בדצמבר 2014	3,517	4,843	11,805
תוספות	55	452	663
גריעות	(198)	(1,241)	(1,574)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	-	-	1
ליום 31 בדצמבר 2015	3,374	4,054	10,895
פחת שנצבר			
ליום 31 בדצמבר 2013	1,881	3,582	8,156
הפרשה בשנת הדיווח	85	358 ^(ב)	603
הפסדים מירידת ערך שבוטלו	(1)	-	(1)
גריעות	(30)	(20)	(115)
ליום 31 בדצמבר 2014	1,935	3,920	8,643
הפרשה בשנת הדיווח	93	390	653
הפסדים מירידת ערך שבוטלו	2	-	2
גריעות	(136)	(1,230)	(1,498)
הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2015	1,894	3,080	7,800
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2015	1,480	974	3,095
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2014	1,582	923 ^(ב)	3,162
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2013	1,541	822 ^(ב)	3,028

(א) לרבות התקנות ושיפורים במושכר.

(ב) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ב. שיעור הפחת הממוצע

31 בדצמבר		
2014	2015	
3.48%	4.57%	בניינים ומקרקעין -
15.32%	13.75%	ציוד, ריהוט וכלי רכב -
28.57%	28.19%	תוכנות -

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

- ג. הקבוצה הינה בעלת זכויות בדרך של שכירות או חכירה מהוונת במקרקעין ובציוד, לתקופה של מ-1 עד 99 שנים מתאריך המאזן בסכום (לאחר פחת) של 129 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 132 מיליון ש"ח). יתרת תקופת החכירה המהוונת הינה 81 שנים.
- ד. נדל"ן להשקעה - בניינים ומקרקעין שאינם בשימוש הקבוצה, בעיקר בניינים מושכרים, כלולים במאזן בסך 45 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 26 מיליון ש"ח).
- ה. סעיף בניינים וציוד כולל שיפורים וזכויות שכירות, לרבות תשלומים על חשבון. חלק מהבניינים על קרקע חכורה. נכסים בסך 147 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 177 מיליון ש"ח), טרם נרשמו על שם הבנק בלשכת רישום מקרקעין. הסיבות העיקריות לאי רישומם הינן העדר הסדר רישום מקרקעין באזור ("פרצלציה") ואי רישום פרויקט כבית משותף על ידי הקבלן/היזם.
- ו. בניינים העומדים למכירה בסך 77 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 74 מיליון ש"ח) מוצגים לאחר ניכוי הפרשה להפסדים צפויים. השווי ההוגן של נכסים העומדים למכירה ליום 31 בדצמבר 2015 הינו 106 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 154 מיליון ש"ח). לא צפוי הפסד ממימוש בניינים וציוד העומדים למכירה, מעבר להפרשות שנעשו בגינם.
- ז. יתרת התוכנות כוללת עלויות שהוונו במהלך השנה בקשר עם פיתוח תוכנות מחשב בסך 273 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 274 מיליון ש"ח).

ביאור 17 - נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין

מוניטין	תיקי ניירות ערך לקוחות	סך הכל
במיליוני ש"ח		
עלות		
ליום 31 בדצמבר 2013	274	83
תוספות	1	1
ליום 31 בדצמבר 2014	275	83
תוספות	-	-
ליום 31 בדצמבר 2015	275	83
הפחתות והפסדים מירידת ערך		
ליום 31 בדצמבר 2013	232	26
הפחתה לשנה	-	12
הפחתות והפסדים מירידת ערך	-	45
ליום 31 בדצמבר 2014	232	83
הפסד מירידת ערך	25	-
ליום 31 בדצמבר 2015	257	83
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2015	18	-
הערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר 2013	42	57
ליום 31 בדצמבר 2014	43	-
ליום 31 בדצמבר 2015	18	-

ביאור 18 - נכסים אחרים

31 בדצמבר	
2015	2014
במיליוני ש"ח	
מסים נדחים לקבל, נטו - ראה ביאור 8	4,570
עודף נכסי התוכנית על ההתחייבות בגין הטבות לעובדים - ראה ביאור 23	1,144
שווי פוליסת ביטוח בשלוחה בחו"ל	440
הוצאות מראש	189
הכנסות לקבל	157
עודף מקדמות ששולמו למס הכנסה על העתודות השוטפות	73
הוצאות הנפקה להפחתה של אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבות נדחים	37
נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו	4
חייבים אחרים ויתרות חובה ^(א)	1,052
סך כל הנכסים האחרים	7,666

- (א) כולל פעילות לקוחות מול מסלקת המעוף (מוצג בשווי הוגן) בסך 548 מיליון ש"ח (2014 - 187 מיליון ש"ח), במקביל נרשמה התחייבות בסכום זהה בהתחייבויות אחרות.
 (ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 19 - פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

31 בדצמבר	
2015	2014
במיליוני ש"ח	
בישראל	
לפי דרישה	
אינם נושאים ריבית	72,060
נושאים ריבית	80,521
סך הכל לפי דרישה	152,581
לזמן קצוב	149,697
סך כל פיקדונות בישראל ¹	302,278
מחוץ לישראל	
לפי דרישה	
אינם נושאים ריבית	9,872
נושאים ריבית	3,693
סך הכל לפי דרישה	13,565
לזמן קצוב	12,850
סך כל פיקדונות מחוץ לישראל	26,415
סך כל פיקדונות הציבור	328,693
¹ מזה:	
פיקדונות של אנשים פרטיים	135,595
פיקדונות של גופים מוסדיים	57,090
פיקדונות של תאגידים ואחרים	109,593

(א) סווג מחדש.

ביאור 19 - פיקדונות הציבור (המשך)

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
86,042	95,789	עד 1
78,995	83,813	מעל 1 ועד 10
52,543	58,268	מעל 10 ועד 100
30,537	30,868	מעל 100 ועד 500
55,280	59,955	מעל 500
303,397	328,693	סך הכל

ביאור 20 - פיקדונות מבנקים

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
		בישראל
		בנקים מסחריים:
3,099	2,754	פיקדונות לפי דרישה
793	545	פיקדונות לזמן קצוב
526	459	קיבולים
		מחוץ לישראל
		בנקים מסחריים:
47	16	פיקדונות לפי דרישה
2	1	פיקדונות לזמן קצוב
89	84	קיבולים
4,556	3,859	סך כל הפיקדונות מבנקים

ביאור 21 - אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים^(ז)

31 בדצמבר		שעור תשואה פנימי ^(א)	משך חיים ממוצע ^(א)	
2014	2015			
במיליוני ש"ח		באחוזים	שנים	
אגרות חוב ושטרי התחייבות^(ב):				
652	2,023	0.7	3.8	במטבע ישראלי צמוד למדד המחירים לצרכן
-	1,159	2.9	6.2	במטבע ישראלי לא צמוד
כתבי התחייבות נדחים^{(ב)(ה.ו.)}:				
4,547	4,545	3.4	3.7 ^(ג)	במטבע ישראלי לא צמוד
18,469	13,581	3.7	3.0 ^(ג)	במטבע ישראלי צמוד למדד המחירים לצרכן ^(ד)
10	-	-	- ^(ג)	בפר"ש
23,678	21,308			סך כל אגרות החוב, שטרי ההתחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים

- (א) משך חיים ממוצע, הינו ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהווה לפי שיעור התשואה הפנימי. שיעור תשואה פנימי, הינו שיעור ריבית המנכה את תזרים התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית.
- (ב) יתרת הנכיון בקיזוז הפרמיה על אגרות חוב ועל כתבי התחייבות נדחים שטרם נזקפה לדוח רווח והפסד קוזה מאגרות החוב.
- (ג) משך חיים ממוצע למועד שינוי הריבית מבוסס על חישוב משך חיים ממוצע אפקטיבי כפי שמחושב לצורך החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית. בכתבי התחייבות נדחים לא צמודים 0.5 שנים, בצמודים למדד 2.7 שנים.
- (ד) מזה שטרי הון נדחים (לא סחירים) המהווים הון רובד 2 בסך 514 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 519 מיליון ש"ח) אשר בנסיבות מסוימות ניתנים להמרה למניות.
- (ה) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב סך של 10,915 מיליון ש"ח צמוד מדד וסך של 4,499 מיליון ש"ח לא צמוד (2014 - 14,832 מיליון ש"ח צמוד ו- 4,499 מיליון ש"ח לא צמוד).
- (ו) הון רובד 2 בהתאם להוראות המעבר של באזל III.
- (ז) למידע נוסף ראה [ביאור 1.35](#).

ביאור 22 - התחייבויות אחרות

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
9,246 ^(א)	9,032	עודף התחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית - ראה ביאור 23(ג)
6,363	5,686	זכאים בגין כרטיסי אשראי
115 ^(א)	227	הפרשה לחופשה
758	815	שווי שוק של ניירות ערך שנמכרו בחסר
942	524	הפרשה למענקי יובל
685	454	הכנסות מראש
385	373	הוצאות לשלם
316	746	הוצאות לשלם בגין שכר והוצאות נלוות
220	123	עתודה למסים נדחים, נטו - ראה ביאור 8(ז)
494	482	הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים
86 ^(ב)	619	עודף עתודות שוטפות למס הכנסה על מקדמות ששולמו
403	342	הפרשות אחרות בגין זכויות עובדים
1,847 ^(א)	1,323	זכאים אחרים ויתרות זכות
21,860	20,746	סך כל ההתחייבויות האחרות

- (א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).
- (ב) סווג מחדש.

ביאור 23 - זכויות עובדים

א. חתימת הסכם קיבוצי

ביום 21 בינואר 2015 הודיע הבנק, כי הנהלת הבנק וארגון עובדי הבנק הגיעו להסכמות לגבי הסכם קיבוצי מיוחד (להלן: "ההסכם הקיבוצי"), ואלו אושרו על ידי דירקטוריון הבנק ועל ידי מועצת העובדים. ההסכמות לגבי ההסכם הקיבוצי הושגו לאחר שהסכם קיבוצי קודם משנת 2010, הסתיים בדצמבר 2014. ההסכם הקיבוצי הינו לתקופה של ארבע שנים, דהיינו עד ליום 31 בדצמבר 2018.

עיקרי השינויים שנקבעו בהסכם הקיבוצי, ביחס להסכם הקיבוצי הקודם:

מנגנון עדכון השכר השנתי, בשיעור ממוצע לכלל העובדים של 5%, שונה והוא יהיה כדלקמן:

בשנת 2015 - 4.0%

בשנת 2016 - 4.0%

בשנת 2017 - 3.5%

בשנת 2018 - 3.5%

הבנק שילם לעובדים עליהם חל ההסכם הקיבוצי מענק חד פעמי בגובה משכורת אחת ("המענק החד פעמי").

הבנק ביצע יישום מוקדם של עדכון סכום שכר המינימום שנקבע בהחלטת הממשלה, באופן שעדכון שכר המינימום ל-5,000 ש"ח יבוצע בפעימה אחת ובאופן מיידי (ולא באופן מדורג כפי שנקבע בהחלטת הממשלה), לכלל העובדים שמשתכרים שכר מינימום.

נקבעו הוראות נוספות הנוגעות להפחתת סכומי היובלות (מענקים וחופשות) בשיעור של כ-40% מהמענקים וכ-50% מהחופשות. עדכון שיעור הפרשות המעסיק לתגמולים עבור עובדים הזכאים ל"פנסיה צוברת", כך שההפרשה תהיה בשיעור של 7.5% במקום הפרשה בשיעור של 5%; עידוד עובדים שאינם מנצלים ימי חופשת מחלה, מעבר של עובדי קבלן לעובדי בנק; ועדכון התקופה המקסימאלית לקבלת תוספות ותק, כך שהיא תהיה עד ותק של 38 שנים, במקום ותק של 37 שנים בהסכם שהסתיים.

חתימת ההסכם הביאה להפחתה בהתחייבויות האקטואריות הרשומות בספרי הבנק בגין זכויות עובדים, וזאת בעיקר בשל השפעת הפחתת מנגנון עדכוני השכר.

עיקר ההשפעה הינה בגין הפחתת מנגנון עדכוני השכר בחישוב התחייבויות הפנסיוניות אשר נזקפה לרווח כולל אחר ותפרס בתקופות עוקבות בדוח רווח והפסד.

מובהר, כי ההסכם הקיבוצי מתייחס לעובדי הבנק שמועסקים בהסכם הקיבוצי בלבד ועל כן אינו רלבנטי לעובדים שעליהם חלה תכנית התגמול של הבנק.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ביום 17 בפברואר 2016, נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין נציגות עובדי הבנק לבין הבנק, לפיו יומרו זכויות, כמפורט להלן, שנצברו לטובת עובדים בבנק, במניות של הבנק שיונפקו לעובדים בסכום של אותן זכויות, על בסיס הסכום בו רשומות אותן זכויות בספרי הבנק, וכמפורט להלן.

ההתקשרות בהסכם הקיבוצי המיוחד נעשתה לאחר קבלת אישור ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק. ההסכם הקיבוצי המיוחד טעון חתימה של הסתדרות העובדים הכללית החדשה.

הנפקת המניות תיעשה לפי מחיר השוק של המניות במועד שנקבע בתכנית המיתאר, אשר פורסמה לצורך ביצוע ההנפקה. הנפקת המניות תיעשה תמורת ויתור של העובדים על הזכויות שהומרו שרשומות בספרי הבנק בסכום שווי המניות שיונפקו. המניות שיונפקו יהיו חסומות לשנתיים.

הזכויות שיומרו למניות:

- 1.1 מענק שנתי בגין שנת 2015. המרה זו תבוצע לכלל העובדים.
  - 1.2 המרה וולונטרית של עד 25% מזכויות פנסיוניות ("פנסיה תקציבית"), שנצברו לטובת עובדים הזכאים לכך, במניות הבנק, תמורת ויתור על זכויות באותו סכום, כפי שהזכויות רשומות לטובת העובד בספרי הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2015, למעט שימוש בריבית היוון בשיעור של 3.5%, במקום שיעור היוון של כ-2.68%, בו נעשה שימוש, בהתאם להוראות בנק ישראל. כל עובד שחל עליו הסדר "דור א" וזכאי ל"פנסיה תקציבית", יהיה רשאי לבחור את שיעור הזכויות שיומרו למניות הבנק. עובד ששכרו לצורך הפרשות סוציאליות אינו עולה, נכון לחודש דצמבר 2015, על 10,000 ש"ח, לא יהיה זכאי להמיר זכויות כאמור.
  - 1.3 המרת הזכאות הרשומה בספרי הבנק למענקי יובלות וחופשות יובל, שנצברו לטובת עובדים שזכאים למענקי יובל, ואשר מועד תשלום מענק היובל הינו החל מיום 1 בינואר 2017. המרה זו תבוצע לכלל העובדים הזכאים למענקי יובלות כפי שהזכויות רשומות לטובת העובד בספרי הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2015, למעט שימוש בריבית היוון בשיעור של 3.5%, במקום שיעור היוון של כ-2.68%, בו נעשה שימוש, בהתאם להוראות בנק ישראל.
- ככל שההיקף הכולל של הזכויות שיעמדו להמרה יעלה על 1.15 מיליארדי ש"ח (להלן: "סכום היעד להמרה"), תבוצע המרה חלקית בלבד (או לא תבוצע כלל המרה) של הזכויות למענקי יובלות וחופשות יובל, אלא אם כן תושג הסכמה נפרדת עם נציגות העובדים.
- בכוונת הבנק להחיל את המרת הזכויות הרלבנטיות גם על המנהלים ונושאי המשרה שמועסקים בבנק בחוזים אישיים.

ביום 18 בפברואר 2016 הבנק פרסם תכנית מיתאר להנפקת מניות לעובדים, לשם ביצוע האמור בהסכם הקיבוצי המיוחד. בהתאם לתכנית המיתאר עובדים יוכלו להמיר זכויות כמפורט בסעיף 1.2 לעיל החל מיום 8 במרץ 2016 ובתום תקופת ההיענות שנקבעה, צפויה להתבצע הנפקת המניות.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ב. פיצויי פרישה ופנסיה

1. כללי

לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור ב'") וטרם קבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני, קיימות הפקדות שוטפות לתוכנית פנסיה. תוכנית הפנסיה הינה תוכנית לפנסיה מקיפה צוברת בתוספת כיסוי ביטוחי נוסף למקרים של אובדן כושר עבודה ופטירה. לבנק לא תהיה כל חבות פנסיונית לגבי עובדים אלה להוציא השלמה לפיצויי פיטורין בהתאם להסכם.

לעובדים, שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור א'") וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם דלעיל, הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה, למעט אלו המוזכרים לעיל וב- (3) להלן, הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי תגמולים או בקבלת פנסיה תוך ויתור על כספי התגמולים והפיצויים, והכל כפוף להוראות הדין. הזכאות לפנסיה מחושבת לפי שיעור של 40% בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה ושל 1.5% לכל שנה לאחר מכן, עד לשיעור מירבי של 70%.

העתודות לפנסיה מבוססות על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון את גיל הפרישה על פי חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004. החישוב האקטוארי נערך בשיטת הערכה של הטבות נצברות בהתחשב בפרמטרים שונים, ביניהם הסתברות על בסיס ניסיון העבר לגבי שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכות כספי פיצויים ותגמולים (שיעור ניצול זכויות הפנסיה הקיים הינו כ-76% והיתר מושכים פיצויים ותגמולים) וכן ניסיון העבר לגבי נכות וכו'.

צבירת ההתחייבות הינה בשיטת הקו-הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת (ממוצע גילאי הפרישה בפועל של עובדי דור א' בשנים האחרונות, גברים ונשים). לאחר מועד זה, הטבות נוספות המיוחסות לשנים העוקבות נצברות בהתבסס על נוסחת תכנית ההטבות של עובדי דור א'.

החישוב האקטוארי מבוסס על הוראות עדכניות של האקטואר הראשי במשרד האוצר לגבי שיעורי תמותה מחודש מרס 2013 אשר נקבעו על ידי הממונה על שוק ההון בטוח וחסכון לחברות הביטוח, ואשר אומצו לאוכלוסיית עובדי הבנק.

חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה למועד הדיווח. מסיבות פרקטיות נקבע שחישוב המרווח יתבסס על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב. כמו כן מבוצע החישוב בהנחת עליית שכר ריאלית המבוססת על ניסיון העבר ומשתנה בהתאם לגיל העובד.

החישוב נעשה לפי תכנית פנסיה מקיפה הכוללת פנסית זקנה, פנסית נכות ופנסית שאירים, ומביא בחשבון גם את העובדים שטרם מלאה תקופת הכשרתם לקבלת פנסיה (15 שנות עבודה).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ההתחייבות לפנסיה של הבנק, לגבי עובדים שפרשו ובחרו בפנסיה, וכן זו המוזכרת ב-(3) להלן, מכוסה על ידי עתודה לפנסיה, המחושבת על פי הערך הנוכחי של ההתחייבות כפי שחושב על ידי אקטואר, כמצוין לעיל.

2. הטבות ל"בוגרי לאומי"

"בוגרי לאומי" זכאים, פרט לתשלומי הפנסיה ו/או הפיצויים, כל בוגר לפי בחירתו, להטבות נוספות שעיקרן שי לחג, שכר לימוד לילדי פנסיונרים, סקר רפואי (לחלק מהבוגרים) והשתתפות בעלויות רווחה נוספות ופעילויות חברתיות.

"בוגר לאומי" הינו מי שסיים עבודתו בבנק, בגיל כלשהו, לאחר שהשלים 25 שנות עבודה בבנק, או שסיים עבודתו בגיל הפרישה על פי החוק, לאחר שהשלים 15 שנות עבודה לפחות.

הסכום שנצבר ליום 31 בדצמבר 2015 עבור העלויות הצפויות בגין הזכויות הנ"ל בתקופה שלאחר תקופת ההעסקה על פי חישוב אקטוארי מסתכם בכ-233 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 222 מיליון ש"ח).

3. תנאי העסקה ופרישה לבעלי חוזים אישיים

א. גב' רקפת רוסק-עמינח מכהנת כמנכ"ל ראשי של הבנק החל מיום 1 במאי 2012. השכר החודשי של המנכ"ל הראשי, הוא בסך של 195,400 ש"ח (צמוד לעליית המדד). המנכ"ל הראשי, לה הסכם העסקה במתכונת דור א' בבנק, עברה החל משנת 2013, לתנאי העסקה במתכונת דור ב', כדלקמן: זכויותיה של המנכ"ל הראשי לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לזכויותיה כאמור להלן יהיו רק בגין המשכורת המוקפאת (משכורת המנכ"ל הראשי במועד המעבר מדור א' לדור ב' בתוספת הצמדה למדד), כאשר זכויותיה לגבי תוספות השכר מעבר למשכורת המוקפאת יהיו על פי תנאי דור ב' (הפרשות לקופת גמל ולקופה לפיצויים ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק).

בהתאם לתנאי כהונתה והעסקתה בבנק ובהתאם לעדכון שאושר על ידי האסיפה הכללית של הבנק ביום 11 בפברואר 2014 (לאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון), זכאית המנכ"ל הראשי, בעת ניתוק יחסי עובד-מעביד בינה לבין הבנק לבחור בין (א) פיצויי פיטורין בסכום השווה ל-200% מהמשכורת החודשית האחרונה כפול במספר שנות עבודתה בבנק, ובתוספת הפרשות לתגמולים; לבין (ב) קיצבת פרישה מיידית מן הבנק לפי תנאי דור א' שעבר לדור ב'. שיעור קיצבת הפרישה למנכ"ל הראשי הינו כמפורט בסעיף קטן ג' להלן לגבי חברי ההנהלה. הגדרת "פיטורים" לגבי המנכ"ל הראשי כוללת גם התפטרות עקב הרעה בתנאי עבודה, לרבות התפטרות כתוצאה משינויים שחלו בבנק ושאינם מאפשרים למנכ"ל הראשי להמשיך לתפקד כמנכ"ל ראשי, וזאת לדעת המנכ"ל הראשי באישור ועדת התגמול או הדירקטוריון.

הבנק והמנכ"ל הראשי רשאים כל אחד, לסיים את יחסי העבודה במתן הודעה מוקדמת של שישה חודשים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ועדת התגמול, הדירקטוריון והאסיפה הכללית (ביום 11 בפברואר 2014) אישרו כי המנכ"ל הראשי זכאית למענק שנתי מותנה ביצועים ולמענק שנתי קבוע, בהתאם ובכפוף לאמור במדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק כמפורט בסעיף ו. להלן, לגבי כל אחת מהשנים 2013, 2014, 2015 ו-2016.

ב. חברי הנהלת הבנק להם הסכם העסקה במתכונת דור א' בבנק עברו החל משנת 2013 לתנאי העסקה במתכונת דור ב', כדלקמן: זכויותיהם לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לזכויות המפורטות להלן יהיו רק בגין המשכורת המוקפאת (המשכורת במועד המעבר מדור א' לדור ב' בתוספת הצמדה למדד), כאשר הזכויות לגבי תוספות השכר מעבר למשכורת המוקפאת יהיו על פי תנאי דור ב' (הפרשות לקופת גמל ולקופה לפיצויים ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק).

עובדים בעלי הסכמי העסקה אישיים בבנק (שאינם חברי הנהלה), להם הסכם העסקה במתכונת דור א' בבנק עברו החל משנת 2014 לתנאי העסקה במתכונת דור ב', כדלקמן: זכויותיהם לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לזכויותיהם כדור א' יהיו רק בגין המשכורת המוקפאת (המשכורת במועד המעבר מדור א' לדור ב' בתוספת הצמדה למדד), כאשר הזכויות לגבי תוספות השכר מעבר למשכורת המוקפאת יהיו על פי תנאי דור ב' (הפרשות לקופת גמל חיצונית ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק).

ג. על פי תנאי העסקה דור א', חברי הנהלה של הבנק (בכפוף לאמור בסעיף קטן ב. לעיל) וקבוצת מנהלים בכירים (סמנכ"לים, עוזרים בכירים למנכ"ל ועוזרי מנכ"ל), זכאים במקרה של פיטורים, לפנסיה מיידית, אם הסיכום המספרי של גילם בתוספת הוותק בעבודה בבנק מסתכם ל-75 או 80 בחוזים האישיים החדשים. שנות הכהונה כחבר הנהלה (אם העובד כיהן לפחות 7 שנים כחבר הנהלה) תספרנה כשנות ותק נוספות לצורך צבירת השנים כאמור. שיעור הפנסיה לחברי הנהלה הינו בשיעור של 40% בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה, ושל 1.5% לשנה בגין כל שנה עד לחתימה על חוזה אישי, 2% בגין כל שנה שהיה עם חוזה אישי ו-2.5% בגין כל שנה של כהונה כחבר הנהלה, עד לשיעור מירבי של 70%. שיעור הפנסיה לקבוצת המנהלים הבכירים הינו בשיעור של 40% לשנה בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה, 1.5% לשנה בגין כל שנה נוספת עד לחתימה על החוזה ו-2% בגין כל שנה שלאחריה עד לשיעור מירבי של 70%. לחלופין, זכאים העובדים הנ"ל לבחור, במקרה של פיטורים, בפיצויי פיטורין בגובה 200% (ו-250% אם לא צבר גיל בתוספת ותק בעבודה בבנק בסך הכל של 75 שנה או 80 שנה כאמור) מהמשכורת החודשית האחרונה לכל שנת עבודה בבנק בתוספת הכספים שנצברו בקופת התגמולים, ובמקרה זה אינם זכאים לפנסיה.

עובד המתפטר מרצונו יהיה זכאי לפיצויי פיטורין בגובה 100% ובתוספת כספי קופת התגמולים.

לבנק ולעובדים הנ"ל יש אפשרות להפסיק את יחסי עובד-מעביד תוך מתן הודעה מוקדמת של שישה חודשים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

החוזים האישיים של חברי הנהלה קובעים בין היתר כי: עובד המתפטר מרצונו בהגיעו לגיל 62 שנה או יותר יהיה זכאי, בהתקיים מספר תנאים, לקבל פיצויי פיטורין בגובה 200% ובתוספת כספי קופת התגמולים. עובד שבעת סיום יחסי העבודה לא ניצל את חופשת היוכל יהיה זכאי לתקופת הודעה מוקדמת של חודש אחד נוסף. בתקופת צינון, שאינה חופפת לתקופת הודעה מוקדמת, העובד יהיה זכאי למשכורת וליתר התנאים הנלווים.

על פי החוזים האישיים עם חברי הנהלה של הבנק, שאינם נמנים על דור א' או על דור ב' בבנק, במקרה של פיטורים, חברי הנהלה אלו לא יהיו זכאים לפנסיה מהבנק, אלא לפיצויי פיטורין בגובה 250% מהמשכורת החודשית האחרונה לכל שנת עבודה בבנק בתוספת הכספים שנצברו בקופת התגמולים מהם יקוזזו הסכומים שנצברו בקופת הפיצויים. עובד כאמור המתפטר מרצונו יהיה זכאי לפיצויי פיטורין בגובה 100% ובתוספת כספי קופת התגמולים מהם יקוזזו הסכומים שנצברו בקופת הפיצויים.

הבנק אישר חוזים אישיים לקבוצת מנהלים בכירים מקרב עובדי דור ב' בבנק, אשר זכאים לתוכנית פנסיה כאמור בפסקה הראשונה בביאור 1.ב.23. לעיל. מנהלים אלו אינם זכאים לפנסיה מהבנק בתנאי דור א'. לפיכך, נקבע בחוזים אישיים אלו כי הבנק מתחייב במקרה של פיטורים, לשלם פיצויים בגובה 250% מהמשכורת החודשית האחרונה לכל שנת עבודה בבנק בתוספת הפרשות לתגמולים ובקיזוז הסכומים שנצברו בקופת הפיצויים.

אם פוטר מנהל אשר גילו הינו 55 שנה או יותר, ואשר ותק עבודתו בבנק הינו 25 שנה או יותר - אזי יהיה המנהל רשאי לבחור בעת פיטורים, בפיצויים בגובה 200% מהמשכורת החודשית האחרונה לכל שנת עבודה בבנק בתוספת הפרשות לתגמולים ובקיזוז הסכומים שנצברו בקופת הפיצויים. או לחילופין - לקבל את כל הכספים והזכויות בקופת הפיצויים והתגמולים, כאשר עד למועד הזכאות לקבלתם על פי תנאי תקנון הקופה והוראות הדין, הוא יהיה זכאי לקבל מהבנק קיצבה.

סכום ההוצאה המירבית הנוספת של הבנק, במידה שהעובדים הכלולים בסעיף זה יפוטרו מיידית, יסתכם בסך - 380 מיליון ש"ח (כולל מס שכר על הפנסיה) (2014 - 372 מיליון ש"ח). הואיל ואין סבירות שכל העובדים הנ"ל יפוטרו מיידית נעשתה הפרשה בגובה 25% מהסכום הנ"ל, סך של 95 מיליון ש"ח (כולל מס שכר) (2014 - 93 מיליון ש"ח). הסכומים הנ"ל כוללים גם את חברי הנהלה.

בוצע ייחוס ספציפי מתוך ההפרשה הנ"ל לחברי הנהלה שיתרתה ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכמת בסך - 13 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 12 מיליון ש"ח).

4. יושב ראש הדירקטוריון של הבנק

ועדת הביקורת, הדירקטוריון והאסיפה הכללית של הבנק אישרו את תנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון המועסק במשרה מלאה כיו"ר פעיל.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

לבנק וליו"ר אפשרות להפסיק את ההתקשרות ביניהם במתן הודעה מוקדמת בת 6 חודשים. מובהר כי הבנק יהיה רשאי לדרוש כי תקופת ההודעה המוקדמת תהיה בעבודה בפועל, כולה או חלקה. בתקופת ההודעה המוקדמת יהיה זכאי היו"ר למשכורת ולכל יתר התנאים הנלווים.

הסתיימה העסקתו של היו"ר, מכל סיבה שהיא (למעט בנסיבות חריגות בהן ניתן לשלול מן היו"ר פיצויים), יהיה זכאי היו"ר לפיצויים בסך 150% מהמשכורת האחרונה כפול מספר שנות (ו/או כל חלק מהן) כהונתו כיו"ר הדירקטוריון, וזאת בנוסף לזכאותו של היו"ר לכספים ולזכויות שנצברו בקופת הפיצויים ובקופת התגמולים. עוד התחייב היו"ר לתקופת צינון של 6 חודשים, בהן הינו זכאי למשכורת וכל יתר התנאים הנלווים. מובהר כי בתקופה בה תקופת הצינון חופפת את תקופת ההודעה המוקדמת, כולה או חלקה, יהיה היו"ר זכאי רק לתשלום בגין תקופת ההודעה המוקדמת.

עוד אישרו ועדת התגמול, הדירקטוריון והאסיפה הכללית (ביום 11 בפברואר 2014) כי יו"ר הדירקטוריון זכאי למענק שנתי מותנה ביצועים בהתאם ובכפוף לאמור במדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק כמפורט בסעיף ז. להלן, לגבי כל אחת מהשנים 2013, 2014, 2015 ו-2016.

ג. מענקים בגין ותק בעבודה

עובדי הבנק וחלק מעובדי החברות המאוחדות זכאים עם הגיעם ל-20, 30 ו-40 שנות עבודה למענקים כספיים של מספר חדשי משכורת ("מענק יובל") ולחופשות מיוחדות.

לתאריך המאזן קיימת הפרשה בסך של 524 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 942 מיליון ש"ח).

למידע נוסף בנוגע להסכמים הקיבוציים מיום 21 בינואר 2015 שבמסגרתו נקבעו הוראות הנוגעות להפחתת סכומי היובלות ומיום 17 בפברואר 2016 שבמסגרתו נקבעו הוראות להמרת מענקי וחופשות יובל ראה סעיף א. לעיל.

חישוב ההתחייבות נעשה על בסיס אקטוארי ומביא בחשבון, על בסיס ניסיון העבר, את ההסתברות שבתאריך הקובע יהיה העובד עדיין מועסק בבנק. חישוב זה נעשה כפי האמור בסעיף ב.1 לעיל למועד הדיווח ובהנחת עליית שכר ריאלית המבוססת על ניסיון העבר ומשתנה בהתאם לגיל העובד.

העתודה לחופשות המיוחדות נעשית על פי חישוב אקטוארי ובהתחשב בניסיון העבר לגבי ניצול חופשות אלו.

ד. עתודה לחופשה

בסעיף התחייבויות אחרות קיימת הפרשה בגין ימי חופשה שטרם נוצלו אשר חושבה על בסיס שכר אחרון בתוספת תשלומים נלווים. בנוסף קיימת הפרשה עבור ימי מחלה שיומרו לימי חופשה אשר חושבה על בסיס אקטוארי. ההפרשות מסתכמות לסך של 227 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 115 מיליון ש"ח).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ה. קופות התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק

הבנק מפקיד, עבור העובדים בדור א', כספים לתגמולים ולמרכיב פיצויים בקופת גמל לתגמולים ולפיצויים של עובדי הבנק, אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה.

עד סוף שנת 2012 ניהלה החברה המנהלת שתי קופות גמל לתגמולים ולפיצויים, שהיו מיועדות לעובדי בנק לאומי ולעובדי בנק לאומי למשכנתאות. החל מחודש ינואר 2013 מוזגו שתי הקופות לקופה אחת עבור כלל העובדים בדור א'.

הבנק מספק לחברה המנהלת את השירותים הנדרשים לה לניהול הקופה, כפי שהותר בחוק.

החל משנת 2008 הפכו הקופות לקופות גמל לא משלמות לקצבה, ולא ניתן למשוך מהן כספי תגמולים, אלא לאחר העברתם לקופות גמל משלמות לקצבה ובכפוף לתנאים שיחולו על קופות כאמור.

כמו כן החל משנת 2011 הוגבלה בחוק אפשרות הפרשת כספים לקופות מרכזיות לפיצויים, והבנק מפקיד את כספי הפיצויים בקופת התגמולים על שם עובדי הבנק.

בחודש מרס 2015, התקשר הבנק עם גופים מוסדיים מקבוצת מגדל בהסכם להעברת כספי תגמולים שנצברו או ייצברו משנת 2008 ואילך וכספי פיצויים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, על שם דור א' שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של הסדר ביטחון סוציאלי, אל קופה משלמת בניהול מגדל.

כמו כן, ביום 25 במרס 2015, התקבל בבנק אישור מרשות המסים להעברת כספי פיצויים הצבורים בקופה המרכזית לפיצויים של הבנק לטובת מרכיב הפיצויים בקופות גמל אישיות המתנהלות על שם העובדים וכן נקבעו תנאים ומנגנון למשיכת עודפי הכספים מהקופה המרכזית לפיצויים.

ביום 22 באוקטובר 2015 התקבל אישור מרשות המסים להעברת כספי פיצויים הצבורים בקופה המרכזית לפיצויים של בנק ערבי ישראלי ("הקופה המרכזית") לטובת מרכיב הפיצויים בקופות גמל אישיות המתנהלות על שם העובדים. כמו כן נקבע כי עודף שיוותר בקופה המרכזית לאחר ההעברה, יועבר לקופה המרכזית לפיצויים של בנק לאומי לאחר המיזוג של בנק ערבי ישראלי עם ולתוך בנק לאומי.

ו. תוכנית מענקים לבכירים

ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר קבלת אישור והמלצת ועדת תגמול ואישור הדירקטוריון, מדיניות תגמול לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק (לרבות נושאי משרה בכירה) בהתאם לתיקון 20 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים לעניין מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ("מדיניות התגמול") הכוללת תוכנית מענקים לנושאי המשרה בבנק ("תוכנית המענקים"). מדיניות התגמול ותוכנית המענקים תהיינה תקפות לגבי כל אחת מהשנים 2013, 2014, 2015 ו-2016.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

תכנית המענקים קובעת, בין היתר, את אופן קביעת המענק השנתי המשתנה לבכירים ואת אופן קביעת המענק השנתי לנושאי משרה שאינם בכירים, את זכאות המנכ"ל הראשי למענק שנתי קבוע, את זכאות הבכירים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה למענק שנתי קבוע, ואת אפשרות האורגנים המוסמכים בבנק לאשר מענק חתימה לנושא משרה חדש בבנק. הכל בהתאם לקבוע במדיניות התגמול וכפי המפורט בתמצית להלן:

1. המענק השנתי המשתנה לבכירים:

- 1.1 המענק השנתי המשתנה לבכירים מבוסס, בין היתר, על שיעור התשואה להון של הבנק, על ביצועי הבנק השנתיים ביחס ליעדים שנקבעו על ידי הדירקטוריון וביחס לקבוצות הבנקאיות האחרות, על ביצועי היחידות הרלבנטיות בבנק למדידת ביצועי כל אחד מהבכירים, ועל התפתחות התוצאות העסקיות של הבנק על פני זמן.
- 1.2 תנאי הסף המצטברים לקבלת המענק השנתי המשתנה לבכירים הם: (א) עובדי הבנק זכאים למענק בגין השנה הרלבנטית; (ב) הבנק השיג מינימום של 7.5% תשואה להון בשנה הרלבנטית; ו-(ג) הבנק עמד ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות הפיקוח על הבנקים בשנה הרלבנטית.
- 1.3 המענק השנתי המשתנה לבכירים מבוסס על קריטריונים מדידים ועל קריטריונים איכותיים, כדלקמן:
  - 1.3.1 חלק המענק השנתי המשתנה המבוסס על קריטריונים מדידים ייקבע בהתאם למפורט להלן:
    - 1.3.1.1 ראשית, ייקבע סכום מענק שנתי משתנה בסיסי לכל אחד מהבכירים במונחי מנות תגמול חודשי קבוע (עלות מעביד של מנה חודשית אחת), על בסיס שיעור התשואה להון של הבנק לשנת המענק ובהתאם לתפקידו של כל בכיר ותחומי אחריותו בבנק ובקבוצה ("המענק השנתי הבסיסי"):

המענק השנתי הבסיסי ליו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי ובכירים שאינם נמנים על פונקציות ביקורת ובקרה (במספר מנות תגמול חודשי קבוע):

דרגה	מנות תגמול חודשי קבוע
6	מנות בשיעור תשואה להון של 7.5%; 7 מנות בשיעור תשואה להון של 8%;
7.5	מנות בשיעור תשואה להון של 8.5%; 8 מנות בשיעור תשואה להון של 9%;
8.5	מנות בשיעור תשואה להון של 9.5%; 9 מנות בשיעור תשואה להון של 10%;
9.5	מנות בשיעור תשואה להון של 10.5%; 10-11 מנות בשיעור תשואה להון של 11% ומעלה.

המענק השנתי הבסיסי לבכירים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה (במספר מנות תגמול חודשי קבוע):

דרגה	מנות תגמול חודשי קבוע
4	מנות בשיעור תשואה להון של 7.5%;
5	מנות בשיעור תשואה להון של 8%;
6	מנות בשיעור תשואה להון של 8.5%;

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

5⅓ מנות בשיעור תשואה להון של 9%; 5⅔ מנות בשיעור תשואה להון של 9.5%; 6 מנות בשיעור תשואה להון של 10%; 6⅓ מנות בשיעור תשואה להון של 10.5%; ו-6⅔ מנות בשיעור תשואה להון של 11% ומעלה.

ככל ששיעור התשואה יהיה בטווח שבין הערכים המפורטים לעיל, ייקבע סכום המענק השנתי הבסיסי לבכיר הרלבנטי באופן ליניארי בין שני הערכים הקרובים.

1.3.1.2. לאחר מכן, יותאם סכום המענק השנתי הבסיסי על פי ציון מדיד של כל בכיר, שיהיה בין 80 ל-120, כאשר הציון המדיד של כל בכיר ייקבע בהתאם לאמור להלן: (1) עשרים אחוזים (20%) מהציון המדיד של כל בכיר ייקבעו על פי השוואת התשואה להון של הבנק בשנת המענק לעומת התשואה להון המשוקללת (לפי ההון העצמי) בארבעת הבנקים הגדולים האחרים בישראל (בנק הפועלים, בנק דיסקונט, בנק מזרחי-טפחות והבנק הבינלאומי) באותה שנה; ו-(2) שמונים אחוזים (80%) מהציון המדיד של כל בכיר ייקבעו על פי גיליון מדידת הביצועים של הבכיר ושל המחלקות עליהן הוא ממונה, בשנת המענק, בנטרול התשואה להון של הבנק בכללותו בשנת המענק (כאשר חלק זה של הציון המדיד של יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל הראשי, ייקבע על פי גיליון מדידת הביצועים של הבנק בכללותו).

1.3.2. חלק המענק השנתי המשתנה המבוסס על קריטריונים איכותיים ייקבע בהתאם למפורט להלן:

הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת המנכ"ל הראשי (למעט לעניין יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי והמבקר הפנימי הראשי, לגבי תינתן המלצת ועדת הביקורת) ואישור ועדת התגמול, יהיה רשאי לאשר סכום מענק נוסף כחלק מהמענק השנתי המשתנה, המבוסס על קריטריונים איכותיים בגין השנה הרלבנטית, למי מהבכירים בבנק.

חלק מענק זה יינתן לבכיר בכפוף להתקיימותם של קריטריונים איכותיים שונים המפורטים במדיניות התגמול, בהתאם לתחומי אחריותו של הבכיר.

בכפוף לאמור בסעיף 1.4. להלן, חלק המענק האיכותי לא יהווה יותר מ-20% מסך המענק השנתי המשתנה של אותו בכיר בשנה הרלבנטית.

1.4. התאמת סכום המענק השנתי הבסיסי כאמור בסעיף 1.3.1.2. לעיל, בתוספת חלק המענק השנתי המשתנה המבוסס על קריטריונים איכותיים כאמור בסעיף 1.3.2. לעיל, יכול שיגדילו, ביחד, את המענק השנתי הבסיסי בעוד מנה וחצי של תגמול חודשי קבוע.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

- 1.5. סכום המענק השנתי המשתנה הנ"ל לכל אחד מהבכירים לא יעלה בכל מקרה על 100% מהתגמול השנתי הקבוע של אותו בכיר (דהיינו, לא יעלה על 12 מנות חודשיות של תגמול שנתי קבוע), כאשר היחס בין התגמול המשתנה לבין התגמול הקבוע עבור בכירים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה, ייטה יותר לטובת התגמול הקבוע, בהשוואה ליחס זה אצל הבכירים האחרים.
- 1.6. בדיקת תחשיב המענק השנתי המשתנה לכל אחד מהבכירים תיעשה על ידי מומחה חיצוני, ולאחר מכן יובא סכום החישוב לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון.
- 1.7. דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, יהיה רשאי להחליט, על פי שיקול דעתו, על הפחתת סכום המענק השנתי המשתנה (כולו או חלקו) לבכירים בבנק (כולם או חלקם). לצורך כך יילקחו בחשבון, בין היתר, נתוני הבנק בשנת המענק ו/או בשנים שקדמו לשנת המענק, המתייחסים לרווחים מהותיים של הבנק אשר הדירקטוריון סבר כי אינם נובעים מפעילות רגילה כמו גם הפסדים מהותיים באותן שנים.
- 1.8. עלה המענק השנתי המשתנה לבכיר על 1/6 מהתגמול הקבוע השנתי שלו, ישולמו חמישים אחוזים (50%) מהמענק השנתי המשתנה לאותו בכיר במזומן בסמוך לדיווח על התוצאות הכספיות של המערכת הבנקאית של השנה הרלבנטית, וחמישים האחוזים (50%) הנותרים יוענקו לו באמצעות יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע (PSU) שתוקצינה בסמוך לדיווח על התוצאות הכספיות של המערכת הבנקאית של השנה הרלבנטית, ובלבד ששיעור הכמות הכוללת והמצטברת של יחידות ה-PSU שתוקצינה לכלל הבכירים בבנק (יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי וחברי הנהלת הבנק) בגין כל שנות תכנית המענקים לא יעלה על 0.38% מההון המונפק והנפרע של הבנק. עלתה כמות יחידות ה-PSU על השיעור האמור, תופחת זכאות כלל הזכאים ביחס זהה עד לתקרת השיעור האמור.
- 1.9. יחידות ה-PSU תבשלנה למניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת של הבנק בשלוש מנות שוות (בכפוף לתנאים האמורים להלן) בסמוך לדיווח על התוצאות הכספיות של המערכת הבנקאית של כל אחת משלוש השנים העוקבות לשנת המענק, כאשר המנה הראשונה מבין השלוש תהא חסומה לתקופה של שנה אחת נוספת. הבשלת יחידות ה-PSU למניות תהיה מותנית בהתקיימותם של שני התנאים המצטברים הבאים: (א) שיעור התשואה להון בשנה הקלנדארית שקדמה למועד הבשלת המנה הרלבנטית של יחידות ה-PSU לא היה נמוך מ-5%; ו-(ב) הבנק עמד בשנה הקלנדארית שקדמה למועד הבשלת המנה הרלבנטית בכל יחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים לפי הדוחות הכספיים.
- הקצאת יחידות ה-PSU והמרתן למניות הבנק, תיעשה במסלול רווח הון לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, בהתאם למפורט בתכנית המענקים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

1.10. פרישת בכיר והצטרפות בכיר חדש:

- 1.10.1.** בכיר שיפרוש מהבנק לאחר הגיעו לגיל פרישה או שיפרוש מהבנק שלא ביוזמתו במהלך שנה קלנדארית יהיה זכאי למענק שנתי משתנה חלקי (יחסי) בגין תקופת כהונתו בפועל במהלך השנה הקלנדארית שבה חלה פרישתו, ככל שיהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנה זו.
- 1.10.2.** בכיר אשר פרש מהבנק מרצונו (שלא לאחר הגיעו לגיל פרישה) או פוטר עקב קרות אירוע המאפשר לפטרו ללא פיצויים, במהלך שנה קלנדארית, לא יהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנת הפרישה.
- 1.10.3.** עובד הבנק אשר קודם ומונה לתפקיד של בכיר בבנק במהלך שנה קלנדארית, יהיה זכאי למענק שנתי משתנה חלקי (יחסי) בגין תקופת כהונתו בפועל במהלך השנה הקלנדארית שבה מונה לתפקיד של בכיר כאמור, ככל שיהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנה זו.
- 1.10.4.** מי שמונה לתפקיד של בכיר בבנק במהלך שנה קלנדארית ולא היה עובד הבנק קודם לכן, יהיה זכאי למענק שנתי משתנה חלקי (יחסי) בגין תקופת כהונתו בפועל בשנת המינוי, ככל שיהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנה זו.
- 1.11.** מענק מיוחד: בהתאם לקבוע בסעיף 13(א)(2) להוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין, במקרים חריגים ויוצאי דופן יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון, לאשר סכום מענק משתנה נוסף בגין שנה מסוימת למי מנושאי המשרה והכל בכפוף לתנאים שלהלן: (1) המענק המשתנה הנוסף יינתן בשל אירוע חריג שאינו חוזר על עצמו בכל שנה, כגון פרויקט חד-פעמי, שינוי מבני מהותי ו/או עסקה חריגה בהיקפה ובמהותה, ובלבד שהאירוע העסקי החריג הוגדר מראש על ידי הדירקטוריון בתחילת השנה הרלבנטית לנושא משרה מסוים. (2) סך התגמול המשתנה המירבי לאותו נושא משרה באותה שנה לא יעלה על 200% מהתגמול השנתי הקבוע של אותו בכיר. (3) יינתנו נימוקים מפורטים להחלטה הרלבנטית, לכשתתקבל החלטה.
- בתקופת הדוח קבע הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, מספר פרויקטים ייחודיים וחד פעמיים שביצועם עד למועד פרסום הדוחות הכספיים לשנת 2015, יזכה במענק מיוחד, עוד קבע הדירקטוריון כי סך המענקים המיוחדים, אם תהיה עמידה במלוא הפרויקטים לא יעלה במצטבר, לכל נושאי המשרה הרלבנטיים על 8 מיליון ש"ח.
- נכון למועד פרסום הדוחות, היתה עמידה במרבית הפרויקטים. עם זאת, ועדת התגמול החליטה, כי נכון יהיה לדון ולקבוע מי מנושאי המשרה זכאי למענק המיוחד, אם בכלל, ובאיזה סכום ביחס לתקרה שנקבעה, רק בעוד מספר חודשים, וזאת על מנת לוודא, כי העמידה בפרויקטים מתקיימת לאורך זמן.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

לאור החלטה זו, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015 נכללה הפרשה בסך של 8 מיליון ש"ח בגין המענקים המיוחדים, ללא שיוך של סכום המענקים למי מנושאי המשרה, וזאת בהיעדר החלטה, למי אם בכלל ישולם מענק מיוחד כאמור.

2. תשלום שנתי קבוע למנכ"ל הראשי: המנכ"ל הראשי תהיה זכאית למענק שנתי קבוע בגובה של מנה אחת של תגמול חודשי קבוע. המענק השנתי הקבוע למנכ"ל הראשי מהווה חלק מחישוב ה"תגמול החודשי הקבוע" המשמש לצורך חישוב המענק השנתי המשתנה של המנכ"ל הראשי.

3. תשלום קבוע לבכירים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה: בכירים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה יהיו זכאים למענק שנתי קבוע בגובה של מנה אחת של תגמול חודשי קבוע. מבלי לגרוע מהיות מענק זה חלק מרכיב התגמול הקבוע של הבכירים הנמנים על פונקציות הביקורת והבקרה, מענק זה לא יהווה חלק מחישוב "התגמול החודשי הקבוע" המשמש לצורך חישוב המענק השנתי המשתנה לבכירים אלו.

4. מענק חתימה לנושא משרה חדש: נושא משרה חדש בבנק יכול שיהיה זכאי למענק חתימה המוגבל לשנת העבודה הראשונה, בגובה של עד 12 מנות של תגמול חודשי קבוע. ועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון ישקלו, לצורך קבלת ההחלטה על מתן מענק חתימה כאמור וגובהו, את המלצת המנכ"ל הראשי, וכן ישקלו לצורך כך, בין היתר, את נסיבות מינויו, אופי התפקיד אליו הוא מתמנה, היקף ותחומי אחריותו, וכיוצ"ב.

5. על אף האמור לעיל ובהתאם לקבוע בחוק החברות, נושא משרה יחזיר לבנק סכומי מענקים ששולמו לו, אם שולמו לו, על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק.

6. המענקים על פי תוכנית זו, ככל שנושאי המשרה יהיו זכאים למענקים על פי תוכנית זו, לא יובאו בחשבון לצורך הפרשות סוציאליות, פיצויים, קצבת פרישה ולא יחשבו כתנאי נלווה מכל מין וסוג שהוא של מי מנושאי המשרה.

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות מתאימות.

ז. הקצאת יחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (PSU) לנושאי המשרה בבנק

בגין שנת 2015 ישולמו חמישים אחוזים (50%) מהמענק השנתי המשתנה במניות חסומות לשנתיים וחמישים האחוזים (50%) הנותרים יוענקו באמצעות יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע (PSU) ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי ולנושאי המשרה האחרים בבנק.

לפרטים בדבר הקצאת יחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (PSU) שבוצעה בשנת 2014 בגין מענק שנת 2013, ראה [ביאור 24א](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. עדכון בתנאי העסקה של עובדים מרכזיים

ביום 31 במרס 2015 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול, עדכון בתנאי ההעסקה של עובדים מרכזיים (כמשמעות מונח זה בהוראה 30 1A של המפקח על הבנקים ובמדיניות התגמול של הבנק מכח הוראה 30 1A האמורה) ושל נושאי משרה בבנק, ובכללם המנכ"ל הראשי, כדלקמן:

1. ביטול מלוא זכאות נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק, ובכלל זה המנכ"ל הראשי, למענקי יובל ולחופשות יובל (הטבות להן זכאים נושאי המשרה בבנק על פי הקבוע בהסכמי ההעסקה בינם לבין הבנק), בתוקף מיום 31 בדצמבר 2014, כדלקמן:

הזכויות שנצברו עבור כל נושא משרה ועובד מרכזי בגין מענקי יובל וחופשות יובל, במהלך תקופת העסקתו בבנק ועד למועד ביטול הזכאות, קרי עד ליום 31 בדצמבר 2014, הופחתו, ללא כל פיצוי ו/או תמורה, בשיעור של כ-45% (באופן דומה להפחתה שבוצעה בהסכם הקיבוצי לכלל עובדי הבנק). יתרת הזכויות הצבורות כאמור עבור נושא המשרה או העובד המרכזי, לפי העניין, בוטלה כנגד תשלום פיצוי חד פעמי, בסכום השווה ליתרת ההפרשה החשבונאית שנותרה בספרי הבנק, ליום 31 בדצמבר 2014, לאחר ההפחתה, בגין אותו נושא משרה או עובד מרכזי, לפי העניין. בכפוף לאמור לעיל, זכאותם של נושאי המשרה והעובדים המרכזיים למענקי יובל ולחופשות יובל בוטלה במלואה והסכמי העסקת נושאי המשרה והעובדים המרכזיים יתוקנו בהתאם. בהתאם לכך, לאחר ביטול הזכאויות כאמור, הבנק הפסיק לרשום הוצאה שוטפת בגין צבירת זכויות למענקי וחופשות יובל עבור נושאי המשרה והעובדים המרכזיים.

ההחלטה לבטל את מענקי היובל וחופשות היובל לנושאי המשרה ולעובדים המרכזיים בבנק כאמור לעיל, התקבלה בשים לב לקבוע בהוראה 30 1A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, אשר אינו מאפשר מתן מענק משתנה שאינו תלוי ביצועים ואשר מותנה בעבודה בלבד (לנושאי המשרה בבנק). בהתאם להוראות המעבר של ההוראה כאמור, ניתן היה לתקן את הסכמי ההעסקה עם נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בעניין זה כנדרש בהוראה 30 1A, עד לסוף שנת 2016, אך בשל ההסדר עם יתר עובדי הבנק במסגרת ההסכם הקיבוצי שנחתם לאחרונה בבנק, ובמסגרתו ויתרו העובדים עליהם חל ההסכם הקיבוצי על חלק מזכאותם למענקי יובל ולחופשות יובל, הוחלט לבטל, כבר בשלב זה, את זכאותם של נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק למענקי יובל ולחופשות יובל. לעניין זה יצוין, כי תשלום הפיצוי המוקטן לנושאי המשרה והעובדים המרכזיים כנגד ביטול זכאותם למענקי יובל וחופשות יובל, כמפורט להלן, לא יצר הוצאה חשבונאית לבנק, וזאת הואיל ובספרי הבנק נרשמה לאורך השנים הוצאת שכר עבור נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק בגין זכאותם למענקי יובל וחופשות יובל וכמתואר לעיל מנגנון הפיצוי הקנה לנושאי המשרה ולעובדים המרכזיים תשלום שהינו כמחצית מהעתודה החשבונאית שנרשמה בספרי הבנק. בנוסף, לאור ביטול הזכאות למענקי יובל וחופשות יובל לנושאי המשרה ולעובדים המרכזיים הפסיק הבנק לרשום הוצאה שוטפת בגין צבירת זכויות כאמור. במסגרת ביטול הזכאות למענקי יובל ולחופשות יובל, נרשמה בשנת 2015 בספרי הבנק הכנסה בסך כ-16 מיליון ש"ח ונחסכה הוצאה שוטפת שנתית בסך כ-3 מיליון ש"ח, בגין נושאי המשרה והעובדים המרכזיים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

2. העלאה בשכרם של נושאי משרה בבנק, שאינם דירקטורים, בתוקף החל מיום 1 בינואר 2015. בכלל זה אושר כי שכר המנכ"ל הראשי של הבנק יעלה בשיעור שנתי של כ-4% מסך עלות תנאי העסקת המנכ"ל הראשי בבנק. שכר המנכ"ל הראשי של הבנק, לאחר העדכון האמור, יעמוד על 195,400 ש"ח. עדכון תנאי ההעסקה כאמור נעשה בהתאם לתכנית התגמול של הבנק ולאחר שועדת התגמול והדירקטוריון בחנו את עלות ההעסקה המקובלת לבעלי תפקידים מקבילים בחברות ההשוואה ולאחר שבחנו את התרומה של נושאי המשרה כאמור ושל המנכ"ל הראשי לפעילות הבנק.

3. בדומה למקובל בבנק לכלל העובדים, מכח ההסכמים הקיבוציים, הגדלת שיעור הפרשות הבנק לתגמולים (חלק המעסיק) עבור עובדים מרכזיים ונושאי המשרה בבנק, ובכללם נושאי המשרה הותיקים בבנק אשר ויתרו בעבר על זכאותם להיכלל בתנאי דור א' ועברו לתנאי דור ב', ובכלל זה עבור המנכ"ל הראשי של הבנק, כך ששיעור הפרשות הבנק לתגמולים (חלק המעסיק) יעמוד על 7.5% משכר העובד להפרשות (במקום 5%). ההגדלה בשיעור ההפרשות לתגמולים כאמור היא רק בגין חלק השכר של נושאי המשרה אשר אינו משולם בתנאי דור א' (ככל שרלבנטי). דהיינו, התוספת תתווסף לקופה חיצונית ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק, ורק לגבי חלק השכר שאינו נכלל בתנאי דור א'.

ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק אישרו, כי עדכון תנאי ההעסקה כאמור לעיל מהווה עדכון לא מהותי ביחס לתנאי הכהונה וההעסקה הקיימים של נושאי המשרה בבנק, ובכלל זה המנכ"ל הראשי, כאמור בסעיף 272(ד) לחוק החברות וכי עדכון תנאי ההעסקה כאמור הינו לטובת הבנק, בשים לב לתרומתם של נושאי המשרה ולחשיבות תגמולם באופן שיקנה להם את המוטיבציה להתמיד בתפקידם לאורך זמן. עוד סברו ועדת התגמול והדירקטוריון, כי יש בעדכונים שנקבעו בתנאי ההתקשרות המעודכנים עם נושאי משרה בבנק, כמפורט לעיל, כדי לעודד נושאי משרה אלה להוסיף ולהשקיע את מירב המאמצים לטובת הבנק בשים לב לאתגרים העומדים בפני הנהלת הבנק בטווח הקצר והארוך, ובהתחשב בעומס העבודה המוטל עליהם כחלק מההתמודדות השוטפת עם אתגרים אלו.

ביום 8 באפריל 2014 אישר הדירקטוריון, לאחר קבלת אישור והמלצת ועדת התגמול של הדירקטוריון, מדיניות תגמול החלה על "עובדים מרכזיים" בבנק, שאינם נושאי משרה, בהתאם לקבוע ולנדרש בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים.

מדיניות התגמול ל"עובדים מרכזיים" כאמור, קובעת את המסגרת לתגמול עובדים מרכזיים והיא כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, לתנאי הפרשה, ולמרכיב המענקים השנתי. מדיניות זו גובשה בשים לב לעקרונות מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, בהתאמות הנדרשות.

ט. מדיניות תגמול לכלל העובדים

בחודש דצמבר 2014 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר שהתקבל לכך אישור ועדת התגמול, את עדכון מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק שתכנית התגמול לעובדים מרכזיים ולנושאי משרה אינה חלה עליהם.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק מושתת על הקבוע בהוראה 301 A להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק נועדה לשמש כלי לקידום עמידה ביעדים העסקיים של הבנק ובכלל זה לאפשר גיוס עובדים איכותיים לעבוד בבנק, לשמר אותם לאורך זמן להניע אותם לשיפור בביצועים ולהשגת המטרות והיעדים העסקיים של הבנק, תוך מניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

מדיניות התגמול מתייחסת לתגמול השוטף לעובדים, ובכלל זה למשכורת ולתנאים הנלווים לשכר וכן למענקים, לתנאי פרישה ולתשלומים אחרים להם זכאים כלל העובדים.

י. מכירת מניות לעובדים

בהתאם להסכמים בעניין הפרטת הבנק ובהתאם להסכמות בין החשב הכללי במשרד האוצר לבין עובדי הבנק, פורסם ביום 6 באפריל 2011 מתאר בדבר הצעת מניות של הבנק על ידי מדינת ישראל לעובדי הבנק, בנק ערבי ישראלי בע"מ, בנק לאומי למשכנתאות בע"מ ועמותת מסעדות עובדי בנק לאומי לישראל (ע.ר.) ("המשתתפים", "המתאר").

ביום 17 במאי 2011 הושלמה הרכישה על ידי המשתתפים, בהתאם ובכפוף להסדרים ולתנאים המפורטים במתאר, של 6,339,730 מניות המוחזקות על ידי מדינת ישראל והמהוות 0.43% מהונו המונפק והנפרע של הבנק כפי שהוא במועד פרסום המתאר. ביום 24 במאי 2011 האסיפה הכללית של הבנק אישרה הצעת 9,442 מניות ליו"ר דירקטוריון הבנק, וכן מתן הלוואה על ידי הבנק לרכישת המניות. ביום 30 במאי 2011, נמסר לבנק על ידי משרד האוצר כי ביום 29 במאי 2011 הושלמה מכירת המניות ליו"ר הדירקטוריון.

מחיר המניה לצורך ההצעה למשתתפים על פי המתאר היה 13.20825 ש"ח למניה נכון ליום 19 בינואר 2011, כשמחיר למניה זה, צמוד למדד המחירים לצרכן לפי שיטת מדד אחרון ידוע כאשר המדד הבסיסי היה מדד חודש דצמבר 2010 שפורסם ביום 14 בינואר 2011.

מחיר המניה בפועל היה 13.3002797 ש"ח (מחיר המניה של המניות שנרכשו על ידי יו"ר הדירקטוריון היה 13.37813 ש"ח).

חלוקת המניות בין המשתתפים וקביעת מספר המניות שהוצעו לכל משתתף נערכה באופן יחסי למשכורת המהווה בסיס להפרשות סוציאליות עבור אותם משתתפים עבור חודש ינואר 2011 והכל בהתאם לקבוע במתאר. יו"ר הדירקטוריון (כאמור לעיל) והמנכ"ל הראשי של הבנק נכללו בין המשתתפים.

המניות חסומות לתקופה של 4 שנים מהמועד הקובע (כהגדרתו במתאר), והן מופקדות בנאמנות בידי נאמן.

בנוסף, ועדת הביקורת והדירקטוריון אשרו מתן הלוואות למשתתפים לרכישת המניות המוצעות במתאר.

שווי ההטבה לעובדים וליו"ר הדירקטוריון בגין הרכישה הנ"ל, אשר נערך על ידי מעריך חיצוני, כולל מספר מרכיבים ובסך הכול הסתכם בכ-13 מיליון ש"ח. סכום זה נזקף בשנת 2011 כהוצאת שכר בהתאם לשווי ההטבה ביום ההענקה וסכום זה נשאר קבוע. בקרן ההון נטו נרשמה הטבה בסך 13 מיליון ש"ח.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

למימון רכישת המניות, הבנק העמיד הלוואות לעובדים שבחרו בכך בסך כ-43 מיליון ש"ח, שפרעו בתשלום אחד בתום תקופת החסימה של המניות. מזה הלוואות בסך 12 מיליון ש"ח צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית בשיעור של 1.55% והלוואות בסך 31 מיליון ש"ח לא צמודות על בסיס הפריים מינוס 0.75%. ההלוואות אינן בתנאי non-recourse. סכום ההלוואות הופחת מהון הבנק.

י.א. התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על פני חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון.

הבנק נמצא בשלבי בחינה של תוכנית התייעלות רב שנתית.

י.ב. השפעת השינוי בשיעור המס

ההשפעה של ירידת מס השכר הקטינה את יתרת ההתחייבות לעובדים ברביע הרביעי של שנת 2015 בכ-65 מיליון ש"ח לפני מס ובכ-41 מיליון ש"ח לאחר מס.

השינוי במס השכר גרם לקיטון בסך כ-19 מיליון ש"ח בהוצאות השכר השוטף ובהוצאות התפעוליות בשנת 2015 לעומת שנת 2014.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יג. הרכב ההטבות

1. הטבות לעובדים

ליום 31 בדצמבר			
2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)	
מבוקר			
במיליוני ש"ח			
הטבות לאחר פרישה - פנסיה ופיצויים			
סכום ההתחייבות	15,764	16,256	14,367
השווי ההוגן של נכסי התכנית	6,766	7,041	7,119
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)	8,998	9,215	7,248
מענק יובל			
סכום ההתחייבות	524	942	898
השווי ההוגן של נכסי התכנית	-	-	-
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)	524	942	898
הטבות אחרות			
סכום ההתחייבות	549	499	410
השווי ההוגן של נכסי התכנית	-	-	-
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)	549	499	410
סך הכל¹			
עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי תוכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"	10,071	10,656	8,556
¹ מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל	111	222	122

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יג. הרכב ההטבות (המשך)

2. תוכנית הטבה מוגדרת

א. מחויבות ומצב המימון

1. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה

ליום 31 בדצמבר		
2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
מחויבות בגין הטבה חזויה בתחילת השנה	16,256	14,367
עלות שירות	198	223
עלות ריבית	735	838
הפקדות משתתפי תכנית	46	49
הפסד (רווח) אקטוארי	(701)	1,410
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	(9)	43
הטבות ששולמו	(641)	(722)
צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין לרבות שינוי מבני	(107)	48
תיקונים בתוכנית לרבות שינוי מבני	(13)	-
מחויבות בגין הטבה חזויה בסוף השנה	15,764	16,256
מחויבות בגין הטבה מצטברת בסוף השנה	15,074	13,500

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבוונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

2. שינוי בשווי ההוגן של נכסי התכנית ומצב המימון של התכנית

ליום 31 בדצמבר		
2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
שווי הוגן של נכסי התכנית בתחילת השנה	7,041	7,119
תשואה בפועל על נכסי תוכנית	53	388
הפקדות לתוכנית על ידי התאגיד הבנקאי	169	157
הפקדות משתתפי תוכנית	46	49
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	(11)	36
הטבות ששולמו	(403)	(708)
תיקונים בתוכנית	(22)	-
צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין לרבות שינוי מבני	(107)	-
שווי הוגן של נכסי התכנית בסוף השנה	6,766	7,041
מצב המימון - התחייבות נטו שהוכרה בסוף השנה	8,998	9,215

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבוונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יג. הרכב ההטבות (המשך)

2. תוכנית הטבה מוגדרת (המשך)

א. מחויבות ומצב המימון (המשך)

3. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

ליום 31 בדצמבר		
2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
-	-	-
8,998	9,215	7,248
8,998	9,215	7,248

סכומים שהוכרו בסעיף נכסים אחרים

סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות

התחייבות נטו שהוכר בסוף שנה

4. סכומים שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

ליום 31 בדצמבר		
2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
2,329	1,958	607
-	974	974
2,329	2,932	1,581

הפסד אקטוארי, נטו

התחייבות נטו בגין המעבר

יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

ב. הוצאה לתקופה

1. רכיבי עלות ההטבה שנכללו ברווח והפסד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
198	223	209
735	838	779
(392)	(380)	(570)
206	53	16
9	48	75
30	-	-
786	782	509

עלות שירות

עלות ריבית

תשואה חזויה על נכסי התכנית

הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד (רווח) אקטוארי נטו

צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין לרבות שינוי מבני

אחר

סך עלות ההטבה, נטו

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יג. הרכב ההטבות (המשך)

2. תוכנית הטבה מוגדרת (המשך)

ב. הוצאה לתקופה (המשך)

2. שינויים בנכסי תכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר לפני השפעת מס

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2014 ^(א)	2013 ^(א)
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
הפסד (רווח) אקטוארי נטו לשנה	(362)	1,402
הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד אקטוארי נטו	(206)	(53)
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	(35)	2
סך הכל הוכר ברווח כולל אחר	(603)	1,351
סך עלות ההטבה נטו	786	782
סך הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר	183	2,133
965		

3. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל מצטבר אחר לדוח רווח והפסד כהוצאה (כהכנסה) בשנת 2016 לפי השפעת המס

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016		
מבוקר		
במיליוני ש"ח		
הפסד אקטוארי נטו	226	
סך הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר מצטבר	226	

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יג. הרכב ההטבות (המשך)

3. הנחות^(א)

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמידת עלות ההטבה נטו לתקופות שהסתיימו ביום 31 בדצמבר.
1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין ההטבה.

31 בדצמבר		
2013	2014	2015
מבוקר		
באחוזים		
3.26%	2.63%	2.68%
2.74%	2.20%	1.78%
0.1%-2%	0.1% - 2%	0.1%-3.7%
0.8%-7.2%	0.8% - 7.2%	0%-6.3%
שיעור גידול בתגמול		

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה.

31 בדצמבר		
2013	2014	2015
מבוקר		
באחוזים		
3.41%	3.26%	2.91%
8.25% ^(ב)	5.32% ^(ב)	5.50%
0.8%-7.2%	0.8% - 7.2%	0%-6.3%
שיעור גידול בתגמול		

(א) ההנחות מתייחסות לנתוני בנק בלבד.

(ב) משיקולים פרקטיים הבנק בחר להשתמש בשיעורי התשואה בפועל לצורך קביעת שיעורי התשואה החזויים בתקופת אלו. ראה גם ביאור 1.ד.1.

ב. השפעה על שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס^(א)

גידול בנקודת אחוז אחת			קיטון בנקודת אחוז אחת		
31 בדצמבר			31 בדצמבר		
2013	2014	2015	2013	2014	2015
מבוקר					
במיליוני ש"ח					
2,268	2,630	2,577	(1,795)	(2,081)	(2,059)
290	247	210	(281)	(242)	(206)
(234)	(238)	(256)	275	277	237
(620)	(662)	(585)	698	745	661
שיעור גידול בתגמול					
שיעור עליית המדד					
שיעור עזיבה					

(א) ההנחות מתייחסות לנתוני בנק בלבד.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים כאמור, חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים. לדוגמא, ייתכן כי באם תתרחש עליית ריבית חדה במשק הישראלי, אשר בעקבותיה תעלנה גם תשואות האג"ח הממשלתיות (אשר תקטין גובה ההתחייבויות לפנסיה), יצטמצם גם שיעור העובדים הבוחרים במסלול פנסיה (החלטה אשר גם תצמצם את גובה ההתחייבויות של הבנק לפנסיה).

4. נכסי תכנית

א. הרכב השווי ההוגן של נכסי תכנית

ליום 31 בדצמבר 2015				
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
במיליוני ש"ח				
מזומנים ופקדונות בבנקים	144	9	30	183
מניות	2,223	97	43	2,363
אגרות חוב ממשלתיות	1,694	201	-	1,895
אגרות חוב קונצרניות	1,723	115	-	1,838
אחר	192	142	153	487
סך הכל	5,976	564	226	6,766

ליום 31 בדצמבר 2014				
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
במיליוני ש"ח				
מזומנים ופקדונות בבנקים	167	15	22	204
מניות	2,196	98	12	2,306
אגרות חוב ממשלתיות	2,067	115	-	2,182
אגרות חוב קונצרניות	1,555	240	-	1,795
אחר	266	121	167	554
סך הכל	6,251	589	201	7,041

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יג. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית

ב. השווי ההוגן של נכסי תכנית לפי סוגי נכסים ויעד הקצאה לשנת 2016

יעד הקצאה		אחוז מנכסי התכנית	
		31 בדצמבר	
2016	2015	2014	
באחוזים			
מזומנים ופקדונות בבנקים	2%	3%	3%
מניות	36%	35%	33%
אגרות חוב ממשלתיות	25%	28%	31%
אגרות חוב קונצרניות	30%	27%	25%
אחר	7%	7%	8%
סך הכל	100%	100%	100%

ג. התנועה בשווי ההוגן של נכסי תכנית ששווים נמדד על בסיס שימוש בנתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
תשואה בפועל על נכסי התוכנית						
יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/ מחוץ	יתרה סגירה	
במיליוני ש"ח						
מזומנים ופקדונות בבנקים	22	-	8	-	30	
מניות	12	-	31	-	43	
אגרות חוב ממשלתיות	-	-	-	-	-	
אגרות חוב קונצרניות	-	-	-	-	-	
אחר	167	10	(21)	-	153	
סך הכל	201	10	(3)	-	226	

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
תשואה בפועל על נכסי התוכנית						
יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/ מחוץ	יתרה סגירה	
במיליוני ש"ח						
מזומנים ופקדונות בבנקים	23	-	(1)	-	22	
מניות	12	-	-	-	12	
אגרות חוב ממשלתיות	-	-	-	-	-	
אגרות חוב קונצרניות	-	-	-	-	-	
אחר	66	10	91	-	167	
סך הכל	101	10	90	-	201	

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ב. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית

ד. תזרימי מזומנים

1. הפקדות

הפקדות בפועל			
לשנה שנסתיימה ביום			תחזית ^(א)
2013	2014	2015	2016
מבוקר			
במיליוני ש"ח			
210	206	215	171
הפקדות			

(א) אומדן ההפקדות שהבנק צופה לשלמן לתוכנית להטבה מוגדרת במהלך שנת 2016.

2. הטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד

שנה	במיליוני ש"ח
2016	578
2017	578
2018	610
2019	662
2020	689
2021-2025	4,217
2026 ואילך	10,696
סך הכל ^(א)	18,030

(א) בערכים מהוונים.

ביאור 24 א - הון

א. הון המניות

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2014	
רשום	מונפק ונפרע ^(א)	רשום	מונפק ונפרע ^(א)
ש"ח			
מניות רגילות בנות 1.0 ש"ח	3,215,000,000	1,473,797,649	3,215,000,000
		1,473,551,221	

(א) כל המניות שהונפקו רשומות על שם. המניות שהונפקו ושיונפקו הומרו או יומרו לסטוק רגיל הניתן להעברה ביחידות בנות 1.0 ש"ח. הזכויות הנלוות למניות הבנק קבועות בתקנון הבנק.

הסטוק הרגיל רשום למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

400,000,000 ש"ח ע.נ. פיקדונות/שטרי הון נדחים (לא סחירים) צמודי מדד, שהונפקו ביוני וביוני 2002, הניתנים לפרעון ביוני וביוני 2101 ואשר הוכרו על ידי בנק ישראל כהון משני עליון של הבנק, ניתנים להמרה בנסיבות מסוימות אשר הוגדרו על ידי המפקח על הבנקים בהתאם לנוסחת המרה כקבוע בתנאי הפיקדון/שטר הון נדחה, ב-148,458,273 מניות רגילות של הבנק, נכון לתאריך הדוח.

925,750,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 400), הונפקו על ידי הבנק ביום 21 בינואר 2016, וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות לסך של עד 147,492,625 מניות רגילות של הבנק. לפירוט נוסף בקשר עם המרת כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה 400) למניות הבנק ראו שטר הנאמנות לכתבי התחייבות נדחים (סדרה 400), אשר מהווה נספח לדוח הצעת המדף אשר פורסם ביום 20 בינואר 2016 (אסמכתא: 01-2016-014872).

לפירוט בנושא תכנית להקצאת מניות לעובדי הבנק, של עד כ-180,077,000 מניות רגילות של הבנק כנגד המרה של זכויות צבורות של העובדים, ראה סעיף ד' להלן.

ב. תוכנית תגמול מבוסס מניות

ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק בגין השנים 2013-2016, וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצת ועדת התגמול. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק ועל הקבוע בהוראה A301 להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי.

כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי המשרה בבנק בגין שנת 2013 ובהתאם למדיניות התגמול הנ"ל, אישור ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק בחודש מרס 2014 הקצאה ללא תמורה של 657,869 יחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units) ("יחידות PSU") ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי ולנושאי משרה אחרים בבנק, במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. בהתאם לכך, הנפיק הבנק ביום 13 באפריל 2014 את יחידות ה-PSU הנ"ל על שם הנאמן, איסוף שירותי ניהול ונאמנות בע"מ ("הנאמן"). כמפורט בדוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 31 במרס 2014 ("דוח ההצעה הפרטית") ועל פי התנאים האמורים שם, השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות ה-PSU האמורות הסתכם לסך של כ-8.97 מיליון ש"ח.

ביאור 24א - הון (המשך)

בהתאם לאמור במדיניות התגמול, שיעור הכמות הכוללת והמצטברת של יחידות ה-PSU שתוקצינה לכלל הבכירים (יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי וחברי הנהלת הבנק) בגין כל שנות תכנית המענקים (2013 עד 2016) לא תעלה על 0.38% מההון המונפק והנפרע של הבנק. (ראה [ביאור 23](#)).

הבשלתן של יחידות ה-PSU תיעשה בשלוש מנות שוות והיא מותנית בתוצאות העסקיות של הבנק של כל אחת מן השנים הקלנדאריות 2014, 2015 ו-2016, בהתאם ובכפוף לאמור ולתנאים הקבועים במדיניות התגמול של הבנק וכמפורט בדוח ההצעה הפרטית, כאשר בכפוף להתקיימות כל התנאים ביחס לאותו מועד הבשלה, תומר כל יחידת PSU באופן אוטומטי למניה אחת בת 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, בהגיע כל מועד הבשלה.

בחודש מרס 2014 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק הקצאה ללא תמורה של 81,414 יחידות מניה חסומות (Restricted Share Units) ("יחידות RSU") לשני נושאי משרה בבנק, במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, בהתאם להוראות מדיניות התגמול לעניין מענק חתימה לנושא משרה חדש, וכמפורט בדוח ההצעה הפרטית. בהתאם לכך, הנפיק הבנק ביום 13 באפריל 2014 את יחידות ה-RSU הנ"ל על שם הנאמן. כמפורט בדוח ההצעה הפרטית ועל פי התנאים האמורים שם, השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות ה-RSU האמורות, הסתכם לסך של כ-1.1 מיליון ש"ח.

הבשלתן של יחידות ה-RSU תיעשה בשלוש מנות שוות והיא מותנית בהמשך עבודתו של כל אחד מנושאי המשרה הניצעים בבנק או בקבוצת הבנק, במועד ההבשלה של כל אחת מהמנות, בהתאם ובכפוף לאמור בדוח ההצעה הפרטית, כאשר במקרה בו התקיים התנאי האמור, תומר כל יחידת RSU באופן אוטומטי למניה אחת בת 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, בהגיע כל מועד הבשלה.

אם לא התקיימו התנאים הקבועים להבשלתן של יחידות ה-PSU ויחידות ה-RSU למניות באיזה ממועדי ההבשלה, יפקעו ויתבטלו היחידות אשר היה עליהן להבשיל באותו מועד, ובכלל זה יפקעו ויתבטלו כל הזכויות הנלוות אליהן.

יחידות ה-PSU ויחידות ה-RSU שהוקצו כאמור אינן סחירות, כאשר בהתאם לאישור הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ ("הבורסה"), המניות שתנבענה מהבשלת היחידות הנ"ל תירשמנה למסחר בבורסה על-שם החברה לרישומים של בנק לאומי לישראל בע"מ.

בסמוך לאחר אישור הדוחות הכספיים לשנת 2015 צפוי הדירקטוריון לאשר, לאחר קבלת אישור ועדת תגמול, הנפקת יחידות ה-PSU לנושאי משרה בבנק, וזאת בהתאם למדיניות התגמול, שקובעת, כי מחצית מהמענק המשתנה לנושאי המשרה ישולם באמצעות יחידות ה-PSU שיונפקו, כמפורט לעיל.

ביאור 24 - הון (המשך)

ג. שינויים בהון הבנק

1. ביום 13 באפריל 2014 הנפיק הבנק 657,869 יחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units), על שם הנאמן, איסוף שירותי ניהול ונאמנות בע"מ ("הנאמן"), עבור יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי ונושאי משרה אחרים בבנק. בהתקיים כל התנאים למימוש יחידות ה-PSU האמורות בכל אחד ממועדי ההבשלה, כאמור וכמפורט בדוח הצעה פרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 31 במרס 2014 ("דוח ההצעה הפרטית"), תבשלנה יחידות ה-PSU האמורות ל-657,869 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר יהוו כ-0.045% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת היחידות.

התנאים המצטברים על פי הקבוע במדיניות התגמול להבשלת השליש הראשון של יחידות ה-PSU (אשר הוקצו ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי ולנושאי משרה אחרים בבנק כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי משרה בבנק, בגין מחצית המענק בגין שנת 2013) למניות, התקיימו, ולפיכך שליש מיחידות ה-PSU הבשילו למניות. בהתאם, ביום 31 במרס 2015 הוקצו לנושאי המשרה בבנק מניות חסומות בהתאם למספר יחידות ה-PSU אשר הבשילו למועד זה. מועד ההבשלה השני של יחידות ה-PSU צפוי להיות לאחר מועד פרסום הדוחות הכספיים.

ביום 13 באפריל 2014 הנפיק הבנק 81,414 יחידות מניה חסומות (Restricted Share Units), על שם הנאמן, עבור שני נושאי משרה בבנק. בהתקיים כל התנאים למימוש יחידות ה-RSU האמורות בכל אחד ממועדי ההבשלה, כאמור וכמפורט בדוח ההצעה הפרטית, תבשלנה יחידות ה-RSU האמורות ל-81,414 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר יהוו כ-0.005% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת היחידות.

התנאי להבשלת השליש הראשון של יחידות ה-RSU (אשר הוקצו בשנת 2013) התקיים ולפיכך, שליש מיחידות ה-RSU הבשיל למניות חסומות. בהתאם, ביום 15 באפריל 2015 הוקצו לשני נושאי משרה בבנק מניות חסומות אשר הבשילו בהתאם למספר יחידות ה-RSU למועד זה. מועד ההבשלה השני של יחידות ה-RSU צפוי להיות לאחר מועד פרסום הדוחות הכספיים.

אם לא התקיימו התנאים הקבועים להבשלתן של יחידות ה-PSU ויחידות ה-RSU למניות באיזה ממועדי ההבשלה, יפקעו ויתבטלו היחידות אשר היה עליהן להבשיל באותו מועד, ובכלל זה יפקעו ויתבטלו כל הזכויות הנלוות אליהן.

על פי הקבוע במדיניות התגמול, המניות המוקצות בשל הבשלת ה-PSU וה-RSU כאמור, הופקדו בידי הנאמן לתכנית התגמול והן חסומות לשנה אחת.

לעניין הנפקה צפויה של יחידות ה-PSU בסמוך לאחר אישור הדוחות הכספיים לשנת 2015, ראה סעיף ב. לעיל.

ביאור 24א - הון (המשך)

2. ביום 11 ביוני 2015 הודיעה ד"ר חדוה בר, שכינה כמנהלת הסיכונים הראשית של הבנק, לדירקטוריון הבנק על כוונתה לסיים את כהונתה בבנק, וזאת בעקבות מינויה לתפקיד המפקחת על הבנקים בבנק ישראל. ביום 5 ביולי 2015 סיימה ד"ר בר בפועל את כהונתה בבנק.

בהמשך להחלטת ועדת התגמול של הבנק, מיום 1 ביולי 2015, דירקטוריון הבנק אישר ביום 7 ביולי 2015 לפדות את יחידות ה-PSU החסומות ואת המניות החסומות (להלן: "רכיב המענק המשתנה הנדחה") שהוענקו לד"ר בר בהתאם לתכנית התגמול של הבנק, בגין שנת 2013, ואשר מוחזקות בנאמנות עבר ד"ר בר, וזאת בסמוך למועד סיום כהונתה בבנק. שחרור רכיב המענק המשתנה הנדחה נעשה תוך הפחתה של 21% משווי רכיב המענק המשתנה הנדחה, וזאת בהתאם לחוות דעת כלכלית שניתנה לוועדת התגמול של הבנק מאת מומחה כלכלי חיצוני. הסכום ששוחרר לאחר הניכיון הינו בסך של כ-347 אלפי ש"ח. יצוין כי ד"ר בר נשאה בכל תשלום מס הנובע מהשינוי שאושר. יצוין, כי ד"ר בר הודיעה לבנק שהיא מוותרת על החלק היחסי מהמענק המשתנה בגין שנת 2015. ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק קבעו, בין היתר בהתבסס על חוות דעת משפטית חיצונית, כי שחרור רכיב המענק המשתנה הנדחה הינו שינוי שאינו מהותי בתנאים שנקבעו בתכנית התגמול לעניין מענק משתנה, ואשר ראוי לאשרו, לאור המגבלה שחלה על ד"ר בר להחזיק בניירות ערך של הבנק החל ממועד מינויה לתפקיד בבנק ישראל.

3. בינואר 2016 הונפקו 925,750,000 כתבי התחייבות נדחים מסוג COCO (סדרה 400) הכוללות מנגנון לספיגת הפסדי קרן במסגרתו יומרו כתבי ההתחייבויות הנדחים למניות רגילות של הבנק במצבים מסויימים. לפרטים נוספים ראה ביאור 35ד.

ד. מיתאר הנפקה לעובדים

ביום, 17 בפברואר 2016, נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין נציגות עובדי הבנק לבין הבנק, לפיו יומרו זכויות, כמפורט להלן, שנצברו לטובת עובדים בבנק, במניות של הבנק שיונפקו לעובדים בסכום אותן זכויות, על בסיס הסכום בו רשומות אותן זכויות בספרי הבנק, וכמפורט להלן.

ההתקשרות בהסכם הקיבוצי המיוחד נעשתה לאחר קבלת אישור ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק. ההסכם הקיבוצי המיוחד טעון חתימה של הסתדרות העובדים הכללית החדשה.

הנפקת המניות תיעשה לפי מחיר השוק של המניות במועד שנקבע בתכנית המיתאר, אשר פורסמה לצורך ביצוע ההנפקה. הנפקת המניות תיעשה תמורת ויתור של העובדים על הזכויות שהומרו שרשומות בספרי הבנק בסכום שווי המניות שיונפקו. המניות שיונפקו יהיו חסומות לשנתיים.

הזכויות שיומרו למניות:

1.1. מענק שנתי בגין שנת 2015. המרה זו תבוצע לכלל העובדים.

ביאור 24 - הון (המשך)

- 1.2. המרה וולונטרית של עד 25% מזכויות פנסיוניות ("פנסיה תקציבית"), שנצברו לטובת עובדים הזכאים לכך, במניות הבנק, תמורת ויתור על זכויות באותו סכום, כפי שהזכויות רשומות לטובת העובד בספרי הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2015, למעט שימוש בריבית היוון בשיעור של 3.5%, במקום שיעור היוון של כ-2.68%, בו נעשה שימוש, בהתאם להוראות בנק ישראל. כל עובד שחל עליו הסדר "דור א" וזכאי ל"פנסיה תקציבית", יהיה רשאי לבחור את שיעור הזכויות שיומרו למניות הבנק. עובד ששכרו לצורך הפרשות סוציאליות אינו עולה, נכון לחודש דצמבר 2015, על 10,000 ש"ח, לא יהיה זכאי להמיר זכויות כאמור.
- 1.3. המרת הזכאות הרשומה בספרי הבנק למענקי יובלות וחופשות יובל, שנצברו לטובת עובדים שזכאים למענקי יובל, ואשר מועד תשלום מענק היובל הינו החל מיום 1 בינואר 2017. המרה זו תבוצע לכלל העובדים הזכאים למענקי יובלות.
- ככל שההיקף הכולל של הזכויות שיעמדו להמרה יעלה על 1.15 מיליארדי ש"ח (להלן: "סכום היעד להמרה"), תבוצע המרה חלקית בלבד (או לא תבוצע כלל המרה) של הזכויות למענקי יובלות וחופשות יובל, אלא אם כן תושג הסכמה נפרדת עם נציגות העובדים.
- בכוונת הבנק להחיל את המרת הזכויות הרלבנטיות גם על המנהלים ונושאי המשרה שמועסקים בבנק בחוזים אישיים.
- ביום 18 בפברואר 2016 הבנק פרסם תכנית מיתאר להנפקת מניות לעובדים, לשם ביצוע האמור בהסכם הקיבוצי המיוחד. בהתאם לתכנית המיתאר עובדים יוכלו להמיר זכויות כמפורט בסעיף 1.2 לעיל החל מיום 8 במרץ 2016 ובתום תקופת היענות שנקבעה, צפויה להתבצע הנפקת המניות כמפורט במיתאר שפרסם הבנק, בהנחה תיאורטית שתהיה היענות מלאה להצעה להמרת זכויות בשיקול דעת, כמפורט בסעיף 1.2 לעיל, כך שכל העובדים הותיקים ימירו 25% מזכויות הפנסיה התקציבית שלהם למניות הבנק, יומרו למניות הבנק זכויות בסך של כ-2.35 מיליארד ש"ח ובמקרה כזה, על בסיס שער הנעילה של מניות הבנק בבורסה ביום 17 בפברואר 2016 (13.05 ש"ח), יונפקו לעובדים עד כ-180,077,000 מניות (להלן: "כמות המניות המירבית"). בכפוף להנחות ולהסברים כמפורט במיתאר, לאחר הקצאת מניות התכנית, כמות המניות המירבית תהווה כ-10.89% מזכויות ההצבעה ומההון המונפק והנפרע של הבנק, וכ-10.89% מזכויות ההצבעה ומההון המונפק והנפרע של הבנק בדילול מלא.

בגין השנים 2011-2015, הבנק לא חילק דיבידנדים.

מגבלות בחלוקת הדיבידנדים

בנוסף למגבלות על פי חוק החברות, ביום 15 בינואר 2013 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 331 בנושא חלוקת דיבידנד על ידי תאגידים בנקאיים. לאור דרישות שנוספו בשנים האחרונות להוראות הדיווח לציבור המחייבות לרשום רווחים והפסדים מסוימים של הבנק ברווח כולל אחר ולא ברווח והפסד, עודכנו המבחנים לחלוקת דיבידנד. בהתאם לעדכון, "רווחים ראויים לחלוקה" כוללים את מרכיבי רווח כולל אחר והבנק לא יבצע חלוקת דיבידנד (אלא אם קיבל מראש את אישור המפקח) בין היתר כאשר:

- יתרת העודפים המצטברת בניכוי הפרשים בחובה שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר אינה חיובית או כאשר הסכום המוצע לחלוקה יגרום ליתרת עודפים כאמור
  - אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל
  - כאשר התוצאה המצטברת בשלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים שלגביה פורסם הדוח הכספי האחרון, מראה על הפסד או על הפסד כולל.
- בתיקון אף נקבע כי הבנק לא יבצע חלוקה מתוך קרנות הון, או מתוך הפרשים בזכות שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר.

התיקון נכנס לתוקף החל מיום 1 בינואר 2013.

כמו כן, במכתב המפקח על הבנקים בנושא מדיניות הון לתקופת ביניים, נקבע כי לא יחלק תאגיד בנקאי דיבידנד אם אינו עומד ביחס הון ליבה של לפחות 7.5% או אם חלוקה כאמור תגרום לאי עמידה ביחס הנ"ל. בנוסף, במכתב הפיקוח על הבנקים בנושא מסגרת באזל 3 - יחסי הון ליבה מינימאליים נדרשו הבנקים, בין היתר, להימנע מחלוקת דיבידנד אם בעטייה הוא עלול שלא לעמוד בדרישות ליעדי הון שנקבעו בו.

על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש או בכתב את אישורו של המפקח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

ביאור 224 - הלימות הון, מינוף ונזילות

כללי

במאי 2013 תיקן המפקח על הבנקים את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211-201 בנושא מדידה והלימות הון, על מנת להתאימן להנחיות באזל 3.

יודגש, כי הוראות באזל 3 קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור לנושאים הבאים:

- רכיבי ההון הפיקוחי
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות
- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

התיקונים להוראות הנ"ל נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר.

בנוסף, ביום 29 באוגוסט 2013 פורסם חוזר הפיקוח על הבנקים בנושא דרישות הגילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון אשר קבע דרישות גילוי מעודכנות שיידרשו הבנקים לכלול כחלק מאימוץ הוראות באזל 3.

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר סופי בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו 204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים צדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ניירות ערך.

ההנחיות מגדירות מהו צד נגדי מרכזי כשיר ומהו אינו צד נגדי מרכזי כשיר. כאשר לראשון נקבעו דרישות הון מופחתות. עיקרי השינויים נוגעים לחישוב החשיפות הבאות:

- ככלל, חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי ישוקללו במשקל סיכון של 2% לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון.
- חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה שחושבה לפי כללי הבורסה תבוטל. על פי התיקון יש לחשב את דרישת ההון לחשיפות אלה כאילו מדובר בעסקה דו צדדית, לרבות הקצאת הון בגין סיכון CVA.
- כמו כן נקבעו הוראות לעניין חישוב חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה וכן הטיפול בביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי.
- חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן סיכונים ישוקללו ב-1250%.

האמור בחוזר זה יחול מיום 1 ביולי 2016 כאשר עד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל אביב כצד נגדי מרכזי כשיר. הבנק פועל לעדכן את אופן חישוב יחסי ההון ויחס המינוף בהתאם לעדכון ההוראה כאמור. כמו כן הבנק בוחן את השפעת עדכון ההוראה כאמור על תכנון ההון, יעדי ההון ויעד המינוף שלו. בשלב זה הבנק נערך ליישום ההוראה ובוחן את ההשפעה מיישומה.

ביאור 224 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

31 בדצמבר		
2015	2014 (אונ)	
במיליוני ש"ח		
א. נתונים		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
27,723	29,001	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
14,684	12,593	הון רובד 2, לאחר ניכויים
42,407	41,594	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
273,881	277,034	סיכון אשראי
10,839	5,167	סיכונים שוק
20,317	20,432	סיכון תפעולי ^(ב)
305,037	302,633	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון		
9.09%	9.58%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.90%	13.74%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.00%	9.10% ^(ה)	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)
12.50%	12.60% ^(ה)	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)
ב. חברות בנות משמעותיות		
בנק ערבי ישראלי		
12.15%	12.13%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.24%	13.22%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.00%	9.00% ^(ה)	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)
12.50%	12.50% ^(ה)	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)
לאומי קארד בע"מ		
16.20%	16.89%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
17.20%	17.82%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.00%	9.00%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)
12.50%	12.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)
בנק לאומי ארה"ב^(י)		
11.02%	12.33%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.45%	15.13%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.00%	10.00%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים

- (א) ללא השפעת אימוץ כללי החשבוונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים אשר נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015.
- (ב) הקצאת הון נדבר 1 בגין הסיכון התפעולי הינה על פי הגישה הסטנדרטית.
- (ג) החל מיום 1 בינואר 2015.
- (ד) דרישות ההון הינם בהתאם לרגולציה מקומית. עד ליום 1 בינואר 2015 השלוחה בארה"ב אינה מחויבת לחשב יחס הלימות הון בהתאם לבאזל 3, לפיכך היחסים המוצגים הינם לפי באזל 1.
- (ה) לרבות דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017.
- בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שיידרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 10.27%-13.77% בהתאמה.
- (ו) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 224 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון^(א)

31 בדצמבר		
2015	2014	
במיליוני ש"ח		
1. הון עצמי רובד 1		
28,767	27,736 ^(ב)	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
262	303	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - זכויות מיעוט
894	-	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - בגין הטבות לעובדים
29,923	28,039	סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
התאמות פיקוחיות וניכויים:		
(273)	(189)	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
(643)	(125) ^(ב)	מיסים נדחים לקבל
-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור
(6)	(2)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(922)	(316)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1
29,001	27,723	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2. הון רובד 2		
9,450	11,640	הון רובד 2: מכשירים לפני ניכויים
3,143	3,044	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
12,593	14,684	סך הון רובד 2 לפני ניכויים
ניכויים:		
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
12,593	14,684	סך הכל הון רובד 2

(א) מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201, 299 בדבר "מדידה והלימות הון", החלות מיום 1 בינואר 2014.
(ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ד. השפעת הוראות המעבר על יחס הון עצמי רובד 1

31 בדצמבר		
2015	2014 ^(ב)	
באחוזים		
יחס ההון לרכיבי סיכון		
8.93%	7.82%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר ^(א)
0.65%	1.27%	השפעת הוראות המעבר
9.58%	9.09%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון

(א) לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים אשר נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2015. מספרי ההשוואה הוצגו מחדש כדי לשקף השפעה זו.
(ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 224 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 6%.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף המזערי החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע על פי ההוראה. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, נדרש להגדיל את יחס המינוף בשיעורים רבעונים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018.

ביאור 224 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

31 בדצמבר	
2015	
במיליוני ש"ח	
א. בנתוני המאוחד	
29,001	הון רובד 1
462,680	סך החשיפות
יחס המינוף	
6.27%	יחס המינוף
6.00%	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
ב. חברות בת משמעותיות	
בנק ערבי ישראלי	
8.62%	יחס המינוף
5.00%	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
לאומי קארד בע"מ	
11.66%	יחס המינוף
5.00%	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
בנק לאומי ארה"ב^(א)	
9.98%	יחס המינוף

(א) מיושם בהתאם לרגולציה המקומית, לפיה לא קיימות דרישות מינימום ליחס מינוף.

ו. יחס כיסוי נזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים

ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

יחס כיסוי הנזילות מונהג החל מיום 1 באפריל 2015.

ביאור 224 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית נקבעה על 60% ותגדל ל-80% ב-1 בינואר 2016 ול-100% ב-1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו.

בנוסף, ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר בנושא הוראת שעה - יישום דרישות גילוי לפי נדבך 3 של באזל - גילוי בגין יחס כיסוי נזילות (להלן: "החוזר"). במסגרת החוזר תוקנו הוראות הדיווח לציבור כדי לשלב את דרישות הגילוי שיידרשו הבנקים לכלול כחלק מאימוץ יחס כיסוי הנזילות.

בהתאם לכך, נקבע בין היתר, כי החל מיום 1 באפריל 2015 התווספו דרישות הגילוי על יחס כיסוי הנזילות במאוחד ובסולו (בכפוף לתחולה) במסגרת ביאור לדוחות הכספיים אשר שמו ישונה ל"ביאור הלימות הון ונזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים".

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות ויחס כיסוי הנזילות המאוחד חושב על בסיס ממוצע תצפיות חודשיות לתקופה.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר	
2015	
באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
יחס כיסוי הנזילות	105%
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	60%
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי	
יחס כיסוי הנזילות	103%
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	60%
ג. חברות בת משמעותיות	
בנק ערבי ישראלי	
יחס כיסוי הנזילות	253%
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	60%

לאומי קארד ובנק לאומי ארה"ב אינן נדרשות ביחס כיסוי נזילות.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה^(א)

יתרת אשראי מפיקדונות לפי מידת גביה^(ב)

ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
820	454	מטבע ישראלי לא צמוד
3,087	2,039	מטבע ישראלי צמוד למדד
155	27	מטבע חוץ
4,062	2,520	סך הכל

תזרימים בגין עמלת גביה ומרווחי ריבית בגין הפעילות במידת גביה ליום 31 בדצמבר:

עד שנה	שלוש שנים	חמש שנים	עד שנים	מכל עד שנים	מכל עד שנים	מכל עד שנים	סך הכל 2014	סך הכל 2015
במיליוני ש"ח								
במגזר הצמוד למדד ^(ג)								
תזרימים חוזיים עתידיים	21	25	22	28	9	-	105	158
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	21	25	22	28	8	-	104	156
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ^(ד)	21	24	20	24	6	-	95	139
במגזר השקלי הלא צמוד								
תזרימים חוזיים עתידיים	8	2	2	2	-	-	14	17
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	8	2	2	2	-	-	14	17
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ^(ד)	8	2	2	2	-	-	14	16

(א) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלות גבייה (במקום מרווח).

(ב) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגיבן בסך 146 מיליון ש"ח, שנה קודמת 204 מיליון ש"ח, לא נכללו בלוח זה.

(ג) כולל מגזר מט"ח.

(ד) ההיוון בוצע לפי שיעור 2.73% (2014 - לפי שיעור 2.45%).

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:

2014	2015	
		במיליוני ש"ח
מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:		
32	11	הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגביה
15	10	הלוואות עומדות

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

2014	2015	
		במיליוני ש"ח
(1) חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים, ציוד וכלי רכב ודמי אחזקה בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות		
227	295	בשנה ראשונה
186	203	בשנה שניה
169	179	בשנה שלישית
151	148	בשנה רביעית
118	122	בשנה חמישית
717	896	מעל 5 שנים
1,568	1,843	סך הכל חוזי שכירות לזמן ארוך
724	466	(2) התחייבויות לרכישת ניירות ערך
31	353	(3) התחייבויות להשקעה בבניינים ובציוד ורכישתם

ג. תביעות משפטיות

במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק וחברות מאוחדות מסוימות תובענות משפטיות, לרבות בקשות לאישור תביעות ייצוגיות.

לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה, מסתכם בסך של כ-72 מיליון ש"ח.

1. להלן פירוט של תובענות, לרבות בקשות לאישור כתביעות ייצוגיות, שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות שהסכום הנטען בהן מהותי. לדעת הנהלת הבנק והחברות המאוחדות, המתבססות על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, לרבות הבקשות לאישור תביעות ייצוגיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מהתובענות כאמור.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

1.1. תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (ולאחר תקופת הדוח, ככל שהוגשו)

- א. ביום 6 בינואר 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז, בקשה לאישור תביעה ייצוגית בסכום נטען של כ-400 מיליון ש"ח, על סמך אומדנים והערכות של מומחה המבקשת. לטענת המבקשת, הבנק מפר את הוראות צו הריבית (קביעת שיעור הריבית המקסימלי), תש"ל-1970, לפיו אין לגבות ריבית פיגורים על הלוואות צמודות, בשיעור העולה על 17% לשנה, בכך שגובה ריבית פיגורים שנתית אפקטיבית על הלוואות צמודות בשיעור של 18.3891% לשנה, שלטענת המבקשת, עולה על המותר. המבקשת צירפה לבקשה חוות דעת מומחה. ביום 15 ביוני 2015 הגישה המבקשת בקשה מתוקנת לפיה, לאור קיום הלכה של בית המשפט העליון, התומכת בעמדת הבנק, היא מצמצמת את הסעד המבוקש לשינוי עתידי באופן גבית הריבית. ביום 16 בספטמבר 2015 הגיש הבנק בקשה למחיקה על הסף של בקשת האישור, וזאת, בין היתר, מן הנימוק שבמצב בו הבנק פועל כדין ועל פי הלכת בית המשפט העליון אין עילה לתביעה נגדו ולא ניתן לאשר תובענה ייצוגית. ביום 20 בדצמבר 2015 החליט בית המשפט המחוזי מרכז לסלק על הסף את הבקשה לאישור התובענה כיצוגית וביום 14 בינואר 2016 הוגש ערעור על החלטה זו.
- ב. ביום 11 בפברואר 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-2.3 מיליארד ש"ח. לטענת המבקש, הבנק מנהל לכאורה "רשימה שחורה" של לקוחות לפיה הוא נוהג, לסמן לקוחות בכוכבית במערכות הבנק, לזמן בלתי מוגבל, באופן הפוגע או מקשה עליהם, לטענתו, לקבל אשראי או לבצע פעילות עסקית אחרת מול הבנק. לטענת המבקש, ניהול "רשימה" כזו ללא קריטריונים גלויים מהווה הפרה של החוק ושל נורמות משפטיות והתנהגותיות. הוגשה תגובת הבנק לבקשה במסגרתה הוסבר, בין היתר, כי הבנק פועל בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין, בנושא ניהול סיכונים אשראי.
- ג. ביום 21 באפריל 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. עניינה של התובענה בטענת המבקש, כי הבנק אינו ממלא כביכול את חובתו לעשות מאמץ סביר לאיתור בעלי חשבונות ללא תנועה (שהמבקש מכנה אותם בתובענה "חשבונות רדומים"), לידעם אודות קיום החשבון ולהשיב להם את הכספים "שוכבים", לטענת המבקש, בחשבונות אלו.
- עוד טוען המבקש, כי הבנק גובה, כביכול, עמלת ניהול חשבון במשך תקופה מסוימת, שבסיומה סוגר את החשבון ללא שהוא מנסה לאתר את בעליו, וכי כאשר הבנק מאתר את בעל החשבון ומשיב לו את הכספים, הכספים מושבים, כביכול, בערך יום סגירת החשבון, ללא הצמדה וריבית מאז.
- המבקש טוען לנזק אישי של 320.41 ש"ח, ולדבריו, בשלב זה אין ביכולתו להעריך את סך נזקיהם של כלל חברי הקבוצה אותה הוא מתימר לייצג. הוגשה תגובת הבנק לבקשה.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. ביום 28 באפריל 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד חברת ביטוח שביטחה לווים של הבנק שנטלו הלוואות משכנתא מהבנק. עניינה של התובענה בטענת המבקש, כי הבנק מחייב, כביכול, נוטלי משכנתאות מבוגרים (מעל גיל 55) ברכישת פוליסת ביטוח חיים וזאת תוך ידיעה שהם בגיל שאינו בר ביטוח על פי תנאי הפוליסה. בנוסף המבקש טוען, כי הבנק ממשיך לחייב נוטלי משכנתאות בתשלום פרמיות עבור פוליסות ביטוח חיים קיימות גם לאחר הגעתם של הלווים לגיל 65, אף שבגיל זה מסתיים הכיסוי הביטוחי, ובחלק מהמקרים מחייבם בדמי ביטוח אף לאחר פטירתם. טענות המבקש מתייחסות להלוואות שהועמדו על ידי בנק לאומי למשכנתאות לעולים חדשים בשנות ה-90.

המבקש טוען לנזק אישי של 6,500 ש"ח, וסכום התביעה הקבוצתית מוערך על ידו ב-360 מיליון ש"ח. הוגשה תגובת הבנק לבקשה.

ה. ביום 21 ביוני 2015 הוגשה נגד הבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית, לבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו. עניינה של הבקשה בטענת המבקש לפיה הבנק מחייב, כביכול, לקוחות המבקשים לבצע העברת מט"ח מחשבונם לזכות חשבון מט"ח על שמם בבנק אחר, בעמלת חליפין, על אף שמדובר באותו מטבע ולא בוצעה כל פעולת חליפין.

בנוסף טוען המבקש כי הבנק מחייב, כביכול, את הלקוחות בעמלת קורספונדנט אשר שיעורה נקוב באירו, לפי שער שגבוה מהשער היציג, וכי הבנק גובה, כביכול, מלקוחותיו, בעת סגירת חשבון, עמלות שעולות על סכומי העמלות המירביים אותם ניתן לגבות לפי הדין בעת סגירת חשבון. המבקש טוען לנזק אישי של 34 ש"ח, ומערך את סכום התביעה הקבוצתית במיליוני ש"ח בלי לציין סכום או תחשיב מפורט. הוגשה תגובת הבנק לבקשה.

1.2. תביעות שהסתיימו בתקופת הדוח (ולאחריו ככל שהיו)

א. ביום 30 ביוני 2008 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לאישור תביעה ייצוגית כנגד הבנק, כנגד בנק דיסקונט לישראל בע"מ וכנגד בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנקים"). נטען כי הבנקים קיימו הגבל עסקי בלתי חוקי לעניין שיעורי העמלות שהם גובים מלקוחותיהם, ניצלו לרעה את כוחם המונופוליסטי (ובהיותם, לפי הטענה, "קבוצת ריכוז") והתעשרו שלא כדין על חשבון לקוחותיהם. סכום הנזק המצרפי הוערך בסך של 3.5 מיליארד ש"ח. לא נערך יחוס ספציפי של סכום הנזק הנתבע מכל אחד מהבנקים, אולם צוין בבקשה כי חלקו היחסי של הבנק מנתח הפעילות הבנקאית בישראל מוערך כ-30%. הדיון בתיק אוחד עם תובענה מאוחרת יותר (ראו סעיף ב. להלן). ביום 31 במאי 2015 אישר בית המשפט הסדר פשרה בתיק זה, בתובענה הנוספת המתוארת בסעיף ב. להלן, ובשני הליכים נוספים, נגד בנקים אחרים. בהתאם להסדר הפשרה על הבנק וארבעת הבנקים הנוספים לשלם ללקוחותיהם חברי הקבוצה סך כולל של 35 מיליון ש"ח מתוך כספים שהופקדו בידי הנאמן עקב הצו המוסכם הנזכר להלן (ראו פירוט בסעיף 1.3.א. להלן). ההסדר בשלבי ביצוע סופיים.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

- ב. ביום 27 באפריל 2009, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק, בנק הפועלים, בנק דיסקונט, בנק מזרחי טפחות והבנק הבינלאומי. הבקשה מתבססת על קביעת הממונה על ההגבלים העסקיים מיום 26 באפריל 2009. לטענת המבקשים, בהתאם לקביעה, הבנקים ערכו הסדרים כובלים לחילופי מידע ביחס לעמלות, אשר פגעו בתחרות ביניהם וגרמו נזק לחברי הקבוצה שייצוגה מתבקש, ואשר מצא את ביטויו בתשלום עמלות ביתר. המבקשים העמידו את סכום התביעה הייצוגית הנטען נגד כל המשיבים על 1 מיליארד ש"ח. לא נעשה בתובענה שיוך ברור של סכום תביעה ספציפי לכל אחד מן המשיבים. כאמור בסעיף א. לעיל, הדיון בתביעה המתוארת בסעיף זה ובסעיף א. לעיל אוחד. כאמור בסעיף א. לעיל, ביום 31 במאי 2015 אישר בית המשפט הסדר פשרה בתיק זה ובתיקים נוספים, כמתואר בסעיף א. לעיל.
- ג. ביום 29 באוקטובר 2009, הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז, תביעה למתן צווים הצהרתיים הקובעים, בין היתר, כי שבעת הבנקים המשיבים, (הבנק, בנק הפועלים, בנק דיסקונט, הבנק הבינלאומי, בנק המזרחי, בנק מרכנתיל דיסקונט ובנק איגוד), אינם זכאים לחייב את החברות המבקשות (להלן: "החברות") בהפרשים בגין "ריבית הפרה", כמשמעה בתובענה, וכי יש להפחית את סכום הפרשי ריבית ההפרה, מסך של 841 מיליון ש"ח לסך של 37 מיליון ש"ח. טענת החברות בין היתר היתה כי "ריבית ההפרה" אינה אלא "פיצוי מוסכם", כמשמעות מונח זה בסעיף 15(א) לחוק החוזים (תרופות), תשל"א-1970, אשר בית המשפט רשאי להפחיתו "אם מצא שהפיצויים נקבעו ללא כל יחס סביר לנזק שניתן היה לראותו מראש בעת כריתת החוזה כתוצאה מסתברת של ההפרה".
- ביום 11 בפברואר 2010 הוגשה תביעה כספית על סך של 829 מיליון ש"ח, חלקי התביעה לצווים ההצהרתיים שנמחקה. ביום 21 ביולי 2013 ניתן פסק דין המקבל את התביעה באופן חלקי בלבד. הצדדים הגישו ערעור לבית המשפט העליון.
- ביום 23 באוגוסט 2015 נתן בית המשפט העליון פסק דין בערעור אשר קיבל באופן חלקי את ערעור החברות. בית המשפט העליון קבע כי על הבנקים להשיב לחברות סך כולל של כ-215 מיליון ש"ח (שתוקן לאחר מכן לכ-240 מיליון ש"ח), בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מיום 1 בנובמבר 2009. חלקו של הבנק בסכום האמור, הינו כ-69 מיליון ש"ח. הבנקים הגישו עתירה לדין נוסף בתיק וביום 12 באוקטובר 2015 דחה בית המשפט העליון את העתירה.
- ד. ביום 3 במאי 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית בסכום נטען של כ-209 מיליון ש"ח. המבקש ביקש לייצג מחזיקי אג"ח של חפציבה חופים בע"מ ("חפציבה חופים"). המבקש טוען כי במהלך השנים 2006-2007, בסמוך לסוף כל רביע, העמיד הבנק לחברה בבעלותו המלאה של מר בועז יונה הלוואות בסכומים של עשרות מיליוני ש"ח. לטענת המבקש, כספים אלה הועברו לפרק זמן קצר לחשבונה של חפציבה חופים, וסייעו לה להציג לציבור מצגי שווא רגועים בנוגע למצבה האמיתי. המבקש טוען, כי כתוצאה משיתוף הפעולה של הבנק וממצגי השווא שהוצגו לציבור נמחקו בסופו של דבר השקעות המחזיקים באיגרות החוב של חפציבה חופים. ביום 28 במאי 2015 נתן

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בית המשפט פסק דין המאשר הסדר פשרה בתובענה. בהתאם להסדר, על הבנק לשלם למחזיקי האג"ח הנכללים בהסדר סכום כולל של 11.5 מיליון ש"ח, וזאת בהתאם למנגנון התשלום שנקבע בפסק הדין.

ה. ביום 5 באוגוסט 2014, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב, בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק, בנק הפועלים, בנק מזרחי, בנק דיסקונט, הבנק הבינלאומי, בנק אוצר החייל ובנק מרכנתיל דיסקונט. לטענת המבקשת הבנקים המשיבים מפרים את כללי הבנקאות- (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008 בכך שהם גובים עמלות מינימום בהעברה של מטבע חוץ, במדרגים, ולא עמלת מינימום אחת בלבד, כפי שלטענת המבקשת נדרש בכללים, וכי הפרה משותפת זו של כל הבנקים המשיבים הינה למעשה הסדר כובל בניגוד לחוק ההגבלים העסקיים. סכום הנזק הנטען נאמד על ידי המבקשת, לכל המשיבים גם יחד, בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח. חלקו של הבנק, לטענת המבקשת, כ-30% מהשוק. בנוסף ביקשה המבקשת מבית המשפט, בין היתר, ליתן צו המגביל את הבנקים בגביית עמלת העברה של מטבע חוץ לבנק אחר, לסכום מקסימום של 30 דולר ארה"ב ועמלת קבלת מטבע חוץ מבנק אחר לסכום מקסימום של 10 דולר ארה"ב. באפריל 2015 הגישה המבקשת בקשה לאישור "מקוצרת" במסגרתה העמידה המבקשת, בשלב זה, את סכום התובענה הכולל (כנגד כל המשיבים) על סך של 10 מיליון ש"ח (כנזק נומינלי). ביום 25 באוגוסט 2015 החליט בית המשפט לחקור את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית בשל אי הפקדת ערובה על ידי המבקשים. בכך הגיעה התובענה לידי סיום.

1.3. תביעות תלויות ועומדות שהוגשו בתקופות דיווח קודמות

א. ביום 12 בספטמבר 2006, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, בקשה לאישור תביעה ייצוגית, נגד הבנק, נגד בנק הפועלים ונגד בנק דיסקונט בסכום נטען נגד כלל המשיבים של 7 מיליארד ש"ח, כאשר בגוף הבקשה נטען כי הנזק לקבוצה אותה מבקש התובע לייצג נאמד ב-10 מיליארד ש"ח. לטענת המבקשת, הבנקים גבו מלקוחותיהם ריבית בגין אשראי שקלי לא צמוד, עמלת הקצאת אשראי ודמי ניהול קבועים בחשבונות חח"ד בשיעורים ובסכומים זהים, וזאת כתוצאה מהסדר כובל. ביום 21 בינואר 2008 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתביעה ייצוגית. הבנקים הגישו ערעור על ההחלטה לבית המשפט העליון. ביום 28 ביולי 2013, החליט בית המשפט העליון לקבל את הערעור והחלטת בית המשפט המחוזי לאשר תביעה ייצוגית בוטלה. עוד קבע בית המשפט העליון כי יש להחזיר את ההליך לבית המשפט המחוזי לדיון מחודש בבקשת האישור.

במקביל, במסגרת הליכי ערר על קביעת הממונה על ההגבלים העסקיים מיום 26 באפריל 2009 שכותרתה "הסדרים כובלים בין בנק הפועלים, בנק לאומי, בנק דיסקונט, בנק המזרחי והבנק הבינלאומי שעניינם העברת מידע בנוגע לעמלות" ("הקביעה"), ניתן ביום 15 ביוני 2014, על ידי בית הדין להגבלים עסקיים, תוקף של צו מוסכם להסכמה בין הבנקים העוררים לממונה על הגבלים עסקיים, לפיה, בין היתר, בכפוף להפקדת סכום של

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

70 מיליון ש"ח (חלקו של הבנק - 21.425 מיליון ש"ח) בידי נאמן, תהא הקביעה בטלה. סכום זה הופקד בידי נאמן ("הנאמן"). עוד נקבע במסגרת הצו המוסכם, כי הבנקים שהם צד לו יוכלו להשתמש בכספים אלו לשם ביצוע הסדרי פשרה בתביעות שונות, וביניהן התביעות המנויות בסעיף זה, בסעיף ב להלן, ובסעיפים 1.2 א ו-ב לעיל, בכפוף לתנאים שפורטו בצו.

ביום 11 בדצמבר 2014, הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה לפיו ישלמו הבנקים המשיבים לחברי הקבוצה סך של 35 מיליון ש"ח, מתוך הכספים שהופקדו בידי הנאמן. בחודש ינואר 2015 המבקשים בהליך המתואר בסעיף ב. להלן, הגישו בקשה לביטול ההחלטה בדבר פרסום ההסדר או לחלופין לעיכובה עד לאחר הכרעה ביחס בין ההליך כאן להליך המתואר בסעיף ב. להלן. בדיון שהתקיים ביום 25 במרס 2015 הצדדים התבקשו לשקול את הצעת בית המשפט לאופן המשך ניהול שני ההליכים (ובין היתר, לשקול איחודם), ונקבע דיון נוסף לשם המשך ההליכים בתיק. הצדדים בתיק זה פועלים לגיבוש הסכם פשרה מתוקן, בשים לב להערות בית המשפט.

ב. ביום 23 בנובמבר 2006 הוגשו לבית המשפט המחוזי בירושלים תביעה ובקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק, נגד בנק הפועלים בע"מ ונגד בנק דיסקונט לישראל בע"מ. המבקשים טוענים כי הבנקים גובים בגין אשראי למגזר משקי הבית ריבית בשיעור גבוה בהרבה מזה הנגבה מן המגזר המסחרי והמגזר העסקי. הנזק הנטען הינו 5.6 מיליארד ש"ח על פי שיטה אחת ו-5.2 מיליארד ש"ח לפי שיטה שניה. סכום הנזק הנטען המיוחס ללקוחות הבנק הינו לפחות 1.6 מיליארד ש"ח. הוגשה תגובת הבנק לבקשה לאישור התביעה כתביעה ייצוגית. בית המשפט המחוזי הורה על עיכוב ההליכים בבקשה זו עד למתן החלטת בית המשפט העליון בבקשת הרשות לערער שהגיש הבנק על ההחלטה לאשר את התביעה המתוארת בסעיף א. לעיל, כייצוגית. המבקשים הגישו ביום 29 באוקטובר 2013, בקשה לחידוש ההליכים בתביעה. ביום 21 בינואר 2014, החליט בית המשפט להעביר את הדיון בתיק לבית המשפט בתל-אביב-יפו שדן בהליך המתואר בסעיף א. לעיל. ראה בסעיף א. לעיל, עדכון לגבי ההליכים גם בתיק זה.

ג. ביום 1 באפריל 2007 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב, בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק, נגד בנק הפועלים, בנק דיסקונט והבנק הבינלאומי וכן נגד משיבים נוספים שהם, לפי הנטען, חברי הבורסה לניירות ערך. לטענת המבקשים, המשיבים גבו ממנהלי קרנות נאמנות בשליטתם עמלות עבור קנייה ומכירה של ניירות ערך (עמלות ברוקראז') ועבור ביצוע פעולות במט"ח, שהיו גבוהות יותר מן העמלות שגבו מגופים אחרים, וזאת, לטענת המבקשים, תוך הפרת הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, כנוסחו אז, והפרת חובות נוספות. המבקשים טענו כי גביית העמלות העודפות (לפי הנטען) נמשכה שלא כדין גם לאחר מכירת השליטה בקרנות הנאמנות על ידי הבנקים למשיבים האחרים. לטענת המבקשים, סכום הנזק הכולל שנגרם לכל חברי הקבוצה על ידי כל המשיבים מסתכם בסך של כ-386 מיליון ש"ח, מתוכו מיוחס לבנק נזק של כ-130 מיליון ש"ח. הוגשו סיכומים וממתינים להחלטת בית המשפט.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. ביום 3 בינואר 2008 הוגשו לבית משפט השלום בתל-אביב-יפו 260 תביעות זהות, נגד הבנק ונגד כונסי הנכסים שמונו על ידי בית המשפט. סכומה של כל תביעה נע בין הסך של כ-787 אלפי ש"ח לסך של כ-1.3 מיליון ש"ח. על פי החלטת בית המשפט אוחד הדיון בכל התביעות הנ"ל, והן יידונו כתביעה אחת. הסכום הכולל של התביעות הינו כ-276 מיליון ש"ח. התובעים הינם רוכשי דירות נופש בפרויקט מלון נופית באילת. לטענת התובעים הבנק וכונסי הנכסים התרשלו בהשגחה על הפרויקט. תביעות אלו מצטרפות ל-5 תביעות נוספות שהוגשו נגד הבנק באותה עילה ומתבררות בנפרד. סכומן הכולל של כל התביעות בקשר לפרויקט זה מסתכם בסך של כ-288.6 מיליון ש"ח. ביום 11 במרס 2014, ניתן פסק דין הדוחה את רוב הערעור, וקיבל את טענות הבנק במלואן בכל הנוגע לסילוק על הסף מחמת מעשה בית דין. עם זאת, בית המשפט החזיר את התיק לבית משפט השלום כדי לבחון האם לאפשר הגשת כתב התביעה המתוקן בעילות שלא חל עליהן מעשה בית דין.

ה. ביום 7 בספטמבר 2011, הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק (בגין פעילות בנק לאומי למשכנתאות בע"מ שמוזג לאחר מכן לתוך הבנק), ונגד בנק מזרחי טפחות בע"מ ובנק הפועלים בע"מ. סכום התביעה הייצוגית הנטען נגד כל הבנקים המשיבים עמד על כ-927 מיליון ש"ח נכון ליום 1 בינואר 2010, וסכום התביעה הייצוגית הנטען נגד הבנק עמד על כ-327 מיליון ש"ח. המבקשים טענו כי הבנקים גבו מנוטלי הלוואות לדיור "ריבית דריבית מראש", בניגוד לדין וכן בניגוד להוראות הסכמי ההלוואה. הסעדים שנתבעו הם תשלום פיצויים ו/או השבה של הנזק שנגרם ללווים ושל הסכומים שנגבו, לטענת המבקשים, שלא כדין, וכן מתן צו עשה המורה לבנקים המשיבים לשנות את הדרך בה הם נוהגים בכל הקשור לחיוב וגביית ריבית. על פי בקשת בית המשפט, הגיש המפקח על הבנקים לבית המשפט, תשובות לשאלות שהעלו הצדדים בקשר עם התביעה. ביום 16 באוגוסט 2015 דחה בית המשפט המחוזי מרכז את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית מסיבה של היעדר עילה. ביום 7 בדצמבר 2015 הגישו המבקשים ערעור על החלטת בית המשפט, לבית המשפט העליון.

ו. ביום 11 באוקטובר 2012, הוגשה בבית המשפט המחוזי בתל אביב תביעה ובקשה לאישורה כתביעה ייצוגית נגד בנק לאומי, הבנק הבינלאומי, בנק מזרחי ובנק דיסקונט. לטענת התובעים, תשלומים ששולמו על ידי לקוחות הבנק שנגדם מתנהלים הליכי גבייה, ישירות לתיקי ההוצל"פ, התעדכנו בחשבון הבנק שלהם במועד מאוחר למועד התשלום. כתוצאה מעדכון מאוחר של התשלומים בחשבון הבנק, נגרמו לתובעים חיובי יתר של ריבית.

לטענת התובעים, סכום התביעה הייצוגית אינו ניתן להערכה בשלב זה. בדיון שנערך לאחר הגשת העמדה של היועמ"ש הוצע לשקול מינוי רו"ח אשר יבדוק אם נגרם בכלל נזק ללקוחות. הוגשה בקשה מטעם הבנקים להתיר הגשת הודעת צד ג' נגד רשות האכיפה והגבייה.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ז. בחודשים פברואר ומרס 2013 הגיש המפרק של שתי חברות בקבוצת נדל"ן, לבית המשפט המחוזי בירושלים, באמצעות המנהל המיוחד שלהן, תביעות נגד הבנק, נגד בנקים נוספים ונגד גופים ואישים נוספים.

המנהל המיוחד טוען, בין היתר, כי הבנק (ונתבעים אחרים) איפשרו זליגת כספים מחשבונות החברות לחשבונות אחרים הקשורים לקבוצה, וכן כי הבנק סייע לביצוע "פעולות סיבוביות" בסופי רבעון באופן שאיפשר את הסתרת הגניבות שבוצעו, לטענת המנהל המיוחד, מהחברות, ומניעת חשיפתן בדוחות הכספיים של החברות. הבנק הגיש את כתבי הגנתו.

בתביעות כפי שהוגשו, נתבעו סכומים של כ-46 מיליון ש"ח וכ-75 מיליון ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כפי שיפסקו על ידי בית המשפט, כאשר, לפי חישוב שערך המנהל המיוחד, סכומי התביעה בצירוף הפרשי ההצמדה והריבית האמורים עד למועד הגשת התביעות הם כ-63 מיליון ש"ח וכ-102 מיליון ש"ח, בהתאמה, ובגין הפרשי הצמדה וריבית נתבעים אלו שילם המנהל המיוחד אגרה נוספת.

כמו כן, מתנהל הליך נוסף שהגיש המנהל המיוחד בשם חברה אחרת בקבוצה, בעילות אחרות.

ח. ביום 28 באוגוסט 2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאשר תובענה כייצוגית נגד בנק הפועלים, בנק לאומי, בנק מזרחי טפחות, בנק דיסקונט, הבנק הבינלאומי הראשון והמנכ"לים של הבנקים האלו (בהמשך, המנכ"לים נמחקו מהתביעה, לבקשת המבקשים). המפקח על הבנקים, נגיד בנק ישראל והממונה על הגבלים עסקיים צורפו כמשיבים פורמאליים. עניינה של הבקשה הוא טענה בדבר גבייה, כביכול, של עמלות שלא כדין, בקשר לפעילות של המרה ומשלוח של מטבע חוץ, ללא שניתן לכך, לטענת המבקשים, גילוי נאות. לטענת המבקשים, הנזק הישיר שנגרם ללקוחות הוא לפחות 10.5 מיליארד ש"ח לשבע השנים האחרונות. ביום 23 באפריל 2015 הגישו המבקשים בקשה "מקוצרת" במסגרתה ייחסו לבנק, בגין הנזק המכונה (לטענת המבקשים) ה"נזק הראשוני", סכום של כ-2.6 מיליארד ש"ח (המבקשים טוענים לנזקים נוספים שלא כומתו). תגובת הבנק לבקשה המקוצרת הוגשה. אחד המבקשים (לקוח הבנק) הגיש לבית המשפט בקשת הסתלקות מהתביעה, ובית המשפט אישר את ההסתלקות.

ביום 20 בינואר 2015, החליט בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה בענין דומה, בסכום של 200 מיליון ש"ח, גם כנגד חברות כרטיסי האשראי (לרבות כנגד חברת לאומי קארד) לבית המשפט הדן בבקשה המתוארת בסעיף זה.

ט. ביום 27 בנובמבר 2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז, בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בטענה שהבנק מחשב באופן שגוי את השווי התיאורטי של כתבי אופציות הנסחרים בבורסה בתל אביב. לטענת המבקשים הבנק משתמש במודל המתמטי של בלק אנד שולס, שהוא המודל הרלבנטי לקביעת שווי כתב האופציה, אך מציב בו רכיב שגוי לגבי

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

מועד הפקיעה של האופציה- הוספת יום ערך מיותר לרכיב זה. לטענת המבקשים, אינם יכולים להעריך נזק מדויק אך מעריכים כי מדובר בעשרות מיליוני ש"ח.

י. ביום 2 בדצמבר 2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק, בנושא עמלת פרעון מוקדם של הלוואות שלא לדיור. לטענת המבקשת, חישוב עמלת פרעון מוקדם על ידי הבנק, הן במקרים של הלוואות לגביהן חלים עקרונות חישוב הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין והן במקרים של הלוואות לגביהן חלים כללים שקבע הבנק, לא נעשה כדין. המבקשת טוענת כי אין באפשרותה להעריך בשלב זה, את סכום התביעה הכולל. ביום 30 באפריל 2015 הגישה המבקשת בקשה מתוקנת לאישור התובענה הייצוגית. הבנק הגיש את תגובתו לבקשה זו.

יא. ביום 9 במרס 2014, הוגשה לבית משפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק ללא ציון הסכום הנתבע. לטענת המבקש, הבנק גובה כספים מלקוחות שלא כדין בשני מקרים: (א) כאשר הבנק מאפשר ללקוחות חריגה ממסגרת האשראי ומחייב את חשבונות הלקוחות בעמלה בסך של 53 ש"ח בגין משלוח מכתב התראה על חריגה ממסגרת האשראי; (ב) סכומי החריגה ה"לא מאושרת" ממסגרת האשראי, מתמזגים לתוך יתרת החובה העודפת בחשבון וכתוצאה מכך נגבית בגינם ריבית מקסימלית. הבנק הגיש את תגובתו לבקשה.

יב. ביום 17 במרס 2014, הגיש מנהל מיוחד של חברה בפירוק ("החברה" ו-"המנהל המיוחד") לבית המשפט המחוזי מחוז מרכז, בקשה למתן הוראות נגד הבנק, במסגרתה ביקש שבית המשפט יצהיר כי הבנק יישא בתשלום לחברה (קופת הפרוק) בסך מצטבר של 1,200 מיליון ש"ח, מתוכו סך של 635 מיליון ש"ח לכיסוי כל חובות החברה לנושיה וסך של 565 מיליון ש"ח בגין החזר מלוא שווי נכסי החברה בסכום קרן, שעמד, לטענת המנהל המיוחד, נכון ליום 25 במרס 2001, על הסך של 165 מיליון ש"ח, בצירוף ריבית מאותו מועד בשיעור שהחברה התחייבה לשלם לבנק. לטענת המנהל המיוחד, על הבנק לשאת באחריות אישית לחבויות החברה, מאחר ועל פי הנטען, יש לראות בבנק "נושא משרה" בחברה מחמת שליטתו כביכול בחברה; מחמת שיש לראות את הבנק כ"דירקטור דה-פקטו" או כ"דירקטור צללים" בחברה; מחמת אחריותו כמבצע בצוואת ו/או מעוול במשותף למעשי התרמית, כביכול, המתוארים בבקשה; ומחמת הדוקטרינה של *Lenders' Liability*.

יצוין כי במסגרת הבקשה שמר המנהל המיוחד על זכות להגיש הליכים נוספים נגד הבנק ו/או נושאי משרה נוספים בחברה ו/או יחידים מטעם הבנק ועורכי דין שיעצו לבנק. הבנק הגיש תגובתו לבקשה.

ביום 20 באפריל 2015 קבע בית המשפט העליון, כי ככל שיוחלט לנקוט הליכים נוספים, ימונה לחברה בעל תפקיד חדש שאינו קשור למנהל המיוחד הקודם או למשרדו, והוא יטפל בכל עניין עתידי ככל שיהא. עורך הדין ממשרדו של המנהל המיוחד שהגיש את הבקשה יוכל להמשיך ולטפל רק בהליכים התלויים ועומדים. ביום 17 בספטמבר 2015

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

הגיש הכנ"ר בקשה למינוי עו"ד אחר כבעל תפקיד בתיק אשר יוסמך לבצע חקירות נוספות בהליך זה. הבנק הגיש את תגובתו לבקשה.

יג. ביום 18 במרס 2014, הוגשה לבית משפט המחוזי מרכז, בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-155 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, במסגרת ניכוי מס במקור שהבנק מבצע בעסקאות בניירות ערך שמבוצעות באמצעותו, מחשבות מערכות המחשב של הבנק רווחי הון ביתר ו/או הפסדי הון בחסר שלא כדין. לטענת המבקש, הנתונים השגויים הוצגו ללקוחות במערכות לאומי טרייד ובסימולטור הקיים במערכת זו. ה"קבוצה" לצורך ההליך הינה: 1. מי שביצע מסחר בניירות ערך באמצעות לאומי טרייד, ואשר במסגרת ניכוי מס במקור חושב לו רווח הון ביתר ו/או הפסד הון בחסר; 2. כל מי שהוצגו לו על ידי הבנק ו/או על ידי מערכת לאומי טרייד מצגים שגויים אודות רווחי הון ו/או הפסדי הון שמשקפים ניירות ערך שבבעלותו. לטענת המבקש, הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה הראשונה הוא כ-79 מיליון ש"ח, והנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה השניה הוא כ-76.5 מיליון ש"ח. הבנק הגיש תגובתו לבקשה.

יד. ביום 13 באפריל 2014, הוגשה לבית משפט המחוזי בתל אביב, בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-184 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, כאשר חשבון הבנק של לקוח נקלע לחריגה ממסגרת האשראי המאושרת, הבנק מסרב לכבד הוראת קבע בחשבון, אך גובה עמלה העולה בסכומה על סכום הוראת הקבע שלא כובדה. הוגשה תגובת הבנק לבקשה.

2. כמו כן תלויות ועומדות נגד הבנק תובענות, לרבות בקשות לאישור תביעות ייצוגיות, שהסכום הנטען בהן מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, בשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהן ומטעם זה לא בוצעה בגינן הפרשה.

א. ביום 29 באפריל 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. עניינה של הבקשה בטענת המבקש לפיה כספים של ניצולי שואה, אשר הופקדו לפני מלחמת העולם השנייה בבנק אפ"ק ולא נמשכו על ידי הלקוחות במהלך המלחמה, מושבים לניצולים או ליורשיהם כשהם אינם משוערכים כביכול לערכים ריאליים. המבקש טוען לנזק אישי של 251,266 ש"ח וסכום התביעה הקבוצתית הנטען על ידי המבקש הינו 150 מיליון ש"ח. ביום 5 באוגוסט 2015 הגיש הבנק בקשה לסילוק על הסף של הבקשה לאישור ושל תביעתו האישית של המבקש.

ב. ביום 22 ביולי 2015 התקבלה בבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית, שהוגשה נגד הבנק לבית המשפט המחוזי מרכז. עניינה של הבקשה בטענת המבקשת, לפיה תשלומים המשולמים ישירות לבנק על חשבון חוב אשר בגינו מתנהל הליך גבייה בהוצאה לפועל, מדווחים על ידי הבנק להוצאה לפועל באיחור, וכתוצאה מכך נוצר, כביכול, פער בין החוב האמיתי ובין החוב הרשום בתיק ההוצאה לפועל.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בנוסף המבקשת טוענת, כי כאשר הבנק מדווח על תשלום באיחור, החייב מקבל זיכוי בגין הריבית שחוייבה בתקופה שבין התשלום לבין הדיווח. לטענת המבקשת, עד סוף שנת 2010, הזיכוי שהתקבל היה בשיעור ריבית נמוך יותר מן הריבית הבנקאית שהצטברה על החוב. רק משנת 2010 בוצע שינוי במערכות ההוצאה לפועל אשר אפשר זיכוי בריבית המתאימה. המבקשת טוענת לנזק אישי של 33.46 ש"ח, ומעריכה את סכום התביעה הקבוצתי במיליוני ש"ח, בלי לציין סכום או תחשיב מפורט.

ג. ביום 11 בפברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד ארבעה בנקים נוספים. עניינה של התובענה בטענת המבקשת, כי הבנקים נותנים הטבות שונות בחשבונות של סטודנטים, אולם מגבילים את גילם של הסטודנטים הזכאים להטבות, וזאת, לטענת המבקשת, בניגוד לדין. המבקשת טוענת לנזק אישי של 11 אלף ש"ח, וסכום התביעה לכל הקבוצה אותה המבקשת מעוניינת לייצג בגדר התובענה הייצוגית נגד חמשת הבנקים גם יחד, מוערך על ידה ב-219 מיליון ש"ח.

3. להלן פירוט של תובענות ובקשות לאישור תביעות ייצוגיות בסכומים מהותיים שהוגשו נגד חברות בנות של הבנק. לדעת הנהלת הבנק, ובהסתמך על דעת הנהלת החברה הבת הרלבנטית, המתבססת על חוות דעת היועצים המשפטיים שלה באשר לסיכויי הליכים אלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מתביעות כאמור:

א. ביום 23 ביוני 2009, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד סטנדרד & פורס מעלות בע"מ, קשת אגרות חוב בע"מ ("קשת"), חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ ("החברה לנאמנות") ו-6 נתבעים נוספים. תביעה זו נמחקה ואוחדה עם תביעה דומה אחרת שהוגשה מחדש כתביעה מאוחדת. סכום התביעה הייצוגית הנתען נגד כל המשיבים עומד על כ-286 מיליון ש"ח. לא נעשה בתובענה שיוך ברור של סכום תביעה ספציפי לכל אחד מן המשיבים. הבקשה לאישור מתייחסת לאג"ח שהנפיקה קשת, שגובו ב-Notes, שהנפיק Lehman Brothers Bankhaus A.G. לטענת המבקש, עם קריסת ליהמן ברדרס, צנח מחיר האג"ח והופסק המסחר בהן. כלפי החברה לנאמנות, ששימשה כנאמן למחזיקי האג"ח שהונפק על ידי קשת, טוען המבקש כי לא נקטה בפעולות שונות כדי למנוע או לצמצם, לשיטת המבקש, את הנזק שנגרם לטענתו למחזיקי האג"ח. הוגשה תגובת החברה לנאמנות לבקשה לאישור התביעה כתביעה ייצוגית. ביום 8 בפברואר 2016 חתמו הצדדים על הסכם פשרה שהוגש לבית המשפט ביום 9 בפברואר 2016, ולפיו ישלמו המשיבים כולם סך כולל של 7,865,000 ש"ח (בצירוף מע"מ בגין רכיב שכר הטרחה של ב"כ המבקשים). חלקה של החברה לנאמנות בתשלום הוא 195,000 ש"ח. ההסכם טעון אישור בית המשפט.

ב. ביום 8 ביולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד מספר חברות כרטיסי אשראי, כולל לאומי קארד. לפרטים בדבר בקשה זו ראה סעיף 1.3 ח לעיל.

ג. ביום 17 בנובמבר 2014, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב, בקשה לאישור תובענה ייצוגית, נגד לאומי קארד בסך 952 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, לאומי קארד אינה מקפידה

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

לעמוד בכל הדרישות בקשר עם זיהוי לקוחות בטרם מתן מענה במערכת ה-IVR (ניתוב טלפוני במוקדי השירות) אשר חושפת את הפרטים האישיים של הלקוחות, וזאת בניגוד, כביכול, להוראות חוק הגנת הפרטיות. בנוסף טוען המבקש כי בקשתו לחסום את האפשרות לשמוע את המידע הנוגע לכרטיס האשראי שלו לאחר הזיהוי לא התקבלה, בטענה כי לא קיימת אפשרות לביצוע חסימה. לאומי קארד הגישה בקשה לסילוק על הסף וכן תגובה לבקשה. המבקש הגיש בקשה לתיקון הבקשה לאישור התובענה כיצוגית ובית המשפט התיר את התיקון. בקשת האישור המתוקנת הוגשה. סכום התביעה שונה לכ-267 מיליון ש"ח.

4. להלן פירוט של תובענות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות בסכום מהותי, שהוגשו נגד חברות בנות של הבנק, שלדעת הנהלת הבנק ובהסתמך על דעת הנהלת החברה הבת הרלבנטית, המתבססת על חוות דעת היועצים המשפטיים שלה, באשר לסיכויי הליכים אלו, בשלב זה, לא ניתן להעריך את סיכוייהן ומטעם זה לא בוצעה בגינן הפרשה.

ביום 28 באפריל 2014, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית בבית משפט מחוזי מרכז נגד לאומי קארד, ישראלכרט וכאל, בסך של 1.7 מיליארד ש"ח, בנוגע לגביית עמלה צולבת מבתי עסק בגין עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי debit וכרטיסי prepaid הנטענים מראש. לטענת המבקש, העמלה הצולבת שנגבית בכרטיסים אלו (בניגוד לכרטיסי אשראי - credit), לא קיבלה אישור מבית הדין להגבלים עסקיים, ומהווה הסדר כובל. בנוסף, לטענת המבקש, גם ההסדר בין הנתבעות לפיו מועברים כספי העסקאות לבתי העסק בעיכוב של כ-20 ימים מהווה הסדר כובל או תנאי מקפח בחוזה אחיד. ביום 24 בפברואר הגיש המבקש לבית המשפט בקשת הסתלקות מהבקשה. לאחר מכן הוגשה בקשת הסתלקות מתוקנת שאושרה על ידי בית המשפט בחודש יולי 2015. בנוסף, הוגשו לבית המשפט מספר בקשות להחלפת המבקש ובא כוחו. ביום 20 באוקטובר 2015, הורה בית המשפט כי כל אחת מקבוצות המבקשים לשמש כמייצגי הקבוצה נדרשת להגיש לבית המשפט מסמך בו תבהיר, בין היתר, את האופן שבכוונתה לנהל את התובענה, ובית המשפט יתן את החלטתו ביחס לזהות המבקשים (ובאי כוחם) שייבחרו לעמוד מאחורי הבקשה לאישור התובענה כיצוגית. עוד נקבע כי הקבוצה שתיבחר תידרש להגיש בקשת אישור מתוקנת, אשר המועד להגשתה יקבע לאחר שתניתן החלטה באשר לזהות המבקשים.

5. לפירוט בדבר הליכים משפטיים בנושא הלקוחות האמריקאים - ראה [סעיף 1.1 ה](#) בביאור זה.

ד. הבנק ערב כלפי עמיתי חלק מקופות הגמל שהיו מנוהלות על ידי לאומי שרותי שוק ההון בע"מ (לשעבר לאומי גמל בע"מ), ואשר פעילותן נמכרה לפריזמה קופות גמל בע"מ ("פריזמה"). הערבות מבטיחה את החזר סכומי הקרן המקוריים שהופקדו המסתכמים ב-31 בדצמבר 2015 בערכים נומינליים ב-2,326 מיליון ש"ח. ערך הנכסים של הקופות הנ"ל ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכם ב-5,306 מיליון ש"ח. בנוסף, ערבות זו אינה חלה על הפקדות בחשבונות שנפתחו בקופות הנ"ל לאחר 22 בינואר 2007.

כנגד ההתחייבות האמורה, התחייבה פריזמה כי במקרה של מימוש הערבויות, או כל חלק מהן, היא תשלם לבנק השתתפות בסכום שלא יעלה על 35 מיליון ש"ח לשנה קלנדרית, כשסכום זה צמוד למדד מיום 30 באוקטובר 2006 ועד ליום התשלום. סכום השתתפות שלא נוצל בשנה מסוימת לא יועבר לשנים הבאות.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ה. חברות מאוחדות של הבנק, משמשות כחברות לנאמנות, וכן מספר חברות מאוחדות בנקאיות עוסקות בעסקי נאמנות. עסקים אלה כוללים בעיקר: נאמנות על כספים, ניירות ערך ונכסי דלא נידי, טיפול בכספי תרומות, במתנות והקדשות ציבוריים, תיווך בפקדונות ובהלוואות, טיפול בהעברת מניות וניהול חשבונות השקעות. כמו כן משמשות חלק מחברות אלו כנאמן של מחזיקי תעודות התחייבות.

ו. כתבי שיפוי

1. הבנק התחייב מראש לשפות את נושאי המשרה בבנק ואת בעלי החוזים האישיים הניהוליים בבנק שאינם נושאי משרה ("בעלי חוזים ניהוליים") בגין חבות כספית וזאת עקב מילוי תפקידם בבנק ובחברות בנות ואחרות מטעם הבנק וכן בגין רשימה של אירועים כמקובל במערכת הבנקאות בישראל, הכוללים, בין היתר, את הפעילות הבנקאית השגרתית של הבנק, הצעת ניירות ערך לציבור על פי תשקיף ודיווחים לציבור ולרשויות הפיקוח. מימוש ההתחייבות לשיפוי בפועל מותנית בהתקיימותם של שני התנאים המצטברים הבאים: (1) הסכום המירבי בגין מימוש השיפויים בפועל לכל נושאי המשרה בבנק ולנושאי משרה בחברות בנות ולבעלי חוזים ניהוליים, בגין חבות כספית שתוטל על מי מהם, בקשר עם האירועים הנ"ל, כמצטבר, לא יעלה על 10% (עשרה אחוזים) מההון העצמי של הבנק כהגדרתו בהוראות המפקח על הבנקים, על פי המשתקף בדוחותיו הכספיים האחרונים של הבנק שפורסמו סמוך לפני מועד מימוש השיפוי בפועל. (2) הסכום המירבי בגין מימוש השיפויים בפועל לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש בהתאם להוראות המפקח על הבנקים. בנוסף, התחייב הבנק מראש לשפות את נושאי המשרה בבנק ובעלי החוזים האישיים הניהוליים, בגין הוצאות התדיינות סבירות; כן התחייב הבנק לשפות בגין הוצאות התדיינות סבירות שהוצאו עקב חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום ומבלי שהוטלה חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. עוד כולל כתב השיפוי התחייבות לשיפוי בשל הוצאות ו/או תשלום לנפגע ההפרה על פי ובכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 ("חוק ייעול הליכי אכיפה") וכן בשל הוצאות בקשר עם הליך לפי פרק ז-1 לחוק ההגבלים העסקיים - התשמ"ח-1988. ההתחייבות לשיפוי תחול רק לאחר שמוצו זכויות נושאי המשרה כלפי צד ג' (כגון מבטח).

בנוסף, הבנק העניק פטור מאחריות לנושאי המשרה בבנק ולבעלי החוזים האישיים, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי הבנק.

2. הבנק התחייב לשפות את עובדי הבנק בגין הוצאות ו/או בכל תשלום לנפגע הפרה על פי או בכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה, וזאת בהתאם לתנאים המקובלים בכתבי שיפוי הניתנים על ידי הבנק.

3. הבנק התחייב לשפות יועצים חיצוניים מסוימים ולרבות בקשר עם תכניות להענקת או הצעת נירות ערך לנושאי משרה או עובדים של הבנק או חברות בנות, בהתאם לעניין, בגין חבות או הפסד, ובמקרים שונים לרבות בגין הוצאות משפטיות אחרות, בקשר עם השירותים שניתנו לבנק על ידם.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

4. הבנק וחברות הבנות התחייבו לשפות את חברות כרטיסי האשראי הבינלאומיות, "ויזה" ו"מאסטרקארד" בגין ביצוע התחייבויות של חברות הבנות בנוגע לפעילות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה" ו"מאסטרקארד", לפי המקרה.

5. הבנק וחברות הבנות נוהגים לתת, מעת לעת, בתנאים ובנסיבות מקובלים, והכל במהלך העסקים הרגיל, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, כולל בהתייחס לחובות החלות על הבנק כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

6. הבנק נותן, מעת לעת, לחברות בנות, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, לצורך מתן השיפויים על ידיהן לנושאי משרה וזאת בשל סיכונים החלים על נושאי משרה בחברות וכן לצורך עמידה של חברות בנות בהוראות רגולטוריות. כמו כן הבנק נותן כתבי שיפוי לעובדים של הבנק ולנושאי משרה של חברות בנות וזאת בגין רשימה של אירועים אשר פורטו בהם.

7. במסגרת עסקת מכירת פעילות בנק לאומי שוויץ ליוליוס בר, העניק בנק לאומי ערבות ליוליוס בר, המוגבלת בסכום של עד 250 מיליון פר"ש, כגיבוי לשיפוי שניתן על ידי בנק לאומי שוויץ לאירועים המוגדרים בהסכם, לתקופה של שנתיים ממועד הסגירה של העסקה (מארס 2015) (בכפוף לחריגים לגביהם התקופה תהיה חמש שנים).

8. במסגרת הסכם מכירת פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ("לאומי לוקסמבורג") ל- Banque J Safra Sarasin (Luxemburg) S.A. ("הקונה") בנובמבר 2015, התחייב לאומי לוקסמבורג לשפות את הקונה בשיפויים שונים לתקופה של שנתיים ממועד הסגירה של העסקה (ינואר 2016) (בכפוף לחריגים בהם ההתחייבות היא לתקופה של חמש שנים). גובה השיפוי מוגבל לסכום הנגזר מההון העצמי של לאומי לוקסמבורג (כ-37.4 מיליון דולר). ההתחייבות לשיפוי של לאומי לוקסמבורג מגובה בערבות של הבנק במקרה שלאומי לוקסמבורג לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו לשיפוי כאמור.

2. כרטיסי אשראי

1. ביום 7 במרס 2012 אישר בית הדין להגבלים עסקיים בפסק דין, הסכם אליו הגיעו לאומיקארד, חברת ישראלכרט בע"מ, חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ, והבנקים השולטים בכל אחת מחברות אלו עם הממונה על ההגבלים העסקיים בענין גובה שיעורי עמלות המנפיק (העמלה הצולבת) שישררו בין סולקים לבין מנפיקים של כרטיסי ויזה ומסטרקארד. על פי ההסכם שאושר שיעור העמלה הצולבת ירד בהדרגה והתייצב על שיעור של 0.7% החל מחודש יולי 2014, בהתאם למתווה הפחתת העמלה הצולבת שנקבע בפסק הדין. ההסדר בין הממונה לבין חברות כרטיסי האשראי תקף עד סוף שנת 2018.

2. הבנק התחייב כלפי ויזה הבינלאומית ליטול אחריות מלאה לביצוע הנאות של לאומי קארד את כל ההוראות והדרישות הכלולות בתקנון ויזה הבינלאומית כפי שיהיו בתוקף מעת לעת, לבצע את כל הפעולות שיידרשו על מנת למלא את התחייבותו זו ולהודיע בכתב מיידית לויזה בינלאומית על כל שינוי מהותי בהסכם שבין הבנק ולאומי קארד.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

3. הבנק התחייב כלפי מאסטרקארד העולמית וכלפי שאר חברי מאסטרקארד ליטול אחריות מלאה לביצוע ההתחייבויות לפי תקנון מאסטרקארד העולמית וכלליה ולשפות גופים אלה בגין כל הפסד, עלות, הוצאה או חבות, בגין הפרת התחייבויות לאומיקארד כאמור.

ח. התחייבויות תלויות והתקשרויות שונות

1. פרשת הלקוחות האמריקאיים:

א. הסדר עם הרשויות האמריקאיות

ביום 22 בדצמבר 2014 חתמה קבוצת לאומי על הסדרים עם משרד המשפטים האמריקאי (ה-DOJ) ועם ה- (New York Department of Financial Services) - NYDFS, במסגרתם הודתה, בין היתר, כי החל משנת 2000 ועד לשנת 2010 סייעה הקבוצה מרצון בהכנה והגשה של דוחות מס כוזבים לרשויות המס בארה"ב.

ביום 4 בינואר 2015 שילם הבנק בהתאם להסדרים האמורים, סך כולל של 400 מיליון דולר (270 מיליון דולר ל-DOJ ו-130 מיליון דולר ל-NYDFS).

הבנק ביצע הפרשות על מלוא הסכומים האמורים בתקופות דיווח קודמות, ולכן לתשלום הסכומים האמורים לא היתה השפעה על התוצאות הכספיות לתקופת הדוח.

במסגרת ה-DPA, הסכימה קבוצת לאומי כי במידה ולא תעמוד בהתחייבויותיה לפי ה-DPA בתוך שנתיים מיום חתימתו, יוגש כנגדה כתב אישום. נוסח כתב האישום צורף ל-DPA (INFORMATION).

במסגרת ה-DPA התחייבה קבוצת לאומי, בין היתר, לבצע פעולות מסוימות הקשורות למתן שירותים ללקוחות אמריקאיים, ולפתח וליישם תוכנית ציות להוראות ה-FATCA. גם במסגרת ההסכם עם ה-NYDFS מוטלות על הבנק התחייבויות מסוימות ובין היתר, מונה במסגרת זו מוניטור שיבחן בין היתר, את פעילות הקבוצה. המוניטור החל את תפקידו ב-15 ביולי 2015.

על מנת לעמוד בהוראות ההסדרים כאמור, מינה הבנק צוות היגוי מיוחד אשר מפקח על מילוי כל התחייבויות הבנק והשלוחות על פי ההסדרים ומגיש דיווחים שוטפים על כך לדירקטוריון.

כמו כן, הבנק נקט שורה של פעולות שנועדו למנוע הפרה של הוראות דין זר. בכלל זה הבנק סגר את רוב רובן של הנציגויות שפעלו בחו"ל והתקשר בהסכם למכירת פעילות לאומי שווייץ ולמכירת הפעילות בלאומי לוקסמבורג. כמו כן, בנק לאומי בריטניה פי.א.ל.סי מנהל מגעים למכירת ההחזקות או הפעילות בחברה הבת שלו בנק לאומי גרסי, ובנק לאומי גרסי התקשר בהסכם למכירת החזקותיו בחברת הנאמנות בגרסי. כמו כן, בתקופת הדוח המשיך הבנק בהטמעת מדיניות כסף מוצהר (declared money policy) ונהלים הנוגעים למגבלות וכללים בקשר עם פעילות cross border.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. דוח ביקורת של בנק ישראל בנושא ניהול החשיפה לסיכונים בפעילות חוצה גבולות של הלקוחות האמריקאים

ביום 27 באוגוסט 2015 העביר הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל לבנק דוח ביקורת בנושא פרשת הלקוחות האמריקאים, וזאת בהמשך לביקורת שנערכה בבנק בחודשים אוקטובר 2014 עד אפריל 2015.

דוח הביקורת מתייחס לתקופה שבין ינואר 2007 ועד אפריל 2011 וממילא אינו כולל התייחסות לפעולות שביצע הבנק החל משנת 2011, עת החל להתבהר הסיכון שבפעילות למול לקוחות אמריקאים.

להלן תמצית מדוח הביקורת:

רקע

בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן - בנק לאומי או הבנק) ניהל פעילות בנקאות פרטית באמצעות שלושה מרכזי בנקאות בחטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית וכן באמצעות שלוחות שווייץ ולוקסמבורג שהתמחו במתן שירותי בנקאות פרטית. המודל העסקי של בנקאות פרטית מתבסס, בין היתר, על מתן שירותים ללקוחות, ובכלל זה לתושבי חוץ, בעלי עושר פיננסי גבוה. בין היתר, ניתנו שירותים אלו ללקוחות המוגדרים על פי הדין האמריקאי כמשלמי מס אמריקאים (להלן - לקוחות אמריקאים).

הסיכונים העיקריים בפעילות חוצה גבולות נובעים הן מההיבט של מתן שירותים פיננסיים ללקוחות זרים והן מההיבט של מתן שירותים פיננסיים בתחומי שיפוט זרים. בין הסיכונים נכללים סיכונים משפטיים הנובעים מהתנגשות בין דינים, סיכונים מאי בקיאות בדין הזר החל, סיכונים הנוגעים להוראות חקיקה בקשר לאיסור הלבנת הון ועוד.

אין בדין הישראלי הוראת חוק מפורשת המחייבת תאגידים בנקאיים לציית להוראות הדין הזר. אולם דיני הבנקאות בישראל מטילים חובה על התאגיד הבנקאי לנהל את עסקיו באופן תקין, ובכלל זאת לפעול תוך ציות לחוק ולרגולציה. בהקשר זה, הפרת הדין הזר הרלוונטי לפעילות הבנקאית יכולה להיחשב להפרת החובה להבטיח כי התאגיד הבנקאי מתנהל באופן תקין. ניהול בנקאי תקין מחייב את התאגיד הבנקאי לזהות, להבין, לנהל, להפחית ולנטר את כלל הסיכונים, לרבות סיכונים משפטיים וסיכונים מוניטין, וזאת על בסיס קבוצתי. חובה זאת מתייחסת גם לפעילות חוצה גבולות של התאגיד הבנקאי.

הסיכונים המשפטיים וסיכונים המוניטין בפעילות חוצה גבולות גדלו משמעותית החל מ-2008 בעיקר בכל הקשור ללקוחות אמריקאים. משנת 2008 הגבירו השלטונות האמריקאים את האכיפה של דיני המס החלים על משלמי מס אמריקאים המנהלים חשבונות בבנקים מחוץ לארה"ב ובמסגרת זאת גם על בנקים ובנקאיים הפועלים מחוץ לארה"ב, אשר על פי הדין האמריקאי, נחשבים כמסייעים למשלמי מס אמריקאיים בהעלמת מס. בפברואר 2008

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

החליטה ועדה של הסנאט האמריקאי לחקור את סוגית הבנקים מחוץ לארה"ב המשמשים "מקלטי מס" למשלמי מס אמריקאים וביוני 2008 פורסם דוח החקירה, בדגש על כספים המוחזקים מעבר לים (offshore) בליכטנשטיין ובשווייץ. באותה תקופה החלה החקירה של הרשויות האמריקאיות ב-UBS בחשד לסיוע להעלמת מס של משלמי מס אמריקאיים. החל משנת 2009 הושקו מספר תכניות בארה"ב לגילוי כספים שלא הוצהר עליהם לשלטונות המס האמריקאים במסגרתן השתתפו עשרות אלפי משלמי מס אמריקאים שניהלו חשבונות מחוץ לארה"ב. בחלק מהמקרים מסרו הנישומים מידע אודות בנקאים שסייעו להם בהעלמת המס. במהלך התקופה פורסם מידע אודות הליכים שנוקטות הרשויות האמריקאיות במסגרתם הוגשו כתבי אישום כנגד בנקים זרים ועובדיהם בגין שיתוף פעולה וסיוע לרמות את רשויות ארה"ב בזיהוי, חישוב, הערכה, וגבייה של מס. בפברואר 2009 פרסמה רשות הפיקוח בשווייץ (FINMA) את דוח החקירה שלה על הפעילות חוצת הגבולות של UBS עם לקוחות אמריקאים וכן פורסם ההסכם שנחתם בין UBS לרשויות האמריקאיות במסגרתו הודה UBS ב-**violation of Title 18 United States Code, Section 371** ונקנס בסכום של 780 מיליון דולר. בהמשך היו ידיעות על הפסקת פעילות של בנקים שווייצרים ואחרים, לרבות UBS, עם לקוחות אמריקאים.

החל משנת 2008 נקט הבנק פעולות לצמצום החשיפות לסיכונים הכרוכים בפעילות עם לקוחות אמריקאים, וזאת בעיקר בהיבטים המתייחסים לתחום ניירות ערך, ובכלל זה מיסוי ניירות ערך, וחשבונות offshore. הבנק קיבל יעוץ משפטי מעורכי דין אמריקאיים ובהמשך פעל לעדכון נהלים בתחום. בשנת 2008 עודכנו נוהלי נסיעת נציגים לארה"ב; בשנת 2009 נקבעו הנחיות אשר אסרו מתן שירותי ניירות ערך ללקוחות אמריקאים תוך שימוש באמצעי תקשורת אמריקאים, נאסרה פתיחת חשבונות offshore והוחלט על סגירת חשבונות offshore קיימים וכן על הפסקת נסיעת נציגים לארה"ב. בשנת 2011 נקבע נוהל מקיף לטיפול בלקוחות אמריקאים ובשנים 2013 ו-2014 קידם הבנק מדיניות "כסף לבן" ומדיניות "כסף מוצהר" לצמצום החשיפה מפעילות חוצה גבולות של לקוחות תושבי חוץ.

ביום 22 בדצמבר 2014, חתם בנק לאומי על הסכמים עם משרד המשפטים האמריקאי ועם רשות הפיקוח על השירותים הפיננסיים בניו יורק במסגרתם הודה בביצוע העבירות על פי **Title 26, United States Code, Section 7206(2), all in violation of Title 18, Unites States Code, Section 371**. הסכמים אלה נחתמו בהתאם ועל בסיס הדין האמריקאי. במסגרת ההסכמים כאמור, הוטל על קבוצת לאומי קנס מהותי בהיקף כולל של 400 מיליון דולר (למועד הביקורת טרם הושלם המו"מ עם רשות ני"ע בארה"ב (SEC)). הקנס הוטל גם בגין פעולות שנעשו משנת 2002 ועד 2010-2011, על אף שרק בשנת 2008 הרשויות בארה"ב הצהירו על תכניתם להיאבק בבנקים המסייעים להעלמות מס של לקוחות. יצוין כי ההסכם עם משרד המשפטים האמריקאי אינו חל על יחידים וכן על תאגידים מקבוצת לאומי שלא צויינו בהסכם.

ההסכם שחתם בנק לאומי עם משרד המשפטים האמריקאי כאמור, כולל מסמך עם עובדות מוסכמות (statement of facts) (להלן - הצהרת העובדות). מהצהרת העובדות עולה כי בנק לאומי ושלוחותיו בארה"ב, שווייץ ולוקסמבורג, וחברת הנאמנות של הבנק בישראל,

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ביצעו פעולות, משנת 2000 (לפחות) ועד שנת 2010 (לפחות), שהיו על פי הדין האמריקאי סיוע בהכנה והצגה של דוחות ומסמכים שונים כוזבים לרשויות המס בארה"ב ("to willfully aid and assist in the preparation and presentation of false income tax returns and other documents to the Internal Revenue Service of Treasury Department").

על פי הצהרת העובדות, בנק לאומי ושלוחותיו בשווייץ ובלוקסמבורג הציעו מגוון שירותים ומוצרים למשלמי מס אמריקאיים, שסייעו להם בפתיחה וניהול של חשבונות לא מוצהרים, שכללו: (1) הנפקת ערבויות בנקאיות מסוג Standby Letter of Credit (להלן - SBLC) ששימשו כבטחון לאשראי שהועמד ללקוחות בשלוחת ארה"ב, (2) שימוש בישויות offshore ובחשבונות נאמנות; (3) שימוש בדואר שמור (hold mail), חשבונות קוד (assumed name accounts) וחשבונות ממוספרים; וכן, (4) פתיחה וניהול של חשבונות עבור לקוחות אמריקאים שעזבו את UBS ובנקים שווייצרים נוספים לאחר פרסום אודות החקירה שמנהלות הרשויות האמריקאיות נגד UBS.

היקפי הפעילות של הקבוצה והבנק עם לקוחות אמריקאים ותרומתם לרווחיות היו מצומצמים.

סיכום ומסקנות

תאגיד בנקאי המקיים פעילות חוצה גבולות ללקוחות זרים צריך לנתח, כדבר שבשגרה, את הדין הזר הרלוונטי לפעילותו הבנקאית, לזהות את הסיכונים הנובעים מכך ולנקוט באמצעים הנדרשים על מנת למזערם ולהתאים את מדיניותו לשינויים המתרחשים.

על רקע ההתפתחויות שחלו בגישת הממשל וגורמי האכיפה בארה"ב משנת 2008, נדרש בנק לאומי שניהל פעילות חוצה גבולות עם לקוחות אמריקאים, לבצע מיפוי של מכלול הפעילויות והשירותים שהוא מעמיד ללקוחות אמריקאים ולבחון מה נחשב בעיני הרשויות האמריקאיות בבחינת סיוע להעלמת מס, על מנת להעריך את הסיכונים, לרבות הסיכון המשפטי, בפעילות זו, כפי שהיו קיימים בתקופה הנבדקת, הן ברמת התאגיד והן ברמת הקבוצה, ולנקוט בצעדים הנדרשים כדי להפחית את הסיכונים כאמור.

החל משנת 2008 ועד לשנת 2011, הבנק זיהה ופעל לצמצום חלק מהסיכונים שגברו לאור ההתפתחויות כאמור. אולם הבנק לא ביצע מיפוי ובחינה כאמור בדוח, ולפיכך לא זיהה ולא העריך את מכלול הסיכונים שמאוחר יותר התממשו, וכפועל יוצא לא ניטרם ולא ניהלם כנדרש. עובדת היות פעילות חוצה הגבולות של הבנק עם לקוחות אמריקאים זניחה ובעלת תרומה שולית לרווחיותו, אינה מפחיתה מהחובה לקיים הליך יסודי לניהול הסיכונים גם בפעילות מצומצמת כאמור, שכן גם פעילות זניחה עלולה ליצור לבנק חשיפה גבוהה לסיכון.

על פי הדין הישראלי עבירת מס אינה מהווה עבירת מקור בחוק איסור הלבנת הון. אולם גם אם אין חובות בדיקה ודיווח של סוגיות מס, אין בכך כדי לשחרר את הבנק מחובתו לנהל את סיכוניו באופן תקין ולא לאפשר כי שירותיו הבנקאיים ינוצלו לצורך העלמת מס באמצעותו. חובה זאת

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

חלה על הבנק ביתר שאת ביחס ללקוחותיו האמריקאים, לאחר שהרשויות האמריקאיות הכריזו על מאבק בהעלמות מס של משלמי מס אמריקאים, באמצעות ניהול חשבונות מחוץ לגבולות ארה"ב.

בעיקר האחריות על אי בחינה מחדש של המדיניות בכל הקשור לפעילות חוצה גבולות עם לקוחות אמריקאים, אי מיפוי הפעילויות והשירותים שמעמיד הבנק ללקוחות אמריקאים ועל אי בחינה של מה נחשב מבחינת השלטונות האמריקאים כסיוע להעלמת מס, לרבות באמצעות פנייה לקבלת חוות דעת משפטית בעניין, על רקע ההתפתחויות כמתואר בדוח, נושאים המנכ"לית ומנהל החטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית. בנוסף, עד ינואר 2010 המנכ"לית ומנהל החטיבה לא הציפו באופן מספק את המידע אודות ההתפתחויות והשינוי ברמת הסיכונים הנובעים מהן בפני הדירקטוריון.

יו"ר הדירקטוריון לא דרש מההנהלה מידע מפורט יותר בנושא ההתפתחויות כאמור בדוח, והשלכותיהם על פעילות הבנק ולא העלה את הנושא על סדר היום של הדירקטוריון עד ינואר 2010.

הדירקטוריון הסתפק בדיווחים שנמסרו לו במסגרת דוחות מנכ"ל וגם משהתקיימו דיונים בדירקטוריון, לא דרש כי יבוצע מיפוי של כלל הפעילויות והשירותים שמעמיד הבנק ללקוחות אמריקאים וכי הבנק יבחן מה נחשב מבחינת השלטונות האמריקאים כסיוע להעלמת מס, לרבות באמצעות פנייה לקבלת חוות דעת משפטית בעניין, על מנת לזהות, לנטר ולטפל בסיכונים המתגברים בפעילות חוצה הגבולות של הבנק והקבוצה עם לקוחות אמריקאים. בהקשר זה יצויין כי בתקופה הנבדקת העסיק הדירקטוריון על בסיס קבוע יועצת משפטית לדירקטוריון.

הדירקטוריון והמנכ"לית לא הסדירו מסגרת בקרה נאותה ובלתי תלויה על שלוחות חו"ל. פונקציית הפיקוח והבקרה על פעילות השלוחות היתה כפופה לחטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית, דבר שפגע באי התלות של פונקציה זו ובאפקטיביות של פעילותה. בכך לא התאפשר הליך בלתי תלוי של זיהוי הסיכונים הכרוכים בפעילות עם לקוחות אמריקאים, הערכתם והמלצות לצמצום החשיפה של החטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית והשלוחות. הדיווחים שנמסרו לדירקטוריון אודות החשיפות של השלוחות לסיכונים, כנדרש בסעיף 10(א)(4) להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 (על בסיס ההוראה שהייתה בתוקף מיוני 1998 ואילך) לא הציגו בפני הדירקטוריון את התפתחות החשיפות לסיכונים מפעילות חוצה גבולות, בכלל, ושל לקוחות אמריקאים, בפרט.

פעולות החטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית עם לקוחות אמריקאים, בשנים 2008-2010, שכללו: גיוס לקוחות אמריקאים מבנקים שווייצרים והעמדת ערבויות מסוג SBLC שהובטחו בפיקדונות "גב אל גב" שהוחזקו בישראל, שווייץ ולוקסמבורג, מבלי לציין את פרטי מבקש הערבות, העצימו את החשיפה לסיכונים מפעילות חוצה גבולות של לקוחות אמריקאים. העמדת ערבויות מסוג SBLC שהובטחו בפיקדונות "גב אל גב" חשפה את הבנק גם לסיכוני הלבנת הון.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ההנהלה לא שיתפה בעיתוי המתאים ובאופן מלא את שומרי הסף. בעקבות פרסום פרשת UBS הוציאה החטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית הנחיות מעודכנות על בסיס היועצות עם עורכי דין אמריקאים ללא מעורבות הייעוץ המשפטי הפנימי, אשר שולב בייעוץ בנושאי הלקוחות האמריקאים רק במאי 2009. בנוסף, מערך הציות לא שותף באופן מלא בדיונים שהתקיימו בין קצין הציות בשלוחת ארה"ב לבין הגורמים העסקיים בחטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית בנושא ציון פרטי שם מבקש הערבות על גבי מסמכי הערבות הבנקאית שהופקו בקבוצה לצורך העמדת אשראי "גב אל גב" בשלוחת ארה"ב.

מטבע הדברים, הבונוסים שהבנק שילם לנושאי המשרה שכינהו בתקופת החקירה ובפרט ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"לית ולמנהל החטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית, בגין השנים נשוא הקנס, לא הביאו בחשבון את הנזק הכבד שנגרם לבנק; עמדת הפיקוח על הבנקים היא, שמן הראוי שהבנק יקבע מתווה לחישוב מחדש של כספי הבונוסים ששולמו.

מבדיקת מספר עסקאות "גב אל גב" עולה, כי הבנק הפר לכאורה את סעיף 9 לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים), התשס"א-2001 לעניין דיווח לרשות על פעולות הנחזות כבלתי רגילות.

תמצית הדרישות:

לנוכח הממצאים המפורטים לעיל, נדרש הבנק בין היתר, למנות ועדה לקיים הליך הפקת לקחים מהאירוע. הליך הפקת הלקחים יכלול, בין היתר, בחינה של התנהלות ההנהלה הבכירה והדירקטוריון בשנים 2008-2010 וכן, בשל הנזק הכבד שנגרם לבנק, לקבוע מתווה לחישוב מחדש של כספי הבונוס ששולמו לנושאי המשרה על בסיס ממצאי הוועדה ובפרט עבור יו"ר הדירקטוריון, המנכ"לית ומנהל החטיבה לבנקאות פרטית בינלאומית. לעניין זה, רשאי הדירקטוריון למנות את הוועדה הבלתי תלויה. בנוסף נכללו בדוח דרישות נוספות הנוגעות לחיזוק ניהול הסיכונים, לרבות, המדיניות, הנהלים והבקורות בתחומים שעלו בדוח.

להלן תמצית תגובת הבנק לדוח הביקורת:

1. דוח הביקורת של בנק ישראל מתמקד בכך שהבנק לא זיהה בזמן וממילא לא הגיב בזמן לסיכון שהתברר בדיעבד שכרוך בפעילות למול לקוחות אמריקאים, אשר העלימו מסים. עיקר הביקורת הינה על כך שהבנק לא זיהה את הסיכון גם כאשר פורסמה פרשת UBS בשנת 2008.

2. כבר משנת 2008, ועוד בטרם הפנימה המערכת הבנקאית בארץ ובעולם את הסיכון שקיים, משעה שהבנק הבין את השינוי במדיניות, ברגולציה ובאכיפה, הוא החל בתיקון ליקויים, בתחומים בהם הבין שפעילותו טעונה שינוי, וזאת אף שלא היו קיימות הוראות רגולטוריות בעניין. עובדה זו מובלטת גם בהסדר אליו הגיע הבנק עם משרד המשפטים האמריקאי ונמצאת גם בדוח.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

3. דוח הביקורת מתייחס לשנים 2007 עד 2011, וממילא אינו כולל את הפעילות הרבה שבוצעה החל משנת 2011 עת הובן הסיכון.
- הדוח אינו עוסק בתיקון הליקויים שבוצע בבנק, ביוזמת הבנק ובטרם ניתנו הנחיות רגולטוריות. תיקון הליקויים שהועמק בשנת 2011, נעשה עת התבהרו לבנק תובנות שלא היו באמתחתו קודם. תיקון הליקויים מתבטא בין היתר ב: (א) שינוי המדיניות העסקית תוך הפסקת פעילויות שיצרו חשיפה; (ב) יציאה מדורגת ומוסדרת מפעילות בנקאית במדינות בהן הסיכון לעבירות סיוע ללקוחות להתחמק מתשלום מס הינו גבוה; (ג) הובלת הטיפול בישראל בכספי לקוחות תושבי חוץ שחשודים ככספים שלא דווחו לרשויות המס הרלבנטיות (**declared money policy**); (ד) פעילות בנושאים משיקים כגון: פעילות שאינה מותרת בניירות ערך על פי חוק מדינת התושבות של בעלי החשבון (**cross border policy**). במקביל לשינוי המדיניות פעל הבנק למול גורמי הרגולציה על מנת לשנות את הכללים באופן שיקל על המערכת הבנקאית ליישם מדיניות של **declared money policy**. בפועל רק בחודש מרס 2015 פורסמה לראשונה על ידי הפיקוח על הבנקים הוראה רגולטורית בעניין, אשר הקנתה לבנקים כלים לאכוף על הלקוחות מתן הצהרות לגבי מקור הכספים.
4. את הדברים יש לבחון בהסתכלות כוללת על הנורמות לפיהן פעלה המערכת הבנקאית כולה, בידיעה של הרגולטורים במדינות רבות. התובנה במערכת הבנקאית הבינלאומית ובקרב גורמי הרגולציה היתה, כי נושא הדיווחים של הלקוחות לרשויות המס הינו נושא שבאחריות בלעדית של הלקוחות, ונושא זה אינו בתחום אחריותם או מעורבותם של הבנקים. תובנה זו נסמכת בישראל, בין היתר, על כך שהמחוקק החליט (ועדיין לא שינה את דעתו בנושא) שלא לכלול את עבירות המס כעבירות מקור בחוק איסור הלבנת הון. תובנה זו אף מוצאת עצמה נתמכת בכך שלאורך שנים, בדיונים במשרד הממשלה, נושא הכללת עבירות מס כעבירות מקור בחוק לאיסור הלבנת הון עלה ונדחה שוב ושוב על ידי קובעי המדיניות, בין היתר בטענה שמדובר בכספים בלתי מוצהרים של יהדות העולם, אשר ממשלות ישראל פעלו בשנים עברו להפקדתם על ידי יהודי העולם במערכת הבנקאית בישראל, לצורך ביסוס כלכלתה של המדינה.
5. דוח הביקורת מלמד, כי אין יסוד לחשש, לפיו בבנק נהגו פרקטיקות חריגות ביחס למערכת הבנקאית הישראלית. אדרבא, בשעה ששינוי המדיניות בלאומי גרם ליציאה של כספים לא מוצהרים של לקוחות, בנקים אחרים בישראל קיבלו אליהם חלק מאותם לקוחות.
6. בדוח נקבע, כי בנק לאומי לא הבין את הסיכון שקיים בפעילות למול לקוחות אמריקאים שמנצלים את שירותיו של הבנק לצורך העלמת מס, גם כאשר פורסמה בשנת 2008 פרשת UBS. אולם, בבחינת הדברים יש לקחת בחשבון את העובדות הבאות:
- 6.1 לא רק בנק לאומי לא הבין בזמן אמת את הסיכון של סיוע ללקוחות אמריקאים בהעלמת מס, אלא מדובר באי הבנה שהייתה נחלת מרבית המערכת הבנקאית והמערכת הרגולטורית בעולם ובישראל.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

6.2 בתקופת הפרסומים אודות UBS, נשכרו שירותים של משרד בינלאומי מוביל המתמחה ברגולציה פיננסית בינלאומית על מנת שינתח עבור הבנק את הלקחים הנדרשים. מיפוי הסיכונים והלקחים לטיפול לא כלל את נושא הסיוע ללקוחות אמריקאים להעלים מס. דהיינו, גם עורכי הדין ששירותיהם נשכרו לא הבינו את מלוא הסיכון, אשר לימים התממש בפועל. עוה"ד הצביעו על פעולות מסוימות שיש לנקוט ואותן ביצע הבנק בלוח זמנים קצר.

6.3 בנוסף, הבנק קיבל ייעוץ ממשרד עו"ד נוסף, משרד מוכר ומוביל בארה"ב המלווה את הבנק, כמו גם מוסדות פיננסיים אחרים בישראל, לאורך שנים. גם משרד זה הגיש לבנק שורה של המלצות והבנק פעל באופן מהיר ותכליתי לשם ביצוע השינויים שנדרשו בעקבות ההמלצות. בראי ההיסטוריה, ולצער כולם, ההמלצות לא היו מספקות או מלאות.

6.4 הפרסומים השונים אודות פרשת UBS התמקדו בשורה של פעולות, אשר הובנו בבנק ככאלו שלא היו פרקטיקות מקובלות בבנק לאומי. לכן ההבנה הרווחת בבנק, כמו גם בבנקים רבים אחרים, היתה כי פרשת UBS אינה רלבנטית לפעילות שמתבצעת בבנק.

7. לבד מהפעולות שננקטו לאורך השנים, החל משנת 2008, הבנק לא מיעט לרגע בחומרת התוצאה של פרשת הלקוחות האמריקאים ולא ניסה, חלילה, לטאטא את הנושא בלי טיפול יסודי בו והפקת הלקחים שנדרשים. בין הפעולות בהן נקט הבנק, ראוי לציין, כי כבר בחודש מרס 2015 הבנק מינה ועדה בלתי תלויה, לשם בחינת הנושא. רוב חבריה של הועדה הבלתי תלויה (שלושה מבין חמישה) הינם גורמים חיצוניים לבנק. בראש הועדה עומד הנשיא בדימ' של בית המשפט המחוזי בתל-אביב כב' השופט אורי גורן וחברה בה שופטת בכירה בדימוס של בית המשפט המחוזי בירושלים - השופטת אורית אפעל-גבאי. חברה נוספת בוועדה הינה ד"ר לאה פסרמן, מומחית בעלת שם בדיני תאגידים וניירות ערך.

עד כאן תמצית התגובה.

לאחר קבלת דוח הביקורת של בנק ישראל בבנק, כאמור לעיל, החל הבנק בהיערכות ליישום הדרישות של בנק ישראל, כפי שהובאו בדוח, ובין היתר, הקים ועדת דירקטוריון להפקת לקחים. הועדה הגישה את מסקנותיה לדירקטוריון הבנק ולפיהן, לאור צעדים שננקטו כבר בבנק ובקבוצה, בעיקר על ידי שומרי הסף, מרבית הלקחים שניתן היה להפיק מפרשת הלקוחות האמריקאיים, מתוך ראייה כוללת ורחבה של הנושא, כבר הופקו ומיושמים או שיושמו בזמן קרוב. בנוסף, הוחלט לאמץ מספר מהלכים בנושא ניטור שינויים רגולטורים בישראל ובעולם, מיסוד גורם שירכז את תהליך הבחינה וההשפעות של שינויים כאמור ועוד. במסגרת זו הוחלט, בין היתר, להכפיף את מערך הציות לחטיבת הייעוץ המשפטי על מנת לרכז את כל נושא הציות, הרגולציה והטיפול המשפטי הנדרש, בחטיבה אחת. מהלך זה כבר בוצע. ביום 18 בנובמבר 2015 אישר דירקטוריון הבנק את מסקנות הועדה.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. בדיקת היועץ המשפטי לממשלה

ביום 11 בינואר 2015, פרסם משרד המשפטים הודעה לפיה, היועץ המשפטי לממשלה הורה על בדיקה מקיפה של האירועים נשוא ההסדרים של הבנק עם הרשויות האמריקאיות ואף הורה על הקמת צוות משולב, המורכב מגופי אכיפה ויעוץ לשם העמקת הבדיקה. הצוות יניח את מסקנותיו בפני היועץ המשפטי לממשלה, לצורך שקילת הדברים.

ד. ועדת תביעות בלתי תלויה בראשות נשיא בית המשפט המחוזי בת"א לשעבר השופט (בדימ') אורי גורן שמונתה לבחינת פרשת הלקוחות האמריקאים

1. ביום 15 בפברואר 2015 מינה דירקטוריון הבנק ועדת תביעות בלתי תלויה (להלן: "הועדה") לבחינת פרשת הלקוחות האמריקאים ובכלל זה "לבחון ולהמליץ לדירקטוריון הבנק על דרך הפעולה המשפטית הנכונה לבנק, בהתחשב במכלול הנסיבות הנוגעות לפרשת הלקוחות האמריקאים". הועדה הוקמה, בין היתר, בהקשר של הליכים משפטיים שננקטו בנושא הלקוחות האמריקאים על ידי גורמים שונים, כמפורט בסעיף ה. להלן.

בראש הועדה עמד נשיא בית המשפט המחוזי בתל-אביב לשעבר כב' השופט (בדימוס) אורי גורן ויתר חבריה היו: כבוד השופטת בבית המשפט המחוזי בירושלים (בדימוס) אורית אפעל-גבאי; ד"ר לאה פסרמן-יוזפוב; פרופ' ידידיה שטרן (המכהן כדירקטור בבנק); וד"ר סאמר חאג'-יחיא (המכהן כדירקטור בבנק).

לצורך פעילותה הועדה מינתה לעצמה יועץ משפטי שליווה את עבודתה - ד"ר אסף אקשטיין מאוניברסיטת בר-אילן.

2. ביום 11 במרס 2015 ניתנה החלטה על ידי כבוד השופט חאלד כבוב מבית המשפט המחוזי בתל-אביב (המחלקה הכלכלית), המאשרת את מינוי הועדה ומעכבת את הדיונים בתובענות שהוגשו בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים, על מנת שהועדה תוכל להגיש את המלצותיה.

3. ביום 11 באוקטובר 2015 דן דירקטוריון הבנק בדוח שהוגש לו על ידי הועדה.

4. בפרק המסקנות וההמלצות בדוח קבעה הועדה, בין היתר, כי:

"בענייננו, לא מצאנו כל ראיה לכך שנושאי משרה ובעלי תפקידים אחרים בקבוצת הבנק פעלו בפרשת הלקוחות האמריקאים שלא לטובת הבנק, כפי שהם הבינו אותה, ומתוך כוונה לקדם אינטרס זר או פרטי על חשבון האינטרסים של הבנק. ממסכת העובדות שנפרסה לפנינו ומתוך הראיות שבחנו עולה, כי בעלי התפקידים בקבוצה פעלו בזמן אמת על בסיס שיקולים עסקיים, וללא ידיעה שפעילות זו עתידה לפגוע בבנק, אף שבדיעבד הסתבר אחרת.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בבקשות לתביעות נגזרות טענו התובעים להפרת חובת אמונים מצדם של נושאי המשרה, שמקורה בעובדה שגובה המענקים שהוענקו להם נגזר מביצועי הבנק ואלה הושפעו לטובה מהפעילות האסורה מול הלקוחות האמריקאים. לדידם של התובעים, מצב דברים זה יצר "אצל נושאי המשרה, ניגוד עניינים בין מילוי תפקידם בקבוצת לאומי (...) לבין טובתם האישית (השכר, המענקים והתגמולים אשר הם מקבלים, גדלים כתוצאה מהפעילות הבלתי חוקית של הקבוצה וכנגזר ממנה)".

דעתנו שונה: כמבואר בפרק ה' לדוח זה, פעילות הקבוצה מול הלקוחות האמריקאים הייתה מינורית ביחס לפעילות הקבוצה בכלל, והשפעתה על התשואה על ההון שהשיגה הקבוצה בשנים הרלוונטיות לבדיקת הוועדה הייתה זניחה. זאת יש לדעת, המענקים של נושאי משרה בכירים נגזרו מפעילות כל הקבוצה, על פי הדוחות הכספיים המאוחדים, כאשר הפעילות מול הלקוחות האמריקאים לא היוותה חלק מהותי מפעילות הקבוצה. לפיכך מצאנו, כי לא היה במענקים שהוענקו לנושאי המשרה ובעלי התפקידים האחרים בבנק, כדי להטות את לבם של אלה מאחרי הבנק וטובתו.

על בסיס האמור, לא מצאנו כל סתירה בין ממצא זה של העדר אחריות אישית של נושאי משרה בגין הפרת חובת האמונים לבין הודאת הבנק כלפי הרשויות בארה"ב.

חובת זהירות:

שאלה נוספת שעולה בבחינת פרשת הלקוחות האמריקאים היא האם הפרו נושאי המשרה בבנק את חובת הזהירות אותה הם חבים כלפי הבנק.

לאחר שנתנו דעתנו למכלול העובדות שנפרשו לפנינו ואשר חלקן נסקרו בפרק 5 לדוח זה ולהוראות הדין הרלוונטיות, מצאנו כי קיימת אפשרות מסתברת שפעילות נושאי משרה בקבוצה, לאחר פרשת UBS, לקתה בהפרה של חובת הזהירות.

הוועדה הזהירה את עצמה מפני היתפסות להלך רוח פסול של "חוכמה שלאחר מעשה". דרך הפעולה של הבנק באשר ללקוחות האמריקאים לא הובנה כשגויה על ידי בנקים רבים ומרכזיים בעולם, שנקטו בדרכי פעולה דומות בהיקפים רחבים בהרבה, כמפורט בפרק 6 לעיל. כמו כן, הסביבה הרגולטורית בישראל, גם היא לא הניפה עד לאחרונה דגל אזהרה נגד דרכי פעולה אלה. גם הדוח שפרסם בנק ישראל בעקבות הביקורת שערך בבנק לאומי בקשר לפרשת הלקוחות האמריקאים לא מצא לנכון להצביע על פגם בהתנהלות הבנק בשנים שקדמו לחשיפה ולפרסום של פרשת UBS.

עם זאת אנו סבורים, שקיימת אפשרות מסתברת של רשלנות מצד נושאי המשרה בקבוצה. אפשרות זו נעוצה בעיקר באופן שבו הגיב הבנק (או נמנע מלהגיב) לשינוי בנוף הבנקאות העולמית, שמקורו בפרשת UBS. התרשמותנו הינה שחוסר תשומת הלב המספקת ל-DPA שחתמו הרשויות האמריקאיות עם בנק UBS; היעדר בירור מעמיק של המשמעויות הרלוונטיות לבנק וההשלכות האפשריות של פרשה זו, ודרך הטיפול של הבנק

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בחלק מהפעילויות שהתבררו בסופו של יום כאסורות, וניצבו במרכזו של ה-DPA שנחתם עמו, לא הייתה זריזה ו/או נחרצת דיה.

לצד נושאי המשרה, גם אחרים מבין עובדי קבוצת הבנק היו אמורים לנקוט בפעולות זריזות ו/או נחרצות יותר לתיקון הנדרש. בהקשרם של אלו, המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית היא מתחום דיני הנזיקין. גם כאן אנו מוצאים, כי קיימת אפשרות מסתברת שפעולתם של מי מעובדי הבנק לאורך השנים הייתה רשלנית.

קיומה של אפשרות מסתברת להתנהגות רשלנית של מי מנושאי המשרה או עובדי הבנק כאמור לעיל, הניעה את הוועדה לברר את אפשרויות התביעה של הבנק כלפיהם. בחינה זו הביאה אותנו להידרש להסדרי הביטוח, הפטור והשיפוי החלים בבנק.

על פי סעיף 258 לחוק החברות, חברה רשאית לפטור נושא משרה מאחריותו בשל הפרת חובת הזהירות כלפיה. היא אינה רשאית להעניק פטור כאמור בשל הפרת חובת אמונים. המגבלות בדבר מתן פטור אינן חלות על עובדים שאינם בגדר נושאי משרה. בנוסף, על פי סעיף 263 לחוק החברות, חברה רשאית לבטח את אחריותו של נושא משרה בה או לשפותו בשל הפרת חובת זהירות או בשל הפרת חובת אמונים ובלבד שנעשתה בתום לב, כאשר היה לנושא המשרה יסוד סביר להניח שהפעולה לא תפגע בטובת החברה.

החל משנת 2004, פטר הבנק מאחריות כלפיו נושאי משרה. כמו-כן, רכש הבנק לאורך השנים הרלוונטיות לבדיקת הוועדה פוליטת ביטוח לכיסוי חבות דירקטורים ונושאי משרה (D&O Policy), וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים לכך על פי חוק החברות (לרבות אישור האסיפה הכללית). הפוליסה הינה פוליסה קבוצתית שמכסה חבות של דירקטורים ונושאי משרה בכל התאגידים בקבוצת הבנק, הן בישראל והן מחוץ לישראל. הפוליסה הינה פוליסה מסוג **claims made** (פוליסה שבה בסיס הכיסוי הינו בהתאם למועד הגשת התביעה ולא בהתאם למועד קרות האירוע). הדיווח למבטחים אודות החשיפה האפשרית נמסר בשנת 2011, בסמוך לאחר תחילת החקירה של הרשויות האמריקאיות ולפיכך הפוליסה הרלבנטית הינה זו של שנת 2011.

סכום הביטוח (תקרת הכיסוי לתביעה) על פי הפוליסה הרלבנטית לאירועים נשוא פרשת הלקוחות האמריקאים, הינו 250 מיליון דולר ארה"ב. בשל היקף הכיסוי הנרחב על פי הפוליסה, ובהתאם לפרקטיקות שנמסר לנו שנוהגות בביטוחים של מוסדות בנקאיים בהיקפים כה גדולים, המבנה הביטוחי הינו באמצעות **Captive**. ה-**Captive** הינה חברה בת בבעלות מלאה של הבנק שמאוגדת בחו"ל ופועלת כמעין מבטח פנימי עבור הבנק, לכיסוי מגוון סיכונים בנקאיים (כגון: מעילות והונאות, אובדן מסמכים בנקאיים, אובדן גניבת שטרות וכו'). לרבות כאלה הקשורים באחריות נושאי משרה. יצוין, כי הקמת ה-**captive** נעשתה באישור בנק ישראל. כמו כן, בהתאם למידע שקיים בדיווחים הכספיים של בנקים בישראל, מבנה ביטוחי באמצעות **captive** קיים בבנק גדול נוסף אחד לפחות.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בהתאם למבנה הפוליסה, ה-captive מכסה חבות בסכומים שונים שנקבעו בהתאם לסכום הנזק שבגינו מופעלת הפוליסה, כאשר הסכום המקסימאלי שעל ה-captive לשלם עומד על כ-26 מיליוני דולר (וזאת כאשר סכום הנזק שבגינו הופעל הביטוח הינו בסך של עשרות מיליוני דולר). לצד הכיסוי שמעניק ה-captive, הסיכונים שמכוסים במסגרת הפוליסה מבוטחים באמצעות מבטחי משנה רבים במבנה פירמידאלי, שפירוט לגביו חורג ממסגרתו של דוח זה. במקרה של פסק דין או הסדר בתביעה נגזרת (תביעה שמוגשת בשם הבנק), נוצר מצב בעייתי שבו ה-captive, שהינו חברה בת של הבנק, משלם לבנק חלק מסכום הנזק (בסכום של עד כ-26 מיליוני דולר). לוועדה נמסר, כי מצב בעייתי זה תוקן כלקח מהתביעות שנבחנות במסגרת עבודת הוועדה, והחל מהפוליסה שנרכשה בשנת 2015, ה-captive אינו נושא בסיכון ביטוחי בגין הכיסוי לחבות נושאי משרה בקבוצת הבנק.

חשוב להדגיש, כי הכיסוי לחבות נושאי משרה הינו ביטוח שבו המבוטחים הם נושאי המשרה ולא הבנק. בהתאם לכך, כאשר הפוליסה מופעלת לפי התנאים, תשלומים שישלמו המבוטחים הינם בשמם ובמקומם של נושאי המשרה הרלבנטיים או כשיפוי לנושאי המשרה לאחר שאלו נשאו בתשלומים.

לבסוף, בהתאם לתנאי הפוליסה, היא מכסה חבות נושאי משרה כלפי צדדים שלישיים וכלפי הבנק, אולם זאת רק במקרים שבהם כתבי הפטור שהוענקו לנושאי משרה אינם פוטרים אותם מאחריות כלפי הבנק.

הוועדה מצאה כי מערכת הפטורים שנקבעה על ידי הבנק איננה מכסה בהכרח את מלוא התקופה הרלוונטית לפרשת הלקוחות האמריקאים, ואת מכלול החבויות שיכולות לצמוח מצד נושאי המשרה כלפי הבנק והחברות הבנות שלו בגין פעילותם בפרשה זו. בהקשר זה נפנה לכך שמדובר בפעילות שנפרשה על פני מספר מדינות, שהתרחשה לאורך כעשר שנים, ושהיו היו מעורבות בה דמויות רבות שמלאו תפקידים מגוונים בקבוצת הבנק (וכאשר חלק מהדמויות נשאו אף בתפקידים כפולים). בהינתן כל אלה סברנו שיש מקום למצות את זכויות נושאי המשרה המבוטחים כלפי הביטוח.

בטרם גיבשה הוועדה את המלצותיה, זימנה הוועדה את נציגי המבוטחים (שאינם ה-captive) על מנת לשמוע את עמדתם באשר לאפשרות שהביטוח יכיר בחבות נושאי משרה וייטיב חלק מנזקי הבנק. ההחלטה לזמן את המבוטחים נבעה משקילת שיקולים רחבים הנוגעים לטובת הבנק. שקילת שיקולים אלה הובילה להכרה בכך שניהול הליכים ממושכים נגד מספר רב יחסית של נושאי משרה (שלחלקם אפשר שעומד פטור, והאמצעים העומדים לרשות מי מהם אין בהם כדי לשנות את תמונת הטבת הנזק הכולל) עלול לפגוע בטובת הבנק, במוניטין שלו, במערכת יחסי העבודה בבנק וביכולתו העתידית של הבנק לרתום לשורותיו מנהלים מוכשרים.

לאחר תהליך אינטנסיבי מול המבוטחים התקבלה מהם הצעה כי לסילוק סופי ומוחלט של כל התביעות בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים ישלמו המבוטחים לבנק סך כולל של

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

92,000,000 דולר, וזאת בתנאים כמפורט בהצעת המבטחים המצ"ב כנספח ב', ובהתאם למבנה הביטוחי של פוליסת הביטוח של הבנק. המבנה הביטוחי כולל כיסוי שניתן על ידי חברת לאומי-רה, שהינה חברה בת בשליטה מלאה של הבנק, אשר מכסה חלק מהסיכון הביטוחי שבפוליסה, בסכום של 26 מיליוני דולר, כאשר יתרת החבות מכוסה על ידי מבטחים מסחריים.

הוועדה איזנה בין השיקולים הרלוונטיים השונים ומסקנתה היא כי טובת הבנק לעת הזו היא במיצוי זכויותיו מול המבטחים. במה דברים אמורים? כמבואר בפרק ג' לדוח זה, השגת טובת הבנק חייבה את הבנק לשקול שיקולי רוחב. במסגרת שיקולים אלה מצאה הוועדה, בין השאר, כי ניהול הליך משפטי צפוי להימשך שנים ארוכות כאשר התנהלותו של הבנק עצמו בשנים עברו תעמוד במרכז ההליך. עיסוק נמשך בנושא פרשת הלקוחות האמריקאים עלול לגרום לפגיעה במוניטין של הבנק. בנוסף, נקיטת הליכים משפטיים על ידי הבנק נגד עובדיו בגין פעולות שהאמינו כי נעשות לטובת הבנק ושלא הובנו על ידם או עד ידי הממונים עליהם כפליטות בעת שעשו אותן - עלולה לדכא יוזמות חיוביות ונטילת סיכונים עסקיים סבירים, שהם חלק מפעולתו של כל בנק.

נוכח האמור לעיל, על אף העובדה כי אין בסכום תגמולי הביטוח כדי להיטיב את מלוא הנזק שנגרם לבנק, יש בהסדר המוצע על ידי הביטוח כדי להביא לסיום מהיר, יעיל וחסכוני של פרשת הלקוחות האמריקאים אשר יוכל לפנות את הבנק לצורך עמידה באתגרים הצפויים לו בעתיד. אף שסכום הביטוח מכסה רק חלק מהנזק שנגרם לבנק זהו סכום חסר תקדים בתביעות מסוג זה בישראל.

חשוב להזכיר בהקשר זה כי פוליסת הביטוח מבטחת את נושאי המשרה וממילא מכסה גם את העובדים האחרים בבנק, בגין חבותם כלפי הבנק ו/או צדדים שלישיים (והיא אינה פוליסה שמכסה את הבנק עצמו). לכן, תשלום שמתקבל במסגרת הסדר עם המבטחים הינו תשלום שנעשה בשם ובמקום נושאי משרה ועובדים בקבוצה. בכך מתמצה זכות התביעה של הבנק בגין האפשרות המסתברת לקיומה של רשלנות בפעולות או במחדלים של נושאי משרה ועובדים בקבוצת הבנק בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים.

החזר מענקים:

מעבר לחובות ההתנהגות הקבועות בחוק החברות, המוטלות על נושאי המשרה בבנק, ועל מנת להשיא את טובתו של הבנק, מצאה הוועדה לדון במענקים שניתנו לשלושה נושאי משרה בכירים בבנק עבור תפקודם בשנים הרלוונטיות: איתן רץ שכהן כיו"ר הדירקטוריון ובתקופה הרלוונטית כיו"ר דירקטוריון בנק לאומי USA; גליה מאור שכהנה כמנכ"ל הבנק ובשנים הרלוונטיות כיו"ר לאומי שוויץ (Leumi Private Banking), וצבי איצקוביץ' שכהן כמנהל החטיבה לבנקאות פרטית ובינלאומית. השניים הראשונים עמדו בראש הקבוצה ומר איצקוביץ' עמד בתקופה הרלוונטית בראש החטיבה שבה התנהלה הפעילות המדוברת, וכיהן כחבר דירקטוריון לאומי שוויץ, וכיו"ר דירקטוריון לאומי לוקסמבורג.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

מענקי הבכירים בבנק נגזרים בעיקר מהתשואה על ההון של הקבוצה, דהיינו: מרווחיות הקבוצה. בעת חלוקת המענקים נחזו רווחי הקבוצה להיות גבוהים, אך בפועל התברר בדיעבד, מידע שלא היה ידוע בעת אישור המענקים על ידי הדירקטוריון, שלצד רווחים אלה נדרש הבנק לשלם לרשויות האמריקאיות סכום גבוה מאוד שיש בו כדי לשנות את התמונה. לפיכך, סברנו שנכון יהיה לדרוש משלושת הבכירים הנזכרים להשיב חלק מסכום המענקים ששולמו להם בשנים הרלוונטיות. השבה כאמור, שהינה בנוסף לאחריות שנטלו המבטחים בשמם, ראויה בנסיבות העניין. עמדתנו הינה שהשבה כאמור צריכה לבטא את היחס שבין הרווחיות שהשיג הבנק בשנים הרלוונטיות לבין הנזק שהתברר בדיעבד לאור ההסדרים אליהם הגיע הבנק עם הרשויות האמריקאיות.

עילות התביעה הפוטנציאליות של הבנק מוצו בהסדר עם המבטחים. הסדר זה כולל תנאי שהציבו המבטחים לסופיות כל התובענות וההליכים בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים והבהרה, כי לא ישלמו את הסכום המשמעותי שהסכימו לשלם בגדר ההסדר, ללא השגת סופיות בתביעות השונות. כמו כן, מאחר שפוליסת הביטוח הינה של נושאי המשרה ולא של הבנק, התנו המבטחים את תשלום הסכום לפי ההסדר בהסכמת הבכירים ובויתורם על כל דרישה נוספת כלפי המבטחים. בנסיבות אלו היכולת לדרוש השבה של סכומים משמעותיים מאת הבכירים מתוך המענקים ששולמו להם, מעבר לאלו שנקבעו, הינה מוגבלת. הועדה סבורה, כי נודעת חשיבות רבה לקביעת העיקרון של השבת חלק ממענקים ששולמו במקרים כגון דא, אף שתנאי של השבה לא נכלל בעת הענקת הבונוסים לבכירים. אף שלכאורה סכום ההשבה האבסולוטי אינו גבוה, הרי שבמכלול השיקולים ובמיוחד בצורך להשיג סופיות לשם מימוש ההסדר עם המבטחים, ובהתחשב בסכומי המענקים שנתקבלו בידי הבכירים, הועדה סבורה שמדובר בסכום ראוי וסביר. היחס שבין הסכומים ששולמו על ידי הבנק בקשר עם פרשת הלקוחות האמריקאים לבין סך הרווח שהפיק הבנק בתקופה הרלוונטית הינו כ-11%. סכום המענקים ששולמו לשלושת נושאי המשרה בתקופה הרלוונטית הינו כ-45.7 מיליוני ש"ח (לפי שער הדולר במועד כל תשלום). לפיכך, סכום ההשבה הנדרש משלושת הבכירים הינו 5.1 מיליוני ש"ח. סכום זה מהווה כ-22% מהמענקים נטו שנתקבלו בידי הבכירים וכ-11% במונחי ברוטו. תחשיב של הסכומים כאמור שנערך על ידי קוגנום יעוץ כלכלי בע"מ (לשעבר יצחק סוארי בע"מ) מצ"ב כנספח.....

שלושת הבכירים הודיעו לוועדה, כי לשם סיום הפרשה מבחינתם הם מוכנים להשיב את הסכום שנדרש מתוך המענקים שקיבלו.

רואי החשבון:

רואי החשבון המבקרים של הבנק - משרד סומך חייקין (KPMG) ומשרד קוסט פורר גבאי את קסירר (Ernst & Young) - מכהנים בתפקידים שנים רבות, לרבות בשנים הרלוונטיות לפרשת הלקוחות האמריקאים. שני משרדים אלה מבקרים את הדוחות הכספיים המאוחדים של קבוצת הבנק, הכוללים את הדוחות הכספיים של החברות הבנות. לפיכך, מוטלות עליהם חובות בקשר לבדיקת הדוחות הכספיים של החברות הבנות.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

הוועדה בחנה את הטענות האפשריות כלפי רואי החשבון המבקרים, ואף שמעה את באי כוחם וקיבלה מהם מסמכים ומצגים שכללו חוות דעת מומחה. ר"ח טענו כי לא נפל רבב בעבודתם.

בסקירה מקצועית של תקני הביקורת החשבונאית שהוצגה בפנינו, עלתה הטענה כי אירוע בסדר גודל עולמי דוגמת UBS, חייב את רואי החשבון המבקרים של הבנק לבדוק באופן מעמיק האם סוג האירועים והסיכונים שחשפו את UBS להליכים פליליים ותשלומי קנסות כבדים בארצות הברית מתקיימים גם בבנק לאומי, בשינויים המחויבים. על פי הטענה, במסגרת בחינה כאמור לא יכלו רואי החשבון להסתפק בהסברים כלליים של הנהלת הבנק אלא היה עליהם לחקור ולדרוש בעניין באופן יסודי, לרבות באמצעות קבלת חוות דעת עצמאיות של מומחים בתחום.

על אף טענתם הכללית כי לא נפל פגם בעבודתם, לא הובאו בפנינו ראיות מספקות לכך שרואי החשבון בחנו באופן ראוי את פרשת UBS בעקבות הפרסומים ואת השלכותיה על הדוחות הכספיים של הבנק והחברות הבנות שדוחותיהן מאוחדים לדוחות הכספיים של הבנק. ככל הנראה, הסתפקו רואי החשבון בהסתמכות כללית על ההבנה של נושאי המשרה בבנק באשר לאותו אירוע, לפיה פרשת UBS איננה רלוונטית לגבי בנק לאומי והחברות הבנות לאור האופן השונה בו הוא נהג, וזאת מבלי שרואי החשבון התעמקו בסוגיה באופן עצמאי.

סד הזמנים הדוחק שעמד בפני הוועדה, עת התחוויר שמתעוררים סימני שאלה שמחייבים בחינה של אחריות רואי החשבון, לא אפשר לברר את המסכת העובדתית הרלוונטית במלואה.

בנסיבות אלה קיוונו, כי רואי החשבון יאותו להצטרף להסדר המתגבש עם המבטחים ועם שלושת הבכירים, כדי לאפשר סיום מהיר ויעיל של מכלול ההליכים. ואולם, רואי החשבון סירבו להשתלב בהסדר. תחת זאת הם הציעו "להעביר את הדיון בעניינם של רואי החשבון, לרבות את השלמת הטיעון והצגת עמדתם לוועדת הביקורת של הבנק".

טובת הבנק בנסיבות שנוצרו הינה להגיע להסדר המוצע עם המבטחים, שבמסגרתו יקבל הבנק 92,000,000 דולר, שהוא סכום תקדימי בישראל, וזאת לסילוק סופי ומוחלט של מכלול התביעות האפשריות של הבנק בגין הפרשה. על-כן, הותרת שאלת אחריותם של רואי החשבון פתוחה, תמנע השגת סופיות (שכן רואי החשבון עשויים לערב צדדים נוספים ונושאי משרה של הבנק בתביעה שתוגש, אם תוגש, נגדם), שהיא תנאי לנכונות המבטחים להגיע להסדר עם הבנק. על-כן, מתוך העדפת השיקול הפרקטי, אנו ממליצים לדיקטוריון הבנק להימנע מהגשת תביעה נגד רואי החשבון.

עם זאת, איננו סבורים כי ראוי לגנוז בשלב זה את שאלת תפקודם של רואי החשבון בפרשה. אנו ממליצים לדיקטוריון, בין בעצמו ובין באמצעות ועדה מוועדותיו, לדון באפשרות קיומם של כשלים שנפלו, לכאורה, בעבודת רואי החשבון המבקרים, וזאת לכל

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

המאחר בטרם דיון בהארכת כהונת רואי החשבון המבקרים, אנו סבורים, כי בטרם תגבש ועדת הביקורת המלצה עבור דירקטוריון הבנק ובהמשך עבור אסיפת בעלי המניות של הבנק, בדבר המשך כהונת רואי החשבון המבקרים, עליה להביא בחשבון עניין זה ולבחון מהם הצעדים שיש לנקוט לאור זאת.

סיכומו של דבר:

בשנת 2008 החלו השלטונות האמריקאים בנקיטה במדיניות מחמירה של אכיפת דיני המס האמריקאים ודינים הנלווים להם, והכפתה של המערכת הפיננסית הגלובלית למדיניות זו. מהלך זה חשף שורה ארוכה של בנקים ברחבי העולם לתביעות שלא נוהלו בשנים עברו. בנק לאומי היה אחד מ-11 הבנקים הראשונים שכלפיהם הופעל שינוי מדיניות זה. היריעה העובדתית הרחבה שהתבררה במהלך דיוני הוועדה הציפה את המתח שבין התנהגות מסחרית שהייתה מקובלת ובין מערכת דינים שמופעלת עליה לראשונה. התוצאה המעשית עבור בנק לאומי הייתה תשלום סכום חסר תקדים של כ-400 מיליון דולר לרשויות האמריקאיות.

הוועדה, שמשימתה הייתה להמליץ לדירקטוריון כיצד למצות את זכויות הבנק, ממליצה לו לקבל את ההסדרים הבאים:

קבלת סך של 92,000,000 דולר (שנכון למועד כתיבת הדוח הם שווי ערך לכ-360 מיליוני ש"ח) מחברות הביטוח לסילוק מוחלט וסופי של כל התביעות של הבנק בגין רשלנות של נושאי משרה ועובדים בקבוצה.

השבה של 5.1 מיליוני ש"ח משלושה נושאי משרה בכירים בבנק בגין המענקים שהוענקו להם לגבי התקופה הרלוונטית.

5. דירקטוריון הבנק החליט, בישיבתו מיום 11 באוקטובר 2015, פה אחד, לאמץ את דוח הוועדה ואת ההמלצות הכלולות בדוח, במלואן.

הבנק הגיש ביום 12 באוקטובר 2015 הודעה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בדבר דוח הוועדה, בצירוף דוח הוועדה, ובדבר אישורו של הדירקטוריון את כל המלצות הוועדה, וביקש מבית המשפט שהות קצרה יחסית, לשם הגעה להסדרים מפורטים עם כל הגורמים הרלבנטיים, לשם מימוש המלצות הוועדה ועל מנת שניתן יהיה להגיש לבית המשפט הנכבד בקשה לאישור ההסדרים כאמור. ביום 21 באוקטובר 2015 ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי הדוחה את המועדים להגשת כתבי בי דין ב-30 יום. בדיון שהתקיים ביום 16 בדצמבר 2015 נעתר בית המשפט לבקשה לאורכה נוספת על מנת שהצדדים יוכלו לבוא בדברים ולנסות להגיע להסכמות. בהתאם נקבע מועד להמשך דיון. בהתאם לאמור בהמלצות הוועדה, דירקטוריון הבנק הסמיך את ועדת הביקורת לדון בהתנהלות רואי החשבון המבקרים. בהסתמך על חוות דעת מומחה חשבונאי

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

מאוניברסיטת NYU שמינתה הועדה, הועדה קבעה כי לא נמצא פגם בעבודתם של רואי החשבון המבקרים בכל הקשור לפרשת הלוקוחות האמריקאיים.

ה. הליכים משפטיים:

בעקבות החקירות של הרשויות האמריקאיות הוגשו נגד הבנק ונגד נושאי משרה שכיחנו ושמהנים בבנק ובחברות בקבוצה, מספר תובענות כדלקמן:

לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, (ככל שמדובר בתובענות נגד הבנק), נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מתובענות אלו.

1. ביום 1 בספטמבר 2013, הוגשה למחלקה הכלכלית של בית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאשר הגשת תביעה נגזרת נגד נושאי משרה בכירים לשעבר בבנק. לטענת המבקש, במסגרת חקירות של רשויות המס בארה"ב התברר כי נציגי הבנק ונציגי בנק לאומי ארה"ב סייעו ללקוחות שהם נישומי מס בארה"ב לבצע פעולות שמנעו מרשויות המס בארה"ב לגבות מסים מאזרחיהם. ביום 6 בינואר 2015, הגיש המבקש בקשה מתוקנת לאשר הגשת תביעה נגזרת נגד נושאי משרה בבנק ותאגידים נוספים בשליטת הבנק ("קבוצת לאומי") וכן נגד רואי החשבון של הבנק. על פי הנטען בבקשה המתוקנת, הנזק שנגרם לקבוצת לאומי בשל חקירת הרשויות בארה"ב וההסדרים שנחתמו עמן הוא כ-2.1 מיליארד ש"ח.

כמפורט בסעיף ד. לעיל, בחודש פברואר 2015 מינה דירקטוריון הבנק ועדת תביעות בלתי תלויה לבחינה כוללת של דרך הפעולה המשפטית הרצויה לבנק לאור מכלול ההתרחשויות בקשר לפרשת הלוקוחות האמריקאיים, וביום 11 במרס 2015 ניתנה החלטה על ידי כב' השופט חאלד כבוב מבית המשפט המחוזי בתל-אביב (המחלקה הכלכלית), המאשרת את מינוי הועדה ומעכבת את הדיונים בתובענות שהוגשו בקשר עם פרשת הלוקוחות האמריקאיים, על מנת שהועדה תוכל להגיש את המלצותיה.

ביום 12 באוקטובר 2015 הוגשה לבית המשפט הודעת הבנק בדבר דוח הועדה הבלתי תלויה ובדבר אימוץ מסקנות והמלצות הועדה על ידי הדירקטוריון, ובית המשפט החליט כמפורט בסעיף ד. לעיל.

2. ביום 16 בנובמבר 2014 הוגשה למחלקה הכלכלית של בית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובה בקשה למתן סעדים שונים בקשר עם ניהול המגעים מול הרשויות האמריקאיות ובקשר עם התקשרות בהסדר מול הרשויות האמריקאיות, ובכלל זה, מניעת מעורבות של גורמים מסוימים במגעים כאמור, ומניעת הכללת הוראות מסוימות בהסכם עתידי מול הרשויות האמריקאיות. הבנק הגיש כתב הגנה שעיקרו כי מרבית הסעדים שהתבקשו כבר אינם רלבנטיים לאור חתימת ההסדרים עם הרשויות האמריקאיות. הבנק הגיש גם בקשה לסיילוק על הסף של התביעה.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

3. ביום 31 בדצמבר 2014, הוגשה למחלקה הכלכלית של בית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאשר הגשת תביעה נגזרת נגד נושאי משרה בהווה ובעבר בבנק, וכן נגד רואי החשבון של הבנק. לטענת המבקשים, הבנק ניהל את עסקיו בארצות הברית, הן באמצעות BLUSA והן באמצעות הבנק ושאר החברות והסניפים שלו, באופן שאפשר ללקוחות מסוימים של הבנק להסתיר כספים שעליהם לא דיווחו לרשויות המס בארצות הברית. לטענת המבקשים, בעקבות חקירות שניהלו רשויות בארה"ב ביחס לפעילות זו נגרם לבנק נזק של כ-2.37 מיליארד ש"ח המבקשים טוענים כי נושאי המשרה אחראים לנזק הנטען. עוד נטען כי רואי החשבון של הבנק היו יכולים והיו חייבים לגלות את המעשים הללו או לכל הפחות להציף את השאלות המתאימות. המבקשים מעמידים את סכום התביעה הנטען על 1.56 מיליארד ש"ח וזאת משיקולי אגרה והיקף הביטוח של נושאי המשרה, (למעט ביחס לחמישה נושאי משרה לשעבר שהם משיבים בבקשה לאישור תביעה נגזרת אחרת ביחס לאותה פרשה, לגביהם מבוקש להגיש תביעה נגזרת בסך של 1.220 מיליארד ש"ח וזאת, לפי המבקשים, ככל שאותה בקשה תאושר). ביום 14 באפריל 2015 ניתנה החלטת בית המשפט לפיה התביעה נמחקה על הסף, וביום 7 במאי 2015 הגיש אחד המבקשים בקשת רשות ערעור על החלטה זו (שסווגה בהמשך כערעור). ביום 2 בדצמבר 2015, בהמלצת בית המשפט העליון, חזר בו המערער מן הערעור והערעור נמחק.
4. ביום 19 בינואר 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו (המחלקה הכלכלית), בקשה לאישור תובענה ייצוגית, נגד הבנק, ונגד 19 משיבים נוספים, שהיו או הינם דירקטורים בבנק. לטענת התובעים, במסגרת הליכי חקירה מצד רשויות שונות בארה"ב הודה הבנק כי הוא וחברות נוספות בקבוצת לאומי פעלו על מנת לסייע ללקוחותיו (נישומי מס בארה"ב) לחמוק מדיווח ומתשלומי מס. נטען כי בעקבות הליכי החקירה ביצע הבנק מחיקות מהונו בהיקף של 1.438 מיליארד ש"ח, וכי חברי דירקטוריון הבנק שכיהנו בשנים 2002-2010 התרשלו באי הפעלת פיקוח ובקרה שאפשרה התנהלות בלתי חוקית זו של הבנק וכפועל יוצא את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה עם מחיקת הכספים מהון הבנק, וגדיעת התשואה הפוטנציאלית על השקעתם במניית הבנק. סכום התביעה הנטען עומד על סך של כ-475 מיליון ש"ח כאשר נטען על ידי המבקש כי הנזק המינימלי לקבוצת בעלי המניות שמכרו מניותיהם בין יום 21 במרס 2013 (שהוא, לטענת המבקשים, מועד ההכללה הראשוני של הפרשה בדוחות הכספיים בגין החקירה) ליום 15 בינואר 2015, נע בין הסכום הנ"ל ל-825 מיליון ש"ח. הבנק הגיש בקשה לסילוק על הסף של התביעה. בית המשפט החליט כי הוא מעכב את הדיון בתיק זה עד שתתבהר התמונה בבקשה לאישור תביעה נגזרת שהוגשה בנושא ההסדר עם הרשויות בארה"ב הנזכרת בסעיף 1 לעיל.
5. ביום 3 במרס 2015, הוגשה לבית המשפט במדינת ניו-יורק, ארה"ב, על ידי בעל מניות בבנק, שהינו תושב ישראל (להלן: "המבקש"), בקשה לתביעה נגזרת בשם הבנק ובשם BLUSA נגד חברות בנות של הבנק ונגד 61 דירקטורים ונושאי משרה, שכיהנו בעבר ושחלקם עדיין מכהנים, בבנק ובחברות הבנות של הבנק. עניינה של התובענה באחריות נטענת של המשיבים לסכומים שבהם נשא הבנק והחברות הבנות שלו כתוצאה מההסדרים שנחתמו עם הרשויות בארה"ב. ביום 12 באוקטובר 2015 הגיש הבנק לבית המשפט המחוזי בתל אביב, כאמור בסעיף ד. לעיל את דוח ועדת התביעות הבלתי תלויה.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בד בבד טען הבנק כי לדעת הבנק התובענה שהוגשה בניו יורק אמורה להיות מסולקת על הסף הואיל ואין תוחלת בניהול הליך בניו יורק שעה שמתנהלת תביעה דומה בארץ, מה גם שהמלצות הועדה תכליתן הגעה להסדר כולל. עוד הודיע הבנק לבית המשפט כי ככל שלא תושג הסכמה לגבי התביעה הנגזרת האמריקאית, הבנק יבקש צו חוסם שיחייב את מחיקת ההליך המתנהל בניו יורק ו/או ינקוט בכל צעד רלבנטי אחר. הדיון בתביעה מעוכב, ובשלב זה ההליכים בה טרם החלו. ביום 1 בפברואר 2016 הגיש הבנק (וחברות אחרות בקבוצה) בקשה לבית המשפט הדן בהליך המתואר בסעיף ה.1. לעיל, למתן צו חוסם אשר יורה למבקש ולכל מי מטעמו, להימנע מלהמשיך בניהול הבקשה נשוא סעיף זה, ו/או ניהול כל תביעה נגזרת אחרת באותן העילות והטענות מושא בקשת האישור המתוארת בסעיף ה.1. לעיל, בערכאות בישראל או מחוץ לישראל.

1. בדיקת הרשות האמריקאית לניירות ערך (ה-SEC)

נגד קבוצת בנק לאומי ("הקבוצה") תלויה ועומדת חקירה של הרשות לניירות ערך האמריקאית (United States Securities and Exchange Commission – SEC) בקשר עם פעילות הקבוצה בניירות ערך ובייעוץ השקעות לתושבי ארה"ב. הקבוצה המציאה ל-SEC במהלך תקופת הדוח, את המסמכים שנדרשו על ידי ה-SEC.

על פי הייעוץ המשפטי שקיבלה הקבוצה מעורכי דינה בארה"ב, בשל שיקול הדעת הרחב המסור ל-SEC ובשל העובדות המיוחדות וטענות ההגנה בעניינה של הקבוצה, אין ביכולת הקבוצה להעריך בשלב זה את גובה הסכום, אשר יתכן שהקבוצה תידרש לשלם עקב החקירה. הואיל ולא ניתן להעריך את סכום ההוצאה הכולל שעשוי להיגרם לקבוצה בקשר עם חקירה זו, הקבוצה, בהתבסס על חוות דעת עורכי הדין האמריקאים המלווים את הקבוצה בחקירה ה-SEC בדבר היעדר האפשרות לבצע הערכה של סכום ההוצאות הצפוי, סברה שאין מקום לבצע הפרשה כלשהי בדוחות הכספיים בגינה. עם זאת, בהתאם להנחיית בנק ישראל, מיום 25 במאי 2015, לפיה "לעת עתה על הבנק לכלול הפרשה בגובה סכום ההפסד הצפוי להערכתכם בגין החקירה. מטעמי שמרנות, הפרשה זו לא תפחת מסכום של 5 מיליון דולר", ביצע הבנק בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2015 הפרשה בסך של 5 מיליון דולר ארה"ב.

2. הליכים אחרים

א. בחודש מרס 2012 הוגש כתב אישום נגד בנק לאומי רומניה (להלן: "לאומי רומניה") ונגד 4 מנהלים בלאומי רומניה, בעניין פעולת חיוב בחשבון לקוח, אשר לטענת התביעה הכללית ברומניה נעשתה שלא כדין. כתב האישום הוגש בעקבות תלונת הלקוח אשר טען כי נגרם לו נזק עקב פעולת הבנק. ביום 28 בנובמבר 2012, קבל בית המשפט ברומניה את הטענות של לאומי רומניה על כך שלא הייתה סמכות לתביעה הכללית ברומניה להגיש את כתב האישום נגדו ונגד מנהלים מסוימים בו, והחליט להחזיר את התיק לתביעה הכללית לצורך ניסוח והגשה מחדש של כתב האישום. התביעה הכללית והמתלונן הגישו ערעורים על ההחלטה, ולאחר מכן הוחזר התיק לערכאה הראשונה והתנהלו בו דיונים. ביום 7 לאוקטובר 2015 ניתן פסק דין לפיו

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

דחה בית המשפט חלק מטענות התביעה אך הרשיע את לאומי רומניה, וכן את ארבעת הנאשמים היחידים, בעבירה של שימוש לרעה בתפקיד, בגין ביצוע פעולת החיוב הנ"ל.

בהחלטה נקבע לגבי ארבעת הנאשמים היחידים עונש מאסר על תנאי ומגבלות על מילוי תפקידים מסוימים (גם הן על תנאי). לגבי לאומי רומניה קבע בית המשפט קנס בסך של 20 אלף רון וכן חובה להציג את פסק הדין במשרדו של לאומי רומניה למשך תקופה של חודשיים. כמו כן נקבע כי על לאומי רומניה וארבעת הנאשמים היחידים לפצות את הלקוח בסכום השווה ל-10 אלפים אירו וכן לשלם את הוצאות ההליך למדינה. צדדים להליך מגישים ערעורים על פסק הדין.

ב.

ביום 16 בפברואר 2014, הוגשה למחלקה הכלכלית של בית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה נגד הבנק לגילוי ועיון במסמכים. המבקש עותר לגילוי מסמכים שונים הנוגעים לאשראי שהבנק העמיד לדבריו לגנדן הולדינגס בע"מ ("גנדן") לשם מימון רכישה של מניות אי. די. בי. אחזקות בע"מ ("אי. די. בי."). גילוי המסמכים מתבקש לאור כוונת המבקש להגיש בקשה לאישור תביעה נגזרת וטענתו כי בשנת 2008 או 2009 החליטו נושאי משרה בכירים בבנק, באופן המנוגד לטובת הבנק ומתוך שיקולים זרים ופסולים, להתיר לגנדן לקבל לרשותה דיבידנדים שתחלק אי. די. בי. מאותו מועד ואילך במקום שאלו ימשיכו להתקבל בבנק למימון הפירעון. לטענת המבקש, מדובר בהחלטה פסולה שלא היה לה היגיון עסקי וכתוצאה ממנה נגרם לבנק נזק של מאות מיליוני ש"ח. עוד נטען כי רואי החשבון של הבנק היו אמורים להיות מודעים להחלטה הפסולה הנטענת אולם התרשלו בתפקידם. הבנק הגיש תגובה ובה התנגד למבוקש. הצדדים הגישו לבית המשפט בקשה לאישור הסדר אליו הגיעו בעקבות הליך גישור בפני כב' השופט בדימ' דר. עמירם בנימיני. ביום 27 בינואר 2016 הגיש ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לבית המשפט את עמדתו (המשותפת עם הפיקוח על הבנקים), לפיה הוא מותיר בידי בית המשפט את ההכרעה בדבר אישור ההסדר, בכפוף למספר הערות.

ג.

ביום 29 ביוני 2014, הוגשה עתירה לבית המשפט העליון, בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, נגד המפקח על הבנקים ונגידת בנק ישראל, וכן נגד ארבע חברות שנמנו על קבוצת אי. די. בי. (טומוהוק, גנדן הולדינגס, אי. די. בי. אחזקות, אי. די. בי. פיתוח) וכן הבנקים לאומי, הפועלים, מזרחי ודיסקונט צורפו אף הם כמשיבים. לטענת העותרים, הם פנו מספר פעמים למפקח על מנת שיבדוק את התנהלות המערכת הבנקאית מול קבוצת אי. די. בי., אך לטענתם לא נענו, ועל כן הם עותרים למתן צווים על תנאי שיורו למפקח לנמק מדוע לא ישיב לגופו של ענין לפניית העותרים בענין הפעלת סמכויותיו בכל הנוגע להסדרי החוב עם הקבוצות העסקיות הגדולות במשק, ובפרט עם קבוצת אי. די. בי., ומדוע לא יבצע חקירה מקיפה בענין התנהלות המערכת הבנקאית במתן אשראי לקבוצת אי. די. בי., לרבות מתן הבטחות, הערבויות, מיחזור ההלוואות, החלטות ועודות האשראי וכן הסדרי החוב של המערכת הבנקאית עם הקבוצה. עוד טענו העותרים כי על המפקח להסיק מסקנות מערכתיות ואישיות מן החקירה האמורה, לפרסמן לציבור ולפעול על פי סמכותו לתיקון הליקויים, לרבות לחייב את הבנקים לגבות את חובות קבוצת אי. די. בי. במלואם ולהעביר את האחראים לליקויים מתפקידם. בית המשפט העליון החליט לקבל את בקשת העותרים לדחית הדיון בתיק זה עד להחלטה בעתירה מנהלית לפי חוק חופש המידע שהוגשה כנגד בנק ישראל והממונה על חופש המידע בבנק ישראל.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בהחלטה נקבע כי לכשינתן פסק הדין בעתירה האחרת הנ"ל, העותרת בבג"ץ זה תודיע לבית המשפט אם יש צורך בדיון או לא.

ד. ביום 19 ביולי 2015, הוגשה למחלקה הכלכלית של בית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה נגד הבנק לגילוי ועיון במסמכים, שהוגשה, לטענת המבקש, לפי סעיף 198א לחוק החברות תשנ"ט-1999.

המבקש עותר לגילוי מסמכים שונים בקשר עם טיפול הבנק בחוב של דלק נדל"ן בע"מ לבנק. בקשה זו נועדה, לטענת המבקש, לשם בחינת הצורך בהגשת בקשה לאישור הגשת תביעה נגזרת בשם הבנק נגד נושאי משרה בו. הרקע לבקשה הינה טענת המבקש, כי במהלך השנים 2012-2013 ביצע הבנק מחיקה בסך של כ-120 מיליון ש"ח מחובות דלק נדל"ן בע"מ, וזאת, לטענת המבקש, ללא הצדקה ולמרות ששווי הבטוחות איפשר, כביכול, גבייה של מלוא החוב. הבנק הגיש את תגובתו לבקשה.

ביאור 26 - שעבודים ותנאים מגבילים

ליום 31 בדצמבר 2015 וליום 31 בדצמבר 2014, אגרות חוב וכתבי התחייבות שהונפקו על ידי חברות מאוחדות בארץ אינן מובטחות על ידי שעבודים שוטפים על נכסיהן. חברות מאוחדות שיעבדו ניירות ערך ונכסים אחרים להבטחת פיקדונות שנתקבלו מ-FHLB (Federal Home Loan Bank) וכן התחייבויות מסויימות בהתאם לדרישת שלטונות הארצות בהן הם פועלים. הנכסים המשועבדים מסתכמים בסך 796 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 1,024 מיליון ש"ח). סך ההתחייבויות בגין שועבדו הנכסים מסתכמות בסך 749 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 289 מיליון ש"ח).

הבנק מבצע השאלות לזמן קצר של ני"ע במט"ח מהתיק הזמין, דרך מסלקת יורוקליר, ללקוחות אחרים של המסלקה ללא ידיעת זהות השואלים. ההשאלות מבוצעות בערבות מלאה של מסלקת יורוקליר שהינה מוסד פיננסי בדירוג AA+. שווי יתרת ניירות ערך המושאלים למסלקת יורוקליר ליום 31 בדצמבר 2015, עמד על כ-75 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 98 מיליון ש"ח).

כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, הבנק הינו חבר בקרן הסיכונים של מסלקת הבורסה.

הסכום של קרן הסיכונים יהיה בגובה היתרה התקופתית לחיוב הגבוהה ביותר שהייתה לחבר בששת החודשים שהסתיימו בחודש הקלנדרי שקדם למועד העדכון. הקרן מעדכנת את הסכומים 4 פעמים בשנה.

בנוסף - הבנק חתם על מסגרת אשראי בגובה 150 מיליון דולר עם מסלקת יורוקליר להבטחת סליקת ניירות ערך של לקוחות. מסגרת האשראי מגובה בני"ע שמחזיק הבנק במסלקת יורוקליר.

כל אחד מהחברים בקרן הסיכונים משעבד ניירות ערך לטובת מסלקת הבורסה בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן, אשר מבטיחים את חיובי החבר כלפי המסלקה ואת חלקו של החבר בקרן הסיכונים. כמו כן מבטיחים בטחונות אלו גם את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים, וזאת אם הבטחונות שהעמיד החבר האחר לא יספיקו לכיסוי כל חיובי החבר האחר, ובהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהחברים בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת הבורסה, לפי הנמוך. לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן של מסלקת הבורסה הינו 87 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 65 מיליון ש"ח). סך כל הנכסים ששועבדו על ידי הבנק למסלקת הבורסה הינו 99 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 93 מיליון ש"ח).

הבנק הינו חבר גם בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. הבנק התחייב כלפי מסלקת המעו"ף לתשלום כל חיוב כספי הנובע מעסקאותיו במעו"ף עבור לקוחותיו, הנוסטרו שלו ומעסקאות מעו"ף של חבש"ס (חבר בורסה אחר שאינו סולק בעצמו במסלקת מעו"ף). סכום ההתחייבות של הבנק מוצג בביאור 29. ד. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

הבנק משעבד למסלקת המעו"ף בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן הסיכונים וכן בגין התחייבויותיו כאמור לעיל, אשר מבטיחים את חיוביו כלפי מסלקת המעו"ף ואת חלקו בקרן הסיכונים. בנוסף, מבטיחים הבטחונות את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים. במקרה שהבטחונות שהעמיד חבר אחר בקרן לא הספיקו לכיסוי כל חיוביו, רשאית מסלקת המעו"ף לממש גם את הבטחונות שהעמידו לה חברי קרן הסיכונים האחרים, בהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהם בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת מעו"ף, לפי הנמוך.

ביאור 26 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף עומד על כ-218 מיליון ש"ח (כ-15.7% מהקרן).

הבנק כמו כל חבר מסלקה אחר, רשאי להבטיח את חיוביו לקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף, באמצעות שעבוד אגרות חוב ממשלתיות ופיקדונות. סך כל אגרות החוב ופיקדונות ששוועבדו על ידי הבנק למסלקת המעו"ף, בגין פעילות הלקוחות, הנוסטרו וקרן הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2015 הינו 921 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 1,701 מיליון ש"ח).

הבנק משתתף בהסדר להבטחת סופיות הסליקה במצבי כשל בהם אין יתרה מספקת בחשבון הסליקה של אחד או יותר מהמשתתפים האחרים, וזאת כמשתתף במערכת זה"ב ובעל חשבון סליקה במערכת וחבר במערכות התשלומים מס"ב ומסלקת הבנקים ("משתתף"). במקרה של כשל, ישא כל משתתף שלא כשל ("משתתף שורד") בחיובי המשתתף שכשל, על פי חלקו היחסי של המשתתף השורד חלקי ההפרש בין 100% לחלקו היחסי של המשתתף שכשל. חלקו היחסי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2015 במס"ב הינו 17.5% ובמסלקת השיקים - 22.6% אחוז זה מתעדכן אחת לשישה חודשים על פי המשקל היחסי של חיובי כל משתתף אשר הועברו במערכת התשלומים הרלוונטית בששת החודשים הקודמים). תקרה כוללת להשתתפות כל המשתתפים עומדת על 300 מיליון ש"ח במס"ב ו-150 מיליון ש"ח במסלקת השיקים. במקרה של כשל, ביום העסקים העוקב ליום הכשל, מיד לאחר פתיחת המערכת, בנק ישראל ישגר למערכת הוראת תשלום רב-צדדית לחיוב חשבון הסליקה של המשתתף הכושל ולזיכוי חשבונות הסליקה של המשתתפים השורדים בסכום אותו שילם כל משתתף שורד במסגרת ההסדר, בתוספת ריבית בנק ישראל. הסדר הכשל לא נועד לטפל במצב של חדלות פירעון ידועה או קרובה לוודאית. במקרה של חדלות פירעון הטיפול יועבר לפיקוח על הבנקים.

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם בנקים בהסכמים מסוג CSA (Credit Support Annex) - שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים שנוצרים בין בנקים בעת מסחר בנגזרים. על פי ההסכמים מידי תקופה מבוצעת מדידה של שווי כלל העסקות בנגזרים שבוצעו בין הצדדים ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש מחוייב הצד האמור להעביר לצד השני פיקדונות בגובה סכום החשיפה, עד למועד המדידה הבא. ליום 31 בדצמבר 2015 העמידה הקבוצה לטובת בנקים פיקדונות בסכום כולל של 453 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 913 מיליון ש"ח).

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם בנקים זרים בהסכמים, לצורך ביצוע עסקאות עתידיות סחירות בבורסות בחו"ל עבורם ועבור לקוחותיהם. ליום 31 בדצמבר 2015 הפקידה הקבוצה בבנקים הנ"ל סכום של 102 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2014 - 214 מיליון דולר). כמו כן, שעבדה הקבוצה אגרות חוב בסך 342 מיליון דולר ארה"ב. יש לציין, שלסוף שנת 2015, עיקר הביטחונות שהועברו בגין פעילות הלקוחות בעסקאות אלו היו כספי הלקוחות בהתאם להסכמי ה-CSA שחתמו עמם במהלך השנה.

הבנק חתם על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך שעבוד, ללא הגבלה בסכום, לטובת בנק ישראל, את כל הנכסים והזכויות בחשבונות ספציפיים המתנהלים ע"ש בנק ישראל, במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל אביב, ב-Euroclear Bank או בכל מסלקה אחרת עליה יסכימו הבנק ובנק ישראל. הנכסים המשוועדים בחשבון ב-Euroclear Bank, או בחשבון אחר המתנהל במסלקה מחוץ לישראל, משועבדים גם בשעבוד צף ראשון בדרגה לטובת בנק ישראל.

ביאור 26 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

שעבוד זה בא להבטיח את כל התחייבויות הבנק בקשר עם אשראים שבנק ישראל נתן או ייתן לבנק והעמדת בטוחות להבטחתם, כמפורט במסמכי האשראי, למעט אשראים על פי הסכם אשראי בין בנק ישראל לבנק ואגרת חוב מובטחת מיום 21 במאי 2008.

ביום 21 במאי 2008 חתם הבנק על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחובים כספיים בשקלים, המגיעים ושיגיעו לבנק מפעם לפעם מאת לקוחותיו, שהינם תאגידים (שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל), שאינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בשקלים שמשיך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי אינו עולה על שלוש שנים, שניתנו וינתנו על ידי הבנק ללקוחות הנ"ל.

שעבוד זה בא להבטיח אשראים שבנק ישראל יעמיד לרשות הבנק לצורך פעילות הבנק כספק שירותי נזילות בשקלים לבנק ה-CLS (Continuous Linked Settlement Bank), בצרוף ריבית ועלויות והוצאות הכרוכות במימוש השעבוד, עד לסך של 1.1 מיליארד ש"ח, בהתאם לתנאי הסכם האשראי שנחתם בין הצדדים לענין זה. לאומי לא ניצל אשראי מסוג זה במהלך השנים 2010-2015.

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
המקורות של ניירות ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
2,000	1,764	ניירות ערך שהתקבלו בעסקאות שאילת ניירות ערך כנגד מזומן
השימושים בניירות ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות ערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
1,238	938	ניירות ערך שהושאלו בעסקאות השאלת ניירות ערך כנגד מזומן

מלבד ניירות ערך אלו, נכון ליום המאזן, הועמדו כביטחון ניירות ערך נוספים המוצגים בסעיף ניירות ערך כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למכור או לשעבד.

בנוסף הבנק מפקיד אג"ח ממשלתיים ב-HSBC כביטחונות במקום מזומן. ניירות אלו מוחזקים בתיק הזמין.

הבנק חתם בספטמבר 2010 על שטר מישכון לפיו שיעבד לטובת בנק לאומי ארה"ב, על פי הוראות ה-Federal Reserve, פיקדונות כספיים, בקשר עם אשראים הניתנים על ידי בנק לאומי ארה"ב כביטחון התחייבויות של בנק לאומי לישראל, לגיבוי התחייבויות אלה. סכום השעבוד ליום 31 בדצמבר 2015 היה 37 מיליון דולר ארה"ב (2014 - 37 מיליון דולר ארה"ב).

ביאור 27א - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

כללי

הפעילות הנ"ל כרוכה בנטילת סיכונים שהעיקריים בהם הינם:

- סיכון אשראי הנמדד על פי סכום ההפסד המירבי הצפוי אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה. לכיסוי הסיכון נדרשים ביטחונות מהלקוח בהתאם לסיכון הנובע מהעסקאות. הביטחונות הנדרשים נכללים במסגרת הנדרש בגין סך כל חבות הלקוח.
- סיכוני שוק כוללים סיכונים הנובעים משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים לצרכן, בשערי ניירות ערך/מדדים ובשערי סחורות. סיכוני השוק הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים, הינם חלק מסך כל סיכוני השוק של המכשירים הפיננסיים. הפעילות במכשירים נגזרים מתבצעת במסגרת הגבולות המותרים לחשיפה לסיכוני שוק, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריונים של חברות הקבוצה.
- סיכון נזילות הנובע מאי וודאות לגבי המחיר שהבנק יצטרך לשלם לכיסוי העסקה. סיכון זה קיים בעיקר במכשירים אשר סחירותם, או סחירות נכס הבסיס, נמוכה. במסגרת הדרישות לביטחונות נלקח בחשבון. סיכון זה.
- הפעילות הנ"ל אינה מתייחסת למכשירים נגזרים המשובצים (EMBEDDED) בפעילויות אחרות.

ביאור 27 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2015					
חוזי ריבית					
שקל- מדד	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(א)					
Swaps	-	2,443	-	-	2,443
סך הכל	-	2,443	-	-	2,443
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
-	2,443	-	-	-	2,443
(ב) נגזרים ALM ^{(א)(ב)}					
חוזי Futures	-	14,589	10	58,799	73,615
חוזי Forward	12,525	14,300	179,448	366	206,650
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה					
אופציות שנכתבו	-	262	14,797	11,129	26,288
אופציות שנקנו	-	250	15,292	11,129	26,772
חוזי אופציה אחרים					
אופציות שנכתבו	-	10,797	15,997	3,144	30,077
אופציות שנקנו	-	8,037	16,567	3,245	27,988
Swaps	587	268,113	28,668	27,384	325,051
סך הכל	13,112	316,348	270,779	115,196	716,441
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
-	137,675	-	-	-	137,675
(ג) נגזרים אחרים ^(א)					
(ד) נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot					
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב	-	-	-	40	40
חוזי החלפת מטבע חוץ Spot	-	-	9,086	-	9,086
סך הכל	-	-	9,086	40	9,126
סך הכל כללי	13,112	318,791	279,865	115,196	728,010

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 227 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2015					
חוזי ריבית					
שקל- מדד	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(א)					
-	1	-	-	-	1
שווי הוגן ברוטו חיובי					
-	146	-	-	-	146
שווי הוגן ברוטו שלילי					
(ב) נגזרים ALM ^{(א)(ב)}					
344	6,375	3,245	1,245	46	11,255
שווי הוגן ברוטו חיובי					
392	5,949	3,340	1,258	45	10,984
שווי הוגן ברוטו שלילי					
-	-	-	-	-	-
(ג) נגזרים אחרים ^(א)					
(ד) נגזרי אשראי					
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
-	-	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
-	-	-	-	1	1
שווי הוגן ברוטו שלילי					
(ה) סך הכל					
344	6,376	3,245	1,245	46	11,256
שווי הוגן ברוטו חיובי ^(ג)					
-	-	-	-	-	-
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן					
344	6,376	3,245	1,245	46	11,256
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					
31	20	147	65	-	263
שווי הוגן ברוטו שלילי ^(ב)					
392	6,095	3,340	1,258	46	11,131
שווי הוגן ברוטו חיובי					
-	-	-	-	-	-
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן					
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים					
392	6,095	3,340	1,258	46	11,131
שווי הוגן ברוטו חיובי					
מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					
-	6	482	37	-	525

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(ג) מזה: שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משוכצים בסך 6 מיליוני ש"ח, (שווי הוגן ברוטו שלילי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משוכצים בסך 33 מיליוני ש"ח).

ביאור 227 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2014					
חוזי ריבית					
שקל- מדד	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(א)					
Swaps	-	2,468	-	-	2,468
סך הכל	-	2,468	-	-	2,468
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
-	2,468	-	-	-	2,468
(ב) נגזרים ALM ^(א,ב)					
חוזי Futures	-	12,153	372	55,940	68,925
חוזי Forward	12,108	25,847	206,923	304	245,221
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה					
אופציות שנכתבו	-	498	17,647	12,678	30,879
אופציות שנקנו	-	498	17,842	12,678	31,074
חוזי אופציה אחרים					
אופציות שנכתבו	-	12,962	30,441	2,545	46,190
אופציות שנקנו	-	10,494	28,756	2,174	41,694
Swaps	463	273,857	30,182	24,408	329,305
סך הכל	12,571	336,309	332,163	110,727	793,288
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
-	130,205	-	-	-	130,205
(ג) נגזרים אחרים ^(א)					
(ד) נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot					
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
-	-	-	-	-	-
חוזי החלפת מטבע חוץ Spot	-	-	18,397	-	18,397
סך הכל	-	-	18,397	-	18,397
סך הכל כללי	12,571	338,777	350,560	110,727	814,153

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 27 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)
א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2014					
שקל- מדד	חוזי ריבית				
	אחר	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(א)					
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	1	-	-	1
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	166	-	-	166
(ב) נגזרים ALM ^{(א)(ב)}					
שווי הוגן ברוטו חיובי	241	7,864	6,927	1,804	16,913
שווי הוגן ברוטו שלילי	254	7,462	5,926	1,800	15,518
(ג) נגזרים אחרים ^(א)	-	-	-	-	-
(ד) נגזרי אשראי					
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	-	-	-	-
(ה) סך הכל					
שווי הוגן ברוטו חיובי ^(ג)	241	7,865	6,927	1,804	16,914
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים	241	7,865	6,927	1,804	16,914
מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					
5	32	595	46	11	689
שווי הוגן ברוטו שלילי ^(ג)	254	7,628	5,926	1,800	15,684
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	254	7,628	5,926	1,800	15,684
מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					
-	9	574	296	12	891

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(ג) מזה: שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 5 מיליון ש"ח, (שווי הוגן ברוטו שלילי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 34 מיליון ש"ח).

ביאור 227 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

31 בדצמבר 2015						
בורסות	בנקים	דילרים / ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
169	6,653	1,880	6	2,548	11,256	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)}
-	2,951	1,085	6	821	4,863	סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	731	252	-	96	1,079	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
-	379	97	43	2,392	2,911	הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל
169	2,971	543	-	1,631	5,314	סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	3,551	1,220	71	4,963	9,805	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ^(ד)
-	379	97	43	2,392	2,911	הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני
-	3,172	1,123	28	2,571	6,894	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים
169	6,143	1,666	28	4,202	12,208	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
194	6,427	1,707	91	2,712	11,131	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ג)}
-	2,951	1,085	6	821	4,863	סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	341	68	29	1	439	מכשירים פיננסיים
-	379	97	43	2,392	2,911	בטחון במזומן ששועבד
194	3,135	554	56	1,890	5,829	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2014						
בורסות	בנקים	דילרים / ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
304	9,533	2,560	6	4,511	16,914	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)}
-	3,504	1,140	6	888	5,538	סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	1,015	409	-	-	1,424	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
-	253	71	52	1,011	1,387	הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל
304	5,014	1,011	-	3,623	9,952	סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	4,118 ^(ה)	1,196	87	5,321 ^(ה)	10,722	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ^(ד)
-	253	71	52	1,011	1,387	הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני
-	3,865 ^(ה)	1,125	35	4,310 ^(ה)	9,335	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים
304	8,879 ^(ה)	2,136	35	7,933 ^(ה)	19,287	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
328	8,642	2,292	114	4,308	15,684	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ג)}
-	3,504	1,140	6	888	5,538	סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	695	58	97	101	951	מכשירים פיננסיים
-	379	97	43	2,392	2,911	בטחון במזומן ששועבד
328	4,443	1,094	11	3,319	9,195	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

(א) הבנק לא קיזז הסכמי התחשבות נטו.

(ב) מתוך זה יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 11,250 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 16,909 מיליון ש"ח).

(ג) מתוך זה יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 11,098 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 15,650 מיליון ש"ח).

(ד) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) לפני הפחתת סיכון אשראי, כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

(ה) סווג מחדש.

הערה:

בשנים 2015, 2014 ו-2013 לא הוכרו הפסדי אשראי בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 227 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. פירוט מועדי פירעון - סכומים נקובים:

31 בדצמבר 2015				
עד שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח				
חוזי ריבית:				
2,384	2,416	5,537	2,775	13,112
30,712	72,142	133,621	82,316	318,791
173,995	69,908	26,429	9,533	279,865
90,066	24,195	931	4	115,196
753	274	19	-	1,046
297,910	168,935	166,537	94,628	728,010
סך הכל				
31 בדצמבר 2014				
עד שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח				
חוזי ריבית:				
1,297	3,203	5,696	2,375	12,571
18,043	75,505	158,142	87,087	338,777
221,191	91,815	19,825	17,729	350,560
92,157	16,928	1,642	-	110,727
1,009	471	38	-	1,518
333,697	187,922	185,343	107,191	814,153
סך הכל				

ביאור 28א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים

ביום 3 בנובמבר 2014 פורסם חוזר בנושא דיווח על מגזרי פעילות וקובץ שאלות ותשובות ליישום. ביום 10 בספטמבר 2015 פורסם עדכון לקובץ השאלות ותשובות. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור בכל הנוגע לדרישת הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים.

הכללים החדשים יחולו מהדוחות הכספיים לשנת 2015 ואילך באופן המפורט להלן:

- בדוחות לשנת 2015 חלה דרישת גילוי בקשר לנתונים מאזניים ביחס למגזרי פעילות פיקוחיים כמוגדר בהוראות החדשות. בהתאם להוראות החדשות ניתן שלא לתת גילוי למספרי השוואה לנתונים המאזניים על מגזרי הפעילות הפיקוחיים אלא לכלול מספרי השוואה, בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר. כמו כן, לא נדרש גילוי על מגזר ניהול פיננסי. דרישות גילוי אלה הן בנוסף לדרישות הגילוי על מגזרי הפעילות בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר.
- החל מהדוח הכספי לרביע הראשון של שנת 2016 נדרש גילוי מלא לפי הכללים החדשים, למעט הגילוי על מגזר ניהול פיננסי. מספרי השוואה יותאמו למפרע. ניתן להציג בדוחות בשנת 2016 מספרי השוואה של שנה אחת בלבד בהתייחס לביאור על מגזרי פעילות פיקוחיים. לצורך הצגת מספרי ההשוואה ניתן יהיה להסתמך על סיווג הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים נכון ליום 1 בינואר 2016.
- החל מהדוחות לרביע הראשון לשנת 2017 נדרש ליישם את הנחיות החוזר במלואן.

ביאור 28א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

ליום 31 בדצמבר 2015			
פעילות בישראל			
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
115,928	613	57,216	25,416
3	-	-	-
116,040	606	57,662	25,053
393	-	1,508	393
784	-	125	6
119,498	27,056	50,496	31,723
110,728	26,031	47,893	29,787
43,087	559	68,515	40,140
85,413	51,258	40,273	24,810

יתרת נכסים¹

¹מזה: השקעות בחברות כלולות

יתרת אשראי לציבור

יתרת חובות פגומים

יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום

יתרת התחייבויות²

²יתרת פיקדונות הציבור

יתרת נכסי סיכון^(א)

יתרת נכסים בניהול^(ב)

(א) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ב) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

פעילות חו"ל									
עסקים גדולים	גופים מוסדיים	מגזר ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך פעילות חו"ל	סך הכל
41,399	1,299	132,352	7,152	381,375	3,248	21,262	10,614	35,124	416,499
-	-	921	-	924	-	-	-	-	924
41,262	318	339	2	241,282	2,412	21,363	13	23,788	265,070
845	-	2	-	3,141	35	745	-	780	3,921
2	-	-	1	918	18	6	-	24	942
52,000	38,217	40,102	86	359,178	10,292	15,642	2,280	28,214	387,392
48,368	34,384	4,927	13	302,131	10,045	15,416	1,101	26,562	328,693
77,147	1,952	33,520	12,802	277,722	3,016	27,321	488	30,825	308,547
90,613	260,396	224,919	-	777,682	15,102	2,007	2,270	19,379	797,061

ביאור 28א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

31 בדצמבר 2015								
מגזר משקי בית					מגזר בנקאות פרטית			
הלוואות לדיוור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	סך הכל	לדיוור	הלוואות	כרטיסי אשראי	אחר
76,663	11,006	28,259	115,928	202	93	318	613	116,541
1	3	-	3	-	-	-	-	3
76,219	10,649	29,172	116,040	204	98	304	606	116,646
-	12	381	393	-	-	-	-	393
279	-	505	784	-	-	-	-	784
-	663	118,835	119,498	3	-	27,053	27,056	146,554
-	65	110,663	110,728	-	-	26,031	26,031	136,759
569	7,057	35,461	43,087	3	2	554	559	43,646
-	-	85,413	85,413	-	-	51,258	51,258	136,671

31 בדצמבר 2015									
מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים			
בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	סך הכל
23,233	33,983	57,216	7,711	17,705	25,416	10,348	31,051	41,399	124,031
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23,965	33,697	57,662	7,589	17,464	25,053	10,517	30,745	41,262	123,977
823	685	1,508	75	318	393	437	408	845	2,746
-	125	125	-	6	6	-	2	2	133
10,098	40,398	50,496	4,191	27,532	31,723	5,821	46,179	52,000	134,219
9,699	38,194	47,893	3,787	26,000	29,787	4,870	43,498	48,368	126,048
35,197	33,318	68,515	16,864	23,276	40,140	27,771	49,376	77,147	185,802
6,918	33,355	40,273	2,449	22,361	24,810	12,986	77,627	90,613	155,696

(א) נכסי סיכון - כפי שחושבו

(ב) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ב. מידע על אזורים גיאוגרפיים

סך הנכסים	
31 בדצמבר 2015	
381,375	ישראל
23,683	ארה"ב
9,150	בריטניה
609	שווייץ
504	לוקסמבורג
1,158	רומניה
20	אחרים
416,499	סך הכל

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים

תאור מגזרי הפעילות

הבנק בישראל מאורגן בארבעה קווי עסקים. כל קו עסקים מתמחה במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים, כאשר התמחות זו מאפשרת מתן שירות מקצועי ברמה גבוהה. בנוסף, קיימות יחידות מטה הנותנות שירותים שונים לקווי העסקים.

חברות הבנות בארץ ובחוץ לארץ שויכו בהתאם לאופי פעילותן ומאפייני לקוחותיהן לקו העסקים הרלוונטי בקבוצה.

מגזרי פעילות עיקריים

1. בהתאם להוראות בנק ישראל מגזר פעילות הוא מרכיב אשר מתקיימים בו שלושה מאפיינים:
2. עוסק בפעילויות עסקיות, אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות (כולל הכנסות והוצאות מעסקאות עם מגזרים אחרים בבנק).
3. תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
4. קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

להלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל בהתאם למאפיינים הנ"ל:

1. משקי בית - מתן שירותים בנקאיים למשקי בית ואנשים פרטיים בכל שלבי החיים.
2. עסקים קטנים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים קטנים ולרשויות מקומיות.

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

3. בנקאות עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק בפעילותן בארץ ובעולם. וכן מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.
  4. בנקאות מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות הבינוניות (Middle Market) ולבעלי העניין בחברות אלה.
  5. בנקאות פרטית - מתן שירותים ופתרונות פיננסיים מקומיים וגלובליים ללקוחות פרטיים בעלי תיק נכסים כספיים גדול.
  6. ניהול פיננסי ושוקי הון - פעילות הנוסטרו וחדרי עסקאות ומתן שירותים ללקוחות המוסדיים ולמוסדות פיננסיים זרים. כולל את תוצאות הפעילות של ההשקעות בחברות הכלולות (ריאליות) והשקעה במניות בתיק הזמין למכירה.
  7. אחרים - פעילות שלא הוקצתה למגזרים אחרים. במסגרת זו נכללו הפעילויות האחרות של הקבוצה, אשר כל אחת מהן איננה מגיעה עד כדי מגזר בר רוח על פי הוראות המפקח על הבנקים.
- הפעילות המגזרית כוללת בתוכה גם פעילות בינמגזרית, כמו שירותים שניתנים ללקוחות מגזר אחר וכן פעילות הנובעת ממוצרים כגון משכנתאות, כרטיסי אשראי, שוק ההון ונדל"ן.
- השיוך למגזר פעילות מסויים נעשה, על פי קריטריונים כמותיים וקריטריונים נוספים כגון: היקף המסגרות המאושרות ומחזור העסקים, ועושר פיננסי כשמדובר בלקוחות פרטיים. קריטריונים כגון אופי הפעילות העסקית של תאגיד והיקף עסקיו כגון: מחזורי פעילות, היקפי סחר בינלאומי, עסקאות מורכבות ומיוחדות, פרויקטים מורכבים וליווי בניה, עשויים לשנות את השיוך המגזרי של לקוח מסוים.
- כאמור לעיל, הבנק מאורגן בקווי עסקים, ומדיניותו היא לשייך, ככל שהדבר ניתן, את הלקוחות לקו העסקים/ מגזר הפעילות שאליהם הם מתאימים, על פי אופיים ופעילותם. עם זאת, יודגש כי השיוך המגזרי נקבע על פי המגזר שבו מנוהל חשבון הלקוח בפועל וכל עוד לא בוצעה הסגמנטציה בין המגזרים, דהיינו, כל עוד הלקוח אינו מקבל שירות מהמגזר אליו הוא אמור להיות משויך, על פי הקריטריונים לעיל, השיוך אינו משתנה והתוצאות הכספיות בגין הלקוח נרשמות במגזר בו מנוהל חשבונו בפועל.

מערכת המדידה הפיננסית

בסיס המערכת הקיימת ("מערכת בחן") בבנק הוא "מחסן הנתונים" המרכז את כל עיסקאות הבנק ובעזרת אינדקס מתאים מאפשר מיון וסיווג העיסקאות בין מרכזי הרווח השונים.

הנתונים שלהלן לגבי מגזרי הפעילות כוללים את נתוני הבנק על פי עקרונות מערכת "בחן" כפי שיוסברו להלן, ואילו נתוני המגזרים של חברות בנות בארץ וחברות בנות בחו"ל נלקחו מהדוחות הכספיים שלהן וכפי שהוגדרו על ידן.

במדידת הרווחיות של חברות בנות בחו"ל, נזקפים לרווח המימוני של השלוחות בחו"ל שמטבע הפעילות שלהן זהה למטבע הפעילות של הבנק הפרשי השער לאחר השפעת המס, הנובעים ממימון ההשקעות בחברות בנות בחו"ל.

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

הכנסות

הכנסות ריבית נטו

מרכז הרווח מזוכה בריבית המתקבלת מההלוואות שהעמיד או מחויב בריבית המשולמת לפיקדונות שגייס.

במקביל, מחויב מרכז הרווח נותן ההלוואה ומזוכה מרכז הרווח מקבל הפיקדון במחירי מעבר. מחירי המעבר נקבעים בדרך כלל על פי מחירי השוק בהתאמות מסוימות ומשקפים בדרך כלל תשואה חסרת סיכון או עלויות שוליות לגיוס מקורות באותו סוג הצמדה ומטבע ולתקופה דומה. השפעות הנובעות משינויים בהפרשי שער שקל/מט"ח, לרבות התאמות מתרגום של השלוחות בחו"ל וכן שינויים במדד המחירים לצרכן על עודפי השימושים ו/או מקורות מיוחסים בקבוצה למגזר הניהול הפיננסי. בשיטה המתוארת לעיל, מרכזי הרווח נושאים בסיכונים אשראי ואינם נושאים בסיכונים שוק.

חשבון הרווח והפסד של כל אחד מהמגזרים כולל גם את ההתחשבנות בגין ההון המוקצה למגזר. כל מרכז רווח מזוכה על ההון רובד 1 שהוקצה לו בגין נכסי הסיכון לפי תשואה חסרת סיכון (risk free) ומחויב בגין תוספת העלות על ההון רובד 2. בשיטה זו מזוכה ההון הפנוי המיוחס למגזר בריבית השווה לעלות השולית של גיוס מקורות בהתאם למגזר אותו הוא מממן או מושקע בשוק ההון. הכנסות ריבית מניהול הנוסטרו נרשמות במגזר הניהול הפיננסי שוק ההון.

הוצאות בגין הפסדי אשראי, כולל הפרשה קבוצתית, נזקפות במרכז הרווח שבו מתנהל חשבון הלקוח בהתאם להוראות בנק ישראל.

הכנסות שאינן מריבית

כל ההכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) שהבנק גובה מלקוחותיו, ו/או מחברות בנות בגין שירותים שונים נזקפות לזכות מרכז הרווח שבו מתנהל חשבון הלקוח. הכנסות מניירות ערך נוסטרו, רווחי היעודה לפיצויים ודיבידנדים, שהבנק מקבל נזקפים במרכז הרווח של שוקי הון ניהול פיננסי.

הוצאות

ההוצאות מיוחסות לקווי העסקים (חטיבות ומערכים בבנק) בהתאם לשיוך המגזרי של הלקוחות המטופלים באותם קווי עסקים.

במיעוט המקרים בהם מטפל קו עסקים במספר מגזרי פעילות, מיוחסות הוצאות קו העסקים למגזרים ולמוצרים הרלוונטיים על בסיס תמחיר פעולות רב מימדי. התמחיר הינו מערכת בה מחושבת עלות הפעולה תוך התחשבות בסוג הפעולה, סוג הלקוח המבצע אותה והערוץ בה בוצעה הפעולה.

התמחיר הינו מערכת בה מחושבת עלות הפעולה תוך התחשבות בסוג הפעולה, סוג הלקוח המבצע אותה והערוץ בה בוצעה הפעולה.

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

מדידת תשואה להון

במסגרת העמקת מדידת ביצועי היחידות והתאמתה למאפייני הסיכון הייחודיים, מוצגת התשואה להון סיכון למגזרי הפעילות בהתאם לגישה הסטנדרטית (Return On Risk Adjusted Capital) - RORAC. כמו כן, במדידה הפנימית קיימת התייחסות גם לתשואה מותאמת סיכון בהתאם לגישה המתקדמת. הקצאת ההון לרכיבי הסיכון בין המגזרים נעשית בהתאם למאפייני הסיכון השונים הגלומים בכל מגזר, על פי עקרונות באזל.

הקצאת הון נדבך 1 (בגין סיכוני אשראי, שוק ותפעוליים) הינה על פי כללי הנדבך הראשון בבאזל. סיכוני אשראי מחושבים בהתבסס על נכסי הסיכון המשוקללים ביחידות, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים על פי שיטת המדידה הסטנדרטית. הון נדבך 2 מוקצה ליחידות בחתך מרכיבו השונים, על פי מודלים שנבנו בבנק.

הרווח של מגזרי הפעילות מותאם להון הסיכון בכל מגזר. התשואה המותאמת לסיכון חושבה כיחס בין הרווח המותאם, להון העצמי המוקצה למגזר, המהווה חלק מהון הסיכון המוקצה (הון נדבך 1, הון נדבך 2 ויתרת ההון בגין תרחישי קיצון ויתרת ההון).

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2015							
מגזר משקי בית	מגזר עסקים קטנים	מגזר עיסקי	מגזר מסחרי	מגזר בנקאות פרטית	מגזר ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך הכל מאוחד
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
מחיצוניים -	2,972	1,169	1,577	1,716	1	(317)	7,118
בינמגזרי -	(408)	(90)	(412)	(248)	224	930	-
הכנסות שאינן מריבית:							
מחיצוניים -	1,649	558	267	543	415	2,320	6,297
בינמגזרי -	170	(40)	360	(14)	6	(434)	-
סך הכנסות	4,383	1,597	1,792	1,997	646	2,499	13,415
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי							
הוצאות (הכנסות) תפעוליות ואחרות	3,982	955	671	1,225	894	1,137	8,836
רווח (הפסד) לפני מסים	94	464	1,252	875	(252)	1,418	4,380
הפרשה למסים (הטבה)	25	179	470	339	(41)	490	1,691
רווח (הפסד) לאחר מסים	69	285	782	536	(211)	928	2,689
חלק הקבוצה ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס							
רווח נקי (הפסד)	5	-	-	-	-	172	177
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(28)	(2)	(4)	(2)	5	-	(31)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	46	283	778	534	(206)	1,100	2,835
תשואה להון (אחוז הרווח מההון היחסי לפי חלק המגזר בנכסי הסיכון), המיוחס לבעלי מניות הבנק							
יתרה ממוצעת של נכסים	115,589	25,195	58,276	52,888	7,100	136,370	402,976
מזה: השקעות בחברות כלולות	3	-	-	-	-	1,172	1,175
יתרה ממוצעת של התחייבויות	121,793	28,247	30,503	49,439	32,790	110,467	375,024
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	83,340	22,721	87,476	57,821	6,470	34,689	303,197
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות	79,486	4,433	779	4,462	12,047	203,100	304,307
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	43,826	8,303	52,198	21,045	70,038	392,722	588,132
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	2,523	116	173	287	33	-	3,132
הכנסות ריבית נטו:							
מרווח מפעילות מתן אשראי	2,287	1,022	1,143	1,186	66	2,580	8,294
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	277	57	22	282	159	(1,967)	(1,176)
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,564	1,079	1,165	1,468	225	613	7,118

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2014 ^(א)							
מגזר משקי בית	מגזר עסקים קטנים	מגזר עסקים בינוניים	מגזר מסחרי	מגזר בנקאות פרטית	מגזר ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך הכל מאוחד
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
מחיצוניים -	3,057	1,170	1,936	1,630	(8)	(422)	7,363
בינמגזרי -	(430)	(130)	(684)	(195)	290	1,137	-
הכנסות שאין מריבית:							
מחיצוניים -	1,639	548	1,137	463	567	720	5,141
בינמגזרי -	181	(40)	(364)	50	30	118	-
סך הכנסות	4,447	1,548	2,025	1,948	879	1,553	12,504
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי							
407	182	(489)	153	14	205	-	472
הוצאות תפעוליות ואחרות							
3,786	875	634	1,021	1,925	1,105	25	9,371
רווח (הפסד) לפני מיסים							
254	491	1,880	774	(1,060)	243	79	2,661
הפרשה למיסים (הטבה)							
85	196	706	297	(11)	(118)	123	1,278
רווח (הפסד) לאחר המיסים							
169	295	1,174	477	(1,049)	361	(44)	1,383
חלק הקבוצה ברווחים לאחר מיסים של חברות כלולות לאחר השפעת המס							
5	-	-	-	-	37	-	42
רווח נקי (הפסד)							
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאין מקנות שליטה							
174	295	1,174	477	(1,049)	398	(44)	1,425
המיוחס לבעלי זכויות שאין מקנות שליטה							
(30)	(3)	(5)	(3)	29	-	-	(12)
המיוחס לבעלי מניות הבנק							
144	292	1,169	474	(1,020)	398	(44)	1,413
תשואה להון (אחוז הרווח מההון היחסי לפי חלק המגזר בנכסי הסיכון), המיוחס לבעלי מניות הבנק							
2.1%	15.1%	15.6%	9.5%	(117.7%)	13.0%	(5.7%)	5.4%
יתרה ממוצעת של נכסים							
105,959	23,972	60,920	50,172	10,638	118,119	8,687	378,467
מזה: השקעות בחברות כלולות							
2	-	-	-	-	1,845	-	1,847
יתרה ממוצעת של התחייבויות							
117,416	24,928	28,386	41,915	35,218	102,060	2,458	352,381
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון							
75,690	21,259	84,375	54,199	7,749	35,406	8,711	287,389
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות							
79,559	4,188	1,879	5,959	10,926	188,353	-	290,864
יתרה ממוצעת של ניירות ערך							
47,497	8,534	58,714	19,776	79,494	384,106	-	598,121
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול							
3,586	184	192	497	82	-	1	4,542
הכנסות ריבית, נטו:							
מרווח מפעילות מתן אשראי	2,092	908	1,220	1,145	86	3,822	9,285
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	535	132	32	290	196	(3,107)	(1,922)
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,627	1,040	1,252	1,435	282	715	7,363

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של מכתב המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה.

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013 ^(א)							
מגזר משקי בית	מגזר עסקים קטנים	מגזר עסקי	מגזר מסחרי	מגזר בנקאות פרטית	מגזר ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך הכל מאוחד
במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית, נטו:							
מחיצוניים -	2,941	1,125	2,528	1,656	(72)	(821)	7,357
בינמגזרי -	(291)	(176)	(1,145)	(278)	365	1,513	-
הכנסות שאינן מריבית:							
מחיצוניים -	1,640	588	80	492	533	1,954	5,431
בינמגזרי -	166	(42)	567	83	77	(733)	-
סך הכנסות	4,456	1,495	2,030	1,953	903	1,913	12,788
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי							
	179	112	(166)	186	9	(52)	268
הוצאות (הכנסות) תפעוליות ואחרות							
	4,129	941	694	1,076	1,349	795	8,817
רווח (הפסד) לפני מיסים	148	442	1,502	691	(455)	1,170	3,703
הפרשה (הטבה) למיסים							
	37	156	535	274	(70)	362	1,380
רווח (הפסד) לאחר מיסים	111	286	967	417	(385)	808	2,323
חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) לאחר מיסים של חברות כלולות לאחר השפעת המס							
	4	-	-	-	-	(297)	(293)
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
	115	286	967	417	(385)	511	2,030
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
	(27)	(4)	(6)	(3)	(4)	2	(42)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	88	282	961	414	(389)	513	1,988
תשוואה להון (אחוז הרווח מההון היחסי לפי חלק המגזר בנכסי הסיכון), המיוחס לבעלי מניות הבנק							
	1.6%	17.0%	11.9%	9.2%	(41.0%)	12.7%	7.8%
יתרה ממוצעת של נכסים							
	96,033	22,601	66,634	50,717	11,864	114,243	370,184
מזה: השקעות בחברות כלולות							
	2	-	-	-	-	1,971	1,973
יתרה ממוצעת של התחייבויות							
	124,043	22,710	27,548	48,608	36,884	82,628	345,070
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון							
	68,277	19,898	90,729	53,726	9,285	32,304	280,844
יתרה ממוצעת של קרנות נאמנות וקרנות השתלמות							
	65,532	3,091	2,366	5,150	8,181	111,397	195,717
יתרה ממוצעת של ניירות ערך							
	48,145	6,907	59,121	40,322	77,301	297,712	529,508
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול							
	4,357	210	212	653	188	-	5,622
הכנסות ריבית, נטו:							
מרווח מפעילות מתן אשראי	1,861	789	1,335	1,086	87	6,257	11,427
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	789	160	48	292	206	(5,565)	(4,070)
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,650	949	1,383	1,378	293	692	7,357

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של מכתב המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 228 - מגזרי פעילות ואזורים גאוגרפיים (המשך)
ב. מידע על הפעילות לפי אזורים גאוגרפיים:^(א)

31 בדצמבר 2015								
ישראל ^(א)	ארה"ב	בריטניה	שווייץ	לוקסמבורג	רומניה	אחרים	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
במיליוני ש"ח								
סך כל ההכנסות ^(ב)	11,918	1,129	269	68	23	(2)	10	13,415
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,752	240	45	(134)	(39)	(40)	11	2,835
סך כל הנכסים	381,377	23,685	9,149	609	505	1,158	16	416,499
אשראי לציבור נטו	238,054	15,530	6,836	36	238	705	-	261,399
פיקדונות הציבור	302,130	17,675	7,156	4	985	743	-	328,693
31 בדצמבר 2014								
ישראל ^(א)	ארה"ב	בריטניה	שווייץ	לוקסמבורג	רומניה	אחרים	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
במיליוני ש"ח								
סך כל ההכנסות ^(ב)	11,111	673	423	251	(36)	63	19	12,504
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,138	(182) ^(א)	83	(554)	(29)	(58)	15	1,413
סך כל הנכסים	360,685	20,225	8,778	5,105	756	1,249	186	396,984
אשראי לציבור נטו	229,314	14,363	6,242	1,259	406	841	55	252,480
פיקדונות הציבור	272,452	16,471	7,200	4,955	1,368	818	133	303,397
31 בדצמבר 2013								
ישראל ^(א)	ארה"ב	בריטניה	שווייץ	לוקסמבורג	רומניה	אחרים	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
במיליוני ש"ח								
סך כל ההכנסות ^(ב)	11,451	642	217	307	99	49	23	12,788
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,035	66	(67)	(57)	15	(7)	3	1,988
סך כל הנכסים	338,586	18,055	9,272	5,999	1,279	1,282	331	374,804
אשראי לציבור נטו	217,381	12,926	7,155	1,917	447	849	199	240,874
פיקדונות הציבור	256,586	13,982	7,510	5,406	1,610	707	202	286,003

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.

(ב) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
3,317	513	652	4,482	4	4,486	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
(123)	14	309	200	(1)	199	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(676)	(12)	(614)	(1,302)	-	(1,302)	מחיקות חשבונאיות
410	-	361	771	-	771	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(266)	(12)	(253)	(531)	-	(531)	מחיקות חשבונאיות נטו
5	(2)	(1)	2	-	2	התאמות מתרגום דוחות כספיים
2,933	513	707	4,153	3	4,156	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
449	-	33	482	-	482	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
3,301	498	496	4,295	2	4,297	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
90	24	356	470	2	472	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(578) ^(ב)	(10)	(560)	(1,148)	-	(1,148)	מחיקות חשבונאיות
479 ^(ב)	-	364	843	-	843	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(99)	(10)	(196)	(305)	-	(305)	מחיקות חשבונאיות נטו
25	1	(4)	22	-	22	התאמות מתרגום דוחות כספיים
3,317	513	652	4,482	4	4,486	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
446	1	47	494	-	494	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
3,691	475	395	4,561	4	4,565	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
30	53	182	265	3	268	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(846)	(29)	(477)	(1,352)	(5)	(1,357)	מחיקות חשבונאיות
441	-	397	838	-	838	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(405)	(29)	(80)	(514)	(5)	(519)	מחיקות חשבונאיות נטו
(15)	(1)	(1)	(17)	-	(17)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
3,301	498	496	4,295	2	4,297	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
373	-	39	412	-	412	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) סווג מחדש

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א), ועל החובות^(א) בגינם היא חושבה

31 בדצמבר 2015					
אשראי לציבור					
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
107,768	45	852	108,665	7,515	116,180
38,097	81,760	36,548	156,405	3,254	159,659
1,014 ^(ג)	80,616	-	81,630	-	81,630
145,865	81,805	37,400	265,070	10,769	275,839
מזה:					
2,192	-	86	2,278	-	2,278
1,617	-	26	1,643	-	1,643
3,809	-	112	3,921	-	3,921
67	770	105	942	-	942
6,960	11	411	7,382	-	7,382
7,027	781	516	8,324	-	8,324
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
2,177	15	93	2,285	3	2,288
307	498	581	1,386	-	1,386
1	497	-	498	-	498
2,484	513	674	3,671	3	3,674
496	-	100	596	-	596

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 310 מיליון ש"ח.

(ג) כולל יתרת הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א), ועל החובות^(א) בגינם היא חושבה (המשך)

31 בדצמבר 2014					
אשראי לציבור					
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
110,050	52	1,553	111,655	18,300	129,955
35,194 ^(ד)	75,811 ^(ד)	33,808	144,813	1,364	146,177
1,216 ^{(ג)(ד)}	73,023 ^(ד)	-	74,239	-	74,239
145,244 ^(א)	75,863	35,361	256,468	19,664	276,132
מזה:					
2,605	-	97	2,702	-	2,702
2,021	-	68	2,089	-	2,089
4,626	-	165	4,791	-	4,791
57	775	109	941	-	941
8,800	-	411	9,211	-	9,211
8,857	775	520	10,152	-	10,152
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
2,441	16	64	2,521	4	2,525
430	496	541	1,467	-	1,467
-	495	-	495	-	495
2,871	512	605	3,988	4	3,992
712	-	68	780	-	780

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 291 מיליון ש"ח.
- (ג) כולל יתרת הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ד) הוצג מחדש.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א)

1. איכות אשראי ופיגורים

31 בדצמבר 2015					
חובות לא פגומים - מידע נוסף		בעייתיים ^(ב)			
בפיגור של 30 ימים ^(ה)	בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ד)	סך הכל	פגומים ^(ג)	לא פגומים	לא בעייתיים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
33	11	15,688	563	420	14,705
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)					
13	6	24,653	918	553	23,182
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן ^(ז)					
1	2	9,570	62	13	9,495
שרותים פיננסיים					
108	42	67,314	1,502	1,798	64,014
מסחרי - אחר					
155	61	117,225	3,045	2,784	111,396
סך הכל מסחרי					
481	753 ^(ט)	80,633	-	781	79,852
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור ^(ז)					
187	105	36,991	60	385	36,546
אנשים פרטיים - אחר					
823	919	234,849	3,105	3,950	227,794
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
-	-	2,146	-	-	2,146
בנקים בישראל					
-	-	262	-	-	262
ממשלת ישראל					
823	919	237,257	3,105	3,950	230,202
סך הכל פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
113	4	9,783	434	66	9,283
בינוי ונדל"ן ^(ז)					
128	2	18,857	330	368	18,159
מסחרי אחר					
241	6	28,640	764	434	27,442
סך הכל מסחרי					
4	17	1,581	52	19	1,510
אנשים פרטיים					
245	23	30,221	816	453	28,952
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
-	-	8,170	-	-	8,170
בנקים בחו"ל					
-	-	191	-	-	191
ממשלות בחו"ל					
245	23	38,582	816	453	37,313
סך הכל פעילות בחו"ל					
1,068	942	265,070	3,921	4,403	256,746
סך הכל ציבור					
-	-	10,316	-	-	10,316
סך הכל בנקים					
-	-	453	-	-	453
סך הכל ממשלות					
1,068	942	275,839	3,921	4,403	267,515
סך הכל					

ראה הערות [בעמוד 939](#).

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 בדצמבר 2014					
חובות לא פגומים - מידע נוסף		בעייתיים ^(ב)			
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ^(ה)	בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ד)	סך הכל	פגומים ^(ג)	לא פגומים	לא בעייתיים ^(ח)
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
31	9	16,161	579	290	15,292
12	5	22,269	1,331	518	20,420
12	-	10,006	20	33	9,953
81	36	69,669	1,499	3,074	65,096
136	50	118,105	3,429	3,915	110,761
499	768	74,651	-	775	73,876
171	89	34,472	100	335	34,037
806	907	227,228	3,529	5,025	218,674
-	-	1,581	-	-	1,581
-	-	294	-	-	294
806	907	229,103	3,529	5,025	220,549
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
23	4	8,832	500	57	8,275
36	3	18,307	697	259	17,351
59	7	27,139	1,197	316	25,626
3	27	2,101	65	20	2,016
62	34	29,240	1,262	336	27,642
-	-	17,555	-	-	17,555
-	-	234	-	-	234
62	34	47,029	1,262	336	45,431
868	941	256,468	4,791	5,361	246,316
-	-	19,136	-	-	19,136
-	-	528	-	-	528
868	941	276,132	4,791	5,361	265,980

ראה הערות [בעמוד 399](#).

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

הערות:

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי, ראה ביאור 29.2.2. להלן.
- (ד) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים. צוברים הכנסות ריבית.
- (ה) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 503 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 533 מיליון ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- (ו) כולל יתרת הלוואות לדיור בסך 144 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 175 מיליון ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת ההלוואה שטרם הגיע מועד פירעונה.
- (ז) 5.3% מהאשראי לנכסים מניבים שניתן באמצעות מערך בינוי ונדל"ן בבנק הינו בשיעורי LTV העולים על 85%.
- (ח) סווג מחדש.
- (ט) יתרת החובות הלא פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר, נכון ליום 31 בדצמבר 2015, 942 מיליון ש"ח הינם אשראי שנתן הבנק, מתוכם 268 מיליון ש"ח הינו בגין הלוואות שאינן לדיור שתקופת הפיגור בגינן היא 149-90 ימים ו-753 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור, כאשר מתוכן סך של 185 מיליון ש"ח הינו בפיגור של עד 149 יום, 199 מיליון ש"ח הינו בפיגור של 150-249 יום והיתרה הינה בגין חוב בפיגור של 150 ימים או יותר.

איכות האשראי - מצב פיגור החובות^(א)

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות אשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור או כל חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך יום פיגור אחד ביחס לתנאי החוב החדשים. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. לגבי הלוואות לדיור למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

31 בדצמבר 2015				
יתרת ^(ב) חובות פגומים בגנים קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת ^(ב) חובות פגומים בגנים קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	סך הכל יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים בגנים קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת ^(ב) חובות פגומים בגנים קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)
במיליוני ש"ח				
פעילות לווים בישראל				
ציבור-מסחרי				
149	33	414	563	1,084
666	129	252	918	2,214
1	1	61	62	589
1,103	333	399	1,502	4,856
1,919	496	1,126	3,045	8,743
-	-	-	-	-
51	82	9	60	1,958
1,970	578	1,135	3,105	10,701
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
1,970	578	1,135	3,105	10,701
פעילות לווים בחו"ל				
ציבור-מסחרי				
295	146	139	434	634
261	125	69	330	599
556	271	208	764	1,233
29	18	23	52	96
585	289	231	816	1,329
-	-	-	-	1
-	-	-	-	-
585	289	231	816	1,330
2,555	867	1,366	3,921	12,030
-	-	-	-	1
-	-	-	-	-
2,555	867	1,366	3,921	12,031
מזה:				
1,549	572	950	2,499	
1,425	308	853	2,278	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה.

(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

31 בדצמבר 2014				
יתרת ^(ב) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת ^(ב) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	סך הכל יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת ^(ב) חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)
במיליוני ש"ח				
פעילות לווים בישראל				
ציבור-מסחרי				
93	36	486	579	1,283
733	322	598	1,331	2,449
7	7	13	20	534
888	347	611	1,499	4,951
1,721	712	1,708	3,429	9,217
-	-	-	-	-
79	44	21	100	1,841
1,800	756	1,729	3,529	11,058
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
1,800	756	1,729	3,529	11,058
פעילות לווים בחו"ל				
ציבור-מסחרי				
327	205	173	500	679
536	294	161	697	942
863	499	334	1,197	1,621
36	24	29	65	90
899	523	363	1,262	1,711
-	-	-	-	1
-	-	-	-	-
899	523	363	1,262	1,712
2,699	1,279	2,092	4,791	12,769
-	-	-	-	1
-	-	-	-	-
2,699	1,279	2,092	4,791	12,770
מזה:				
1,573	858	1,281	2,854	
1,434	567	1,268	2,702	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה.

(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	יתרה ^(ב) ממוצעת של חובות פגומים	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
במיליוני ש"ח			
פעילות לווים בישראל			
ציבור-מסחרי			
12	12	582	בינוי ונדל"ן - בינוי
16	16	1,208	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
7	7	36	שרותים פיננסיים
32	49	1,512	מסחרי - אחר
67	84	3,338	סך הכל מסחרי
-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
21	21	86	אנשים פרטיים - אחר
88	105	3,424	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	בנקים בישראל
-	-	-	ממשלת ישראל
88	105	3,424	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור-מסחרי			
12	12	517	בינוי ונדל"ן
9	9	450	מסחרי אחר
21	21	967	סך הכל מסחרי
2	2	55	אנשים פרטיים
23	23	1,022	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	בנקים בחו"ל
-	-	-	ממשלות בחו"ל
23	23	1,022	סך הכל פעילות בחו"ל
111	128	4,446	סך הכל ציבור
-	-	-	סך הכל בנקים
-	-	-	סך הכל ממשלות
111	128 ^(ד)	4,446	סך הכל

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 361 מיליון ש"ח.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך) ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	יתרה ^(ב) ממוצעת של חובות פגומים שנרשמו ^(ג)	הכנסות ריבית
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
10	10	501
13	13	1,404
2	2	150
38	39	1,612
63	64	3,667
-	-	-
20	20	105
83	84	3,772
-	-	-
-	-	-
83	84	3,772
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
8	8	674
14	14	804
22	22	1,478
1	1	71
23	23	1,549
-	-	-
-	-	-
23	23	1,549
106	107	5,321
-	-	-
-	-	-
106	107 ^(ד)	5,321

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 401 מיליון ש"ח.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית שנרשמו ^(ג)	יתרה ^(ב) ממוצעת של חובות פגומים	במיליוני ש"ח
פעילות לווים בישראל			
ציבור-מסחרי			
12	12	549	בינוי ונדל"ן - בינוי
19	19	1,585	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
-	-	477	שרותים פיננסיים
17	19	2,064	מסחרי - אחר
48	50	4,675	סך הכל מסחרי
-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
5	5	68	אנשים פרטיים - אחר
53	55	4,743	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	בנקים בישראל
-	-	-	ממשלת ישראל
53	55	4,743	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור-מסחרי			
4	8	787	בינוי ונדל"ן
15	16	894	מסחרי אחר
19	24	1,681	סך הכל מסחרי
1	1	92	אנשים פרטיים
20	25	1,773	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	2	בנקים בחו"ל
-	-	-	ממשלות בחו"ל
20	25	1,775	סך הכל פעילות בחו"ל
73	80	6,516	סך הכל ציבור
-	-	2	סך הכל בנקים
-	-	-	סך הכל ממשלות
73	80 ^(ד)	6,518	סך הכל

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 510 מיליון ש"ח.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון חדש^(ד)

31 בדצמבר					
2014			2015		
שאינו צובר הכנסות ריבית			שאינו צובר הכנסות ריבית		
סך הכל ^(ג)	צובר ^(ב) לא בפיגור	סך הכל ^(ג)	צובר ^(ב) לא בפיגור	סך הכל ^(ג)	צובר ^(ב) לא בפיגור
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
429	18	411	470	14	456
בינוי ונדל"ן - בינוי					
826	-	826	617	4	613
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
17	-	17	1	-	1
שרותים פיננסיים					
594	30	564	548	29	519
מסחרי - אחר					
1,866	48	1,818	1,636	47	1,589
סך הכל מסחרי					
-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
61	-	61	56	-	56
אנשים פרטיים - אחר					
1,927	48	1,879	1,692	47	1,645
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
-	-	-	-	-	-
בנקים בישראל					
-	-	-	-	-	-
ממשלת ישראל					
1,927	48	1,879	1,692	47	1,645
סך הכל פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
341	141	200	413	267	146
בינוי ונדל"ן					
398	185	213	143	103	40
מסחרי אחר					
739	326	413	556	370	186
סך הכל מסחרי					
36	11	25	30	22	8
אנשים פרטיים					
775	337	438	586	392	194
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
-	-	-	-	-	-
בנקים בחו"ל					
-	-	-	-	-	-
ממשלות בחו"ל					
775	337	438	586	392	194
סך הכל פעילות בחו"ל					
2,702	385	2,317	2,278	439	1,839
סך הכל ציבור					
-	-	-	-	-	-
סך הכל בנקים					
-	-	-	-	-	-
סך הכל ממשלות					
2,702	385	2,317	2,278	439	1,839
סך הכל					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) צובר הכנסות ריבית.

(ג) נכלל בחובות פגומים.

(ד) ההתחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2015 בסך 43 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2014 - 98 מיליון ש"ח).

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
ג. חובות בעיתיים בארגון חדש (המשך)
1. ארגונים מחדש שבוצעו

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
במיליוני ש"ח		
<u>פעילות לווים בישראל</u>		
<u>ציבור-מסחרי</u>		
33	72	70
4	28	26
105	109	102
142	209	198
-	-	-
961	9	9
1,103	218	207
-	-	-
-	-	-
1,103	218	207
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>		
<u>ציבור-מסחרי</u>		
21	42	41
25	75	73
46	117	114
6	2	2
52	119	116
-	-	-
-	-	-
52	119	116
1,155	337	323
-	-	-
-	-	-
1,155	337	323

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון חדש (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
27	241	241
11	385	379
-	-	-
96	150	144
134	776	764
-	-	-
855	10	10
989	786	774
-	-	-
-	-	-
989	786	774
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
12	142	142
49	211	205
61	353	347
12	2	2
73	355	349
-	-	-
-	-	-
73	355	349
1,062	1,141	1,123
-	-	-
-	-	-
1,062	1,141	1,123

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון חדש (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013		
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
18	186	176
15	165	138
-	-	-
75	5	5
108	356	319
-	-	-
753	7	7
861	363	326
-	-	-
-	-	-
861	363	326
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
12	166	166
63	322	321
75	488	487
52	7	7
127	495	494
-	-	-
-	-	-
127	495	494
988	858	820
-	-	-
-	-	-
988	858	820

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון חדש (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו^(ב)

31 בדצמבר 2015		
מספר	יתרת חוב	
חוזים	רשומה ^(ג)	
במיליוני ש"ח		
<u>פעילות לווים בישראל</u>		
<u>ציבור-מסחרי</u>		
27	14	בינוי ונדל"ן - בינוי
10	7	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
-	-	שרותים פיננסיים
128	37	מסחרי - אחר
165	58	סך הכל מסחרי
-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
564	10	אנשים פרטיים - אחר
729	68	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	בנקים בישראל
-	-	ממשלת ישראל
729	68	סך הכל פעילות בישראל
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>		
<u>ציבור-מסחרי</u>		
8	13	בינוי ונדל"ן
9	4	מסחרי אחר
17	17	סך הכל מסחרי
4	1	אנשים פרטיים
21	18	סך הכל ציבור - פעילות חו"ל
-	-	בנקים בחו"ל
-	-	ממשלות בחו"ל
21	18	סך הכל פעילות בחו"ל
750	86	סך הכל ציבור
-	-	סך הכל בנקים
-	-	סך הכל ממשלות
750	86	סך הכל

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של שלושים ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.
- (ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון חדש (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו^(ב) (המשך)

31 בדצמבר 2014		
מספר	יתרת חוב	
חוזים	רשומה ^(ג)	
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
30	19	בינוי ונדל"ן - בינוי
12	106	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
1	-	שרותים פיננסיים
109	43	מסחרי - אחר
152	168	סך הכל מסחרי
-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
437	4	אנשים פרטיים - אחר
589	172	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	בנקים בישראל
-	-	ממשלת ישראל
589	172	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
3	16	בינוי ונדל"ן
25	69	מסחרי אחר
28	85	סך הכל מסחרי
8	1	אנשים פרטיים
36	86	סך הכל ציבור - פעילות חו"ל
-	-	בנקים בחו"ל
-	-	ממשלות בחו"ל
36	86	סך הכל פעילות בחו"ל
625	258	סך הכל ציבור
-	-	סך הכל בנקים
-	-	סך הכל ממשלות
625	258	סך הכל

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של שלושים ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

(ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון חדש (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו^(ב) (המשך)

31 בדצמבר 2013		
מספר	יתרת חוב	
חוזים	רשומה ^(ג)	
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
46	14	בינוי ונדל"ן - בינוי
17	21	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
2	-	שרותים פיננסיים
91	55	מסחרי - אחר
156	90	סך הכל מסחרי
-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
523	11	אנשים פרטיים - אחר
679	101	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	בנקים בישראל
-	-	ממשלת ישראל
679	101	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
4	8	בינוי ונדל"ן
27	90	מסחרי אחר
31	98	סך הכל מסחרי
16	3	אנשים פרטיים
47	101	סך הכל ציבור - פעילות חו"ל
-	-	בנקים בחו"ל
-	-	ממשלות בחו"ל
47	101	סך הכל פעילות בחו"ל
726	202	סך הכל ציבור
-	-	סך הכל בנקים
-	-	סך הכל ממשלות
726	202	סך הכל

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של שלושים ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

(ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור
יתרות לסוף תקופה לפי שיעור המימון (LTV)^(ב), סוג החזר וסוג ריבית

31 בדצמבר 2015					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	¹ מזה: ריבית משתנה	¹ מזה: בולט ובלון	סך הכל ¹	במיליוני ש"ח	
3,173	35,307	3,748	50,828	עד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
926	21,714	1,145	30,149	מעל 60%	
118	603	26	828		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
4,217	57,624	4,919	81,805		סך הכל
31 בדצמבר 2014 ^(ג)					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	¹ מזה: ריבית משתנה	¹ מזה: בולט ובלון	סך הכל ¹	במיליוני ש"ח	
3,000	34,128	3,918	46,518	עד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
1,011	22,229	1,382	28,569	מעל 60%	
67	586	35	776		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
4,078	56,943	5,335	75,863		סך הכל

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על ידי הבנק בעת העמדת המסגרת.
יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק להערכת סיכון הלקוח בעת העמדת המסגרת. מידי רבעון נבדקת ההפרשה הקבוצתית המינימאלית בשיעור של 0.35% כנדרש בהוראות בנק ישראל מול ההפרשה בשיעור של 0.75% הנדרשת על אשראי בעל LTV הגבוה מ-60%. יש לציין כי ההפרשה הקבוצתית גבוהה מההפרשה הנדרשת על פי LTV.

(ג) הוצג מחדש.

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה

31 בדצמבר 2015				
תקרת האשראי		מספר לוויים ^(ג)	אשראי ^(א)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)
אשראי ללווה באלפי ש"ח		במיליוני ש"ח		
מ	עד			
0	10	717,725	794	1,952
10	20	363,771	1,882	3,697
20	40	377,455	4,514	6,565
40	80	291,379	8,720	7,805
80	150	163,182	12,190	5,437
150	300	91,885	15,649	3,640
300	600	66,366	25,692	2,964
600	1,200	54,691	41,477	4,234
1,200	2,000	14,731	19,461	2,687
2,000	4,000	6,256	14,264	2,665
4,000	8,000	2,612	11,549	3,211
8,000	20,000	1,784	17,899	4,599
20,000	40,000	812	16,961	5,807
40,000	200,000	784	42,292	20,175
200,000	400,000	109	17,200	13,491
400,000	800,000	45	11,892	12,589
800,000	1,200,000	8	1,926	5,226
1,200,000	1,600,000	2	2,205	615
1,600,000	2,000,000	1	35	1,613
2,000,000	2,184,979	2	3,065	1,193
סך הכל		2,153,600	269,667	110,165

(א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים, ובתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך - 4,597 מיליון ש"ח.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ג) מספר הלוויים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

הערות כלליות:

החל במדרגת אשראי של 8000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלוויים הוצג האשראי באיחוד שכבות.

הגדרת "לווה" וכן הגדרת חבות, לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים".

ביאור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה (המשך)

31 בדצמבר 2014				
תקרת האשראי	מספר לוויים ^(ג/ד)	אשראי ^(א)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	
אשראי ללווה באלפי ש"ח		במיליוני ש"ח		
מ	עד			
0	10	593,436	448	1,641
10	20	346,152	1,797	3,474
20	40	443,601	4,671	8,389
40	80	339,270	9,411	9,840
80	150	180,823	13,160	6,368
150	300	96,914	16,610	3,616
300	600	65,784	25,807	2,449
600	1,200	46,513	35,311	3,293
1,200	2,000	11,724	15,633	2,175
2,000	4,000	5,445	12,615	2,321
4,000	8,000	2,410	10,683	2,726
8,000	20,000	1,813	17,776	5,199
20,000	40,000	829	17,459	6,178
40,000	200,000	735	38,009	20,273
200,000	400,000	112	18,622	12,900
400,000	800,000	41	11,740	11,582
800,000	1,200,000	10	4,656	5,290
1,200,000	1,600,000	2	268	2,360
1,600,000	2,000,000	2	2,942	400
2,000,000	2,400,000	3	4,068	2,019
2,400,000	2,800,000	-	-	-
2,800,000	2,855,203	1	2,157	698
סך הכל		2,135,620	263,843	113,191

- (א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים, ובתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך 7,375 מיליון ש"ח.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ג) מספר הלוויים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.
- (ד) הוצג מחדש.

הערות כלליות:

החל במדרגת אשראי של 8000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלוויים הוצג האשראי באיחוד שכבות. הגדרת "לווה" וכן הגדרת חבות, לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים".

באור 29 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

ד. מכשירים פיננסיים חוץ - מאזניים

31 בדצמבר			
2015		2014	
יתרות החוזים ^(א)	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים ^(א)	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח			
א. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף התקופה עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:			
אשראי תעודות	1,759	4	1,627
ערביות להבטחת אשראי	6,136	78	6,071
ערביות לרוכשי דירות	19,313	21	17,547
ערביות והתחייבויות אחרות ^(ב)	17,131	228	17,079
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו	24,090	30	26,506
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו	13,607	37	14,125
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן ¹	25,350	68	22,727
התחייבויות להוצאת ערביות	14,423	16	15,097
מסגרות לפעילות במכשירים נגזרים שלא נוצלו	4,115	-	5,533
אישור עקרוני לשמירת שיעור ריבית	3,874	-	4,565
1. מזה: חשיפות אשראי בגין מחויבות לספק נזילות למבני איגוח בחסות אחרים שלא נוצלו בסך 234 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 233 מיליון ש"ח) המחויבויות לעיל מהוות חלק קטן יחסית מהמחויבויות של אותם גופי איגוח.			

(א) יתרת החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף תקופה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.
 (ב) כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלכת המעוף בסך 218 מיליון ש"ח. (ב-31 בדצמבר 2014 סך של 284 מיליון ש"ח).

ה. מידע אודות הלוואות שנמכרו

תמורה בסך 268 מיליון ש"ח התקבלה עבור הלוואות מסחריות שנמכרו בשנת 2015 (2014 - 344 מיליון ש"ח).

למידע נוסף לגבי עסקאות מכירת הלוואות ראה ביאור 5.א3. להלן.

ביאור 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

31 בדצמבר 2015						
מטבע ישראלי						
מטבע חוץ ^(א)						
לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	של ארה"ב בדולרים	באירו	במטבעות אחרים	פריטים שאינם כספיים ^(ב)	סך הכל
במיליוני ש"ח						
נכסים						
מזומנים ופיקדונות בבנקים	50,912	246	5,951	763	2,407	60,455
ניירות ערך	32,331	1,933	28,228	2,023	1,640	69,475
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,764	-	-	-	-	1,764
אשראי לציבור, נטו ^(ג)	172,545	49,178	28,768	4,809	5,849	261,399
אשראי לממשלות	67	195	130	61	-	453
השקעות בחברות כלולות	-	-	-	-	-	924
בניינים וציוד	-	-	-	-	-	3,095
נכסים בגין מכשירים נגזרים	6,402	115	3,466	308	243	11,250
נכסים אחרים	6,138	5	896	6	44	7,666
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	-	-	-	-	-	18
סך כל הנכסים	270,159	51,672	67,439	7,970	10,183	416,499
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	195,425	25,583	84,646	13,709	8,866	328,693
פיקדונות מבנקים	1,886	72	1,470	385	46	3,859
פיקדונות מממשלות	39	1	703	7	-	750
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	938	-	-	-	-	938
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	5,704	15,604	-	-	-	21,308
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	6,356	222	3,266	305	247	11,098
התחייבויות אחרות	9,170	9,515	964	51	215	20,746
סך כל ההתחייבויות	219,518	50,997	91,049	14,457	9,374	387,392
הפרש ^(ד)	50,641	675	(23,610)	(6,487)	809	29,107
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(26,357)	(1,308)	23,871	5,617	(1,427)	-
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	616	-	(654)	102	(64)	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	533	-	(483)	(9)	(41)	-
סך הכל כללי	25,433	(633)	(876)	(777)	(723)	29,107
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	1,425	-	(1,257)	(100)	(68)	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	1,305	-	(1,112)	(416)	223	-

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך - 3,671 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה (המשך)

31 בדצמבר 2014						
מטבע ישראלי			מטבע חוץ ^(א)			
לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	של ארה"ב	באירו	במטבעות אחרים	פריטים שאינם כספיים ^(ב)	סך הכל
במיליוני ש"ח						
נכסים						
41,900	263	11,764	1,325	5,277	86	60,615
19,138	2,294	20,764	3,090	2,133	4,694	52,113
2,000	-	-	-	-	-	2,000
159,533	51,221	29,813	5,599	6,092	222	252,480
53	240	176	59	-	-	528
-	-	-	-	-	2,216	2,216
-	-	-	-	-	3,162 ^(ג)	3,162
7,602	181	7,174	104	281	1,567	16,909
5,665 ^(ה)	4	886	7	45	311	6,918
-	-	-	-	-	43	43
235,891	54,203	70,577	10,184	13,828	12,301	396,984
התחייבויות						
166,479	27,399	83,050	16,107	10,019	343	303,397
1,807	91	2,136	423	99	-	4,556
22	2	435	8	-	-	467
1,238	-	-	-	-	-	1,238
4,547	19,121	-	-	10	-	23,678
7,102	129	6,426	313	154	1,526	15,650
8,984 ^(ה)	10,229 ^(ה)	1,704 ^(ה)	29	168	746	21,860
190,179	56,971	93,751	16,880	10,450	2,615	370,846
45,712	(2,768)	(23,174)	(6,696)	3,378	9,686	26,138
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
(20,221) ^(ג)	(2,177)	22,402 ^(ג)	5,684 ^(ג)	(4,338) ^(ג)	(1,350)	-
777	-	(1,694)	936	(19)	-	-
517	-	(360)	(132)	(25)	-	-
26,785	(4,945)	(2,826)	(208)	(1,004)	8,336	26,138
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
1,580	-	(2,555)	978	(3)	-	-
266	-	(6)	(233)	(27)	-	-

- (א) כולל צמודים למטבע חוץ.
 (ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
 (ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם של האשראי בגינו נוצר בסך - 3,988 מיליון ש"ח.
 (ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.
 (ה) הוצג מחדש עקב שינוי שיטה חשבונאית לצבירת זכויות טובים, ראה [ביאור 1.1.1](#).
 (ו) הוצג מחדש בעקבות יישום הוראות המפקח בדבר היוון עלויות תוכנה ראה [ביאור 1.2](#).
 (ז) סווג מחדש.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון^(א)

31 בדצמבר 2015			
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
מט"ח	מט"ח	מט"ח	מט"ח
שנה	שלושה חודשים	עד שלושה חודשים ⁽¹⁾	עד דרישה ועד חודש ⁽²⁾
עד שנתיים	עד שנה ⁽¹⁾	עד חודשים ⁽¹⁾	עד חודש ⁽²⁾
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):			
נכסים ¹	93,336	20,412	57,288
התחייבויות ²	170,116	18,473	38,210
הפרש	(76,780)	1,939	19,078
¹ מזה: אשראי לציבור	37,901	16,285	37,463
² מזה: פיקדונות הציבור	159,358	16,220	32,677
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(7,869)	(408)	(16,775)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(808)	298	(231)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(85,457)	1,829	2,072
מטבע חוץ⁽³⁾			
נכסים ¹	19,977	7,970	14,934
התחייבויות ²	77,142	12,502	20,547
הפרש	(57,165)	(4,532)	(5,613)
¹ מזה: אשראי לציבור	8,839	6,626	8,808
² מזה: פיקדונות הציבור	73,220	11,771	18,450
מזה: הפרש בדולר	(44,941)	(5,462)	(4,680)
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ	(6,228)	1,805	(1,303)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	7,869	408	16,775
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	808	(298)	231
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(48,488)	(4,422)	11,393
סך הכל			
נכסים ¹	113,313	28,382	72,222
התחייבויות ²	247,258	30,975	58,757
הפרש ⁽³⁾	(133,945)	(2,593)	13,465
¹ מזה: אשראי לציבור	46,740	22,911	46,271
² מזה: פיקדונות הציבור	232,578	27,991	51,127

הערות:

- (א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
- (ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 568 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
- (ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ד) כפי שנכללה [בביאור 30](#) "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.
- (ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- (ו) אשראי בתנאי חח"ד סווג בהתאם לתקופת המסגרת אשראי במסגרת בסך 10.6 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.9 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פרעון.
- (ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 4.9 מיליארד ש"ח.

יתרה מאזנית ^(ד)									
מטל שנתיים עד שלוש שנים	מטל שלוש עד ארבע שנים	מטל ארבע עד חמש שנים	מטל חמש עד עשר שנים	מטל עשר עד עשרים שנים	מטל עשרים עד שלושים שנים	סך הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ^(ב)	סך הכל	שיעור תשואה חוזי ^(ה) באחוזים
23,518	18,928	18,061	47,720	41,126	13,987	365,204	2,538	324,041	2.03
4,759	4,686	8,514	10,529	4,094	2,386	278,737	1,468	272,832	1.65
18,759	14,242	9,547	37,191	37,032	11,601	86,467	1,070	51,209	
21,885	17,154	14,141	38,663	37,861	12,168	261,161	749	221,725	3.52
2,839	2,032	1,311	3,759	525	-	226,302	-	221,301	1.18
596	1,697	(823)	(758)	(195)	-	(24,390)	-	(22,179)	
188	930	726	-	-	-	1,107	-	1,055	
19,543	16,869	9,450	36,433	36,837	11,601	63,184	1,070	30,085	
6,464	5,573	5,865	11,465	5,797	4,375	91,776	472	83,382	2.45
1,404	1,300	438	97	417	1	117,276	3	112,563	1.51
5,060	4,273	5,427	11,368	5,380	4,374	(25,500)	469	(29,181)	
3,576	2,694	2,993	2,252	733	177	41,181	449	39,424	3.48
931	771	159	97	356	1	108,501	-	106,928	1.10
3,629	3,232	3,302	9,925	4,696	3,761	(21,094)	914	(21,477)	
2,382	2,238	2,958	2,023	583	74	6,740	23	5,872	
(596)	(1,697)	823	758	195	-	24,390	-	22,574	
(188)	(930)	(726)	-	-	-	(1,107)	-	(1,055)	
4,276	1,646	5,524	12,126	5,575	4,374	(2,217)	469	(7,662)	
29,982	24,501	23,926	59,185	46,923	18,362	456,980	3,010	407,423	2.12
6,163	5,986	8,952	10,626	4,511	2,387	396,013	1,471	385,395	1.61
23,819	18,515	14,974	48,559	42,412	15,975	60,967	1,539	22,028	
25,461	19,848	17,134	40,915	38,594	12,345	302,342	1,198	261,149	3.51
3,770	2,803	1,470	3,856	881	1	334,803	-	328,229	1.16

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון^(א) (המשך)

31 בדצמבר 2014			
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
מכל שנה עד שנתיים	מכל שלושה חודשים עד שנה ^(י)	מכל חודש עד שלושה חודשים ^(י)	עם דרישה ועד חודש ^(י)
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):			
28,056	53,017	20,473	84,066
12,779	35,582	15,784	148,612
15,277	17,435	4,689	(64,546)
24,607	37,801	18,668	35,520
6,635	30,828	12,532	135,542
(132)	(8,863)	(3,718)	(6,283)
19	30	316	294
15,164	8,602	1,287	(70,535)
מטבע חוץ^(ג)			
9,472	17,284	8,441	32,104
3,826	18,748	17,857	75,958
5,646	(1,464)	(9,416)	(43,854)
4,886	10,134	5,876	11,469
3,120	15,837	16,429	70,145
4,826	(2,501)	2,283	(46,374)
2,262	171	(180)	(5,697)
132	8,863	3,718	6,283
(19)	(30)	(316)	(294)
5,759	7,369	(6,014)	(37,865)
סך הכל			
37,528	70,301	28,914	116,170
16,605	54,330	33,641	224,570
20,923	15,971	(4,727)	(108,400)
29,493	47,935	24,544	46,989
9,755	46,665	28,961	205,687

הערות:

- (א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
- (ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 431 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
- (ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ד) כפי שנכללה **ביאור 30** "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.
- (ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- (ו) אשראי בתנאי חח"ד סווג בהתאם לתקופת המסגרת אשראי במסגרת בסך 13.1 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.7 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פרעון.
- (ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.
- (ח) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה **ביאור 1.1.1**, וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה **ביאור 2.1.1**.
- הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאלויות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 4.5 מיליארד ש"ח.

יתרה מאזנית ^(ד)									
מכל שנתיים עד שלוש שנים	מכל שלוש עד ארבע שנים	מכל ארבע עד חמש שנים	מכל חמש עד עשר שנים	מכל עשר עד עשרים שנים	מכל עשרים שנים	סך הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ^(ב)	סך הכל	שיעור תשואה חוזי ^(ה) באחוזים
23,607	17,036	13,973	41,219	35,328	11,380	328,155	2,796	295,365	2.48
14,118	4,448	4,140	15,294	5,163	4,301	260,221	1,630	252,033	1.54
9,489	12,588	9,833	25,925	30,165	7,079	67,934	1,166	43,332	
21,162	15,786	12,645	36,468	33,161	10,672	246,490	778	210,732	3.35
4,750	2,612	1,473	4,385	664	2	199,423	-	194,120	1.75
210	(14)	1,807	(1,956)	(40)	(85)	(19,074)	-	(18,856)	
-	183	895	687	-	-	2,424	-	1,877	
9,699	12,757	12,535	24,656	30,125	6,994	51,284	1,166	26,353	
6,217	5,239	4,758	9,503	5,566	3,522	102,106	563	89,318	2.41
1,873	731	1,763	2,284	430	3	123,473	15	116,198	0.29
4,344	4,508	2,995	7,219	5,136	3,519	(21,367)	548	(26,880)	
3,315	2,013	2,492	2,406	960	240	43,791	382	41,526	1.86
1,115	487	1,298	1,848	1	1	110,281	-	108,934	1.50
3,487	3,409	1,946	5,670	5,549	3,095	(18,610)	589	(24,386)	
2,596	2,388	1,383	(123)	441	200	3,441	(3)	2,383	
(210)	14	(1,807)	1,956	40	85	19,074	-	18,856	
-	(183)	(895)	(687)	-	-	(2,424)	-	(1,877)	
4,134	4,339	293	8,488	5,176	3,604	(4,717)	548	(9,901)	
29,824	22,275	18,731	50,722	40,894	14,902	430,261	3,359	384,683	2.46
15,991	5,179	5,903	17,578	5,593	4,304	383,694	1,645	368,231	1.15
13,833	17,096	12,828	33,144	35,301	10,598	46,567	1,714	16,452	
24,477	17,799	15,137	38,874	34,121	10,912	290,281	1,160	252,258	3.11
5,865	3,099	2,771	6,233	665	3	309,704	-	303,054	1.66

ביאור 32א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. כללי

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים על פי הנחיות המפקח על הבנקים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן במקרים אלה נאמד על פי הערך הנוכחי של תזרים המזומן העתידי המהווה בשיעור ריבית המשקף את רמת הריבית בו היתה מבוצעת עסקה דומה ביום הדיווח. אומדן של השווי ההוגן מחושב באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הנכיון שהוא סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. בהנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים עשויים להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון. בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הקבוצה כעסק חי. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. עיקרי השיטות וההנחות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

נכסים פיננסיים:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומן עתידיים מנוכים בשיעור נכיון מתאים. יתרת האשראי מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזר הפעילות וכן לדרוג האשראי של הלווים. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית) לפי בסיסי ההצמדה השונים. תקבולים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את רמת הסיכון והמרווח הממוצע הגלומים באשראי באותה קטגוריה ואת תקופת האשראי.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של יתרות חובה בחשבונות עו"ש, הוערך בהתאם לערך במאזן.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה שיעורי ריבית אלה משקפים את שיעורי הריבית הגבוהים ביותר המשמשים את הקבוצה בעסקאות במועד הדיווח באותו מגזר.

שווי הוגן של יתרות עו"ש שסווגו כחובות פגומים חושב בהתאם לאומדן המח"מ שלהם ולפי שיעורי הריבית המירביים הנהוגים בבנק.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

ביאור 32א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

פיקדונות בבנקים, ואשראי לממשלות - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם בוצעו עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך - ניירות ערך סחירים לפי שווי שוק. ניירות ערך שאינם סחירים, מניות לפי עלות ואגרות חוב לפי מודל המביא בחשבון את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים והמביאים בחשבון גם את ההסתברות לכשל וערך השוק.

התחייבויות פיננסיות:

פיקדונות הציבור - יתרת הפיקדונות מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזרי הפעילות, בסיסי ההצמדה ותקופות ההפקדה. בכל קטגוריה חושב התזרים של התשלומים העתידיים (קרן וריבית). תשלומים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את שיעור הריבית הממוצע בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים מאותה קטגוריה לתקופה שנותרה עד לפרעון. חשבונות עובר ושב (עו"ש) ופיקדונות ללא זמן פרעון-היתרה במאזן נחשבת כאומדן של השווי ההוגן.

פיקדונות מבנקים ופיקדונות מממשלות השווי ההוגן נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי אומדן שיעורי הריבית שבהם הקבוצה עשויה לגייס פיקדונות דומים במועד הדיווח.

אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים - לפי שווי שוק או בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים, או יכולה להנפיק כתבי התחייבות דומים ביום הדיווח.

נכסים והתחייבויות פיננסיים אחרים:

מכשירים נגזרים:

מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק וכאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר.

מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הקבוצה בפעילותה השוטפת במועד הדיווח והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי:

היתרה המאזנית מהווה קירוב לשווי ההוגן, שכן תנאי העסקות שבמאזן אינם שונים מהותית מתנאי עסקות דומות ביום הדיווח.

ביאור 32א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

31 בדצמבר 2015				
יתרה במאזן	שווי הוגן			סך הכל
	רמה 1 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 3 ^(א)	
במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	60,455	52,418	6,431	1,656
ניירות ערך ^(ב)	69,475	46,931	19,491	3,053
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,764	1,764	-	-
אשראי לציבור, נטו	261,399	2,246	68,534	190,601
אשראי לממשלות	453	-	26	441
נכסים בגין מכשירים נגזרים	11,250	916	8,931	1,403
נכסים פיננסיים אחרים	1,643	551	-	1,093
סך כל הנכסים הפיננסיים	406,439 ^(ג)	104,826	103,413	198,247
התחייבויות פיננסיות				
פיקדונות הציבור	328,693	2,666	203,012	124,612
פיקדונות מבנקים	3,859	-	3,777	56
פיקדונות מממשלות	750	-	688	86
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	938	938	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבויות נידחים	21,308	17,880	340	4,724
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	11,098	914	9,932	252
התחייבויות פיננסיות אחרות	7,871	1,363	5,025	1,480
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	374,517 ^(ג)	23,761	222,774	131,210
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	347	-	-	347
כנוסף, בתחייבויות בגין זכויות עובדים ברוטו - פנסיה ופיצויים ^(ד)	15,764	-	194	15,570

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשים במחירים מצוטטים בשוק פעיל.

רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.

רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך.

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 113,254 מיליון ש"ח ובסך 130,250 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה ביאורים 332-332.

(ד) ההתחייבות מוצגת בברוטו, אינה מתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.

ביאור 32א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

31 בדצמבר 2014				
יתרה במאזן	שווי הוגן	רמה 1 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 3 ^(א)
סך הכל				
במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	60,615	43,671	15,617	1,367
ניירות ערך ^(ב)	52,113	30,526	17,982	3,605
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	2,000	2,000	-	-
אשראי לציבור, נטו	252,480	2,109	58,238	193,571
אשראי לממשלות	528	-	51	491
נכסים בגין מכשירים נגזרים	16,909	1,360	12,546	3,003
נכסים פיננסיים אחרים	875	188	-	687
סך כל הנכסים הפיננסיים	385,520 ^(ג)	79,854	104,434	202,724
התחייבויות פיננסיות				
פיקדונות הציבור	303,397	2,682	169,062	134,079
פיקדונות מבנקים	4,556	-	4,313	218
פיקדונות מממשלות	467	-	400	95
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	1,238	1,238	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נידחים	23,678	18,960	382	6,604
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	15,650	1,306	14,193	151
התחייבויות פיננסיות אחרות	7,990	935 ^(ד)	4,786 ^(ד)	2,270 ^(ד)
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	356,976 ^(ג)	25,121	193,136	143,417
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	356	-	-	356

- (א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשים במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
 רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
 רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.
 (ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך.
 (ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 105,782 מיליון ש"ח ובסך 132,246 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה ביאורים 332-332.
 (ד) סווג מחדש.

ביאור 32- פריטים הנמדדים בשווי הוגן

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2015			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב -			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
במיליוני ש"ח			
נכסים			
ניירות ערך זמינים למכירה:			
26,954	1,599	-	28,553
7,339	789	-	8,128
-	35	-	35
157	6,105	-	6,262
-	7,563	2,003	9,566
113	473	-	586
20	1,674	-	1,694
1,653	-	-	1,653
36,236	18,238	2,003	56,477
ניירות ערך למסחר:			
6,632	32	-	6,664
3,056	2	-	3,058
238	-	-	238
-	148	-	148
-	751	-	751
152	-	-	152
-	320	-	320
617	-	-	617
10,695	1,253	-	11,948
נכסים בנין מכשירים נגזרים:			
-	170	174	344
30	6,043	297	6,370
-	2,292	770	3,062
517	420	129	1,066
7	6	33	46
362	-	-	362
916	8,931	1,403	11,250
אחרים:			
2,246	6	-	2,252
1,764	-	-	1,764
551	-	-	551
4,561	6	-	4,567
52,408	28,428	3,406	84,242

ביאור 332 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2015			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
במיליוני ש"ח			
התחייבויות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:			
-	339	53	392
חוזי שקל - מדד			
30	6,065	-	6,095
חוזי ריבית			
-	2,930	199	3,129
חוזי מטבע - חוץ			
517	559	-	1,076
חוזי מניות			
7	39	-	46
חוזי סחורות ואחרים			
360	-	-	360
פעילות בשוק המעוף			
914	9,932	252	11,098
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
אחרים:			
2,666	20	13	2,699
פקדונות בגין השאלות ניירות ערך			
938	-	-	938
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר			
1,363	-	-	1,363
אחרים			
4,967	20	13	5,000
סך הכל אחרים			
5,881	9,952	265	16,098
סך כל התחייבויות			

ביאור 32 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2014				
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב -				
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	
נכסים				
ניירות ערך זמינים למכירה:				
12,678	1,612	-	14,290	אגרות חוב ממשלת ישראל
3,944	771	-	4,715	אגרות חוב ממשלות זרות
18	47	-	65	אגרות חוב מוסדות פיננסים בישראל
409	5,267	-	5,676	אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים
-	5,678	2,009	7,687	אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
641	266	-	907	אגרות חוב אחרות בישראל
1,026	1,576	-	2,602	אגרות חוב אחרות זרים
1,584	-	-	1,584	מניות וקרנות נאמנות זמינות למכירה
20,300	15,217	2,009	37,526	סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה
ניירות ערך למסחר:				
7,523	392	-	7,915	אגרות חוב ממשלת ישראל
496	9	-	505	אגרות חוב ממשלות זרות
374	-	-	374	אגרות חוב מוסדות פיננסים בישראל
-	266	-	266	אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים
-	1,438	-	1,438	אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
319	-	-	319	אגרות חוב אחרות בישראל
-	660	-	660	אגרות חוב אחרות בחו"ל
1,514	-	-	1,514	מניות וקרנות נאמנות למסחר
10,226	2,765	-	12,991	סך הכל ניירות ערך למסחר
נכסים בגין מכשירים נגזרים:				
-	96	145	241	חוזי שקל - מדד
9	7,428	423	7,860	חוזי ריבית
5	4,366	2,307	6,678	חוזי מטבע - חוץ
707	656	64	1,427	חוזי מניות
13	-	64	77	חוזי סחורות ואחרים
626	-	-	626	פעילות בשוק המעוף
1,360	12,546	3,003	16,909	סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים
אחרים:				
2,109	5	-	2,114	אשראי ופקדונות בגין השאלות ניירות ערך
2,000	-	-	2,000	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
181	-	-	181	אחר
4,290	5	-	4,295	סך הכל אחרים
36,176	30,533	5,012	71,721	סך כל הנכסים

ביאור 332 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2014				
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב -				
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	
במיליוני ש"ח				
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
-	213	41	254	חוזי שקל - מדד
9	7,619	-	7,628	חוזי ריבית
5	5,582	110	5,697	חוזי מטבע - חוץ
707	715	-	1,422	חוזי מניות
12	64	-	76	חוזי סחורות ואחרים
573	-	-	573	פעילות בשוק המעוף
1,306	14,193	151	15,650	סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
אחרים:				
2,680	23	11	2,714	פקדונות בגין השאלות ניירות ערך
1,238	-	-	1,238	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
935 ^(א)	-	-	935	אחרים
4,853	23	11	4,887	סך הכל אחרים
6,159	14,216	162	20,537	סך כל התחייבויות

(א) סווג מחדש.

ביאור 332 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2015					
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב -					
סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה	סך הכל שווי הוגן	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	
במיליוני ש"ח					
14	1,132	1,132	-	-	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
14	1,132	1,132	-	-	סך הכל
31 בדצמבר 2014					
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב -					
סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה	סך הכל שווי הוגן	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	
במיליוני ש"ח					
(274)	1,518	1,518	-	-	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
(274)	1,518	1,518	-	-	סך הכל

ביאור 32- שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015											
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2015	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2015	העברות מרמה 3	העברות אל רמה 3	התאמות מתרגום דוחות כספיים	סילוקים	מכירות	רכישות והנפקות	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:			שווי הוגן לתחילת השנה
								ברווח כולל אחר ^(ב)	בדוח רווח והפסד ^(א)	דוח רווח והפסד	
במיליוני ש"ח											
נכסים											
ניירות ערך זמינות למכירה:											
MBS/ABS	2,009	48	(11)	508	(138)	(413)	-	-	-	2,003	(250)
סך כל אגרות חוב זמינות למכירה	2,009	48	(11)	508	(138)	(413)	-	-	-	2,003	(250)
מניות זמינות למכירה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל אגרות חוב למסחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מניות למסחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	145	(23)	-	-	-	52	-	-	-	174	66
חוזי ריבית	423	(11)	-	-	(115)	-	-	-	-	297	(83)
חוזי מטבע - חוץ	2,307	(3,478)	-	1,941	-	-	-	-	-	770	230
חוזי מניות	64	65	-	-	-	-	-	-	-	129	108
חוזי סחורות ואחרים	64	(31)	-	-	-	-	-	-	-	33	32
פעילות בשוק המעוף	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים	3,003	(3,478)	-	1,941	(115)	52	-	-	-	1,403	353
סך כל אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך כל הנכסים	5,012	(3,430)	(11)	2,449	(138)	(528)	52	-	-	3,406	103
התחייבויות											
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	41	(37)	-	-	-	49	-	-	-	53	49
חוזי מטבע - חוץ	110	89	-	-	-	-	-	-	-	199	123
סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	151	52	-	-	-	49	-	-	-	252	172
סך כל אחרים	11	2	-	-	-	-	-	-	-	13	13
סך כל ההתחייבויות	162	54	-	-	-	49	-	-	-	265	185

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.
 (ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.

ביאור 32 - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3 (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014										
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2014	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2014	העברות מרמה 3	העברות אל רמה 3	התאמות מתרגום דוחות כספיים	מכירות סילוקים	רכישות והנפקות	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:			
							ברווח כולל אחר(ב)	בדוח רווח והפסד(א)	שווי הוגן לתחילת השנה	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:
במיליוני ש"ח										
נכסים										
ניירות ערך זמינות למכירה:										
-	-	-	-	-	-	(7)	-	-	-	7
-	-	-	-	-	(119)	-	-	-	(1)	120
289	2,009	-	-	(1)	(192)	(160)	557	(5)	77	1,733
-	-	-	-	-	(9)	-	-	-	-	9
289	2,009	-	-	(1)	(320)	(167)	557	(5)	76	1,869
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים:										
88	145	-	41	-	-	-	-	-	18	86
73	423	-	-	-	(105)	-	-	-	137	391
^(א) 1,273	2,307	-	-	-	-	-	1,595	-	(622)	1,334
64	64	-	-	-	-	-	-	-	64	-
64	64	-	-	-	-	-	-	-	64	-
1,562	3,003	-	41	-	(105)	-	1,595	-	(339)	1,811
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,851	5,012	-	41	(1)	(425)	(167)	2,152	(5)	(263)	3,680
התחייבויות										
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:										
38	41	-	37	-	-	-	-	-	(71)	75
(181)	110	-	-	-	-	-	-	-	(194)	304
(143)	151	-	37	-	-	-	-	-	(265)	379
11	11	-	-	-	-	-	-	-	11	-
(132)	162	-	37	-	-	-	-	-	(254)	379

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.
 (ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.
 (ג) הוצג מחדש.

ביאור 32ד - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

31 בדצמבר 2015					
שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח	ממוצע ⁽³⁾	
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ני"ע זמינים למכירה⁽¹⁾					
2,003	היוון תזרימי מזומנים	מרווח הסתברות לכשל שיעור פרעון מוקדם שיעור הפסד	bp 70-160 2.5%-6%	bp 115 4.25% 20% 30%	איגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
85	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.0%-0.2%	(0.10%)	חוזי ריבית שקל - מדד
89	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.52%-100% ^(*)	1.49%	
297	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.52%-100% ^(*)	1.49%	חוזי ריבית
95	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.0%-0.2%	(0.10%)	חוזי מטבע - חוץ
675	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.52%-100% ^(*)	1.49%	
129	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.52%-100% ^(*)	1.49%	חוזים בגין מניות
33	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.52%-100% ^(*)	1.49%	חוזים בגין סחורות
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
53	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.0%-0.2%	(0.10%)	חוזי ריבית שקל - מדד
199	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.0%-0.2%	(0.10%)	חוזי מטבע - חוץ
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
1,132	השווי ההוגן של הביטחון				אשראי שגבייתו מותנית בביטחון

* בגין צד נגדי שכשל.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל. גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.
2. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי ההוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה. שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי ההוגן של העסקות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יגדל (יקטן).
3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל.

ביאור T32 - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 (המשך)

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3 (המשך)

31 בדצמבר 2014				
שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח	ממוצע ⁽³⁾
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
ני"ע זמינים למכירה⁽¹⁾				
2,009	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	bp 70-160	bp 115
		הסתברות לכשל	2.5%-6%	4.25%
		שיעור פרעון מוקדם	20%	20%
		שיעור הפסד	30%	30%
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
89	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.1%-0.39%	0.25%
56	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.03%-100% ^(*)	1.69%
423	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.03%-100% ^(*)	1.69%
178	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.1%-0.39%	0.25%
2,129	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.03%-100% ^(*)	1.69%
64	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.03%-100% ^(*)	1.69%
64	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.03%-100% ^(*)	1.69%
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
41	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.1%-0.39%	0.25%
110	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.1%-0.39%	0.25%
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
1,518	השווי ההוגן של הביטחון	אשראי שגבייתו מותנית בביטחון		

* בגין צד נגדי שכשל.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

- הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל. גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.
- הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי ההוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה. שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי ההוגן של העסקות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקות יגדל (יקטן).
- נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל.

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו

השליטה בבנק

בנק ללא גרעין שליטה

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

א. יתרונות

31 בדצמבר 2015 ^(י)			
בעלי עניין ^{(ז)(ח)}			
מחזיקי מניות		נושאי משרה ^(א)	
יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
פיקדונות בבנקים			
-	-	-	-
ניירות ערך ^(ה)			
-	-	-	-
12	12	-	-
אשראי לציבור			
-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי			
12	12	-	-
אשראי לציבור נטו			
-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ^(ה)			
-	-	-	-
נכסים אחרים			
התחייבויות:			
47	42	-	-
פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
פיקדונות מבנקים			
1	1	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
1	1	-	-
התחייבויות אחרות			
14	12	-	-
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים ^(י)			

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 3(ד)80. בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף 3(ד)80. בהוראות הדיווח לציבור ותאגידים שאדם או שתאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
- (ג) בהתאם לסעיף 3(ד)80. בהוראות הדיווח לציבור.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) לפרטים ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך [ביאור 15](#) השקעות בחברות כלולות.
- (ו) ביום 31 בדצמבר 2015 החזקות בעלי עניין וצדדים קשורים בהון הבנק הינם ב-463,732 ש"ח ערך נקוב ממניות הבנק.
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 3(ד)80. בהוראות הדיווח לציבור.
- (ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 3(ד)80. בהוראות הדיווח לציבור.
- (י) מתכונת הגילוי בביאור עודכנה בהתאם לחוזר המפקח על הבנקים בנושא גילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים, ראה [ביאור 4.1.1](#).

בעלי עניין ^{(1)(ח)}									
צדדים קשורים המוחזקים על ידי הבנק									
אחרים ^(ב)		חברות בנות שלא אוחדו		חברות בנות שלא אוחדו		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		אחרים ^(ב)	
יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר ^(ד)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,162	482	-	-	-	-	-	-	-	-
1,334	928	1,935	913	-	-	5	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,334	928	1,935	913	-	-	5	-	-	-
-	-	948	924	-	-	-	-	-	-
6	-	11	5	-	-	-	-	-	-
1,456	648	2,279	71	4	4	15	-	3	2
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	54	11	-	-	-	-	-	-
589	100	113	92	-	-	2	-	1	1

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2014 ^(ח)			
בעלי עניין ^(ו)			
אנשי מפתח ניהוליים ^(א)		בעלי שליטה	
היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
-	-	-	-
18	17	-	-
-	-	-	-
18	17	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
התחייבויות:			
39	37	-	-
-	-	-	-
2	2	-	-
3	2	-	-
12	12	-	-

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם ב- IAS 24.
- (ב) תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
- (ג) צדדים העומדים בהגדרת צד קשור על פי IAS 24 שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) לפרטים ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך [וביאור 15](#) השקעות בחברות כלולות.
- (ו) ביום 31 בדצמבר 2014 החזקות בעלי עניין וצדדים קשורים בהון הבנק הינם ב-125,076 ש"ח, ערך נקוב ממניות הבנק.
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

צדדים קשורים המוחזקים על ידי הבנק									
אחרים ^(ב)		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה				חברות בנות שלא אוחדו		חברות כלולות	
יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ה)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ה)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ה)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ה)	יתרה ליום 31 בדצמבר	אחרים ^(ג)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	942	-	-	-	539	1,303	1,700
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	942	-	-	-	539	1,303	1,700
-	-	-	-	-	-	-	2,216	-	-
-	-	-	86	-	-	-	6	51	76
3	3	-	7,383	-	3	3	2,511	919	1,102
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	2,784	-	-	-	-	-	-
-	-	-	120	-	-	-	35	20	82
-	-	-	630	-	-	-	46	616	811

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015 ^(א)					
בעלי עניין ^(ט)					
צדדים קשורים המוחזקים על ידי התאגיד הבנקאי					
מחזיקי מניות	נושאי משרה ^(א)	אחרים ^(ב)	חברות בת (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ^(י)	אחרים ^(יא)
במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית נטו ^(ד)	-	-	-	33	41
הוצאות שאינן מריבית	-	-	-	(11)	(4)
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	-	4	3
הוצאות תפעוליות ואחרות ^(ה)	-	(48)	(1)	(7)	(36)
סך הכל	-	(48)	(1)	15	1

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014 ^(א)					
בעלי עניין ^(ט)					
צדדים קשורים המוחזקים על ידי התאגיד הבנקאי					
מחזיקי מניות בעלי שליטה	אנשי מפתח ניהוליים ^(א)	אחרים ^(ב)	חברות בת (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ^(י)	אחרים ^(יא)
במיליוני ש"ח					
הכנסות (הוצאות) ריבית נטו ^(ד)	-	-	(16)	5	70
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	(1)	-	(54)	(38)	53
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	14	-	8
הוצאות תפעוליות ואחרות ^(ה)	-	(49)	1	(26)	-
סך הכל	(1)	(49)	(69)	(59)	123

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 2.80(3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
- (ג) צדדים העומדים בהגדרת צד קשור על פי IAS 24 שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.
- (ד) פירוט בסעיף ד להלן.
- (ה) פירוט בסעיף ג להלן.
- (ו) מתכונת הגילוי בביאור עודכנה בהתאם לחוזר המפקח על הבנקים בנושא גילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים, ראה [ביאור 4.1.1](#).
- (ז) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.
- (ח) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם ב-IAS 24.
- (ט) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 2.80 בהוראות הדיווח לציבור.
- (י) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 2.80(7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (יא) בהתאם לסעיף 2.80(8) בהוראות הדיווח לציבור.

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2013 ⁽¹⁾					
בעלי עניין					
צדדים קשורים המוחזקים על ידי התאגיד הבנקאי					
מחזיקי מניות בעלי שליטה	אנשי מפתח ניהוליים ^(א)	אחרים ^(ב)	חברות בת (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת	אחרים ^(ג)
במיליוני ש"ח					
הכנסות (הוצאות) ריבית נטו ^(ד)	59	1	(321)	(4)	7
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	-	-	(589)	-	(31)
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	16	-	-
הכנסות (הוצאות) תפעוליות ואחרות ^(ה)	-	(76)	44	-	(19)
סך הכל	59	(75)	(866)	(4)	(43)

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם ב- IAS 24.

(ב) תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.

(ג) צדדים העומדים בהגדרת צד קשור על פי IAS 24 שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.

(ד) פירוט בסעיף ד להלן.

(ה) פירוט בסעיף ג להלן.

(ו) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

ביאור 33 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאחדות שלו (המשך)

ג. תגמול וכל הטבה אחרת לבעלי עניין

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015 ^(ד)		2014 ^(ה)		2013 ^(ה)	
נושאי משרה		אנשי מפתח ניהוליים			
מספר מקבלי הטבות	סך	מספר מקבלי הטבות	סך	מספר מקבלי הטבות	סך
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
33	18	36	23	62	28
9	17	10	16	11	14

בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו^{(א)(ב)(ג)}

דירקטור שאינו מועסק בתאגיד או מטעמו^(א)

ד. הכנסות ריבית, נטו בעסקאות הבנק וחברות מאחדות שלו עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015 ^(ד)		2014 ^(ה)		2013 ^(ה)	
מאחד	מזה: מחברות כלולות	מאחד	מזה: מחברות כלולות	מאחד	מזה: מחברות כלולות
במיליוני ש"ח					
(א) בגין נכסים					
78	35	101	11	183	13
מאשראי לציבור					
(ב) בגין התחייבויות					
(4)	(2)	(37)	(6)	(204)	(6)
-	-	-	-	(11)	-
-	-	(5)	-	(139)	-
74	33	59	5	(171)	7
סך הכל הכנסות ריבית, נטו					

- (א) לא כולל הוצאות מס שכר.
 (ב) מזה: הטבות עובד לזמן קצר 25 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 2 מיליון ש"ח, ו- (4) עדכון הטבות אחרות לזמן ארוך.
 (2014 - הטבות עובד לזמן קצר 27 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 9 מיליון ש"ח, ואין הטבות אחרות לזמן ארוך. 2013 - הטבות עובד לזמן קצר 46 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 6 מיליון ש"ח ואין הטבות אחרות לזמן ארוך).
 (ג) בשנת 2015 שולמו תשלומים מבוססי מניות בסך 10 מיליון ש"ח (2014 - לא שולמו תשלומים מבוססי מניות, 2013 - שולמו 10 מיליון ש"ח).
 (ד) מתכונת הגילוי בביאור עודכנה בהתאם לחוזר המפקח על הבנקים בנושא גילוי על בעלי עניין וצדדים קשורים, ראה [ביאור 4.1.1](#).
 (ה) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

דירקטורים ונושאי משרה בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליטת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות מוחזקות. פרמיית הביטוח הכוללת הסתכמה בסך 4,262 אלפי ש"ח (2014 - 3,219 אלפי ש"ח, 2013 - 3,351 אלפי ש"ח).

ה. מידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין

עסקאות ויתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתני העסקאות עם גופים שאינם קשורים לבנק ולחברות המאחדות שלו.
 הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקאות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ביאור 34 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק

א. תמצית דוח רווח והפסד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2013	2014	2015	
במיליוני ש"ח			
10,627	8,508	7,313	הכנסות ריבית
4,648	2,546	1,549	הוצאות ריבית
5,979	5,962	5,764	הכנסות ריבית, נטו
27	195	149	הוצאות בגין הפסדי אשראי
5,952	5,767	5,615	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית			
929	384	1,134	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,817	2,808	2,852	עמלות
(^(א) 79)	(^(א) 139)	214	הכנסות אחרות
3,825	3,331	4,200	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות			
(^(א) 4,058)	(^(א) 4,085)	4,301	משכורות והוצאות נלוות
(^(א) 1,453)	(^(א) 1,281)	1,305	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,233	1,101	1,019	הוצאות אחרות
6,744	6,467	6,625	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
(^(א) 3,033)	2,631	3,190	רווח לפני מסים
(^(א) 1,187)	(^(א) 1,087)	1,175	הפרשה למסים על הרווח
1,846	1,544	2,015	רווח לאחר מסים
(^(א) 142)	(^(א) 131)	820	חלק הבנק ברווחים (הפסדים), נטו של חברות מוחזקות לאחר מס
1,988	1,413	2,835	רווח נקי

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבוונאות המקובלים כארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 34 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ב. מאזן הבנק

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
נכסים		
57,276	58,928	מזומנים ופיקדונות בבנקים
43,669	63,620	ניירות ערך
2,000	1,764	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
224,308	233,526	אשראי לציבור
(3,118)	(3,060)	הפרשה להפסדי אשראי
221,190	230,466	אשראי לציבור, נטו
477	453	אשראי לממשלות
^(א) 13,528	12,543	השקעות בחברות מוחזקות
^(א) 2,556	2,487	בניינים וציוד
16,702	11,173	נכסים בגין מכשירים נגזרים
^(א) 5,923	6,349	נכסים אחרים
363,321	387,783	סך כל הנכסים
התחייבויות והון		
287,378	300,177	פיקדונות הציבור
8,889	6,703	פיקדונות מבנקים
123	146	פיקדונות מממשלות
1,238	938	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
5,953	21,308	כתבי התחייבות נדחים
15,497	11,032	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
^(א) 18,445	18,712	התחייבויות אחרות
337,523	359,016	סך כל ההתחייבויות
^(א) 25,798	28,767	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק
363,321	387,783	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ביאור 34 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2013	2014	2015
במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
1,988 ^(א)	1,413 ^(א)	2,835
רווח נקי לשנה		
התאמות:		
(23) ^(א)	147 ^(א)	(13)
חלק הבנק ברווחים בלתי מחולקים של חברות מוחזקות בניכוי דיבידנד שהתקבל		
(1,670) ^(א)	(1,738) ^(א)	21,844
אחר, נטו (כולל הפרשות להפסדי אשראי ולירידת ערך של ניירות ערך)		
295	(178)	24,666
מזומנים נטו מפעילות שוטפת		
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה		
-	3	(75)
רכישת מניות בחברות מוחזקות		
(5)	-	-
שינוי במזומנים כתוצאה ממיזוג חברה מוחזקת		
(7,536) ^(א)	16,462 ^(א)	(19,559)
אחר		
(7,541)	16,465	(19,634)
מזומנים נטו מפעילות השקעה		
תזרימי מזומנים מפעילות מימון		
-	-	3,315
הנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
(582)	(855)	(5,682)
פדיון אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים		
1	1	42
אחר		
(581)	(854)	(2,325)
מזומנים נטו מפעילות מימון		
(7,827)	15,433	2,707
גידול (קטון) במזומנים ושווי מזומנים		
45,460	37,014	53,145
יתרת מזומנים לתחילת השנה		
(619)	698	91
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים		
37,014	53,145	55,943
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה		

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

לשנה שנסתיימה ביום		
2013	2014	2015
במיליוני ש"ח		
10,912	9,128	8,350
ריבית שהתקבלה		
(5,242)	(3,602)	(3,060)
ריבית ששולמה		
137	22	973
דיבידנדים שהתקבלו		
(1,036)	(1,420)	(1,133)
מסים על הכנסה ששולמו		

ביאור 34 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ד. מידע על בסיס נתונים נומינליים היסטוריים לצרכי מס

31 בדצמבר		
2014	2015	
במיליוני ש"ח		
361,728 ^(ב)	387,157	סך כל הנכסים
337,465	358,963	סך כל ההתחייבויות
24,263 ^(ב)	28,194	הון עצמי
1,214	3,464	רווח נקי ^(א)

(א) לא כולל רווחי (הפסדי) חברות כלולות כמתחייב לפי כללי חשבוונאות מקובלים בישראל.

(ב) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבוונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.ד.1](#), וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.ד.1](#).

ביאור 35 - אירועים לאחר תאריך המאזן

א. רכישת Visa Inc את Visa Europe

ביום 3 בנובמבר 2015 הודיעו החברות Visa Inc. (NYSE: V) ו-Visa Europe Ltd. בדבר התקשרותן בהסכם, לפיו תרכוש Visa Inc את Visa Europe. הבנק הינו חבר ב-Visa Europe Ltd. התמורה הכוללת שתשולם במסגרת העסקה מוערכת בעד כ-21.2 מיליארד אירו, והיא תורכב מתשלום במזומן ובמניות. ביצוע העסקה כפוף לקבלת אישורים רגולטורים שונים. בהתאם לדיווחים, צפוי כי העסקה תושלם במהלך שנת 2016.

בהתאם למידע ראשוני שהגיע לבנק, בדבר אופן חלוקת התמורה בין החברים ב-Visa Europe Ltd, ככל שתושלם העסקה, התמורה שצפויה להיות משולמת לבנק בגין החברות ב-Visa Europe Ltd צפויה להסתכם בכ-274 מיליון ש"ח במזומן ובכ-94 מיליון ש"ח במניות (סה"כ שני רכיבים אלו צפויים לפי ההערכות הראשוניות כאמור להסתכם בכ-368 מיליון ש"ח). כמו כן צפויה בהתאם לתנאי העסקה תמורה עתידית המותנית בעמידה ביעדם שנקבעו בעסקה, שתשולם בעוד כשנתיים, בסך במזומן של כ-105 מיליון ש"ח. הנתונים דלעיל חושבו לפי שער האירו ביום 23 בדצמבר 2015.

אין כל ודאות שהעסקה תושלם.

ב. רכישת ביטוח לתיק ערבויות מכר

הבנק התקשר עם מבטחי משנה בינלאומיים, בעלי דרוג בינלאומי גבוה, לרכישת ביטוח לתיק של ערבויות מכוח חוק מכר (דירות) ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור. רכישת הביטוח נועדה בעיקרה להפחית את ההון המרוחק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203. עם השלמת המהלך, צפוי שיפור של 0.22%-0.28% ביחס הלימות הון עצמי רובד 1.

ג. לאומי קארד

ביום 14 בדצמבר 2015 פורסם דוח הביניים של וועדת שטרום וביום 6 בינואר 2016 פורסמה גרסה נוספת של טיוטת הדוח, להערות הציבור. בשלב זה לא ניתן להעריך מה יהיו ההמלצות הסופיות של הוועדה. כמו-כן, לא ניתן להעריך האם ההמלצות הסופיות יאומצו בחקיקה ואם אכן יאומצו מה יהיו הוראות המעבר שיקבעו. נכון להיום אין הצעת חוק ואין חקיקה שמחייבת מכירה של חברות כרטיסי האשראי על ידי הבנקים. לכן, בשלב זה לא ניתן להעריך האם תוטל בעתיד על הבנק חובה למכור את ההחזקות ואם תוטל חובה כאמור מה יהיה תוכן החובה. כל עוד אין חקיקה שמחייבת מכירה, אין בכוונת הבנק למכור את לאומי קארד.

כמו כן, טרם התקיימו התנאים להכרה בהפרשה למס.

השפעת המס הצפויה לחול אם וכאשר הבנק ימכור את לאומי קארד בשווי המאזני שלה בספרים מוערכת בכ-85 מיליון ש"ח על פי שיעור המס הידוע למועד פרסום הדוח.

ביאור 35 - אירועים לאחר תאריך המאזן (המשך)

ד. לאומי שירותי שוק ההון

יישום טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה, מכירה והחזקה של ניירות ערך) (תיקון) התשע"ה-2015, שפורסמה ביום 29 ביולי 2015 אם יתקבלו, עלול לחייב את הבנק לחדול מלהעניק שירותי תפעול לגופים מוסדיים, בהנחה שיעדיף להמשיך במתן שירותי ברוקראז'.

הבנק מנהל מגעים ראשוניים ובלתי מחייבים לבחינת האפשרות למכירת חברת הבת שלו - לאומי שירותי שוק ההון בע"מ ("לאומי שש"ה") או פעילותה - בחלקה או במלואה. כל עוד לא הובהר האם הוראת הדין האמור תתקבל, אין בכוונת הבנק למכור את לאומי שש"ה.

היקף ההכנסות של לאומי שש"ה ורווחיותה אינם מהותיים ביחס לפעילות או רווחיות קבוצת הבנק. לפיכך, לעסקה שתבוצע, אם תבוצע, לא תהיה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

ה. Bank Leumi Jersey

ביום 15 בפברואר 2016 התקשרה לאומי ג'רסי (Bank Leumi Jersey), חברת הבת של Bank Leumi UK, בהסכם למכירת החזקותיה בחברת הנאמנות בג'רסי (Jersey Bank Leumi) ושל Leumi Overseas Trust (Corporation). כניסתו לתוקף של ההסכם כפופה לקבלת אישורים רגולטורים שנדרשים לשם כך. לאור היקף הפעילות המצומצם יחסית של חברת הנאמנות בג'רסי, לביצוע העסקה לא צפויה להיות השפעה מהותית על פעילות הקבוצה.

Bank Leumi UK מנהל מגעים גם למכירת ההחזקות או הפעילות של לאומי ג'רסי.

ו. לאומי לוקסמבורג

בנובמבר 2015 נחתם הסכם למכירת נכסי הלקוחות של בנק לאומי לוקסמבורג לבנק Banque J.Safra Sarasin (Luxembourg) (להלן - "ספרא") בתמורה של סכום הנגזר משווי נכסי הלקוחות שיועברו לקונה. ב-29 בינואר 2016 בוצעה העברת מרבית לקוחות לאומי לוקסמבורג לספרא תמורת 2.6 מיליון דולר. ביום 2 בפברואר 2016 הושלמה העסקה, לאחר שהתקבלו האישורים שנדרשו לצורך השלמתה. במקביל פועל לאומי לוקסמבורג לסיום הפעילות הבנקאית שלו.

ז. הנפקה

1. על פי דוח הצעת מדף מיום 20 בינואר 2016, הנפיק הבנק, בתאריך 21 בינואר 2016 סך של 925,750,000 ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 400, הניתנים להמרה בנסיבות מסוימות לסך של עד 147,492,625 מניות רגילות של הבנק וכשירים להיכלל בהון רוברד 2. לפירוט נוסף בקשר עם המרת כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה 400) למניות הבנק ראו שטר הנאמנות לכתבי התחייבות נדחים (סדרה 400), אשר מהווה נספח לדוח הצעת המדף אשר פורסם ביום 20 בינואר 2016

ביאור 35 - אירועים לאחר תאריך המאזן (המשך)

2. בתאריך 21 בינואר 2016 הורחבה סדרה 177 והונפקו אגרות חוב נוספות, בהיקף של כ-3.6 מיליארד ש"ח. אגרות חוב אלה אינן מוזכרות לצורך ההון הפיקוחי.

ח. הסכם קיבוצי מיוחד

ביום 17 בפברואר 2016 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין נציגות עובדי הבנק לבין הבנק, לפיו יומרו זכויות שונות, שנצברו לטובת עובדים במניות של הבנק שיונפקו לעובדים בסכום אותן זכויות, על בסיס הסכום בו רשומות אותן זכויות בספרי הבנק. מימוש מתווה ייעשה בכפוף לפרסום מיתאר להנפקת מניות לעובדים ולקיום הליכים נוספים, כפי שנדרש על פי דין.

למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי ראה ביאור 23.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

תוכן העניינים

עמוד	
	א. ממשל תאגידי
452	חברי דירקטוריון הבנק
466	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
467	המבקר הפנימי
471	שכר רואי חשבון המבקרים
475	שכר נושאי משרה בכירה
	ב. פרטים נוספים
481	תרשים חברות מוחזקות
482	השליטה בבנק
483	רכוש קבוע ומתקנים
486	נכסים לא מוחשיים
487	משאבי אנוש
493	מבנה ארגוני
499	הליכים משפטיים
501	הסכמים מהותיים
505	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
536	דירוג האשראי
	ג. נספחים
537	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
542	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב-רבעוני
543	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב-רבעוני

חברי דירקטוריון הבנק^(*)(**)

מר דוד ברודט, יושב ראש

מר דוד אבנר

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי^{(ב)(ה)}

גב' תמר גוטליב^{(א)(ב)(ה)}

ד"ר סאמר חאג' יחיא

מר שי שכנאי חרמש

פרופ' חיים לוי^(ב)

מר אוהד מראני^{(ב)(ה)}

מר יואב נרדי

מר חיים סאמט, עו"ד^{(א)(ב)(ג)}

גב' נורית סגל

גב' ציפורה סמט^{(א)(ב)}

פרופ' ידידיה צבי שטרן^{(ב)(ד)}

פרופ' גבריאלה שלן^{(א)(ב)}

א. דח"צ לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999

ב. דירקטור חיצוני לפי הוראה 301 בנוהל בנקאי תקין

ג. עו"ד חיים סאמט נבחר מחדש כדח"צ לפי חוק החברות, באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 8 ביולי 2015 וזאת לתקופה של שלוש שנים.

ד. פרופ' ידידיה שטרן נבחר מחדש לכהונה כדירקטור באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 8 ביולי 2015.

ה. נבחרו כדירקטורים באסיפה הכללית השנתית שהתקיימה ביום 8 ביולי 2015. כהונתה של גב' תמר גוטליב החלה ביום 26 באוגוסט 2015. כהונתו של מר שמואל (מולי) בן צבי החלה ביום 29 ביולי 2015. כהונתו של מר אוהד מראני החלה ביום 1 בנובמבר 2015.

* פרופ' אפרים צדקה ופרופ' אריה גנס סיימו את כהונתם כדירקטורים בבנק ביום 3 ביולי 2015. מר רמי גוזמן סיים את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 31 באוקטובר 2015. מר משה דברת חדל לכהן כדירקטור בבנק ביום 24 בינואר 2016.

** פרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2015 ובאתר המגנא של רשות ניירות-ערך:
<http://www.magna.isa.gov.il>

הדירקטוריון מונה 14 דירקטורים. המניין החוקי לדיוניו ולקבלת החלטות הנו מרביתם.

בהתאם להוראה ניהול בנקאי תקין 301 של המפקח על הבנקים, לפחות שליש מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים חיצוניים ("דירקטור חיצוני") העומדים בדרישות הכשירות של דירקטור חיצוני כהגדרתו בהוראה 301 בנוהל בנקאי תקין.

בהתאם לכך, בדירקטוריון הבנק מכהנים 8 דירקטורים המסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 4 דח"צים בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("דח"צ").

כמו כן, לאור הגדרת "דירקטור בלתי תלוי" בחוק החברות, ועדת הביקורת של הדירקטוריון אישרה כי הדירקטורים החיצוניים והדח"צים הינם דירקטורים בלתי תלויים.

בהתאם לקבוע בחוק החברות והתקנות לפיו, החליט דירקטוריון הבנק כי המספר המזערי של דירקטורים בעלי "מומחיות חשבונאית ופיננסית" שיכהנו בדירקטוריון הבנק בכל עת וישתתפו בדיוני מליאת הדירקטוריון בסיוטת הדוחות הכספיים ואישורם, יהיה שלושה, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו בהתאם לדיון ולמסמכי ההתאגדות, ובמיוחד לאחריותו לבדיקת מצבו הכספי של הבנק ולעריכת הדוחות הכספיים.

בקביעת המספר המזערי הנ"ל, הדירקטוריון התחשב בגודל הבנק, במורכבות פעילותו ובמגוון הסיכונים הכרוכים בה, ובמערכות ונהלים הקיימים בבנק, כגון בקרה, ניהול סיכונים, ציות, ביקורת פנימית וביקורת רואי חשבון המבקרים. כן נלקחה בחשבון עמידת כל חברי הדירקטוריון בדרישות הכשירות לכהונה כדירקטור בבנק על פי הדיון.

כל הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון עומדים בהגדרת דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.

החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראה 301 בנוהל בנקאי תקין של המפקח על הבנקים, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון. בהתאם להוראת בנק ישראל, קבע הדירקטוריון כי בוועדת בקורת של הדירקטוריון יכהנו בכל עת לפחות 3 "דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית". בפועל, כל הדירקטורים המכהנים בוועדת הביקורת הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדת הביקורת יהיה רוב חברי הוועדה, ובלבד שרוב הנוכחים הם דירקטורים חיצוניים שהינם בלתי תלויים, ואחד מהם לפחות הינו דח"צ. בוועדת בקורת מכהנים עתה 7 דירקטורים - מתוכם, 6 דירקטורים חיצוניים, כולל 4 דירקטורים שהם גם דח"צים.

שם הדירקטור חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
דוד ברודט י"ר הדירקטוריון, י"ר בוועדות: אשראי, ניהול סיכונים, משאבים, נוהל, השקעות, תשקיפים, אסטרטגיה הועדה לבנקאות דיגיטלית וחבר ועדת לקוחות חו"ל. אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.	השכלה אקדמית - מוסמך כלכלה ובוגר כלכלה ומדעי המדינה - האוניברסיטה העברית בירושלים. י"ר דירקטוריון בנק לאומי לישראל בע"מ, בעלים בדוד ברודט בע"מ (בהקפאה), י"ר הועד המנהל בקרן ירושלים, במכללה האקדמית הדסה ובמכון למחקר כלכלי ע"ש ד"ר ישעיהו פורדר (ע"ר), חבר הועד המנהל במכון ירושלים לחקר ישראל ובתיאטרון הקאמרי, י"ר חבר הנאמנים בקרן לטיפול בחסויים, מרצה במכללה לביטחון לאומי (אוניברסיטת חיפה). חבר הועד הפועל באיגוד הבנקים בישראל (ע"ר) עד אפריל 2015 י"ר הדירקטוריון ב-Bank Leumi USA, וב-Bank leumi ie-Israel corporation. עד דצמבר 2014 נשיא איגוד הבנקים בישראל (ע"ר). עד דצמבר 2012 י"ר המועצה הציבורית לסטטיסטיקה, עד אוגוסט 2011 חבר ועדת אתור למנהל רשות המיסים.	כן, י"ר הדירקטוריון של הבנק מאז אוגוסט 2010. בוגר כלכלה ומדעי המדינה ומוסמך בכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים. סמנכ"ל כספים של התעשייה האווירית, 1987-1991. הממונה על התקציבים במשרד האוצר, 1991-1994. מנכ"ל משרד האוצר, 1995-1997. כיהן כיו"ר בנק מזרחי ובנק טפחות וכיו"ר קרנית תאגיד ביטוח ממשלתי. כיהן כדירקטור בחברות ציבוריות וכחבר בוועדות כספים ומאז בדירקטוריונים שונים.
דוד אבנר חבר בוועדות ניהול סיכונים, משאבים, אסטרטגיה, והועדה לבנקאות דיגיטלית. אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.	השכלה אקדמית - בוגר מתמטיקה במסלול מדעי המחשב ופילוסופיה - אוניברסיטת חיפה. מגיסטר מנהל עסקים - הטכניון, חיפה. מנכ"ל ובעלים של נ.ס.י. אבנר בע"מ. מרצה בקריה האקדמית קרית אונו, בפקולטה למנהל עסקים (MBA). עד מרס 2015 חבר הועד המנהל בטכניון - מכון טכנולוגי לישראל	כן, בוגר מתמטיקה ופילוסופיה, אוניברסיטת חיפה ומוסמך במנהל עסקים, הטכניון בחיפה. מנכ"ל וסמנכ"ל בפרטנר תקשורת בע"מ, שהינה חברה ציבורית הנסחרת בבורסת תל-אביב, 2005-2010. במסגרת כהונתו כמנכ"ל החברה היה מעורב מאוד בתהליך הפקת הדוחות הכספיים.

שם הדירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשובנאית ופיננסית
ד"ר שמואל בן צבי	דירקטור חיצוני חבר בוועדות בקורת, ניהול סיכונים ואסטרטגיה דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין	השכלה אקדמית - מוסמך ודוקטור בכלכלה ובוגר בכלכלה ובסמטיסטיקה באוניברסיטת תל אביב, פוסט דוקטורט ב-MIT (1988), AMP קורס ניהול בכיר ב-HBS (2013), מוסמך בבטחון לאומי, מב"ל ואוניברסיטת חיפה (1993). בעלים ומנהל בשמואל (מולי) בן צבי בע"מ. עד דצמבר 2014 סמנכ"ל טבע.	כן, דוקטורט מוסמך ובוגר בכלכלה באוניברסיטת תל אביב, פוסט דוקטורט ב-MIT, מוסמך בביטחון לאומי מב"ל אוניברסיטת חיפה. מילא תפקיד מרכזי בכתיבת דוחות פיננסיים בחברה גלובלית גדולה (טבע) וכן ניתוח דוחות מתחרים וחברות שנשקלו לרכישה. ניהל פעילות פיננסית בתוקף אחריותו על ה-treasury של טבע לרבות עבודה עם בנקים בתחומים רבים.

שם הדירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור
תמר גוטליב דח"צ חברה בוועדות בקורת, ניהול סיכונים, ועדת תגמול, הועדה לבנקאות דיגיטלית, והועדה להפקת לקחים. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	השכלה אקדמית - מוסמך בכלכלה באוניברסיטת אינדיאנה בלומינגטון, אינדיאנה ארה"ב. בוגר יחסים בינלאומיים באוניברסיטה העברית בירושלים. בעלים, יו"ר ומנכ"ל משותף בחברת יבול שוקי הון בע"מ, יו"ר דירקטוריון בחקלאות עסקים אחזקות וניהול שפיים אגש"ח, בסקיוריטי טכנולוגי אינטגריישן בע"מ (STI), דירקטור חיצוני באקסטל לימיטד, בעל בד משואות יצחק בע"מ, דירקטור בלתי תלוי בערד השקעות ופיתוח תעשיה בע"מ, דירקטור בחוצות שפיים - אגודה שיתופית חקלאית בע"מ. חברת חבר הנאמנים וחברת הדירקטוריון במכללה למינהל - המסלול האקדמי. עד דצמבר 2015 דירקטורית בפריז נטוורק בע"מ. עד ינואר 2015 דירקטורית בלתי תלוייה בקרסו מוטורס בע"מ, עד יוני 2014 דירקטורית חיצונית בריט 1 בע"מ, עד מאי 2014 דירקטורית בלתי תלוייה באידיבי חברה לפיתוח בע"מ, עד נובמבר 2013 דירקטורית בלתי תלוייה ברובגרוף טאק בע"מ, עד 2012 דירקטורית בפולישוק תעשיות פלסטיקה בע"מ, עד דצמבר 2012 דירקטורית חיצונית בבנק לאומי למשכנתאות בע"מ, עד אפריל 2012 יו"ר דירקטוריון אמיליה פיתוח בע"מ ודירקטורית בזוהר דליה, עד פברואר 2012 דירקטור באמיליה קוסמטיקס בע"מ.	כן, בוגר ביחסים בינלאומיים האוניברסיטה העברית בירושלים. מוסמך בכלכלה באוניברסיטת אינדיאנה בלומינגטון אינדיאנה ארה"ב. כיהנה במשך שנים רבות בתאגידים בנקאיים. מ-1991-1980 בקבוצת לאומי, בחלק מהשנים כסמנכ"ל לאומי ושות' (כיום לאומי פרטנרס). מ-2000-1997 כיהנה כמנכ"ל חברת בת של בנק אינווסטק (כיום יובנק), במסגרת זו נדרשת הבנה של דוחות כספיים בנקאיים. במסגרת תפקידה בלאומי ושות' כמנהלת הנפקות מול הרשות לניירות ערך והבורסה נדרשה הבנה מעמיקה של הסוגיות החשבונאיות בבנק ומבנה הדוחות הכספיים. מ-2007 ועד 2012 כיהנה בחברת ועדת הביקורת והועדה לבחינת הדוחות הכספיים בבנק לאומי למשכנתאות. כמו כן בכל החברות בהן מכהנת כדירקטורית מכהנת גם בחברת הועדה לבחינת הדוחות הכספיים וועדת הביקורת, ובחלק מהחברות כיהנה גם כיו"ר הועדות הללו.	

שם הדיקטור	חברות בוועדות הדיקטוריון, האם הוא דיקטור בלתי תלוי / דיקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דיקטור	האם הוא דיקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
ד"ר סאמר חאג' יחיא	חבר בוועדות ניהול סיכונים, תשקיפים, אסטרטגיה, הועדה לבנקאות דיגיטלית והועדה להפקת לקחים אינו דיקטור חיצוני / בלתי תלוי.	השכלה אקדמית - ד"ר בכלכלה עם התמחות באקונומטריקה ומימון - אוניברסיטת MBA, MIT.MA. USA במנהל עסקים עם התמחות בבנקאות ומימון - האוניברסיטה העברית בירושלים, LLB במשפטים, עם התמחות בשוק ההון והבנקאות - האוניברסיטה העברית בירושלים, MA בכלכלה, עם התמחות במקרו כלכלה ומסחר בינלאומי, - האוניברסיטה העברית בירושלים, BA בחשבונאות וכלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים, השתלמות שנה ד' בראיית חשבון במיסים וביקורת דוחות כספיים - אוניברסיטת תל-אביב, CFA ניתוח כספי ומימוני - CFA Institute MA, USA. מרצה במרכז הבינתחומי בהרצליה (חל"צ), חבר ויו"ר ועדת הבקורת בהסתדרות המדיצינית הדסה (חל"צ), בעלים מנכ"ל ויו"ר בס.ה. עדן ניהול וייעוץ עסקי ובינלאומי בע"מ. עד 2013 אסטרטג מסחר ב-Grantham Mayo van Otterloo, עד 2012 סגן נשיא הנדסה פיננסית ב-Fidelity Capital Markets.	כן, בעל השכלה וניסיון מקצועי וכישורים בבנקאות, כספים, כלכלה, מנהל עסקים, ניהול סיכונים, מסחר חשבונאות, משפט, רגולציה וטכנולוגיה פיננסית.

האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	שם הדירקטור
כן, גזבר קיבוץ כפר עזה, ראש מוא"ז שער הנגב (כולל טיפול מול הבנקים על פי הסדר הקיבוצים), יו"ר ועדת כספים המפעלים האזוריים "שער הנגב", סמנכ"ל כספים חברת "כפרית תעשיות" (ח"צ) (CFO), גזבר הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית, חבר ועדת הכספים של הכנסת (2006-2013), חבר הוועדה לדוחות הכספיים (בעבר) - "פרוטרום", "כפרית". יו"ר הוועד המנהל מכללת ספיר וראשות ועדת השקעות. רקע אקדמי בתחום: בוגר כלכלה ומוסמך מנהל עסקים עם התמחות יחסי עבודה ומימון האוניברסיטה העברית בירושלים.	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים ומוסמך מנהל עסקים, התמחות ביחסי עבודה ובמימון - האוניברסיטה העברית בירושלים. יו"ר ההנהלה הישראלית, סגן נשיא עולמי וחבר וועדת ההיגוי העולמית בקונגרס היהודי העולמי, דירקטור בכפרית תעשיות (ח"צ), חבר בחבר הנאמנים במכללה האקדמית ספיר, חבר באגודת הידידים תאטרון יידישפיל, חבר עמותת חן הנגב. עד 2015 מ"מ מנכ"ל ארגון משקי הנגב-אגודה שיתופית מרכזית לחקלאות בע"מ עד 2013 יו"ר ועד מנהל במכללה האקדמית ספיר (בהתנדבות) וחבר כנסת.	חבר בוועדות משאבים, נוהל, השקעות ואסטרטגיה. אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.	שי שכנאי חרמש
כן, בעל השכלה רלוונטית ונסיון בתחומי כלכלה, ניהול סיכונים, כספים ומימון.	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה וסטטיסטיקה, מוסמך סטטיסטיקה ומנהל עסקים התמחות במימון, Ph.D מימון וכלכלה - מהאוניברסיטה העברית בירושלים. יו"ר ועדה ציבורית בכנסת לקביעת תנאי העסקתם של חברי הכנסת ועוזריהם, חוקר ומרצה (בהתנדבות) באוניברסיטה העברית בירושלים. עד 2014 דירקטור בהראל ניהול תיקים. עד 2013 דיקן ופרופסור במרכז האקדמי ברמת גן. עד יוני 2012 יועץ ב-Kanat Investment Funds. עד 2011 דירקטור במנורה - עמדה קרנות נאמנות.	דירקטור חיצוני חבר בוועדות תגמול, ניהול סיכונים, השקעות ואסטרטגיה. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	פרופ' חיים לוי

שם הדירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
אוהד מראני	דירקטור חיצוני חבר בוועדות אשראי, משאבים, תשקיפים ונוהל דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה התמחות בחשבונאות וסטטיסטיקה, מוסמך MBA במינהל עסקים באוניברסיטה העברית בירושלים. מוסמך מנהל ציבורי התמחות בכלכלה ופיננסים באוניברסיטת הרווארד, קיימברידג', בוסטון ארה"ב. מנכ"ל חברת הכשרת הישוב בישראל - אנרגיה בע"מ, דירקטור בשותפות עמנואל אנרגיה, באריאל חיפוש נפט וגז ובאריאל חיפוש נפט וגז - נאמנויות בע"מ, חבר בוועדת השקעות של קרן תשתיות ישראל I - א' שותפות מוגבלת ושל קרן תשתיות ישראל II (אי.א.אף 2011) - שותפות מוגבלת, דירקטור וחבר ועדת ביקורת כספים ומאזן בניסקו חשמל ואלקטרוניקה בע"מ. עד 2013 חבר הוועד המנהל בלהקת המחול בת שבע, עד 2012 יו"ר הוועד המנהל בלהקת המחול בת שבע, עד ספטמבר 2012 דירקטור ב- Geo Global Resources, Inc.	כן. בוגר כלכלה התמחות בחשבונאות וסטטיסטיקה, ומוסמך במינהל עסקים MBA התמחות במימון באוניברסיטה העברית. מוסמך במינהל ציבורי התמחות בכלכלה ופיננסים באוניברסיטת הרווארד, קיימברידג' - בוסטון ארה"ב. בעל ניסיון רב במילוי מגוון תפקידי ניהול בכירים בממשלה ובמגזר העסקי לרבות חברות בדירקטוריונים ועמידה בראש דירקטוריונים וועדות כספים ומאזן ועיקרם: מנכ"ל משרד האוצר, הממונה על התקציבים במשרד האוצר, יו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת כספים ומאזן בחברת בתי הזיקוק (בז"ן) ובחברת נתיבי הגז הטבעי לישראל (נתג"ז) בע"מ, מנכ"ל חברת הכשרה בישראל - אנרגיה בע"מ.

האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנהל בנקאי תקין - כן/לא	שם הדירקטור
כן, בוגר כלכלה ומוסמך מנהל עסקים (מימון), האוניברסיטה העברית בירושלים. בעל ניסיון בנקאי עשיר ומגוון בתחומי האשראי, שוק ההון וניהול נכסים והתחייבויות. כיהן במגוון תפקידים רחב בביקור על הבנקים בבנק ישראל ושימש ככלכלן ראשי בבנק הבינלאומי. כיהן כחבר הנהלה וכמשנה למנכ"ל בבנק ירושלים והיה מעורב באופן שוטף במעקב אחר הכנת הדוחות הכספיים של בנק ירושלים, לרבות דוח הדירקטוריון.	השכלה אקדמית - מוסמך מנהל עסקים, מימון ובוגר כלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים. יועץ עסקי, יו"ר ועדת השקעות בספרייה הלאומית בע"מ וביד שרה (ע"ר). דירקטור ובעלים בנרדי יעוץ וניהול סיכונים בע"מ.	חבר בוועדות אשראי, בקורת, תת ועדת בקורת לביצוע סקירה על חטיבת הביקורת ולקוחות חו"ל אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי	יאבב נרדי

שם הדירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
חיים סאמט	דח"צ יו"ר ועדת תגמול, וחבר בוועדות בקורת, תת ועדת בקורת לביצוע סקירה על חטיבת הביקורת, תשקיפים, השקעות, והועדה לבנקאות דיגיטלית דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	השכלה אקדמית - משפטים - LLB (בוגר) - האוניברסיטה העברית בירושלים, השלוחה בתל-אביב. עו"ד, שותף בכיר בשותפות עו"ד: שניצר, גוטליב, סאמט ושות'. בעלים ודירקטור בקרן יער השקעות בע"מ, דירקטור וסגן יו"ר מ"מ במוזיאון תל-אביב לאמנות בע"מ, דירקטור בחוות פטריות תקוע בע"מ, ב-ח.י.ד. נכסים בע"מ, ב-ח.י.ד.ע. אחזקות בע"מ, בח. סאמט, עורכי דין, חבר בחבר הנאמנים ויו"ר ועדת הביקורת באוניברסיטת תל-אביב. עד דצמבר 2013 דירקטור ב-ח.י.ד. נאמנים (1991) בע"מ, ב-ח.י.ד. שירותים (1991) בע"מ.	כן, בוגר משפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים. דירקטור בבנק לאומי, במסגרת כהונתו כיהן כחבר בוועדת אשראי וביקורת של הבנק 1995-2000. דירקטור בבנק הפועלים, במסגרת כהונתו כיהן כחבר בוועדת אשראי, ועדת ביקורת, ועדת עסקים ותקציב, ועדת בקרת הוצאות ויעול וועדת תגמול 2000-2008.
נורית סגל	חברה בוועדות אשראי, משאבים, תשקיפים, וועדת נוהל. אינה דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.	השכלה אקדמית - בוגרת כלכלה וסטטיסטיקה - האוניברסיטה העברית בירושלים מוסמך M.s.c. חקר ביצועים - Case Western Reserve University Cleveland Ohio U.S.A חברת הנהלה ויו"ר ועדת הכספים בהליקון - אגודה לקידום השירה בישראל. עד ספטמבר 2014 דירקטור באספן גרופ בע"מ. עד פברואר 2012 דירקטור באולימפיה - החזקות נדל"ן בע"מ, עד אוגוסט 2011 דירקטור חיצוני בקינג בע"מ.	כן, בוגרת כלכלה וסטטיסטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים וניסיון רב כדירקטורית במגוון רחב של חברות ציבוריות כולל בוועדות מאזן ויו"ר ועדת מאזן. מעקב אחר התפתחויות בדיווח כספי באמצעות ימי עיון של פירמות רואי חשבון ועדכונים בדואר אלקטרוני

שם הדירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנהל בנקאי תקין - כן/לא	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
צפורה סמט דח"צ	יו"ר ועדת בקורת ותת ועדת בקורת לביצוע סקירה על חטיבת הביקורת וחברה בוועדות אשראי, תגמול, ומשאבים.	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה ומתמטיקה, מוסמך כלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים.	כן, בוגרת כלכלה ומתמטיקה ומוסמכת כלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים.
דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנהל בנקאי תקין.	דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנהל בנקאי תקין.	בעלים, יו"ר הדירקטוריון ומנכ"ל במירב יניב ייעוץ פיננסי בע"מ. דירקטור ובעלת מניות בביופלסמר בע"מ. יו"ר עמותת אור עד - עמותה למניעה וטיפול בשינויים התנהגותיים ותפקודיים בגיל הקשיש (ע"ר). עד יוני 2015 דירקטור חיצוני באפריקה ישראל להשקעות	כלכלנית בכירה ביחידת המחקר של הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, ראש צוות תמחור מעקב ובקרה, 1983-1995. סגנית בכירה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, 1995-1998. הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, 1998-2002. דח"צ בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, כולל כהונה כיו"ר ועדת בקורת, 2003-2009.
		בע"מ, עד 2014 דירקטור חיצוני בקבוצת שחר חדש בע"מ. עד דצמבר 2012 יו"ר דירקטוריון קפיטל החברה הישראלית לאיתור כספים בע"מ. עד 2012 דירקטור חיצוני באופיר אופטרוניקה בע"מ.	

שם הדירקטור	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשובונאית ופיננסית
פרופ' ידידיה שטרן דירקטור חיצוני יו"ר ועדת הפקת לקחים, חבר בוועדות בקורת, אשראי, תשקיפים, ונוהל. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	השכלה אקדמית - תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת בר-אילן; תואר שלישי במשפטים - אוניברסיטת הארוורד. פרופ' למשפטים באוניברסיטת בר-אילן. סגן נשיא למחקר במכון הישראלי לדמוקרטיה, חבר ומייסד "פורום תקנה" למניעת הטרדות מיניות בציבור הדתי, יו"ר הוועד המנהל בהתנדבות בעמותת קרן גפן (ע"ר) וחבר בפרס התיאטרון הישראלי. עד ינואר 2016 חבר ועד העמותה בשערים - אגודה להתעצמות והתחדשות יהודית בישראל (ע"ר). עד 2014 חבר הוועדה למשילות במערכת ההשכלה הגבוהה. עד 2012 - חבר הוועדה הציבורית לקידום השוויון בנטל (קש"ב). עד 2011 - מרצה, פרופ' למשפטים בקריה האקדמית קרית אונו, ובאוניברסיטת מונש אוסטרליה ויו"ר ועדת המקצוע ללימודי האזרחות במדינת ישראל, במשרד החינוך.	כן. פרופ' מן המניין בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן. התמחות במשפט עסקי (דיני תאגידים, ממשל תאגידי, רכישת חברות ומימון חברות) ומשפט ציבורי (חוקה, דת ומדינה, זכויות אזרח, משפט והלכה, חינוך לאזרחות, רב תרבותיות). בוגר הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן ובעל תואר שלישי במשפטים בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת הארוורד. בוגר קורס מתקדם לקריאה וניתוח של דוחות כספיים ולהערכת שווי חברות.	

שם הדירקטור האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	פרופ' גבריאלה שלו דח"צ י"ר ועדת לקוחות חו"ל וחברה בוועדות בקורת, תגמול, נוהל, ואסטרטגיה. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	השכלה אקדמית - דוקטור, מוסמך ובוגר משפטים - האוניברסיטה העברית בירושלים השתלמות פוסט דוקטוריאלי במשפטים - אוניברסיטת הרווארד בארה"ב. חברת סגל בכירה, בקריה האקדמית קריית אונו. בעלת מניות בד"ר הוצאה לאור, ניהול ושירותים בע"מ. בעלים ודירקטור בע"מ. שלום בע"מ. יו"ר הועדה למינוי פרופסורים בתחום מדעי החברה, נהול ומשפטים במועצה להשכלה גבוהה. חברה במועצה במרכז יצחק רבין לחקר ישראל. יו"ר הועד המנהל בלהקת המחול הקיבוצית. יו"ר הועדה המייעצת למפעל ספרי שירה במרכז הספר והספריות. עד 2014 חברה בוועדה הציבורית להענקת "אות האפקטיביות" לעמותות, תאגידים ומשקיעים פרטיים במידות, חברה בצוות ההיגוי לגיבושה של תפישת ביטחון לאומי, יו"ר חבר השופטים של פרס ספיר לספרות במפעל הפיס - פרס ספיר לספרות, נשיאת המועצה האקדמית העליונה בקריה האקדמית קריית אונו.	פרופ' גבריאלה שלו דח"צ י"ר ועדת לקוחות חו"ל וחברה בוועדות בקורת, תגמול, נוהל, ואסטרטגיה. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.

שינויים בדירקטוריון

במהלך שנת 2015 ועד מועד פרסום הדוח, התרחשו השינויים הבאים בהרכב הדירקטוריון:

ביום 3 ביולי 2015, סיימו פרופ' אפרים צדקה ופרופ' אריה גנס את כהונתם כדירקטורים בבנק וביום 31 באוקטובר 2015, סיים מר רמי גוזמן את כהונתו כדירקטור בבנק. מר משה דברת חדל לכהן כדירקטור בבנק ביום 24 בינואר 2016.

ביום 8 ביולי 2015 התקיימה האסיפה הכללית השנתית של הבנק ("אסיפה הכללית השנתית"), אשר על סדר יומה היו, בין היתר, הנושאים הבאים: (1) בחירת שלושה דירקטורים חיצונים לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים; ו-(2) בחירת שני דירקטורים חיצונים לפי חוק החברות שהינם גם חיצונים לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים.

באסיפה הכללית השנתית נבחרו מחדש הדירקטורים המכהנים, עו"ד חיים סאמט, כדח"צ לפי חוק החברות וחיצוני לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים לתקופה של שלוש שנים ופרופ' ידידיה שטרן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים וכן נבחרו לכהן כדירקטורים בבנק גב' תמר גוטליב, כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות וכדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים וה"ה שמואל (מולי) בן צבי ואוהד מראני כדירקטורים חיצונים לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים.

כיום, מונה הדירקטוריון 14 דירקטורים.

חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם*

גב' רקפת רוסק-עמינח, רו"ח
מנהל כללי ראשי

פרופ' דניאל צידון
משנה למנהל הכללי

מר איתי בן זאב
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת שוקי הון

מר שלמה גולדפרב, רו"ח
סגן מנהל כללי בכיר, חשבונאי ראשי וראש חטיבת החשבונאות

גב' מיכל דנא
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משאבי אנוש

מר יעקב (קובי) הבר
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה לבנקאות עסקית ומסחרית

גב' תמר יסעור
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה לבנקאות דיגיטלית

מר דן ירושלמי
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות

מר דן כהן
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הבנקאית

מר יואל מינץ
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת אשראי בינלאומי ונדל"ן

גב' הילה ערן זיק
סגן מנהל כללי בכיר, מנהלת סיכונים ראשית, ראש החטיבה לניהול סיכונים

מר רון פאינרו, רו"ח
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הפיננסית

מר חנן פרידמן, עו"ד
סגן מנהל כללי בכיר, יועץ משפטי ראשי, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי ומנהל סיכונים משפטיים

מר ששון מרדכי
סגן מנהל כללי בכיר, מבקר פנימי ראשי וראש חטיבת הביקורת הפנימית

גב' יעל (בן משה) רודניקי, עו"ד
מזכיר הבנק והקבוצה

סומך חייקין
קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק

למידע על שינויים שחלו בנוגע להנהלת הבנק ונושאי משרה בכירים במהלך שנת 2015, ראה פרק [מינויים ופרישות](#).

* פרטים נוספים על חברי הנהלת הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2015 ובאתר המגג של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>

מבקר פנימי

המבקר הפנימי הראשי, ששון מרדכי, מכהן כמבקר הפנימי הראשי של הקבוצה החל מיום 1 במרס 2011 והוא בעל ניסיון רב בביקורת פנימית. מינויו אושר על ידי ועדת הביקורת ביום 13 בדצמבר 2010 ועל ידי דירקטוריון הבנק ביום 14 בדצמבר 2010.

המבקר הפנימי הראשי עומד בהוראת סעיף 146(ב) לחוק החברות התשנ"ט-1999 ובהוראת סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית") ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיפים 11 ו-12 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.

המבקר הפנימי הראשי הינו עובד הבנק, מועסק במשרה מלאה במעמד חבר הנהלה, וזהו עיסוקו הבלעדי. הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הינו יו"ר הדירקטוריון של הבנק.

לביקורת הפנימית תוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית לתקופה של עד ארבע שנים. תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית נגזרות ממיפוי נושאי ביקורת המבוססים, בין השאר, על המסמכים המפורטים בהוראה 307. תוכניות העבודה נגזרות ממתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ובקורות אשר על פיה נקבעים תדירות והיקף הביקורת בכל נושא ונושא. כך, בנושאים בעלי סיכון גבוה יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנה ובנושאים בעלי סיכון נמוך יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנתיים עד ארבע שנים. הצעה לתוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית, מוגשת על ידי הביקורת הפנימית ומקבלת את אישור יו"ר הדירקטוריון, ועדת הביקורת ומליאת הדירקטוריון.

תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית מותירות בידי המבקר הפנימי הראשי שיקול דעת לסטות מהן, בהתאם לצורך.

כמו כן, ימי הביקורת המוקצים מידי שנה לביצוע ביקורות לא מתוכננות ולבדיקת מקרים מיוחדים מאפשרים למבקר הפנימי לבדוק נושאים העולים אד הוק, בין אם לבקשת הנהלת הבנק או וועדת הביקורת ובין אם כתוצאה מפעילויות או נושאים חדשים בקבוצה.

במסגרת עבודת הביקורת, נבחן מדגם של עסקאות מהותיות שבוצעו על ידי הבנק לרבות הליכי אישור. לעניין זה, עסקאות מהותיות לרבות רכישה או מכירה מהותית של פעילות, "עסקאות" - כאמור בסעיף 270 לחוק החברות ו"עסקה חריגה" - כהגדרתה בחוק החברות.

תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת הפנימית כוללות פרק הדין בתוכנית העבודה השנתית והרב שנתית של החברות המאוחדות המהותיות בישראל (כמפורט בביאור 15.ד). עובדי הביקורת הפנימית מכהנים כמבקרים פנימיים של החברות הבנות המאוחדות של הבנק בישראל. תהליך בניית תוכנית העבודה של החברות המאוחדות בישראל הינו בדומה לתהליך בניית תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית של הבנק. ככלל, בדוחות הכספיים של החברות הכלולות קיימת התייחסות לתוכניות העבודה של מבקרי הפנים שלהן.

בחברות הבנות המהותיות בחו"ל ממונה מבקר פנימי מקומי (לעתים שלוח של חברת האם). הביקורת הפנימית מבצעת בקרה על עבודת המבקר המקומי כאמור בסעיף 21(יב) להוראה 307. זאת, בין השאר, באמצעות בחינת תוכנית עבודת הביקורת הפנימית המקומית בחו"ל טרם הבאתה לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון בחו"ל.

במסגרת תוכנית העבודה של הבנק משולבות ביקורות ייעודיות של הביקורת הפנימית בארץ על חברות הבנות בחו"ל. חלוקת העבודה בין המבקרים הפנימיים בארץ ובחו"ל, מבוצעת באמצעות תיאום של הנושאים המבוקרים על ידי כל אחד. המבקר הפנימי בחברות בנות מהותיות בחו"ל כפוף לדירקטוריון או לוועדת הביקורת המקומית.

העסקת המבקר הפנימי הראשי וצוות העובדים הכפוף לו בקבוצת לאומי בארץ, הינה בהיקף של 102.1 משרות בממוצע שנתי לשנת 2015, לפי הפירוט כדלקמן:

ממוצע משרות של המבקרים בקבוצת לאומי בארץ	
הבנק	89.2
חברות בנות בישראל	9.7
חברות בנות בחו"ל	3.2
סך הכל	*102.1

* מתוכן כ-2.8 משרות בממוצע נמצאות בחל"ד/חל"ת.

בנוסף, הושקעו 2.1 משרות במיקור חוץ.

כמו כן, בחברות בנות בחו"ל מועסקים מבקרים מקומיים בהיקף של 16.5 משרות (כולל מיקור חוץ).

היקף המשרות אושר על ידי ועדת הביקורת בישראל בהתבסס על תוכנית העבודה השנתית והרב שנתית.

המבקר הפנימי ראשי, במסגרת התקציב, להיעזר במיקור חוץ לביצוע עבודות הדורשות ידע מיוחד או במקרים של תקן חסר.

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או נרשמו בגינם הפרשות לשנת 2015 באלפי ש"ח למבקר הפנימי הראשי:

שנת 2015									
שיעור כהון הבנק									
תגמולים בעבור שירותים									
תגמולים אחרים									
הלוואות שניתנו בתנאי הטבה									
תשלום הפרשות מענקים** סוציאליות מניות									
משכורת									
שוויון הטבה									
סך הכל*									
יתרה ליום 31.12.2015 (בשנים)									
עד לפרעון במהלך השנה									
ההטבה									
תקופה ממוצעת שניתנה									
הלוואות שניתנו בתנאים רגילים									
(באלפי ש"ח)									
0.003	1,172	-	199	1,147	126	2,644	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* לא כולל מס שכר.

** ראה [ביאור 23](#). לדוחות הכספיים.

היקף התשלומים למבקר הפנימי הראשי ורכיביהם מובאים בפני ועדת הביקורת ומאושרים על ידה.

הדירקטוריון סבור שאין בהחזקת ניירות ערך על ידי המבקר הפנימי הראשי ובתגמול הניתן לו השפעה על הפעלת שיקול דעתו המקצועי של המבקר הפנימי הראשי.

המבקר הפנימי הראשי פועל על פי התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה העולמית למבקרים פנימיים, IIA – The Institute of Internal Auditors.

בנוסף, המבקר הפנימי הראשי פועל בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציות ביקורת פנימית.

ועדת הביקורת והדירקטוריון רשמו בפניהם את הצהרתו בכתב של המבקר הפנימי הראשי על פיה הוא עומד בכל הדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים המקובלים כאמור וכי הוא פועל גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על בסיס הצהרה זו, ועל בסיס תפקודו, כפי שבא לידי ביטוי בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון, נחה דעתם של ועדת הביקורת והדירקטוריון כי המבקר הפנימי הראשי עומד בדרישות האמורות.

ככלל, עם הוצאת דוחות ביקורת ותרשומות ממצאי בדיקה בכתב על ידי הביקורת הפנימית וכחלק מתהליך העבודה השוטף מתקיימים דיונים עם המבוקרים (מנהלי סניפים, מנהלי מרחבים או מנהלי יחידות ארגוניות אחרות) על דוחות הביקורת והתרשומות וכן נערכים דיונים על ממצאים מהותיים עם ראשי החטיבות והמנכ"ל הראשי.

לקראת מועד הדיון בועדת הביקורת, קובע יו"ר ועדת הביקורת, בהתייעצות עם המבקר הפנימי הראשי, אלו דוחות ביקורת ותרשומות ממצאי בדיקה יוצגו בשלמותם לדיון בועדת הביקורת. כמו כן, מוגשים, באופן שוטף, לעיונם של כל חברי ועדת הביקורת, רשימות של כל דוחות הביקורת והתרשומות שהופצו על ידי הביקורת הפנימית בתקופה הרלוונטית, בצירוף תמצית הממצאים המהותיים. חברי ועדת הביקורת רשאים לעיין בכל דוח ביקורת ותרשומת ממצאי בדיקה שהם מוצאים לנכון ולבקש מהיו"ר להציגם לדיון בשלמותם בועדת הביקורת.

דוחות ביקורת ותרשומות ממצאי בדיקה מהותיים נדונים בועדת הביקורת מדי חודש ולעיתים מספר פעמים בחודש.

בתום המחצית הראשונה והמחצית השנייה של השנה מגיש המבקר הפנימי הראשי ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת ולועדת הביקורת, דוחות סיכום פעילות הביקורת, אשר כוללים תמצית מהממצאים המהותיים, המלצות המבקר ותשובות המבוקר לתקופות הרלוונטיות.

כמו כן, מגיש המבקר הפנימי הראשי ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת ולועדת הביקורת דוח שנתי מסכם של פעילות הביקורת במהלך כל השנה, הכולל גם מעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה השנתית, והערכת אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בבנק.

תוכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2015 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 23 בדצמבר 2014 ואושרה בועדה ביום 30 בדצמבר 2014, והוגשה לדירקטוריון ביום 19 בינואר 2015 ואושרה בדירקטוריון ביום 10 בפברואר 2015.

דוח המבקר הפנימי למחצית הראשונה של שנת 2015 הוגש לוועדת הביקורת ביום 23 באוגוסט 2015 ונדון בועדה ביום 27 באוגוסט 2015.

דוח המבקר הפנימי למחצית השנייה של שנת 2015 הוגש לוועדת הביקורת ביום 10 בפברואר 2016 ונדון בועדה ביום 14 בפברואר 2016.

הדוח השנתי של המבקר הפנימי לשנת 2015 הוגש לוועדת הביקורת ביום 18 בפברואר 2016 ונדון בועדה ביום 23 בפברואר 2016, ויוגש לדירקטוריון וידון בו בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים.

תוכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2016 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 28 בדצמבר 2015 ואושרה בועדה ביום 31 בדצמבר 2015, והוגשה לדירקטוריון ביום 5 בינואר 2016 ואושרה בדירקטוריון ביום 10 בינואר 2016.

למבקר הפנימי הראשי הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה לו גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים הכספיים.

למבקרים בישראל המבצעים ביקורת בחברות בנות בארץ ובחו"ל הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה להם גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של חברות הבנות בארץ ובחו"ל לרבות לנתונים כספיים.

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת היקף, אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימי הראשי ותוכנית עבודתו הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בקבוצה.

שכר רואי החשבון המבקרים (א)(ב)(ג)

המאוחד		הבנק	
2015	2014	2015	2014
באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת: ^(ד)			
רואי החשבון המבקרים המשותפים	29,611	30,889	15,514
רואי חשבון מבקרים אחרים	4,849	4,019	27
סך הכל	34,460	34,908	15,541
עבור שירותים הקשורים לביקורת: ^(ה)			
רואי החשבון המבקרים המשותפים	682	630	266
רואי חשבון מבקרים אחרים	-	-	-
עבור שירותי המס: ^(ה)			
רואי החשבון המבקרים המשותפים	1,679	1,438	508
רואי חשבון מבקרים אחרים	890	538	-
עבור שירותים אחרים:			
רואי החשבון המבקרים המשותפים	3,248	4,391	2,438
רואי חשבון מבקרים אחרים	1,099	715	246
סך הכל	7,598	7,712	3,458
סך הכל שכר של רואי חשבון מבקרים	42,058	42,620	18,999
שכר רואי חשבון המבקרים המשותפים מעיסוקים אחרים ^(ו)	-	-	-

א. דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואה החשבון המבקר בעבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.

ב. שכר רואה החשבון המבקר כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם וכן כולל תשלומים על פי חוק מע"מ.

ג. כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.

ד. ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים.

ה. ניתנו שירותים הקשורים לביקורת מס שוטפת.

ו. Audit related fees, כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות, יעוץ מס, טפסים או דוחות לרשויות הדורשים את חתימתו של רואה החשבון וביקורות של עסקים שנרכשו במהלך השנה.

ז. כפי שדיווחו רואי החשבון המבקרים המשותפים לפי סעיף 4 להוראות בדבר ניגוד עניינים ופגיעה באי תלות כתוצאה מעיסוק אחר של רואי החשבון המבקרים וכלול למעלה.

מדיניות תגמול נושאי משרה ועובדים מרכזיים

ביום 31 במרס 2015 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול, עדכון בתנאי ההעסקה של עובדים מרכזיים (כמשמעות מונח זה בהוראה A301 של המפקח על הבנקים ובמדיניות התגמול של הבנק מכח הוראה A301 האמורה) ושל נושאי משרה בבנק, ובכללם המנכ"ל הראשי, כדלקמן:

1. ביטול מלוא זכאות נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק, ובכלל זה המנכ"ל הראשי, למענקי יובל ולחופשות יובל (הטבות להן זכאים נושאי המשרה בבנק על פי הקבוע בהסכמי ההעסקה בינם לבין הבנק), בתוקף מיום 31 בדצמבר 2014, כדלקמן:

הזכויות שנצברו עבור כל נושא משרה ועובד מרכזי בגין מענקי יובל וחופשות יובל, במהלך תקופת העסקתו בבנק ועד למועד ביטול הזכאות, קרי עד ליום 31 בדצמבר 2014, יופחתו, ללא כל פיצוי ו/או תמורה, בשיעור של כ-45% (באופן דומה להפחתה שבוצעה בהסכם הקיבוצי לכלל עובדי הבנק). יתרת הזכויות הצבורות כאמור עבור נושא המשרה או העובד המרכזי, לפי העניין, יבוטלו כנגד תשלום פיצוי חד פעמי, בסכום השווה ליתרת ההפרשה החשבונאית שתיוותר בספרי הבנק, ליום 31 בדצמבר 2014, לאחר ההפחתה, בגין אותו נושא משרה או עובד מרכזי, לפי העניין. בכפוף לאמור לעיל, זכאותם של נושאי המשרה והעובדים המרכזיים למענקי יובל ולחופשות יובל תבוטל במלואה והסכמי העסקת נושאי המשרה והעובדים המרכזיים יתוקנו בהתאם. בהתאם לכך, לאחר ביטול הזכאויות כאמור, הבנק יפסיק לרשום הוצאה שוטפת בגין צבירת זכויות למענקי וחופשות יובל עבור נושאי המשרה והעובדים המרכזיים.

ההחלטה לבטל את מענקי היובל וחופשות היובל לנושאי המשרה ולעובדים המרכזיים בבנק כאמור לעיל, התקבלה בשם לב לקבוע בהוראה A301 להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, אשר אינו מאפשר מתן מענק משתנה שאינו תלוי ביצועים ואשר מותנה בעבודה בלבד (לנושאי המשרה בבנק). בהתאם להוראות המעבר של ההוראה כאמור, ניתן היה לתקן את הסכמי ההעסקה עם נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בעניין זה כנדרש בהוראה A301, עד לסוף שנת 2016, אך בשל ההסדר עם יתר עובדי הבנק במסגרת ההסכם הקיבוצי שנחתם לאחרונה בבנק, ובמסגרתו ויתרו העובדים עליהם חל ההסכם הקיבוצי על חלק מזכאותם למענקי יובל ולחופשות יובל, הוחלט לבטל, כבר בשלב זה, את זכאותם של נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק למענקי יובל ולחופשות יובל. לעניין זה יצוין, כי תשלום הפיצוי המוקטן לנושאי המשרה והעובדים המרכזיים כנגד ביטול זכאותם למענקי יובל וחופשת יובל, כמפורט להלן, אינו יוצר הוצאה חשבונאית לבנק, וזאת הואיל ובספרי הבנק נרשמה לאורך השנים הוצאת שכר עבור נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק בגין זכאותם למענקי יובל וחופשות יובל וכמתואר לעיל מנגנון הפיצוי יקנה לנושאי המשרה ולעובדים המרכזיים תשלום שהינו כמחצית מהעתודה החשבונאית שנרשמה בספרי הבנק. בנוסף, לאור ביטול הזכאות למענקי יובל וחופשות יובל לנושאי המשרה ולעובדים המרכזיים יפסיק הבנק לרשום הוצאה שוטפת בגין צבירת זכויות כאמור. במסגרת ביטול הזכאות למענקי יובל ולחופשות יובל, נרשמה בשנת 2015 בספרי הבנק הכנסה בסך כ-16 מיליון ש"ח ונחסכה הוצאה שוטפת שנתית בסך כ-3 מיליון ש"ח, בגין נושאי המשרה והעובדים המרכזיים.

2. העלאה בשכרם של נושאי משרה בבנק, שאינם דירקטורים, בתוקף החל מיום 1 בינואר 2015. בכלל זה אושר כי שכר המנכ"ל הראשי של הבנק יעלה בשיעור של כ-4% מסך עלות תנאי העסקת המנכ"ל הראשי בבנק. שכר המנכ"ל הראשי של הבנק, לאחר העדכון האמור, יעמוד על 195,400 ש"ח. עדכון תנאי ההעסקה כאמור נעשה בהתאם לתכנית התגמול של הבנק ולאחר שועדת התגמול והדירקטוריון בחנו את עלות ההעסקה

המקובלת לבעלי תפקידים מקבילים בחברות השוואה ולאחר שבחנו את התרומה של נושאי המשרה כאמור ושל המנכ"ל הראשי לפעילות הבנק.

למידע נוסף בנוגע לתנאי כהונתה והעסקתה של המנכ"ל הראשי, לרבות בהתאם לתוספת השישית לתקנות, ראו [ביאור 23](#).

3. בדומה למקובל בבנק לכלל העובדים, מכח ההסכמים הקיבוציים, הגדלת שיעור הפרשות הבנק לתגמולים (חלק המעסיק) עבור עובדים מרכזיים ונושאי המשרה בבנק, ובכללם נושאי המשרה הותיקים בבנק אשר ויתרו בעבר על זכאותם להיכלל בתנאי דור א' ועברו לתנאי דור ב', ובכלל זה עבור המנכ"ל הראשי של הבנק, כך ששיעור הפרשות הבנק לתגמולים (חלק המעסיק) יעמוד על 7.5% משכר העובד להפרשות (במקום 5%). ההגדלה בשיעור הפרשות לתגמולים כאמור היא רק בגין חלק השכר של נושאי המשרה אשר אינו משולם בתנאי דור א' (ככל שרלבנטי). דהיינו, התוספת תתווסף לקופה חיצונית ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק, ורק לגבי חלק השכר שאינו נכלל בתנאי דור א'.

ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק אישרו, כי עדכון תנאי ההעסקה כאמור לעיל מהווה עדכון לא מהותי ביחס לתנאי הכהונה וההעסקה הקיימים של נושאי המשרה בבנק, ובכלל זה המנכ"ל הראשי, כאמור בסעיף 272(ד) לחוק החברות וכי עדכון תנאי ההעסקה כאמור הינו לטובת הבנק, בשים לב לתרומתם של נושאי המשרה ולחשיבות תגמולם באופן שיקנה להם את המוטיבציה להתמיד בתפקידם לאורך זמן. עוד סברו ועדת התגמול והדירקטוריון, כי יש בעדכונים שנקבעו בתנאי ההתקשרות המעודכנים עם נושאי משרה בבנק, כמפורט לעיל, כדי לעודד נושאי משרה אלה להוסיף ולהשקיע את מירב המאמצים לטובת הבנק בשים לב לאתגרים העומדים בפני הנהלת הבנק בטווח הקצר והארוך, ובהתחשב בעומס העבודה המוטל עליהם כחלק מההתמודדות השוטפת עם אתגרים אלו.

מדיניות תגמול נושאי משרה

ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק בגין השנים 2013-2016, וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצות ועדת התגמול. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק ועל הקבוע בהוראה A301 להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי.

מדיניות התגמול נועדה לתגמול נושאי משרה בבנק בהתאם לביצועי הבנק ורווחיותו על פני זמן, ובכלל זה בהתאם ליעדי הבנק והקבוצה לטווח הארוך, ובהתאם לתרומתם בפועל של נושאי המשרה להשגת ביצועים ויעדים אלו. מדיניות התגמול כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, לתנאי הפרישה ולמרכיב המענקים השנתיים.

מדיניות תגמול עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה (בעלי חוזים אישיים)

ביום 8 באפריל 2014 אישר הדירקטוריון, לאחר קבלת אישור והמלצת ועדת התגמול של הדירקטוריון, מדיניות תגמול החלה על "עובדים מרכזיים" בבנק, שאינם נושאי משרה, בהתאם לקבוע ולנדרש בהוראה A301 להוראות ניהול בנקאי תקין.

מדיניות התגמול ל"עובדים מרכזיים" כאמור, קובעת את המסגרת לתגמול עובדים מרכזיים והיא כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, לתנאי הפרישה, ולמרכיב המענקים השנתי. מדיניות זו גובשה בשים לב לעקרונות מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, בהתאמות הנדרשות.

מעבר לתנאי דור ב' החל משנת 2014

בעלי חוזים אישיים בבנק (שאינם חברי הנהלה), להם הסכם העסקה במתכונת דור א' בבנק עוברים החל משנת 2014 לתנאי העסקה במתכונת דור ב', כדלקמן: זכויותיהם לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לזכויותיהם כדור א' יהיו רק בגין המשכורת המוקפאת (המשכורת במועד המעבר מדור א' לדור ב' בתוספת הצמדה למדד). כאשר הזכויות לגבי תוספות השכר מעבר למשכורת המוקפאת יהיו על פי תנאי דור ב' (הפרשות לקופת גמל חיצונית ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק).

למידע נוסף בנושא מדיניות התגמול ראה [ביאור 1.23](#).

שכר נושאי משרה בכירה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או שנרשמו בגינם הפרשות לשנים 2015 ו-2014, ליושב ראש הדירקטוריון ולחמשת מקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה הבכירים בקבוצה. ההטבות המפורטות להלן אינן כוללות הטבות בגין שירותים בנקאיים, הניתנות לעובדים בבנק כגון: הטבות בריבית בגין פיקדונות כספיים בבנק, הטבות בריבית בגין משכנתאות, הנחות או פטורים מעמלות בגין שירותים בנקאיים הניתנים על ידי הבנק וכיוצ"ב. סכומי ההטבות בגין שירותים בנקאיים כאמור לגבי כל אחד ממקבלי התגמול, אינם מהותיים. ללקוחות פרטיים מסויימים של הבנק, לרבות ללקוחות הכלולים בהסדרים בין הבנק לבין קבוצות עובדים, ניתנות מעת לעת הטבות דומות לאלה הניתנות לעובדי הבנק ואף כאלו העולות עליהן.

שנת 2015								
פרטי מקבל התגמול ⁽¹⁾								
שם	תפקיד	תגמולים בעבור שירותים			תגמולים אחרים			
		שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת	מענקים	הפרשות סוציאליות	תשלום מבוסס מניות	שווי הטבה ⁽⁴⁾	
		%		(באלפי ש"ח)				
מר דוד ברוט ⁽⁵⁾	יו"ר הדירקטוריון	0.002	2,185	1,359	750	1,359	171	5,824
גב' רקפת רוסק עמינח ⁽⁶⁾	מנכ"ל ראשי	0.005	2,515	-	1,727	3,713	170	8,125
מר אבנר מנדלסון ⁽¹²⁾	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	-	1,707	1,366	345	-	2,314	5,732
מר פול הירד ⁽¹³⁾	מנכ"ל לאומי ABL	-	823	4,425	123	-	85	5,456
מר פיל וודורד ⁽¹⁴⁾	סמנכ"ל לאומי ABL	-	753	4,425	113	-	89	5,380
פרופ' דניאל צידון ⁽⁹⁾	משנה למנכ"ל	0.001	1,566	-	1,131	1,954	121	4,772
מר ירון בלור ⁽¹⁵⁾	מנכ"ל לאומי פרטנרס	-	1,549	-	369	2,373	118	4,409
מר דן ירושלמי ⁽¹⁰⁾	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות	0.002	1,490	-	780	1,931	21	4,222
גב' הילה ערן זיק ⁽¹¹⁾	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת ניהול סיכונים	-	1,144	390	1,614	268	500	3,916

1. היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.
2. לא כולל מס שכר.
3. הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה (לרבות הסדר "פנסיה תקציבית" שחל על עובדים ותיקים ונושאי משרה ותיקים בבנק - לפרטים ראה [ביאור 1.223.1](#). לדוח הכספי. כמפורט בביאור האמור, בשל החלת התקינה החשבונאית החדשה בעניין רישום זכויות עובדים ובשל שיעורי הריבית הנמוכים היסטורית ששררו בתקופת הדוח, חל גידול משמעותי בהשפעה הכוללת בגין "פנסיה תקציבית" לעובדים ולנושאי משרה שזכאים לכך). קרן השתלמות, תקופת אי תחרות וביטוח לאומי וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בתקופת הדוח.
4. שווי הטבה הכולל, בין היתר, רכב והוצאות טלפון.
5. ביום 4 בנובמבר 2010 אישרה האסיפה הכללית, לאחר אישור הדירקטוריון וועדת הביקורת, את תנאי ההתקשרות בין הבנק לבין יו"ר הדירקטוריון מר דוד ברודט. היו"ר מועסק בבנק במשרה מלאה כיו"ר פעיל. לעניין פירוט תנאי העסקת היו"ר ראה [ביאור 4.223.4](#). לדוחות הכספיים. ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית, לאחר אישור הדירקטוריון וועדת התגמול, כי יו"ר הדירקטוריון זכאי למענק שנתי מותנה ביצועים בהתאם ובכפוף לאמור במדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, לגבי כל אחת מהשנים 2013, 2014, 2015 ו-2016. לעניין פירוט תכנית המענקים ראו [ביאור 123.1](#). לדוחות הכספיים.
6. גב' רוסק-עמינח מכהנת כמנכ"ל הראשי של הבנק והקבוצה מיום 1 במאי 2012. לעניין פרטים נוספים בדבר תנאי כהונתה של המנכ"ל הראשי - ראה [ביאור 3.223.4](#). המנכ"ל הראשי, לה הסכם העסקה במתכונת דור א' בבנק עברה החל משנת 2013 לתנאי העסקה במתכונת דור ב', כדלקמן: זכויותיה של המנכ"ל הראשי לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לזכויותיה כדור א', יהיו רק בגין המשכורת המוקפאת (משכורת המנכ"ל הראשי במועד המעבר מדור א' לדור ב' בתוספת הצמדה למדד), כאשר זכויותיה לגבי תוספות השכר מעבר למשכורת המוקפאת יהיו על פי תנאי דור ב' (הפרשות לקופת גמל ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק). האסיפה הכללית של הבנק מיום 11 בפברואר 2014 אישרה, לאחר אישור הדירקטוריון וועדת התגמול, עדכון לתנאי הפרישה של המנכ"ל הראשי, כמפורט [בביאור 3.223.4](#). עוד אישרה האסיפה הכללית, לאחר אישור הדירקטוריון וועדת התגמול, כי המנכ"ל הראשי זכאית למענק שנתי מותנה בביצועים ולמענק שנתי קבוע בהתאם ובכפוף לאמור במדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, לגבי כל אחת מהשנים 2013, 2014, 2015 ו-2016. לעניין פירוט תכנית המענקים ראו [ביאור 123.1](#). לדוחות הכספיים. יצוין כי על פי הוראות מדיניות התגמול, נושאי המשרה בבנק, לרבות המנכ"ל הראשי, אינם זכאים למענק שנתי משתנה בגין שנת 2014. ביום 31 במרס 2015, אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, עדכון בתנאי העסקתם של נושאי משרה, ובכללם המנכ"ל הראשי. במסגרת זו בוטלה זכאות המנכ"ל הראשי (כמו יתר בעלי החוזים האישיים בבנק) למענקי יובלות וחופשות יובלות, בתוקף מיום 31 בדצמבר 2014, ושולם בגין כך פיצויי שמהווה כ-45% מהסכום שהיה רשום בספרי הבנק בגין התחייבות זו כלפי המנכ"ל הראשי. כמו כן, לאור ביטול הזכאות כאמור, לא תירשם בעתיד הוצאה בגין ההתחייבות למענקי יובלות וחופשות יובל. בנוסף אישר הדירקטוריון עדכון, בתוקף החל מיום 1 בינואר 2015, בשכרה השוטף של המנכ"ל הראשי בשיעור של כ-4%, מסך עלות תנאי העסקת המנכ"ל הראשי בבנק.

לעניין אופן תשלום המענק למנכ"ל הראשי (כמו גם אופן התשלום ליתר נושאי המשרה) בגין שנת 2015 - ראה סעיף 8 להלן.

7. לעובדים הבכירים של הבנק, חוזי עבודה אישיים ומיוחדים עם הבנק, פרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים וזכאות להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי עבודה - ראה [ביאור 23.3.3](#).

חברי הנהלת הבנק להם הסכם העסקה במתכונת דור א' בבנק עברו החל משנת 2013 לתנאי העסקה במתכונת דור ב', כדלקמן: זכויותיהם לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לזכויותיהם כדור א' יהיו רק בגין המשכורת המוקפאת (המשכורת במועד המעבר מדור א' לדור ב' בתוספת הצמדה למדד), כאשר הזכויות לגבי תוספות השכר מעבר למשכורת המוקפאת יהיו על פי תנאי דור ב' (הפרשות לקופת גמל ללא זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק).

סכום ההוצאה המירבית הנוספת של הבנק, במידה וכל העובדים הנ"ל יפוטרו מיידית, יסתכם בסך 380 מיליון ש"ח (בשנת 2014 - 372 מיליון ש"ח). הסכומים הינם לפני מס וכוללים מס שכר על ההתחייבות לפנסיה. הואיל ואין זה סביר שכל העובדים הנ"ל יפוטרו מיידית נעשתה הפרשה גלובלית בגובה 25% מהסכום הנ"ל, בסך 95 מיליון ש"ח (בשנת 2014 בסך 93 מיליון ש"ח), סכומים אלה מתייחסים גם לחברי ההנהלה ולמנכ"ל הראשי. בוצע ייחוס ספציפי מתוך ההפרשה הנ"ל לחברי ההנהלה שיתרתה ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכמת בסך 13 מיליון ש"ח (בשנת 2014 - 12 מיליון ש"ח).

ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק בגין השנים 2013-2016, וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצות ועדת התגמול. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק ועל הקבוע בהוראה A301 החדשה להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. לפרטים ראה - [ביאור 123](#). על פי הוראות מדיניות התגמול, נושאי המשרה בבנק זכאים למענק שנתי משתנה בגין שנת 2015. בגין שנת 2014 נושאי המשרה בבנק לא היו זכאים למענק משתנה.

עוד יצוין כי התנאים המצטברים על פי הקבוע במדיניות התגמול להבשלת השליש הראשון והשני של יחידות ה-PSU (אשר הוקצו בגין מחצית המענק בגין שנת 2013) למניות, מתקיימים, ולפיכך נושאי המשרה בבנק (להם הוקצו יחידות PSU כאמור) זכאים לכך ששני שליש מיחידות ה-PSU הנ"ל יבשילו למניות. על פי הקבוע במדיניות התגמול, לפרטים נוספים ראה [ביאור 123](#).

8. על פי הסכם קיבוצי מיוחד, מיום 17 בפברואר 2016, המענק השנתי בגין שנת 2015 ישולם באמצעות מניות חסומות לשנתיים שינפיק הבנק לעובדים ששוויין, בהתאם למחיר שוק, הינו בהתאם לסכום המענק שיאושר לכל עובד. לאור הסכם קיבוצי זה הוחלט, כי גם לגבי נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי, חלק המענק השנתי, בגין שנת 2015, שאמור היה להיות משולם (מעבר למחצית שנדחית ומשולמת לגבי נושאי המשרה באמצעות מנגנון ה-PSU כמתואר לעיל) ישולם באמצעות מניות חסומות לשנתיים שיונפקו על ידי הבנק, ואשר שווין בהתאם למחיר שוק יהיה בסכום ששווה לסכום שאמור היה להיות משולם כמענק במזומן.

מענק מיוחד: בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה, במקרים חריגים ויוצאי דופן יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון, לאחר סכום מענק משתנה נוסף בגין שנה מסוימת למי מנושאי המשרה והכל בכפוף לתנאים שלהלן: (1) המענק המשתנה הנוסף יינתן בשל אירוע חריג שאינו חוזר על עצמו בכל שנה, כגון פרויקט חד-פעמי, שינוי מבני מהותי ו/או עסקה חריגה בהיקפה ובמהותה, ובלבד שהאירוע העסקי החריג הוגדר מראש על ידי הדירקטוריון בתחילת השנה הרלבנטית לנושא משרה מסוים. (2) סך התגמול המשתנה המירבי לאותו נושא משרה באותה שנה לא יעלה על 200% מהתגמול השנתי הקבוע של אותו בכיר. (3) יינתנו נימוקים מפורטים להחלטה הרלבנטית, לכשתתקבל החלטה.

בתקופת הדוח קבע הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, מספר פרויקטים ייחודיים וחד פעמיים שביצועם עד למועד פרסום הדוחות הכספיים לשנת 2015, יזכה במענק מיוחד. עוד קבע הדירקטוריון, כי סך המענקים המיוחדים, אם תהיה עמידה במלוא הפרויקטים לא יעלה במצטבר, לכל נושאי המשרה הרלבנטיים, על 8 מיליון ש"ח.

נכון למועד פרסום הדוחות, היתה עמידה במרבית הפרויקטים. עם זאת, ועדת התגמול החליטה, כי נכון יהיה לדון ולקבוע מי מנושאי המשרה זכאי למענק המיוחד, אם בכלל ובאיזה סכום ביחס לתקרה שנקבעה, רק בעוד מספר חודשים, וזאת על מנת לוודא, כי העמידה בפרויקטים מתקיימת לאורך זמן.

לאור החלטה זו, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015 נכללה הפרשה בסך של 8 מיליון ש"ח בגין המענקים המיוחדים, ללא שיוך של סכום המענקים למי מנושאי המשרה, וזאת בהיעדר החלטה למי, אם בכלל, ישולם מענק מיוחד כאמור.

9. פרופ' דניאל צידון מכהן כמשנה למנכ"ל בבנק. שכרו של מר צידון כמפורט בטבלה לעיל הינו בהתאם למדיניות התגמול של הבנק לעניין שכר הבכירים בבנק. פרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים בבנק וזכאותם להודעה מוקדמת בעת סיום יחס העבודה - ראה [ביאור 3.3.223](#).

10. מר דן ירושלמי מכהן כראש חטיבת לאומי טכנולוגיות בבנק. שכרו של מר ירושלמי כמפורט בטבלה לעיל הינו בהתאם למדיניות התגמול של הבנק לעניין שכר הבכירים בבנק. פרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים בבנק וזכאותם להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי העבודה - ראה [ביאור 3.3.223](#). דירקטוריון הבנק וועדת התגמול החליטו להעניק למר ירושלמי, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק, מענק גיוס בגובה 10 מנות משכורת (מחצית בגין תחילת כהונתו בבנק בשנת 2013 ומחצית לאחר סיום שנת כהונתו הראשונה בבנק בסוף פברואר 2014).

11. גב' הילה ערן - זיק מונתה ביום 1 באוקטובר 2015 לתפקיד חברת הנהלת הבנק, ראש חטיבת ניהול סיכונים ומנהלת הסיכונים הראשית של הבנק. עד לאותו מועד כיהנה גב' ערן זיק כמשנה למנכ"ל בנק לאומי ארה"ב ("לאומי ארה"ב"). בגין תקופת הכהונה כמשנה למנכ"ל לאומי ארה"ב קיבלה גב' ערן זיק תגמול, לרבות מענק משתנה יחסי לתקופה הרלבנטית, לפי תכנית התגמול של לאומי ארה"ב ובגין התקופה מאז מינויה לתפקיד מנהלת הסיכונים הראשית קיבלה גב' ערן זיק תגמול, לרבות מענק משתנה יחסי, בהתאם לתקופת הכהונה בתפקיד החדש.

12. מר אבנר מנדלסון מכהן כמנכ"ל בנק לאומי ארה"ב, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק, החל מיום 1 בספטמבר 2013. שכרו של מר מנדלסון כמפורט בטבלה לעיל נקבע בהתאם למדיניות התגמול (של לאומי ארה"ב) ומדיניות התגמול לחברות בקבוצת לאומי ובהתאם למקובל לגבי שכר מנכ"לים של בנקים בגודל ופעילות דומים בארצות-הברית. שכרו של מר מנדלסון כולל גם הוצאות נלוות נוספות כגון שכר דירה למנכ"ל בארצות הברית.

פרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים בבנק ובהם גם מר מנדלסון וזכאותו להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי העבודה - ראה [ביאור 3.3.223](#).

13. מר פול הירד - מכהן כמנכ"ל Leumi ABL Limited ("לאומי ABL"), חברה בת בבעלות מלאה של לאומי בריטניה החל משנת 2006. פול נמנה על יוזמי חברת הבת במשותף עם בנק לאומי בריטניה ושכרו של מר הירד בגין כהונתו כמנכ"ל לאומי ABL נקבע בהתאם לתנאי הסכם שחתם הבנק עמו ולפיו זכאי, בנוסף לשכרו השנתי, לתשלום שנתי משתנה המבוסס על נוסחה קבועה וזאת על פי הרווח הנקי של החברה לאחר מיסים.
14. מר פיל וודורד - מכהן כסמנכ"ל לאומי ABL, חברה בת בבעלות מלאה של לאומי בריטניה החל משנת 2006. פיל נמנה אף הוא על יוזמי חברת הבת במשותף עם בנק לאומי בריטניה ושכרו של מר וודורד בגין כהונתו כמנכ"ל לאומי ABL נקבע בהתאם לתנאי הסכם שחתם הבנק עמו ולפיו זכאי, בנוסף לשכרו השנתי, לתשלום שנתי משתנה המבוסס על נוסחה קבועה וזאת על פי הרווח הנקי של החברה לאחר מיסים.
15. מר ירון בלוך מכהן כמנכ"ל לאומי פרטנרס בע"מ ("לאומי פרטנרס"), חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק, החל מיום 1 בינואר 2011. המענק השנתי למר בלוך, כמפורט בטבלה לעיל, אושר על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון לאומי פרטנרס, וזאת בהתאם לקבוע בהסכם העסקתו ועל פי מדיניות התגמול לנושאי משרה בלאומי פרטנרס שאושרה בשנת 2014. המענק השנתי מורכב ממענק שנתי קבוע, הנכלל בטבלה לעיל בנתונים אודות השכר וממענק שנתי משתנה. על פי הסכם ההעסקה, כל צד רשאי להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת, במתן הודעה מוקדמת כחוק. בעת סיום העסקתו של מר בלוך, בשל התפטרות או פיטורין, הוא יהיה זכאי למענק הסתגלות השווה לעלות העסקה שנתית. כמו כן, במקרה שיסתיימו יחסי העבודה בין הצדדים, הוא יהיה זכאי לכל הכספים אשר נצברו לזכותו בפוליסת ביטוח המנהלים המתנהלת עבורו, לרבות הסכומים שנצברו בגין פיצויי פיטורין ולהשלמה בגין הפרש, ככל שיהיה, בין הפיצויים שיגיעו לו על פי דין לפיצויים שנצברו לזכותו ברכיב הפיצויים בפוליסת ביטוח המנהלים.
16. הלוואות שניתנו בתנאי הטבה, ניתנו בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים. ההלוואות הנ"ל הסתכמו בסכומים מאוד זניחים (אלפי ש"ח בודדים) ולכן לא הוצגו בטבלה.
17. דירקטורים ונושאי משרה אחרים בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות מוחזקות. פרמיית הביטוח היחסית אינה כלולה בטבלאות דלעיל בהיותה זניחה. סך כל הפרמיה הסתכמה ב-4,262 אלפי ש"ח, והיא מתייחסת לכלל נושאי המשרה בקבוצה המבוטחת.
18. הדירקטוריון סבור, לאחר שקיים דיונים, קיבל הסברים וחומר רקע מתאים ורלבנטי, ובחן את התגמולים, בשים לב לפעילות הבנק והקבוצה ותוצאותיהם בשנת 2015 ובשים לב למדיניות התגמול הבנק הקבוצתית ומדיניות התגמול בחברות הקבוצה, וכן לפועלו ולתפקודו של כל בכיר בבנק או בקבוצה, כי התגמול לבכירים הנ"ל כמפורט בטבלה ובהסברים לעיל, מהווה תגמול שלבטח אינו עולה על התגמול הסביר וההוגן בנסיבות העניין, בשים לב לתרומה של כל אחד מנושאי המשרה כאמור לתוצאות הפעילות של הבנק והתגמול כאמור הינו לטובת הבנק.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 23](#).

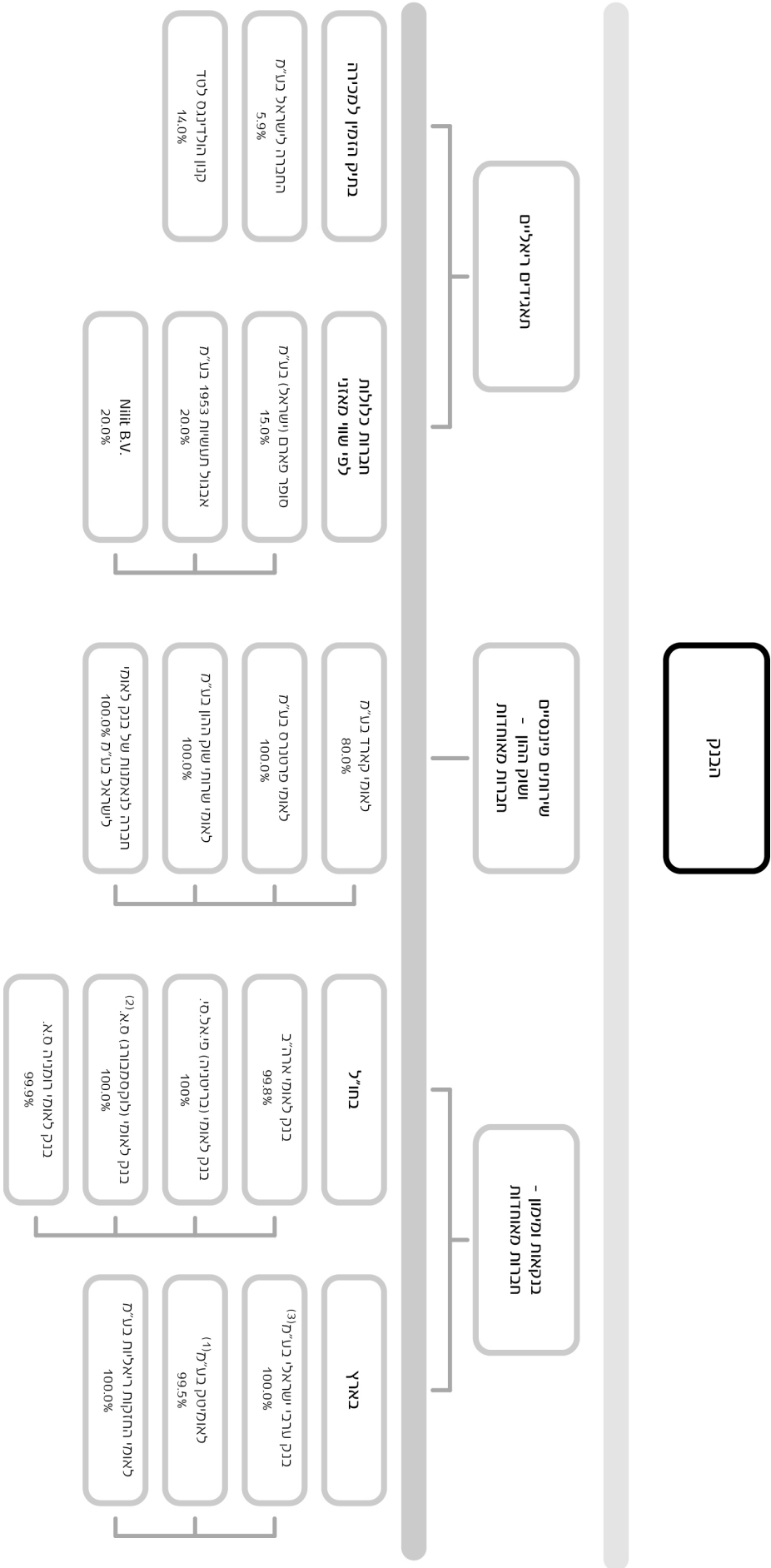
שנת 2014 (א)

פרטי מקבל התגמול	תגמולים בעבור שירותים	תגמולים אחרים	הלוואות שניתנו בתנאי הטבה	שם	תפקיד	הבנק	משכורת	מענקים	סוציאליות	מניות	הטבה	סך הכל	יתרה ליום	לפרעון	במהלך	השנה	רגילים
שיעור החזקה בהון	החזקה בהון	תשלום	מבוסס שווי	תקופה	ממוצעת	עד	ההטבה	הלוואות	שנתנו	בתנאים	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים	שנים
ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח
0.001	0.003	0.001	0.003	0.001	0.003	0.001	0.003	0.001	0.003	0.001	0.003	0.001	0.003	0.001	0.003	0.001	0.003
מר דוד ברוזט	י"ר הדירקטוריון	2,186	-	733	-	159	3,078	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
גב' רקפת רוסק	מנכ"ל ראשי	2,679	-	1,291	-	160	4,130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
גב' נעמי זנדהאוז	סמנכ"ל ראש חטיבת הייעוץ המשפטי (לשעבר)	2,051	-	5,617	-	101	7,769	106	2,37	7	-	-	-	-	-	-	-
מר ירון בלור	מנכ"ל לאומי פרטנרס	1,546	949	2,412	-	119	5,026	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מר פול הירד	מנכ"ל לאומי ABL	863	3,301	129	-	89	4,382	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מר פיל וודורד	סמנכ"ל לאומי ABL	789	3,301	118	-	93	4,301	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מר לארי וייס	מנכ"ל לאומי בריטניה (לשעבר)	973	-	2,859	-	72	3,904	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מר אבנר מנדלסון	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	1,455	-	402	-	1,731	3,588	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
פרופ' דניאל צידון	משנה למנכ"ל	1,516	-	927	-	113	2,556	82	0.42	4	-	-	-	-	-	-	-
מר דן ירושלמי	סמנכ"ל ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות	1,404	-	667	-	258	2,349	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(א) הנתונים הוצגו בהתאם לדיווח מאשתקד, בהתאם להוראות הדיווח שהיו בתוקף ערב כניסת כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים ולכן הנתונים בטבלאות של שכר הבכירים אינם ברי השוואה בין השנים.

להלן חרשים חרות מוחזקות עיקריות והשקעות של חבנק

1. שיעור בזכויות ההאבעה 99.8%.
2. בנובמבר 2015 נחתם הסכם למכירת נכסי חלקות של לאומי ולקסמבורג.
למידע נוסף ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).
3. החברה מוזגה עם ויתון בנק לאומי ביום 31 בדצמבר 2015.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק, ראה דוח מיידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 7 בדצמבר 2015 (אסמכתא: 2015-01-175125).

אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים

ביום 8 ביולי 2015 התקיימה האסיפה הכללית השנתית של הבנק ("אסיפה הכללית השנתית"), אשר הוחלט בה, בין היתר, לאשר את תיקון תקנון הבנק על פי המפורט בנוסח המצורף כנספח א' להודעה על כינוס האסיפה הכללית ועל בחירת דירקטורים כמפורט להלן: (1) בחירת שני דירקטורים חיצוניים לפי חוק החברות שהינם חיצוניים גם לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים; (2) בחירת שלושה דירקטורים חיצוניים לפי הוראה 301 של הפיקוח על הבנקים.

למידע בנוגע להחלטות שאושרו באסיפה הכללית השנתית ראה דיווחים מיידיים בעניין תוצאות האסיפה הכללית השנתית מיום 8 ביולי 2015 (אסמכתאות: 2015-01-068940, 2015-01-068943).

למידע נוסף בנוגע לבחירת דירקטורים באסיפה הכללית ראה פרק [חברי דירקטוריון הבנק](#).

שעבוד לטובת בנק ישראל

ביום 21 במאי 2008 הבנק חתם על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחייבים כספיים בשקלים, המגיעים ושיגיעו לבנק מפעם לפעם מאת לקוחותיו, שהינם תאגידיים (שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל), שאינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים שקיבלו מהבנק, ושמשיך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי אינו עולה על שלוש שנים, שניתנו וינתנו על ידי הבנק ללקוחות הנ"ל. השעבוד הינו בסכום השווה לגובה הסכומים המובטחים באיגרת החוב, כפי שיהיו מעת לעת, עד לסך של 1.1 מיליארד ש"ח. שעבוד זה בא להבטיח כספים שנדרשים לפעילות הבנק לצורך פעילותו במסלוקת CLS (Continuous Link Settlement).

רכוש קבוע ומתקנים

בניינים וציוד - העלות המופחתת של בניינים וציוד הסתכמה ב-31 בדצמבר 2015 בסך 3.1 מיליארד ש"ח, לעומת 3.2 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2014.

ההשקעות בבניינים וציוד ליום 31 בדצמבר 2015 הינן כדלהלן:

עלות	פחת שנצבר	יתרה להפחתה
31 בדצמבר		
2015		2014
במיליוני ש"ח		
בניינים ומקרקעין	3,374	1,894
ציוד, ריהוט וכלי רכב	3,467	2,826
תוכנות	4,054	3,080
סך הכל	10,895	7,800
	3,095	3,162
	1,480	1,582
	641	657
	974	923

בניינים וציוד אלה משמשים בעיקר לפעילות הקבוצה. בניינים שאינם בשימוש הקבוצה והמושכרים לגורמים מחוץ לקבוצה הכלולים במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2015 מסתכמים בסך 45 מיליון ש"ח.

נדל"ן

מרבית שטחי המבנים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בישראל הינם בבעלות הבנק או בבעלות חברות-בנות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.

סך נכסי הנדל"ן המוחזקים על ידי הבנק והמצויים בבעלות הבנק, בנייני בנק בע"מ ולין סיטי סנטר בע"מ (חברות בנות בבעלות מלאה של הבנק) 219 נכסים בהיקף של כ-250,000 מ"ר, מתוכם 111 סניפים וארכיבים בשטח של כ-73,000 מ"ר ו-24 משרדי הנהלה ראשית בשטח של כ-39,000 מ"ר (ללא מתחם קריית שירות בל"ל). היתרה מתחלקת למשרדים, בשימוש חברות בנות, מרכז לוגיסטי, מגרשים, נכסים פנויים וכו'. הנכסים המיועדים למכירה ליום 31 בדצמבר 2015 היו בשטח של כ-18,700 מ"ר ומוצגים לפי עלות מופחתת או שווי למימוש, הנמוך שבהם.

השטח המוחזק על ידי הבנק הצטמצם בשנת 2015 בכ-12,000 מ"ר, מתוכם 8,000 מ"ר בבעלות, בהשוואה לשנת 2014.

בנוסף, מחזיק הבנק בקש"ב - "קריית שירותי בל"ל על שם יצחק רבין", הכולל את חטיבת לאומי טכנולוגיות - חטיבת תפעול ומחשוב של השירותים התפעוליים של הבנק ואת מרכז ההדרכה של הבנק, הממוקם בלוד בתוך מתחם ששטחו הכולל הינו 78.8 דונם.

בנוסף לשטחים שבבעלות, הבנק מחזיק בשטח של כ-86,000 מ"ר בשכירות.

במסגרת תוכנית התייעלות הוחלט על מעבר מספר יחידות (כולל שתי חברות בנות "לאומי שירותי שוק ההון בע"מ" ו"החברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ") מהעיר ת"א למטרופולין בתחומי גוש דן, החלטה שהביאה לצמצום עלויות שכירות וארנונה. מהלך זה הושלם במהלך המחצית הראשונה של שנת 2015.

לבנק לאומי יש 2 מרכזי מחשוב: ראשי בקש"ב ומשני בתל-אביב. כמו כן, לאומי הקים מרכז לעותק שלישי של נתונים באזור ירושלים.

ללאומי מתקן תת קרקעי למערך המחשוב הראשי. המתקן ממוגן בפני פגיעת רקטות, לוחמה ביולוגית כימית ורעידות אדמה. המתקן נבנה עם טכנולוגיות מתקדמות המאפשרות תפעול שוטף ברמה גבוהה ותפקוד עצמאי בשעת חירום. התשתיות במרכז המחשבים הינן ברמת שרידות וייתירות TIER3 ובהתאם לתקנים בינלאומיים.

ללאומי 3 מחשבים מרכזיים (MF) תוצרת IBM ממשפחת Z/Series. לשימוש מערכות הייצור, הפיתוח והמבדקים, והתאוששות חירום. סך הכל קיבולת המחשבים הינה 14,106 mips (ערכי הקיבולת נמדדים על פי מיליוני פעולות לשנייה, mips). מרכז המחשבים הראשי של מערך המשכנתאות ממוקם בקש"ב, מקבל שירותים מחברת I.B.M. ואתר גיבוי עבורו הוקם בתל אביב.

לבנק מאגר נתונים מקוון והיסטורי המאוכסן על גבי דיסקים וקלטות במתקן המחשוב העיקרי בקש"ב ובמתקן הגיבוי בתל אביב. עותק שלישי עדכני של נתונים נשמר במתקן באזור ירושלים. הנתונים עוברים על גבי תשתית תקשורת ייעודית בין מרכזי המחשוב של לאומי.

אבטחת מידע בלאומי מתבססת על עקרון הסודיות הבנקאית, וחוקים והוראות שונים, כגון הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, הוראות חוק המחשבים, הוראות בנק ישראל ותקנים בינלאומיים מקובלים של אבטחת מידע.

מתוקף הוראות אלה נגזרת פעילות ענפה של הגדרת ויישום מדיניות אבטחת מידע בלאומי, בדגש על בנית תוכנית עבודה ליישום בקרות ומנגנוני אבטחת מידע, הקמת מערכות והטמעה של נושאי ניהול אבטחת מידע, תכנון וביצוע בקרות אבטחת מידע, לרבות עיגון תהליכי עבודה וכתובת נהלים.

בעידן בו מתגברים האיומים מגורמי חוץ ופנים ארגוניים, נערך לאומי למתקפות מחשוב ופועל לגידור הסיכונים הנובעים ממתקפות סייבר למיניהן. בנוסף, לאומי פועל בתיאום עם הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, הממונה על ההגבלים ובשיתוף המגזר הבנקאי להקמת מרכז לשיתוף ידע והגנת סייבר ובאמצעות חברת שכ"א, לצורך חיזוק ההתמודדות מול איומי הסייבר.

התפעול והמחשוב של חברות הבת בארץ ובחו"ל מתבסס על מערכות עצמאיות, כאשר האחריות הניהולית והמקצועית היא של הנהלות חברות הבת והדירקטוריונים שלהן ובתאום עם אסטרטגית ה-IT של לאומי. לאומי, בשיתוף שלוחות בחו"ל פועל, במסגרת תוכנית רב שנתית, לשיפור ולשדרוג המערכות בשלוחות בחו"ל.

חברות הבת בחו"ל קשורות ברשתות פנימיות לתקשורת לשימושן ובינן לבין לאומי. התקשורת משמשת לדיוור ולהעברת נתונים מוצפנים באופן מאובטח. הבנק משקיע בתחזוקה ופיתוח באינטרנט לשלוחות הבנק בחו"ל המבוססים על התשתיות של לאומי. כמו כן שודרגו תשתיות טכנולוגיות לשיפור זמינות המערכות.

לבנק לאומי ארה"ב הסכמי מיקור חוץ עם מספר חברות אמריקאיות בתחום מערכות מידע המשמשות לניהול עסקיו הבנקאיים.

חטיבת לאומי טכנולוגיות מפעילה מערך שירותי מחשוב לבנק אגוד, בהתאם להסכם למתן שירותי מחשוב, הכולל גם שירותים תפעוליים, פיתוח מערכות מחשב, שירות ייעוץ, גיבויים, ושירותים נוספים.

הממונה על ההגבלים העסקיים אישר את הפטור מהסכם כובל ביחס להתקשרות בין הבנק ובנק אגוד עד ליום 31 בדצמבר 2016 שהינו מועד סיום ההסכם.

למידע נוסף בנוגע להסכם עם בנק אגוד ראה פרק [הסכמים מהותיים](#).

בשנת 2015 השקיעה הקבוצה בציוד הכולל תוכנות כ 609 מיליון ש"ח לעומת 686 מיליון ש"ח בשנת 2014. התקציב הותאם לתמיכה ביעדים האסטרטגיים כפי שהוגדרו על ידי הנהלת הבנק.

בשנת 2015 המשיך הבנק למקד השקעה בתחומי הערוצים הישירים ושיפור "חוויית לקוח" באמצעות שירותים דיגיטליים, לרבות לאומי בסלולר, מסחר בשווקי ההון באינטרנט ובאמצעות פרויקט ה-CRM לפיתוח מערכת לשיפור חוויית הלקוח ולשיפור תהליכי המכירה. מערכת ה-CRM תעלה לאוויר מייד לאחר אישור הרגולטור. בנוסף, כמו בכל שנה ניתן דגש לקיום הוראות רגולציה.

בשנת 2015, כחלק מחזון לאומי לעדכון והנגשת השירותים הבנקאיים ואמצעי התשלום המסורתיים והתאמתם לעולם הדיגיטלי החדש, פיתח לאומי מספר מוצרים חדשניים בסלולר, ביניהם "צלם ושלם" - שירות המאפשר לשלם חשבונות שונים לרשויות מקומיות, בזק וחשמל, באמצעות סריקת השובר. "שיק דיגיטלי", שהינו ממשק נח לביצוע העברות בין לקוחות לאומי בלבד, לרבות העברות דחיות. השיק הדיגיטלי אינו מהווה שיק לפי פקודת השטרות. לאומי פועל לקבלת הכרה בשיק דיגיטלי כשיק לפי פקודת השטרות.

ביום 30 ביוני 2015 נחתמו הסכמי רשיון תכנה, פיתוח ותחזוקה בין הבנק לבין חברת TEMENOS, עבור פעילות הבנק הדיגיטלי וכן עבור פרויקט החלפת מערכות הליבה שלב א'. סך ההשקעה הצפויה בפרוייקט הינה בסכומים שאינם מהותיים.

ההסכם כולל אפשרות של הבנק להמשיך הפרוייקט כך שיכלול בעתיד הרחבת הפרוייקט להחלפת מערכות ליבה נוספות של הבנק.

בחטיבת שוקי הון הסתיים פרויקט לשילוב מערכת מיחשוב חדשה לחדרי עסקאות מט"ח חלף מערכת ישנה שנסגרה בסוף 2015. כמו כן, הופעלה מערכת מסחר בעסקאות trade on עבור לקוחות במשרדיהם.

הבנק הוסמך בשנת 2015 לתקני איכות מטעם מכון התקנים הישראלי בנושאים הבאים: שירותי IT, אבטחת מידע, המשיכות עסקית, בטיחות ובריאות תעסוקתית, איכות הסביבה ניהול אנרגיה ותו ירוק לשרות.

לפירוט נוסף ראה [ביאור 16](#).

נכסים לא מוחשיים

1. הבנק הוא בעל הזכויות היחיד בסימן "לאומי" ובלוגו העיצובי הנלווה אליו, בישראל, בתחום הבנקאות ושירותי המימון.
2. בנוסף, הקבוצה משתמשת לצורך פעילותה בשמות החברות ובלוגו שלהן, וכן בשמות שירותים ומוצרים, שחלקם נרשמו כסימן מסחר או כסימן שירות.
3. לקבוצה מאגרי מידע רשומים בהם נשמר, בין היתר, מידע על לקוחות, ספקים ועובדי לאומי, כאשר מיושמים אמצעים טכנולוגיים מתקדמים המיועדים לאבטח את פעילות הלקוחות ואת פעילותו העסקית של הבנק תוך צימצום הסיכונים הנובעים משימוש במערכות מידע.
4. לקבוצה זכויות קנין שונות וזכויות שימוש בתוכנות מחשב ובמערכות מידע שונות לצורך ניהול עסקיה, לרבות לצורך מתן שירותים ללקוחותיה.
5. לקבוצה נכסים לא מוחשיים ומוניטין מרכישת חברות. למידע נוסף ראה [ביאור 15](#).

משאבי אנוש

מצבה

בשנת 2015 ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-363 משרות, ירידה של כ-2.8% ביחס למצבת 2014. בממוצע שנתי ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-306 משרות, ירידה של כ-2.3% ביחס לממוצע שנתי 2014. מצבת המשרות הנקודתית לסוף שנת 2015 מבטאת ירידה של 1,403 משרות (כ-10.1%) במהלך ארבע שנים.

הירידה במצבת הקבוצה הושגה באמצעות הקטנת מצבת כח האדם בבנק במסגרת מהלכי התייעלות אשר כללו שינויים מבניים בחטיבות הבנק כגון: הוצאת פעילויות **back office** מהסניפים למרכזי מומחיות, התייעלות במטות החטיבות שכללה בין היתר את מיזוג בנק לאומי למשכנתאות, מיזוג החטיבה העסקית והמסחרית, ביטול מערך הרכש ועוד, ובאמצעות פרישה מוקדמת, פרישה טבעית ומהלכי התייעלות נוספים שבוצעו בחברות המאוחדות בארץ ובחו"ל וזאת בנוסף לסגירת שלוחות בחו"ל.

	משרות בסוף שנה		ממוצע משרות שנתי	
	2015	(N) 2014	2015	(N) 2014
הבנק בארץ	9,592	9,762	9,828	10,000
חברות מאוחדות בארץ	1,975	2,018	2,010	2,047
סך כל הקבוצה בארץ	11,567	11,780	11,838	12,047
בחו"ל: בסניפי הבנק ובנציגויות	6	6	8	19
בחברות מאוחדות	955	1,105	1,048	1,134
סך כל הקבוצה בארץ ובחו"ל	12,528	12,891	12,894	13,200

* משרה - משרה מלאה לרבות שעות נוספות ספציפיות, שעות עבודה של עובדי לשכות שרות והעסקת עובדים חיצוניים.
(א) בעקבות היישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה, הוצגו מחדש נתוני מצבת משרות כח האדם בגין השפעת משרות עובדים ששכרו הוון לרכוש קבוע. השפעת היישום למפרע גרמה לגידול בהוצאות השכר וכתוצאה מכך לגידול במספר המשרות של כ-200 בשנת 2014.

פרישה טבעית

במהלך שנת 2015 פרשו לגמלאות כ-80 עובדים במסגרת פרישה טבעית.

נכון למועד הדוחות, במהלך העשור הקרוב צפויים לפרוש לגמלאות במסגרת פרישה טבעית כ-2,217 עובדים, מתוכם כ-100 עובדים במהלך שנת 2016.

מערכת התגמולים ומבנה השכר

ככלל, מערכות השכר והתגמולים לעובדי הבנק מבוססות על התאמה בין רמת התגמול לתפקידו של העובד, תרומתו למערכת והערכת מנהליו, בהתאם לכך התגמול המוענק לעובד הינו דיפרנציאלי.

הסכמים קיבוציים עם העובדים

ביום 21 בינואר 2015 הודיע הבנק, כי הנהלת הבנק וארגון עובדי הבנק הגיעו להסכמות לגבי הסכם קיבוצי מיוחד (להלן: "ההסכם הקיבוצי"), ואלו אושרו על ידי דירקטוריון הבנק ועל ידי מועצת העובדים. למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי ראה דיווח מיידי מיום 21 בינואר 2015 (אסמכתא: 2015-01-016267).

ביום 31 למרס 2015 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין הבנק מצד אחד, לבין ארגון העובדים והסתדרות העובדים הכללית החדשה מצד שני, בעניין הסדר לביטחון סוציאלי של עובדי הבנק הותיקים. ההסכם הינו עדכון של ההסכם הקיבוצי המיוחד מיום 19 דצמבר 1999 בנושא הגמלה לה זכאים העובדים הותיקים. ההסכם ממרס 2015 לא יצר שינוי בזכויות הקיימות לעובדים ו/או במחויבות הבנק לעובדים הזכאים, אלא שינה את תהליכי וצורת העבודה בשל השינויים שחלו בדין בתחום הפנסיה מאז שנת 1999 ואילך.

ביום 10 לדצמבר 2015 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין הבנק מצד אחד לבין בנק ערבי ישראלי בע"מ מצד שני לבין נציגות העובדים של בנק ערבי ישראלי והסתדרות העובדים הכללית החדשה, מצד שלישי, לעניין מיזוג בנק ערבי ישראלי, עם ולתוך בנק לאומי.

ההסכם עוסק בהשלכות המיזוג על מעמדם וזכויותיהם של עובדי בנק ערבי ישראלי החל מיום 1 בינואר 2016 עת הם הופכים להיות עובדי לאומי לכל דבר ועניין. ככלל, קובע ההסכם שמיום המיזוג יהיו עובדי בנק ערבי ישראלי חלק מבנק לאומי ויהיו זכאים לכל הזכויות והתנאים להם זכאים עובדי בנק לאומי, וזאת מבלי לגרוע מזכויות, לרבות זכויות אישיות, עודפות שניתנו להם קודם המיזוג.

ביום 17 בפברואר 2016 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין נציגות עובדי הבנק לבין הבנק, לפיו יומרו זכויות שונות, שנצברו לטובת עובדים במניות של הבנק שיונפקו לעובדים בסכום אותן זכויות, על בסיס הסכום בו רשומות אותן זכויות בספרי הבנק (ובכפוף לשימוש בשיעור ריבית היוון של 3.5% חלף ריבית ההיוון בה נעשה שימוש בהתאם להוראות בנק ישראל). מימוש מתווה ייעשה בהתאם למיתאר להנפקת מניות לעובדים שפורסם ביום 18 בפברואר 2016, ולקיום הליכים נוספים, כפי שנדרש על פי דין.

למידע נוסף בנוגע להסכם קיבוצי ראה [ביאור 23](#).

למידע נוסף בנוגע לשכר נושאי משרה בכירה ראה פרק [שכר נושאי משרה בכירה](#).

עלות עבודה ושכר (בבנק)

2013 (א) (ב)	2014 (א)	2015
באלפי ש"ח		
335.1	339.2	343.3
363.3	339.4	399.5
225.8	227.7	234.1
248.5	227.8	279.3

* עלות למשרת עובד אינה כוללת הוצאות פנסיה, עלויות פרישה מרצון, פיצויים רטרו ומניות לעובדים.
 (א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#).
 (ב) בשנת 2013 הנתונים כוללים השפעת עלות עובדי מערך המשכנתאות שמוזג בבנק.

הדרכה והכשרה

הנהלת הבנק שמה לה למטרה לתמוך ביחידות העסקיות ובהשגת יעדיהן העסקיים, באמצעות תהליכי למידה והדרכה הממוקדים בשיפור היכולות המקצועיות והניהוליות של עובדים ומנהלים. במסגרת זו השתתפו עובדי לאומי בשנת 2015 ב-56,000 ימי הדרכה.

פעולות ההדרכה בשנת 2015 התמקדו בחיזוק הידע המקצועי של העובדים והמנהלים, בדגש על תחומי הליבה הבנקאיים - אשראי, יעוץ השקעות, שירות ומכירות, רגולציה והכשרות ניהוליות. כל זאת בהתאם ליעדים העסקיים של הבנק. כמו כן, נערכו פעילויות הדרכה ייעודיות התומכות בתהליכי השינוי הארגוני, ברכישת מיומנויות חדשות ובהתאמה לצרכים משתנים בחטיבות השונות.

ב-2015 הורחבה פעילות ההדרכה ב"סימולטור" בדגש על מיומנויות מכירה ושירות. במסגרת זו אוכלוסיית בנקאים ומנהלים הגיעו לימי אימון מרוכזים במכירות.

למידה דיגיטלית

המטרה העיקרית של הלמידה הדיגיטלית היא שמירת כשירות גבוהה של העובדים בעלויות נמוכות. בשנת 2015 נמשכה המגמה של העמקת הלמידה הדיגיטלית בלאומי כחלק מתרבות הלמידה בארגון. ב-2015 תורגלו והוסמכו עובדי לאומי בכ-10 לומדות רגולציה והשתתפו בכ-25,000 שעות למידה מרחוק.

בשנה זו החל אגף ההדרכה בשיפור חווית הלמידה בכיתות באמצעים דיגיטליים חדשניים תוך שימוש באינטרנט, בסלולאר ובטאבלטים. אמצעים אלה מעודדים מעורבות עובדים בלמידה, תחרות, סיעור מוחות, דיון, חזרה ועיבוד של חומר הלימוד ובכך משפרים את אפקטיביות הלמידה באופן ניכר.

ניהול ידע

בשנת 2015 המשיך תחום ניהול ידע לספק פתרונות ותשתיות ידע תומכות ביצועים בזמן אמת: בחטיבה הבנקאית הוקמה מנהלת הידע אשר מספקת פתרונות בתחומים אשראי פרטי, אשראי מסחרי, כרטיסי אשראי, הסדרי שכירים ערוצי דיגיטל, הצעות ערך ללקוח ועוד.

בנוסף, נבנו פיתרונות ייחודיים עבור יתר חטיבות הבנק בדגש על תהליכים חוצי ארגון כגון: 360, תוכנית מנהיגות, cross border ועוד.

בתחום שימור הידע, נבנו פתרונות לתחומי ידע ייחודיים בסניף המרכזי תל אביב ובלאומי טכנולוגיות.

השכלה

שיעור בעלי ההשכלה אקדמית בבנק נמצא במגמת עלייה מתמשכת.

שעור האקדמאים בבנק היה בסוף שנת 2015 70.1% מכלל העובדים, בהשוואה ל-68.5% בשנת 2014, ו-66.4% בשנת 2013. שיעור האקדמאים בקרב הסגל הניהולי בלאומי הגיע בשנת 2015 ל-95.6%, בהשוואה ל-95.3% בשנת 2014 ו-94.4% בשנת 2013.

עלייה זו בשיעור האקדמאים נובעת מקליטת אקדמאים, עזיבת עובדים שאינם אקדמאים ורכישת השכלה גבוהה על ידי עובדי הבנק.

גיל וותק

הגיל הממוצע בבנק בסוף שנת 2015 היה 44.4 שנים, בהשוואה ל-44.1 בשנת 2014 ו-44.5 בשנת 2013. הוותק הממוצע בבנק בסוף שנת 2015 היה 18 שנות וותק, בהשוואה ל-17.9 בשנת 2014 ו-18.3 בשנת 2013.

זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו בישראל, למעט עובדים בעלי חוזה עבודה אישי, מושתתים בעיקרם על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים והסדרים משלימים. תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק ועובדים בכירים מסוימים אחרים, מוסדרים בחוזה עבודה אישיים, לפרטים נוספים ראה [ביאור 23](#).

פיתוח ארגוני

אגף ההדרכה נותן מענה לצרכים הארגונים הייחודיים של החטיבות באמצעות מכלול תהליכי פיתוח ארגוני.

המשימות העיקריות הינן: ליווי יחידות בשינוי - בנייה ויישום של תוכניות בהיבטי רתימה תקשור והכשרה. פיתוח צוותי הנהלה, גיבוש אסטרטגיה ותוכניות עבודה, סקרים, תקשורת פנים והטמעת החזון וערכי הליבה.

מעורבות עובדים בקהילה

הנהלת לאומי רואה במעורבות העובדים והמנהלים בקהילה, ערוץ חשוב מרכזי בתחום המעורבות והאחריות החברתית של הבנק. לאומי מעודד את עובדיו לקחת חלק פעיל בפרויקטים התנדבותיים ולהיות מעורבים בחיי הקהילה ואף מעמיד לרשותם מסגרות התנדבותיות ומגוון הזדמנויות לתרום ולהתנדב.

במהלך שנת 2015, התנדבו 4,066 עובדים, מיחידות שונות בבנק. היקף שעות ההתנדבות של עובדים מהן נהנתה הקהילה בשנת 2015 הסתכם ב-33,270 שעות.

פעילות היחידה מתבססת על רשת של מובילים חברתיים בחטיבות הבנק, המונה כ-360 נציגים מהיחידות השונות בבנק. ייעודם לקדם את נושא התנדבות העובדים ביחידתם תוך בניית תשתית תומכת פעילות ובניהול ענף מעורבות עובדים בחטיבת משאבי אנוש.

ללאומי מגוון רחב של שותפים קהילתיים בעיקר בתחום ילדים ונוער. היקף מעגל ההשפעה הישיר של התנדבות העובדים מגיע לעשרות אלפי נהנים מידי שנה.

העובדים, מכל רחבי הארץ, נרתמים לפעילויות מגוונות כמו: סיוע לילדים ונוער בסיכון בפנימיות, מועדוניות ומתנ"סים, חניכה, עזרה בשעורי בית וליווי קבוצות נוער, איסוף ציוד לנזקקים, ביקורים בבתי-חולים, סיוע לניצולי שואה, תמיכה באוכלוסייה בעלת צרכים מיוחדים ועוד. עובדי הבנק משתתפים במבצע "קמחא ד'פסחא" מידי שנה כמסורת ומחלקים חבילות מזון למשפחות נזקקות שיוכלו לקיים את ארוחת ערב חג הפסח. בשנת 2015 חולקו 2,445 חבילות. כמו כן, התקיימו מבצעי אריזות וחלוקת 150 חבילות מזון למשפחות נזקקות המציינות את הרמאדן ו-20 חבילות מזון למשפחות נזקקות בחג המולד.

במקביל לפעילויות רבות אלה בחר הבנק להתחבר לחזון לאומי בחיזוק דור העתיד, באמצעות תכניות אסטרטגיות, העמקת הקשר עם עמותות הנתמכות על ידי עמותת "לאומי אחרי" בפרויקטים שונים כמו "אחרי נוער מוביל שינוי". כמו כן, משתלבים בפעילות בשיתוף פעולה עם עמותות כמו "פעמונים", "שיעור אחרי" ועוד. במעורבותם של עובדי לאומי בקהילה ובממשקים השונים עם ילדים ובני נוער מקפידים גם על התכנים, הכוללים העשרה, הטמעת ערכים ובהדרגה חינוך פיננסי התואם לעסקי הליבה של הבנק.

מצבת משרות לפי מגזרי פעילות

ממוצע משרות בשנת 2015		ממוצע משרות בשנת 2014	
סגל ניהולי	פקידים	סגל ניהולי	פקידים
משקי בית	1,367	5,331	1,396
עסקים קטנים	487	1,509	487
בנקאות פרטית	382	336	428
בנקאות מסחרית	758	1,059	726
בנקאות עסקית	414	566	414
ניהול פיננסי - שוקי הון	336	337	348
אחר	2	10	3
סך הכל	3,746	9,148	3,802

חישוב מספר המשרות על פי מגזרי הפעילות, מתבסס על ניהול מצבת המשרות על פי קווי העסקים העיקריים בבנק, בהתאמות שונות ועל סמך אומדנים. בחישוב מספר המשרות על פי מגזרי פעילות נלקחו בחשבון גם עובדי יחידות מטה המשרתים את כלל או חלק ממגזרי הפעילות בבנק.

מינויים ופרישות

מינויים:

גב' **הילה ערן-זיק**, מנהלת האשראים והמשנה למנכ"ל בנק לאומי ניו-יורק, מונתה לתפקיד ראש החטיבה לניהול סיכונים, מנהלת סיכונים ראשית וחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מ-1 באוקטובר 2015.

מר **דני כהן**, חבר הנהלת הבנק, ראש חטיבת משאבי אנוש ויו"ר דירקטוריון בנק ערבי ישראלי, מונה לתפקיד ראש החטיבה הבנקאית, החל מ-1 בינואר 2016.

גב' **תמר יסעור**, חברת הנהלת הבנק, ראש החטיבה הבנקאית ויו"ר דירקטוריון חברת לאומי קארד, מונתה לתפקיד ראש החטיבה לבנקאות דיגיטלית, החל מ-1 בינואר 2016. במקביל תמשיך בתפקידה כיו"ר דירקטוריון חברת לאומי קארד.

גב' **מיכל דנא**, נקלטה לבנק ב-21 באוקטובר 2015 ומונתה לתפקיד ראש חטיבת משאבי אנוש, וחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מ-1 בינואר 2016.

עו"ד **ליבנת עין-שי וילדר**, צפויה להיקלט לבנק ב-1 במרץ 2016 ולהתמנות לתפקיד מזכירת הבנק במעמד נושאת משרה שאינה חברת הנהלה. עו"ד עין-שי וילדר תחליף בתפקידה את עו"ד **יעל (בן משה) רודניקי** אשר תמונה לתפקיד בכיר בקבוצת לאומי.

פרישות:

דר' **חדוה בר**, חברת הנהלת הבנק, סיימה את תפקידה כמנהלת סיכונים ראשית וראש החטיבה לניהול סיכונים ב-5 ביולי 2015, לאחר 7 שנות עבודה בבנק.

מבנה ארגוני

המבנה הארגוני של קבוצת לאומי לפי קווי עסקים ושירותי מטה, כמתואר להלן, משלב את פעילות החברות הבנקאיות, המימוניות, שוק ההון והשירותים הפיננסיים.

קווי עסקים

לאומי מאורגן בארבעה קווי עסקים הממוקדים בפלחי שוק שונים, כאשר כל קו עסקים מתמחה במתן שירות לקבוצת לקוחות. צורת ארגון זו מאפשרת ללקוחות ליהנות משירות מקצועי ברמה גבוהה, מערוצי הפצה מגוונים, ממוצרים המותאמים לצורכיהם ומתהליכי קבלת החלטות מהירים וגמישים. בשלהי תקופת הדוח הוקמה החטיבה לבנקאות דיגיטלית שמפתחת את פעילות הבנקאות הדיגיטלית של לאומי, בעיקר עבור הלקוחות הקמעונאיים שיבחרו להצטרף לבנקאות הדיגיטלית. פעילות הבנקאות הדיגיטלית צפויה להתחיל במחצית השנה של 2016.

להלן תאור תחומי האחריות של 4 קווי העסקים בלאומי:

1. **החטיבה הבנקאית** מנהלת את פעילות הלקוחות הפרטיים והלקוחות המסחריים הקטנים, המקבלים את מכלול השירותים באמצעות 186 סניפים, המאוגדים ב-8 מרחבים על בסיס גיאוגרפי ובאמצעות מגוון ערוצי הפצה טכנולוגיים/ישירים, לרבות לאומי CALL המספק שירותים באמצעות הטלפון, הסלולר והאינטרנט ללקוחות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצורכיהם. הלקוחות בחטיבה מפולחים למגזרים הבאים: מגזר קמעונאות, מגזר פרימיום ומגזר בנקאות לעסקים. החטיבה מרכזת את הפעילות הקמעונאית בקבוצה כולל בבנק ערבי ישראלי שמוזג בתום תקופת הדוח עם ולתוך לאומי, ובחברת לאומי קארד.

מערך עסקים קטנים - בינואר 2016 הוקם מערך לעסקים קטנים, הפועל במתכונת של ניהול מרכז רווח והפסד עצמאי. המערך אחראי על כלל פעילות לקוחות העסקים הקטנים.

מערך הבנקאות הפרטית אחראי על פעילות הבנקאות הפרטית בארץ. למערך 5 מרכזי בנקאות פרטית בארץ לתושבי ישראל ולתושבי חוץ וכן 2 סניפים. בינואר 2015, בוצע שינוי ארגוני במסגרתו הועבר מערך בנקאות פרטית לאחריות החטיבה הבנקאית.

מערך המשכנתאות - פעילותו העיקרית הנה במגזר הלוואות לרכישת דירת מגורים ובמגזר הלוואות לכל מטרה במשכון דירת מגורים תוך התמחות ומיומנות ספציפית בתחום. המערך פועל באמצעות כ-108 נציגויות שרובן ממוקמות בסניפי החטיבה הבנקאית ומיעוטן באתרים עצמאיים, הנציגויות כפופות ל-5 מרחבים אזוריים הכפופים להנהלת המערך. המערך מפעיל מרכז עסקים המרכז את הפעילות בתחום האשראי, החיתום והעברת כספי הלוואות ללקוחות. המערך מפעיל מוקדים טלפוניים המאפשרים הגשת בקשות לאישור עקרוני של מסגרת אשראי באמצעות הטלפון והאינטרנט, ומתן שירות איכותי ללוחים קיימים בנושא הלוואות מנוהלות. במסגרת העמדת הלוואות לדיוור, מועמדות במערך גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה.

מערך ייעוץ בהשקעות אחראי על בניית והטמעת התורה הייעוצית על כל מכלוליה ומספק ליועצי ההשקעות והפנסיה כתובת לפניות בנושאים מקצועיים, מיכונים ובנושאי חוק ואתיקה. המערך מבצע הערכה שוטפת ורציפה של הנעשה בשוקי ההון והכספים בארץ ובעולם ומפיץ ליועצי ההשקעות סקירות ודיווחים על מנת לעדכןם בנעשה בסביבה הכלכלית. במסגרת זו בונה המערך ומתפעל מערכות ומודלים תומכי החלטה לשימוש יועצי הבנק. כמו כן, אחראי המערך על מרכזי הייעוץ הפנסיוני. בינואר 2016 בוצע שינוי ארגוני במסגרתו הועבר המערך לאחריות ראש החטיבה הבנקאית.

2. **חטיבה עסקית ומסחרית** כוללת שני מערכים, המערך העסקי והמערך המסחרי (כמפורט להלן), סניף מרכזי תל-אביב וכן יחידות מטה המספקות שירות לכלל החטיבה העסקית והמסחרית וכן לפעילות בישראל של החטיבה לאשראי בינלאומי ונדל"ן. כמו כן, אחראית החטיבה על עיצוב עסקאות מיוחדות שכוללות מימון פרויקטים, מימון אמצעי שליטה, ארגון סינדיקציות, מכירת חובות, בדיקת תוכניות השקעה וסחר ומימון בינלאומי.

המערך העסקי מנהל את הפעילות הבנקאית של החברות העסקיות הגדולות במשק על בסיס התמחות ענפית וסינרגיה בין תחומים. המערך כולל ארבעה סקטורים עסקיים: סקטור טכנולוגיה ותיירות, סקטור כימיה, אנרגיה, חברות אחזקה ומוסדות ציבור, סקטור צריכה ומסחר וסקטור תעשייה ותחבורה.

המערך המסחרי מנהל את פעילות החברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) באמצעות 25 סניפי עסקים המשווים על בסיס גיאוגרפי ל-5 מרחבים מסחריים. המבנה הארגוני ייחודי במערכת הבנקאית ומאפשר מתן שירות כוללני ומקיף (one stop shop) ללקוח, במקביל להרחבת השירותים בערוצים הדיגיטליים ללקוחות העסקיים.

3. **החטיבה לאשראי בינלאומי ונדל"ן** כוללת שני מערכים - מערך בניה ונדל"ן ומערך אשראים מיוחדים (כמפורט להלן). כמו כן, עוסקת החטיבה בבחינת היבטי אשראי עסקי-מסחרי בשלוחות הבנק בחו"ל בארה"ב, בריטניה ורומניה.

מערך בניה ונדל"ן מנהל את פעילות חברות הבניה, היזמים והקבלנים הגדולים במשק (לרבות בפרויקטים של תשתיות לאומיות), תוך התמחות ומימנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק. השירותים הפיננסיים ניתנים הן למימון פעילות הלקוחות בישראל באמצעות סניפי הבנק, והן למימון פעילותם בחו"ל לרבות בשיתוף פעולה בהעמדת אשראי עם שלוחות הבנק בחו"ל. באמצעות השלוחות בחו"ל ניתנים גם אשראים ליזמים מקומיים הפעילים בתחום הנדל"ן, המלונאות ובתי האבות הסיעודיים.

מערך אשראים מיוחדים המטפל בלקוחות עסקיים שנקלעו לקשיים, תוך ניסיון לסייע להבראתם של לקוחות פעילים באמצעות ליווי ותמיכה עסקית או לפעול לגביית חובותיהם של לקוחות עסקיים ששיקומם אינו אפשרי. בנוסף מרכז המערך את הסיוע המקצועי הדרוש לבירור דרישות ותביעות נגד הבנק ואת הייעוץ לכלל הבנק בנושאים הקשורים לתחומי התמחותו.

4. **חטיבת שוקי הון** אחראית על ניהול הנכסים הכספיים של הקבוצה במטבע מקומי ובמט"ח, ניהול הנוסטרו, פעילות כלל חדרי העסקות בבנק (מטבע מקומי, מט"ח וניירות ערך ישראליים וזרים), פיתוח מוצרים פיננסיים חדשניים ומוצרי השקעה, הספקת פלטפורמות מסחר מתוחכמות ללקוחות, קביעת דרישת הביטחונות מלקוחות הפועלים בנגזרים וניטור אחר הפעילות, ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול הנזילות וניהול סיכוני שוק, גיבוש מדיניות מחירים, ומרווחים פיננסיים של הבנק, קשר עם מוסדות פיננסיים בחו"ל,

ריכוז שירותים תפעוליים לשוק ההון (באמצעות חברת הבת לאומי שירותי שוק ההון בע"מ), ושירותים בנקאיים ותפעוליים ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים, לרבות לקוחות מוסדיים.

בנוסף לחלוקה לפי קווי העסקים קיימות בקבוצת לאומי יחידות מטה שנותנות שירותים ליחידות העסקיות:

החטיבה הפיננסית אחראית על ריכוז והכנת תוכנית העבודה של הבנק, ניהול מרכזי הרווח והמדידה הפיננסית והניהולית, תכנון וניהול ההון של הקבוצה, הכנת תקציב ההוצאות של הבנק והמעקב לביצועו, שותפות בקביעת סדרי עדיפויות בתקציב השקעות, קשרי משקיעים ואנליסטים, מעקב אחר התפתחויות הכלכליות במשק והכנת סקירות ענפיות ותחזיות כלכליות, גיבוש תפיסות, תהליכים ופתרונות ארגוניים וניהוליים, גיבוש מודלים לאופטימיזציה משאבים, הכוונת השלוחות בחו"ל וניתוח פעילותן, ריכוז מדיניות תחום העמלות וביטוח הבנק והקבוצה. בנוסף אחראית החטיבה על מתן שירותים בתחומי הרכש (כללי, בינוי וטכנולוגי), הבינוי והתחזוקה.

חטיבת החשבונאות אחראית על ניהול, פיתוח וקביעת הנהלים החשבונאיים בבנק, ניהול החשבונות בבנק, הכנת הדוחות הכספיים של הבנק ושל הקבוצה, הקשר עם בנק ישראל בכל הנושאים החשבונאיים והדיווחים בגינם, ועל מעקב אחר השינויים הרגולטורים בנושא חשבונאות והטמעתם בבנק ובקבוצה. בנוסף אחראית החטיבה על ניהול נושאי המס של הבנק והקבוצה, הערכת יעילותן של בקורות המפתח בתהליכי העבודה SOX 404 וכן חישובי הלימות ההון והדיווח לציבור על פי הוראות באזל.

חטיבת משאבי אנוש אחראית על גיבוש מדיניות משאבי אנוש בבנק וליישומה, ובכלל זה מיון והשמת עובדים, תגמול, מבנה שכר, יחסי עבודה, פיתוח וקידום עובדים, הכשרה בנקאית - ניהולית וכללית, הטמעת הקוד האתי, תקשורת פנים ארגונית, הסברה פנימית, טיפול בפרט, ייעוץ ופיתוח ארגוני, מעורבות עובדים בקהילה ורווחת העובדים. כמו כן אחראית החטיבה על ניהול הנכסים ומתן שירותים לוגיסטיים שונים בתחומי המשגור וניהול מרכז לוגיסטי, בבנק ובחברות הבנות בארץ.

חטיבת לאומי טכנולוגיות אחראית על המחשוב והתפעול של הבנק והקבוצה, לרבות המחשוב של בנק אגוד, בהתאם להסכם הקיים בינו לבין לאומי. במסגרת תפקידה מרכזת החטיבה את גיבוש וקביעת האסטרטגיה, המדיניות והעשייה בנושאי פיתוח טכנולוגי, מחשוב, תפעול, טכנולוגית המידע, תקשורת, סייבר, אבטחת מידע, בטחון, תפעול חברות בנות בארץ וכן תמיכה בשלוחות חו"ל בכל הקשור לשירותים טכנולוגיים, תפעול וקבלת הסיוע הנדרש מבנק לאומי בארץ, והעמדת פתרונות מיכונים הנדרשים לביצוע היעדים העסקיים של לאומי.

חטיבת הייעוץ המשפטי אחראית על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק ושל חברות הבנות בארץ ולניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק והקבוצה. בכלל זה, אחראית למתן חוות דעת בנושאים משפטיים שונים ולתשתית הטפסים והנהלים המשפטיים, לליווי תהליכי חקיקה ורגולציה וייצוג הקבוצה מול רשויות החקיקה והרגולטורים השונים, ייעוץ משפטי למוצרים חדשים המפותחים או משולבים בפעילות הבנק והקבוצה וכן אחראית לטיפול בתביעות נגד הבנק, העסקת עורכי דין חיצוניים ופיקוח עליהם. כמו כן, אחראית החטיבה על הלשכה לפניות הציבור, שתפקידה לבדוק את תלונות הציבור ועל מערך הציות והאכיפה, שהועבר ארגונית תחת אחריות היועץ המשפטי הראשי של הבנק בשלהי תקופת הדוח.

מערך ציות ואכיפה שהוכפף החל מיום 1 בדצמבר 2015 לחטיבת הייעוץ המשפטי, אחראי ליישום תוכנית הציות בבנק ובקבוצה לרבות איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור, אכיפה מנהלית ולקוחות אמריקאיים (בשיתוף עם החטיבה הפיננסית).

חטיבת הביקורת הפנימית אחראית על הביקורת בקבוצת לאומי. החטיבה פועלת מתוקף חוק הביקורת הפנימית התשנ"ב-1992, הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל והנחיות הדירקטוריון. כמו כן, פועלת החטיבה בהלימה לתקנים מקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים.

הביקורת עוסקת, באופן עצמאי ובלתי תלוי, בבחינה והערכה של מערכת הבקורות הפנימיות בקבוצה ובכלל זה: בחינת תהליכי עבודה ובקרה, בחינת אופן ניהול הסיכונים השונים בקבוצה, שמירה על נכסי הבנק, מזעור חשיפות, שמירה על כללי האתיקה ומנהל תקין, יישום הנחיות הדירקטוריון, ההנהלה ונהלי הבנק, ובחינת יעילות תפעולית. כמו כן, חטיבת הביקורת עורכת סקירה בלתי תלויה של התהליך הפנימי להערכת נאותות ההון של הקבוצה (ICAAP). המבקר הפנימי הראשי כפוף ישירות ליו"ר הדירקטוריון.

החטיבה לניהול סיכונים אחראית על ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה, ומרכזת את ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה בתחומי הסיכון המרכזיים: אשראי, שוק ותפעול. החטיבה פועלת בדגש על אי תלות בנוטלי הסיכון. מטרת החטיבה הינה יצירת תשתית חזקה לניהול ובקרת סיכונים שתתמוך בהשגת היעדים העסקיים, בהתאם לתיאבון הסיכון שהוגדר. כמו כן אחראית החטיבה על סיוע לדירקטוריון בהגדרת תיאבון הסיכון, הובלת מדיניות הסיכונים, פיתוח והגדרת כלי מדידה ותמחור הסיכונים בפעילויות השונות, זיהוי, מדידה ובקרת מוקדי הסיכון הגדולים בקבוצה והשינויים שחלים בהם, ובחינת הסיכונים הגלומים בפעילויות חדשות. החטיבה כוללת גם את מערך ניהול סיכוני אשראי.

מערך ניהול סיכוני אשראי (נס"א) אחראי על ניתוח הסיכונים באשראים ספציפיים מעל 25 מיליון ש"ח ועל בחינת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי. המערך כולל 3 אגפים: ניתוח סיכוני אשראי עסקי, ניתוח סיכוני אשראי בענף הנדל"ן וניתוח סיכוני אשראי מסחרי. ניתוח הסיכונים מבוצע כחלק מתהליך אישור האשראים ומוצג בוועדות האשראי הרלוונטיות לפני קבלת ההחלטות.

החטיבה לבנקאות דיגיטלית אחראית על הובלת, האצת ויישום החדשנות הדיגיטלית המתקדמת בדגש על הובלת אסטרטגיית הדיגיטל והטמעת מוצרים דיגיטליים חדשניים בכל הערוצים הדיגיטליים בחיבור עם קווי העסקים והיעדים העסקיים. כמו כן, ניהול והובלת פעילויות ה-Big Data ברמת הבנק וניהול השיווק תוך התוויית האסטרטגיה השיווקית והוצאתה לפועל בכל קווי העסקים של הבנק.

אגף אסטרטגיה, אשר כפוף למשנה למנכ"ל הבנק, אחראי על סיוע להנהלת הקבוצה ולדירקטוריון בהגדרת ותכנון האסטרטגיה של הבנק והקבוצה ותיקופה, בחינת וניתוח נושאים בעלי השלכות אסטרטגיות ותמיכה והובלת פרויקטים מרכזיים בשיתוף קווי העסקים.

במהלך השנה בוצעו מספר שינויים ארגוניים משמעותיים בלאומי

מערך בנקאות פרטית

בתאריך 1 בינואר 2015, בוצע שינוי ארגוני במסגרתו הועבר מערך הבנקאות הפרטית בבנק לאחריות החטיבה הבנקאית.

החברה לרישומים של בנק לאומי

ביום 26 במאי 2015 אישר דירקטוריון הבנק את החלטת דירקטוריון חברת הבת- החברה לרישומים של בנק לאומי, להפסיק את פעילותה של החברה לרישומים. להפסקת הפעילות כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק. החברה לרישומים פועלת לקידום יישום ההחלטה, ובכלל זה פועלת מול לקוחותיה להעברת רישום ניירות הערך שהנפיקו לחברות אחרות לרישומים. החברה לרישומים תמשיך להעניק שירותי חברה לרישומים לניירות הערך של בנק לאומי.

מערך רכש בינוי ולוגיסטיקה

בתאריך 15 ביוני 2015, בוטל מערך רכש בינוי ולוגיסטיקה והאחריות על אגפי הרכש, בינוי, תחזוקה ונכסים הועברה לראש החטיבה הפיננסית, האחריות על המרכז הלוגיסטי הועברה לחטיבת משאבי אנוש.

מערך הציות והאכיפה

ביום 18 בנובמבר 2015, אישר דירקטוריון הבנק ביצוע שינוי ארגוני במסגרתו מערך הציות והאכיפה, שפעל תחת החטיבה לניהול סיכונים, יוכפף לחטיבת הייעוץ המשפטי. על רקע השינויים הרגולטורים התכופים והמורכבות המשפטית של שינויים אלו, החליט דירקטוריון הבנק כי הכפפת מערך הציות והאכיפה לחטיבת הייעוץ המשפטי תאפשר ניהול מרוכז וראייה כוללת של מכלול הסיכונים המשפטיים והרגולטורים, באופן שיביא לניהול מיטבי בתחום זה, תוך חסכון אפשרי בעלויות מסוימות שנובעות מהפיצול שקיים בטיפול בנושאים אלה.

חטיבת הבנקאות הדיגיטלית

בתאריך 1 בינואר 2016, הוקמה בלאומי חטיבה חדשה לבנקאות דיגיטלית בכפיפות למנכ"ל הראשי. הקמת החטיבה מהווה צעד נוסף ומשמעותי במהפכת הדיגיטל. החטיבה מובילה ומיישמת את החדשנות הדיגיטלית בקבוצת לאומי.

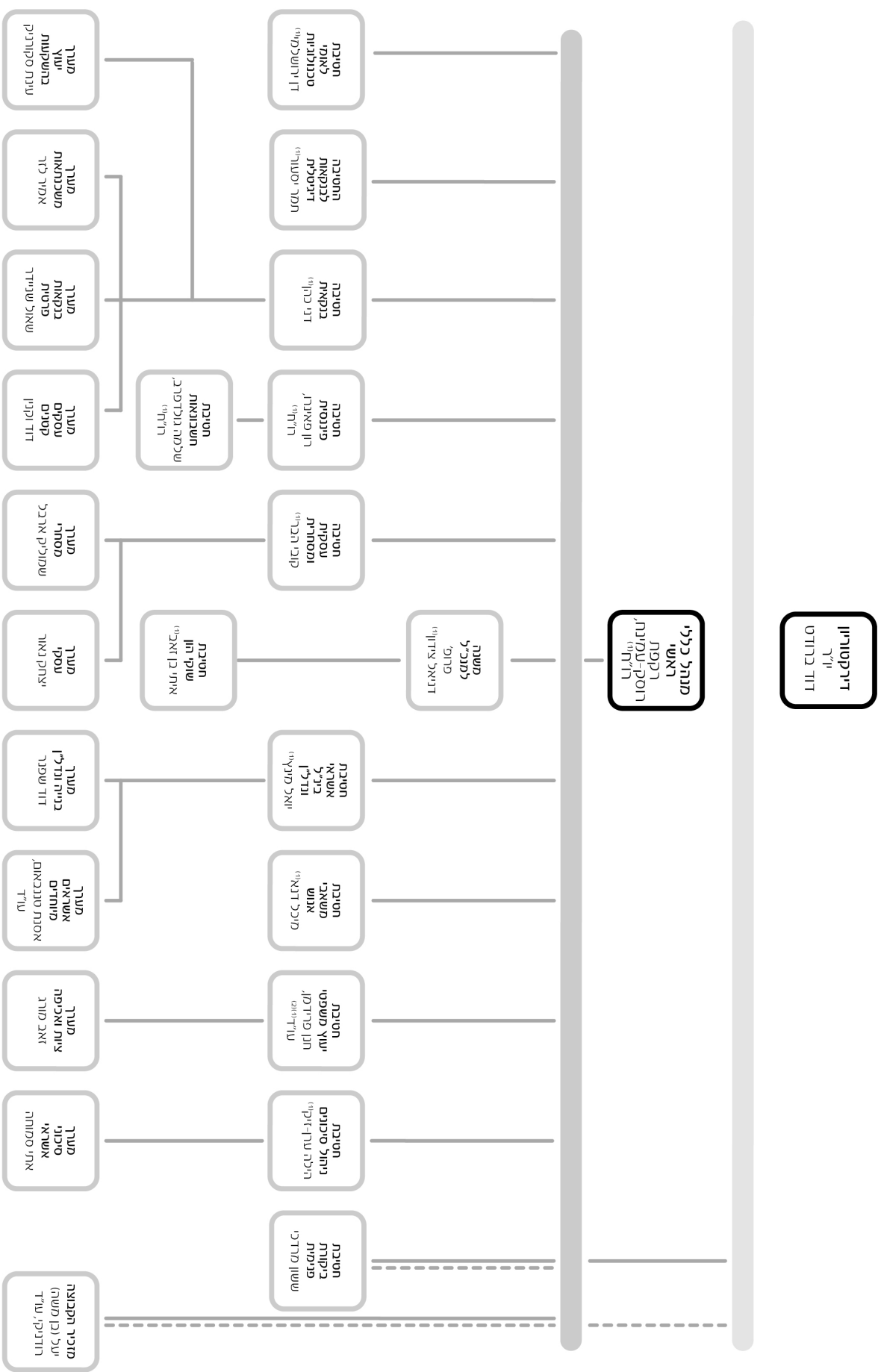
חטיבה בנקאית

לאור שינויים ומגמות בסביבה העסקית העולמית בכלל ובבנקאות בישראל בפרט, הוחלט בחטיבה הבנקאית על מעבר הדרגתי ממבנה גיאוגרפי (מרחבים) למבנה של 4 קווי עסקים, אשר יפעלו כמרכזי רווח עצמאיים: בנקאות פרטית (מערך קיים), עסקים קטנים (הוקם ב-1 בינואר 2016), בנקאות פרמיום ובנקאות קמעונאית. ההערכות והמעבר ממרחבים לקווי עסקים ימשכו לכל אורך השנה.

מערך ייעוץ בהשקעות

בתאריך 1 בינואר 2016 הועבר מערך ייעוץ בהשקעות לאחריות ראש החטיבה הבנקאית, עד סוף שנת 2015 היה המערך כפוף לראש חטיבת משאבי אנוש.

למידע בנוגע למיזוג בין הבנק לבין בנק ערבי ישראלי ראה פרק [תיאור עסקי קבוצת לאומי והתפתחותם הכללית](#).

(1) חבר/ה הנלה
(2) משמש גם כיועץ משפטי לדיקטוריון

הליכים משפטיים

א. הליכים אזרחיים

1. הבנק צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תביעות נגזרות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדו לקוחות הבנק, לקוחותיו בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל.

לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים לכל התביעות.

עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות וביניהן נמנות טענות בדבר אי ביצוע הוראות או אי ביצוע במועד, בקשות לאישור עיקול, שהטילו צדדים שלישיים על נכסי חייבים, המוחזקים, לטענתם, בידי הבנק, טענות על חיובי ריבית שלא בהתאם לשיעורי הריבית שסוכמו בין הבנק לבין הלקוח, שיעורי ריבית, החורגים מהמותר על פי החוק, טענות בקשר עם חיובי עמלות, טענות בנושאים הקשורים לניירות-ערך, יחסי עבודה, משיכת שיקים ללא כיסוי ואי כיבוד שיקים.

למידע בנוגע לתביעות נגד הבנק, בסכומים מהותיים, ראה [ביאור 25](#).

2. במסגרת נקיטת אמצעים לגביית חובות במהלך עסקיו הרגיל נוקט הבנק, בין השאר, בהליכים משפטיים שונים נגד חייבים וערבים ובהליכים למימוש בטוחות. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי שבוצעו על ידי הבנק על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הכרוכים באשראי למגזרי המשק השונים ובהתחשב בהיקף המידע על החייב/הערב הנוגע בדבר, איתנותו הפיננסית והבטוחות שניתנו לבנק להבטחת פרעון החוב.

ב. הליכים אחרים

1. פרשת הלקוחות האמריקאים

תנאי ההסדרים עם הרשויות האמריקאיות, הרקע להם וההתפתחויות בנושא זה, לרבות ההליכים המשפטיים, מפורטים [בביאור 25](#).

2. מיזוג בין הבנק לבין בנק ערבי ישראלי בע"מ (להלן: "בנק ערבי")

ביום 4 במאי 2015 אישרו דירקטוריון הבנק ודירקטוריון בנק ערבי, ביצוע מיזוג של בנק ערבי עם ולתוך הבנק. על פי הסכם המיזוג, בנק ערבי, שהינו חברה בת בבעלות כמעט מלאה של הבנק, יתמזג עם ולתוך הבנק.

עקב התנגדות בעלי מניות המיעוט בבנק ערבי להצעת המיזוג, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב - המחלקה הכלכלית, בקשה לאישור המיזוג בהתאם להוראות סעיף 321 לחוק החברות. ביום 12 בנובמבר 2015 אישר בית המשפט את המיזוג לאחר שהצדדים הגיעו להסכמה לגבי תנאי המיזוג.

המיזוג התבצע בתום יום 31 בדצמבר 2015 ונרשם ברשם החברות.

ביום 10 בדצמבר 2015 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בקשר עם המיזוג עם נציגות עובדי בנק ערבי ישראל.

ההסכם הקיבוצי כולל, בין היתר, הוראות לענין העובדים שישתלבו בבנק, לפיהן:

א. במועד המיזוג, עובדי בנק ערבי ישראלי יהפכו להיות עובדי הבנק, תוך קליטתם ברצף זכויות.

ב. ימוזגו יחידות שונות של בנק ערבי לתוך יחידות מקבילות בבנק לאומי.

ג. אפשרות לפדיון חד פעמי של מכסת ימי חופשה צבורה שנקבעה בהסכם.

ד. מענק חד פעמי בהיקף של משכורת אחת עד משכורת ורבע.

ה. תוספת שכר חד פעמית לעובדים בעלי ותק של 12 חודשים ומעלה במועד המיזוג, בשיעור של 2%.

העלות החד פעמית של המענקים ועדכון השכר כאמור לעיל צפויה להסתכם לסך של כ-8 מיליון ש"ח.

3. **עיצום כספי - הועדה להטלת עיצום כספי לענין תאגידים בנקאיים**

ביום 28 ביוני 2015 התקבלה בבנק החלטת הועדה להטלת עיצום כספי לענין תאגידים בנקאיים (להלן: "הועדה"), לפיה הועדה החליטה להטיל על הבנק עיצום כספי בסך כולל של 4.2 מיליון ש"ח בגין תשעה אירועים של הפרת הוראות צו ותקנות איסור הלבנת הון (דרכים ומועדים להעברת דיווח של תאגידים בנקאיים והגופים המפורטים בתוספת השלישית לחוק, למאגר המידע), התשס"ב-2002, שענינם דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון על פעולות בלתי שגרתיות.

4. **עיצום כספי לפי סעיף 52 יח לחוק ניירות ערך**

ביום 5 באוגוסט 2015 נמסרה לבנק דרישה לתשלום עיצום כספי בסך של 750 אלפי ש"ח.

העיצום הכספי הוטל על הבנק בהמשך לביקורת שנערכה בחודשים פברואר עד יולי 2014 במערך הייעוץ בהשקעות בבנק.

סכום העיצום הכספי נקבע בשל שלוש הפרות שנכללו בדוח הביקורת, ולאחר שהרשות מצאה לנכון להפחית את סכום העיצום הכספי בשיעור של 37.5%, בין היתר, בשל הפעולות הנמרצות שננקטו על ידי הבנק לתיקון ומניעת הישנות ההפרות.

הסכמים מהותיים

1. בעקבות פרסום חוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, אשראי והפרשה להפסדי אשראי (להלן: "הוראת בנק ישראל"), הבנקים, ובכללם הבנק, הגיעו להסכמות עם רשות המסים בנוגע להכרה בהפרשות להפסדי אשראי לצרכי מס.

ההסכם נחתם בתאריך ה-19 במרס 2012, בתוקף לגבי חובות פגומים שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011.

הסכם זה מחליף הסכם קודם אשר חל על חובות מסופקים שנרשמו עד 31 בדצמבר 2010.

להלן עיקרי ההסכם החדש:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית:

ההפרשה מותרת לניכוי לצרכי מס בשנה בה נרשמה כהוצאה בדוחות הכספיים. בשנת המס בה הוקטנה יתרת ההפרשה בגין הפסדי אשראי (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילה"), יתווסף לחבות המס של הבנק "מס נוסף", בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, אשר יביא לגביית המס שהיה נגבה אילו לא היתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרה בניכוי.

לענין זה - "חוב גדול" הינו חוב של 1 מיליון ש"ח ומעלה, או סכום נמוך יותר על פי הודעת הבנק לפקיד השומה ובהתאם למאפייני הבנק.

חובות פגומים שאינם גדולים:

ההוצאות בגין "מחיקות חשבונאיות" נטו (בקיזוז גביות באותה שנה) - מחציתן יותרו לצרכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה, ומחציתן יותרו בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה.

הפרשה קבוצתית:

אינה מוכרת לצרכי מס.

הפרשות בגין "חובות קמעונאיים" שבוצעו עד 31 בדצמבר 2010:

יותרו בניכוי לצרכי מס בחמישה שיעורים שנתיים שווים, החל משנת המס 2011 ועד לשנת המס 2015, ובלבד שלא הותרו כהוצאות לצרכי מס בשנים קודמות.

השלכות היישום לראשונה של הוראת בנק ישראל ב-1 בינואר 2011:

הפרשים שנגרעו מההון העצמי כתוצאה מהיישום לראשונה של הוראת בנק ישראל, יותרו בניכוי לצרכי מס בחמישה שיעורים שנתיים שווים, החל משנת המס 2011 ועד לשנת המס 2015, בכפוף להיותם מותרים לצורך מס בהתאם לתנאי ההסדר, ובתנאי שאין מדובר בהפרשה קבוצתית, כללית או נוספת.

2. הסכם פשרה המסדיר תשלומי מס בישראל בגין רווחי חברות בנות של הבנק בחו"ל, בין הבנק לבין פקיד השומה למפעלים גדולים, מאוגוסט 1987, אשר הוארך באוקטובר 1991 בתוקף עד תום שנת 1993, וכן במרס 1994, ותוקפו נקבע עד למועד שבו יודיע אחד הצדדים שנה מראש על כוונתו להציע שינויים בהסכם.

3. הסכם מאפריל 2005 בין הבנק לבין רשות המסים בקשר עם קיזוז בגין רווחי חברה בת בחו"ל ומכתב המשך מרשות המסים מיום 29 ביוני 2014 בקשר עם קיזוז בגין רווחי חברות בנות בחו"ל.

למידע נוסף ראה [ביאור 8](#).

4. הסכם בין הבנק לבין בנק אגוד לישראל בע"מ ("בנק אגוד") למתן שירותי מחשוב ותפעול כוללים, לרבות עבודות פיתוח ופרייקטים מיוחדים וחדשים ושירותי הדרכה רלוונטיים, על ידי הבנק לבנק אגוד וגופים נלווים, שנחתם בספטמבר 2001 בתחולה למפרע מספטמבר 1998 לתקופה של אחת עשרה שנים עם אופציה להארכה. בדצמבר 2007 נחתמה תוספת להסכם בין לאומי לבין בנק אגוד, בדבר הארכת ההתקשרות, תוך שינוי תנאים עסקיים. תקופת ההתקשרות החדשה היא עשר שנים מ-1 בינואר 2007, במהלכה תשולם לבנק תמורה שנתית שתעלה בהדרגה. התוספת להסכם אושרה על ידי המפקח על הבנקים והממונה על הגבלים העסקיים. בהתאם להוראות ההסכם הוא מסתיים ביום 31 בדצמבר 2016, כאשר לבנק איגוד הזכות להודיע שמנגנון ההיפרדות שנקבע בהסכם יחל רק ביום 31 בדצמבר 2016.

במהלך חודש דצמבר 2013, הודיע בנק אגוד כי בהתאם לזכותו על פי ההסכם, הוא דוחה את תחילת פרייקט סיום ההתקשרות עם הבנק (כהגדרת מונח זה בהסכם), כך שיתחיל בתום תקופת ההסכם (31 בדצמבר 2016). הבנק הבהיר, כי בכוונתו שלא לחדש את ההסכם בתום תקופת ההסכם, ובהתאם לכך פרייקט ההיפרדות צפוי להתחיל ביום 31 בדצמבר 2016.

ביום 12 בפברואר 2015, האריך הממונה על הגבלים העסקיים את הפטור מאישור הסדר כובל להסכם בין הבנק לבין בנק אגוד, בעניין שירותי מחשוב ותפעול, עד ליום 31 בדצמבר 2016, בהתאם לתנאים שנקבעו בו.

5. ב-21 ביולי 2014 לאומי חתם על הסכם לשיתוף פעולה אסטרטגי עם יוליוס בר, קבוצת בנקאות פרטית מובילה בשווייץ. ב-18 במרס 2015 הושלמה עסקת מכירת פעילות לאומי שווייץ ליוליוס בר, לאחר שמרבית הלקוחות הועברו ליוליוס בר ושולמה ללאומי שווייץ התמורה לפי הסכם המכירה בסך של כ-10 מיליוני פרנק שווייצרי. ההון העצמי של לאומי שווייץ לא הועבר במסגרת העסקה.

6. ביום 21 בינואר 2015 הודיע הבנק, כי הנהלת הבנק וארגון עובדי הבנק הגיעו להסכמות לגבי הסכם קיבוצי מיוחד (להלן: "ההסכם הקיבוצי"), ואלו אושרו על ידי דירקטוריון הבנק ועל ידי מועצת העובדים.

למידע נוסף בנוגע להסכם קיבוצי מיוחד ראה [ביאור 23](#).

7. בחודש מרס 2015, התקשר הבנק עם גופים מוסדיים מקבוצת מגדל בהסכם להעברת כספי תגמולים שנצברו או ייצברו משנת 2008 ואילך וכספי פיצויים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, על שם דור א' שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של הסדר ביטחון סוציאלי, אל קופה משלמת בניהול מגדל.

כמו כן, ביום 25 במרס 2015, התקבל בבנק אישור מרשות המסים להעברת כספי פיצויים הצבורים בקופה המרכזית לפיצויים של הבנק לטובת מרכיב הפיצויים בקופות גמל אישיות המתנהלות על שם העובדים וכן נקבעו תנאים ומנגנון למשיכת עודפי הכספים מהקופה המרכזית לפיצויים.

8. ביום 22 באוקטובר 2015 התקבל אישור מרשות המסים להעברת כספי פיצויים הצבורים בקופה המרכזית לפיצויים של בנק ערבי ישראלי ("הקופה המרכזית") לטובת מרכיב הפיצויים בקופות גמל אישיות המתנהלות על שם העובדים. כמו כן נקבע כי עודף שיוותר בקופה המרכזית לאחר ההעברה, יועבר לקופה המרכזית לפיצויים של בנק לאומי לאחר המיזוג של בנק ערבי ישראלי עם ולתוך בנק לאומי.

9. הבנק מקיים מגעים מתקדמים לקראת חתימה על הסכם עם גופים מוסדיים מקבוצת הראל ביטוח ופיננסים (להלן: "הראל"), להעמדה משותפת של הלוואות לדיור (כהגדרת המונח בנהל בנקאי תקין מספר 451) המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין.

בהתאם להסכם המתגבש, סך ההלוואות המצטבר שיועמד על ידי הראל בשנת 2016 לא יעלה על סך של כ-4 מיליארדי ש"ח ושיעור ההשתתפות של קבוצת הראל ביטוח בכל הלוואה משותפת כאמור לא יעלה על 50%. הסכום שיועמד על ידי הראל בשנת 2017 (בכפוף להחלטות הבנק בעתיד באשר להיקף המשכנתאות שיועמדו בשנת 2017) ייקבע בין הצדדים ולא יפחת מסך של 4 מיליארדי ש"ח ושיעור ההשתתפות של הראל בכל הלוואה משותפת יוסכם בין הצדדים אך לא יעלה על 50%.

אישור ההלוואות המשותפות, קביעת תנאיהן, העמדתן וההתקשרות במסמכי האשראי, ייעשו על ידי הבנק לפי שיקול דעתו הבלעדי, בכפוף להוראות הדין הרלוונטיות ולתנאי סף שהוסכם בין הצדדים, כי יחולו על ההלוואות שיועמדו על ידי הצדדים במשותף.

הבנק ינהל עבור הצדדים את ההלוואות המשותפות, בהתאם לנהלים ולעקרונות המקובלים בבנק, כפי שהוא פועל במהלך עסקיו הרגיל עבור עצמו. הראל תשלם לבנק עמלת ניהול חודשית.

הבנק יהיה הגורם שיעמוד מול הלווים וזה שמטפל בחיתום ההלוואה ובניהולה לאורך כל תקופת ההלוואה.

שיתוף הפעולה בין הצדדים ייכנס לתוקפו מיד עם השלמת התנאים המוקדמים, הכוללים בין היתר סיום ההיערכות התפעולית הנדרשת בין הצדדים ובכפוף לאישורים רגולטורים, ובכל מקרה לא יאוחר מתום 90 יום ממועד חתימת ההסכם.

שיתוף הפעולה בין הצדדים ביחס להעמדת הלוואות משותפות כאמור, יבוא לסיומו ביום 31 בדצמבר 2017, אלא אם הצדדים הסכימו על הארכתו בכתב. שיתוף הפעולה בין הצדדים בהעמדת הלוואות משותפות יבוא לסיומו לפני המועד הקבוע לעיל, בהתקיים אחד או יותר מהמקרים שנקבעו בהסכם, וכיניהם ניתנה לכל אחד מהצדדים האפשרות להודיע על סיומו של ההסכם בכל עת בהודעה מוקדמת מראש.

ההסכם המתגבש כולל הוראות שונות ביחס להמשך הפעילות, ניהול ההלוואות וכיו"ב לאחר תום תקופת ההסכם כאמור לעיל, עד לפירעון כל ההלוואות.

בנוסף, ההסכם המתגבש מסדיר במקרים מסוימים שנקבעו אפשרות לסיום ניהול ההלוואות המשותפות באמצעות הבנק, התחייבות לאי העברת זכויות על פי ההסכם בכפוף לתנאים שנקבעו בו, סעיפי אחריות ושיפוי וכן סעיפי סודיות ואי תחרות, הכל בתנאים שנקבעו בהסכם.

לביצוע העסקה, אם וככל שייחתם הסכם, צפוי להיות השפעה על מתווה הקצאת נכסי הסיכון של הבנק בתקופת ההתקשרות.

ההסכם בין הצדדים טרם נחתם, וכן הוא כפוף לתנאים מתלים שונים, כמפורט לעיל. על כן, אין ודאות כי העסקה המתוארת לעיל תושלם בסופו של דבר, וכן אם היא תושלם, אין ודאות שהדבר יעשה בתנאים המפורטים לעיל.

10. הבנק העניק לנושאי משרה ולאחרים כתבי שיפוי. למידע ראה [ביאור 125](#).
11. למידע בנוגע להסכם בדבר ביטוח ערבויות מכח חוק המכר ולהתחייבויות להוצאת ערבויות ראה פרק [הון והלימות ההון](#).
12. למידע נוסף בנוגע להסכמים הנוגעים לחברות הבנות ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק ["מידע צופה פני עתיד"](#).

בתקופת הדוח פורסמו מספר רב של הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל.

פרטים אודות הוראות דין שנקבעו בתקופת הדוח

חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 47 והוראת שעה) (הפטר לחייב מוגבל באמצעים), התשע"ה-2015

ביום 3 באוגוסט 2015 פורסם התיקון הנ"ל לחוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 47 והוראת שעה) (הפטר לחייב מוגבל באמצעים).

חוק ההוצאה לפועל מסדיר הליך של "חייב מוגבל באמצעים". בהתאם לחוק, רשאי רשם ההוצאה לפועל להכריז על חייב כחייב מוגבל באמצעים, לקבוע צו תשלומים חודשי בהתאם ליכולתו הכלכלית של החייב, וכן, להטיל על החייב הגבלות שונות הקבועות בחוק.

התיקון לחוק נועד לאפשר לחייבים מוגבלים באמצעים לקבל את הפטר שהיו זכאים לו ואילו היו פונים להליכי פשיטת רגל, וזאת בהתאם לתנאי סף שנקבעו בתיקון ולסייגים שנקבעו למתן צו הפטר.

ביום 7 בספטמבר 2015 פורסמו תקנות ליישום תיקון מס' 47 הנ"ל.

חוק ניירות ערך (תיקון מס' 53) (מערכת הצבעה אלקטרונית), התשע"ג-2013

ביום 17 ביוני 2015, החלה לפעול מערכת ההצבעות האלקטרונית שהוקמה על ידי רשות ניירות ערך. באמצעות מערכת זו יכולים משקיעים בניירות ערך להצביע באסיפות באמצעות האלקטרונית, ללא צורך להשיג אישור בעלות בנייר ערך מאת חבר הבורסה, באופן שהמערכת מבצעת זאת באופן אוטומטי. המערכת פעלה בשלב הראשון ביחס למניות, לכתבי אופציה וליחידות השתתפות בשותפויות נסחרות. ביום 17 בנובמבר 2015 נכנסו לתוקף תקנות ניירות ערך (הצבעה בכתב, הודעות עמדה והוכחת בעלות בתעודות התחייבות לצורך הצבעה באסיפת מחזיקים של תעודות התחייבות), התשע"ה-2015, והחל ממועד זה המערכת פועלת גם ביחס לאסיפות של מחזיקי תעודות התחייבות.

תיקון חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסם ביום 30 בנובמבר 2015 תיקון לחוק הבנקאות (רישוי) המאפשר לגופים חוץ בנקאיים העוסקים במתן אשראי, לגייס הון באמצעות הנפקת תעודות התחייבות לציבור, בתנאים ובמגבלות שונות שנקבעו בתיקון לחוק. התיקון צפוי להגדיל את מקורות מימון הפעילות של גורמים חוץ בנקאיים המעמידים אשראי קמעונאי ואשראי לעסקים קטנים ובינוניים ובכך להגביר את התחרות בתחומי פעילות אלו.

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסם ביום 30 בנובמבר 2015 תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים). התיקון קובע, כי על מעסיק, המעוניין לקבל שירותי תפעול פנסיוני מאותו גוף הנותן שירותי שיווק פנסיוני לעובדיו, לשלם בעד התפעול הפנסיוני "דמי סליקה" בעבור כל עובד בשיעור של 0.6% פלוס מע"מ מסך ההפקדות של המעסיק לקופות גמל על שם העובד ולא פחות מאשר 10.5 ש"ח פלוס מע"מ.

תיקון חוק הלוואות לדיוור, התשנ"ב-1992

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסם ביום 30 בנובמבר 2015 תיקון מס' 13 לחוק הלוואות לדיוור, התשנ"ב-1992.

תיקון זה מתייחס לשיעור הריבית על הלוואה לדיוור, כהגדרתה בחוק הלוואות לדיוור, דהיינו הלוואה הניתנת לזכאים מתקציב המדינה או בסיוע של המדינה למטרה של רכישת דירה / בנייתה / לרכישת זכויות בדירה, למעט הלוואה הניתנת לזכאים בלבד ללא סיוע ישיר של המדינה.

בנוסף, במסגרת התיקון לעיל, הרחיבו את אוכלוסיית הזכאים לסיוע בדיוור, הזכאים לריבית לפי חוק זה (עד היום הניקוד המינימאלי לזכאות עמד על 1,000 נקודות, וכעת נקבע כי הריבית לעיל תינתן גם לבעלי ניקוד מינימאלי של 599 נקודות).

הבנק פועל אל מול משרד הבינוי והשיכון על מנת לתאם את היערכות הבנק להעמדת הלוואות בריבית כאמור, לרבות בחינת היערכות המשרד ליישום התיקון.

תקנות הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (רישום עסקאות ורישום פעולות ייעוץ)(תיקון), התשע"ה-2015

ביום 17 בדצמבר 2015 פורסם ברשומות תיקון לתקנות הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (רישום עסקאות ורישום פעולות ייעוץ). חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, דורש כי בעל רישיון הייעוץ ינהל רישומים של כל תהליך ייעוץ שנתן ללקוח. התקנות הנ"ל מפרטות את הפרטים שיש לכלול ברישומים וכן את אופן עריכתם ואופן מסירתם ללקוח. התיקון לתקנות כולל מספר היבטים, ובכלל זה: ביטול הדרישה להחתמת הלקוח על פרוטוקול הייעוץ ומסירתו המיידית ללקוח בתום מפגש הייעוץ; הבהרה כי הדרישה לזיהוי בעל הרישיון המייעץ, אינה מחייבת חתימת בעל הרישיון על פרוטוקול הייעוץ, ובלבד שיתאפשר זיהוי חד ערכי של נותן הייעוץ; קביעת מודל אחיד למסירת פרוטוקול הייעוץ ללקוח, הן בייעוץ פרונטלי והן בייעוץ שאינו פרונטלי; ביטול דרישת מסירת הפרוטוקול במקרה של לקוח החתום על הסכם ניהול תיקים; ובמקרה של ייעוץ הנערך בדרך של הקלטה - ביטול החובה למסור ללקוח הודעה בכתב בדבר קיום פעולת הייעוץ. חלף זאת יש להביא לידיעת הלקוח כי ההקלטה מצויה אצל בעל הרישיון וכי הלקוח יכול לקבל העתק ממנה לפי דרישה.

פרטים אודות הוראות דין שנקבעו לאחר תקופת הדוח

חוק סליקה אלקטרונית של שיקים, התשע"ו-2016

ביום 10 בפברואר 2016 פורסם בספר החוקים חוק סליקה אלקטרונית של שיקים. החוק עוסק בהסדרת אופן ביצוע הסליקה האלקטרונית של שיקים על ידי הבנקים, ובכלל זה, ביטול הצורך בשינוע פיזי הלוך וחזור של השיקים, אחסון ואחזור של שיקים, הסדרה של החזרת שיק שלא כווד, הסדרת קבילותו הראייתית של השיק הממוחשב בהליך משפטי, קביעת אחריות הבנק בשל נזק שנגרם עקב אי שמירת שיק, והסמכת הנגיד בהסכמת השר לביטחון הפנים, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, לקבוע כללים בדבר חובת שמירת שיקים ושיקים ממוחשבים. החוק ייכנס לתוקף ביום 10 באוגוסט 2016. עם זאת, עד ליום 10 באוגוסט 2017 יותר שימוש גם בשיקים שאינם ממוחשבים.

הצעות חקיקה שפורסמו בתקופת הדוח

הצעת חוק הסדרת חובות (תיקוני חקיקה), התשע"ה-2015 (אנדרון)

ביום 12 ביולי 2015 אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה את הצעת חוק הסדרת חובות (תיקוני חקיקה), התשע"ה-2015, אשר מיישמת את ההמלצות הסופיות של הוועדה לבחינת הסדרי חוב בישראל.

ההצעה מאמצת מתווה מובנה בן שני שלבים לשיפור הליך הסדר חוב:

שלב ראשון - חל על חברה בקשיים פיננסיים כאשר זו עדיין עומדת בתשלומים למחזיקי האג"ח. בשלב זה ימונה נציג מיוחד מטעם מחזיקי האג"ח. הנציג המיוחד ינהל את המו"מ, יישב כמשקף בדירקטוריון החברה ובוועדותיו וימסור למחזיקי האג"ח מידע על צעדים שבהם החברה מתכוונת לנקוט, שעלולים לפגוע בנושים. בנוסף, יינתנו לחברה הגנות מסוימות במהלך ניהול המשא ומתן להסדר החוב.

שלב שני - כאשר חברה לא עמדה בתשלום חוב לנושיה הפיננסיים (הכל כמשמעו בהצעת החוק) במשך 45 יום, חזקה עליה שהיא חדלת פירעון, וימונה לה בעל תפקיד על ידי בית המשפט. בנסיבות אלו, חייב נאמן האג"ח לפנות לביהמ"ש בבקשה לפתיחת הליך להבראת החברה או לפירוקה (אלא אם כן התקיים החריג המפורט בחוק).

ההצעה מתייחסת לנושאים נוספים, כגון: אם לא ניתן צו הקפאת הליכים, רשאי נושה לפעול לשם גביית חובו לפי כל דין; אפשרות כפיית הסדר חוב על החברה - בהתאם לבקשת נושה במצב בו החברה חדלת פירעון; חיוב נאמן של סדרת אגרות חוב שהתקיימה בה התניה לפירעון מידי או למימוש בטוחות, לכנס אסיפת בעלי אגרות חוב תוך 45 יום מיום שבו התקיימה התניה לשם קבלת החלטה כיצד לפעול; צמצום העילות לקיומם של ניגודי עניינים אצל מחזיקי אג"ח בהצבעתם באסיפת מחזיקי אג"ח; מינוי "נאמן מוביל" על ידי החברה, החל ממועד ההנפקה, שייצג את כל הסדרות של אגרות החוב שמנפיקה החברה; קביעת פרמטרים למגבלה על סך האשראי שרשאית ליטול קבוצה עסקית מגופים מוסדיים ומהמערכת הבנקאית; הטלת חובת פיקוח ישירה על נושאי משרה בתאגיד למניעת קבלת אשראי מעל מגבלת האשראי, וכן לעמידה בחובות הדיווח של התאגיד (קביעת חזקה שנושא משרה הפר את חובתו אם התאגיד הפר את חובותיו אלה) ועוד.

בחודש דצמבר 2015 פרסמה רשות ניירות ערך הצעה לתיקון תקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף וטיטוט התשקיף - מבנה וצורה), התשכ"ט-1969; והצעה לתיקון תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, לשם יישום המלצות הוועדה הנ"ל. ההצעות מתייחסות בעיקרן לחובות גילוי ביחס לאשראי שנלקח למימון רכישת אמצעי שליטה בתאגיד; ביחס לשעבוד של מניות בעל השליטה בתאגיד בשיעור של 5% לפחות מהון מניות התאגיד; ביחס לאירועי פשיטת רגל או חדלות פירעון של בעל השליטה בתאגיד ותאגידים בשליטתו וביחס לגובה האשראי הקובע, כמשמעו בחוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות התשע"ד-2013 שקיבלה הקבוצה העסקית עליה נמנה התאגיד.

הצעת חוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ה-2015

ביום 27 ביולי 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת החוק לצמצום השימוש במזומן. ההצעה מאמצת את המלצות הוועדה לבחינת צמצום השימוש במזומן במשק הישראלי - ועדת לוקר. על פי ההצעה, יוטלו הגבלות על סוג וסכום העסקאות בהן ניתן להשתמש במזומן, ומגבלות על השימוש בשיקים והסבתם.

הצעת חוק המשכון, התשע"ה-2015

ביום 27 ביולי 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק המשכון. ההצעה נועדה להוות הסדר מקיף וחדש של דיני השעבודים. הצעת החוק מהפכנית במובנים רבים וכוללת נושאים שיש בהם להשליך על הבנקים, ובכלל זה, אפשרות החייב ליצור שעבודים נוספים על נכס משועבד, ללא הסכמת בעל השעבוד, אפשרות ליחיד ליצור שעבוד על נכסים עתידיים, ביטול מוסד ה"שעבוד השוטף" הקיים כיום ועוד.

הצעת חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות (תיקון מס' 3), התשע"ה-2015

ביום 27 ביולי 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות. במסגרת ההצעה, מוצע להשוות בין הנורמות החלות על מלווים שאינם מוסדיים לבין הנורמות החלות על מלווים מוסדיים, לרבות המערכת הבנקאית. בין היתר מוצע, כי תיקבע תקרת ריבית מרבית בשוק האשראי הקמעונאי שתחייב גם את הבנקים. חריגה מתקרת הריבית שתיקבע תהווה עבירה פלילית. שר המשפטים בהסכמת שר האוצר, יוסמך להרחיב את תחולת החוק שכיום חל רק על יחידים, גם על סוגי תאגידים כפי שיקבע.

תזכיר חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ה-2015

ביום 3 באוגוסט 2015 פרסם משרד המשפטים את תזכיר חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי. התזכיר כולל רפורמה מקיפה, מבנית ומהותית, בהליכי חדלות הפירעון של יחידים ותאגידים. בתזכיר כלולות הוראות המתייחסות לכלל סוגי החייבים, ולצידן הוראות העוסקות בהיבטים הייחודיים לסוגי חייבים שונים - יחידים ותאגידים. הנוסח האחרון של ההצעה, אשר הוגש לוועדת השרים לענייני חקיקה, ונדון ביום 17 בינואר 2016, כולל, בין היתר, את החידושים הבאים:

- הגדרת חדל פירעון תהיה לפי המבחן התזרימי ובהתאם לכך חדל הפירעון הוא מי שאינו יכול לשלם את חובותיו במועד, וזאת חלף המבחן המאזני הנוהג כיום.
- נושה יוכל להגיש בקשה למתן צו פתיחת הליכים רק כאשר החייב לא שילם לו חוב במועד. נושה עתידי לא יהיה רשאי להגיש בקשה לפתוח בהליכים, אלא בנסיבות בהן החייב פועל במטרה להונות את נושיו.

- בית המשפט המוסמך לעניין הליכי חדלות פירעון של יחיד יהיה בית משפט השלום ואילו הליכי חדלות פירעון של תאגיד ימשיכו להתנהל בפני בית המשפט המחוזי.
- הליכי חדלות הפירעון של תאגיד יחלו בהליך מאוחד שבו ייקבע האם התאגיד חדל פירעון. רק לאחר הכרעה זו יחליט בית המשפט על הדרך בה נכון לטפל בחדלות הפירעון של התאגיד - הליכי שיקום או הליכי פירוק.
- לגבי יחידים - יועבר ניהולם של חלק גדול מההליכים מבית המשפט המחוזי לכונס הרשמי (המכונה בהצעה "הממונה הרשמי") ולבית משפט השלום. ההליכים יחלו בתקופת בדיקה, אשר תחל עם מתן צו פתיחת ההליכים, בה יבחן מצבו הכלכלי של החייב ובמהלכה תחול הקפאת הליכים. בתום הבדיקה יגיש הכונס הרשמי דוח לבית המשפט על בסיסו תיקבע תכנית שיקום לחייב, שעם השלמתה יופטר היחיד מחובותיו. אם ליחיד אין יכולת לשלם לנושיו הוא יופטר באופן מיידי. בנוסף מוצע לקבוע מסלולים חלופיים לחייבים חסרי אמצעים ובעלי חובות נמוכים, שיתנהלו בעיקר בידי מערכת ההוצאה לפועל, בדרך כלל ללא מעורבות של בית המשפט.
- מעמד העדיף של חלק מן ה"חובות בדין קדימה" - יבוטל.
- שעבוד צף יחול רק על הנכסים של החייב במועד מתן הצו ועל נכסים שיגיעו לחייב ממועד זה ואילך כתמורה לנכסים הנ"ל או כנכס חלופי הניתן לזיהוי ועקיבה.
- נושה מובטח בשעבוד צף יהיה זכאי לפרוע את חובו המובטח מהשעבוד הצף רק עד לסכום השווה ל-75% משווי הנכסים עליהם חל השעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תשמש לתשלום לנושים הכלליים.
- דירקטורים בתאגיד הנמצא בחדלות פירעון נדרשים לנקוט באמצעים סבירים לצמצום היקפה של חדלות הפירעון.
- לראשונה נוסף חלק המתייחס לניהול הליכי חדלות פירעון שיש להם היבטים בין לאומיים.
- תאגיד יוכל לבצע הסדר חוב בשלב מוקדם, עוד בטרם חדלות הפירעון, במטרה לעצור את התדרדרותו, וזאת בהתאם להמלצות הוועדה לבחינת הסדרי חוב בישראל (וועדת אנדרון).

תזכיר חוק תיקוני אכיפה בדיני ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"ו-2015

- ביום 24 בספטמבר 2015 פרסם משרד האוצר את תזכיר חוק תיקוני אכיפה בדיני ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2015. התזכיר מתייחס למספר נושאים, ובין היתר:
- איסור ביצוע פעולות הטרמה (front-running) על ידי מתווך פיננסי, עובדו, יחיד בעל רישיון או אחרים העשויים לקבל מהם מידע. בהתאם לתזכיר, דינו של מבצע הטרמה מאסר חמש שנים. כמו כן, פעולת הטרמה נתונה לסנקציות מנהליות של רשות ניירות ערך בגובה מיליון ש"ח ליחיד וחמישה מיליון ש"ח לתאגיד. התיקון המוצע קובע מספר מקרים הכוללים נסיבות אשר בהתקיימן לא תחשב פעולה להטרמה ולא תוטל אחריות פלילית בגינה.
  - מוצע לקבוע באופן מפורש כי העושה שימוש בחוות דעת שהגיעה לידי מנת אית פנים בחברה, נחשב עושה שימוש במידע פנים, אם יש לו יסוד סביר להניח כי מידע פנים מצוי בידי אית הפנים שמסר לו את חוות הדעת.

- מוצע לקבוע הסדר עקבי ביחס להגבלות על החזקה ועשיית עסקאות בניירות ערך, הקבועות כיום בסעיף 4 לחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, ובהוראות לפי חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994. בהתאם למוצע, הסדר כאמור ייקבע בחקיקה משנית על ידי שר האוצר, וישרת את ההוראות משני החוקים, בהתאם למאפיינים המיוחדים של כל אחד מהם.
- מוצע לקבוע כי מידע לא ייחשב כמידע פנים אם הוא פורסם במגנא וחלפו 30 דקות מפרסומו.

הצעת חוק שירות נתוני אשראי התשע"ו-2015

ביום 12 באוקטובר 2015 אושרה בקריאה ראשונה בכנסת הצעת חוק שירות נתוני אשראי.

החוק המוצע קובע הסדר כולל להקמתה ולפעילותה של מערכת לשיתוף בנתוני אשראי של יחידים, למעט קטינים. המערכת המוצעת בחוק כוללת הקמת מאגר נתוני אשראי בבנק ישראל, אשר יאסוף נתוני אשראי ממקורות המידע, וימסור אותם ללשכות אשראי וללקוחות, בהתאם לשימושים והמטרות המפורטים בחוק.

מוצע כי יאסוף המידע אל המאגר יעשה כברירת מחדל ולא על פי הסכמה של לקוח. על אף האמור, ולשם צמצום הפגיעה בפרטיות הלקוחות, מוצע לאפשר ללקוחות לבקש, כי לא יכללו נתונים אודותיהם במאגר. עם זאת, במקרה שבו נמסרו לגבי לקוח נתונים המעידים באופן מובהק על כך שהוא אינו עומד בפירעון התשלומים להם התחייב, לא יהיה הלקוח זכאי להגיש בקשה לאי הכללת הנתונים במאגר.

על פי המוצע, יאספו במאגר נתוני אשראי ממגוון מקורות מידע ובהם, כונס הנכסים הרשמי, לשכות ההוצאה לפועל, בנק ישראל, בית המשפט, חברת תשתית ציבורית, תאגיד בנקאי ומנפיק כרטיסי חיוב. עוד מוצע כי ייקף המידע הנאסף יהיה רחב. סוגי המידע המועבר ייקבעו על ידי שר המשפטים על בסיס עקרונות הסטנדרט הבין-לאומי הפומבי "מטרו 2".

נותן אשראי יהיה רשאי לבקש דוח אשראי רק לשם המטרות הקבועות בהצעת החוק. העברת המידע מותנית בכך שנותן האשראי הוא מקור מידע שמעביר אשראי למאגר או שהתחייב להעביר נתוני אשראי למאגר (עקרון ההדדיות), ובכפוף לכך שהלקוח נתן הסכמתו לכך שנתוני האשראי לגביו יימסרו.

תזכיר חוק איסור הלבנת הון (תיקון), התשע"ו-2015

ביום 29 באוקטובר 2015 פרסם משרד המשפטים תזכיר לתיקון חוק איסור הלבנת הון. התזכיר כולל תיקונים שונים אשר נועדו לייעול ושיפור המאבק בהלבנת ההון ולהתאמת החקיקה הקיימת לסטנדרטים הבינלאומיים בתחום, ובין היתר:

- הרחבת הגדרת "כספים" כך שתחול על כל אמצעי תשלום למוכ"ז, כגון: המחאות מוסבות, מניות למוכ"ז, כרטיסים משולמים מראש (Prepaid) וכיוצ"ב;
- הרחבת הגדרת "תאגיד בנקאי" כך שתחול גם על סולקים שאינם בגדר תאגידי עזר לפי חוק הבנקאות רישוי;
- יצירת הבחנה בין עבירה של עשיית פעולה ברכוש, במטרה שלא יהיה דיווח או כדי לגרום לדיווח לא נכון, לבין עבירה של מסירת מידע כוזב, לגבי רכוש אסור, שמטרתה טשטוש הקשר שבין הרכוש האסור לעבירה;

- הפחתת רף מגבלת השווי של הרכוש שעשיית פעולה בו תהווה עבירה מ-150,000 ש"ח ל-50,000 ש"ח, וביטול מגבלת סוגי הרכוש לעניין זה.
- החלת כלל "עצימת העיניים" גם על עבירות לפי החוק לאיסור הלבנת הון.
- הגבלת החסינות הניתנת למי שמדווח למשטרה על פעולות ברכוש אסור, למקרים בהם הדיווח נמסר סמוך ככל האפשר, בנסיבות העניין, למועד שבו התעורר אצל המדווח חשד סביר כי הרכוש בו נעשתה הפעולה הוא רכוש אסור.
- תיקון הגדרת "נהנה", כך שבמקרה בו הנהנה הוא תאגיד, יש לרשום גם את התאגיד וגם את בעל השליטה בו כנהנים.
- הרחבת סמכות הוועדה להטלת עיצום כספי באופן שיאפשר לה להטיל עיצומים גם על "נותני שירות עסקי" שהפרו חובותיהם על פי החוק ועל "נותני שירותי מטבע" שאינם רשומים כנדרש.
- החרגת דיווחים למשטרה מן החיסיון הסטטוטורי הניתן לדיווחים על פי החוק.
- הרחבת חובת הדיווח על מזומן בכניסה לישראל על ידי הפחתת רף הדיווח מ-100,000 ש"ח ל-50,000 ש"ח, והחלתו גם על עולים חדשים, וקביעת חובת דיווח על סכום בשיעור של 12,000 ש"ח בכל המעברים היבשתיים.

הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים חוץ מוסדיים), התשע"ה-2015

- ביום 30 בנובמבר 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים חוץ מוסדיים), התשע"ה-2015.
- על פי הצעת החוק, יוקם רגולטור פיננסי ייעודי חדש, שייקרא 'המפקח על נותני שירותים פיננסיים' ויפעל בשלב זה במשרד האוצר. מוצע כי הרגולטור החדש יפעל באופן שיביא מחד לפיתוח השוק וליצירת חלופה למערכת הבנקאית בתחום מתן השירותים הפיננסיים, ומאידך ימנע מגורמי פשיעה וגורמים עבריינים מלעשות שימוש בענפים אלה למטרות שאינן כשרות.
- גופים אשר חל עליהם כבר היום פיקוח לעניין מתן שירותים פיננסיים (דוגמת בנקים או גופים מוסדיים), יוחרגו מתחולתו של חוק זה.
- על פי ההצעה, ייקבעו כללים המסדירים דרישות סף לרישום ורישוי של נותני שירותים פיננסיים. בנוסף, מוצע לתת למפקח כלים וסמכויות מתאימים לפיקוח.

תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016

ביום 16 בפברואר 2016 פרסם משרד האוצר את תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (תיקוני חקיקה), אשר מניח את התשתית להקמת רשות עצמאית שתיקרא: רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

הרשות תפעל כיחידה ממשלתית עצמאית ונפרדת, כשהשר הממונה יהיה שר האוצר. מוצע לקבוע שתפקידיה של הרשות יהיו: שמירה על עניינם של המבוטחים, העמיתים ולקוחות הגופים המפוקחים; הבטחת יציבותם וניהולם התקין של הגופים המפוקחים, על מנת לקיים את התחייבויותיהם ללקוחותיהם; קידום התחרות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון ובמערכת הפיננסית; ועידוד חדשנות טכנולוגית ועסקית.

הוראות מהותיות של בנק ישראל שפורסמו בתקופת הדוח

עדכון הוראה ניהול בנקאי תקין 435 - הוראות טלפוניות

ביום 5 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראה 435, הדנה בנושא הוראות טלפוניות.

על פי התיקון, הלקוח יכול לתת את הסכמתו לביצוע פעולות על פי הוראה טלפונית גם באינטרנט, ולא רק בסניף הבנק.

חוזר בנושא סוגי חשבונות ותנאים בהתקיימם לא תידרש חתימתו של לקוח על הסכם

ביום 5 בינואר 2015, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "סוגי חשבונות ותנאים בהתקיימם לא תידרש חתימתו של לקוח על הסכם". החוזר מפרט את ההסכמים עליהם לא תידרש חתימתו של לקוח, ובלבד שהלקוח יוכל לאשר במקום המתאים באתר האינטרנט של התאגיד הבנקאי, כי ניתנה לו האפשרות הדרושה לעיין בהסכם.

החוזר פורסם כצעד משלים להוראה 418, המאפשרת לפתוח חשבון באינטרנט ליחיד תושב ישראל, שמלאו לו 18 שנים ובלבד שבחשבון לא יהיו נהנים זולת הבעלים, שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 15 ביולי 2014.

חובת יידוע הלקוח אודות פערי ריביות

ביום 18 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא חובת יידוע הלקוח אודות פערי ריביות. בהתאם למכתב, על התאגידים הבנקאיים להקפיד על מתן מידע ללקוח המצוי ביתרת חובה ומבקש להפקיד כספים בפיקדון, אודות הפער הקיים בין הריביות המשולמות על הפיקדון לבין הריביות הנגבות בגין יתרת החובה בחשבון, וזאת טרם ביצוע הפקדת הכספים בפיקדון.

בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לפנות בכתב ללקוחותיהם, שנכון למועד מכתב הפיקוח על הבנקים היו מצויים ביתרת חובה ובמקביל נהגו להפקיד כספים לפיקדון באמצעות הוראת קבע, ולהציג להם את שיעור הריבית המשולם על הפיקדון, את שיעור הריבית הנגבה בגין יתרת החובה בחשבון, וכן את פער הריביות בין השניים, כשהריביות כולן מעודכנות למועד משלוח המכתב.

כן נקבע, כי אין לבצע פניות יזומות ללקוחות המצויים באותה עת ביתרת חובה, בהצעה להפקיד כספים בפיקדון.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 329 - מגבלות למתן הלוואות לדיור

בהוראה 329 נקבע, בין היתר, כי תאגיד בנקאי לא יאשר ולא יבצע הלוואה לדיור, בשיעור החזר מהכנסה העולה על 50%. ביום 25 בינואר 2015 פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראה 329, בו הובהר, כי לעניין חישוב שיעור החזר מההכנסה, ניתן יהיה להכיר במלוא ההכנסה החודשית הפנויה של בן/בת הזוג של הלווה, העומד בכל התנאים המפורטים בהוראה, ומתגורר עם הלווה בדירה. כן הובהר, כי לא ניתן להכיר ביותר ממחצית מהכנסתו החודשית הפנויה של קרוב שאינו רוכש זכות במקרקעין, אף אם הקרוב חתם כלווה על הסכם ההלוואה.

תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח-2008

ביום 29 בינואר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח-2008. התיקון מעדכן את כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) בנושאים שונים, כגון: שינויים בהגדרת חשבון של עסק קטן; הרחבת האפשרויות, העומדות בפני הלקוחות, להצטרפות לשירות המסלולים ולביטול השירות; הוספת פרק לתעריפון המפרט עמלות ללקוחות המקבלים שירותי סליקה מהבנקים על עסקאות בכרטיס חיוב; ביטול דמי ניהול בהלוואות לדיור ודמי גבייה בשל הלוואות שאינן לדיור, שניתנו ערב תחילתם של כללים אלה; ביטול עמלת תשלום נדחה בכרטיסי אשראי בגין עסקאות שבוצעו החל מיום 1 בפברואר 2015 וגביית עמלה שגובהה עד גובה עמלת פקיד בהעברות RTGS שסכומן עד מיליון ש"ח.

הוראת ניהול בנקאי תקין 361 - ניהול הגנת הסייבר

ביום 16 במרס 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא ניהול הגנת הסייבר. ההוראה קובעת כי יש להתייחס לניהול סיכוני הסייבר כחלק מהמערך הכולל של ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ומפרטת מסגרת מובנית, אך גמישה, לניהול סיכוני הסייבר, תוך מתן חופש לתאגיד הבנקאי בביצועה. הנושאים העיקריים אליהם מתייחסת ההוראה: פירוט תחומי אחריות של הדירקטוריון והנהלה הבכירה בנושא, מינוי מנהל הגנת הסייבר, ביצוע ביקורת תקופתית בנושא על ידי הביקורת הפנימית, ניהול סיכוני הסייבר באופן מתואם עם מערכים משיקים בתוך התאגיד הבנקאי ומחוץ לו, קביעת רשימת עקרונות לקיום מערך הגנת סייבר אפקטיבי ויעיל, הגדרת מדיניות הגנת סייבר כלל תאגידית, קיום תהליך אפקטיבי לזיהוי והערכת סיכוני סייבר וביסוס מערך בקורות אפקטיבי אל מול סיכוני הסייבר.

חוזר בנק ישראל - ניהול סיכונים, הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (cross border)

ביום 16 במרס 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא ניהול סיכונים, הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (cross border).

החוזר קובע, כי לאור התגברות הסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות ובהתאם לאמור בסעיפים 4 עד 6 להוראת ניהול בנקאי תקין 411, על הדירקטוריון והנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי לבחון ולעדכן את מדיניותו, נהליו ובקורותיו של התאגיד הבנקאי ביחס לסיכונים אלה, ולוודא כי הבנק ערוך להתמודד עמם, בדגש על חבויים מס מחוץ למדינה בה נפתח החשבון, בין אם הלקוח תושב באותה מדינה ובין אם לאו, בגישה מבוססת סיכון.

על התאגיד הבנקאי לסווג לקוחות בסיכון גבוה מפעילות חוצת גבולות לפי פרמטרים שונים, בין היתר מקור עושרו והכנסתו של הלקוח ומקור הכספים שאמורים להיות מופקדים בחשבון, היקף וסוג הפעילות בחשבון, מדינת התושבות של הלקוח וכן לנקוט צעדים נדרשים ליישום המדיניות, לדוגמה: לקבל מהלקוח הצהרה, שדיווח על הכנסתו בהתאם לדין החל עליו והתחייבות להודיע על כל שינוי בחבות המס ולקבוע נהלים ומדרגי סמכויות לאישור פתיחת חשבון.

החוזר קובע, כי סירוב להעניק שירותים בנקאיים ייחשב סירוב סביר לעניין חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, במקרים הבאים: אי פתיחת חשבון ללקוח, אם אינו משתף פעולה עם הבנק, באופן המאפשר לבנק ליישם את המדיניות והנהלים שקבע לעניין סיכון cross border, וכן אי מתן שירותים בחשבון קיים, אם מתן השירות חושף את הבנק לכך שייחשב כמשתף פעולה עם הלקוח, לשם עקיפת חקיקה זרה שחלה על הלקוח.

בחוזר נקבעו הוראות מעבר, לפיהן נדרש התאגיד הבנקאי להשלים את הפעולות לגבי חשבונות קיימים שסווגו על ידו כלקוחות בסיכון גבוה עד ליום 31 בדצמבר 2015 ולגבי יתר החשבונות הקיימים עד ליום 31 בדצמבר 2016.

הוראות בעקבות המלצות הוועדה לבחינת הסדרי החוב בישראל (וועדת אנדרון)

ביום 28 באפריל 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראות לביצוע המלצות הוועדה לבחינת הסדרי החוב בישראל, בנוגע לקביעת מגבלות פנימיות על אשראי ללווים ממונפים, חיזוק הסטנדרטים לניהול הלוואות ממונפות, וקביעת מתכונת לדיווחים לפיקוח על הבנקים לגבי הסדרי חוב.

להלן פירוט ההוראות:

- תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 311 – ניהול סיכון אשראי
בהתאם לתיקון נדרשים התאגידים הבנקאיים לקבוע מגבלות על היקף ההלוואות הממונפות שבתיק האשראי שלהם, ומגבלות על מתן אשראי ללווים בעלי רמות מינוף גבוהות מהמקובל בענף.
נקבעו הנחיות ביחס להשתתפות של תאגיד בנקאי בעסקת סינדיקציה, הן כמארגן והן כנותן אשראי. בפרט, התאגיד הבנקאי המארגן נדרש לניהול סיכונים זהיר בשל החשש לספיגת הפסדים כתוצאה מעיכוב בתהליך המכירה של החשיפות, ואילו התאגיד הבנקאי המשתתף נדרש לבצע הערכת סיכונים עצמאית בלתי תלויה כאילו היה הוא עצמו יוזם ההלוואה.
בעת העמדת אשראי לתאגיד בסכום מהותי (מעל 50 מיליון ש"ח), תאגידים בנקאיים יידרשו לקבל מידע על אשראי שנטל בעל השליטה בתאגיד הלווה לרכישת מניות השליטה בתאגיד (או בשעבודן) ועל התנהלותו בעבר, ולהביאו בחשבון.
בנוסף, תאגידים בנקאיים יידרשו לעגן בנהליהם תחשיבים כמותיים מתאימים, שיהוו בסיס לשיקולי הבנק טרם ביצוע הסדר חוב, וכן דרישה לבחינת מספר חלופות, למיצוי החזר החוב.
- תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 323 – מגבלות על מימון עסקאות הוניות
ההוראה, אשר יוחדה עד כה לאשראי לרכישת אמצעי שליטה, הורחבה, והיא תחול על כל "אשראי למטרת עסקה הונית". עסקה הונית מוגדרת כעסקה שמטרתה רכישת זכות הונית בתאגיד אחר, רכישה עצמית או חלוקת הון (למשל, דיבידנד). הגדרת ההון, אשר ממנה נגזר שיעור המגבלה הקבוע בהוראה, צומצמה מבסיס ההון הכולל להון רובד 1, כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.
- הוראת ניהול בנקאי תקין 327 – ניהול הלוואות ממונפות
במסגרת ההוראה, חודדו הציפיות המינימליות של הפיקוח על הבנקים מהתאגידים הבנקאיים בדבר ניהול הסיכונים בהלוואות אלו. ההוראה החדשה מנחה את התאגידים הבנקאיים להגדיר מהי הלוואה ממונפת, וקובעת סטנדרטים שונים ביחס להלוואות אלה, לרבות בכל הנוגע למדיניות האשראי, דיון תקופתי בדירקטוריון, נוהלי חיתום והערכת שווי, דיווח וניתוח כמותי, סיווג הלוואות ממונפות, ניתוח אשראי, בקרת אשראי ומבחני קיצון.

- הוראת דיווח לפיקוח 811 - דוח על ארגון מחדש של חוב בעייתי

ההוראה מחייבת את התאגידים הבנקאיים להעביר דיווח רבעוני מפורט לפיקוח על הבנקים, על ביצוע ארגון מחדש של חובות בעייתיים.

תהליך רישוי והקמת אגודות בנקאיות בישראל

ביום 5 במאי 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה בנוגע לתהליך רישוי והקמת אגודות בנקאיות בישראל. "אגודה בנקאית" היא התאגדות פיננסית שיתופית בבעלות ובשליטת החברים, שאינה פועלת למטרות רווח. אגודה בנקאית נועדה לאפשר לחבריה שירותי ניהול חשבון בנק, חיסכון, קבלת הלוואות, וקבלת שירותים בנקאיים בסיסיים נוספים. בעלי מניות החברות באגודה בנקאית, בהיותה מוסד פיננסי שיתופי, הם בעלי החשבונות עצמם, והם אלו שבחרים את דירקטוריון האגודה. בכל אגודה בנקאית ייקבעו כללים שיגדירו את הזכויות והתנאים לחברות בה, בכפוף לדרישות החוק ובהתבסס על מכנה משותף בין החברים, ורק חבר האגודה יוכל לנהל בה חשבון.

ההוראה מפרטת את תנאי הסף להקמת אגודות בנקאיות בישראל, ואת השלבים הנדרשים להקמתן.

צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות הודעות או התראות), התשע"ה-2015

ביום 10 במאי 2015 חתמה נגידת בנק ישראל על צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות הודעות או התראות), התשע"ה-2015. במסגרת הצו הוכרז שירות הודעות או התראות כשירות בר פיקוח וסכום העמלה המרבי בגינו נקבע על חמישה ש"ח להודעה או להתראה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 308 - ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי

ביום 3 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים נוסח מתוקן להוראה 308, בנושא ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי.

במסגרת ההוראה המתוקנת, הורחבה מאוד ההגדרה של הוראות ציות, והיא כוללת עתה את כל החוקים, התקנות, הוראות הרגולציה (לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות הציבור), נהלים פנימיים והקוד האתי.

בנוסף כוללת ההוראה המתוקנת הוראות בדבר: אחריות הדירקטוריון לפקח על ניהול סיכון הציות של התאגיד הבנקאי, אחריות ההנהלה הבכירה לניהול אפקטיבי של סיכון הציות, מדיניות הציות, פונקציית הציות ומאפייניה ועוד.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

ביום 9 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

במסגרת התיקון להוראה 313 נקבע, בין היתר, כי הון הבנק, אשר על בסיסו יחושבו השיעורים המרביים לחבות של לווה ולחבות של קבוצות הלווים השונות, הינו "הון רוברד 1" בלבד ולא ההון המלא, כמצוין בהוראה הקיימת. כמו כן, הופחת שיעור החבות המרבי של קבוצת לווים בנקאית לתאגיד בנקאי מ-25% מההון ל-15%. בוצעו עוד מספר תיקונים, טרמינולוגיים ברובם, בפירוט הסכומים שניתן להפחיתם לצורך חישוב החבויות השונות.

מועד התחילה של התיקונים להוראה הוא 1 בינואר 2016. למרות זאת, לעניין הגדרת הון יחול האמור להלן: הון רובד 1 כאמור בהגדרת ההון בתוספת הון רובד 2 כפי שיפורסם בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015. תוספת זו תופחת בשיעורים שווים על פני 12 רבעונים, עד לאיפוסה ביום 31 בדצמבר 2018.

בהתאם לתיק האשראי של לאומי, נכון לתקופת הדוח, לא צפויה השפעה מהותית לפעילות הבנק כתוצאה מהוראה זו. עם זאת, ככלל, הבנק יצטרך להביא בחשבון הנחיה זו בעת הקצאת מסגרות אשראי למימון פעילות עתידית של הלוואים הגדולים ו/או קבוצות לווים מסוימות. למידע בנושא המגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים ראה בפרק סיכון אשראי, סעיף [קבוצת לווים](#).

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 411 - מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות

ביום 9 ביוני 2015, פרסם הפיקוח על הבנקים, תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411 בנושא מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות. במסגרת התיקון נוסף להוראה פטור מרישום נהנים בחשבון בבעלות נאמן, המנוהל עבור מחזיקי תעודת סל "שקופה" ביחס למדד תל אביב בנקים, שהמנגנון הקבוע בה להפעלת זכויות ההצבעה, עומד בתנאים המפורטים במתווה עקרונות שפורסם ביום 4 באוגוסט 2014 על ידי רשות ניירות ערך והפיקוח על הבנקים. מדובר במתווה, המאפשר הנפקת תעודות סל העוקבות אחר תשואות מניות של בנקים, מבלי שמניות אלו יימנו לעניין "החזקה" של החברות המנפיקות.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 454 - פירעון מוקדם של הלוואה שלא לדיור

ביום 21 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 454 בנושא פירעון מוקדם של הלוואה שלא לדיור. מטרת התיקון ליצור אחידות, ככל הניתן, בין פירעון מוקדם של הלוואה לדיור לפירעון מוקדם של הלוואה שאינה לדיור, ולקבוע מנגנון אחיד וגלוי לקביעת שיעור הריבית לפיה מחושב רכיב ההיוון בהלוואות שאינן לדיור.

ההוראה תחול על כל הלוואה שצו הבנקאות (פירעון מוקדם של הלוואה לדיור) אינו חל עליה. ביחס להלוואה שניתנה לאנשים פרטיים או לעסקים זעירים, כהגדרתם בהוראה, תחול הנוסחה הקבועה בהוראה. ביחס ליתר ההלוואות קובעת ההוראה כי תחול עמלת פירעון מוקדם לפי כללים סבירים שיבטאו את הנזק הנגרם לתאגיד הבנקאי כתוצאה מהפירעון המוקדם ושייקבעו מראש למקרים אלה. ההוראה מתייחסת למספר נושאים, ובכלל זה: אופן חישוב רכיב ההיוון בעת פירעון מוקדם, שיעור העמלה בשל אי הודעה מוקדמת של 10 ימים לפחות, אופן מסירת הודעת הפירעון המוקדם, עיתוי מסירת דפי ההסבר ותוכנם.

תחילת ההוראה ביום 1 באפריל 2016.

הוראת ניהול בנקאי תקין 423 - שירות המסלולים ומכתב הפיקוח על הבנקים בנושא שירות המסלולים

ביום 21 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא שירות המסלולים ומכתב לתאגידים הבנקאיים בנושא זה.

מטרת ההוראה והמכתב להגביר את מודעות הלקוחות, החדשים והקיימים, לשירות המסלולים ולמאפייניו. ההוראה קובעת כי לגבי לקוחות חדשים, במועד פתיחת חשבון עובר ושב ימסור להם התאגיד הבנקאי תעריפון מצומצם של ניהול חשבון עובר ושב, וכן דף הסבר אודות "שירות מסלול". בדף ההסבר יוצגו, בין השאר, מחירי כל מסלול בהשוואה למחירי השירותים הכלולים בו, על פי התעריפון המצומצם שלא במסגרת שירות המסלול, וכן מידע אודות דרכי ההצטרפות ל"שירות מסלול".

על מנת שיהיה ביטוי ברור לבחירת הלקוח באשר לאופן בו יחויב חשבון, על התאגיד הבנקאי לפעול במועד פתיחת חשבון עובר ושב לקבלת אישור הלקוח באשר לאופן חיוב החשבון המבוקש על ידו - חיוב על פי "שירות מסלול" או חיוב על פי סוגי הפעולות שיבצע.

לגבי לקוחות קיימים קובעת ההוראה, כי על התאגיד הבנקאי למסור ללקוח המבקש להצטרף למסלול, טרם הצטרפותו, מידע בכתב על סכומי העמלות שנגבו ממנו במהלך הרביע שלפני הרביע שקדם למועד הגשת בקשת ההצטרפות או ברביע שקדם למועד הגשת הבקשה.

בנוסף קובעת ההוראה כי התאגיד הבנקאי יפרסם במקום בולט בדף הראשי של אתר האינטרנט שלו קישור לדף הסבר שכותרתו תהיה "עמלות - שירות מסלולים".

במסגרת מכתב הפיקוח לתאגידים הבנקאיים בנושא שירות המסלולים, נדרשים התאגידים הבנקאיים לאתר מבין הלקוחות הקיימים את אלה שבמהלך החודשים ינואר עד מאי 2015 שילמו סך של 10 ש"ח לפחות בכל אחד מהחודשים בנפרד, או ששילמו במצטבר מעל 50 ש"ח עבור התקופה כולה, עבור שני השירותים הבאים במצטבר: פעולה על ידי פקיד, פעולה בערוץ ישיר. ללקוחות אלה היה על הבנק לפנות בכתב ולהודיע את סכום החיוב בפועל בכל אחד מהחודשים האמורים בהשוואה למחיר המסלול הבסיסי או מחיר המסלול המורחב, אילו היו מצטרפים אליו, ופירוט דרכי ההצטרפות לשירות המסלולים.

הבנק פנה ללקוחות כנדרש.

תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) (תיקון מס' 2), התשע"ה-2015

ביום 28 ביוני 2015 פורסם בקובץ התקנות תיקון לכללי העמלות, המתייחס לנושאים שונים, ובין היתר: איסור על גביית עמלה בעד כרטיס חיוב מיידי שהונפק ללקוח שברשותו כרטיס אשראי בתוקף שהונפק על ידי אותו תאגיד בנקאי, וזאת לתקופה של 36 חודשים ממועד ההנפקה של כרטיס החיוב המיידי, ביטול עמלה על מכתבי מעקב וביטול עמלת חיוב מפקיד בהחזרת שיק.

מכתב בנק ישראל לגבי ניהול סיכונים בסביבת מחשוב ענן

ביום 29 ביוני 2015 פרסם בנק ישראל מכתב לתאגידים הבנקאיים בנושא ניהול סיכונים בסביבת מחשוב ענן.

במכתב מפורטים כללים ומגבלות לגבי שימוש בשירותי מחשוב ענן, ובכלל זה: איסור על שימוש בשירותי מחשוב ענן עבור פעילויות ליבה או מערכות ליבה, תנאים לאחסון מידע או נתוני לקוחות בענן מחוץ לגבולות ישראל וקביעה כי מחשוב ענן מהווה מקרה פרטי של מיקור חוץ והכפפתו לכללים החלים בנושא. עוד קובע המכתב כי תאגיד בנקאי נדרש לקבל היתר מראש ובכתב מהמפקח על הבנקים לפני כל התקשרות עם ספק מחשוב ענן שבמסגרתו מאוחסן מידע אצל ספק, גם אם אין מדובר במידע של לקוחות.

בנוסף קובע המכתב הנחיות לגבי ממשל תאגיד, ניהול סיכונים, ודרישות שיש לכלול בהסכם עם ספק, בכל הנוגע לשירותי ענן.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 301-דירקטוריון

ביום 29 ביוני 2015 פרסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301 בנושא דירקטוריון. בהתאם לתיקון, קבלת החלטות בוועדת הביקורת, בוועדה לעסקאות עם אנשים קשורים ובוועדת התגמול תעשה בנוכחות חברי הוועדה וגורמים שחוק החברות התיר את נוכחותם, בתנאים שנקבעו בחוק. כן נקבע, כי הדירקטוריון לא יקבל החלטות בשימוש באמצעי תקשורת, בין השאר, גם לגבי עסקה עם מי שהציע מועמד לכהונת דירקטור בתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה וקרובו, כל עוד הם נחשבים אנשים קשורים.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 470 בנושא כרטיסי חיוב ומכתב לגבי הרחבת תפוצת כרטיסי חיוב מיידי (דביט)

ביום 29 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 470 בנושא כרטיסי חיוב וכן מכתב לגבי הרחבת תפוצת כרטיסי חיוב מיידי (דביט).

במסגרת התיקון להוראה 470 נוספו להוראה שני פרקים:

- א. פרק לגבי "כרטיס חיוב מיידי וכרטיס נטען" – הקובע הוראות שונות לגבי כרטיסים אלה, ובכלל זה, הוראות לעניין מועד חיוב הלקוח בעסקות אלה, הוראות לגבי מועד העברת הכספים ממנפיק לסולק ומסולק לבית העסק, הוראות לעניין בידול חזותי של הכרטיסים, והוראות לעניין הגילוי שיינתן ללקוח ביחס לעסקאות בכרטיסים אלה.
- ב. פרק לגבי "שימוש בכרטיסי חיוב בתקן EMV" – הקובע הוראות להטמעת תקן אבטחה EMV (כרטיס חכם) לכרטיסי חיוב.

במכתב לגבי הרחבת תפוצת כרטיסי חיוב מיידי, קבע הפיקוח על הבנקים הנחיות לגבי הגברת תפוצת כרטיסי החיוב המיידי, ובכלל זה כללים לגבי הצעת כרטיסים ללקוחות קיימים וחדשים.

התיקונים להוראה ייכנסו לתוקף ביום 1 באפריל 2016, למעט מספר סעיפים, שייכנסו בהדרגה עד 1 בינואר 2018.

נקבע, כי עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2016, כל כרטיסי החיוב (למעט כרטיס כספומט) שיופקו על ידי הבנק ולאומי קארד, צריכים לעמוד בתקן EMV.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 301A - מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי

ביום 13 באוגוסט 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301A בנושא מדיניות התגמול בתאגיד בנקאי.

להלן עיקרי התיקון:

- על התאגיד הבנקאי לעגן מראש בהסדרי התגמול את יכולתו לדרוש מעובד מרכזי להשיב תגמולים משתנים ששולמו לו, ולנקוט בכל האמצעים הסבירים להשיב את התגמולים בפועל, בהתקיים נסיבות חריגות במיוחד אותן על התאגיד הבנקאי לקבוע. בנוסף יקבע התאגיד הבנקאי את סכומי ההשבה או את שיעורי ההשבה ההולמים סוגי נסיבות שונים. כמו כן, קוצבת ההוראה את תקופת ההשבה. למרות האמור לעיל, כאשר סך התגמול המשתנה בשנה קלנדרית מסוימת אינו עולה על 1/6 מהתגמול הקבוע באותה שנה, אין חובה להפעיל את מנגנון ההשבה על חלק זה של התגמול המשתנה.

- תגמול יו"ר הדירקטוריון וחברי הדירקטוריון האחרים יהיה תגמול קבוע בלבד. ההוראה קובעת את המנגנונים לפיהם ישולם התגמול.
  - תאגיד בקבוצה בנקאית לא יישא בעלויות העסקתו של נושא משרה בכירה או של עובד בתאגיד, בשל כהונתם בתפקיד בתאגיד אחר בקבוצה. משמע, על כל תאגיד בקבוצה לשאת בעלויות נושא המשרה הבכירה או העובד שלו, בהתאם להיקף המשרה, הסמכות והאחריות בתפקידו זה.
  - איסור על עובד מרכזי לקבל תגמול בכל צורה שהיא ישירות מבעלי השליטה בתאגיד, מקרוביהם או מתאגידים בשליטת גורמים אלו. ההנחיה לא תחול על דירקטור שאינו חיצוני, אך תחול על יושב ראש הדירקטוריון.
- בהוראה כלולות הוראות מעבר מפורטות ליישומה.
- הבנק נערך ליישום ההנחיות והחל בהליכים לביצוע העדכונים הנדרשים במדיניות התגמול בבנק.

צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות שנותן מנפיק לסולק בקשר לסליקה צולבת של עסקאות חיוב מיידי) (הוראת שעה), התשע"ה-2015

ביום 26 באוגוסט 2015 פורסם הצו הנ"ל ברשומות. בצו הכריזה נגידת בנק ישראל על שירות שנותן מנפיק לסולק בקשר לסליקה צולבת של עסקאות חיוב מיידי כשירות בר-פיקוח לעניין העמלה הנגבית בעדו, וקבעה כי העמלה תעמוד על שיעור של 0.3% מסכום העסקה.

תוקפו של הצו לשנה החל מיום 1 באפריל 2016 ועד ליום 31 במרס 2017.

תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 203 ו-204

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 בנוגע לדרישות ההון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים.

במסגרת התיקון עודכן נספח ג' להוראה 203 והוא כולל כעת מסגרת מפורטת ביחס לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים, לרבות הבורסה בתל אביב. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לחשיפה לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות.

עוד נקבע כי ההנחיות החדשות יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ני"ע.

התיקון האמור יכנס לתוקף החל ביום 1 ביולי 2016. עד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל אביב כצד נגדי מרכזי כשיר.

שיווק יזום של הלוואות קמעונאיות

ביום 17 בנובמבר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא שיווק יזום של הלוואות קמעונאיות, וזאת חלף מכתבים קודמים שפרסם בנושא.

לאור הגידול המשמעותי בהיקף ההלוואות הקמעונאיות ועל מנת לוודא שההלוואות המוצעות תואמות את צרכי הלקוח, התבקשו התאגידים הבנקאיים לקבוע מדיניות, נהלים ותהליכים הקשורים לפנייה יזומה להעמדת הלוואה ללקוחות קמעונאיים, וכן לוודא כי תהליך הפנייה היזומה להעמדת הלוואה כאמור הינו מוסדר ומפורט.

בין היתר התבקשו התאגידים הבנקאיים: להגדיר קהלי יעד ספציפיים, תחומים וברורים, לקבוע תסריטי שיחה מתאימים, לקבוע את אופן הפנייה ללקוח לרבות התאמת אמצעי השיווק למאפייני אוכלוסיית היעד ולתעד את הפנייה ללקוח.

הבנק העביר את המדיניות והנהלים בעניין זה לפיקוח על הבנקים, כנדרש.

סגירת סניפים וצמצום מספר עמדות הטלרים בבנקים - מתן מענה למגוון הלקוחות

ביום 6 בדצמבר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא סגירת סניפים וצמצום מספר עמדות הטלרים בבנקים - מתן מענה למגוון הלקוחות. במכתב מובהר, כי הפיקוח על הבנקים תומך במגמה של הגברת השימוש באמצעים ישירים וטכנולוגיים לצורך מתן שירותים בנקאיים, אשר מובילה להוזלה מידית משמעותית של העלויות ללקוחות ולשיפור בשירות ובנוחות צריכת השירותים הבנקאיים לרוב ציבור לקוחות הבנקים. תהליך זה מהווה חלק ממגמה עולמית, במסגרתה הלקוחות עוברים להשתמש באמצעים הטכנולוגיים הרבים העומדים לרשותם, ובמקביל, כפועל יוצא מכך, הולך ופוחת הצורך שלהם להגיע לסניף הבנק לצורך ביצוע הפעולות הדרושות להם.

התאגידים הבנקאיים נדרשים לגבש מדיניות סינוף לשנים הבאות. בנקים שמתכננים לצמצם את מספר הסניפים והטלרים, נדרשים לגבש מדיניות אשר תיתן מענה ללקוחות המושפעים מסגירת הסניפים, וכן מענה לאלו המתקשים בהסתגלות לאמצעים הטכנולוגיים החדשים.

הוראות מהותיות של בנק ישראל, שפורסמו לאחר תקופת הדוח

מכתב בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל

ביום 12 בינואר 2016, פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב הנחיות בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. על פי המכתב, נדרש דירקטוריון התאגיד הבנקאי להתוות תכנית רב שנתית להתייעלות. התכנית תקבע פעולות ספציפיות בטווח של חמש השנים הבאות וכן, עקרונות התייעלות לטווח הארוך יותר. התכנית תכלול יעדי ביניים מוגדרים היטב, בתדירות לפחות שנתיים ואמצעי מעקב ופיקוח של הדירקטוריון אחר העמידה בתכנית וביעדי הביניים.

הפיקוח על הבנקים ינקוט בצעדים לעידוד תכניות ההתייעלות, הכוללים הקלות בנושא דרישת הלימות ההון לבנקים אשר יגדירו תכנית התייעלות ארוכת טווח משמעותית, בכפוף לעמידה בתנאים המפורטים במכתב. כן מפורטות במכתב הבהרות לגבי הטיפול החשבונאי בתכנית ההתייעלות כאמור.

ניהול סיכונים הכרוכים בהפעלת תכנית גילוי מרצון בישראל

ביום 26 בינואר 2016 פרסם בנק ישראל מכתב לגבי ניהול סיכונים הכרוכים בהפעלת תכנית גילוי מרצון בישראל. המכתב פורסם בעקבות נוהל שפורסם על ידי רשות המיסים בישראל במהלך חודש ספטמבר 2014, בנוגע להליך גילוי מרצון על הכנסה שלא דווחה ולא שולם בגינה מס. הנוהל מאפשר לנישומים לפנות לרשות המיסים ולדווח על הכנסותיהם, תוך הצהרה כי אין מקור ההכנסות בפעילות לא חוקית. אישור הבקשה על ידי רשות המיסים מקנה לנישום חסינות מהעמדה לדין פלילי בגין העלמת הכנסה, אך לא מהעמדה לדין בגין ביצוע עבירות אחרות.

מכתב בנק ישראל פורסם לאור החשש כי לקוחות עלולים לעשות שימוש לרעה בנוהל הנ"ל של רשות המיסים, כדי להעביר כספים שמקורם בעבירות פליליות בדרך של הצגת אישור מרשות המיסים על הכספים וניצול חוסר הבנה באשר למהות האישור. במכתב מפורטים עקרונות שעל התאגידים הבנקאיים ליישם במטרה להפחית סיכוני הלבנת הון ומימון טרור הכרוכים בהפעלת תכנית גילוי מרצון.

טיטות מהותיות של בנק ישראל שפורסמו בתקופת הדוח

טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין 450 - הליכי גביית חובות

ביום 18 במאי 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים טיטת הוראה חדשה בנושא הליכי גביית חובות, אשר נועדה להסדיר את הפעולות שיש לדעת הפיקוח על הבנקים לנקוט, לצורך הגברת ההוגנות והשקיפות בעת גביית חובות מלקוחות שהם יחידים ועסקים קטנים, אשר אינם פורעים חובותיהם כסדרם.

טיטת תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 357 - ניהול טכנולוגית המידע

ביום 15 ביולי 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים טיטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 357 בנושא ניהול טכנולוגית המידע.

להלן עיקרי התיקון המוצע:

- הקלה לפיה מנהל טכנולוגיית המידע ומנהל אבטחת מידע בתאגיד הבנקאי יכולים לשמש בתפקידים אלו גם בתאגידים הנשלטים על ידי אותו תאגיד בנקאי, בהתקיים תנאים מסוימים.
- קביעה כי התאגיד הבנקאי אינו נדרש עוד לקבל את אישורו של המפקח על הבנקים למשלוח מידע לבנק זר בנוגע לחשבונו באמצעות דואר אלקטרוני שאינו מוצפן.
- התאגיד הבנקאי אינו נדרש עוד להודיע למפקח על הבנקים על כל ערוץ חדש שהוא מאפשר לקבל באמצעות חתימה על הסכם מקוון.
- הוגדרו הפעילויות הטכנולוגיות החדשות הנדרשות באישור המפקח על הבנקים, והפעילויות הטכנולוגיות החדשות הנדרשות בדיווח בלבד לפיקוח. בנוסף, עודכנו דרישות הדיווח וקבלת ההיתר.

צעדים להגברת התחרות בשוק הסליקה ולעידוד הכניסה של גופים חדשים לבעלות על סולקים וחברות כרטיסי אשראי

ביום 17 בנובמבר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים טיטות בנושא עדכון והקלה של מדיניות רישוי סולק ועדכון לקריטריונים ותנאים כלליים למבקש היתר לשלוט ולהחזיק אמצעי שליטה בסולק. צעד זה נועד לעודד כניסת שחקנים נוספים לפעילות הסליקה ולתמוך בתחרות בתחום כרטיסי האשראי. המדיניות החדשה, לאחר כניסתה לתוקף, תשמש לבחינת מתן רישיון לסולקים חדשים ולמתן היתר שליטה בסולקים חדשים, שאינם חברות כרטיסי אשראי. הקריטריונים שנקבעו ישמשו לבחינה ואישור של משקיעים שיביעו עניין לרכוש את חברות כרטיסי האשראי, אם וכאשר תתקבל החלטה, שתעוגן בחקיקה, לחייב את הפרדתן מהבנקים.

בטיוטות הנ"ל נכללו שינויי מדיניות המייעלים את תהליך הרישוי ומקלים באופן משמעותי את הדרישות ממבקש רישיון סליקה, לרבות, מהלכים להסרת חסמים טכנולוגיים, הקלות לעניין מבנה הבעלות בסולק או חברת כרטיסי אשראי והקלות בדרישת "החוסן הפיננסי" מהשולט בסולק.

טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב

ביום 20 בדצמבר 2015, פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב. הוראה זו מתייחסת לראשונה באופן ייעודי לגופים פיננסיים שעיסוקם המרכזי הנו סליקת עסקאות של כרטיסי חיוב. ההוראה מקלה חלק מהדרישות הרגולטוריות שהוטלו עד היום על חברות כרטיסי האשראי וסולקים, ובכלל זה היא מקלה בדרישות ההון מסולקים. בנוסף דנה ההוראה בנושאים הבאים: הגנה על כספים בסליקה, ניהול חשבונות בתי העסק, יחסי סולק-בית עסק, העברת כספים בעסקאות חיוב מידי, שימוש בתקן EMV, מנגנון הסטת אחריות והשכרת מסופים ופירוט הוראות ניהול בנקאי תקין אשר חלות על סולקים.

במסגרת קביעת ההוראה הועברו הסעיפים הרלוונטיים החלים על סולקים מהוראת ניהול בנקאי תקין 470 - כרטיסי חיוב, להוראה זו.

טיוטות מהותיות של בנק ישראל שפורסמו לאחר תקופת הדוח

תיקונים צפויים בהוראות בנושא עמלות

- ביום 24 בינואר 2015 הודיע הפיקוח על הבנקים, כי בכוונתו לתקן את ההוראות בנושא עמלות בתחומים הבאים:
- תיקון כללי העמלות, כך שהבנקים יידרשו לצרף את כל החשבונות של הלקוחות הקשישים והנכים למסלול הבסיסי, באופן שזו תהיה ברירת המחדל, תוך מתן הודעה מראש על כך.
  - הטלת פיקוח על עמלה בגין "הפקת דוחות לבקשת לקוח - דוחות סטנדרטים", כך ששיעורה לא יעלה על 15 ש"ח.
  - תיקון כללי העמלות, כך שתופחת העמלה בגין שינוי מועד פירעון של הלוואה לדיוור, למחיר של פעולה אחת על ידי פקיד.
  - הטלת פיקוח על עמלת "קנייה מכירה ופדיון מניות ואגרות חוב ישראליים", כך ששיעורה לא יעלה על 0.4%.
- בנוסף הודיע הפיקוח על הבנקים על כוונתו לערוך במהלך שנת 2016 סריקה של תעריפי העמלות של התאגידים הבנקאיים, בגין השירותים הבנקאיים למשקי הבית והעסקים הקטנים, במטרה לאתר עמלות חריגות בגובהן ולטפל בעמלות אלה.

תיקונים צפויים בהוראות בנושא בנקאות בתקשורת

ביום 31 בינואר 2016 הודיע הפיקוח על הבנקים, כי בכוונתו לתקן את ההוראות בתחום בנקאות בתקשורת בתחומים הבאים:

- פתיחת חשבון חדש מרחוק ללא הגעה פיזית לסניף, וזאת מבלי שיוטלו על חשבון שנפתח באופן זה מגבלות;
  - הצטרפות לשירותי בנקאות בתקשורת באופן מקוון;
  - הרחבת סוגי ההסכמים אשר לגביהם לא תידרש חתימתו של הלקוח בסניף;
  - לקוח שהצטרף לשירותי בנקאות בתקשורת יוכל לבצע העברות ותשלומים לצד ג' באופן מקוון וכן להגדיר מוטבים קבועים בחשבונו ללא חובת הגעה לסניף כפי שנדרש היה עד היום;
  - יוסרו ההגבלות שהיו מוטלות עד כה באשר לתקרות סכומי העברות על-ידי הלקוחות למוטבים שאינם רשומים;
  - לקוח שהצטרף לשירותי בנקאות בתקשורת יוכל לעדכן פרטים בחשבונו (כגון שם משפחה וכתובת) וכן לקבל סיסמה ראשונית ולשחרר סיסמה חסומה באופן מקוון ללא חובת הגעה לסניף;
  - לקוח יוכל לקבל שירותי ריכוז מידע מכל גוף פיננסי שבו יש לו חשבון. הלקוח יבחר את הבנק בו הוא מעוניין שהמידע ירוכז;
  - לקוח שיבחר בכך יוכל לקבל את מרבית ההודעות באמצעות בנקאות בתקשורת. הבנק יוכל להציע ללקוח לקבל התראות שיסייעו לו בניהול החשבון לטלפון הנייד (מסרונים, SMS) או בדואר אלקטרוני, כגון התראות על חריגה צפויה ממסגרת האשראי ועוד.
- לצד הקלות אלו, מתכוון הפיקוח על הבנקים להטיל אחריות על הבנקים לניהול הסיכונים הכרוכים בהרחבת הפעילות הבנקאית מרחוק ולאבטחת המידע.

ייעוץ פנסיוני

חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני

ביום 6 במאי 2015 פרסמה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ("הממונה"), חוזר לגבי מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני. החוזר קובע מבנה של "רשומה אחודה" לשימוש הגורמים השונים בשוק החיסכון הפנסיוני במסגרת הפעולות העסקיות השונות המתבצעות ביניהם.

כנוסף קובע החוזר את הנסיבות שבהתקיימן יהא בעל רישיון וגוף מוסדי מחויב להעביר את המידע הנדרש, ביחס לאחד מהממשקים המוסדרים בחוזר.

החוזר נכנס לתוקף ביום 1 בנובמבר 2015, למעט מספר נושאים אשר יכנסו לתוקף בהדרגה במועדים מאוחרים יותר עד ליום 1 בינואר 2017.

ביום 17 בספטמבר 2015 פורסמה טיוטת חוזר המעדכנת את נספח ד' לחוזר הנ"ל – ממשק האירועים – בשדות הנוגעים להצטרפות לקופת גמל או לקרן פנסיה, עדכון מוטבים ועדכון פרטי ביטוח בקרן פנסיה. יישום פעולות אלה במערכת סליקה פנסיונית מרכזית צפוי להתממש ברביע ראשון של שנת 2017.

מערכת סליקה פנסיונית

ביום 28 במאי 2015 פרסמה הממונה את החוזרים הבאים בעניין מערכת סליקה פנסיונית מרכזית ("המערכת"):

א. חוזר חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית - המפרט ומעדכן את הפעולות שגופים מוסדיים ובעלי רישיון מחויבים לבצע באמצעות המערכת. הוראות החוזר ייכנסו לתוקף בהדרגה החל מיום 1 בינואר 2016 ועד ליום 1 ביולי 2017.

ב. חוזר "תשלום עבור דמי שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית" - הקובע את דמי השימוש שאישרה הממונה לגבות מהמשתמשים במערכת.

חוזר מסמך הנמקה

ביום 23 ביוני 2015 פרסמה הממונה נוסח מעודכן לחוזר מסמך הנמקה, שמטרתו לקבוע נוסח אחיד חדש למסמך ההנמקה שיימסר ללקוחות אגב הליך ייעוץ או שיווק פנסיוניים. תחילתו של החוזר ביום 1 ביולי 2016, למעט ההוראה הכלולה בדבר חובתו של בעל רישיון חדש לברר את זהות המוצרים שבידי לקוח באמצעות מערכת סליקה פנסיונית מרכזית, אשר נכנסה לתוקף ביום 1 בנובמבר 2015. בעל רישיון רשאי ליישם את הוראות החוזר מיום פרסומו.

חוזר ייפוי כוח לבעל רישיון

ביום 6 באוגוסט 2015 פרסמה הממונה עדכון לחוזר ייפוי כוח לבעל רישיון, במסגרת העדכון נכללו, בין היתר, הוראות בדבר הרחבת האפשרויות, שבאמצעותן יהיה לקוח רשאי לאשר את ייפוי הכוח לפי נספח א' לחוזר (הרשאה חד פעמית לקבלת מידע), כך שניתן יהיה לאשר את ייפוי הכוח הנ"ל באמצעים הבאים: אתר אינטרנט של בנק; באמצעות כרטיס אשראי או כרטיס למשיכת מזומנים במכשיר בנק אוטומטי; או באמצעות אישור ייפוי הכוח בפני אדם מטעם הבנק, שאינו בעל רישיון.

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 13 והוראת שעה), התשע"ו-2015

ביום 5 בנובמבר 2015 פורסם ברשומות תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 ("תיקון החוק") והוראת שעה. במסגרת תיקון החוק עודכנו, בין היתר, הכללים לביצוע תשלומי קצבה לחוסכים בקופות הגמל השונות; וכן נקבעו כללים בדבר איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה.

תיקון החוק כלל גם הוראות לתיקון עקיף של חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005, ובו נקבע, בין היתר, כי בביצוע פעולות במוצר פנסיוני בידי גוף מוסדי מכוח חובה לפי דין לא יידרש ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני.

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005 (תיקון מס' 6)

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסמו ביום 30 בנובמבר 2015 תיקונים לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005. במסגרת התיקונים נקבע, בין היתר, כי לעניין הפעולות המפורטות להלן לא יידרש ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני:

- ביצוע עסקה לגבי מוצר פנסיוני בין לקוח לגוף מוסדי, בידי הלקוח, במישרין, בעקבות פנייה יזומה של הלקוח לגוף המוסדי, למעט אם התקיים בלקוח אחד מאלה: הלקוח הוא מבוטח פעיל בקרן ותיקה, הלקוח הוא מבוטח פעיל בקופת ביטוח, ביצוע העסקה יכולול החרגות בשל מצב בריאות לקוי של הלקוח, התקיימו תנאים נוספים שייקבעו על ידי הממונה.
- הפקדת תשלומים בעבור עובד בקופת גמל, בידי מעסיקו, לאחר שניתנה לעובד ההזדמנות לבחור קופת גמל אחרת וכל עוד לא בחר העובד בקופה כאמור, לפי הוראות סעיף 20(ב) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005.
- ביצוע פעולה במוצר פנסיוני בידי גוף מוסדי מכוח חובה לפי דין.

תיקון חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 14)

במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016) פורסמו ביום 30 בנובמבר 2015 תיקונים לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005. במסגרת התיקונים נקבעו הוראות, אשר מקנות לעובד זכות לבחור, בכל עת, בכל בעל רישיון לשם מתן שיווק פנסיוני, ייעוץ פנסיוני או ביצוע פעולות בקופת גמל. כן נקבע כי מעבידו של העובד לא יתנה הפקדת כספים לקופת גמל בעבור העובד או מתן טובת הנאה אחרת לעובד, בכך שבעל רישיון מסוים ייתן לעובד כאמור שיווק פנסיוני או ייעוץ פנסיוני או יבצע בעבורו פעולות אחרות בקופת הגמל.

טיטת חוזר התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון

ביום 20 בדצמבר 2015 פרסמה הממונה טיטת מתוקנת לחוזר התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון. מטרת התיקון לקבוע הוראות בדבר החובות החלות על בעלי רישיון במסגרת העברת הפקדות של מבוטח או מעסיקו אל הגופים המוסדיים.

הוראות ונושאים נוספים

תיקון הוראת החוזר המאוחד - פרק 4 - ניהול נכסי השקעה (תנאים להשתתפות בעסקת קונסורציום)

בשנת 2014 פורסם דוח הוועדה לבחינת אופן השקעת הגופים המוסדיים בהלוואות מותאמות ("וועדת גולדשמידט"). בחודש מאי 2015 פרסמה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר חוזרים שונים הבאים ליישם את המלצות הוועדה. בין היתר, פורסם ביום 11 במאי 2015 חוזר הקובע את הכללים להשתתפות גוף מוסדי בעסקאות קונסורציום וסינדיקציה. החוזר מתייחס למספר סוגיות המאפיינות עסקאות אלה, ובכלל זה אפשרות קיומם של ניגודי עניינים בין מארגן העסקה לבין שאר המלווים בעסקה, דרישה מהגוף המוסדי לקבל מידע טרם ההתקשרות בעסקה, ודרישות מינימום ממארגן העסקה, כגון: קביעת התניות חובה בהסכם בין המארגן לבין המלווים ובין המלווים לבין עצמם, הגדרת תפקידי חובה למארגן ומידע שעליו להמציא לשאר המלווים, קביעת אחריותו של המארגן, קביעה כי המארגן יחזיק בכל עת לפחות 10 אחוזים משווי ההלוואה ועוד.

טיטות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח חיים ומבנה אגב הלוואה לדיר) (תיקון), התשע"ה-2015

ביום 17 ביוני 2015 פרסם אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר טיטות תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח חיים ומבנה אגב הלוואה לדיר), שמטרתו לקבוע שיעור מרבי לדמי העמילות בביטוח חיים אגב משכנתא, בדומה לזה הקבוע לגבי ביטוח מבנה אגב משכנתא.

טיטות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה, מכירה והחזקה של ניירות ערך) (תיקון) התשע"ה-2015

ביום 29 ביולי 2015 פורסמה טיטות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה, מכירה והחזקה של ניירות ערך) (תיקון) - התשע"ה-2015, במסגרתן מוצע לקבוע כי משקיע מוסדי הנמנה עם קבוצת משקיעים שלאחד מהם יש הסכם התקשרות עם תאגיד בנקאי למתן שירותי ניהול או תפעול אינו רשאי לרכוש או למכור נייר ערך או מטבע חוץ באמצעות אותו התאגיד הבנקאי או ממנו, או באמצעות צד קשור למשקיע המוסדי או ממנו, וכן אינו רשאי להחזיק ניירות ערך באמצעות אותו תאגיד בנקאי.

טיטות התקנות אף קובעת כללים בדבר הליך תחרותי שיידרשו לקיים משקיעים מוסדיים לצורך רכישה ומכירה של ניירות ערך וכן לצורך החזקה וסליקה של ניירות ערך.

יישום התקנות, אם יתקבלו, עלול לחייב את הבנק לחדול מלהעניק שירותי תפעול לגופים מוסדיים, בהנחה שיעדיף להמשיך במתן שירותי ברוקראז'. הבנק מנהל מגעים ראשוניים ובלתי מחייבים לבחינת האפשרות למכירת חברת הבת שלו - לאומי שירותי שוק ההון בע"מ ("לאומי שש"ה") או פעילותה - בחלקה או במלואה, כמפורט בפרק [חברות](#) [מוחזקות עיקריות](#). כל עוד לא הובהר האם הוראת הדין האמור תתקבל, אין בכוונת הבנק למכור את לאומי שש"ה.

מניעת הלבנת הון שמקורה בשחיתות ובשוד אנשי ציבור זרים ואופן זיהוי פעילות בלתי רגילה הקשורה אליהם

ביום 29 באוקטובר 2015 פרסמה הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור מסמך בנושא מניעת הלבנת הון שמקורה בשחיתות ובשוד אנשי ציבור זרים. מטרת המסמך הינה להציג דפוסי הלבנת הון של אנשי ציבור זרים, כתוצאה ממעשי שחיתות וקבלת שוחד. המסמך מפרט דגלים אדומים ונותן דגשים להליך בדיקת נאותות מוגברת לזיהוי והכרת אנשי ציבור זרים, ונועד לסייע לגופים המפוקחים מכוח חוק איסור הלבנת הון לזהות פעולות בלתי רגילות הקשורות לאנשי ציבור זרים ולדווח עליהן לרשות.

הסדרי קונסורציום למתן אשראי

ביום 31 בדצמבר 2015, פרסמה הרשות להגבלים עסקיים מכתב מעודכן למנהלי התאגידים הבנקאיים והגופים המוסדיים, המפרט את התנאים שבהתקיימם, אין בכוונת הרשות לאכוף את הוראות חוק ההגבלים העסקיים, על קונסורציום למתן אשראי אשר הצדדים לו הינם תאגידים בנקאיים או גופים מוסדיים או גופים דומים שהתאגדו מחוץ לישראל.

במכתב נקבע, כי עסקה למתן אשראי במשותף, לה חוברים בנק לאומי ובנק הפועלים תדרוש אישור פרטני מהרשות להגבלים עסקיים.

תנאים עיקריים נוספים הכלולים במכתב: החבירה בקונסורציום אשראי וכן מגעים לקראת חבירה, ייעשו לאחר קבלת הסכמה בכתב של הלקוח על גבי טופס נפרד; תינתן ללקוח אפשרות לשאת ולתת על תנאי מתן האשראי עם מי מהצדדים החברים בקונסורציום, לרבות באמצעות אדם אחר מטעמו; הצדדים יערכו תיעוד אשר יכלול את כל הנתונים כמפורט במכתב.

תוקף המכתב למשך שנה מיום פרסומו.

תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תיקון מס' __), התשע"ז-2016

ביום 27 בינואר 2016 פורסם תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תיקון מס' __), התשע"ז-2016. במסגרת התזכיר מוצע, בין היתר, לאפשר לחברות מנהלות של קופות גמל להקים מוצר חיסכון נוסף שייקרא "קופת גמל להשקעה". הכספים בקופות גמל להשקעה יהיו נזילים והחוסך יוכל למשוך אותם בכל עת, ללא הטבות מס. כמו כן, מוצע לקבוע, כי כספים אשר מופקדים בקופת גמל להשקעה יהיו פטורים ממס רווחי הון אם העמית יחליט למשכם כקצבה וכי הקצבה תהיה פטורה ממס.

הצעת יחידות של קרנות חוץ לציבור בישראל

ביום 9 בפברואר 2016 אישרה וועדת הכספים של הכנסת תקנות המסדירות את פעילותן של קרנות החוץ בישראל, וזאת בהמשך לתיקון מספר 23 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, אשר במסגרתו נוסף לחוק פרק 10 שעניינו הצעת יחידות של קרנות חוץ לציבור בישראל.

בנוסף, ביום 16 בפברואר 2016 פרסמה רשות ניירות ערך חוזר בדבר חובות בעל רישיון בקשר עם כניסתן של קרנות חוץ לשוק הישראלי.

התקנות מפרטות את התנאים אשר יחולו על מנהלי הקרנות ועל הקרנות עצמן, והן מתייחסות, בין היתר, לעמלת ההפצה שישלמו מנהלי הקרנות לבנקים.

התיקונים נועדו להגביר את התחרותיות בענף הקרנות ולפתוח את שוק ההשקעות בחו"ל עבור המשקיעים הישראליים, תוך קביעת מנגנונים שתכליתם הגנה על ציבור המשקיעים.

הודעה משותפת לבנק ישראל ומשרד האוצר בעניין הקלות רגולטוריות של הפיקוח על הבנקים לפרויקטים של מחיר למשתכן

ביום 14 בפברואר 2016 פורסמה הודעה משותפת של בנק ישראל ומשרד האוצר. על פי ההודעה, במטרה לתמוך ביכולת של זכאים להשתתף בפרויקטים של מחיר למשתכן, החליט בנק ישראל כי גובה המשכנתא לזכאים בפרויקטים של מחיר למשתכן, ייקבע לפי שווי השוק של הדירה (באמצעות הערכת שמאי) ולא לפי מחיר רכישתה בפועל, ובלבד שההון העצמי של הרוכש לא יפחת מ-100 אש"ח ושווי הדירה אינו עולה על 1.8 מיליון ש"ח.

עוד פורסם, כי משרד האוצר יפעל להסרת חסמים, הקשורים לדירות אלו, ויאפשר לבנקים למכור את הדירות של הזכאים בשוק החופשי וללא מגבלות נוספות, אם אלו לא יעמדו בתשלומי המשכנתא.

דוח ביניים של הוועדה הבין-משרדית לקידום השימוש באמצעי התשלום המתקדמים

ביום 29 בנובמבר 2015 פרסמה הוועדה הבין-משרדית לקידום השימוש באמצעי התשלום המתקדמים דוח ביניים להערות הציבור. הוועדה הוקמה במרס 2014, בהמשך להמלצות ועדת לוקר לצמצום השימוש במזומנים במשק הישראלי, במטרה להסדיר את תחום אמצעי התשלום המתקדמים בהיבטים של אבטחת מידע, הלבנת הון ומימון טרור, המשכיות עסקית, תחרות, יציבות ויעילות, וזאת באופן שיעודד את הציבור בישראל להרחיב את השימוש באמצעי תשלום מתקדמים.

במסגרת עבודת הוועדה, נבחנו אמצעי תשלום מתקדמים ופתרונות שונים הקשורים לשימוש באמצעי התשלום המתקדמים, בין היתר, צ'ק דיגיטלי, ארנק אלקטרוני, תשלומים סלולריים ותשלומים באינטרנט.

להלן עיקרי ההמלצות:

- להקים תשתית סליקה מרכזית ותשתית תקשורת לאומית מאובטחת לביצוע תשלומים באמצעים מתקדמים.
- לגבש תזכיר חוק לאסדרת שירותי תשלום, חשבון תשלום ושירותי סליקה והנפקה.
- להתאים את התשתית המשפטית הקיימת לפעילות באמצעי התשלום המתקדמים.
- לקדם במסופי התשלום (POS) תשתית שתאפשר לבצע עסקאות ללא מגע (Contactless).
- לבחון את שרשרת ביצוע עסקה בצ'ק הדיגיטלי.
- לקדם חינוך צרכני ויצירת אמון של הצרכנים באמצעי תשלום מתקדמים.

הוועדה סבורה כי את השימוש באמצעי תשלום מתקדמים במערך התשלומים בישראל יש לקדם במהלך משולב הכולל הסדרה של התשתית המשפטית, התשתית הטכנולוגית והתשתית הצרכנית. הדבר כולל, בין היתר, את הסדרת הבסיס המשפטי לפעילות בתחום אמצעי התשלום המתקדמים והקמה של מערכת תשלומים קמעונאית חדשה לסליקה מהירה של תשלומים באמצעי תשלום מתקדמים הכוללת תשתית תקשורת לאומית מאובטחת.

דוח הביניים של הוועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים והפיננסיים הנפוצים בישראל

ביום 3 ביוני 2015, מינה שר האוצר את הוועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים (ועדת שטרם). הגופים החברים בוועדה הינם משרד האוצר, בנק ישראל, הרשות להגבלים עסקיים וכן נציגי ציבור. ביום 14 בדצמבר 2015 פורסם דוח הביניים של הוועדה וביום 6 בינואר 2016 פורסמה גרסה נוספת של הדוח. להלן עיקרי המלצות הוועדה בדוח הביניים:

- הפרדת שתי חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים (מכירת שליטה בתוך שנתיים), תוך מתן הגנת ינוקא לחברות המופרדות;
  - איסור על הנפקת כרטיסי אשראי על ידי שני הבנקים הגדולים (כיום מרבית הכרטיסים הינם כרטיסים בנקאיים שמונפקים על ידי הבנקים, דהיינו, האשראי בכרטיס ניתן על ידי הבנק) למשך תקופה של ארבע שנים, החל ממועד העברת השליטה בפועל בחברת כרטיסי האשראי לגורם חוץ בנקאי;
  - יעד להפחתת העמלה הצולבת בגין סליקת כרטיסי אשראי לרמה המקובלת באירופה (הפחתה של למעלה מ-50% ביחס למקובל כיום).
  - חברות כרטיסי האשראי המופרדות תהיינה רשאיות לעשות שימוש במידע שבידן הנובע מתפעול ההנפקה ומן הסליקה שביצעו עד כה. העברת מידע נוסף תהיה טעונה הסכמת הלקוח.
  - קביעת מדרגה פיקוחית מקלה על גופים שאינם מגייסי פיקדונות, שתקל על גופים חדשים להתחרות בבנקים במתן אשראי, בעיקר קמעונאי ואשראי לעסקים קטנים;
  - בניית כלים טכנולוגיים לצרכן (שירותי מידע וייזום פעולות) שיאפשרו השוואת מחירים פשוטה;
  - קביעת ביטוח לפיקדונות המופקדים בבנקים;
  - קביעת זכות ללקוח ליצירת שעבוד נוסף לצורך קבלת אשראי ממממן נוסף, תוך איסור על הבנק המחזיק בשעבוד קיים, להתנות על זכות הלקוח לשעבד נוסף;
  - השלמת האסדרה שתחול על חברות מימון חוץ בנקאיות (לרבות P2P). חברות מפוקחות יוכלו להיות מקושרות למערכות התשלומים;
  - אסדרת שירותי תשלום, בהתאם לעקרונות הנהוגים בעולם תוך התאמה לשוק המקומי, וקביעת תנאי הגישה למערכות התשלומים המבוקרות;
  - הקמת ועדה שתעקוב אחר יישום ההמלצות, ותמליץ, ככל שנדרש, על צעדים נוספים.
- יישום ההמלצות דלעיל יחייב את הבנק למכור את החזקותיו בלאומי קארד. יישום מלוא ההמלצות עלול להביא לפגיעה משמעותית במקורות ההכנסה של הבנק, כמו גם ליצירת נחיתות בשל הוראות רגולטוריות, למול מתחרים בחלק מתחומי הפעילות.
- יודגש, כי במהלך עבודת הוועדה, נתגלו מספר נקודות מחלוקת מרכזיות בין בנק ישראל לבין משרד האוצר, בעיקר בכל הנוגע למתן אפשרות לבנקים להנפיק כרטיסי אשראי חדשים, ובנוגע לזהות הגורמים שיפקחו על שוק האשראי החדש שיוקם.

מיסוי

מס חברות

להלן שיעורי מס החברות הרלוונטיים לבנק בשנים 2013-2015:

2013 - 25.0%

2014 - 26.5%

2015 - 26.5%

ביום 5 בינואר 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016, אשר הפחית את שיעור מס חברות מ-26.5% ל-25%, בתוקף משנת 2016 ואילך.

שינוי שיעור מס החברות כאמור לעיל ושינוי מס רווח כמפורט להלן, הפחית את שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים משיעור של 37.71% בשנת 2014, לשיעור של 37.58% בשנת 2015 ולשיעור מס סטטוטורי של 35.9% משנת 2016 ואילך.

השינוי בשיעור מס החברות צפוי להביא לקיטון ביתרות המסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-145 מיליון ש"ח ברביע הראשון של שנת 2016. קיטון יתרונות המסים הנדחים יוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך כ-117 מיליון ש"ח וכנגד הון בסך כ-28 מיליון ש"ח.

מס ערך מוסף, מס רווח וביטוח לאומי

ביום 2 ביוני 2013 פורסם ברשומות צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ג-2013, אשר מעדכן את שיעור מס שכר ומס רווח, כך שיעמוד על 18% החל מיום 2 ביוני 2013. כתוצאה מהשינוי האמור שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים עלה בשנת 2013 לשיעור של 36.21%, ובשנת 2014 ואילך עלה לשיעור של 37.71%.

ביום 12 בנובמבר 2015 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ו-2015, אשר הפחית את שיעור מס הרווח המוטל על מוסדות כספיים מ-18% ל-17%, וזאת החל מתאריך 1 באוקטובר 2015. כתוצאה מהשינוי האמור ומהשינוי במס החברות כמפורט לעיל, שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים ירד מ-37.71% ל-37.58% בשנת 2015 ול-35.9% משנת 2016 ואילך. כמו כן, שיעור מס שכר אשר חל על מוסדות כספיים, ירד מ-18% ל-17% לגבי שכר המשתלם בעד עבודה בחודש אוקטובר 2015 ואילך.

השינוי בשיעור מס הרווח הביא לקיטון ביתרת המסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-61 מיליון ש"ח ברביע הרביעי של שנת 2015. קיטון יתרונות המסים הנדחים הוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך כ-49 מיליון ש"ח וכנגד הון בסך כ-12 מיליון ש"ח.

ההשפעה של ירידת מס השכר הקטינה את יתרת ההתחייבויות לעובדים ברביע הרביעי של שנת 2015 בכ-65 מיליון ש"ח לפני מס ובכ-41 מיליון ש"ח לאחר מס.

השינוי במס השכר גרם לקיטון בסך כ-19 מיליון ש"ח בהוצאות השכר השוטף ובהוצאות התפעוליות בשנת 2015 לעומת שנת 2014.

המיסים השוטפים לתקופות המדווחות בדוחות כספיים אלו מחושבים בהתאם לשיעורי המס, כפי שנקבעו בחוקים כאמור לעיל.

יתרות המיסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2015 חושבו בהתאם לשיעורי המס כפי שנקבעו בחוקים כאמור לעיל ואשר פורסמו עד ליום 31 בדצמבר 2015, בהתאם לשיעור המס הצפוי במועד ההיפוך. שיעור המס הסטטוטורי הצפוי במועד ההיפוך בשנים 2016 ואילך אשר יחול על מוסדות כספיים ושעל פיו חושבו המסים הנדחים הינו 37.18% המשקלל שיעור מס חברות 26.5% ושיעור מס רווח 17%, וזאת על פי החוקים החלים ביום 31 בדצמבר 2015.

ביטוח לאומי

ביום 13 באוגוסט 2012 פורסם החוק לצמצום הגירעון ולשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה) התשע"ב-2012 (להלן: "החוק"). במסגרת החוק החל מינואר 2013 שיעור דמי הביטוח הלאומי הנגבה מהמעסיקים בגין חלק השכר העולה על 60% מהשכר הממוצע במשק, עלה מ-5.9% והועמד על 6.5%. כמו כן נקבע, ששיעור זה יועלה בינואר 2014 ובינואר 2015 ל-7% ו-7.5% בהתאמה. עם זאת, ביום 27 בינואר 2014 פורסם חוק לצמצום הגירעון ולשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה) (תיקון), התשע"ד-2014, על פיו שיעור דמי הביטוח הנגבה מהמעסיקים בגין חלק השכר העולה על 60% מהשכר הממוצע במשק, יעודכן בינואר 2014, בינואר 2015 ובינואר 2016 ל-6.75%, 7.25% ו-7.5% בהתאמה.

חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו-2016), התשע"ו-2015

ביום 30 בנובמבר 2015 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו-2016), התשע"ו-2015. בין היתר, כולל החוק את השינויים הבאים:

- הרחבת חובת הדיווח המקוון במס הכנסה (דוח שנתי לחברות, רווח הון), מע"מ, מיסוי מקרקעין וביטוח לאומי.
- הארכת תקופת ההתייעלות של שומות מס הכנסה מ-3 שנים ל-4 שנים (בתוקף לגבי דוחות המס של שנת 2013 ואילך).
- מתן אפשרות לפקיד השומה לערוך שומות חלקיות לגבי נושא אחד או נושאים מדוח המס. ניתן לקבוע שומה חלקית פעם אחת בלבד לגבי אותה שנת מס. (בתוקף לגבי דוחות המס של שנת 2013 ואילך).
- הקטנת התקרה להטבת המס על הפקדות לפנסיה לפעמיים וחצי השכר הממוצע, חלף 4 פעמים השכר הממוצע במשק. (תחולה מה-1 בינואר 2016).

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 207), התשע"ו-2015

ביום 26 בנובמבר 2015 פורסם תיקון 207 לפקודת מס הכנסה המסדיר את נושא חילופי המידע בין רשות המיסים בישראל לבין מוסדות אכיפת המס במדינות זרות. העברת המידע תיעשה בהתאם להסכם לחילופי מידע או לאמנת מס בין מדינת ישראל לבין מדינה זרה, ובלבד שיתקיימו כל אלה:

- המידע דרוש למדינה הזרה לצורך אכיפת דיני המס שלה.
- רשות המיסים הייתה רשאית לעשות שימוש באותו מידע לצורך אכיפת חוק מס.
- בהסכם נקבע כי המדינה הזרה מחויבת בשמירת סודיות המידע ובאבטחתו.

כחוק נקבעו תנאים ומגבלות לגבי העברת המידע.

תחולת החוק מיום 1 בינואר 2016.

חוק הטבות במס וייעוץ במס (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2015

ביום 9 בדצמבר 2015 פורסם חוק הטבות במס וייעוץ במס (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2015. החוק מחיל על נישומים חובת דיווח בשל חוות דעת בכתב, החתומה על ידי נותן חוות הדעת, שניתנה, במישרין או בעקיפין, לאדם ומאפשרת או נועדה לאפשר יתרון מס, ובלבד שהתקיים לגביה אחד מאלה:

1. שכר הטרחה בגינה, כולו או חלקו, תלוי בסכום יתרון המס שיווצר לנישום, וסכום שכר הטרחה מסתכם ב-100 אלף ש"ח לפחות.

2. היא תכנון מדף.

החוק הגדיר מהם "יתרון מס" ו"תכנון מדף".

כמו כן, החוק הגדיר "עמדה חייבת בדיווח" כעמדה העומדת בניגוד לעמדה שפרסמה רשות המיסים עד תום שנת המס שלגביה מוגש הדוח, ואשר יתרון המס הנובע ממנה עולה על 5 מיליון ש"ח באותה שנת מס או על 10 מיליון ש"ח במהלך 4 שנות מס לכל היותר (לגבי מע"מ - 2 מיליון ש"ח או 5 מיליון ש"ח בהתאמה).

החוק הגדיר את אופן ועיתוי הדיווח הנדרש וכן סייגים לתחולתו.

לעניין מס הכנסה יחול החוק לגבי חוות דעת שתינתן החל מה-1 בינואר 2016, ולגבי עמדה חייבת בדיווח שתובא בדוח המס לשנת 2016 ואילך.

לעניין מע"מ יחול החוק לגבי דיווח שיש להגישו מיום 1 בפברואר 2016 ואילך.

רגולציה בינלאומית

FATCA ותקן הדיווח האחיד לחילופי מידע אוטומטיים של ה-OECD

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 221), התשע"ו-2016, בנושא יישום הסכם FATCA והסכמי חילופי המידע בין ישראל למדינות ה-OECD.

במסגרת יישום הסכם ה-FATCA והיערכות לחתימה על הסכמים בהתאם לתקן הדיווח האחיד לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים של ה-OECD (תקן ה-CRS), לגבי התקן - ראה פירוט בהמשך, פורסמה ב-10 בפברואר 2016 הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, שלהלן עיקריה:

א. תיקונים בפקודת מס הכנסה:

- מתן סמכות לשר האוצר לקבוע בתקנות הוראות לעניין פעולות שמוסד פיננסי ישראלי החייב בדיווח מחויב לבצע.
- מתן סמכות לשר האוצר לקבוע בתקנות את התנאים, אשר בהתקיים, מוסד פיננסי ישראלי החייב בדיווח, יסגור חשבון חדש שנפתח, אשר לגביו לא הצליח המוסד הפיננסי לקבל הצהרות או מסמכים.
- הטלת עיצומים כספיים על מוסדות פיננסיים בשל אי ביצוע כנדרש של הליך זיהוי בעל חשבון ובשל אי העברת מידע/העברת מידע חלקי ביחס לחשבונות המנוהלים אצלו.
- נקבעו הוראות מעבר הכוללות הקלות לעניין הטלת העיצומים הכספיים בגין הפרה של המוסד הפיננסי.
- סנקציות והטלת אחריות אישית על אדם העושה פעולות במטרה להתחמק מקיום חילופי מידע לשם אכיפת דיני המס במדינה אחרת, או במטרה לעזור לאדם אחר להתחמק מקיום חילופי מידע לשם אכיפת דיני המס במדינה אחרת.
- מתן סמכות לרשות המסים הישראלית להעביר מידע לרשות מס במדינה אחרת בהתאם להסכם בינלאומי.

למידע נוסף ראה חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון 207), התשע"ו-2015.

- תינתן סמכות לשר האוצר במקרים מסוימים לקבוע הוראות בדבר מתן הודעה בידי מוסד פיננסי ישראלי ללקוחות על כך שהם עתידים להיכלל בדיווח לרשות מס זרה.

ב. תיקון חוק איסור הלבנת הון

- מוסד פיננסי יהא רשאי לעשות שימוש בפרטי זיהוי שהגיעו אליו מתוקף חוק איסור הלבנת הון, תוך כדי מילוי תפקידו או במהלך עבודתו, לצורך ה-FATCA או לשם קיום הסכם בינלאומי.

- התאמת המונח "שליטה" בחוק איסור הלבנת הון להמלצות הארגון הבין-לאומי למאבק בהלבנת הון ובמימון טרור (Financial Action Task Force – FATF):

1. הבהרה כי יש צורך לאתר את היחיד שהוא בעל השליטה בתאגיד.
2. קביעת חזקה שלפיה די בהחזקה של 20% מסוג מסוים של אמצעי שליטה בתאגיד, במקום 50% הנדרשים כיום, כדי לראות את המחזיק כ"בעל שליטה", כשאין אדם אחר המחזיק בשיעור גבוה יותר.
3. קביעה כי במקרים שבהם לא נמצא בעל שליטה יחיד, יראו כבעל השליטה את יושב ראש הדירקטוריון והמנהל הכללי, ואם אין נושאי משרה כאלה – נושא המשרה שיש לו שליטה אפקטיבית בתאגיד.

כניסתו לתוקף של החוק תהיה ביום פרסומן של התקנות אשר יותקנו מכח חוק זה.

הצעת החוק אושרה ביום 22 בפברואר 2016 בקריאה ראשונה בכנסת.

תקן חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים-

Standards for Automatic Exchange of Financial Account Information – OECD

ארגון ה-OECD פרסם תקן ליישום דיווח אחיד להחלפת מידע אוטומטי לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). תקן זה נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי מדינות ה-OECD. המודל אושר עקרונית על ידי ועדת ה-G-20 בספטמבר 2013. ב-21 ביולי 2014 פרסם ה-OECD מדריך ליישום התקן.

תקן הדיווח מורכב משני חלקים:

1. מודל ה-CRS (Common Reporting Standard) המטיל חובת זיהוי ודיווח על מוסדות פיננסיים לגבי חשבונות פיננסיים ברי דיווח המוחזקים בהם. המודל קובע את המוסדות הפיננסיים הנדרשים לדווח, סוגי החשבונות שיש לדווח בגינם, סוג המידע שיועבר והליכי בדיקת הנאותות שעל המוסדות הפיננסיים ליישם.
  2. מודל ה-CAA (Competent Authority Agreement) מודל המהווה את הבסיס להסכמים המשפטיים שייחתמו בין המדינות השונות לצורך החלפת המידע שיתקבל מהמוסדות הפיננסיים.
- נכון להיום, מעל 90 מדינות התחייבו לאמץ את התקן, כאשר כ-60 מדינות התחייבו לאימוץ מוקדם של התקן (תחילת יישום עבורם ב-1 בינואר 2016, ודיווח ראשון בספטמבר 2017). ישראל אינה בין המאמצים מוקדם. במהלך חודש אוקטובר 2014 הודיע משרד האוצר כי "ישראל תאמץ את הנוהל של חילופי מידע אוטומטיים אודות חשבונות פיננסיים לצורכי מס עד תום 2018".
- ב-24 לנובמבר 2015 ישראל הצטרפה לאמנה המולטיטטרלית בדבר סיוע מנהלי הדדי בענייני מס. ישראל הינה המדינה ה-91 אשר מצטרפת לאמנה. חתימה על האמנה מהווה צעד נוסף וחשוב לקראת אימוץ תקן ה-CRS בישראל וחיזוק מעמדה של ישראל כמי שפועלת לשיפור שקיפות גלובלית לצורכי מס.

לצורך יישום התקן, הממשלה צפויה לערוך את תיקוני החקיקה הנדרשים, אשר יסמיכו את משרד האוצר לחתום על ההסכמים עם המדינות האחרות, לחייב את הגופים הפיננסיים להעביר המידע לרשות המיסים, ולהעביר את המידע למדינות הרלוונטיות.

לאומי ממשיך ליישם את דרישות ה-FATCA ולהיערך לעמידה בדרישות התקן לחילופי מידע אוטומטיים (CRS) של ה-OECD.

חוק וולקר

חוק וולקר (Volcker Rule) שנקבע בארה"ב וחל על הבנק, קובע מגבלות על ביצוע עסקאות והשקעות של כספי תאגידים בנקאיים ("proprietary trading") במכשירים פיננסיים ("financial instruments") וכן על מימון והחזקה בקרנות גידור והשקעה ("covered funds"). החוק הינו חלק מרפורמת Dodd-Frank, שנועדה לשמור על יציבות המערכת הפיננסית האמריקאית ולמנוע מצב שבו כספי משלמי המיסים האמריקאים ישמשו לחילוץ המערכת הפיננסית.

התקנות ליישום החוק פורסמו בדצמבר 2013, והמגבלות שנקבעו בחוק נכנסו לתוקף ביום 21 ביולי 2015. ניתן להמשיך ולהחזיק בקרנות שהוחזקו ערב כניסת החוק לתוקף, וזאת עד ליום 21 ביולי 2016. הרשויות האמריקאיות הודיעו כי בכוונתן להאריך מועד זה בשנה, עד ליום 21 ביולי 2017.

הבנק נערך ליישום החוק, ובין היתר בחר את הפעילויות הרלבנטיות, אימץ מסמכי מדיניות בהנהלה ובדירקטוריון וקבע נהלים ליישום המדיניות ועמידה בהוראות החוק.

דירוג האשראי

להלן דירוג האשראי של המדינה והבנק ליום 18 בפברואר 2016:

קצר טווח	תחזית	ארוך טווח	דירוג חברת	
P-1	stable	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1	stable	A+	S&P	
F1	stable	A	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-2	stable	A-	S&P	
F1	stable	A-	Fitch	
-	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

ב-30 יוני 2015 סוכנות הדירוג מודי'ס אישרה את דירוג הבנק והעלתה את התחזית ל-stable (יציב).

ב-4 באוגוסט 2015, סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P פרסמה דירוג בינלאומי לבנק לאומי ארה"ב, חברת בת של הבנק. הדירוג של בנק לאומי ארה"ב לטווח הארוך נקבע ברמה של BBB+ ותחזית הדירוג נקבעה כ-stable (יציב).

ב-7 באוגוסט 2015, סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P אישרה את הדירוג של מדינת ישראל.

ב-7 באוקטובר 2015, סוכנות הדירוג מודי'ס אישרה את הדירוג של מדינת ישראל.

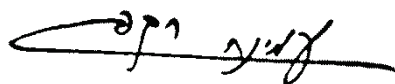
ב-7 באוקטובר 2015, סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-13 באוקטובר 2015, סוכנות הדירוג מידרוג אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

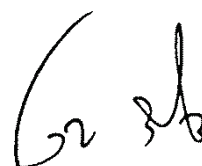
ב-16 באוקטובר 2015, סוכנות הדירוג Fitch אישרה את הדירוג של מדינת ישראל.

ב-5 בנובמבר 2015, סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P וסוכנות הדירוג S&P מעלות אישרו את דירוגי הבנק ואת תחזיות הדירוג.

ב-5 בפברואר 2016, סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P אישרה את הדירוג של מדינת ישראל.

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

2015			2014			2013		
יתרה ממוצעת ^(ב)	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת ^(ב)	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת ^(ב)	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
באחוזים			באחוזים			באחוזים		
נכסים נושאי ריבית								
אשראי לציבור ^(ג)								
229,093	7,265	3.17	216,805	8,108	3.74	209,967	9,700	4.62
23,069	905	3.92	23,025	945	4.10	25,799	978	3.79
252,162	8,170	3.24	239,830	9,053	3.77	235,766	10,678	4.53
אשראי לממשלה								
448	15	3.35	464	18	3.88	453	23	5.08
13	-	-	42	-	-	24	-	-
461	15	3.25	506	18	3.56	477	23	4.82
פיקדונות בבנקים								
9,654	56	0.58	8,387	57	0.68	7,182	62	0.86
987	14	1.42	1,518	25	1.65	2,403	13	0.54
10,641	70	0.66	9,905	82	0.83	9,585	75	0.78
פיקדונות בבנקים מרכזיים								
27,544	35	0.13	24,651	136	0.55	21,638	309	1.43
4,642	4	0.09	5,376	10	0.19	4,343	7	0.16
32,186	39	0.12	30,027	146	0.49	25,981	316	1.22
נ"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר								
1,732	3	0.17	1,668	11	0.66	1,362	20	1.47
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,732	3	0.17	1,668	11	0.66	1,362	20	1.47
אג"ח זמניות למכירה ^(ד)								
42,997	326	0.76	35,451	517	1.46	41,254	771	1.87
4,581	73	1.59	4,473	76	1.70	3,940	43	1.09
47,578	399	0.84	39,924	593	1.49	45,194	814	1.80
אג"ח למסחר ^(ד)								
11,330	83	0.73	10,249	106	1.03	9,742	206	2.11
304	5	1.64	166	3	1.81	314	2	0.64
11,634	88	0.76	10,415	109	1.05	10,056	208	2.07
356,394	8,784	2.46	332,275	10,012	3.01	328,421	12,134	3.69
7,412			7,396			7,037		
45,260			38,067			30,706		
409,066	8,784		377,738	10,012		366,164	12,134	
סך כל הנכסים								
33,596	1,001	2.98	34,600	1,059	3.06	36,823	1,043	2.83

הערות ראה [עמוד 154](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

	2015			2014			2013		
	יתרה ממוצעת ^(ב)	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת ^(ב)	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת ^(ב)	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה
	במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים	
התחייבויות נושאות ריבית									
פיקדונות הציבור									
בישראל	221,889	(821)	(0.37)	210,458	(1,447)	(0.69)	212,077	(2,974)	(1.40)
לפי דרישה	58,908	(13)	(0.02)	48,914	(63)	(0.13)	41,228	(195)	(0.47)
לזמן קצוב	162,981	(808)	(0.50)	161,544	(1,384)	(0.86)	170,849	(2,779)	(1.63)
מחוץ לישראל	16,570	(124)	(0.75)	16,479	(138)	(0.84)	17,876	(175)	(0.98)
לפי דרישה	2,943	(7)	(0.24)	2,779	(7)	(0.25)	2,923	(11)	(0.38)
לזמן קצוב	13,627	(117)	(0.86)	13,700	(131)	(0.96)	14,953	(164)	(1.10)
סך הכל	238,459	(945)	(0.40)	226,937	(1,585)	(0.70)	229,953	(3,149)	(1.37)
פיקדונות הממשלה									
בישראל	149	(4)	(2.68)	144	(6)	(4.17)	224	(8)	(3.57)
מחוץ לישראל	421	-	-	245	-	-	233	-	-
סך הכל	570	(4)	(0.70)	389	(6)	(1.54)	457	(8)	(1.75)
פיקדונות מבנקים מרכזיים									
בישראל	-	-	-	61	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	-	61	-	-	-	-	-
פיקדונות מבנקים									
בישראל	5,100	(11)	(0.22)	4,147	(26)	(0.63)	3,256	(35)	(1.07)
מחוץ לישראל	40	(3)	(7.50)	94	(20)	(21.28)	195	(2)	(1.03)
סך הכל	5,140	(14)	(0.27)	4,241	(46)	(1.08)	3,451	(37)	(1.07)
ני"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר									
בישראל	958	(3)	(0.31)	876	(9)	(1.03)	728	(13)	(1.79)
מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	28	(1)	(3.57)
סך הכל	958	(3)	(0.31)	876	(9)	(1.03)	756	(14)	(1.85)
אגרות חוב									
בישראל	21,193	(700)	(3.30)	24,503	(1,003)	(4.09)	26,884	(1,568)	(5.83)
מחוץ לישראל	2	-	-	10	-	-	10	(1)	(10.00)
סך הכל	21,195	(700)	(3.30)	24,513	(1,003)	(4.09)	26,894	(1,569)	(5.83)
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית	266,322	(1,666)	(0.63)	257,017	(2,649)	(1.03)	261,511	(4,777)	(1.83)
פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית	76,278			59,070			47,890		
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	8,221			8,009			7,565		
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ⁽¹⁾	30,636			26,339			23,849		
סך כל ההתחייבויות	381,457	(1,666)		350,435	(2,649)		340,815	(4,777)	
סך כל האמצעים ההוניים	27,609			27,221			25,349		
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים	409,066	(1,666)		377,656	(2,649)		366,164	(4,777)	
פער הריבית	7,118	1.84		7,363	1.98		7,357	1.87	
תשואה נטו⁽¹⁾ על נכסים נושאי ריבית									
בישראל	322,798	6,244	1.93	297,675	6,462	2.17	291,598	6,493	2.23
מחוץ לישראל	33,596	874	2.60	34,600	901	2.60	36,823	864	2.35
סך הכל	356,394	7,118	2.00	332,275	7,363	2.22	328,421	7,357	2.24
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל	17,033	(127)	(0.75)	16,828	(158)	(0.94)	18,342	(179)	(0.98)

הערות ראה [עמוד 154](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות וש"ר ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

2015			2014			2013		
יתרה ממוצעת ^(א)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	יתרה ממוצעת ^(ב)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	יתרה ממוצעת ^(ב)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)
במיליוני ש"ח			באחוזים			במיליוני ש"ח		
באחוזים			במיליוני ש"ח			באחוזים		
מטבע ישראלי צמוד מדד								
סך נכסים נושאי ריבית	52,685	1,294	2.46	56,436	1,890	3.35	59,223	3,206
סך התחייבויות נושאות ריבית	42,457	(858)	(2.02)	48,374	(1,418)	(2.93)	49,671	(2,580)
פער הריבית			0.44			0.42		
מטבע ישראלי לא צמוד								
סך נכסים נושאי ריבית	222,907	5,648	2.53	200,542	6,178	3.08	189,342	6,976
סך התחייבויות נושאות ריבית	169,900	(503)	(0.30)	152,607	(906)	(0.59)	145,862	(1,752)
פער הריבית			2.23			2.49		
מטבע חוץ								
סך נכסים נושאי ריבית	47,206	841	1.78	40,697	885	2.17	43,033	909
סך התחייבויות נושאות ריבית	36,932	(178)	(0.48)	39,208	(167)	(0.43)	47,636	(266)
פער הריבית			1.30			1.74		
סך פעילות בישראל								
סך נכסים נושאי ריבית	322,798	7,783	2.41	297,675	8,953	3.01	291,598	11,091
סך התחייבויות נושאות ריבית	249,289	(1,539)	(0.62)	240,189	(2,491)	(1.04)	243,169	(4,598)
פער הריבית			1.79			1.97		

הערות ראה [עמוד 154](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2015 לעומת 2014			2014 לעומת 2013		
גידול (קיטון) בגלל שינוי ^(ח)			גידול (קיטון) בגלל שינוי ^(ח)		
שינוי נטו			שינוי נטו		
מחיר			מחיר		
כמות			כמות		
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור					
390	(1,233)	(843)	256	(1,848)	(1,592)
בישראל					
2	(42)	(40)	81	(33)	
מחוץ לישראל					
392	(1,275)	(883)	142	(1,767)	(1,625)
סך הכל					
נכסים נושאי ריבית אחרים					
71	(398)	(327)	(8)	(538)	(546)
בישראל					
(10)	(8)	(18)	5	44	49
מחוץ לישראל					
61	(406)	(345)	(3)	(494)	(497)
סך הכל					
453	(1,681)	(1,228)	139	(2,261)	(2,122)
סך כל הכנסות הריבית					
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
42	(668)	(626)	(11)	(1,516)	(1,527)
בישראל					
1	(15)	(14)	(12)	(25)	(37)
מחוץ לישראל					
43	(683)	(640)	(23)	(1,541)	(1,564)
סך הכל					
התחייבויות נושאות ריבית אחרות					
(61)	(265)	(326)	(48)	(532)	(580)
בישראל					
1	(18)	(17)	(7)	23	16
מחוץ לישראל					
(60)	(283)	(343)	(55)	(509)	(564)
סך הכל					
(17)	(966)	(983)	(78)	(2,050)	(2,128)
סך הכל הוצאות הריבית					

הערות ראה [עמוד 541](#).

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בחו"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בגין אג"ח שהועברו מהתיק הזמין למכירה בסך של 490 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2014 - 428 מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות בסך של 363 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 בדצמבר 2014 - 487 מיליון ש"ח).
- (י) סווג מחדש.

דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2014				2015				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
2,201	2,812	2,665	2,334	1,502	2,818	2,463	2,001	הכנסות ריבית
444	907	766	532	(14)	818	588	274	הוצאות (הכנסות) ריבית
1,757	1,905	1,899	1,802	1,516	2,000	1,875	1,727	הכנסות ריבית, נטו
(51)	(16)	56	483	81	12	73	33	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,808	1,921	1,843	1,319	1,435	1,988	1,802	1,694	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
323	172	224	76	1,319	(105)	325	71	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
1,040	1,040	1,033	1,054	1,051	1,035	1,013	993	עמלות
(N) 31	(N) 46	(N) 18	(N) 84	55	53	6	481	הכנסות אחרות
1,394	1,258	1,275	1,214	2,425	983	1,344	1,545	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
(N) 1,416	(N) 1,320	(N) 1,283	(N) 1,132	1,418	1,345	1,360	1,325	משכורות והוצאות נלוות
(N) 412	(N) 405	(N) 420	(N) 418	421	434	427	420	אחזקה ופחת בניינים וציוד
3	11	44	-	(6)	6	-	5	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
367	880	737	523	402	377	334	568	הוצאות אחרות
2,198	2,616	2,484	2,073	2,235	2,162	2,121	2,318	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
1,004	563	634	460	1,625	809	1,025	921	רווח לפני מסים
(N) 365	(N) 337	(N) 332	(N) 244	565	297	327	502	הפרשה למסים על הרווח
639	226	302	216	1,060	512	698	419	רווח לאחר מסים
(37)	(14)	345	(252)	131	15	15	16	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מס
רווח נקי (הפסד):								
602	212	647	(36)	1,191	527	713	435	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(11)	17	(11)	(7)	(9)	(9)	(9)	(4)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
591	229	636	(43)	1,182	518	704	431	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה:								
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק (בשקלים חדשים)								
(N) 0.40	(N) 0.16	(N) 0.43	(N) (0.03)	0.80	0.35	0.48	0.29	

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני

31 בדצמבר							
2015				(N) 2014			
4	3	2	1	4	3	2	1
במיליוני ש"ח							
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	60,455	52,562	46,170	51,769	60,615	54,612	49,902
ניירות ערך	69,475	67,545	64,810	64,379	52,113	46,058	49,713
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,764	1,420	2,177	2,197	2,000	2,019	1,634
אשראי לציבור	265,070	263,822	258,460	254,223	256,468	253,206	248,172
הפרשה להפסדי אשראי	(3,671)	(3,813)	(3,912)	(3,948)	(3,988)	(3,725)	(3,787)
אשראי לציבור, נטו	261,399	260,009	254,548	250,275	252,480	249,481	244,385
אשראי לממשלות	453	474	435	433	528	510	483
השקעות בחברות כלולות	924	948	889	896	2,216	2,062	1,641
בניינים וציוד	3,095	2,992	3,054	3,103	3,162	(N) 3,051	(N) 3,037
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	18	18	17	18	43	42	85
נכסים בגין מכשירים נגזרים	11,250	15,314	14,538	18,831	16,909	16,227	11,860
נכסים אחרים	7,666	7,242	7,113	7,418	(N) 6,918	(N) 6,320	(N) 6,301
סך כל הנכסים	416,499	408,524	393,751	399,319	396,984	380,382	369,041
התחייבויות והון							
פיקדונות הציבור	328,693	317,991	304,043	305,017	303,397	286,632	279,861
פיקדונות מבנקים	3,859	3,650	4,581	6,187	4,556	4,781	5,201
פיקדונות ממשלות	750	644	631	517	467	391	359
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	938	503	1,371	1,384	1,238	1,172	747
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	21,308	22,187	19,720	19,596	23,678	23,932	24,509
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	11,098	14,766	14,430	18,086	15,650	15,702	12,153
התחייבויות אחרות	20,746	19,873	20,368	21,591	(N) 21,860	(N) 20,729	(N) 20,183
סך כל ההתחייבויות	387,392	379,614	365,144	372,378	370,846	353,339	343,013
זכויות שאינן מקנות שליטה	340	335	334	329	340	334	323
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	28,767	28,575	28,273	26,612	(N) 25,798	(N) 26,709	(N) 25,705
סך כל ההון	29,107	28,910	28,607	26,941	26,138	27,043	26,028
סך כל ההתחייבויות וההון	416,499	408,524	393,751	399,319	396,984	380,382	369,041

(א) הוצג מחדש עקב יישום למפרע של כללי החשבונאות המקובלים בברה"ב בנושא זכויות עובדים, ראה [ביאור 1.1.1](#). וכן יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא היוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנה, ראה [ביאור 2.1.1](#).

מילון מונחים

מונח	הגדרה
א	
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
איגוח	פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח, באמצעות אגרות חוב.
איגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)	איגרות חוב המגובות במשכנתאות שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות במשכנתאות.
איגרות חוב מגובי נכסים (ABS)	נייר ערך שהבטוחות שניתנו לו, או השיעבוד, לגבי תשלומי הריבית והקרן, הינם תשואה על מסמך פיננסי מסוים.
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אנשים פרטיים	יחידים שאינם תאגידים (רשומים או לא רשומים) ואינם עוסקים בפעילות עסקית. אנשים פרטיים מגודרים בהתאם להוראות בנק ישראל כך שבקטגוריה זו נכללות הלוואות ליחידים שאינן למטרות עסקיות ואינן בסכומים גבוהים אשר מסווגים לענף משק אנשים פרטיים בהתאם להגדרות אחידות של הלמ"ס 2011 לרבות משקי בית ואת הבנקאות פרטית.
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב.
אשראי on call	אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.

	אשראי דוקומנטרי מותנה – SBLC אשראי דוקומנטרי מותנה הוא ערבות בנקאית בלבוש של אשראי דוקומנטרי מסחרי, אשר מטרתו העיקרית היא להבטיח ביצוע תשלום. אשראי דוקומנטרי מותנה דומה לערבות בכך שהוא מהווה התחייבות של בנק לשלם את הסכום הנקוב בו כנגד מסמך דרישת תשלום מהמוטב, ולאשראי דוקומנטרי מסחרי בו נדרשת הצגת מסמכים שונים על מנת לזכות בתשלום.
אשראי נחות	אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.
אשראי פגום	אשראי אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.
ב באזל 2/ באזל 3	הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.
ה הון עצמי רובד 1	הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון רגולטורי	הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).
הון רובד 1 נוסף	הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. במועד הדיווח בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו. לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202
החשיפה בעת הכשל EAD – (Exposure At Default)	היקף חשיפתו או חשיפתו בעת כשל לסיכון אשראי של צד נגדי.
הסכמי מכר חוזר	מכירת נייר ערך תמורת מזומנים כאשר בעת המכירה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במחיר מוסכם מראש.
הפרשה פרטנית	הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המוון בשיעור הריבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הבטחון. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד ולסיווג החוב כפוג, זאת על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכונים האשראי בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם. ללא הקשר בסיווג בהתאם לקריטריונים האיכותיים שקבע הבנק כאמור לעיל, ההפרשה הפרטינית מבוצעת על כל חוב העולה על 1 מיליון ש"ח המצוי בפיגור של 90 יום.
הפרשה קבוצתית	הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

	ח
חבות סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לוויים שכוללת אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מבעבר לדלפק (OTC). חבות מחושבת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 של הפיקוח על הבנקים.	חוצה SWAP סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.
חוצה אקדמה (FORWARD) חוצה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוצה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוצה זה אינו חוצה סטנדרטי ואינו נסחר בשווקי הון מאורגים אלא נעשה לפי צורכי הלקוח.	חוצה עתידי (FUTURE) חוצה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוצה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוצה עתידי זה הוא חוצה סטנדרטי הנסחר בשווקי הון מאורגים.
חוזי אופציה מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT). חוצה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים. חוצה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים.	חישוב אקטוארי כל חישוב הנותן ביטוי לתנאי אי וודאות, כלומר, מותאם לסיכון. לדוגמא, משקף את ניסיון העבר והערכת ההנהלה לגבי מועדי הפרישה הצפויים של עובדי הבנק וההטבות הצפויות עם הפרישה, המיוחסות ליניארית על פני תקופת העבודה הצפויה.

	חשיפות חוץ מאזניות חשיפות אלו נובעות ממחויבות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר: • התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; • מסגרות אשראי לא מנוצלות; • התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; • התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. • ועוד. בדוחות הכספיים גילוי על התחייבויות חוץ מאזניות של הבנק באות לידי ביטוי במסגרת ביאור 31.
חשיפת בסיס החשיפה לסיכון הבסיס מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש בין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות.	י
יחידות מניה חסומות RSU מניה רגילה שעל פי תנאי ההנפקה שלה לא ניתנת למסחר חופשי במשך פרק זמן מסוים או עד שיקרה או שלא יקרה אירוע מסוים ופרק זמן זה טרם חלף ו/או אירוע זה עוד לא נתמלא.	יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע (PSU) מענק בצורת מניות אשר הינן חסומות ותלויות בביצועים עתידיים של התאגיד הבנקאי
יחס הלימות ההון יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.	יחס כיסוי נזילות יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.
יחס מינוף מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.	

כ כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה PD - (Probabil of Default ity) מונח המתאר את הסבירות הפיננסית לכשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה. המונח מזפק הערכה של הסבירות שלוה לא יוכל לעמוד בהתחייבויות שלו.	מ
מבני איגוח מבנים שהוקמו במטרה להעביר לבעלי האג"ח תזרימים הנובעים ממכשירים/נכסים אחרים. לצורך כך מוקמת חברת יעודית (Entity SPE – Special Purpose) שקולטת את הנכסים היוצרים תזרים מזומנים שמועבר על ידי יוצרם (originator) ומסיטה את תקבולי תזרים המזומנים המסוים ממנה אל בעלי האג"ח זאת בהתאם למבנה שמוסכם עם בעלי האג"ח לפי סדר הקדימויות הגלום בסדרות האג"ח השונות (tranch). המחאת הזכויות כאמור יוצר מבנה משפטי שבו נושי ה-SPE לא יוכלו לרדת לנכסי הישות המעבירה וגם לא יהיו חשופים לסיכונים הגלומים מפעילויות האחרות של הישות, וכי כל מהותה של ה-SPE הוא קבלת תקבולי תזרים המזומנים המדובר והעברה לבעלי האג"ח.	מודל ההון הכלכלי הבנק נעזר במודל ההון הכלכלי, המתבסס על דירוגי הלווים, על מנת להעריך את סיכון האשראי ברמת המכלול של תיק האשראי ובחתכים שונים מתוכו
מכשירים נגזרים משובצים (Derivative Embedded) נגזרים משובצים הינם מכשירים נגזרים, אשר משובצים (embedded) במסגרת חוזים ממכשירים פיננסיים אחרים או חוזרים מסחריים לרכישה או מכירה של מוצרים ושירותים (חוזים אלו מכונים בספרות החשבונאית כ"חוזים מארחים" Host Contract). הטיפול החשבונאי מבוצע בהתאם למהות הכלכלית של הפריטים והעסקאות ולא בהתאם לצורתם המשפטית ולאור זאת, מכשירים נגזרים משובצים שעל פי מאפיינים כלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק לחוזה המארח מופרדים ממנו לצורכי המדידה בספרי הבנק.	משך חיים ממוצע (מח"מ) משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפידיון הסופי. ככל שמשך החיים הממוצע ארוך יותר שווי הוגן של המכשיר מושפע יותר משינויים בשיעורי הריבית ומגורמים כלכליים אחרים ולפיכך מסוכן יותר.
נ	
נגזר אשראי חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.	

	נדבך 1 הקצאת הון מזערי כנגד סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.
ניהול נכסים והתחייבויות – ALM	ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.
נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)	נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחופף מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללת בסיכון המיוחס לה בהצאם להוראות נוהל בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכות תפעוליות. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורית במסגרת הדרישות להלימות ההון.
נקודת בסיס – Bp	מאית של אחוז אחד המשמש כמודד לגבי שיעורי ריבית.
ס	
סיכון אשראי	סיכון אשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על פי הסכם האשראי.
סיכון נזילות	סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתידי, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצורכיו
סיכון שיווי	הסיכון השיווי, הוא הסיכון שנשאר אחרי שיוך כל הסיכונים הספציפיים. לדוגמה: כאשר אדם רוכש נכס, הוא נחשף לחבילה של סיכונים שונים. רבים מהסיכונים הללו אינם ייחודיים לנכס שנרכש, אלא משקפים תרחישים רחבים יותר, כמו למשל עלייה או ירידה של מניות, העלאה או הורדה של שערי ריבית או שינוי קצב הצמיחה בכלכלה או בתעשייה מסוימת. ניתן לצמצם את החשיפה אליו באמצעות גיוון.
סיכוני מטבע	רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.
סיכוני ריבית	סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.

	סיכוני שוק סיכון להפסד או ירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים, וברמה הכוללת שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.
ע	עלות ריבית מרכיב הריבית שמוקצה לשנה שוטפת ומסווג כחלק מהוצאות שכר.
עלות שירות	כל מרכיבי עלות ההטבה לעובדים המוקצים לתקופה מסוימת.
ערבות חוק מכר	ערבות הניתנת על ידי בנק לרוכש דירת מגורים ממוכר דירה חדשה, המבטיחה לקונה את החזרת הכספים ששילם למוכר תמורת הדירה במקרה שהמוכר לא יוכל להעביר לקונה את הזכויות בנכס, כמוסכם בהסכם המכר. ומחמת העילות שנקבעו בחוק.
ערך בסיכון (Value at Risk) - Var	הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש; השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרות המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.
פ	ה-Cross Border Activity ("פעילות חוצת גבולות") מונח המתייחס להסדרי מימון שונים שחוצים גבולות לאומיים, כגון מתן הלוואות לאנשים וגופים במדינה אחרת, מכתבי אשראי, קיבולים בנקאיים וכו'.
ר	רובד 2 שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible - CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מכונן (viability point of non). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

	רווח בסיסי למניה הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.
רווח מדולל למניה חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה האם, ובממוצע המשוקלל של מספר המניות הקיימות במחזור, בהתחשב בהשפעת כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.	רווח/הפסד אקטוארי בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
ריבית העוגן ריבית הנקבעת לפי בסיס אובייקטיבי חיצוני היינו, שלתאגיד לא תהיה השפעה ישירה בקביעתה, על פי נוסחה קבועה מראש.	ש
שווי הוגן ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: - רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; - רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים; - רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.	שיעור ההפסד בהינתן כשל LGD – (Loss Given Default) אחוז ההפסד מהחשיפה הכללית כאשר לקוח פושט רגל.
שיעור המימון (LTV) שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון ההלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.	שיעור התשואה הפנימי (שת"פ) מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.

	שיעור התשואה להון היחס בין התשואה של עסק (רווח נקי) לבין ההון העצמי שלו. שיעור זה מודד את יכולות הבנק ביצירת רווחים מהנכסים נטו, וממחיש עד כמה יעיל הבנק בניצול השקעות נוספות ליצירת גידול בהכנסותיו. התשואה להון בבנקים מתבטאת ביחסים אלה: • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע; • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע בניכוי יתרה ממוצעת של מניות בכורה שנכללו בהון העצמי;
ת	תאגיד עזר תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.
תהליך ה-ICAAP - (Internal Capital Adequacy Assessment Process)	תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.
תהליך הסקירה הפיקוחי SREP - (Supervisory Review Process)	התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים. במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק ואיתנות הפיננסית שלו.
תכנית הטבה מוגדרת	סכומי קצבה או ביטוח קבועים וידועים מראש המשולמים לזכאים, בין שאלה תלויים בתוצאות ההשקעות של קרן הקצבה או המבטח.
תשואה להון	רווח נקי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע.

	שיטה המשווה תשואות על השקעות שונות הלוקחת בחשבון את הסיכון. התשואה בפועל מתואמת על ידי מדידת חשיפות הנכס לסיכון ומתאמת כלפי מטה את התשואה על נכסים מסוכנים יותר. יעילות השיטה תלויה בדיוק הערכה של הסיכון בנכסים שונים, ועד כמה ה"עונש" המוטל על נכסים מסוכנים יותר אכן משקף את דרגת סלידת הסיכון של כל משקיע נתון. לסוגים חדשים של נכסים, כמו נגזרים פיננסיים הערכת סיכון הוא דבר מאוד לא ודאי, לאור הניסיון בדבר התנהגות מחיריהם בפועל.	תשואה להון מותאמת סיכון – RORAC
B	כלי ניהולי למדידת ביצועי הבנק וקווי העסקים שלו במגוון נושאים כמותיים ואיכותיים אותם הגדירה הנהלת הבנק במסגרת התכנית האסטרטגית	BSC – Balanced Score Card
C	מימון פרוייקטיים ציבוריים בוגר פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרוייקט לממשלה.	B.O.T – Build Operate Transfer
C	אגרות חוב המגובה על ידי תיק אגרות חוב ו/או הלוואות ברמות "בכירות" (seniority) ובדירוגים שונים.	CDO – Collateralized Debt Obligation
D	מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.	CDS – Credit Default Swap
CLO	אגרת חוב המגובה בתיק הלוואות.	CLO – Collateralized Loan Obligation
COSO	מודל מובנה של בקרה פנימית. מטרת מסגרת המודל הינה לסייע לעסקים ולישויות אחרות להעריך, לאמוד ולהעצים את מערכות הבקרה הפנימית הפועלות אצלם.	COSO – Committee Of Sponsoring Organizations Treadway Commission of the
DFA	ה-(DFA) הינו חוק פדראלי אמריקאי אשר נכנס לתוקף ב-28 ביולי 2010 ומחיל רפורמה מקיפה ברגולציה הפיננסית, שלה השלכות שונות על קבוצת לאומי, שהעיקרית בהן מתייחסת לעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC) מתחום החלף (Swap).	DFA – Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act

E	
EMIR – European Market infrastructure Regulation	רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי
F	
FATCA – Foreign Accounts Tax Compliance Act	חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.
FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation	התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות ואחת מרשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב.
FHLMC – Freddie Mac	סוכנות המסונפת לממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).
FNMA – Fannie Mae	חברה ציבורית בחסות ממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).
G	
GNMA – Ginnie Mea	חברה פדראלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).
O	
OECD	ארגון בינלאומי של המדינות המפותחות המקבלות את עקרונות הדמוקרטיה הליברלית והשוק החופשי. הארגון הינו פלטפורמה לדיון במדיניות, השוואת ביצועים, איתור פתרונות לקשיים וגיבוש קודים, עקרונות מנחים וסטנדרטים משותפים לביצוע מדיניות כלכלית וחברתית ברמה הלאומית. במסגרת הארגון כל מדינה חברה יכולה לתרום באופן משמעותי לקביעת מדיניות הארגון וניסוח קווי פעולה משותפים.
S	
SCDO – Synthetic collateralized Debt Obligation	הסכם המגובה על ידי תיק CDS (שהינן נגזרות) ברמות בכירות (Seniority) שונות.

אינדקס

א

אומדנים חשבונאיים קריטיים 3

איגוח 549,544,415,252

אירועים לאחר תאריך המאזן 447,219

אנשים קשורים 518,231

אסטרטגיה עסקית 67

אקטוארי 547,318,317,316,304,301,300,276,228,199,101

552

ארגון מחדש של חובות בעייתיים 515

ב

באזל 229,199,176,163,133,131,66,60,59,58,56,55,29,11

551,550,545,495,388,334,333,330,329,328,297,233,230

בטחונות 414,413,371,176,149,134,58

בנינים וציוד 229,223,219,217,216,213,211,41,36,35,10,9

543,542,483,444,443,417,416,294,293,266,260,254,230

בקרוא 495,484,252,207,206,205,204,202,191,185,183,3

551,513

ג

גורמים סביבתיים 232,192

גידור 376,375,374,276,275,265,251,250,236,212,172,40

535,378,377

ד

דוח מאוחד על הרווח הכולל 212,4

דוח על תזרימי מזומנים מאוחד 218,217,216,4

דוח רווח והפסד מאוחד 542,451,211,9,4

דיבידנדים 445,369,328,259,258,217,201,64,34

ה

הון והלימות ההון 504,55,3

הון מניות 508,214

הון עצמי רובד 1 545,447,331,330,229,133,59,58,57,56,55,5

הון רובד 1 נוסף 546,56,55

הון רובד 2 551,516,331,330,297,64,56,55,2

היוון עלויות תוכנה 487,417,201,200,55

הלבנת הון 500,495,356,355,354,353,351,188,187,117

534,533,528,526,521,516,511,510

הלוואות לדיור 157,145,144,143,142,139,69,65,58,57,43

398,397,396,395,384,342,285,284,244,240,193,160,159

411,410,409,408,407,406,405,404,403,402,401,400,399

512,506,503,493,412

הנכסים המשועבדים 509,372,371

הנפקה 448,326,325,295,256,56,53

הסביבה הכלכלית 222,221

הפחתת סיכון אשראי 379

הפרשה לירידת ערך 260,249,248,216,196

הפרשה למס 38,32,11

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 401,400,243

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 546,248,244,232,231,56

551

הצגה מחדש 262

התחייבויות בגין הטבות לעובדים 297,230,212,31

ו

וועדה להגברת התחרותיות 528

ועדת 303,302,301,299,176,162,133,131,109,60,59,29,17

329,326,324,323,313,312,311,310,309,308,307,305,304

460,459,458,457,456,454,453,367,366,365,358,357,333

479,478,477,476,473,472,469,468,467,464,463,462,461

550,545,534,528,509,508,507

ועדת שטרם 17

ז

חובות בעייתיים 411,410,409,408,407,406,405,245,141,117

חובות פגומים 243,242,232,193,192,153,151,141,139,44

403,402,401,400,399,396,395,384,382,329,285,284,245

541,501,422,411,410,409,408,407,406,405,404

ח

יחסי הון 328,124

יחסים פיננסיים 11

יעד הון 57

ירידת ערך 248,240,234,216,197,105,101,47,45,34,30

289,261,260,255,250,249

ט

לווים גדולים 149

לקוחות עסקיים 494,130,121,120,92,63,13

לקוחות קמעונאיים 19

מ

מאזן החברה 128,118

מאזן מאוחד 543,451,213,10,4

מבנה ארגוני 493,451,187,94,4

מגבלות 144,143,142,141,132,130,129,93,57,49,17,13

182,180,175,174,165,163,161,156,153,151,149,146,145

527,523,515,514,512,438,436,414,413,379,328,244,207

535

מגזרי פעילות 381,233,219,141,69,66,65,64,63,62,61,8,3

491,392,391,390,389,387,385,384,382

מגזרי פעילות פיקוחיים 381,61

מדד המחירים לצרכן 236,221,32,28,26

מדינות זרות 113

מדיניות חשבונאית 226,201,199,192,141,3

מדיניות ניהול סיכונים 49

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 331

מוסדות פיננסיים זרים 428,426

מוסדיים 295,266,156,155,117,102,99,95,61,58,19,8,6

526,524,511,508,507,503,502,495,448,383,305

מזומנים ושווי מזומנים 445,217,216

מזוגים ורכישות 119,118,99,94,92,88

מימון ממומן 160

מינוף 331,330,329,219,184,175,132,101,88,60,49,11

548,546,514,333,332

מיסוי 531,530,352,270,187,22,21

מיסים נדחים 331,272,271,258,223,38

מכשירי הון 546,58,56

ו

עמלות 9, 17, 34, 35, 64, 211, 219, 240, 247, 254, 266, 267, 335, 338, 339, 340, 341, 343, 349, 387, 443, 499, 513, 517, 522, 541, 542

ענפי משק 43, 45, 94, 141, 142, 143, 144, 145, 161, 231, 244,

289

ערך בסיכון (VAR) 551

פ

פחת והפחתות 223, 255

פיקדונות הציבור 10, 11, 41, 51, 65, 71, 72, 73, 78, 79, 80, 84, 85, 86, 89, 90, 91, 96, 97, 103, 113, 122, 123, 125, 126, 127, 176, 178, 179, 213, 216, 219, 264, 295, 296, 382, 384, 392, 417, 418, 420, 423, 424, 425, 436, 438, 442, 444, 538, 540, 543

פנסיה 37, 95, 102, 170, 191, 226, 267, 298, 299, 300, 303, 315, 320, 327, 424, 476, 489, 523, 524, 552

צ

צדדים קשורים 147, 148, 219, 221, 231, 235, 437, 439, 441, 442

442

ק

קיצוז נכסים והתחייבויות 254, 258

ר

רגולציה 17, 20, 29, 117, 129, 131, 133, 136, 187, 191, 289, 457, 485, 489, 533, 555

רואי החשבון המבקרים 4, 202, 207, 208, 209, 363, 364, 365,

466, 471

רווח למניה 32, 219, 259, 275

ריכוזיות לווה 134, 191

ריכוזיות ענפית 135, 191

ש

שווי הוגן 31, 40, 45, 155, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 194, 195, 196, 212, 219, 222, 234, 241, 242, 247, 248, 249, 251, 253, 256, 259, 275, 276, 280, 290, 316, 373, 376, 378, 379, 413, 414, 422, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 541, 549, 552

שכר רואי החשבון המבקרים 471

ת

תגמול 50, 226, 305, 306, 307, 310, 311, 312, 323, 324, 442, 456, 458, 461, 462, 464, 472, 473, 477, 478, 479, 495, 518, 519

תיאבון הסיכון 15, 44, 57, 129, 132, 191, 496

תיק בנקאי 165, 191

תיק למסחר 45, 46, 47, 48, 165, 191

תכנון וניהול ההון 495

תשואה להון 30, 32, 65, 71, 72, 78, 79, 84, 85, 89, 96, 97, 103, 122, 138, 306, 388, 389, 390, 391, 553, 554

תשואה להון מותאמת סיכון - ROAAC 554

תשלום מבוסס מניות 214, 216, 227, 267, 475, 480

ממשלה 25, 26, 93, 243, 287, 298, 335, 356, 358, 369, 459, 535, 537, 538

מסגרות אשראי 63, 88, 415, 516, 548

מקורות מימון 119, 176, 177, 505

נ

נגזרים 10, 34, 35, 42, 54, 59, 81, 82, 99, 100, 101, 134, 142, 143, 144, 145, 155, 163, 164, 166, 168, 170, 180, 191, 194, 195, 213, 216, 219, 223, 240, 242, 250, 251, 254, 264, 265, 266, 329, 332, 363, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 431, 432, 433, 434, 444, 519, 541, 543, 549, 554

נזילות 3, 11, 13, 100, 130, 132, 135, 154, 163, 176, 179, 181,

191, 333, 334, 373, 374, 415, 548, 550

ניירות ערך 10, 11, 12, 31, 36, 38, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48,

49, 50, 53, 59, 60, 65, 71, 72, 78, 79, 84, 85, 89, 90, 96, 97, 101, 103, 105, 113, 117, 119, 123, 142, 143, 144, 145, 155, 181, 187, 188, 195, 196, 197, 212, 213, 216, 217, 219, 242, 243, 248, 249, 253, 261, 264, 270, 275, 276, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 288, 290, 292, 294, 297, 329, 332, 336, 341, 345, 348, 371, 373, 374, 389, 390, 391, 416, 417, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 431, 432, 433, 434, 436, 438, 444, 445, 448, 468, 505, 509, 508, 527, 543

ניתוח תרחישי קיצון 132, 183

נכסי סיכון 11, 55, 56, 59, 71, 72, 78, 79, 84, 85, 89, 90, 96, 97,

103, 330, 382, 384, 389, 390, 391, 550, 551

נכסים אחרים, 10, 54, 84, 85, 155, 213, 216, 219, 229, 246, 256, 271, 295, 317, 389, 390, 391, 416, 417, 436, 438, 444, 537, 541, 543, 544, 549

ס

סווג מחדש 213, 286, 293, 295, 297, 379, 394, 399, 417, 425, 429, 541

סייבר 13, 29, 130, 131, 183, 184, 484, 495, 513, 544

סיכון אשראי 3, 13, 33, 43, 44, 48, 55, 58, 113, 134, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 151, 153, 154, 155, 162, 164, 191, 192, 193, 194, 219, 231, 232, 243, 244, 245, 284, 285, 286, 287, 330, 332, 374, 379, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 423, 424, 425, 436, 438, 447, 514, 516, 548, 549, 550

סיכון מוניטין 13, 136, 191

סיכון מימון 177

סיכון ריבית 135, 191

סיכון שוק 3, 13, 130, 135, 162, 163, 180, 191, 242, 548, 550

סיכון תפעולי 13, 55, 130, 135, 183, 184, 191, 330

סיכונים אחרים 3, 187

דוח תקופתי לשנת 2015

שם החברה:	בנק לאומי לישראל בע"מ
מס' חברה ברשם:	520018078
מען רשום:	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616
(תקנה 25א)	
כתובת דואר אלקטרוני:	Yaelru@bll.co.il
(תקנה 25א)	
טלפון 1:	076-885-8111
טלפון 2:	076-885-9419
פקסימיליה:	076-885-9732
(תקנה 25א)	
תאריך המאזן:	31.12.2015
(תקנה 9)	
תאריך הדוח:	28.2.16
(תקנה 1 ו-7)	
תקנה 9:	הדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים בצירוף חוות דעת רואי החשבון המבקרים מצורפים ומהווים חלק בלתי נפרד מדוח זה

תקנה 10 ב(6): מדיניות תרומות והיקף תרומות מעל 50 אלף ש"ח

המחויבות החברתית של לאומי מתבטאת בהשקעה מתמדת בדור המחר ובמתן אפשרויות וכלים להצלחתו. לאומי בחר להתמקד בקידום החינוך, בהעצמת אוכלוסיות מוחלשות, בפעילות לצמצום הפערים בין הפריפריה למרכז ובתחום האמנות. מעורבותו החברתית של לאומי מבוצעת באמצעות שלושה אפיקים מרכזיים: עמותת "לאומי אחרי - קרן המאה למען דור המחר" (ע"ר), תרומות וחסויות כספיות למטרות חברתיות ופעילות התנדבותית של העובדים.

בשנת 2015 תרמה קבוצת לאומי והעניקה חסויות למטרות חברתיות וקהילתיות בהיקף של כ-32.6 מ"ח, מתוכם סך התרומות הוא כ-24.4 מ"ח. מתוך סכום זה, 12.4 מ"ח הועברו לעמותת לאומי אחרי - קרן המאה למען דור המחר (ע"ר), המהווה את האפיק האסטרטגי של קבוצת לאומי להשקעה בקהילה, ונושאי משרה בלאומי מכהנים בה כחברי ועד מנהל. בנוסף הועברו תרומות בסך כולל של כ-500 אלפי ש"ח לארגונים בהם נושאי משרה בבנק או קרוביהם כיהנו או מכהנים בהתנדבות או כמרצים.

לקבוצת לאומי התחייבויות עתידיות לשנת 2016 לתרומה בגובה 12.5 מ"ח לעמותת לאומי אחרי ו-1 מ"ח לעמותת ישראל זכות מלידה (עבור פרויקט תגלית).

תקנה 10ג: שימוש בתמורת ניירות ערך

ביולי 2015 הונפקו סדרות אג"ח 177 ו-178 לציבור. כספי תמורת ההנפקה מיועדים לשימוש שוטף של הבנק, לפי שיקול דעתו. לפרטים נוספים ראה דוח מיידי מיום 19 ביולי 2015 (אסמכתא: 2015-01-076377).

בינואר 2016 הנפיק הבנק לציבור סדרת כתבי התחייבויות נדחים מסוג COCO (סדרה 400) וכן ביצע הרחבה של סדרת אג"ח 177. כספי תמורת ההנפקה מיועדים לשימוש שוטף של הבנק לפי שיקול דעתו. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי בדבר דוח הצעת מדף להנפקת כתבי ההתחייבות, מיום 20 בינואר 2015 (אסמכתא: 2016-01-014872), דיווח מיידי אודות תוצאות ההנפקה כאמור, מיום 21 בינואר 2016 (אסמכתא: 2016-01-016066) וכן מצבת הון הבנק מיום 26 בינואר 2016 (אסמכתא: 2016-01-018052).

תקנה 11 - רשימת השקעות במניות ובניירות ערך המירים בחברות בנות מהותיות
ליום 31.12.2015

שם החברה	סוג המניה ^{(א)(ג)}	מספר מניות	סה"כ ע"נ ^(ב)	מטבע
בנק לאומי (בריטניה) פי.א.ל.סי. ^(ה)	מ"ר 1 ליש"ט	11,967,046	11,967,046	ליש"ט
בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ^(ח)	מ"ר 1000 ארו	12,250	12,250,000	ארו
בנק לאומי לישראל קורפוריישן ^(י)	מ"ר בנות \$ 0.10	22,317,655	2,231,766	\$
לאומי פרייווט בנק ס.א. ^(ט)	מ"ר א' 100 פר"ש	401,608	40,160,800	פר"ש
	מ"ר ב' 500 פר"ש	41,940	20,970,000	פר"ש
		-	-	
בנק לאומי רומניה ס.א.	מ"ר 0.1 רון	2,477,478,477	247,747,848	רון
בנק ערבי ישראלי בע"מ ^(ד)	מ"ר 0.01 ש"ח	1,015,000	10,150	
לאומי פרטנרס בע"מ	מ"ר א' 0.01 ש"ח	5,084,041,480	50,840,415	
לאומי-טק בע"מ ^(ז)	מ"ר 0.0001 ש"ח	3,171,219,230	317,122	
	מ"ר א' 0.0001 ש"ח	300,000	30	
	שעור החזקה והצבעה	-	-	

- (א) כל הני"ע הם ע"ש אלא אם צוין אחרת.
- (ב) כש"ח אלא אם צוין אחרת.
- (ג) המניות אינן רשומות למסחר בבורסה.
- (ד) ביום 31.12.15 החברה מוזגה עם ולתוך בנק לאומי.
- (ה) מתוך כמות המניות המוחזקות - 11,015,853 בהחזקה ישירה ו-951,193 בהחזקה בעקיפין.
- (ו) מתוך כמות המניות המוחזקות - 21,852,446 בהחזקה ישירה ו-465,209 בהחזקה בעקיפין.
- (ז) מתוך כמות המניות המוחזקות - 3,050,062,430 בהחזקה ישירה ו-121,156,800 בהחזקה בעקיפין.
- (ח) בעניין מכירת פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות.
- (ט) בעניין מכירת פעילות לאומי פרייווט בנק ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות. בנוסף ביוני 2015 שונה שם הבנק לבנק לאומי (שווייץ).

עלות בסכומים מדווחים	שיעור החזקה בני"ע	חלק הבנק על בסיס מאוחד בהון הנפרע	חלק הבנק וחברות בנות בזכויות ההצבעה
(באלפי ש"ח)	(באלפי ש"ח)	%	%
487,977	845,125	100.00	100.00
69,689	103,481	100.00	100.00
2,900,874	2,792,294	100.00	100.00
	65.59	90.50	
	34.25	9.45	
1,052,708	289,665	99.84	99.95
542,978	147,792	99.92	99.92
32,437	7 15,545	100.00	100.00
154,689	1,289,422	100.00	100.00
	95.73		
	100.00		
250,965	995,321	-	99.78
		99.55	

תקנה 11 - רשימת השקעות באגרות חוב* ובשטרי הון בחברות בנות מהותיות
ליום 31.12.2015

שם החברה	שטרי הון בלתי צמודים ^(א)	כתבי התחייבות נדחים ^(ב)	סה"כ בדצמבר 2015	שינוי נטו בשנת החשבון	סה"כ 31 בדצמבר 2014	מועד פרעון
(באלפי ש"ח)						
בנק לאומי (בריטניה) פי.א.ל.סי.	-	483,958	483,958	(23,396)	507,354	02.02.2019
לאומי פרטנרס בע"מ	1,138,667	-	1,138,667	12,385	1,126,282	29.12.2019
לאומי פריווט בנק ס.א. ^(ג)	-	197,366	197,366	9,468	187,898	31.12.2021
בנק ערבי ישראלי בע"מ ^(ד)	-	-	-	(103,269)	103,269	
בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ^(ה)	-	25,056	25,056	(2,819)	27,875	31.03.2023
סך הכל	1,138,667	706,380	1,845,047	(107,631)	1,952,678	
ההרכב:						
עלות מופחתת לאלה שיש להם שער ^(ב)	-	-	-	-	-	-
עלות מופחתת לאלה שאין להם שער	-	1,845,047	1,845,047	-	-	-
סך הכל	-	1,845,047	1,845,047	-	-	-

- (א) שטרי ההון אינם ניתנים להמרה.
(ב) כתבי התחייבויות נדחים כוללים ריבית הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו.
(ג) בעניין מכירת פעילות לאומי פריווט בנק ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות. בנוסף ביוני 2015 שונה שם הבנק לבנק לאומי (שוויץ).
(ד) ביום 31.12.15 החברה מוזגה עם ולתוך בנק לאומי.
(ה) בעניין מכירת פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות.
* ליום 31.12.2015 לא קיימות השקעות באג"ח.

תקנה 11 - הלוואות לחברות בנות מהותיות ליום 31.12.2015

שם החברה	יתרה ב-31 בדצמבר 2014	תנועה נטו במשך 2015	יתרה באלפי ש"ח 31.12.2015	שעורי ריבית שנתיים		זמן פרעון סופי
				הלוואות בלתי צמודות	הלוואות במט"ח או צמודות מט"ח	
				%	%	
בנק לאומי ארה"ב	363,083	1,619,586	1,982,668		0.3-1.43	16.06.2019
בנק לאומי (בריטניה) פי.אל.סי.	41,998	317,882	359,881		0.005-1.225	07.01.2019
בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ^(ב)	518,935	(483,388)	35,546	-	0.15-0.55	30.03.2023
לאומי פרייווט בנק ס.א. ^(ג)	106	(106)	-	-	-	
בנק לאומי רומניה ס.א.	283,618	(30,580)	253,038		1.25-1.225	07.01.2019
בנק ערבי ישראלי בע"מ ^(א)	1,697,522	42,873	1,740,395	0.10		01.01.2016
לאומי-טק בע"מ	24,112	(20,717)	3,395	-	0.96-1.01	19.02.2016
לאומי קארד בע"מ	2,704,687	1,392,332	4,097,019	0.45	3.72-4.3	29.11.2016

(א) ביום 31.12.15 החברה מוזגה עם ולתוך בנק לאומי.

(ב) בעניין מכירת פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות.

(ג) בעניין מכירת פעילות לאומי פרייווט בנק ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות. בנוסף ביוני 2015 שונה שם הבנק לבנק לאומי (שוויץ).

תקנה 12 - שינויים בהשקעות בחברות בנות מהותיות בתקופת הדוח

תאריך השינוי	מהות השינוי	שם החברה	סוג המניה	סה"כ ערך נקוב	עלות מטבע	עלות נומינלית בש"ח	עלות מדווחת בש"ח
ינו-15	גריעת השקעה עקב מיזוג	לאומי למימון לאומי פרייווט בנק ס.א. (ב)	מ"ר	(20,000)	₪	(19,000)	(154,350,000)
פבר-15	קניה	בנק לאומי רומניה ס.א. (א)	מ"ר B	3,080,000	פר"ש	29,697,908	29,697,908
ספט-15	קניה	בנק לאומי רומניה ס.א. לאומי-טק	מ"ר	186	רון	1,077	1,077
ספט-15	קניה	בע"מ	מ"ר	83	₪	261,771	261,771
נוב-15	קניה	בנק ערבי (א)	מ"ר	28.27	₪	7,000,000	7,000,000

(א) ביום 31.12.15 החברה מוזגה עם ולתוך בנק לאומי.

(ב) בעניין מכירת פעילות לאומי פרייווט בנק ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות. בנוסף ביוני 2015 שונה שם הבנק לבנק לאומי (שוויץ).

תקנה 13 - הכנסות של חברות בנות מהותיות והכנסות התאגיד מהן לתאריך המאזן^(א)

שם	רווח (הפסד)		רווח (הפסד)		ריבית והפרשי הצמדה	מאג"ח
	לאחר הפרשה	כולל אחר,	לאחר הפרשה	למסים על		
	הכנסה ^(א)	הכנסה ^(א)	למסים על	הכנסה ^(א)	דמי ניהול	מהלוואות
(באלפי ש"ח)						
בנק לאומי ארה"ב	239,526	(927)	-	2,444	-	-
בנק לאומי (בריטניה) פי.אל.סי	54,063	-	-	801	-	12,228
בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ^(ה)	(8,461)	(1,286)	-	416	-	1,027
בנק לאומי לישראל קורפוריישן	1,969	-	-	-	-	-
לאומי פריז בנק ס.א. ^(ו)	(89,857)	(3,023)	-	-	-	7,076
בנק לאומי רומניה ס.א.	(23)	-	-	3,206	-	-
בנק ערבי ישראלי בע"מ ^(ד)	90,979	-	-	4,796	-	365
לאומי פרטנרס בע"מ	368,496	(247,462)	-	-	-	18,259
לאומי פרטנרס חתמים בע"מ	18,181	-	-	-	-	-
לאומי-טק בע"מ	666	-	-	148	-	-
לאומי קארד בע"מ	175,049	79,341 ^(ב)	-	11,368	-	-
סך הכל	850,588	(252,698)	79,341	23,179	-	38,955

- (א) כפי שדווח על ידי החברות.
 (ב) דמי ניהול והפצה.
 (ג) לא התקבלו דיבידנדים לאחר תאריך המאזן.
 (ד) ביום 31.12.15 החברה מוזגה עם ולתוך בנק לאומי.
 (ה) בעניין מכירת פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות.
 (ו) בעניין מכירת פעילות לאומי פריז בנק ס.א. ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה פרק חברות מוחזקות עיקריות. בנוסף ביוני 2015 שונה שם הבנק לבנק לאומי (נשווין).

תקנה 14 - רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך המאזן, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקי העיקריים של התאגיד

ראה באור 29(ג) לדוחות הכספיים של הבנק

תקנה 20 - נרשמו למסחר בבורסה ניירות ערך או הופסק המסחר

בעקבות מיזוג לאומי חברה למימון בע"מ עם ולתוך התאגיד בינואר 2015, קלט הבנק את ניירות הערך של לאומי חברה למימון. ראה דיווח מיידי מיום 4 בינואר 2015 (אסמכתא: 2015-01-002113)

בתאריך 25 בינואר 2015 בוצע פדיון מלא של נייר ערך - לאומי התחייבות נד"י, ראה דוח מיידי על מצבת הון של הבנק ומרשמי ניירות ערך מיום 25 בינואר 2015 (אסמכתא: 2015-01-017755). בתאריך 22 במרץ בוצע פדיון חלקי של 50% מיתרת קרן ניירות ערך לאומי התחייבות נדחה ז', ראה דוח מיידי על מצבת הון של הבנק מיום 22 במרץ 2015 (אסמכתא: 2015-01-056941).

למידע אודות הנפקת סדרות אג"ח 177 ו-178 של הבנק, ראה דיווחים מיידיים מיום 19 ביולי 2015 (אסמכתא: 2015-01-076377) ומיום 21 ביולי 2015 (אסמכתאות: 2015-01-078168, 2015-01-079014). בתאריך 2 באוגוסט 2015 בוצע פדיון חלקי של קרן לאומי אג"ח 176, ראה דיווח מיידי על מצבת הון של הבנק ומרשמי ניירות ערך מיום 2 באוגוסט 2015 (אסמכתא: 2015-01-086577). ביום 8 בנובמבר 2015 בוצע פדיון חלקי של 33.33% מיתרת קרן ני"ע לאומי התחייבות נדחית ח', ראה דיווח מיידי על מצבת הון של הבנק ומרשמי ניירות ערך מיום 8 בנובמבר 2015 (אסמכתא: 2015-01-150285).

בינואר 2016 הנפיק הבנק לציבור סדרת כתבי התחייבויות נדחים מסוג COCO (סדרה 400) וכן ביצע הרחבה של סדרת אג"ח 177. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי על מצבת הון של הבנק מיום 26 בינואר 2016 (אסמכתא: 2016-01-018052)

למידע לגבי הנפקת יחידות PSU ו-RSU, ותוכנית להקצאת מניות לעובדי הבנק, ראה באור 24א לדוחות הכספיים של הבנק.

תקנה 21 - תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה בתאגיד

א. לפירוט בעניין התגמולים שניתנו ליושב ראש הדירקטוריון ולחמשת מקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בקבוצה, ראה פרק שכר נושאי משרה בכירה בדוח ממשל תאגידי לעיל.

ב. בעניין הסדרים שבהם כלולים חברי הדירקטוריון ו/או המנכ"ל הראשי של התאגיד (אשר חלים גם על נושאי משרה אחרים בתאגיד), ראה באור 25(ו) לדוחות הכספיים לעיל.

ג. הסכום הכולל של שכר חברי הדירקטוריון (פרט ליו"ר הדירקטוריון) וההוצאות ששולמו להם, או היו זכאים לקבלם, מהבנק, מחברה בת, או מחברה קשורה אשר אינן חורגות מן המקובל, היה כ-8.6 מיליון ש"ח בגין שנת 2015. שכר הדירקטורים, למעט שכר יו"ר הדירקטוריון, מתבסס על הקבוע בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התשס"ח-2008 (ראה גם הדוח המידי של הבנק מיום 15 במאי 2008 (אסמכתא 134607-01-2008)).

תקנה 21א - השליטה בתאגיד

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

תקנה 22 - עסקאות עם בעל שליטה

כאמור לעיל, החל ביום 24 במרס 2012, הוגדר התאגיד כתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה.

לפרטים בדבר עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו, ראה באור 33 לדוחות הכספים.

תקנה 24 - אחזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה

לעניין אחזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בבנק, נא ראה דוח מידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 7 בדצמבר 2015 (אסמכתא: 175125-01-2015).

תקנה 24 - החזקות* בעלי עניין במניות וניירות ערך אחרים של חברות מוחזקות שפעילות מהותית לפעילות הבנק ל-31.12.2015**

שעור החזקה ישיר							
שם בעל הענין	שם הנייר	סוג המניה	מספר המניות	מטבע	בהון %	בהצבעה %	
חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ	לאומי-טק בע"מ	מ"ר 0.0001 שח'	103,140,200		3.24	1.62	
לאומי חברה למסחר אחזקות ופיתוח בע"מ	לאומי-טק בע"מ	מ"ר 0.0001 שח'	18,016,600		0.57	0.29	
בנק לאומי לישראל קורפוריישן	בנק לאומי ארה"ב	מ"ר 10 דולר	12,925,302	\$	99.89	99.89	
לוקסאינווסט ס.א. הולדינג	בנק לאומי (בריטניה) פי.א.ל.סי	מ"ר 1 ליש"ט	951,193	ליש"ט	7.95	7.95	
	בנק לאומי לישראל קורפוריישן	מ"ר 0.1 ליש"ט	465,209	ליש"ט	2.08	2.08	
לאומי אחזקות פיננסיות בע"מ	לאומי קארד בע"מ	מ"ר 1 שח'	20,000,000		80.00	80.00	
לאומי פרטנרס בע"מ	לאומי פרטנרס חתמים בע"מ	מ"ר 0.0001 שח'	499,993		100.00	100.00	

* החזקות מהותיות בלבד.

** לפירוט בתקנה זו, לפרטים נוספים בדבר החזקות הבנק במניות או בניירות ערך אחרים של חברה מוחזקת של הבנק שפעילותה מהותית לפעילות הבנק, ראה תקנה 11 לעיל לדוח התקופתי.

תקנה 24 א - הון רשום הון מונפק וניירות ערך המירים

למידע בעניין ההון הרשום, ההון המונפק וכן ניירות ערך המירים של הבנק, נא ראה דוח מיידי על מצבת הון של הבנק ומרשמי ניירות ערך מיום 26 בינואר 2016 (אסמכתא: 2016-01-018052)

תקנה 224 - מרשם בעלי המניות של התאגיד

למרשם בעלי המניות של הבנק נא ראה דוח מיידי על מצבת הון של הבנק ומרשמי ניירות ערך מיום 26 בינואר 2016 (אסמכתא: 2016-01-018052)

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור
דוד ברודט 000088179 30.10.1944 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	יו"ר הדירקטוריון, יו"ר בוועדות: אשראי, ניהול סיכונים, משאבים, נוהל, השקעות, תשקיפים, אסטרטגיה, הועדה לבנקאות דיגיטלית וחבר ועדת לקוחות חו"ל.	יו"ר הדירקטוריון - בנק לאומי לישראל בע"מ
אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.			

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
22.7.2010	השכלה אקדמית - מוסמך כלכלה ובוגר כלכלה ומדעי המדינה - האוניברסיטה העברית בירושלים. יו"ר דירקטוריון בנק לאומי לישראל בע"מ, בעלים בדוד ברודט בע"מ (בהקפאה), יו"ר הוועד המנהל בקרן ירושלים, במכללה האקדמית הדסה ובמכון למחקר כלכלי ע"ש ד"ר ישעיהו פורדר (ע"ר), חבר הוועד המנהל במכון ירושלים לחקר ישראל ובתיאטרון הקאמרי, יו"ר חבר הנאמנים בקרן לטיפול בחסויים, מרצה במכללה לביטחון לאומי (אוניברסיטת חיפה). חבר הוועד הפועל באיגוד הבנקים בישראל (ע"ר). עד אפריל 2015 יו"ר הדירקטוריון ב-Bank Leumi USA וב-Bank Leumi le-Israel corporation. עד דצמבר 2014 נשיא איגוד הבנקים בישראל (ע"ר). עד דצמבר 2012 יו"ר המועצה הציבורית לסטטיסטיקה, עד אוגוסט 2011 חבר ועדת אתור למנהל רשות המיסים.	לא	כן. יו"ר הדירקטוריון של הבנק מאז אוגוסט 2010. בוגר כלכלה ומדעי המדינה ומוסמך בכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים. סמנכ"ל כספים של התעשייה האווירית, 1987-1991. הממונה על התקציבים במשרד האוצר, 1991-1994. מנכ"ל משרד האוצר, 1995-1997. כיהן כיו"ר בנק מזרחי ובנק טפחות וכיו"ר קרנית תאגיד ביטוח ממשלתי. כיהן כדירקטור בחברות ציבוריות וכחבר בוועדות כספים ומאזן בדירקטוריונים שונים.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור
דוד אבנר 050782184 29.08.1951 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	חבר בוועדות ניהול סיכונים, משאבים, לא אסטרטגיה, והועדה לבנקאות דיגיטלית.	לא
אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.			
ד"ר שמואל בן צבי 056231475 6.4.1960 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	דירקטור חיצוני חבר בוועדות בקורת, ניהול סיכונים ואסטרטגיה	לא
דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין			

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
25.7.2011	השכלה אקדמית - בוגר מתמטיקה במסלול מדעי המחשב ופילוסופיה - אוניברסיטת חיפה. מגיסטר מנהל עסקים - הטכניון, חיפה. מנכ"ל ובעלים של נ.ס.י. אבנר בע"מ. מרצה בקריה האקדמית קרית אונו, בפקולטה למנהל עסקים (MBA). עד מרץ 2015 חבר הוועד המנהל בטכניון - מכון טכנולוגי לישראל.	לא	כן, בוגר מתמטיקה ופילוסופיה, אוניברסיטת חיפה ומוסמך במנהל עסקים, הטכניון בחיפה. מנכ"ל וסמנכ"ל בפרטנר תקשורת בע"מ, שהינה חברה ציבורית הנסחרת בבורסת ת"א, 2005-2010. במסגרת כהונתו כמנכ"ל החברה היה מעורב מאוד בתהליך הפקת הדוחות הכספיים.
29.7.2015	השכלה אקדמית - מוסמך ודוקטור בכלכלה ובוגר בכלכלה ובסמנטיקה באוניברסיטת תל-אביב, פוסט דוקטורט ב-MIT (1988), AMP קורס ניהול בכיר ב-HBS (2013), מוסמך בבטחון לאומי, מב"ל ואוניברסיטת חיפה (1993). בעלים ומנהל בשמואל (מולי) בן צבי בע"מ. עד דצמבר 2014 סמנכ"ל טבע.	לא	כן, דוקטורט מוסמך ובוגר בכלכלה באוניברסיטת תל-אביב, פוסט דוקטורט ב-MIT, מוסמך בביטחון לאומי מב"ל ואוניברסיטת חיפה. מילא תפקיד מרכזי בכתיבת דוחות פיננסיים בחברה גלובלית גדולה (טבע) וכן ניתוח דוחות מתחרים וחברות שנשקלו לרכישה. ניהל פעילות פיננסית בתוקף אחריותו על ה-treasury של טבע לרבות עבודה עם בנקים בתחומים רבים.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור

תמר גוטליב 054584198 27.1.1957 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	דח"צ חברה בוועדות בקורת, ניהול סיכונים, ועדת תגמול, הועדה לבנקאות דיגיטלית, והועדה להפקת לקחים.	לא
דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.			

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
26.8.2015	השכלה אקדמית - מוסמך בכלכלה באוניברסיטת אינדיאנה בלומינגטון, אינדיאנה ארה"ב. בוגר יחסים בינלאומיים באוניברסיטה העברית בירושלים. בעלים, יו"ר ומנכ"ל משותף בחברת יכול שוקי הון בע"מ, יו"ר דירקטוריון בחקלאות עסקים אחזקות וניהול שפיים אגש"ח, בסקיוריטי טכנולוגי אינטגריישן בע"מ (STI), דירקטור חיצוני באקסטל לימיטד, בעל בד משואות יצחק בע"מ, דירקטור בלתי תלוי בערד השקעות ופיתוח תעשייה בע"מ, דירקטור בחוצות שפיים - אגודה שיתופית חקלאית בע"מ. חברת חבר הנאמנים וחברת הדירקטוריון במכללה למינהל - המסלול האקדמי. עד דצמבר 2015 דירקטורית בפריז נטוורק בע"מ. עד ינואר 2015 דירקטורית בלתי תלוי בקרסו מוטורס בע"מ, עד יוני 2014 דירקטורית חיצונית בריט 1 בע"מ, עד מאי 2014 דירקטורית בלתי תלוי באידיבי חברה לפיתוח בע"מ, עד נובמבר 2013 דירקטורית בלתי תלוי ברובגרום טאק בע"מ, עד דצמבר 2012 דירקטורית חיצונית בבנק לאומי למשכנתאות בע"מ, עד אפריל 2012 יו"ר דירקטוריון אמיליה פיתוח בע"מ ודירקטורית בזוהר דליה, עד פברואר 2012 דירקטור באמיליה קוסמטיקס בע"מ, עד 2012 דירקטורית בפולישק תעשיות פלסטיקה בע"מ.	לא	כן, בוגר ביחסים בינלאומיים האוניברסיטה העברית ירושלים. מוסמך בכלכלה באוניברסיטת אינדיאנה בלומינגטון אינדיאנה ארה"ב. כיהנה במשך שנים רבות בתאגידים בנקאיים. מ-1991-1980 בקבוצת לאומי, בחלק מהשנים כסמנכ"ל לאומי ושות' (כיום לאומי פרטנרס). מ-2000-1997 כיהנה כמנכ"ל חברת בת של בנק אינווסטק (כיום יובנק), במסגרת זו נדרשת הבנה של דוחות כספיים בנקאיים. במסגרת תפקידה בלאומי ושות' כמנהלת הנפקות מול הרשות לניירות ערך והבורסה נדרשה הבנה מעמיקה של הסוגיות החשבונאיות בבנק ומבנה הדוחות הכספיים. מ-2007 ועד 2012 כיהנה כחברת ועדת הביקורת והועדה לבחינת הדוחות הכספיים בבנק לאומי למשכנתאות. כמו כן בכל החברות בהן מכהנת כדירקטורית מכהנת גם כחברת הועדה לבחינת הדוחות הכספיים וועדת הביקורת, ובחלק מהחברות כיהנה גם כיו"ר הועדות הללו.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור
ד"ר סאמר חאג' יחיא 024770364 28.9.1969 ישראלית ואמריקאית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	חבר בוועדות ניהול סיכונים, תשקיפים, לא אסטרטגיה, הועדה לבנקאות דיגיטלית והועדה להפקת לקחים. אינו דירקטור חיצוני / בלתי תלוי.	לא
פרופ' חיים לוי 005374269 01.04.1939 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	דירקטור חיצוני חבר בוועדות תגמול, ניהול סיכונים, השקעות ואסטרטגיה. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	לא

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
30.9.2014	השכלה אקדמית - ד"ר בכלכלה עם התמחות באקונומטריקה ומימון - אוניברסיטת MIT, MA, USA במנהל עסקים עם התמחות בבנקאות ומימון - האוניברסיטה העברית בירושלים, LLB במשפטים, עם התמחות בשוק ההון והבנקאות - האוניברסיטה העברית בירושלים, MA בכלכלה, עם התמחות במקרו כלכלה ומסחר בינלאומי, - האוניברסיטה העברית בירושלים, BA בחשבונאות וכלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים, השתלמות שנה ד' בראיית חשבון במיסים וביקורת דוחות כספיים - אוניברסיטת ת"א, CFA ניתוח כספי ומימון - CFA Institute MA, USA. מרצה במרכז הבינתחומי בהרצליה (חל"צ), חבר ויו"ר ועדת הביקורת בהסתדרות המדיצינית הדסה (חל"צ), בעלים מנכ"ל ויו"ר בס.ה. עדן ניהול וייעוץ עסקי ובינלאומי בע"מ. עד 2013 אסטרטג מסחר ב- Grantham Mayo van Otterloo, עד 2012 סגן נשיא הנדסה פיננסית ב-Fidelity Capital Markets.	לא	כן, בעל השכלה וניסיון מקצועי וכישורים בבנקאות, כספים, כלכלה, מנהל עסקים, ניהול סיכונים, מסחר חשבונאות, משפט, רגולציה וטכנולוגיה פיננסית.
1.11.2014	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה וסטטיסטיקה, מוסמך סטטיסטיקה ומנהל עסקים התמחות במימון, Ph.D מימון וכלכלה - מהאוניברסיטה העברית בירושלים. יו"ר ועדה ציבורית בכנסת לקביעת תנאי העסקתם של חברי הכנסת ועוזריהם, חוקר ומרצה (בהתנדבות) באוניברסיטה העברית בירושלים. עד 2014 דירקטור בהראל ניהול תיקים. עד 2013 דיקן ופרופסור במרכז האקדמי ברמת גן. עד יוני 2012 יועץ ב-Kanat Investment Funds. עד 2011 דירקטור במנורה - עמדה קרנות נאמנות.	לא	כן, בעל השכלה רלוונטית וניסיון בתחומי כלכלה, ניהול סיכונים, כספים ומימון.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור
שי שכנאי חרמש 08713992 23.03.1944 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	חבר בוועדות משאבים, נוהל, השקעות ואסטרטגיה. אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.	לא
אוהד מראני 053492971 20.3.1955 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	דירקטור חיצוני חבר בוועדות אשראי, משאבים, תשקיפים ונוהל דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין	לא

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
5.1.2014	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים ומוסמך מנהל עסקים, התמחות ביחסי עבודה ובמימון - האוניברסיטה העברית בירושלים. יו"ר ההנהלה הישראלית, סגן נשיא עולמי וחבר וועדת ההיגוי העולמית בקונגרס היהודי העולמי, דירקטור בכפרית תעשיות (ח"צ). חבר בחבר הנאמנים במכללה האקדמית ספיר, חבר באגודת הידידים תאטרון יידישפיל, חבר עמותת חן הנגב. עד 2015 מ"מ מנכ"ל ארגון משקי הנגב-אגודה שיתופית מרכזית לחקלאות בע"מ עד 2013 יו"ר ועד מנהל במכללה האקדמית ספיר (בהתנדבות) וחבר כנסת.	לא	כן, גזבר קיבוץ כפר עזה, ראש מוא"ז שער הנגב (כולל טיפול מול הבנקים עפ"י הסדר הקיבוצים), יו"ר ועדת כספים המפעלים האזוריים "שער הנגב", סמנכ"ל כספים חברת "כפרית תעשיות" (ח"צ) (CFO), גזבר הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית, חבר ועדת הכספים של הכנסת (-2006) (בעבר) - "פרוטרום", "כפרית", יו"ר הוועד המנהל מכללת ספיר וראשות ועדת השקעות. רקע אקדמי בתחום: בוגר כלכלה ומוסמך מנהל עסקים עם התמחות יחסי עבודה ומימון האוניברסיטה העברית בירושלים.
1.11.2015	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה התמחות בחשבונאות וסטטיסטיקה, מוסמך MBA במינהל עסקים באוניברסיטה העברית בירושלים. מוסמך מנהל ציבורי התמחות בכלכלה ופיננסים באוניברסיטת הרווארד, קיימברידג', בוסטון ארה"ב. מנכ"ל חברת הכשרת הישוב בישראל - אנרגיה בע"מ, דירקטור בשותפות עמנואל אנרגיה, באריאל חיפוש נפט וגז ובאריאל חיפוש נפט וגז - נאמניות בע"מ, חבר בוועדת השקעות של קרן תשתיות ישראל I - א' שותפות מוגבלת ושל קרן תשתיות ישראל II (אי.א.אף 2011) - שותפות מוגבלת, דירקטור וחבר ועדת ביקורת כספים ומאזן בניסקו חשמל ואלקטרוניקה בע"מ. עד 2013 חבר הוועד המנהל בלהקת המחול בת שבע, עד 2012 יו"ר הוועד המנהל בלהקת המחול בת שבע, עד ספטמבר 2012 דירקטור ב-Geo Global Resources Inc.	לא	כן, בוגר כלכלה התמחות בחשבונאות וסטטיסטיקה, ומוסמך במינהל עסקים MBA התמחות במימון באוניברסיטה העברית. מוסמך במינהל ציבורי התמחות בכלכלה ופיננסים באוניברסיטת הרווארד, קיימברידג'-בוסטון ארה"ב. בעל ניסיון רב במילוי מגוון תפקידי ניהול בכירים בממשלה ובמגזר העסקי לרבות חברות בדירקטוריונים ועמידה בראש דירקטוריונים וועדות כספים ומאזן ועיקרם: מנכ"ל משרד האוצר, הממונה על התקציבים במשרד האוצר, יו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת כספים ומאזן בחברת בתי הזיקוק (בז"ן) ובחברת נתיבי הגז הטבעי לישראל (נתג"ז) בע"מ, מנכ"ל חברת הכשרה בישראל-אנרגיה בע"מ.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור
יואב נרדי 000634618 03.11.1944 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	חבר בוועדות אשראי, בקורת תת ועדת לא בקורת לביצוע סקירה על חטיבת הביקורת ולקוחות חו"ל. אינו דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.	
חיים סאמט 007249675 19.1.1945 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	דח"צ יו"ר ועדת תגמול, וחבר בוועדות בקורת, תת ועדת בקורת לביצוע סקירה על חטיבת הביקורת, תשקיפים, השקעות והועדה לבנקאות דיגיטלית. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	לא

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
22.7.2010	השכלה אקדמית - מוסמך מנהל עסקים, מימון ובוגר כלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים. יועץ עסקי, יו"ר ועדת השקעות בספרייה הלאומית בע"מ וביד שרה (ע"ר). דירקטור ובעלים בנרדי יעוץ וניהול סיכונים בע"מ.	לא	כן, בוגר כלכלה ומוסמך מנהל עסקים (מימון), האוניברסיטה העברית בירושלים. בעל ניסיון בנקאי עשיר ומגוון בתחומי האשראי, שוק ההון וניהול נכסים והתחייבויות. כיהן במגוון תפקידים רחב בפיקוח על הבנקים בבנק ישראל ושימש ככלכלן ראשי בבנק הבינלאומי. כיהן כחבר הנהלה וכמשנה למנכ"ל בבנק ירושלים והיה מעורב באופן שוטף במעקב אחר הכנת הדוחות הכספיים של בנק ירושלים, לרבות דוח הדירקטוריון.
10.10.2012	השכלה אקדמית - משפטים - LLB (בוגר) - האוניברסיטה העברית בירושלים, השלוחה בת"א. עו"ד, שותף בכיר בשותפות עו"ד: שניצר, גוטליב, סאמט ושות'. בעלים ודירקטור בקרן יער השקעות בע"מ, דירקטור וסגן יו"ר מ"מ במוזיאון ת"א לאמנות בע"מ, דירקטור בחוות פטריות תקוע בע"מ, ב-ח.י.ד. נכסים בע"מ, ב-ח.י.ד.ע. אחזקות בע"מ, ב-ח. סאמטעורכי דין, חבר בחבר הנאמנים ויו"ר ועדת הביקורת באוניברסיטת תל-אביב. עד דצמבר 2013 דירקטור ב-ח.י.ד. נאמנים (1991) בע"מ, ב-ח.י.ד. שירותים (1991) בע"מ.	לא	כן, בוגר משפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים. דירקטור בבנק לאומי, במסגרת כהונתו כיהן כחבר בוועדת אשראי וביקורת של הבנק 1995-2000. דירקטור בבנק הפועלים, במסגרת כהונתו כיהן כחבר בוועדת אשראי, ועדת ביקורת, ועדת עסקים ותקציב, ועדת בקרת הוצאות ויעול וועדת נגמול 2000-2008.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור

נורית סגל 007134794 10.01.1943 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	חברה בוועדות אשראי, משאבים, תשקיפים, וועדת נוהל אינה דירקטור חיצוני/בלתי תלוי.	לא

צפורה סמט 008962581 05.03.1946 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	דח"צ יו"ר ועדת בקורת ותת ועדת בקורת לביצוע סקירה על חטיבת הביקורת, וחברה בוועדות אשראי, תגמול, משאבים, דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	לא

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
5.1.2014	השכלה אקדמית - בוגרת כלכלה וסטטיסטיקה - האוניברסיטה העברית בירושלים מוסמך M.s.c. חקר ביצועים - Case Western Reserve University Cleveland Ohio U.S.A חברת הנהלה ויו"ר ועדת הכספים בהליקון - אגודה לקידום השירה בישראל. עד ספטמבר 2014 דירקטור באספן גרופ בע"מ. עד פברואר 2012 דירקטור באולימפיה - החזקות נדל"ן בע"מ, עד אוגוסט 2011 דירקטור חיצוני בקינג בע"מ.	לא	כן, בוגרת כלכלה וסטטיסטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים וניסיון רב כדירקטורית במגוון רחב של חברות ציבוריות כולל בועדות מאזן ויו"ר ועדת מאזן. מעקב אחר התפתחויות בדיווח כספי באמצעות ימי עיון של פירמות רואי חשבון ועדכונים בדואר אלקטרוני.
25.7.2011	השכלה אקדמית - בוגר כלכלה ומתמטיקה, מוסמך כלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים. בעלים, יו"ר הדירקטוריון ומנכ"ל במירב יניב ייעוץ פיננסי בע"מ. דירקטור ובעלת מניות בביופלסמר בע"מ. יו"ר עמותת אור עד - עמותה למניעה וטיפול בשינויים התנהגותיים ותפקודיים בגיל הקשיש (ע"ר). עד יוני 2015 דירקטור חיצוני באפריקה ישראל להשקעות בע"מ, עד 2014 דירקטור חיצוני בקבוצת שחר חדש בע"מ. עד דצמבר 2012 יו"ר דירקטוריון קפיטל החברה הישראלית לאיתור כספים בע"מ, עד 2012 דירקטור חיצוני באופיר אופטרוניקה בע"מ.	לא	כן, בוגרת כלכלה ומתמטיקה ומוסמכת כלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים. כלכלנית בכירה ביחידת המחקר של הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, ראש צוות תמחור מעקב ובקרה, 1983-1995. סגנית בכירה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, 1995-1998. הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, 1998-2002. דח"צ בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, כולל כהונה כיו"ר ועדת בקורת, 2003-2009.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

שם הדירקטור, מספר הזיהוי, תאריך לידה ונתינות	המען להמצאת כתבי בית-דין	חברות בוועדות הדירקטוריון, האם הוא דירקטור בלתי תלוי / דירקטור חיצוני כהגדרתו בחוק החברות / בהוראה 301 לנוהל בנקאי תקין - כן/לא	האם הוא עובד של החברה, של חברה בת שלה, של חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא כאמור
פרופ' ידידיה שטרן 031285091 13.03.1955 ישראלית ובריטית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	דירקטור חיצוני יו"ר הוועדה להפקת לקחים, חבר בוועדות בקורת, אשראי, תשקיפים, ונוהל דירקטור בלתי תלוי וחיצוני לפי הוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	לא
פרופ' גבריאלה שלו 007129158 19.08.1941 ישראלית	בית לאומי, רח' יהודה הלוי 34, תל-אביב 6513616	ד"ר יו"ר ועדת לקוחות חו"ל וחברה בוועדות בקורת, תגמול, ניהול, ואסטרטגיה. דירקטור בלתי תלוי וחיצוני כהגדרתו בחוק החברות והוראה 301 לנוהל בנקאי תקין.	לא

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד (המשך)

התאריך בה החלה כהונתו כדירקטור של החברה	השכלתו והתעסקותו ב-5 השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים האחרים שלה הוא כן משפחה של בעל עניין אחר בחברה - כן/לא, בציון פרטים	האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
30.10.2012	השכלה אקדמית - תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת בר-אילן; תואר שלישי במשפטים - אוניברסיטת הארוורד. פרופ' למשפטים באוניברסיטת בר-אילן. סגן נשיא למחקר במכון הישראלי לדמוקרטיה, חבר ומייסד "פורום תקנה" למניעת הטרדות מיניות בציבור הדתי, יו"ר הוועד המנהל בהתנדבות בעמותת קרן גפן (ע"ר) וחבר פרס התיאטרון הישראלי. עד ינואר 2016 חבר ועד עמותת שערים - אגודה להתעצמות והתחדשות יהודית בישראל (ע"ר), עד 2014 חבר הוועדה למשילות במערכת ההשכלה הגבוהה. עד 2012 - חבר הוועדה הציבורית לקידום השוויון בנטל (קש"ב). עד 2011 - מרצה, פרופ' למשפטים בקריה האקדמית קרית אונו, ובאוניברסיטת מונש אוסטרליה ויו"ר ועדת המקצוע ללימודי האזרחות במדינת ישראל, במשרד החינוך.	לא	כן. פרופ' מן המניין בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן. התמחות במשפט עסקי (דיני תאגידים, ממשלך תאגידי, רכישת חברות ומימון חברות) ומשפט ציבורי (חוקה, דת ומדינה, זכויות אזרח, משפט והלכה, חינוך לאזרחות, רב תרבותיות). בוגר הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן ובעל תואר שלישי במשפטים בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת הארוורד. בוגר קורס מתקדם לקריאה וניתוח של דוחות כספיים ולהערכת שווי חברות.
1.2.2011	השכלה אקדמית - דוקטור, מוסמך ובוגר משפטים - האוניברסיטה העברית בירושלים השתלמות פוסט דוקטוראלית במשפטים - אוניברסיטת הרוורד בארה"ב. חברת סגל בכירה, בקריה האקדמית קריית אונו. בעלת מניות בדין הוצאה לאור, ניהול ושירותים בע"מ. בעלים ודירקטור בע"מ. שלום בע"מ. יו"ר הוועדה למינוי פרופסורים בתחום מדעי החברה, נהול ומשפטים במועצה להשכלה גבוהה. חברה במועצה במרכז יצחק רבין לחקר ישראל. יו"ר הוועד המנהל בלהקת המחול הקיבוצית. יו"ר הוועדה המייעצת למפעל ספרי שירה במרכז הספר והספריות. עד 2014 חברה בוועדה הציבורית להענקת "אות האפקטיביות" לעמותות, תאגידים ומשקיעים פרטיים במידות, חברה בצוות ההיגוי לגיבושה של תפישת ביטחון לאומי, יו"ר חבר השופטים של פרס ספיר לספרות במפעל הפיס - פרס ספיר לספרות, נשיאת המועצה האקדמית העליונה בקריה האקדמית קריית אונו.	לא	כן, בוגרת משפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים, מוסמכת משפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוקטור למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים. כיהנה במשך תקופות ארוכות במועצות מנהלים ובדירקטוריונים של חברות ציבוריות ובנקים. בחלק מהחברות שימשה כדירקטור חיצוני. כיהנה כדירקטור וראש ועדת ביקורת בבנק הפועלים

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד

(לדירקטורים ראה תקנה 26 לעיל)

(א) נושאי משרה בכירה - המכהנים כחברי הנהלת התאגיד

הנתונים נכונים לתאריך הדוח.

שם נושא המשרה	רקפת רוסק עמינח	פרופ' דניאל צידון	איתי בן זאב
מספר זיהוי	022281927	053670725	032166225
תאריך לידה	1.2.1966	22.9.1955	23.2.1975
תאריך תחילת כהונה	1.1.2004	2.1.2005	1.4.2013
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו; היה נושא המשרה הבכירה מורשה חתימה עצמאי בתאגיד - תצוין עובדה זו.	מנהל כללי ראשי וחברת הנהלה.	משנה למנהל הכללי חבר הנהלה. יו"ר דירקטוריון לאומי (שוויץ) לטד (שם קודם: לאומי פריווט בנק ס.א.), לוקסאינוסט ס.א. הולדינג, לאומי פרטנרס בע"מ, לאומי טק בע"מ, לאומי לוקסמבורג ס.א. ו-Bank leumi Le-Israel corporation ודירקטור בבנק לאומי ארה"ב.	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה וראש חטיבת שוקי הון. דירקטור בלאומי שירותי שוק ההון, בלאומי LSI ארה"ב ובלאומי UK.
אם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	כן בעלת עניין (מנכ"ל ראשי)	לא	לא
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות. בפירוט השכלתו של נושא המשרה הבכירה יצינו המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה, והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	רו"ח, מוסמכת מנהל עסקים, בוגרת חשבונאות כלכלה ומשפטים - אוניברסיטת תל-אביב. חברת הוועד המנהל באיגוד הבנקים בישראל (ע"ר). עד 2014 - חברת הוועד המנהל בעמותת הידידים של המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי (ע"ר). עד יולי 2013 - חברת הוועד המנהל במתן משקיעים בקהילה. עד אפריל 2012 - משנה בכיר למנכ"ל הראשי וממלאת מקום המנכ"ל הראשי בהעדרה וראש החטיבה העסקית בבנק לאומי לישראל בע"מ. עד יוני 2011 ראש החטיבה העסקית בבנק לאומי לישראל בע"מ.	דוקטור ומוסמך לכלכלה - אוניברסיטת קולומביה ארה"ב. בוגר כלכלה - האוניברסיטה העברית ירושלים. חבר הוועד המנהל במרכז ספיר באוניברסיטת תל-אביב, בדרך רוח לקידום מדעי הרוח בישראל בע"מ (חל"צ), ובמכון הטכנולוגי בחולון. עד ספטמבר 2013 - דירקטור בלאומי אינטרנשיונל אינווסטמנטס נ.ו. עד אפריל 2013 - דירקטור באוריסטן אופורטיוניטי פאנד אינסטרומנט לטד ובאוריסטן אופורטיוניטי פאנד מנג'מנט לטד. עד ינואר 2011 - חבר הוועד המנהל במכון הטכנולוגי בחולון.	L.L.B. משפטים אוניברסיטת תל-אביב. קורס אנליסטים, מרייל לינץ', בוגר תוכנית אנליסטים. פיתוח מנהלים, אינסיאד, בוגר תוכנית לפיתוח מנהלים. בוגר קורס דירקטורים, המרכז הבינתחומי. דירקטור בבורסה לני"ע. עד 2013 - סגן ראש חטיבת שוקי הון בבנק לאומי לישראל בע"מ.

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (המשך)

(לדירקטורים ראה תקנה 26 לעיל)

(א) נושאי משרה בכירה - המכהנים כחברי הנהלת התאגיד (המשך)

שם נושא המשרה	שלמה מיכאל גולדפרב	מיכל כרמי דנא	יעקב הבר
מספר זיהוי	054186556	053258596	023999972
תאריך לידה	12.12.1956	25.1.1955	24.10.1968
תאריך תחילת כהונה	1.4.2013	1.1.2016	1.1.2009
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו; היה נושא המשרה הבכירה מורשה חתימה עצמאי בתאגיד - תצוין עובדה זו.	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה, חשבונאי ראשי וראש חטיבת החשבונאות. יו"ר דירקטוריון עליה לאומי בע"מ ולאומי ניירות ערך והשקעות בע"מ. דירקטור בלאומי קארד בע"מ. חבר ועדת בקורת בלאומי אחר"י - קרן המאה למען דור המחר (ע"ר).	סגן מנהל כללי בכיר, חברת הנהלה וראש חטיבת משאבי אנוש. יו"ר הוועד המנהל בלאומי אחר"י - קרן המאה למען דור המחר (ע"ר).	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה וראש החטיבה לבנקאות עסקית ומסחרית
אם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא	לא	לא
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות. בפירוט השכלתו של נושא המשרה הבכירה יצוינו המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה, והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בוגר כלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת בר אילן, רואה חשבון מוסמך ישראל (ICPA). חבר הוועד המנהל בעמותת רעות. עד יוני 2015 חבר הוועד המנהל במדרשת נשמת. עד 2014 - יו"ר ועדת בקורת בלאומי קארד פקדונות בע"מ, בלאומי קארד אשראים בע"מ ובלאומי קארד נכיונות בע"מ ודירקטור בלאומי צ'ק שותפות מוגבלת עד יוני 2013 - דירקטור בבנק ערבי ישראלי בע"מ. עד מרץ 2013 - ראש אגף חשבונאות וסגן ראש החטיבה לחשבונאות בבנק לאומי לישראל בע"מ. עד ד אוקטובר 2012 - דירקטור בלאומי חברה למימון בע"מ. עד אוגוסט 2012 - דירקטור בלאומי ליסינג השקעות בע"מ (כיום לאומי-טק בע"מ).	בוגר מדעי החברה - האוניברסיטה הפתוחה. עד מרץ 2015 סמנכ"ל משאבי אנוש ב-SAP ישראל. עד 2011 סמנכ"ל משאבי אנוש בפרטנר תקשורת בע"מ	מוסמך כלכלה ובוגר כלכלה ומנהל עסקים - אוניברסיטת בר אילן. יו"ר הוועד המנהל של עמותת "ידידי עתידים". חבר הוועדה המייעצת למועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה. עד דצמבר 2014 - חבר הוועדה המייעצת לשר האוצר במשרד האוצר. עד נובמבר 2012 ראש החטיבה לכספים וכלכלה בבנק לאומי לישראל בע"מ. דירקטור בלאומי רי לטד. עד יוני 2012 - דירקטור ויו"ר הדירקטוריון בלאומי פרטנרס בע"מ. עד ספטמבר 2011 - דירקטור בבנק ערבי ישראלי בע"מ.

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (המשך)
(א) נושאי משרה בכירה - המכהנים כחברי הנהלת התאגיד (המשך)

שם נושא המשרה	תמר יסעור	דן ירושלמי	דן כהן
מספר זיהוי	059764498	058074170	058845207
תאריך לידה	24.8.1965	10.10.1963	7.8.1964
תאריך תחילת כהונה	1.1.2013 *	1.3.2013	1.4.2011
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו; היה נושא המשרה הבכירה מורשה חתימה עצמאי בתאגיד - תצוין עובדה זו.	סגן מנהל כללי בכיר, חברת הנהלה וראש חטיבת הבנקאות הדיגיטלית. יו"ר הדירקטוריון בלאומי קארד בע"מ.	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה וראש חטיבת לאומי טכנולוגיות.	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה וראש החטיבה הבנקאית. דירקטור בלאומי קמ"פ בע"מ.
אם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא	לא	לא
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות. בפירוט השכלתו של נושא המשרה הבכירה יצוינו המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה, והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בוגרת מנהל עסקים וסוציולוגיה, MBA שיווק - האוניברסיטה העברית בירושלים. חברת ועד מנהל בעמותת ידידי מרכז רפואי רבין. עד 31 בדצמבר 2015 ראש החטיבה הבנקאית בבנק לאומי לישראל בע"מ. עד אוקטובר 2012 - מנכ"ל לאומי קארד בע"מ. עד 2011 - ראש מערך השיווק בבנק לאומי לישראל בע"מ.	בוגרת מנהל עסקים, ללא תואר בפסיכולוגיה, בפילוסופיה, בצרפתית ובמדעי המחשב. עד דצמבר 2012 - נשיא חטיבת אירופה, מזרח תיכון ואפריקה, פרסום וקידום מכירות באמדוקס.	בוגר כלכלה ומנהל עסקים - אוניברסיטת חיפה. עד 21 בינואר 2016 חבר הוועד המנהל בעמותת ידידי עתידים. עד 31 בדצמבר 2015 ראש חטיבת משאבי אנוש בבנק לאומי לישראל בע"מ, יו"ר דירקטוריון בנק ערבי ישראלי בע"מ ויו"ר הוועד המנהל בלאומי אחרי - קרן המאה למען דור המחר (ע"ר). עד מרץ 2011 מנכ"ל לאומי קארד בע"מ, יו"ר דירקטוריון לאומי קארד אשראים בע"מ, לאומי קארד פקדונות בע"מ לאומי צ'ק שותפות מוגבלת, לאומי קארד נכיונות בע"מ ובשופרסל פיננסיים ניהול בע"מ.

* הייתה נושאת משרה בבנק לאומי מיום 15.5.2007 ועד 1.3.2011 כראש מערך השיווק (עד למינוי כמנכ"ל לאומי קארד בע"מ)

שם נושא המשרה	יואל מינץ	הילה ערן זיק	רון מאיר פאינרו
מספר זיהוי	052302825	023978372	023571268
תאריך לידה	3.2.1954	4.11.1968	29.11.1967
תאריך תחילת כהונה	30.8.2011	1.10.2015	1.7.2012
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו; היה נושא המשרה הבכירה מורשה חתימה עצמאי בתאגיד - תצוין עובדה זו.	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה וראש החטיבה לאשראי בינלאומי ונדל"ן. יו"ר דירקטוריון בבנק לאומי בריטניה ובבנק לאומי רומניה.	סגן מנהל כללי בכיר, חברת הנהלה, מנהלת סיכונים ראשית וראש חטיבת ניהול סיכונים.	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה וראש החטיבה הפיננסית. דירקטור בלאומי (שווייץ) לטד (שם קודם: לאומי פריווט בנק ס.א.), ובלאומי פרטנרס בע"מ, בב.ק.ע. חברה לנאמנות בע"מ, בכר סחר בע"מ, בכספיא חב' למימון בע"מ, ברביד מסחר בניירות ערך בע"מ, בלאומי ושות' (נהול ואחזקה) 1984 בע"מ ובבנק לאומי ארה"ב.
אם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא	לא	לא
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות. בפירוט השכלתו של נושא המשרה הבכירה יצינו המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה, והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בוגר תואר ראשון כלכלה, תואר שני מנהל עסקים (התמחות במימון) - אוניברסיטת תל-אביב. עד מאי 2012 - ראש מערך בנייה ונדל"ן בבנק לאומי לישראל בע"מ. עד פברואר 2011 - דירקטור בבנק לאומי למשכנתאות בע"מ.	בוגרת כלכלה ומוסמכת MBA מנהל עסקים התמחות במימון וניהול בינלאומי - אוניברסיטת תל-אביב. עד ספטמבר 2015 משנה למנכ"ל וראש החטיבה המסחרית Chief Leading officer בבנק לאומי USA. עד ספטמבר 2012 מנהלת סיכוני אשראי ראשית (CRCO), ראש אגף סיכוני אשראי החטיבה לניהול סיכונים בבנק לאומי לישראל בע"מ. עד יולי 2012 דירקטורית בבנק לאומי למשכנתאות בע"מ ועד מרץ 2011 ראש סקטור קבלנים, מערך בניה ונדל"ן, חטיבה עסקית בבנק לאומי לישראל בע"מ.	חשבונאות - מוסמך במדעים (B.s.c.) מאוניברסיטת ת"א. פסיקה - מוסמך במדעים (B.s.c.) - הטכניון בחיפה. הנדסת חומרים מוסמך במדעים (B.s.c.) - הטכניון ח"פה. בעלים (20.5% בנאמנות) של רונקו קפיטל פרטנרס בע"מ. עד יוני 2015 יו"ר עמותת הורי בית הספר הקהילתי ישגב תל-אביב. עד פברואר 2015 - דירקטור בלאומי רי LTD. עד יולי 2012 - יזם דירקטור ומנכ"ל רונקו קפיטל פרטנרס בע"מ. עד מרץ 2011 - סמנכ"ל כספים ודירקטור בחברות הקבוצה באפריקה ישראל להשקעות בע"מ.

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (המשך)

(א) נושאי משרה בכירה - המכהנים כחברי הנהלת התאגיד (המשך)

שם נושא המשרה	חנן שמואל פרידמן
מספר זיהוי	028765196
תאריך לידה	4.9.1971
תאריך תחילת כהונה	1.9.2014
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו; היה נושא המשרה הבכירה מורשה חתימה עצמאי בתאגיד - תצוין עובדה זו.	סגן מנהל כללי בכיר, חבר הנהלה, יועץ משפטי ראשי וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, מנהל סיכונים משפטיים.
אם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות. בפירוט השכלתו של נושא המשרה הבכירה יצינו המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה, והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	תואר ראשון ושני (ללא תיזה מסלול ישיר) משפטים - אוניברסיטת בר אילן. עד אוגוסט 2014 - יועץ משפטי ראשי בהראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (וחברות נוספות בקבוצת הראל ביטוח ופיננסים).

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד

(ב) נושאי משרה בכירה אחרים

שם נושא המשרה	ששון מרדכי	זאב מורג
מספר זיהוי	055722888	059066050
תאריך לידה	5.5.1959	23.7.1964
תאריך תחילת כהונה	1.3.2011	1.3.2014
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו; היה נושא המשרה הבכירה מורשה חתימה עצמאי בתאגיד - תצוין עובדה זו.	סגן מנהל כללי בכיר, מבקר פנימי ראשי וראש חטיבת הביקורת הפנימית.	סגן מנהל כללי, ראש מערך ציות ואכיפה
אם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא	לא
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות. בפירוט השכלתו של נושא המשרה הבכירה יציגו המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה, והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בוגר מדעי המחשב ומוסמך MSC מדעי המחשב - אוניברסיטת בר אילן. מבקר מערכות מידע מוסמך - USA ISACA, CISA. עד נובמבר 2014 - סגן נשיא לשכת המבקרים הפנימיים בישראל. עד פברואר 2011 - דירקטור בשירותי בנק אוטומטיים בע"מ, במרכז סליקה בנקאי בע"מ ובבנק ערבי ישראלי בע"מ וראש אגף ייצור ותקשוב וסגן ראש מת"מ בבנק לאומי לישראל בע"מ.	תואר ראשון (B.A.) כלכלה וסטטיסטיקה ותואר שני (MBA) במנהל עסקים (התמחות במימון) - באוניברסיטת תל-אביב. עד יוני 2014 - דירקטור בלוקסאינוסט ס.א, עד מרץ 2014 דירקטור בחברה לרישומים של בנק לאומי לישראל בע"מ ובלאומי חברה למימון בע"מ. עד מרץ 2014 - סגן ראש חטיבת שוקי הון.

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (המשך)

(ב) נושאי משרה בכירה אחרים (המשך)

שם נושא המשרה	יצחק נאור	יעל (בן משה) רודניקי
מספר זיהוי	053360277	059060533
תאריך לידה	19.1.1955	24.9.1964
תאריך תחילת כהונה	1.5.2012	1.5.2009
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו; היה נושא המשרה הבכירה מורשה חתימה עצמאי בתאגיד - תצוין עובדה זו.	סגן מנהל כללי, ראש המערך העסקי בחטיבה לבנקאות עסקית ומסחרית.	מזכיר הבנק והקבוצה, ודירקטור ב-Anglo Palestine Limited וחברת הועד המנהל בעמותת לאומי אחר"י - קרן המאה למען דור המחר (ע"ר).
אם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא	לא
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות. בפירוט השכלתו של נושא המשרה הבכירה יצינו המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה, והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בוגר מדעי החברה ומוסמך מנהל עסקים - האוניברסיטה העברית, ירושלים. עד אפריל 2014 ראש סקטור צריכה ומסחר בחטיבה העסקית.	עו"ד, מוסמכת, בעלת תואר שני ובוגרת משפטים - אוניברסיטת תל-אביב.

תקנה 26 ב - מורשי החתימה של התאגיד

בתאגיד אין מורשי חתימה עצמאיים בהתאם להגדרה בסעיף 37 (ד) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

תקנה 27 - רואי החשבון המבקרים של התאגיד

רואי החשבון המבקרים המשותפים של התאגיד הם:

סומך חייקין	קוסט, פורר גבאי את קסירר
רח' הארבעה 17	רח' עמינדב 3
תל-אביב 64739	תל-אביב 67067

תקנה 28 - שינויים בתזכיר ותקנון של התאגיד

במהלך שנת הדיווח בוצעו השינויים הבאים בתקנון של הבנק:

באסיפה הכללית שהתקיימה ביום 8 ביולי 2015, ולאחר המלצת הדירקטוריון בישיבותיו בתאריכים 11 ביוני 2015 ו-27 במאי 2015 הוחלט לאשר את תיקון תקנון הבנק. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי מיום 8 ביולי 2015 (אסמכתא: 2015-01-068943).

תקנה 29 - המלצות והחלטות הדירקטורים

תקנה 29(א) להלן פירוט לגבי המלצות הדירקטוריון שהובאו בפני האסיפה הכללית של התאגיד במהלך שנת הדיווח והחלטות שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית, בעניינים המפורטים בתקנה זו:

1. בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בתאריכים 27 במאי 2015 ו- 11 ביוני 2015 התקבלו המלצות הדירקטורים בפני האסיפה הכללית לתקן את תקנון הבנק, כמפורט בתקנה 28 לעיל.
2. בישיבות דירקטוריון שהתקיימו בסוף שנת 2015 ותחילת ינואר 2016, הוחלט על הנפקת סדרת כתבי התחייבות נדחים מסוג COCO (סדרה 400) הכוללת מנגנון לספיגת הפסדי קרן במסגרתו יומרו כתבי ההתחייבויות הנדחים למניות רגילות של הבנק במצבים מסויימים. הנפקה כאמור בוצעה ביום 21 בינואר 2016. במסגרת ההנפקה הונפקו 925,750,000 כתבי התחייבות נדחים מסוג COCO (סדרה 400) שניתנים, בנסיבות שנקבעו בכתבי ההתחייבות להיות מומרים למניות הבנק. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי בדבר דוח הצעת מדף להנפקת כתבי ההתחייבות, מיום 20 בינואר 2015 (אסמכתא: 2016-01-014872), דיווח מיידי אודות תוצאות ההנפקה כאמור, מיום 21 בינואר 2016 (אסמכתא: 2016-01-016066) וכן מצבת הון הבנק מיום 26 בינואר 2016 (אסמכתא: 2016-01-018052).

3. בישיבות הדירקטוריון בתאריכים 16 ו-18 בפברואר 2016 הוחלט על תכנית להקצאת מניות לעובדי הבנק של עד כ-180,077,000 מניות רגילות של הבנק אשר יונפקו כנגד המרה של זכויות צבורות של העובדים. לפרטים נוספים ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים של הבנק.

4. ראה באור 24 לדוחות הכספיים של הבנק למידע לגבי הנפקת יחידות PSU ו-RSU.

במהלך שנת הדיווח לא התקבלו החלטות הדירקטוריון שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית של התאגיד בעניינים האחרים המפורטים בתקנה זו.

תקנה 29(ב) במהלך שנת הדיווח לא התקבלו החלטות באסיפה הכללית של התאגיד שלא בהתאם להמלצות הדירקטוריון בעניינים המפורטים בתקנה 29(א).

תקנה 29(ג) בשנת 2015 לא התקיימה אסיפה כללית מיוחדת.

תקנה 29א - החלטות החברה

תקנה 29א(1) א. לאחר אישור ועדת הבקורת והדירקטוריון, אשרה האסיפה הכללית השנתית ביום 8 ביולי 2015 את ההחלטות בדבר אישור מילוי תפקיד ובדבר גילוי על ידי נושאי משרה. לפרטים נוספים ראו הדיווח המידי בדבר תוצאות האסיפה הכללית מיום 8 ביולי 2015 (אסמכתא: 01-068940-2015) וכן בדיווח המידי בדבר זימון אסיפה כללית שנתית מיום 28 במאי 2015 (אסמכתא: 01-031368-2015).

ב. יצוין כי הבנק אישר קווים מנחים למקרים שיש בהם פוטנציאל לניגוד עניינים אישי של נושא משרה וכן אמות מידה לעסקאות שאינן חריגות ופעולות שאינן מהותיות לצורך אישור עסקאות חריגות ופעולות מהותיות בהתאם לחוק החברות.

תקנה 29א(4) א. בעניין פטורים לנושאי משרה בבנק, אשר הינם בתוקף בתאריך הדוח, ראה לעיל באור 25(ו) לדוחות הכספיים.

ב. לפרטים בעניין התחייבות לשיפוי נושאי משרה בבנק (דירקטורים ונושא משרה אחרים), נא ראה לעיל באור 25(ו) לדוחות הכספיים.

ג. ביום 6 באוגוסט 2014 אישרה האסיפה הכללית, לאחר אישור ועדת תגמול והדירקטוריון, את הארכת החלטת המסגרת אשר אושרה בעבר על ידי האסיפה הכללית של הבנק ביום 4 בנובמבר 2010, אשר מסמיכה מראש את הבנק לרכוש פוליסת ביטוח בגין אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובקבוצה ("הפוליסה"), מעת לעת, ומבלי שיידרש לכך אישור נוסף של האסיפה הכללית. תקופת ההחלטה הינה עד לא יאוחר מסוף תקופת הפוליסה אשר תחודש בשנת 2020. לפרטים נוספים ראו הדיווח המידי בדבר כינוס האסיפה הכללית מיום 30 ביוני 2014 (אסמכתא: 01-103521-2014) ובדבר תוצאות האסיפה הכללית המיוחדת שפורסם ביום 6 באוגוסט 2014 (אסמכתא: 01-128649-2014).

בהתאם לכך, ביום 26 במרץ 2015, לאחר אישור ועדת תגמול, הדירקטוריון אישר חידוש פוליסת הביטוח בגין אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובקבוצה (D&O) בהתאם לפירוט שהוצג בפניו, לתקופה של 18 חודשים החל מיום 1 במאי 2015, הכוללת כיסוי בסכום של 260 מיליון דולר למקרה ולתקופה עם השבה לקדמות באותו הסכום.

בנק לאומי לישראל בע"מ

תפקידם:

סגן מנהל כללי, חבר הנהלה, חשבונאי ראשי
וראש חטיבת החשבונאות בתאגיד.

מזכיר הבנק והקבוצה

שמות החותמים:

(1) שלמה גולדפרב

(2) יעל (בן משה) רודניקי, עו"ד

תאריך: 28.2.16

שאלון ממשל תאגיד

(הנחיה לפי סעיף 336 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן: "החוק"))

1. הגדרות

בהנחיה זו –

"בעל עניין", "דירקטור כללי", "תלוי", "דירקטור חיצוני", "ועדת דירקטוריון", "חברה ציבורית", "ענין אישי", "עסקה", "פעולה", "קרוב", "שליטה", "תקנון" – כהגדרתם בסעיף 1 לחוק החברות;

"דוח תקופתי" – כמשמעות המונח בפרק ב' לתקנות הדוחות;

"דוח רבעוני" – כמשמעות המונח בפרק ד' לתקנות הדוחות;

"הוועדה", "הצהרה", "ועדה לבחינת הדוחות הכספיים" – כמשמעותם בתקנות אישור הדוחות הכספיים;

"זיקה" – כמשמעות המונח בסעיף 240 לחוק החברות;

"חוק החברות" – חוק החברות, התשנ"ט-1999;

"חוק ניירות ערך" – חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;

"כשרות מקצועית", "מומחיות חשבונאית ופיננסית" – כמשמעותם בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדיקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדיקטור בעל כשרות מקצועית), התשס"ו-2005;

"מבטח", "שנת הדיווח" – כהגדרתם בתקנות הדוחות;

"נושא משרה בכירה" - כהגדרתו בסעיף 37(ד) לחוק נירות ערך;

"שליטה", "בעל שליטה" - כמשמעותם בסעיף 1 או 268 לחוק החברות, לפי העניין;

"שנת הדיווח" - משמעה מיום 1.1.15 ועד ליום 31.12.15;

"תאגיד" - תאגיד מדווח שהנו בגדר חברה ציבורית כמשמעות המונח בחוק החברות (ובכלל זה תאגיד בנקאי ומבטח שהנם בגדר חברה ציבורית), או בגדר תאגיד זר;

"תאגיד בנקאי" - כהגדרתו בחוק נירות ערך;

"תאגיד זר" - חברה שהתאגדה מחוץ לישראל ומנויותה הוצעו ליצבור בישראל, כאמור בסעיף 39א לחוק נירות ערך;

"תקנות אישור הדוחות הכספיים" - תקנות החברות (חוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התש"ע-2010;

"תקנות הדוחות" - תקנות נירות ערך (דוחות תקופתיים ומיד"ים), התש"ל-1970.

שאלון ממשל תאגיד¹

עצמאות הדיקטוריון			
לא נכון	נכון		
	✓	1. בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו שני דירקטורים חיצוניים אינה עולה על 90 ימים, כאמור בסעיף 363א(ב10) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר בשנת הדיווח (ובכלל זה גם תקופת כהונה שאושרה בד"ע בד, תוך הפרדה בין הדירקטורים החיצוניים השונים): דירקטור א': פרופ' גבריאלה שליו דירקטור ב': גב' צפורה סמט דירקטור ג': עו"ד חיים סאמט דירקטור ד': גב' תמר גוטליב² מספר הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: 4.	

¹ פורסם במסגרת הצעות חקיקה לשיפור הדוחות ביום 16.3.2014.
² גב' תמר גוטליב נבחרה על ידי האסיפה הכללית ביום 8.7.2015 והחלה את כהונתה ביום 26.8.2015 לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים.

		שיעור³ הדירקטורים הכלתי תלויים⁴ המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: 8/15 כולל "דירקטור חיצוני" כהגדרתו בחוק החברות. שיעור הדירקטורים הכלתי תלויים שנקבע בתקנון⁵ התאגיד⁶: על פי הוראות בנק ישראל, לפחות 1/3 מחברי הדירקטוריון. הערות: על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, על תאגיד בנקאי למנות לפחות 1/3 מחברי הדירקטוריון כדירקטורים חיצוניים (הוראה 301 לנוהל בנקאי תקיין). הבנק מילא את הוראות הפיקוח על הבנקים, כאשר יותר ממחצית מחברי הדירקטוריון הינם דירקטורים חיצוניים (עפ"י חוק החברות ו/או הוראה 301 לנוהל בנקאי תקיין) ובלתי תלויים (עפ"י חוק החברות). ☐ לא רלוונטי (לא נקבעה הוראה בתקנון).		
2.				
3.		בשנת הדיווח נערכה בדיקה עם הדירקטורים החיצוניים (והדירקטורים הכלתי תלויים) ונמצא כי הם קיימו בשנת הדיווח את הוראות סעיף 240(ב1-ו) לחוק החברות לעניין העדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים (והכלתי תלויים) המכהנים בתאגיד וכן מתקיימים בהם התנאים הנדרשים לכהונה כדירקטור חיצוני (או כלתי תלוי).	✓	
4.		כל הדירקטורים אשר יהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם כפופים⁷ למנהל הכללי, במשרין או בעקיפין (למעט דירקטור שהוא נציג עובדים, אם קיימת בתאגיד נציגות לעובדים). אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קר), הדירקטור כפוף למנהל הכללי כאמור) - יצוין שיעור הדירקטורים שלא עמדו במגבלה האמורה: _____.	✓	

3 בשאלון זה, "שיעור" - מספר מסוים מתוך הסך הכל, כך לדוגמה 3/8.

4 לרבות "דירקטורים חיצוניים" כהגדרתם בחוק החברות.

5 לענין שאלה זו - "תקנון" לרבות על פי הוראת דין ספציפית החלה על התאגיד (לדוגמא בתאגיד בנקאי - הוראות המפקח על הבנקים).

6 חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.

7 לעניין שאלה זו - עצם כהנה כדירקטור בתאגיד מוחזק הנמצא בשליטת התאגיד, לא יחשב כ"כפיפות" מאידך, כהונת דירקטור בתאגיד המכהן כנשוא משרה (למעט דירקטור) ו/או עובד בתאגיד המוחזק שבשליטת התאגיד "יחשב" ככפיפות" לעניין שאלה זו.

		✓	כל הדירקטורים שהודיעו על קיומו של עניין אישי שלהם באישור עסקה שער סדר וימה של הישיבה, לא נכחו בדיון ולא השתתפו בהצבעה כאמור (למעט דיון ו/או הצבעה בנסיבות המתקיימות לפי סעיף 278(ב) לחוק החברות): אם תשובתכם הינה "לא נכון" - האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו בהתאם להוראות סעיף 278(א) סיפה: ☐ כן ☐ לא (יש לסמוך במשבצת המתאימה). יצוין שיעור הישיבות בהם דירקטורים כאמור נכחו בדיון ו/או השתתפו בהצבעה למעט בנסיבות כאמור בס"ק א: _____		
	ל/ר		בעל השליטה (לרבות קרובו ו/או מי מטעמו), שאינו דירקטור או נושא משרה בכירה אחר בתאגיד, לא נכח בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קר), בעל שליטה ו/או קרובו ו/או מי מטעמו שאינו חבר דירקטוריון ו/או נושא משרה בכירה בתאגיד נכח בישיבות הדירקטוריון כאמור) - יצוין הפרטים הבאים לגבי נוכחות כל אדם נוסף בישיבות הדירקטוריון כאמור: _____ זהות: _____ תפקיד בתאגיד (ככל וקיים): _____ פירוט הזיקה לבעל השליטה (אם מי שנכח אינו בעל השליטה עצמו): _____ האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו ☐ כן ☐ לא (יש לסמוך במשבצת המתאימה). שיעור נוכחות⁸ בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח לשם הצגת נושא מסוים על ידו: _____, נוכחות אחרת: _____ ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		6.

⁸ חר הפרדה בין בעל השליטה, קרובו ו/או מי מטעמו.

כשירות וכישורי הדיקטורים

לא נכון	נכון			
	✓	בתקנון התאגיד לא קיימת הוראה המגבילה את האפשרות לסיים מיידית את כהונתם של כלל הדיקטורים בתאגיד, שאינם דירקטורים חיצוניים (לעניין זה - קביעה ברוב רגיל אינה נחשבת מגבלה)⁹ הערה: לעניין זה קיימות הוראות מיוחדות בדיון הנוגעות לתאגיד בנקאי ללא גרעין שליסה. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קר, קיימת מגבלה כאמור) יצוין -		7.
		פרק הזמן שנקבע בתקנון לכהונת דירקטור: _____.	א.	
		הרוב הדרוש שנקבע בתקנון לסיום כהונתם של הדיקטורים: _____.	ב.	
		מנין חוקי שנקבע בתקנון באסיפה הכללית לשם סיום כהונתם של הדיקטורים: _____.	ג.	
		הרוב הדרוש לשינוי הוראות אלו בתקנון: _____.	ד.	
	✓	התאגיד דאג לעריכת תוכנית הכשרה לדיקטורים חדשים, בתחום עסקי התאגיד ובתחום הדיון החל על התאגיד והדיקטורים, וכן דאג לעריכת תכנית המשך להכשרת דירקטורים מכהנים, המותאמת, בין השאר, לתפקיד שהדיקטור ממלא בתאגיד. אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין האם התוכנית הופעלה בשנת הדיווח: ☒ כן ☐ לא יש לסמן x במשבצת המתאימה).		8.

⁹ חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.

_____	✓	בתאגיד נקבע מספר מזער נדרש של דירקטורים בדירקטוריון שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין המספר המזערי שנקבע: 3.	א.		9.
		מספר הדירקטורים שיהיו בתאגיד במהלך שנת הדיווח - בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית¹⁰: כל הדירקטורים. בעלי כשירות מקצועית¹¹: כל הדירקטורים. במקרה שהיו שינויים במספר הדירקטורים כאמור בשנת הדיווח, ינתן הנתון של המספר הנמוך ביותר (למעט בתקופת זמן של 60 ימים מקורות השינוי) של דירקטורים מכל סוג שיהיו בשנת הדיווח.	ב.		
	✓	בכל שנת הדיווח כלל הרכב הדירקטוריון חברים משני המינים. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין פרק הזמן (בימים) בו לא התקיים האמור: _____. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא יהיו דירקטורים משני המינים אינה עולה על 60 ימים, ואולם בכל חשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא יהיו בתאגיד דירקטורים משני המינים: _____.	א.		10.
_____	_____	מספר הדירקטורים מכל מין המכהנים בדירקטוריון התאגיד נכון למועד פירסום שאלון זה: גברים: 10, נשים: 4.	ב.		

¹⁰ לאחר הערכת הדירקטוריון, בהתאם להוראות תקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו – 2005.

¹¹ ר' הערת שוליים 10.

ישיבות הדירקטוריון (ונינוס אסיפה כללית)				
לא נכון	נכון			
-----	-----	מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך כל רבעון בשנת הדיווח: רבעון ראשון (שנת 2015): 14 רבעון שני: 9 רבעון שלישי: 5 רבעון רביעי: 9		
		א.		
		11.		
		לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכינתו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, יצוין שיעור¹² השתתפותו בישיבות הדירקטוריון (בס"ק זה - לרבות ישיבות ועדות הדירקטוריון בהן הוא חבר, ומצוין להלן) שהתקיימו במהלך שנת הדיווח (ובהתייחס לתקופת כהונתו): (יש להוסיף שורות נוספות לפי מספר הדירקטורים).		
-----	-----	ב.		

¹² ר"ה ש"2.

שם הדירקטור	שיעור השתתפות בישיבות הדירקטוריון	שיעור השתתפות בישיבות ועדת ביקורת ¹³	שיעור השתתפות בישיבות ועדת ביקורת ¹⁴	שיעור השתתפות בישיבות ועדת ביקורת ¹⁵	שם הדירקטור	מ.ד. ברודט		
		החל מיום 1 בנואר 2013 ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.		אינו חבר ועדת הביקורת, אך בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים משתתף בישיבות הועדה בנושאים הקשורים לדוחות הכספיים כמשקיף.	97%			
				אשראי - 100% ניהול סיכונים - 100% משאבים - 100% תשקיפים - 100% נוהל - 100% השקעות - 100% אסטרטגיה - 100% לקוחות חו"ל - 91% לוגו ¹⁵ - 100%				

13
לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.

14
לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.

15
ועדת לוגו בוטלה ביום 15.3.2026.

		אשראי - 100% תשקיפים - 100% * סיים את כהונתו כדירקטור ביום 3.7.2015		100% * סיים את כהונתו כדירקטור ביום 3.7.2015	96% * נעדר מישיבה אחת בשל ניגוד עניינים. * סיים את כהונתו כדירקטור ביום 3.7.2015	פרופ' א. גנס			
		ניהול סיכונים - 100% נוהל - 100% תשקיפים - 100% השקעות - 100%			95% * נעדר מישיבה אחת בשל ניגוד עניינים. * סיים את כהונתו כדירקטור ביום 24.1.2016	מר מ. דברת			
		ניהול סיכונים - 100% תשקיפים - 100% נוהל - 100% (חדל לכהן כחבר בוועדה ביום 8.1.2015) אסטרטגיה - 100% הפקת לקחים - 100%			97%	ד"ר ס. חאג' יחיא			

		משאבים - 100% (חדל לכהן כחבר בועדה ביום 8.11.2015) תשקיפים - 100% השקעות - 100% לוגו¹⁶ - 100%	100%	84% * נעדר משיבה אחת בשל ניגוד עריכים.	92%	מר ת. סאמט			
		אשראי - 100% ניהול סיכונים - 100% (חדל לכהן כחברת ועדה ביום 8.11.2015) תשקיפים - 100% משאבים - החלה לכהן כחבר בועדה ביום 8.11.2015, אולם טרם התקיימו ישיבות מאז המינוי נוהל - 100% (החלה לכהן כחברה בועדה ביום 8.11.2015)			92% * נעדרה משיבה אחת בשל ניגוד עריכים.	גב' נ. סגל			
		אשראי - 100% ניהול סיכונים - 100% (חדל לכהן כחברת ועדה ביום 8.11.2015) משאבים - 100%	100%	100%	97%	גב' צ. סמט			

		ניהול סיכונים - 80% משאבים - 67% השקעות - 100% לקוחות חו"ל - 100% סיים * את כהונתו כדירקטור ביום 3.7.2015	100% סיים * את כהונתו כדירקטור ביום 3.7.2015		91% נעדר משיבה * אחת בשל ניגוד עניינים. סיים * את כהונתו כדירקטור ביום 3.7.2015	פרופ' א. צדקה			
		תשקיפים - 100% נוהל - 100% השקעות - 33% (ביום 8.11.2015 חדל לכהן כחבר בועדה) לוגו¹⁶ - 100% הפקת לקחים - 100% אשראי - 100% (החל לכהן כחבר בועדה מיום 8.11.2015)		87%	86%	פרופ' י. שטרן			
		משאבים - 67% (חדלה לכהן כחברה בועדה ביום 8.11.2015) נוהל - 100% אסטרטגיה - 100% לקוחות חו"ל - 100% לוגו¹⁶ - 100%	100%	90%	100%	פרופ' ג. שלין			

	✓	בשנת הדיווח קי"ם הדיקטוריון דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד בידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו. בלא נוכחותם וניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם.	12.

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון

לא נכון	נכון			
	✓	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון אינה עולה על 60 ימים כאמור בסעיף 363א(2) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון כאמור: _____.		13.
	✓	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד מנהל כללי. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל אינה עולה על 90 ימים כאמור בסעיף 363א(6) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל כאמור: _____.		14.
	ל/ר	בתאגיד בו מכהן יו"ר הדירקטוריון גם כמנכ"ל התאגיד ו/או מפעיל את סמכויותיו, כפל הכהונה אושר בהתאם להוראות סעיף 121(ג) לחוק החברות. ¹⁶ ☒ לא רלוונטי (ככל שלא מתקיים בתאגיד כפל כהונה כאמור).		15.

¹⁶ בחברת איגרות חוב - אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות.

	✓	המנכ"ל <u>אֶנֶן</u> קרוב של יו"ר הדירקטוריון. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קר'), המנכ"ל הנו קרוב של יו"ר הדירקטוריון) -		16.	
_____	_____	תצוין הקרבה המשפטית בין הצדדים: _____.	א.		
_____	_____	הכהונה אושרה בהתאם לסעיף 121(ג) לחוק החברות ¹⁷ : ☐ כן ☐ לא ויש לסמן x במשבצת המתאימה)	ב.		
	ל/ר	בעל שליטה או קרובו <u>אֶנֶן</u> מכין כמנכ"ל או כנושא משרה בכירה בחאגיד, למעט כדירקטור. ☒ לא רלוונטי (בחאגיד אין בעל שליטה).		17.	

¹⁷ בחברת איגרות חוב - אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות

ועדת הביקורת					
נכון	לא נכון				
_____	_____	בועדת הביקורת לא <u>ניתן</u> בשנת הדיווח -			
ל/ר		בעל השליטה או קרובו. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).	א.		
✓		י"ר הדירקטוריון. בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים, יו"ר הדירקטוריון משתתף כמשקיף בישיבות ועדת הביקורת בנושאים הקשורים בדוחות הכספיים.	ב.		
✓		דירקטור המועסק על ידי התאגיד או על ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.	ג.		
✓		דירקטור הנמון לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שרווחים דרך קבע.	ד.		
18.					

ל/ר	ה.		
	דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ❌ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		
✓	מי שאינו רשאי להיות חבר בוועדת ביקורת, ובכלל זה בעל שליטה או קרובו, לא נכח בשנת הדיווח בישיבות ועדת הביקורת, למעט בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות.		19.
✓	מנין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו בשנת הדיווח היה רוב של חברי הועדה, כאשר רוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ואחד מהם לפחות היה דירקטור חיצוני. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין שיעור הישיבות בהן לא התקיימה הדרישה כאמור: _____.		20.
✓	ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח ישיבה אחת לפחות בנוכחות המבקר הפנימי וראוה החשבון המבקר וכלא נוכחות של נושא משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד. בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין קיימה ועדת הביקורת ישיבות, נפרדות, עם המבקר הפנימי וראוה החשבון המבקר.		21.
✓	בכל ישיבות ועדת הביקורת בהן נכח מי שאינו רשאי להיות חבר הועדה, היה זה באישור יו"ר הועדה ו/או לבקשת הועדה (לגבי היועץ המשפטי ומזכיר התאגיד שאינם בעל שליטה או קרובו).		22.
✓	בשנת הדיווח היו בתוקף הסדרי שקבעה ועדת הביקורת לגבי אופן הטיפול בתלונות של עובדי התאגיד בקשר לליקויים בניהול עסקיו ולגבי ההגנה שתינתן לעובדים שהתלוננו כאמור.		23.
✓	ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה כי היקף עבודתו של רואה החשבון המבקר ושכר טרחתו ביחס לדוחות הכספיים בשנת הדיווח, היו נאותים לשם ביצוע עבודת ביקורת וסקירה ראויים.		24.

תפקידי הועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן - הועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים				
החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, ועדת הביקורת משמשת כוועדת דוחות כספיים.				
לא נכון	נכון			
-----	-----	יצוין פרק הזמן (בימים) אותו קבע הדיקטוריון כזמן סביר להעברת המלצות הועדה לקראת הדיון בדיקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: -----. בהתאם לנוהל עבודת הדיקטוריון, חומר הרקע לקראת הדיון במליאת הדיקטוריון לאישור הדוחות התקופתיים ישלח ככל הניתן 6 ימים לפני מועד הדיון בדיקטוריון וחומר הרקע לקראת אישור הדוחות הרבעוניים במליאת הדיקטוריון ישלח ככל הניתן 4 ימים לפני מועד הדיון בדיקטוריון.		
-----	-----	מספר הימים שחלפו בסופו של מועד העברת המלצות לדיקטוריון למועד הדיון בדיקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: ככלל, ההמלצות לדיקטוריון הועברו בסמוך לקראת הדיון בדיקטוריון לאישור הדוחות הכספיים.		
		מספר הימים שחלפו בין מועד העברת טיוטת הדוחות הכספיים לדיקטורים למועד הדיון בדיקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2015): 6. דוח רבעון שני: 6. דוח רבעון שלישי: 3. דוח שנתי: 6.		
		ג.		

	✓	ראה החשבון המבקר של התאגיד השתתף בכל ישיבות הועדה והדירקטוריון, בהן נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד המתייחסים לתקופות הנכללות בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון", ציין שיעור השתתפותו: _____	26.
_____	_____	בועדה התקיימו בכל שנת הדיווח ועד לפירסום הדוח השנתי, כל התנאים המפורטים להלן:	27.
	✓	מספר חברה לא פחת משלושה (במועד הדיון בועדה ואישור הדוחות כאמור).	א.
	✓	התקיימו בה כל התנאים הקבועים בסעיף 15(ב) ו-1(ג) לחוק החברות (לענין כהונת חברי ועדת ביקורת).	ב.
	✓	י"ר הועדה הוא דירקטור חיצוני.	ג.
	✓	כל חברה דירקטורים ורג חברה דירקטורים כלתי תלויים.	ד.
	✓	לכל חברה היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ולפחות אחד מהדירקטורים הכלתי תלויים הוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	ה.

	✓	חברי הוועדה נתנו הצהרה עובר למינוים.	1.	
	✓	המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדה היה רוב חבריה וכלכד שרוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ובהם דירקטור חיצוני אחד לפחות.	2.	
		אם תשובתכם הנה "לא נכון" לנבי אחד או יותר מסעיפי המשנה של שאלה זו, יצוין ביחס לאיזה דוח (תקופתי/רבעוני) לא התקיים התנאי האמור וכן התנאי שלא התקיים: _____.		
-----	-----			

ועדת תגמול					
לא נכון	נכון				
	✓	הועדה מנתה, בשנת הדיווח, לפחות שלושה חברים והדירקטורים החיצוניים היו בה רוב (נמועד הדיון בועדה). ☐ לא רלוונטי (לא התקיים דיון).			28.
	✓	תנאי כהונתם והעסקתם של כל חברי ועדת התגמול בשנת הדיווח הינם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), החש"ס-2000.			29.
-----	-----	בועדת התגמול לא כיהן בשנת הדיווח -			30.
	ל/ר	בעל השליטה או קרובו. ☒ לא רלוונטי (במאגיד אין בעל שליטה).	א.		
	✓	יו"ר הדירקטוריון.	ב.		

30.

29.

28.

	✓	דירקטור המועסק על ידי התאגיד או על ידי בעל השליטה בתאגיד או ביד התאגיד בשליטתו.	ג.		
	✓	דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או התאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.	ד.		
	ל/ר	דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה.	ה.		
	ל/ר	☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).			
	ל/ר	בעל שליטה או קרובו לא נכחו בשנת הדיווח בישיבות ועדת התגמול, למעט אם קבע יו"ד הועדה כי מי מהם נדרש לשם הצגת נושא מסוים.			31.
	✓	☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).			
	✓	ועדת התגמול והדירקטוריון לא עשו שימוש בסמכותם לפי סעיפים 272א(ג), 272א(ג3) ו-272א(ג4) לאישור עסקה או מדיניות תגמול, למרות התנגדותה של האסיפה הכללית.			32.
		אם תשובתכם הנה "לא נכון" יצוין - _____ סוג העסקה שאושרה כאמור: _____ מספר הפעמים בהן נעשה שימוש בסמכותם בשנת הדיווח: _____			

מבקר פנים		
לא נכון	נכון	
	✓	יז"ר הדיקטוריון או מנכ"ל התאגיד הוא הממונה הארגוני על המבקר הפנימי בתאגיד. 33.
	✓	יז"ר הדיקטוריון או ועדת הביקורת אישרו את חכנית העבודה בשנת הדיווח. 34.
_____	_____	היקף העסקת המבקר הפנימי בתאגיד בשנת הדיווח (בשעות ¹⁸): ראה פרק המבקר הפנימי בדוח הדיקטוריון. 35.
	✓	בשנת הדיווח התקיים דיון (בעודת הביקורת או בדיקטוריון) בממצאי המבקר הפנימי.
	✓	המבקר הפנימי אינו בעל ענין בתאגיד, קרובו, רז"ח מבקר או מי מטעמו וכן אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או מאגידים בשליטתם. 36.

¹⁸ כולל שעות עבודה שהושקעו בתאגידים מוחזקים וביקורת מחוץ לישראל, ולפי העניין.

עסקאות עם בעלי עניין

לא נכון	נכון	
	ל/ר	בעל השליטה או קרובו (לכרות חברה שבשליטתו) אינו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קר, בעל השליטה או קרובו מועסק על ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול) יצוין - מספר הקרובים (לכרות בעל השליטה) המועסקים על-ידי התאגיד (לכרות חברות שבשליטתם ו/או באמצעות חברות ניהול): _____. - האם הסכמי העסקה ו/או שירותי הניהול כאמור אושרו בידי האורגים הקבועים בדיון: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה) ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
		37.

ל/ר	למיטב ידיעת התאגיד, לבעל השליטה אין עסקים נוספים בתחום פעילותו של התאגיד (בתחום אחד או יותר). אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין האם נקבע הסדר לתיחום פעילויות בין התאגיד ובעל השליטה בו: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה) ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).	38.

י"ר ועדת הביקורת (הממששת גם כועדה לבחינת דוחות כספיים):

י"ר הדירקטוריון:

תאריך החתימה: 28.2.2016